ΕΛΛΗΝΙΚΑ
ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
11 ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 11

ΓΕΩΡΓΙΟΥ Α. ΡΗΓΑ
ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ

ΣΚΙΑΘΟΥ
ΛΑΪΚΟΣ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ

ΤΕΥΧΟΣ Α'
ΔΗΜΩΔΗ ΆΣΜΑΤΑ

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ 1958

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Ἐκ τῶν Βορείων Σποράδων μόνον ἡ Σκῦρος ηὐτύχησε νὰ μελετηθῇ ἀπὸ πάσης ἀπόψεως, καὶ ἱστορικῆς καὶ λαογραφικῆς καὶ γλωσσικῆς. Ἡ Σκίαθος δὲν ηὐτύχησε μέχρι τοῦδε νὰ προσελκύσῃ τὴν προσοχὴν τῶν ἐρευνητῶν, μολονότι εἰς τὴν νεωτέραν ἑλληνικὴν ἱστορίαν κατέχει θέσιν σημαντικήν. Πρὸ τῆς Ἐπαναστάσεως τοῦ 1821 ὑπῆρξε τὸ ὁρμητήριον τῶν ἁρματωλῶν τοῦ Βάλτου καὶ τοῦ Ὀλύμπου, οἵτινες διωκόμενοι ὑπὸ τοῦ Ἀλῆ πασᾶ εἰς αὐτὴν εὗρον καταφύγιον καὶ καταρτίσαντες καταδρομικὸν στολίσκον κατέτρεχον τὰς ἀκτὰς τοῦ Αἰγαίου μέχρι τῶν στενῶν τοῦ Ἑλλησπόντου καὶ τῶν ἀκτῶν τῆς Μικρᾶς Ἀσίας. Βραδύτερον, κατὰ τὴν Ἐπανάστασιν, ὑπῆρξε τὸ καταφύγιον τῶν Πηλιορειτῶν καὶ τῶν Μακεδόνων, εἰς αὐτὴν δ' ἔστησαν τὸ στρατόπεδόν των οἱ Μακεδόνες ὁπλαρχηγοὶ Τσάμης Καρατάσος, Α. Γάτσος καὶ ἄλλοι. Κατὰ τὸ πρόσφατον τέλος παρελθὸν ἡ νῆσος αὕτη ηὐτύχησε νὰ ἀποβῇ πατρὶς τῶν δύο ἐπιφανῶν διηγηματογράφων, τοῦ Ἀλεξάνδρου Παπαδιαμάντη καὶ τοῦ Ἀλεξάνδρου Μωραϊτίδου, οἱ ὁποῖοι πολλάκις εἰς τὰ ἔργα των ἔδωσαν εἰκόνας ἐκ τοῦ βίου καὶ τῶν ἠθῶν τῶν συμπατριωτῶν των. Ἐν τούτοις ἐν τῷ συνόλῳ ἡ ζωὴ καὶ ἡ γλῶσσα τῆς ὡραίας νήσου παρέμενε μέχρι τοῦδε ἄγνωστος. Τὸ κενὸν ἀνέλαβε νὰ συμπληρώσῃ ὁ συγγραφεὺς τοῦ παρόντος ἔργου αἰδεσιμώτατος οἰκονόμος Γεώργιος Α. Ρήγας.

Οὗτος, καὶ ὡς δημοδιδάσκαλος καὶ κατόπιν ὡς ἱερεὺς ἐρχόμενος εἰς καθημερινὴν ἐπαφὴν μὲ τὸν λαὸν τῆς Σκιάθου, εἶχε τὴν ἀγαθὴν ἔμπνευσιν νὰ προβῇ εἰς τὴν προσεκτικὴν παρατήρησιν τῶν ἐκδηλώσεων τῆς ζωῆς του, μετ' ἐπιμονῆς δὲ καὶ ὑπομονῆς ἀλλὰ καὶ πολλῆς πρὸς τὸν λαϊκὸν βίον ἀγάπης ἐργαζόμενος κατήρτισε πλουσιωτάτην λαογραφικὴν συλλογήν, τῆς ὁποίας τὴν δημοσίευσιν ἀνέλαβεν ἡ Ἑταιρεία Μακεδονικῶν σπουδῶν μὲ τὴν ἐπικουρίαν ἐπιφανοῦς φιλομούσου καὶ φιλοπάτριδος τέκνου τῆς Σκιάθου, τοῦ ἐφοπλιστοῦ κ. Θωμᾶ Ἐπιφανιάδου.

Τὸ ἐκδιδόμενον τεῦχος ἀφιεροῦται εἰς τὰ ᾄσματα. Ἡ συλλογὴ καὶ ἡ ἔκδοσις τῶν ᾀσμάτων τούτων εἶναι ἀρτία, ὄχι μόνον διότι τὰ κείμενα ἔχουν καταγραφῇ μετὰ πολλῆς προσοχῆς, ἀλλὰ καὶ διότι ἐσημειώθη καὶ συνεκδίδεται μετ' αὐτῶν καὶ ἡ μελῳδία, καὶ μάλιστα εἰς διπλῆν παρασημαντικήν, ἐκκλησιαστικὴν καὶ εὐρωπαϊκήν· ἀξιόλογοι δ' εἶναι καὶ αἱ προ-

τασσόμεναι ὡς πρὸς τὴν γλῶσσαν τῶν ᾀσμάτων παρατηρήσεις.

Τὰ πλεῖστα τῶν ᾀσμάτων εἶναι παραλλαγαὶ γνωστῶν, αἱ ὁποῖαι εἶναι λίαν ἐνδιαφέρουσαι κυρίως διὰ τὰς ἀλλοιώσεις, τὰς ὁποίας παρουσιάζουν, ἡ δὲ σημείωσις τῆς μελῳδίας καὶ τοῦ χρόνου, καθ' ὃν ᾄδονται, ἀποτελεῖ σημαντικὸν βοήθημα διὰ τὴν περαιτέρω ἔρευναν. Ἀξιόλογος εἶναι ἡ παρατήρησις, ὅτι μερικὰ ἐξ αὐτῶν ᾄδονται κατὰ περιστάσεις μὲ διαφόρους μελῳδίας, ὡς καὶ ἡ παρατήρησις, ὅτι γλωσσικῶς τὰ ᾄσματα δὲν ταυτίζονται ἀπολύτως πρὸς τὸ λαλούμενον ἐν τῇ νήσῳ βόρειον ἰδίωμα, διατηροῦντα ἀκεραιοτέρους τοὺς φωνήεντας φθόγγους, ἰδίως καθ' ὃν χρόνον ᾄδονται. Ἡ δευτέρα αὕτη παρατήρησις ἐπιβεβαιοῖ παλαιοτέρας ὁμοίας παρατηρήσεις καὶ ἐξ ἄλλων τόπων καὶ ἀποτελεῖ ἀσφαλὲς κριτήριον διὰ τὴν διαλεκτολογικὴν χρησιμοποίησιν τῶν ᾀσματικῶν ἐν γένει κειμένων. Οὕτως ἡ δημοσιευομένη συλλογὴ εἶναι πολλαχῶς χρήσιμος εἰς τὴν σπουδὴν τῶν δημωδῶν ἐν γένει ᾀσμάτων.

Εἰς παρόμοια τεύχη θέλει δημοσιευθῆ κατὰ λαογραφικὰ κεφάλαια καὶ ἡ ὑπόλοιπος ὕλη, ἡ ὁποία μὲ τὸν πλοῦτόν της καὶ τὴν ἀκρίβειάν της δὲν ἀμφιβάλλομεν ὅτι θὰ ἀποτελέσῃ διὰ μὲν τὸν λαὸν τῆς Σκιάθου πολύτιμον εἰκόνα τῆς σημερινῆς του ζωῆς, διὰ δὲ τοὺς περὶ τὴν λαογραφίαν ἐν γένει ἀσχολουμένους πλουσίαν πηγὴν ἐξηκριβωμένης ὕλης.

ΣΤΙΛΠΩΝ Π. ΚΥΡΙΑΚΙΔΗΣ

ΓΛΩΣΣΙΚΟΝ ΣΗΜΕΙΩΜΑ

Εἶναι γνωστὸν ὅτι εἰς τὴν Σκιάθον ὁμιλεῖται τὸ βόρειον ἑλληνικὸν γλωσσικὸν ἰδίωμα, συμφώνως πρὸς τὰς ἀπαιτήσεις τοῦ ὁποίου τὰ μὲν ἄτονα φωνήεντα i καὶ u ἐξαφανίζονται, τὰ δὲ e καὶ o συστέλλονται εἰς i καὶ u.[1] Παρὰ ταῦτα εἰς τὰ ᾄσματα τὸ μέτρον ἠνάγκασε νὰ διατηρῶνται τὰ ἄτονα i καὶ u, πλὴν ἐξαιρέσεών τινων, ὅπου στίχος τις ἢ μέρος αὐτοῦ ἔλαβε ὁλόκληρος τὴν μορφὴν τοῦ γλωσσικοῦ ἰδιώματος τῆς Σκιάθου.

Ἡ συστολὴ ὅμως τῶν ἀτόνων e καὶ o εἰς τὰ ᾄσματα γίνεται μόνον, ὅταν ταῦτα ἄνευ μέλους ἀπαγγέλλωνται ἁπλῶς. Τὸ πρᾶγμα διαφέρει, ὅταν τὰ ᾄσματα ᾄδωνται. Ἐν τῇ περιπτώσει ταύτῃ ὁ τόνος τοῦ μέλους ἀναγκάζει τὸν ᾄδοντα νὰ προφέρῃ καθαρῶς πᾶν ἄτονον e καὶ o ὡς e καὶ o ἄνευ οὐδεμιᾶς συστολῆς αὐτοῦ εἰς i καὶ u. Ἕνεκα τούτου ὅσα μὲν ᾄσματα ᾄδονται ἐγράφησαν μὲ καθαρὰ τὰ φωνήεντα e καὶ o, ὅσα δὲ δὲν ψάλλονται, ἀλλὰ μόνον ἀπαγγέλλονται, ἐγράφησαν μὲ συνεσταλμένα τὰ φωνήεντα e καὶ o εἰς i καὶ u. Οὕτω μὲ συνεσταλμένα τὰ φωνήεντα ἐγράφησαν, ὡς μᾶς ὑπηγορεύθησαν, πολλὰ σατυρικά, διότι ταῦτα οὐδέποτε τραγουδοῦνται, ὡς καὶ ὅλα τὰ παιδικὰ ᾄσματα, εἰς τὰ ὁποῖα τὸ μέλος διὰ μὲν τὰ βαυκαλήματα καὶ τὰ χορευτικὰ εἶναι τοιοῦτον, ὥστε νὰ μὴ προσδίδῃ τόνον ἰσχυρὸν εἰς τὰς λέξεις, διὰ δὲ τὰ ὑπὸ τῶν παίδων ᾀδόμενα τὸ λογαοιδικὸν μέλος ἀφῆκε τὴν ἀπαγγελίαν τοῦ γλωσσικοῦ ἰδιώματος νὰ ὑπερισχύσῃ. Ἐξαίρεσιν ἀποτελοῦν ὅσα παιδικὰ ᾄσματια εἰσάγονται ὑπὸ ξένων παιδίων, ἰδίως κατὰ τὴν χρονικὴν περίοδον τῆς σχολικῆς τῶν παίδων ζωῆς, ἅτινα ἀπαγγέλλονται ἢ ψάλλονται ἄνευ συστολῆς φωνηέντων, δηλοῦντα οὕτω τὴν ξενικήν των προέλευσιν.

Τὰ λοιπά, πλὴν τῶν ᾀσμάτων, μνημεῖα τοῦ λόγου κατεγράφησαν μὲ συστολὴν τῶν ἀτόνων φωνηέντων e καὶ o εἰς i καὶ u καὶ μὲ ἐξάλειψιν τῶν ἀτόνων i καὶ u, ὅπως ἀκριβῶς προφέρονται ἐν Σκιάθῳ καὶ ὅπως μᾶς ὑπηγορεύθησαν, πλὴν ἐκείνων, τὰ ὁποῖα παρελήφθησαν ἐκ ξένων συγγραμμάτων καὶ τὰ ὁποῖα κατεγράφησαν ὡς ἔχουσιν εἰς τὰ βιβλία, ἐξ ὧν ἀπηγθίσθησαν.

***

Εἶναι ἐπίσης γνωστὸν ὅτι τὰ σύμφωνα λ, ν εἶναι πρὸ μὲν τῶν φωνηέντων a, e, o, u ὑπερωϊκά, πρὸ δὲ τοῦ φωνήεντος i κατὰ ντοῦν οὐρανικά.

---

[1] Γ. Χ α τ ζ η δ ά κ ι, Μεσαιωνικὰ καὶ Νέα Ἑλληνικά, Α' 251 κ.ἑ.

στ'

Ὡσαύτως τὰ σύμφωνα κ, γ, χ προφέρονται ὡς ὑπερωϊκὰ μὲν πρὸ τῶν a, o, u, ὡς οὐρανικὰ δὲ πρὸ τοῦ e καὶ i.

Ἐξαφανιζομένων τῶν ἀτόνων i καὶ u ἢ συστελλομένων τῶν ἀτόνων e καὶ o εἰς i καὶ u, τὰ πέντε ταῦτα σύμφωνα διατηροῦσι τὴν προφοράν, ἣν εἶχον καὶ πρὸ τῆς ἐξαφανίσεως ἢ συστολῆς τῶν φωνηέντων. Εἰς τὴν λέξιν *ἔχει*, ἐπὶ παραδείγματι, καὶ κατόπιν ἐξαφανίσεως τοῦ ληκτικοῦ ει, τὸ χ προφέρεται οὐρανικόν, ὡς ἐὰν εἴπετο i. Εἰς δὲ τὴν λέξιν *εἶναι*, εἰς ἣν ἡ δίφθογγος αι (e) συστέλλεται εἰς i, τὸ ν καὶ μετὰ τὴν συστολὴν ταύτην διατηρεῖ τὴν προφορὰν αὐτοῦ, ὡς ἐὰν εἴπετο e καὶ οὐχὶ i. Ὡς δηλωτικὸν τοῦ φαινομένου τούτου εἰς τὴν γραφὴν μετεχειρίσθημεν τὸ σημεῖον ΄ τιθέμενον κατόπιν τοῦ συμφώνου, ἵνα δηλώσῃ τὴν οὐρανικὴν αὐτοῦ προφοράν, ὁσάκις τοῦτο ἦτο ἀναγκαῖον· ὅπου ὑπῆρχεν ἁπλῶς ἔκπτωσις φωνήεντος ἐδηλώθη αὕτη, ὡς συνήθως, δι' ἀποστρόφου. Π.χ. *κ'κιὰ* (κουκιά), ἔνθα τὸ πρῶτον κ προφέρεται ὡς ὑπερωϊκόν, ἀλλὰ *κ'πάρ* (κυπάρι), *ἔχ'*.

***

Τὰ συμπλέγματα ια, ιο, ιου, ιι, ἐν συνιζίσει προφερόμενα εἰς τὸ γλωσσικὸν ἰδίωμα τῆς Σκιάθου, κατόπιν μὲν φωνήεντος ἢ τῶν συμφώνων γ, κ, λ, ν, χ, g προφέρονται ὡς ια, ιο, ιου, ι, κατόπιν τοῦ μ, ὡς μνιά, μνιο, μνιου, μνι, κατόπιν τῶν β, δ, b, d, ρ προφέρονται ὡς για, γιο, γιου, γι, κατόπιν τῶν θ καὶ φ ὡς κια, κιο, κιου, κι, κατόπιν τοῦ π καὶ τ, ὡς χια, χιο, χιου, χι καὶ κατόπιν τοῦ σ, ξ, ψ, ζ προφέρονται ὡς α, ο, ου, ι.

Ἐν τῇ γραφῇ ὅμως τῶν ᾀσμάτων καὶ τῶν λοιπῶν λαογραφικῶν μνημείων τοῦ λόγου ἐθεωρήσαμεν ἄσκοπον νὰ παραστήσωμεν τὴν τοιαύτην προφορὰν διὰ προσθέτων εἰς τὰς λέξεις συμφώνων, ἵνα μὴ καταστῶσιν αἱ λέξεις ἀγνώριστοι. Ἐγράψαμεν λοιπὸν *παιδιὰ* ἐννοοῦντες ὅτι δέον νὰ προφερθῇ *παιδγιά*, *κουβεδιάζω* ἀντὶ *κουβεδγιάζω*, *τέθοιος* (προφερόμενον *τέθκοιος*), *θιὸς* (*θκιός*), *πιῇ* (*πχῇ*), *μιὰ* (*μνιὰ*), *ποιὸς* (*πχοιός*). Καὶ μόνον τῆς τελευταίας περιπτώσεως προκειμένης, προηγουμένου δηλαδὴ τῶν συμπλεγμάτων ἑνὸς τῶν συμφώνων σ, ξ, ψ, ζ, ἐγράψαμεν τὰς λέξεις ἄνευ τοῦ ι, ὡς προφέρονται, *βυζὰ* (καὶ οὐχὶ *βυζιά*), *δασὰ* (καὶ οὐχὶ *δασιά*), *ὀξὰ* (καὶ οὐχὶ *ὀξυά*).[1]

Τέλος διὰ τὴν ἀκριβῆ ἀπόδοσιν τῆς προφορᾶς τοῦ γλωσσικοῦ ἰδιώματος τῆς Σκιάθου γίνεται χρῆσις καὶ τῶν λατινικῶν γραμμάτων b, d καὶ g διὰ τὰ ἠχηρὰ ἄρρινα ἔκκροτα.

---

[1] Γ. Χ α τ ζ η δ ά κ ι, Μεσαιωνικὰ καὶ Νέα Ἑλληνικά, Β' 408 κ.ἑ.

ΠΙΝΑΞ ΤΩΝ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

Πρόλογος

Γλωσσικὸν σημείωμα

Κυρίως ᾄσματα

α΄ Συναφῆ πρὸς ἑορτὰς καὶ ἔθιμα, σ. 1.

1. Ἀποκριάτικα. (Α΄. Δεκαπεντασύλλαβα, σ. 1.— Β΄. Τροχαϊκὰ καταληκτικά, σ. 4.— Γ΄. Τροχαϊκὰ ἀκατάληκτα, σ. 8.— Δ΄. Μὲ διάφορα μέτρα σ. 13).
2. Τῆς κούνιας, σ. 18.
3. Τοῦ κλήδονα, σ. 22.
4. Παρῳδίαι ἐκκλησιαστικῶν ᾀσμάτων, σ. 25.

β΄ Τῆς ἀγάπης.

1. Τραγούδια τῆς ἀγάπης. (Α΄. Δεκαπεντασύλλαβα, σ. 36.— Β΄. Τετράστιχα, σ. 57.— Γ΄. Δίστιχα ἰαμβικά, σ. 71.— Δ΄. Δίστιχα τροχαϊκά, σ. 79.— Ε΄. Μὲ διάφορα μέτρα, σ. 88).
2. Δίστιχα τῆς ἀγάπης. (Α΄. Οἱ μελῳδίες τῶν διστίχων: α΄. δεκαπεντασύλλαβα, σ. 113.— β΄. τροχαϊκά, σ. 154.— γ΄. ἰαμβικά, σ. 169.— Β΄. Τὰ δίστιχα τῆς ἀγάπης, σ. 173).

γ΄ Τοῦ γάμου, σ. 192.

δ΄ Τῆς ξενιτειᾶς, σ. 195.

1. Τραγούδια τῆς ξενιτειᾶς, σ. 195.
2. Δίστιχα τῆς ξενιτειᾶς, σ. 200.

ε΄ Ἐπαινετικά, σ. 203.

ς΄ Τοῦ τραπεζιοῦ, σ. 208.

ζ΄ Μοιρολόγια, σ. 210.

η΄ Κλέφτικα, σ. 216.

θ΄ Ἱστορικά, σ. 224.

ι΄ Σατυρικά, σ. 229.

ια΄ Γνωμικά, σ. 235.

ιβ΄ Θρησκευτικά, σ. 237.

Διηγηματικὰ ᾄσματα

α΄ Ἀκριτικά, σ. 241.

β΄ Παραλογές, σ. 254.

γ΄ Ρίμες, σ. 278.

ΠΑΡΟΡΑΜΑΤΑ

Σελ.	1	στίχ.	12	ἀντί:	σφρογραστῆτε	γράφε: σφογραστῆτε
»	6	»	27	»	δόδια σ'	» δόδι.ά σ'
»	6	»	28	»	Δίν'	» Δίν'
»	16	Εἰς τὸ ὑπ' ἀριθ. 4 ἄσμα μετὰ τὴν σημείωσιν τοῦ ρυθμοῦ νὰ σημειωθῇ: *Ἦχος α'. Πα.*				
»	46	Εἰς τὸ ὑπ' ἀριθ. 6 ἄσμα μετὰ τὸ «Χορὸς καλαματιανὸς» νὰ σημειωθῇ: *Ρυθμὸς ἑπτάσημος. Βος ἐπίτριτος.*				
»	99	Εἰς τὸ ὑπ' ἀριθ. 11 ἄσμα νὰ διαγραφοῦν τὰ περὶ ρυθμοῦ σημειούμενα καὶ νὰ σημειωθῇ: *Ρυθμὸς τετράσημος. Ρυθμικὴ ἀγωγὴ μετρία.*				
»	122	Εἰς τὸ ὑπ' ἀριθ. 9 ἄσμα μετὰ τὴν ἐπιγραφήν του νὰ σημειωθῇ: *Ρυθμὸς ἑπτάσημος. Βος ἐπίτριτος.*				
»	127	Εἰς τὸ ὑπ' ἀριθ. 13 ἄσμα μετὰ τὴν ἐπιγραφήν του νὰ σημειωθῇ: *Ρυθμὸς δεκάσημος. Σύνθετος ἀπὸ ἑξάσημον ἰωνικὸν καὶ τετράσημον σπονδεῖον.*				
»	148	Εἰς τὸ ὑπ' ἀριθ. 34 ἄσμα μετὰ τὴν ἐπιγραφήν του νὰ σημειωθῇ: *Ρυθμὸς τετράσημος μὲ μερικοὺς δισήμους καὶ τρισήμους.*				
»	169	Εἰς τὸ ὑπ' ἀριθ. 1 ἄσμα μετὰ τὴν δευτέραν βυζαντινὴν μουσικὴν γραμμὴν του νὰ σημειωθῇ τὸ κείμενον, ὅπερ ἐτυπώθη ὡς 1ος στίχος εἰς τὴν σελ. 170.				
»	187	στίχ.	22	ἀντί:	πδχ'	γράφε: *πδχ'*
»	262	Εἰς τὸ ὑπ' ἀριθ. 5 ἄσμα μετὰ τὴν ἐπιγραφήν του νὰ σημειωθῇ: *Ρυθμὸς τετράσημος. Ρυθμικὴ ἀγωγὴ μετρίως ἀργή.*				

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α'

A_1 Σ Μ Α Τ Α

I

ΚΥΡΙΩΣ A_1ΣΜΑΤΑ

α'. Συναφῆ πρὸς ἑορτὰς καὶ ἔθιμα.

1. ΑΠΟΚΡΙΑΤΙΚΑ

Α'. Δεκαπεντασύλλαβα.

Ὅλα τὰ δεκαπεντασύλλαβα ἀποκριάτικα ἐφαρμόζονται ἢ στὴ μελῳδία «Γιὰ σφοgραστῆτε νὰ σᾶς πῶ» (βλ. κατωτέρω) ἢ στὴ μελῳδία «Νύχτα 'ταν ποὺ φιλειόμαστε» καὶ «Μηλίτσα πού 'σαι στὸ gρεμνὸ» (βλ. τῆς ἀγάπης).

1

Γιὰ σφροgραστῆτε νὰ σᾶς πῶ.

Χορὸς ἀποκριάτικος

Ρυθμός τετράσημος. Ρυθμική ἀγωγή μετρία.

Ἦχος ᾗ. Πα.

Για σφο (κα λε) Για σφο ο gρα στη τε να σα ας πω Για σφο (κα

λε) Για σφο ο gρα στη τε να σα ας πω Για σφο gρα στη τε να σας

πω τι ε πα θε ε μια α χη ρα Για σφο gρα στη τε να σας πω τι

ε πα θε μια χη ρα

Μετρίως

Γιά σφο- (κα- λέ) Γιά σφο - gρα - στῆ τε να σᾶς - πῶ - Γιά πῶ - Γιά

σφο- gρα- στῆ- τε να σᾶς πῶ τί ἔ- πα - θε - μια - χη- ρα Γιά σφο- gρα- στῆ- τε

να σᾶς πῶ τί ἔ- πα- θε μιά χη- ρα

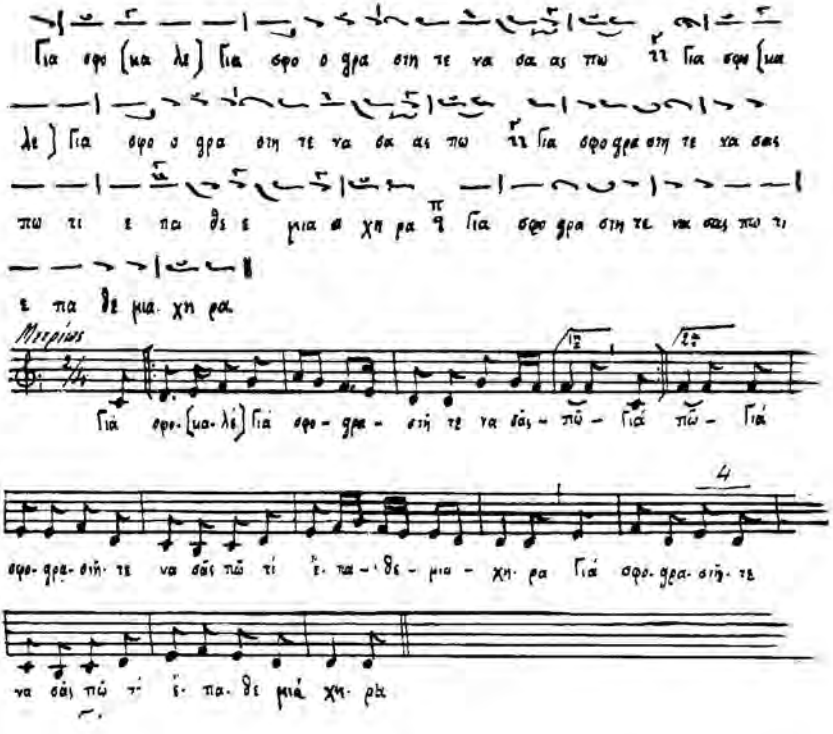

Γιὰ σφογραστῆτε νὰ σᾶς πῶ τί ἔπαθε μιὰ χήρα.
Τὴ βρακοζώνα τς ἔχασε καὶ λέει ἐγὼ τὴ bῆρα.
Ἀνίσως καὶ τὴ bῆρα γώ, ν' ἀδικοθανατήσω,
νὰ gρεμιστῶ στὰ λάχανα, νὰ πέσω στὰ μαρούλια,
νὰ μὲ πετροβολήσουνε μ' αὐγὰ καθαρισμένα,
νὰ σπάσουνε τὰ δόδια μου μὲ μιὰ χλωρὴ μυζήθρα,
καὶ νά με φαρμακώσουνε μὲ μιὰ γαβάθα μέλι,
καὶ νά μ' ἁλυσοδέσουνε μὲ μιὰ τσαπέλα σῦκα,
νὰ πᾶ νὰ μὲ κρεμάσουνε στοῦ βαρελιοῦ τὸ bύρο,
νὰ σκάψουνε τὸ μνῆμά μου σ' ἕνα σωρὸ καρύδια.

2

Μιὰ βραδινὴ κατέβαινα.

Μιὰ βραδινὴ κατέβαινα ἀπὸ τὴν ἅγια Λένη,
βρίσκω μιὰ κόρη κ' ἔπλυνε καὶ λιανοτραγουδοῦσε.
«Ὥρα καλή σου, λυγερή. —Καλὸ στὸ παλληκάρι.»
Καὶ μὲ τὸ μάτι μᾶγνεψε· «Ἂν θέλῃς, ἔλα βράδυ.»
Κινῶ πάγω στὸ σπίτι της, ἀπόξ' ἀπ' τὴν αὐλή της,
βρίσκω πέδ' ἔξι μὲ σπαθιά, πέδ' ἔξ ἁρματωμένοι.[1]
Μοῦ κάμαν τὴ ραχούλα μου σὰ bιτκοφαγωμένη.[2]

3

Μουρὴ κακιὰ γειτόνισσα.

Μουρὴ κακιὰ γειτόνισσα, κακιὰ γειτονοπούλα,
κράξε τὰ περιστέρια σου, ἔρχοδαι στὴν αὐλή μου,
σκαλίζουν, τρῶν τὸ ρύζι μου, πίνουν καὶ τὸ νερό μου,
παίρνουν καὶ στὰ ποδάρια τους τὸ χοῦμα, ποὺ τὸ θέλω.
Ἐγὼ τὸ χοῦμα τού θελα νὰ φκειάσω μοναστήρι,
νὰ βάλω μέσα καλογριὲς κι ἀπόξω καλοέροι,
νὰ βάλω κ' ἕνα γούμενο, νὰ τὶς ξεμολογάῃ.

4

Τὴ ψεῖρα ἀναυλώσανε.

Τὴ ψεῖρα ἀναυλώσανε κουκκιὰ νὰ πάῃ στὴ bόλι,
κι ὁ ψύλλος τῆς παράγειλε μιὰ γοῦνα νὰ τοῦ φέρῃ.

---

[1] Ἄλλως: βρίσκω σαράδα μὲ σπαθιά, σαράδ' ἁρματωμένοι.

[2] Ἄλλως: σαρακοφαγωμένη.

Κ' ἡ ψεῖρα τὴν ἀστόχησε τὴ γοῦνα γιὰ νὰ φέρῃ.
Σκοινὶ χοδρὸ δὲ βρίσκανε τὴ ψεῖρα νὰ κρεμάσουν.

5

Χτὲς πέθανε ὁ ἄδρας μου.

Χτὲς πέθανε ὁ ἄδρας μου, προχτὲς ὁ γάιδαρός μου,
ψυχομαχεῖ κι ὁ χοῖρος μου καὶ ποιόν νὰ πρωτοκλάψω;
«Ἄδρα μ', γουρούνι μ', γάιδαρε, καλέ μου νοικοκύρη,
ποτέ μας δὲ μᾶς ὄλειψε τὸ λάδι καὶ τὸ ξύδι.»

6

Τρεῖς ἀδερφάδες εἴμαστε.

Χορὸς καλαματιανός.

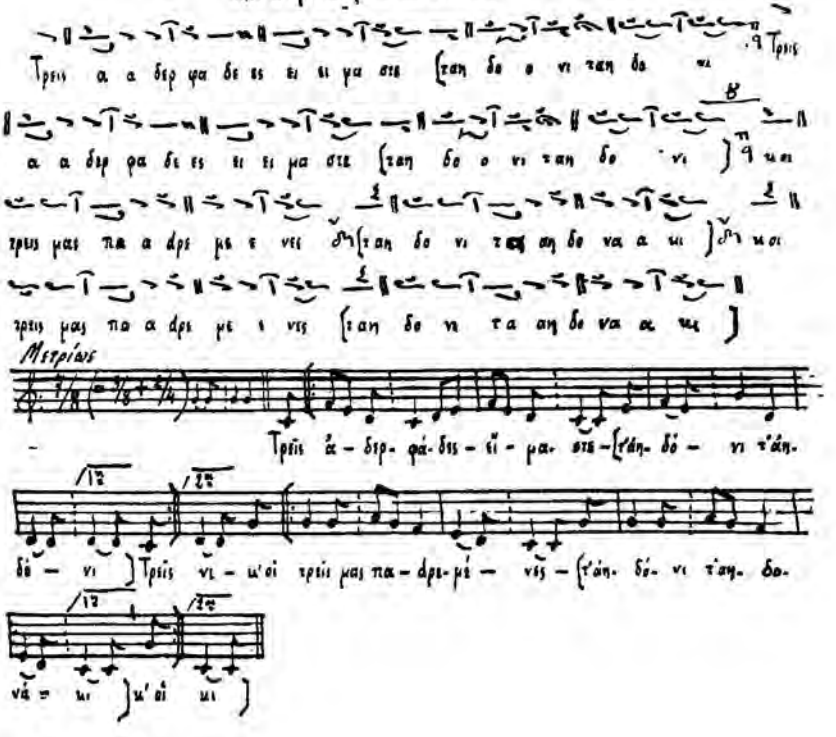

Τρεῖς ἀδερφάδες εἴμαστε κ᾽ οἱ τρεῖς μας παδρεμένες.
Ἡ μιὰ παίρνει τὸ βασιλιά, κ᾽ ἡ ἄλλη ἕνα γυφτάκι,
ἡ τρίτη ἡ μικρότερη παίρνει ἕνα γερodάκι.
Στὸ βασιλιὰ στρώνουν χρυσᾶ, σ᾽ ἐκεῖνο τὸ γυφτάκι
ἕνα παλιὸ λ᾽νατσάκι
καὶ στὸ γαϋμένο γέροδα ἕνα παλιὸ καπάκι.
«Σήκω, σβερέμη μ᾽, πλάγιασε, gρεμοτσακίσ᾽ καὶ πέσε.»

Β΄. Τροχαϊκὰ καταληκτικά.

Τὸ κάθε ἕνα ἀπὸ τὰ ᾄσματα αὐτὰ ἀποτελεῖται ἀπὸ διστίχους στροφές. Κάθε στίχος εἶναι τετραποδία τροχαϊκὴ καταληκτικὴ ἢ καὶ ἀκατάληκτος.

Ὅλα ἐφαρμόζονται σὲ μιὰ ἀπὸ τὶς κατωτέρω δυὸ μελῳδίες «Τρεῖς κοπέλλες λυγερὲς» καὶ «Στῆς ἀκρίβειας τὸ gαιρό», καθὼς καὶ στὴ μελῳδία «Κάτω στὴν ἁγιὰ Βαρβάρα» (βλ. κατωτέρω τροχαϊκὰ ἀκατάληκτα).

1

Τρεῖς κοπέλλες λυγερές.

Χορὸς ἀποκριάτικος.

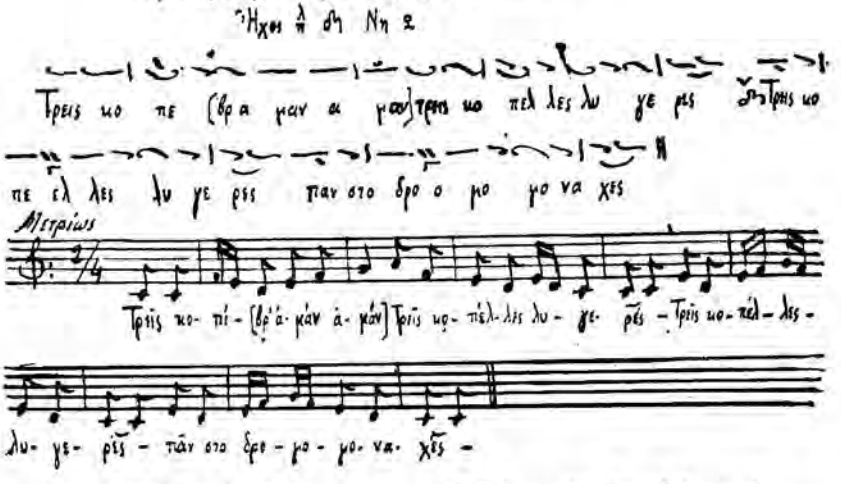

Τρεῖς κοπέλλες λυγερὲς
πᾶν στὸ δρόμο μοναχές.
Ἡ μιὰ ἔλεγε τς ἀλλ᾽νῆς·
«Τάχα νὰ μὴν εἶν᾽ κανείς!

5 Τάχα νὰ μὴν εἶν᾽ κανεὶς
καὶ μᾶς φιλήσῃ καὶ τὶς τρεῖς!»
Σαυραϊτὸς καθέτανε
καὶ παρακαλειέτανε·

«Θέ μου, δός μου λευτεριά,
νὰ χυθῶ ν' ἁρπάξω μιά.
Κι ἃ δὲ dὴν ἐδιάλεγα,
ἂς μοῦ κόβαν τὰ φτερά.

Νὰ τὴ bάω στὸ βασιλιά,
νὰ τὴν ἰδῇ ἡ βασίλισσα,
νὰ πῇ πὼς τὴν ἐφίλησα.»

2

Στῆς ἀκρίβειας τὸ gαιρό.

Χορὸς καλαματιανός.

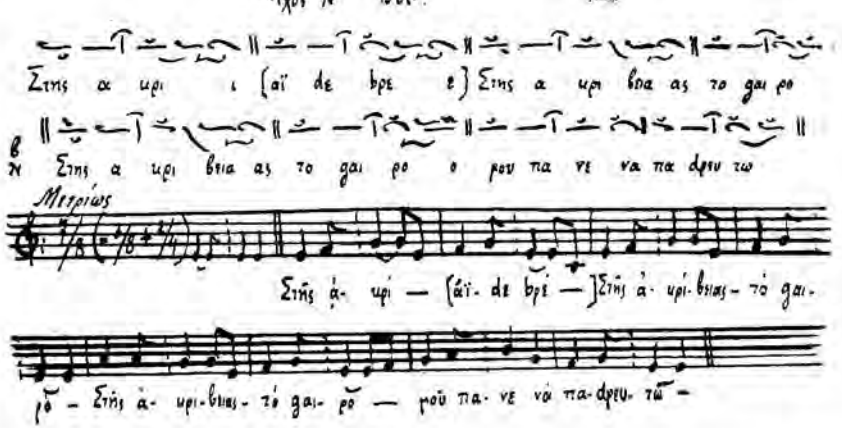

Στῆς ἀκρίβειας τὸ gαιρὸ
μοῦ 'πανε νὰ παdρευτῶ
καὶ παρᾶδες δὲ gρατῶ.
Μοῦ 'πανε νὰ κάμω γάμο
καὶ δὲ ξέρω τί νὰ κάμω.
Πούλησα μιὰ στάμνα λάδι
καὶ παdρεύτηκα τὸ βράδυ.
Δὲ μοῦ φτάσαν οἱ παρᾶδες,
νὰ πληρώσω τοὺς παπᾶδες.
Πέρασαν οἱ δυὸ bδομάδες,
μὲ τραbοῦσαν οἱ παπᾶδες.
Τί νὰ κάμω ὁ καϋμένος,
πού 'μαι νιὸς καὶ παdρεμένος;
Πάγω γιὰ νὰ δανειστῶ
σ' ἕνα φίλο bιστικό.
Εἶχα ἕνα καπουτέλι,
ἀμανέτι τὸ γυρεύει,
ὄμορφο καὶ πλουμιδᾶτο,
ψεῖρες, κόνιδες γεμᾶτο.

3

Μὲ παδρεύανε στὴ Χιό.

Μὲ παδρεύανε στὴ Χιὸ
καὶ μοῦ δίνανε προικιό.
Καὶ μοῦ δῶσαν μιὰ γυναῖκα,
πότρωε κ' ἔπινε γιὰ δέκα.
Καὶ τὴ bρώτη τὴ βραδίτσα
μὅφαγε μιὰ γελαδίτσα.
Καὶ τὴ δεύτερη βραδειὰ
ἔφαγε μιὰ μάδρ' ἀρνιά.
Καὶ τὴ dρίτη τὴ βραδειὰ
προβατίνα μὲ τ' ἀρνιά.
Ἔτρωγε μιὰ σαρδελίτσα,
ἔπινε μιὰ βαρελίτσα.
«Ἄdρα μου, θέλω φουστάνι,
γύρω γύρω μὲ γαϊτάνι.
Ἄdρα μου, θέλω καπέλο,
γύρω γύρω μὲ τὸ βέλο.
Ἄdρα μου, θέλω γοβάκια,
γύρω γύρω μὲ φιογάκια.
Ἄdρα μου, θέλω bbρέλα,
γύρω γύρω μὲ ταντέλα.»
Σὰν ἁρπάχνω ἕνα ξύλο
καὶ τὴ φέρνω γύρω γύρω.
«Νά, γυναῖκα μου, φουστάνι,
γύρω γύρω μὲ γαϊτάνι.
Νά, γυναῖκα μου, καπέλο,
γύρω γύρω μὲ τὸ βέλο.
Νά, γυναῖκα μου, γοβάκια,
γύρω γύρω μὲ φιογάκια.
Νά, γυναῖκα μου, bbρέλα,
γύρω γύρω μὲ ταντέλα.»

Στ. 1 καὶ 2 ἄλλως:

Μὲ παδρέψαν οἱ γονοί μου
δίχως νά 'χουν τὴ βουλή μου.

4

Μιὰ γριά, κακόγρια.

Μιὰ γριά, κακόγρια,
λάχανα μαγέρευε.
Κι ἀπάνου στὸ μαγέρεμα
τσοῦ'ρθε μιὰ κακιὰ βουλή,
τσοῦ'ρθε μιὰ κακιὰ βουλή,
γύρεψε νὰ παδρευτῇ.
Δίν' κλωτσὰ τοῦ τσουκαλιοῦ,
πᾶν τὰ λάχανα ἀλλοῦ.
«Φᾶτε, σκύλλοι, λαχανάκια
καὶ σεῖς γάτες τὰ ζουμάκια,
καὶ ἐγὼ θὰ παδρευτῶ,
θὰ σπιτογοικοκυρευτῶ.»
Τὴν ἀκοῦσαν τὰ κορίτσια
καὶ τὴν ἐπεριγελοῦσαν.
«Μωρὲ γραῖα ζαρωμένη,
δὲν ἐδρέπεσαι, καϋμένη;
Νέκωφάθηκαν τ' αὐτιά σ',
βγήκανε τὰ δόδια σ'.
—Νὰ ψυχομαχῶ στὸ στρῶμα,
ἄdρα θὰ ζητῶ ἀκόμα.
—Σιωπή, κατσουφιασμένη!
Μὴ λαλῇς, καταραμένη!
Θὰ σὲ δέσουμε στὸ στύλο,
νὰ σ' ἀρχάσουμε στὸ ξύλο.»

5

Πέδε δέκα παπαδιές.

Πέδε δέκα παπαδιὲς
κι ἄλλες τόσες καλογριὲς
τὸ bαbάκι σκάλιζαν
κι οὔλες τὸ βοτάνιζαν.
Δίψασαν οἱ παπαδιές,
σκάσαν οἱ καλογριές.
Ποῦ νὰ πᾶ νὰ πιοῦν νερό;
Κάτ' στὸν Ἄσπρο Ποταμό,
πού' ναι τὰ νερὰ ζεστά,
τὰ ποταμάκια σιγανά.
Μιά λεγε τῆς ἀλληνῆς·
«Ἔλα νὰ κολ'bήσουμε,
νὰ δροσολοήσουμε.»
Βγαίνε τὰ ρασάκια τους,
τὰ πουκαμισάκια τους.
Κι ὁ δελῆ καλόηρος
πίσ' ἀπὸ τὸ bλάτανο
παίρνει τὰ ρασάκια τους,
τὰ πουκαμισάκια τους.
«Βρέ, δελῆ καλόηρε,
δό μας τὰ ρασάκια μας,
τὰ πουκαμισάκια μας.
—Ἔλα νὰ χορέψουμε
καὶ νὰ χορατέψουμε
χαυδωτ' ἀνασκελωτά,
δελῆ καλόηρος bροστά.»

6

Μιὰ γριὰ μονοδοδοῦ.

Μιὰ γριὰ μονοδοδοῦ
ἄδρα γύρευ' ἡ πορδοῦ.
Τὰ κορίτσα σὰ δ' ἀκοῦσαν,
οὔλα τὴ bεριγελοῦσαν.
«Βρὲ γριὰ κατσουφκιασμένη,
σὰ δὴ γάτα ζαρωμένη,
δὲν ἐδράπης νὰ ζητῇς
ἄδρα γιὰ νὰ παδρευτῇς;
—Τί νὰ κάμω, βρὲ παιδιά μου,
σὰ δὸ θέλει ἡ καρδιά μου;»

7

Τὶς μεγάλες ἀποκρές.

Τὶς μεγάλες ἀποκρὲς
εἶναι γέλοια καὶ χαρές,
καὶ τὴ gαθαρὴ Δευτέρα
βάναν τὰ φασούλια χέρα.

Γ'. Τροχαϊκὰ ἀκατάληκτα.

Καὶ ἀπ' αὐτὰ τὸ κάθε ἕνα ἀποτελεῖται ἀπὸ διστίχους στροφές. Κάθε στίχος εἶναι τετραποδία τροχαϊκὴ ἀκατάληκτος.

Ὅλα ἐφαρμόζονται σὲ μιὰ ἀπὸ τὶς κατωτέρω τρεῖς μελῳδίες «Βλάχα μὲ τὸ κατσαρό σου», «Στὴν ἀπάνω γειτονίτσα» καὶ «Κάτω στὴν ἁγιὰ Βαρβάρα». Ἐφαρμόζονται ὅμως καὶ σὲ μιὰ ἀπὸ τὶς δυὸ προηγούμενες μελῳδίες τῶν τροχαϊκῶν καταληκτικῶν «Τρεῖς κοπέλλες λυγερὲς» καὶ «Στῆς ἀκρίβειας τὸ γαιρό.»

1

Βλάχα μὲ τὸ κατσαρό σου.

Χορὸς ἀποκριάτικος.

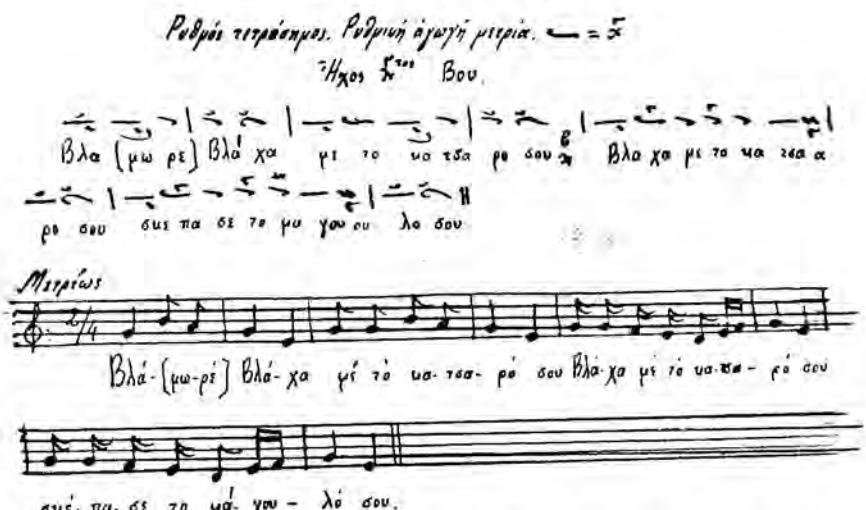

«Βλάχα, μὲ τὸ κατσαρό σου,
σκέπασε τὸ μάγουλό σου.
Βλάχα, τ' εἶσαι πικραμένη
καὶ ψηλ' ἀνασκουbουμένη;
—Τί καλό 'χω ἡ κακομοῖρα
μὲ τὸ ξεκουτιάρ' ποὺ πῆρα;
Τὰ τσαρούχια μέσ' στὸ φράχτη,
τὰ ποδάρια του στὴ στάχτη.

Ὥστε νὰ ποδέσῃ τό 'να,
ἦρθε τὸ μεγάλο γιόμα.
Ὥστε νὰ ποδέσῃ τ' ἄλλο,
βγῆκε τ' ἄστρο τὸ μεγάλο.
Τό 'να δόι ἔχει ζεμένο,
τ' ἄλλο στὸ παχνὶ δεμένο.
Κ' ἡ γουμάρα μὲ τὸ σπόρο
πῆρε τὸ μεγάλο δρόμο.»

2

Στὴν ἀπάνω γειτονίτσα.

Χορὸς ἀποκριάτικος.

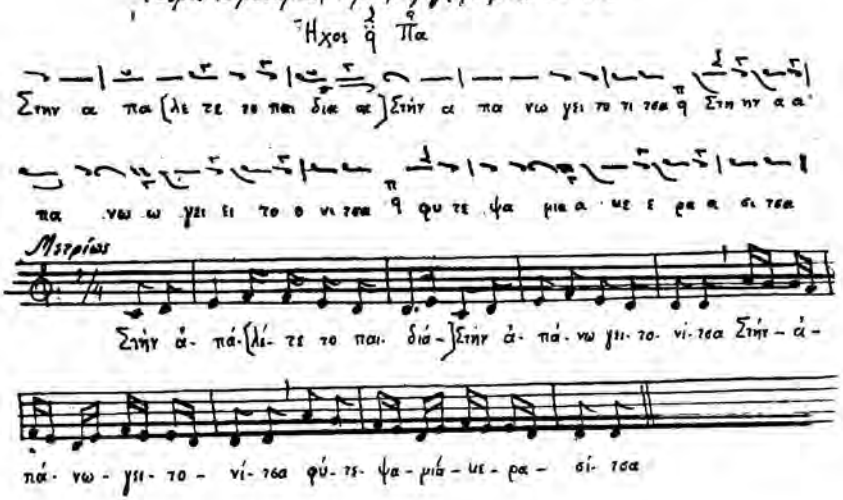

Στὴν ἀπάνω γειτονίτσα
φύτεψα μιὰ κερασίτσα.
Καὶ πααίναν τὰ κοράσα
καὶ μοῦ κλέβαν τὰ κεράσα.
Φλάω νύχτα μὲ σκοτάδι,
πιάνω μιὰ ᾽πὸ τὸ ποδάρι.
Σκούζει, βάζει τὴ φωνή,
τὸ ποδάρι της πονεῖ.
«᾽Α bονῆ κι ἀ δὲ bονῆ,
δέστε το μὲ τὸ παγνί.
—Δὲ dὸ θέλω τὸ παγνί,
θέλω ἄdρα γιομιdζῆ,
γ᾽ ἀνεbαίνῃ στὸ κατάρτι,
νά ᾽γ᾽ ὁ νοῦς του στὴν ἀγάπη,
γ᾽ ἀνεbαίνῃ στὴν ἀdένα,
νά ᾽γ᾽ ὁ νοῦς του μετὰ μένα,
γ᾽ ἀνεbαίνῃ στὰ πανγάκια,
γά᾽γ᾽ ὁ νοῦς του στὰ bυζάκια.»

3

Κάτω στὴν ἁγιὰ Βαρβάρα.

Χορὸς ἀποκριάτικος.

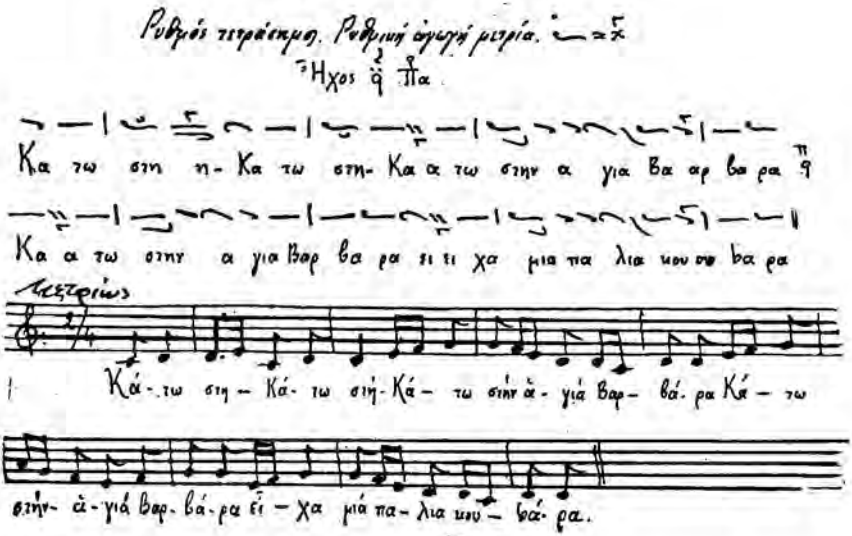

Κάτω στὴν ἁγιὰ Βαρβάρα
εἶχα μιὰ παλιὰ κουβάρα.
Πονηρὸς ἀπού 'μουν Θέ μου,
δέ με πιάσανε ποτέ μου.

Ἀπ' τὴ βολλή μου πονηριὰ
μὲ τσακῶσαν μιὰ βραδειά.
Δέ μου δώσανε πολλές,
ὡς ὀγδόδα καὶ καλές!

4

Θαῦμα πού εἶδα τὸ Σαββᾶτο.

Θαῦμα πού εἶδα τὸ Σαββᾶτο
σ' ἕνα βλάταν' ἀποκάτω.
Ἐπαdρεῦαν ἕνα γέρο
ἑκατὸ χρονοῦ, τὸν ξέρω,
καὶ τοῦ δίνα κοριτσάκι
δεκοχτὼ χρονοῦ παιδάκι.

Σημ.— Μετὰ τὶς τρεῖς πρῶτες συλλαβὲς σὲ κάθε πρῶτο στίχο τοῦ διστίχου λέγεται τὸ τσάκισμα: «bὰ κακὸ νὰ τὄρθῃ».

5

Ὅταν ἤμουνα μικράκι.

Ὅταν ἤμουνα μικράκι,
εἶχα 'να περιβολάκι,
καὶ τὸ φύτευα λουλούδια,
κρίνους, ἴτσα καὶ ζουμπούλια,
καὶ πααίναν τὰ κορίτσα
καὶ μοῦ κλέβανε τὰ ἴτσα.

Κάνω γιὰ νὰ τοὺς μιλήσω,
μοῦ 'ρθε μιὰ πλακιά 'πὸ πίσω.
Ξαναδευτερώνω πάλι,
μοῦ 'ρθε κι ἄλλη στὸ κεφάλι.
Καὶ μοῦ κάμαν τὰ πλευρά μου
μαλακὰ σὰ δὴ γοιλιά μου.

6

Τοῦ παπᾶ μας τὸ γαϊδούρι.

Τοῦ παπᾶ μας τὸ γαϊδούρι
ἔβγαλ' αὐλογιὰ στὴ μούρη.
Παπαδιὰ τὸ μοιρολόγα
κι ὁ παπᾶς τὴ βαρηγόρα.
«Σὰ ψοφήσ' ὁ γάιδαρός μας,
εἶναι ὄφελος δικό μας.

Τὰ ποδάρια του περόνια,
γιὰ νὰ τρῶν τὰ μακαρόνια,
τὸ κεφάλι του καρδάρα,
γιὰ νὰ πήζουμε τὸ γάλα,
ἡ οὐρά του ἦταν ρούδα,
κάνει γιὰ τὸ φέσι φούδα.»

7

Μιὰ γριὰ ἀσκημομούρου.

Μιὰ γριὰ ἀσκημομούρου,
κατσιφκιάρα καὶ καβούρου
ἄδρα γύρευ' ἡ καρδιά της,
νὰ βρεθῇ στὴν ἀγαλιά της.

Νά κι ὁ γέρος ἀπὸ πέρα
φράστα φρούστου μὲ τὴ σέλα.
Κάνει γιὰ νὰ τὴ φιλήσῃ,
σάλια μύξες τὴ γεμίζει.

8

Πῶς τὸ τρίβουν τὸ πεπέρι.

«Πῶς τὸ τρίβουν τὸ πεπέρι
τοῦ διαβόλ' οἱ καλογέροι ;
—Μὲ τὴ φτέρνα τρίβοδας,
σκορδοκοπανίζοδας.
—Πῶς τὸ τρίβουν τὸ πεπέρι
τοῦ διαβόλ' οἱ καλογέροι ;
—Μὲ τὰ γόνα τρίβοδας,
σκορδοκοπανίζοδας.

—Πῶς τὸ τρίβουν τὸ πεπέρι
τοῦ διαβόλ' οἱ καλογέροι ;
—Μὲ τὸ gῶλο τρίβοδας,
σκορδοκοπανίζοδας.
—Πῶς τὸ τρίβουν τὸ πεπέρι
τοῦ διαβόλ' οἱ καλογέροι ;
—Μὲ τὴ μύτη τρίβοδας,
σκορδοκοπανίζοδας.»

Σημ.— Τὸ ᾄσμα τραγουδιέται σὲ ἀποκριάτικο χορό, στὸν ὁποῖον γίνονται μιμικὲς κινήσεις τοῦ τριψίματος τοῦ πιπεριοῦ μὲ τὰ διάφορα μέρη τοῦ σώματος τῶν χορευτῶν, ποὺ τὰ ἀναφέρει τὸ ᾄσμα.

9

Κίνησα νὰ πάω στὸ μύλο.

Κίνησα νὰ πάω στὸ μύλο
μὲ τὴ θειά μου τὴ Godήλω.
«Ὤχου, θειά, καὶ νά 'σουν ξένη,
τί κακὸ ποὺ θὰ νὰ γένῃ!
—Κάμε, γυιέ μου, τὴ δουλειά σου
κ' ὕστερα πάλ' εἶμαι θειά σου.»

Νά κι ὁ bάρbας ἀπὸ πέρα
μὲ μιὰ σκουριασμέν' μαχαίρα.
«Βρὲ ἀνιψέ, καταραμένε,
τί τὴ gάνεις δῶ τὴ θειά σου;
—Πόνος, bάρbα, τήνε πιάνει,
καὶ τὴ bλάκωσα νὰ γειάνῃ.»

10

Θειά μου Νικολάκαινα.

«Θειά μου Νι-κουλάκινα
κὶ γρι.ὰ Καυλάκινα,
ποῦ τς ἀνά-βουν τὶς φωτιές;
—Στ' Ἀρχιδιά-κου τὶς αὐλές.
Ν' ἀνάψου λύ-χνου κὶ κηρί,
νὰ διῶ ποιὸ μ'νύ-χι μου πουνεῖ.»

Σ ή μ.— Τὸ ᾆσμα μετατρέπεται σὲ βωμολοχικό, γιατὶ σὲ κάθε στίχο οἱ τρεῖς πρῶτες συλλαβὲς ἐπαναλαμβάνονται τρεῖς φορές. Γι' αὐτὸν τὸ λόγο ἐφαρμόζεται μόνο στὴ μελῳδία «Κάτω στὴν ἁγιὰ Βαρβάρα.»

Δ'. Μὲ διάφορα μέτρα.

1

Πέδε ποδικοί.

Χορὸς συρτός.

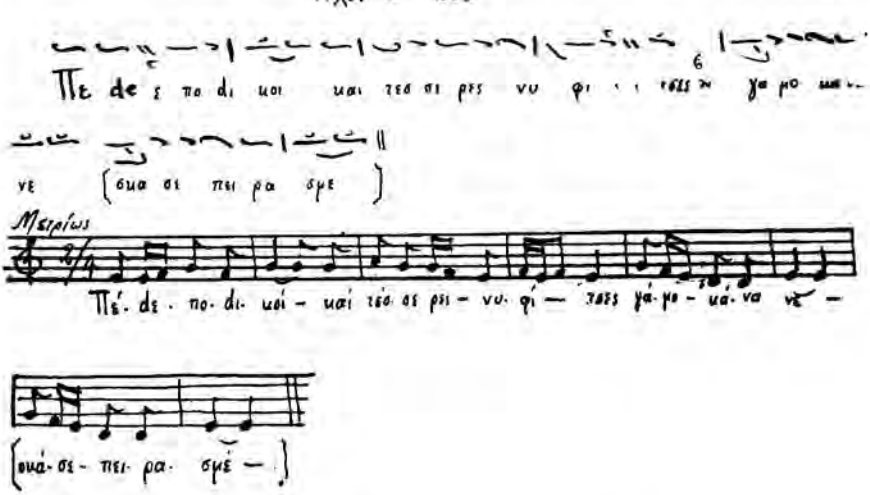

Πέδε ποδικοὶ καὶ τέσσερες νυφίτσες
γάμο κάνανε μὲ δυὸ λουβιὰ σιτάρι
καὶ τ' ἀλέθανε σὲ δυὸ σφοδύλια μέσα
καὶ τὸ ζύμωναν μέσα στὴ βεταλίδα.
Ψεῖρα ζύμωνε, κονίδα κοσκινοῦσε
κι ὁ μαυρόψυλλος τὸ φοῦρνο ἐζdαυλοῦσε.
Πέρασ' ὁ κοριὸς μὲ τὸ βαλτᾶ στὸν ὦμο'
«Πάρτε με κ' ἐμέ, γιὰ νὰ σᾶς κόβω ξύλα.
—Δέ σε θέλουμε κοριέ.» [σκάσε πειρασμέ]
Νά κι ὁ λέλεκας μὲ τ' μακρι.ὰ τὴ μύτη.
«Πάρτε με κ' ἐμέ, κουλούρια νὰ σᾶς φκειάνω.»
Πέδε ἔκανε καὶ δεκαπέδε τρώγει.
Σπίθα πέταξε στοῦ ψύλλου μας τὸ μάτι.
Τρέξετε γειτόνοι, ὁ ψύλλος δὲ γλυτώνει.
Τρέξετε γιατροί, νὰ γειάν.τε τὴ βληγή.

2

Ὅλη μέρα θέριζα.

Χορὸς ἀποκριάτικος.

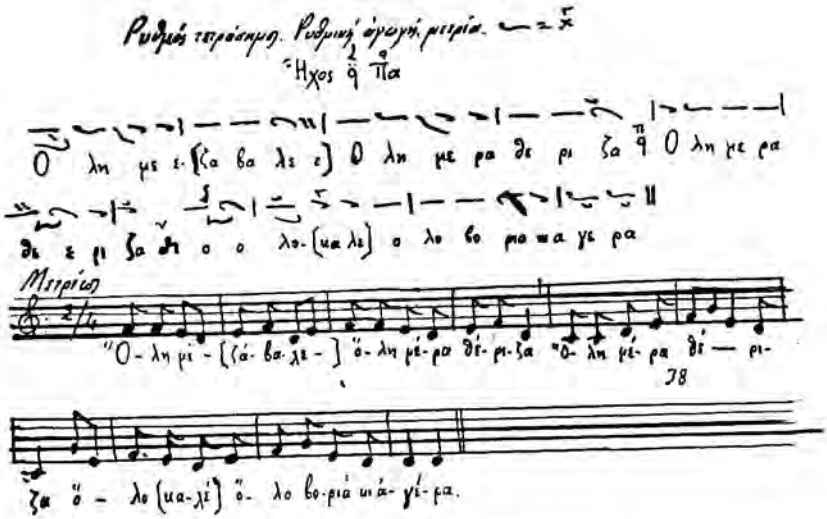

Ὅλη μέρα θέριζα ὅλο βοριᾶ κι ἀγέρα
καὶ τὸ βράδυ γύριζα σὰ σκύλλος μισαφίρης.
Βρίσκω τὴ γυναῖκα μου μὲ ἄλλον τρώει καὶ πίνει.
Μὲ τὸ θάρρος ἅπλωσα στὸ πιάτο γιὰ νὰ πάρω.
Παίρνει τὸ φουρνόξυλο, μοῦ δίνει μιὰ στὴ βλάτη·
μὄσπασε τὰ κόκκαλα καὶ τὴ δρανὴ κοκκάλα.
«Ὅταν ἔχω γὼ δουλειά,
κάτσε καὶ φύλα τὰ παιδιά,
κι ὅταν ἔχω γὼ τὸ φίλο,
κάτσε ὄξω σὰ δὸ σκύλλο.»

3

βαίνω μέσ' στ' ἀβέλι.

Χορὸς καλαματιανός.

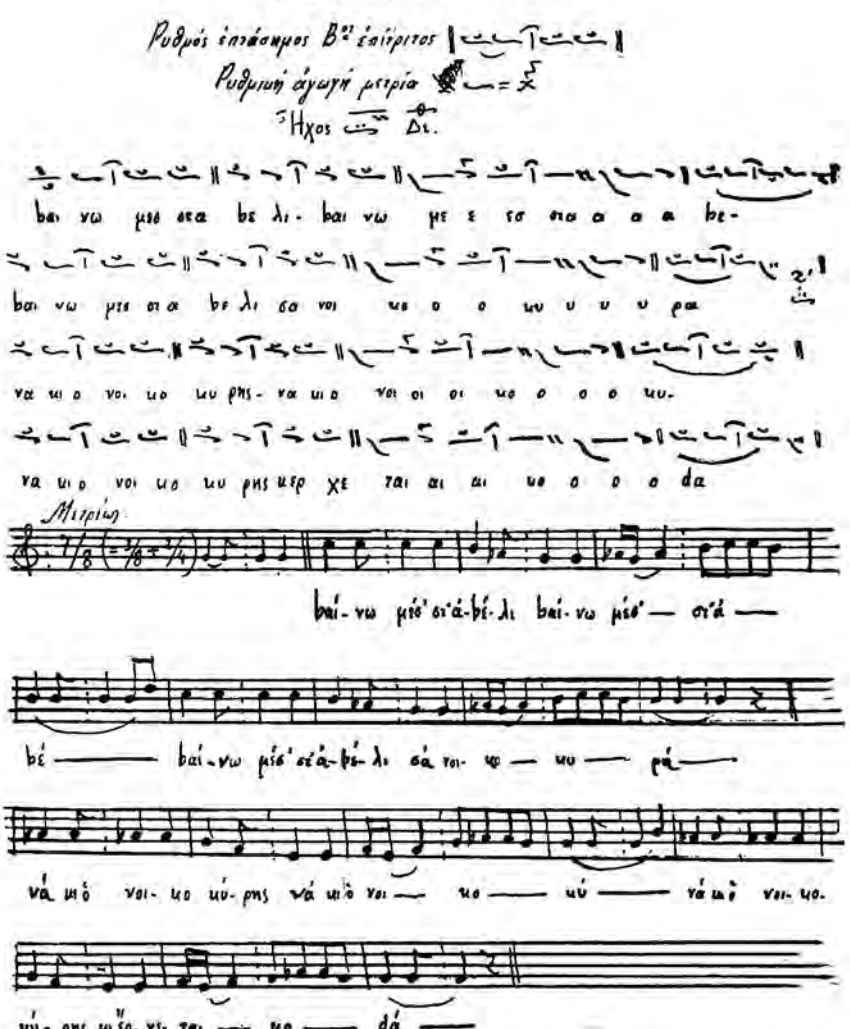

βαίνω μέσ' στ' ἀβέλι σὰ νοικοκυρά.
Νά κι ὁ νοικοκύρης κ' ἔρχεται κοδά.
«Ἔλα, νοικοκύρη, νὰ τρυγήσουμε,
κόκκινα σταφύλια νὰ πατήσουμε.»

4

Κορίτσα bᾶτε στὸ χορό.

Χορὸς συρτός.

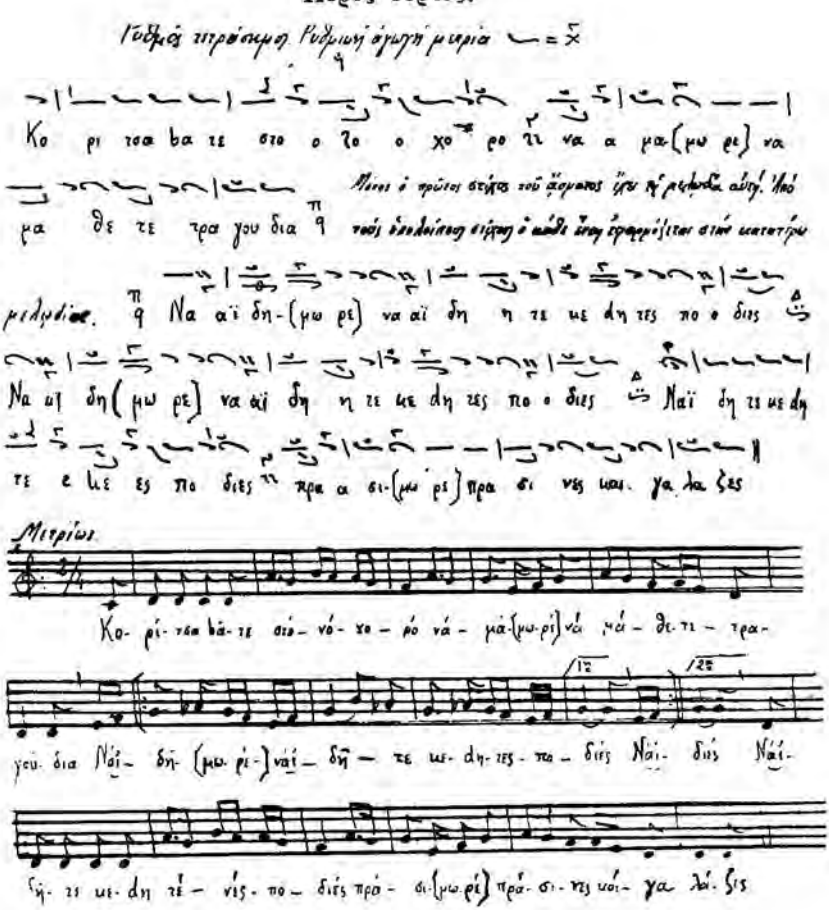

Κορίτσα, bᾶτε στὸ χορό, νὰ μάθετε τραγούδια,
νὰ ἰδῆτε κεδητὲς ποδιές, πράσινες καὶ γαλάζες,
νὰ ἰδῆτε καὶ μιὰ παπαδιὰ πῶς πάει μὲ τοὺς λεβέντες.
Πάει κι ὁ παπᾶς ἀπὸ κοδά, κοδὰ παρακαλῶνδας·
«Κοδοκαρτέρει, παπαδιά, δυὸ λόγια νὰ σοῦ κρίνω.
Μωρή, ποῦ τ᾽ ἄφσες τὰ παιδιά, τὸ ἔρημο τὸ σπίτι;
—Σύρε, παπᾶ μ᾽, στὸ σπίτι σου, σύρε καὶ στὰ παιδιά σου,
κ᾽ ἐγὼ θὰ πάω μὲ τὰ παιδιά, μαζὶ μὲ τοὺς λεβέντες.»

5

bᾶτε κορίτσα στὸ χορό.

«bᾶτε, κορίτσα, στὸ χορό,
τώρα ποὺ ἔχετε καιρό,
γιατ' αὔρι.ο παdρεύεστε,
μὲ ἄdρες ἐbερδεύεστε.
Δὲ σᾶς ἀφίνε οἱ ἄdρες σας,
νὰ πᾶτε στὶς μανγάδες σας,
δὲ σᾶς ἀφίνει ὁ πεθερὸς
νὰ πᾶτε κεῖ πού 'ναι χορός,
δὲ σᾶς ἀφίνει ἡ πεθερά,
νὰ πᾶτε κεῖ πού 'ναι χαρά,
δὲ σᾶς ἀφίνε τὰ παιδιά,
νὰ πᾶτε κεῖ πού 'ναι χαρά.
—Τοὺς ἄdρες τοὺς μεθύζουμε
καὶ τοὺς ἀποκοιμίζουμε,
καὶ τὰ παιδιὰ τὰ δέρνουμε,
μαζί μας δὲ dὰ παίρνουμε,
καὶ τὴ gακιὰ τὴ bεθερὰ
τὴ βάζω στὴ σιδεροστιά,
καὶ τὸ gακὸ τὸ bεθερὸ
τὸν βάζω ὅπου θέλω γώ,
τοῦ στρώνω δῶ, τοῦ στρώνω κεῖ,
τοῦ στρώνω ὄξω στὴν αὐλή.»

Στ. 21 καὶ 22 ἄλλως:

τὸν βάζω δῶ, τὸν βάζω κεῖ,
τὸν βάζω μέσα στὸ σακκί.

Τὸ ᾄσμα ἐφαρμόζεται «Ἕνα καράβ' ἀπὸ τὴ Χιό» (βλ. τῆς ἀγάπης).

2. ΤΗΣ ΚΟΥΝΙΑΣ

Α'.

Σύμφωνα μὲ τὴν κάθε μιὰ ἀπὸ τὶς δυὸ κατωτέρω μελῳδίες τραγουδοῦν στὴν κούνια ὄχι μόνον τὰ εἰδικὰ δίστιχα τῆς κούγιας, ποὺ παραθέτομε ἐδῶ, ἀλλὰ καὶ ἄλλα ἀπὸ τὰ δεκαπεντασύλλαβα ἐπαινετικά, ὅπως καὶ τσακίσματα ἀπὸ τὰ ὁμοιόμετρα δίστιχα τῆς ἀγάπης ἢ ἀπὸ τὰ ἐπαινετικά.

α'. Μέλος ρυθμοειδές.

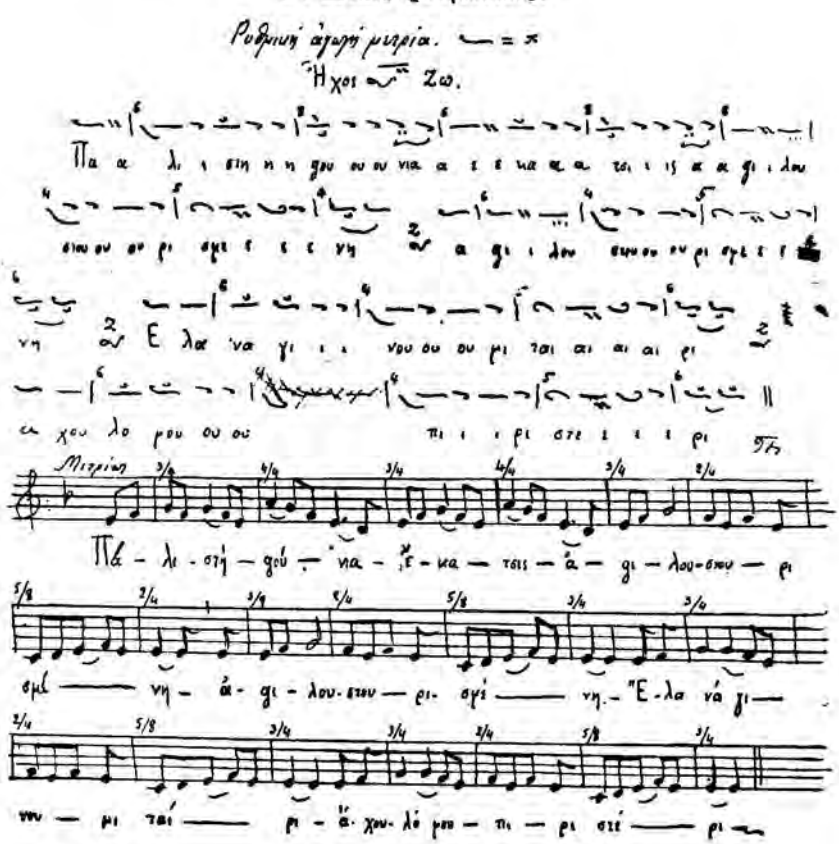

β'. Μέλος ρυθμοειδές.

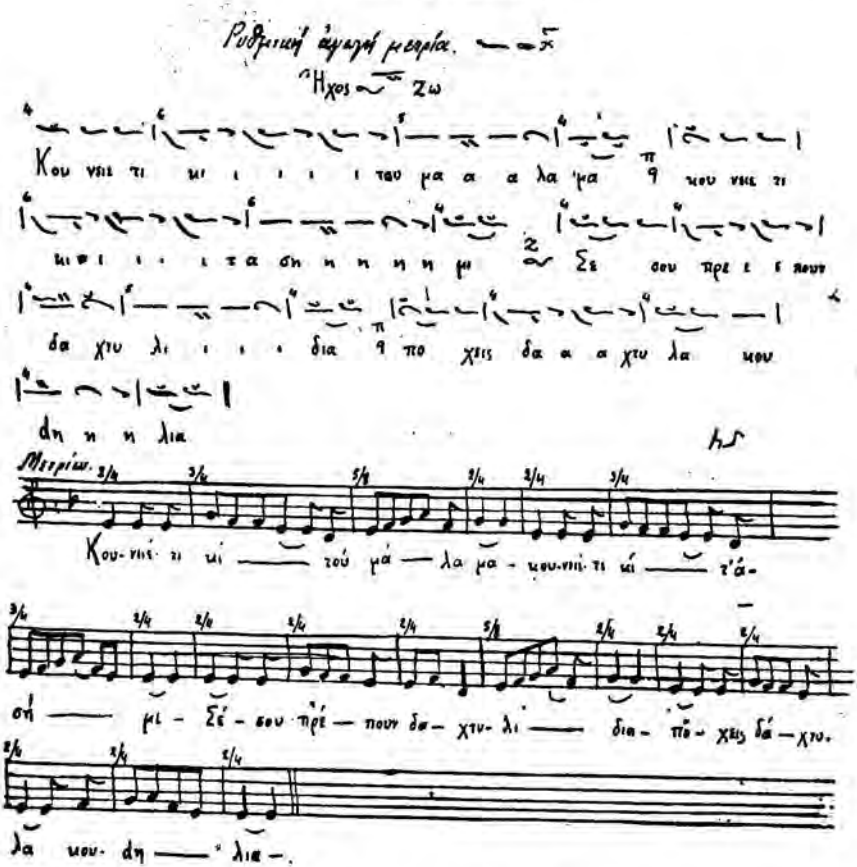

1. Κουνειέτι κὶ τοὺ μάλαμα, κουνειέτι κὶ τ' ἀσήμι,
κουνειέτι κ' ἡ ἀγάπη μου μέσ' στοὺ χρυσὸ σιδζίμι.[1]

2. Πάλι στὴ γούνια ἔκατσις, ἀγιλουστουρισμένη,
πὄχεις τὴ μέση τὴ λιγνή, τοὺ λαχουρὶ ζουσμένη.

3. Χαδούλη μ', τοὺ φισάκι σου, τοὺ στρουγυλουκουμμένου,
μὶ ποιὲς κουπέλλις ἔπιζις, κ' εἶν'ι κουρνιαχτισμένου ;

4. Χαδούλη μ' κὶ χαδιάρη μου, πουλλὴ νά 'ν' ἡ ζουή σου
κὶ τρίχα νὰ μὴ ραΐστῃ ἀποὺ τὴ γιφαλή σου.

5. Ἐλᾶτι νὰ κουνήσουμι αὐτὸ τοὺ χαϊδιμένου,
ὅπου τοὺ ἔχ' ἡ μάννα του γράμματα μαθημένου.

---

[1] σιδζίμι = σχοινί.

6. Ἀγιλουστουρισμέν' ι μου κὶ λαβαδουχυτέ μου,
μουναχουγιὲ τῆς μάννας σου κὶ σύδρουφι δικέ μου.

7. Κουνήσου, γιέ μ' κὶ καλουγιέ, ρήγα μου κὶ ἀφέδη,
ποὺ θὰ σοῦ φέργουν τοὺ gαφὲ οἱ δοῦλοι στοὺ τραπέζι.

Β'.

Τῆς σανιδένιας κούνιας.

Ὅταν στὸ κάθισμα τῆς κούνιας τοποθετοῦν ἕνα κομμάτι σανίδι, ἡ κούνια λέγεται σ α ν ' δ έ ν ι α. Στὴ σανιδένια κούνια τραγουδοῦν τὰ ἴδια τραγούδια, ὅπως καὶ στὴν κούνια χωρὶς σανίδι. Τραγουδοῦν ὅμως εἰδικῶς γι αὐτὴ καὶ τὸ κάτωθι δίστιχο, ὡς καὶ ἄλλα ὁμοιόμετρα μ' αὐτὸ ἀπ' τὰ ἐπαινετικὰ ἢ τῆς ἀγάπης, μὲ τὴν ἴδια μελῳδία.

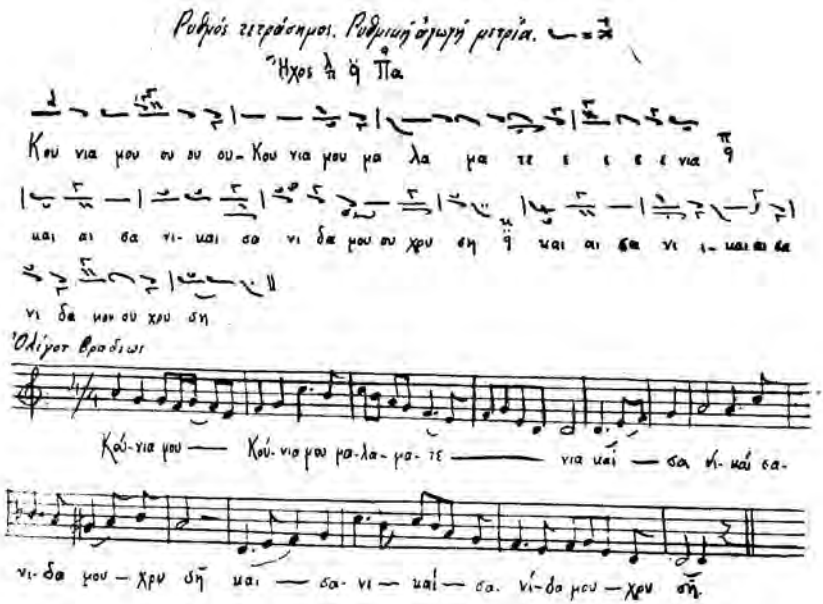

Κούνια μου μαλαματένια καὶ σανίδα μου χρυσῆ,
κούνησε τὸ σιρογλάνη καὶ αὐτὸν τὸ dζελεπῆ.

Γ'.

Σαράδα πέδε λεϊμονιές.

Καὶ τὸ τραγούδι αὐτό, ἂν καὶ εἶναι ἐρωτικό, τραγουδειέται στὴν κούνια. Ὕστερα ἀπὸ κάθε δυὸ στίχους του λέγονται τσακίσματα κατάλληλα ἀπ' τὰ ὁμοιόμετρα δίστιχα τῆς ἀγάπης ἢ τὰ ἐπαινετικά.

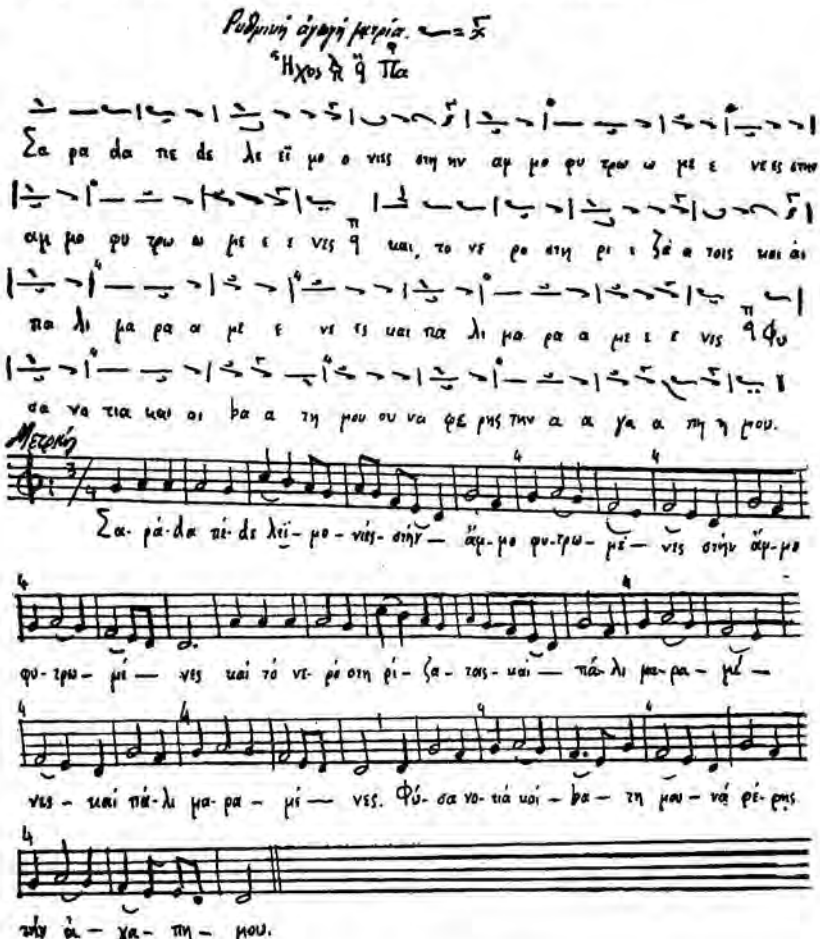

Σαράδα πέδε λεϊμονιὲς στὴν ἄμμο φυτρωμένες
καὶ τὸ νερὸ στὴ ρίζα τοις καὶ πάλι μαραμένες.
Καὶ μιὰ δική μου λεϊμονιὰ χωρὶς νερὸ καρπίζει,
κάνει τὸ φύλλο μάλαμα καὶ τὸ λεμόνι ἀσήμι.
Κι ὅποιος τὸ κόψῃ κόβεται, κι ὅποιος τὸ φάγῃ πεθαίνει,
κι ὅποιος τὸ καλομυριστῇ ἀγάπη δὲ gerδαίνει.

3. ΤΟΥ ΚΛΗΔΟΝΑ

Στὸν κλήδονα βγαίνουν τὰ δαχτυλίδια ἀπὸ τὸ κανάτι τρεῖς φορές, τὸ πρωΐ, τὸ μεσημέρι καὶ τὸ ἀπόγευμα. Ὅταν βγαίνουν τὰ δαχτυλίδια τὴν πρώτη καὶ τὴν τρίτη φορά; λέγουν στὸ καθένα τραγούδια ἐπαινετικά. Ὅταν τὰ βγαίνουν τὴ δεύτερη φορὰ τὸ μεσημέρι, λέγουν δίστιχα ἄσεμνα καὶ σκωπτικά. Γι' αὐτὸ καὶ τὰ τραγούδια τοῦ κλήδονα τὰ διαιρέσαμε σὲ δυὸ ὁμάδες, ἐπαινετικὰ καὶ σκωπτικά. Ἐκτὸς ὅμως ἀπὸ τὰ εἰδικὰ αὐτὰ τραγούδια τοῦ κλήδονα λέγονται καὶ ἄλλα ἀπὸ τὰ ἐπαινετικὰ δίστιχα, καθὼς καὶ σκωπτικὰ ἢ καὶ αὐτοσχέδια (βλ. καὶ κεφάλαιον μαντικῆς).

Α'. Ἐπαινετικά.

1. Ἀνοίξιτι τοὺ glήδουνα, νὰ βγῇ χαριτουμένη,
οὔλου τοὺ gόσμου γύρισι κὶ βγῆκε κιρδιμένη.
2. Σήμιρα εἶν' τ' ἀι Γιαννιοῦ, σήμερα εἶν' χάρις,
κὶ σήμιρα γνουρίζιτι[1] ποιὸς εἶν' ριζικάρης.
3. Ἀνοίξιτι τοὺ glήδουνα γιὰ τ' ἀι Γιαννιοῦ τὴ χάρι
κὶ σήμιρα θανὰ βριθῇ ὁπού 'νι ριζικάρης.
4. Κὶ πάλι ξανανοίξιτι, νὰ βγῇ κὶ τοὺ δικό της,
τῆς καλουμοίρας τῆς ξανθῆς, νὰ ἰδῇ τοὺ ριζικό της.
5. Ἀνοίξιτι τοὺ glήδουνα, νὰ βγῇ χαριτουμένη,
νὰ βγῇ μιὰ κόρη ἔμουρφη μὶ τ' ἄνθη στουλισμένη.
6. Ἀνοίξιτι τοὺ glήδουνα στ' ἀι Γιαννιοῦ τὴ χάρι,
ποιὸς ἔχει μήλου κόκκινου ἂς ἔρθῃ νὰ τοὺ πάρῃ.
7. Ἀνοίξιτι τοὺ glήδουνα κὶ στρώστι τὰ βιλοῦδα,
γιὰ νὰ πιράσ' οὐ βασιλιὰς μὶ τὴ βασιλουπούλα.
8. Ἀνοίξιτι τοὺ glήδουνα, νὰ βγῇ χαριτουμένη,
νὰ βγῇ κὶ μιὰ μιλαχροινὴ μὶ τοὺ σπαθὶ στοὺ χέρι.
9. Ἀνοίξιτι τοὺ glήδουνα στ' ἀι Γιαννιοῦ τὴ χάρι,
κὶ ὅποια εἶν' τυχερὴ νὰ πάρῃ παλληκάρι.
10. Ἀνοῖξαν τὰ οὐράνια κὶ βγῆκι νέα πλάσι
κὶ βγῆκι μιὰ μιλαχροινή, τοὺ gόσμου νὰ χαλάσῃ.
11. Ἡ μάννα πού σι γέννατ', χρυσῆ 'ταν ἡ κοιλιά της,
μαργαριτάρι ἔτρουι εἰς τὴν ἀραθυμιά της.
12. Ἰσὺ 'σι τς ἀστραπῆς πιδὶ κὶ τῆς βroudῆς ἀgόνι,
σὰ θέλῃς στράφτεις κὶ βroudᾶς, σὰ θέλῃς ρίχνεις χιόνι.

---

[1] Στ. 2. Ἄλλως: σήμιρα ν'ιγνουρίζιτι.

Β'. Σκωπτικά.

1. Ἀνοίξιτι τοὺ gλήδουνα, νὰ ϐγῇ χαριτουμένη,
νὰ ϐγῇ μιὰ πούτσα μαλλιαρή, σὰ νύφη στουλισμένη.
2. Εἶσι ψηλός, εἶσι λιγνός, ἔχεις κι ἀπάνου τούρλα,
ἔχεις κὶ στὴ gaϐούρα σου ἕνα διμάτι ϐοῦρλα.
3. Ὅdις σι γέννα ἡ μάννα σου, ἔφιgι τοὺ φιgάρι
κὶ ἔγιν΄ι ἡ μύτη σου κόκκινη σὰ bαdζάρι.
4. Καρσί μου ἤρθις κ' ἔκατσις σὰν ἥλιους σὰ φιgάρι,
κὶ ρούφηξις τοὺ αἷμα μου σὰ doὺ ξηρὸ σφουgάρι.
5. Καρσί μου ἤρθις κ' ἔκατσις ἀπάνου στὴ biζούλα,
κὶ κρέμασις τν ἀχείλα σου σὰ χταπουδιοῦ κατσούλα.
6. Σὰ dζίρους εἶν' τὰ κάλλη σου, σὰ ρέga τοὺ κουρμί σου,
κὶ σὰ λ΄ιλέκι τραγουδεῖς κι ἀκούιτ' ἡ φουνή σου.
7. Ἄσπρ' εἶσι[1] σὰ doὺ φούρνου μας κὶ σὰ doὺ μαγειρειό μας,
ἔχεις ἀgιλικὴ φουνὴ νοὺσὰν doὺ γάιδαρό μας.
8. Σένα σοῦ πρέπει, μάτια μου, καρέκλ' ἀποὺ ριπάνι,
γιὰ ν' ἀκουϐᾷς τὴ μέση σου κι οὔ κῶλός σου νὰ κλάνῃ.
9. Σήμιρα εἶν΄ι τ' ἄι Γιαννιοῦ, π' ἀνοίγουν τοὺς κληδόνους,
μέσ' στοὺ καγάτι χέσαν΄ι μὶ ϐάσανα μὶ πόνους.
10. Στρίϐεις τοὺ μουστακάκι σου, τοὺ κάνεις σὰν ἀgίστρι,
μὰ 'γὼ δέ σι χρειάστηκα στοὺ γάιδαρου μ' καπίστρι.
11. Μαρὴ σαρδέλλα ϐρουμιρή, σουπιὰ τηγαγισμένη,[2]
κὶ καρακάξα τοῦ γιαλοῦ, ποιὸς δαίμουνας σὶ θέλει ;[3]
12. Μαρὴ σαρδέλλα ϐρουμιρή, σκουϐρὶ ξιγδαρημένου,
κι ἀπόπλυμα τοῦ ϐαριλιοῦ, ποιὸς σοῦ 'πι πώς σι θέλου;
13. Γιὰ ἰδές τουν πῶς ξαγνάdησι μὶ τὴ φαρδειὰ μανίκα,
κθαρουπλακόπτα[4] νά 'τρουι κὶ τ' ἄλλα οὐλ' ἂς λείπαν.
14. Εἶσι ψηλός, εἶσι λιγνός, ἔχεις λιανὰ πουδάρια,
σὰ doὺ dζυκνιᾶ στοῦ πέλαγου, ποὺ κυνηγάει τὰ ψάρια.
15. Τὰ δόdια σ' τὰ τρι.adaδυό, πὄχουν τὶς ἀραμάδις,
ποὺ ϐινουϐγαίνουν poudικοὶ κὶ παίζουν τὶς ἀμάδις.
16. Ὅταν στειρέψ' ἡ θάλασσα κὶ ϐγοῦν΄ι τὰ κουχύλια,
τότις θὰ paδριφτῇς κὶ σὺ μὶ τὰ στραϐὰ τ' ἀχείλια.

---

[1] Ἄλλως : Εἶσ' ἄσπρους.
[2] Ἄλλως : κ' ἰλιὰ ξιγδαρημένη.
[3] Ἄλλως : κανένας δέ σι θέλει.
[4] Ἄλλως : νὰ 'χι κθαρόπττα.

17. Στὰ εἴκουσ' εἶσι γιασιμί, στὰ εἰκουσπέδι διόλα,
κὶ στὰ τρι.άδα συγγ'ιφιά, κὶ στὰ σαράδα bόρα.

18. Ἔχεις δυὸ μάτια σὰν ἰλιές κὶ χείλια σὰ dρουbέτις,
κι ἀπάνου στὴ μυτάρα σου μιτροῦγ'ι τὶς γαζέτις.

19. Ἡ μύτη σ', ἡ kabουρουτή, τὰ κόκκινά σου μάτια,
τὰ δόδια σου τὰ σουβλιρὰ μὶ κάνουγ'ι κουμμάτια.

20. Γιὰ ἰδές τουγ'ι πῶς ἔρχιτι, πῶς σέτι, πῶς λυγειέτι,
ἀποὺ τὴ ψεῖρα τὴ βουλλὴ στοὺ doίχου πάει κὶ ξέτι.

Ἄλλως:
Ἀι δές τηγ'ι πῶς ἔρχιτι κὶ σὰ galάμι σέτι,
πὄχει τὶς ψεῖρις τὶς πουλλὲς κι ὅπ' εὕρῃ τοίχου ξέτι.

21. Μή μου πουλυψηλών'ισι, γιατὶ ψηλὸς δὲν εἶσι,
κὶ τοὺ χουριό σ' εἶν'ι κουdά, κὶ ξέρου τίνους εἶσι.

22. Μή μου πουλυψηλών'ισι, ξέρου τὴ gαταdιά σου,
κάθι φύλλου κὶ κόνιδα σέρνει ἡ βρακουθλιά σου.

23. Σὰ baίξ' οὐ πουdικὸς διουλὶ κ' ἡ γάτα μadουλίνου,
τότις θὰ παdριφτῇς κὶ σύ, νὰ βάνῃς καπιλίνου.

24. Οὔλου τοὺ gόσμου γύρισα, πῆγα κὶ στ' Ἄγιουν Ὄρους,
δὲν εἶχαν δῇ τὰ μάτια μου τοὺ φάρδους πὄχει οὐ κώλου σ'.

25. Εἶσι μαῦρους κὶ κουdὸς
κὶ μυρίζεις σὰ gουριός.

26. Πῆγις νὰ βγάν'ς κουχύλια
μὶ τὰ στραβὰ σ' ἀχείλια.

27. Πῆγις νὰ βγάν'ς χταπόδια
μὶ τὰ στραβά σ' τὰ πόδια.

28. Πῆγις γιὰ πιταλίδις
μὶ τς στραβὲς ἀρίδις

Ἄλλως:
Πῆγις νὰ βγάλ'ς πιταλίδις
μὶ τσιρλισμέν'ις ἀρίδις.

29. Ἤρθα νά σι χιριτίσου
κ' ηὖρα τὰ σκατὰ στοὺ δίσκου.[1]

30. Ἀποὺ κάτ'[2] ἀπ' τὴ gabάνα
εἶν'ι μιὰ γρι.ὰ ρουφιάνα.[3]

31. Τὰ οὐραῖα σου τὰ κάλλη
πατσαβούρα στοὺ bακάλη.

32. Στῶν δουdιῶν σου τὶς χασμάδις
παίζγ'ι οἱ πιτκοὶ ἀμάδις.

33. Ἀποὺ κάτ' ἀπ' τὴ δουμάτα
κάθιτι μιὰ μαυρουμμάτα.

34. Κάθι bουκουσὰ κὶ σκόρδου,
κάθι καταπιὰ κὶ πόρδου.

35. Οὔλου τοὺ doίχου doίχου,
δὲ bουρῶ νά σι πιτύχου.

36. Βγῆκα στοὺ παραθυράκ',
νὰ σ'ἁρπάξου μὶ τοὺ φκυαράκ'.

37. Ἡ ἀγάπη σου μὶ κάνει
νὰ σφαγῶ μὶ τοὺ δριπάνι.

38. Ἡ οὐραία σου ἡ μύτη
εἶν'ι σὰ doὺ γ'ιρουχύτη.

---

[1] Στ. 2. Ἄλλως: κ' η. μιὰ γρι.ά, ἢ: κ' η. μιὰ κουτσλιά.

[2] Στ. 1. Ἄλλως: Ἀποὺ πίσ'. [3] Στ. 2. Ἄλλως: κάθιτι μιὰ ἀτσιγάνα.

39. Κὶ γι αὐτά σου κὶ γι αὐτά σου
ἔχει ψεῖρις οὑ γιακᾶς σου.
40. Ἡ καλὴ νοικοκυρὰ
τοὺ καθήκ' μέσ' baραστιά.
41. Τὰ βαλ'ις τὰ βλού,
ἀγάπη μου τσιβλοῦ.

4. ΠΑΡΩΔΙΑΙ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΩΝ ΑΣΜΑΤΩΝ

1

Τῶν bεκρήδων ὁ χορός.

Εἶναι παρωδία τοῦ πρώτου νεκρωσίμου εὐλογηταρίου «Τῶν ἁγίων ὁ χορός, εὗρε πηγὴν τῆς ζωῆς» καὶ στὴ μελῳδία αὐτοῦ ἐφαρμόζεται.

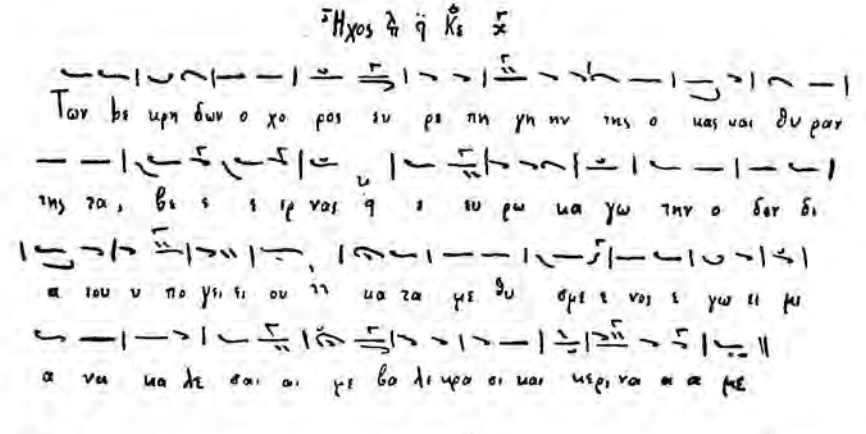

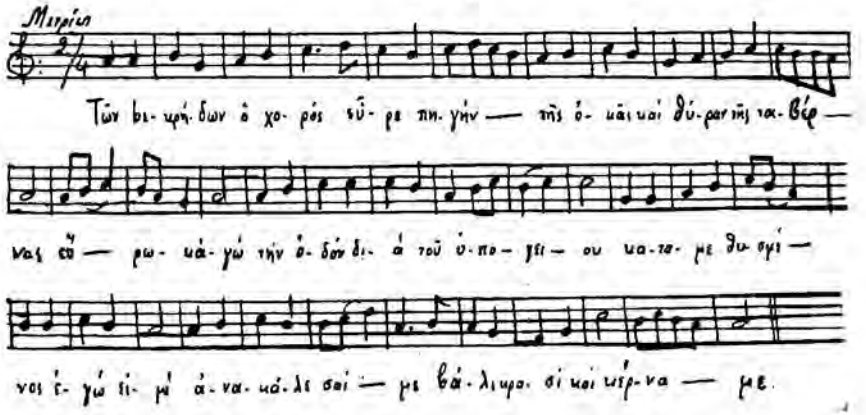

Τῶν bεκρήδων ὁ χορὸς
εὗρε πηγὴν τῆς ὀκᾶς
καὶ θύραν τῆς ταβέρνας.
Εὕρω κἀγὼ τὴν ὁδὸν

διὰ τοῦ ὑπογείου.
Καταμεθυσμένος ἐγώ εἰμι.

'Ανακάλεσαί με,
βάλε κρασὶ καὶ κέρνα με.

2

'Εξύπνησεν ὁ μεθυσθείς.

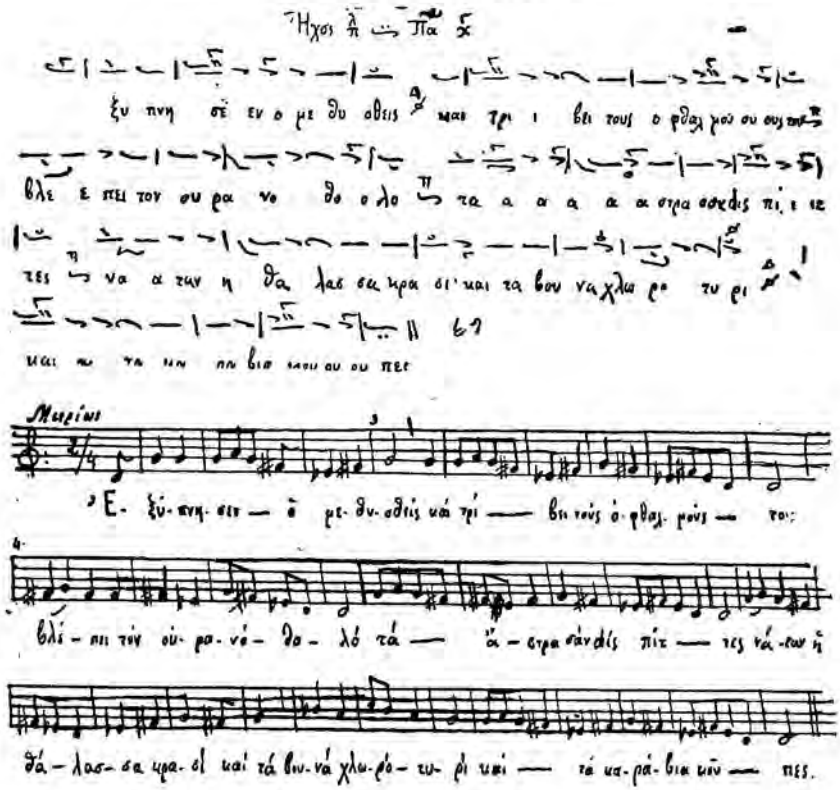

'Εξύπνησεν ὁ μεθυσθείς
καὶ τρίβει τοὺς ὀφθαλμούς του.
Βλέπει τὸν οὐρανὸ θολό,
τὰ ἄστρα σὰν δὶς πίττες.
Νά 'ταν ἡ θάλασσα κρασὶ
καὶ τὰ βουνὰ χλωρὸ τυρὶ
καὶ τὰ καράβια κοῦπες.

3

Ὁ πόνος τῆς ξανθῆς.

Παρῳδία τῆς μελῳδίας : «Τὸν τάφον σου Σωτήρ».

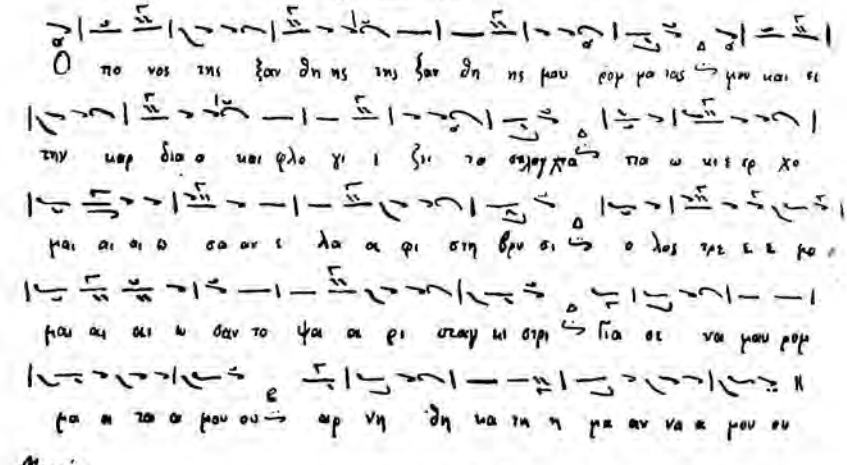

Ὁ πόνος τῆς ξανθῆς
τῆς ξανθῆς καὶ μαυρομμάτας,
μοῦ καίει τὴν καρδιὰ
καὶ φλογίζει τὰ σπλάγχνα.
Πάω κι ἔρχομαι
ὡσὰν ἐλάφι στὴ βρύσι,
ὅλος τρέμομαι
ὡσὰν τὸ ψάρι στ' ἀγκίστρι.
Γιὰ σένα, μαυρομμάτα μου,
ἀρνήθηκα τὴ μάννα μου.

Στὸν dάφο σου bεκρῆ.

Παρῳδία τῆς μελῳδίας : «Τὸν τάφον σου Σωτήρ».

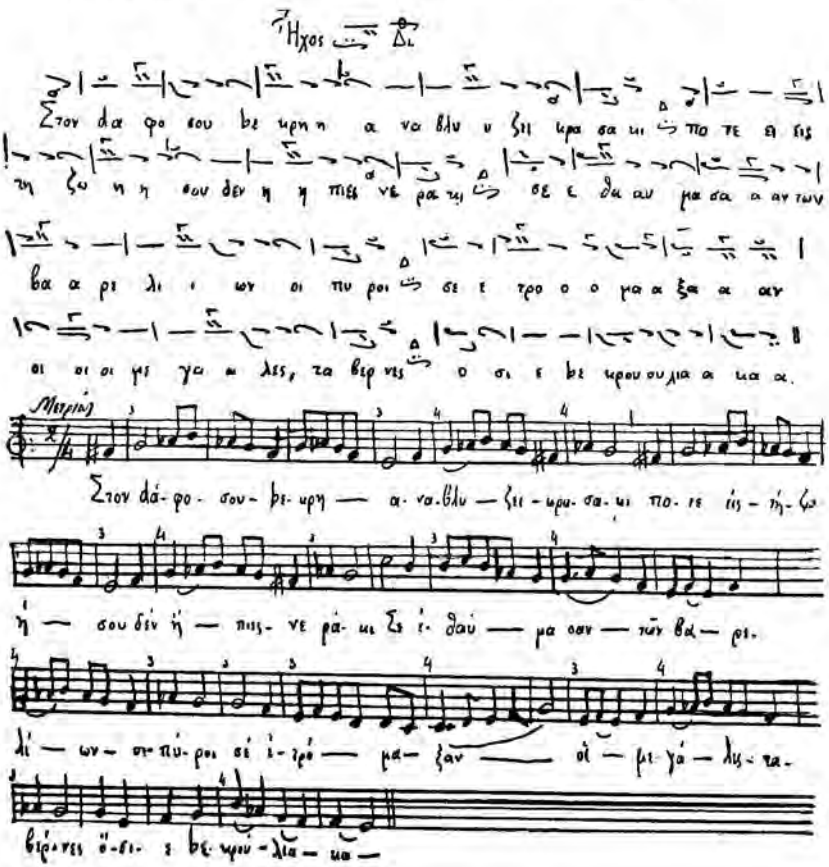

Στὸν dάφο σου bεκρῆ
ἀναβλύζει κρασάκι·
ποτὲ εἰς τὴ ζωή σου
δὲν ἤπιες νεράκι.
Σὲ ἐθαύμασαν
τῶν βαρελίων οἱ πεῖροι,
σὲ ἐτρόμαξαν
οἱ μεγάλες ταβέρνες,
δσιε bεκρούλιακα.

5

Τὸ κρασὶ ὁ Διόνυσος.

Παρῳδία τῆς μελῳδίας : «Ὡς γενναῖον ἐν μάρτυσιν».

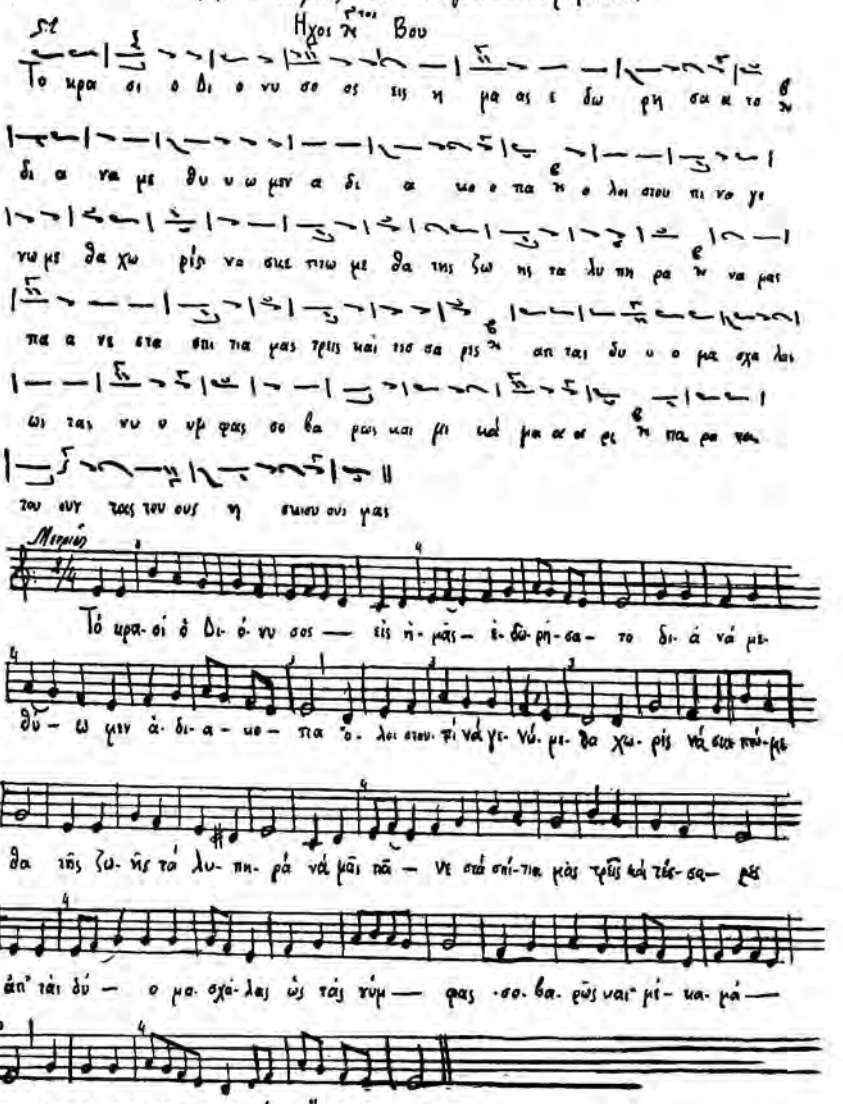

Τὸ κρασὶ ὁ Διόνυσος
εἰς ἡμᾶς ἐδωρήσατο,
διὰ νὰ μεθύωμεν
ἀδιάκοπα·
ὅλοι στουπὶ νὰ γενώμεθα,
χωρὶς νὰ σκεπτώμεθα
τῆς ζωῆς τὰ λυπηρά·
νὰ μᾶς πᾶνε στὰ σπίτια μας
τρεῖς καὶ τέσσαρες
ἀπ' τὰς δύο μασχάλας, ὡς τὰς νύμφας,
σοβαρῶς καὶ μὲ καμάρι
παραπατοῦντας τοὺς ἥσκιους μας.

6

Τὸ κρασάκι τὸ ἄδολον.

Παρῳδία τῆς μελῳδίας: «Ὡς γενναῖον ἐν μάρτυσιν».
Ἐφαρμόζεται ἀκριβῶς στὴ μελῳδία τοῦ προηγουμένου.

Τὸ κρασάκι τὸ ἄδολον
τοὺς bεκρῆδας καθίστησι
σοφιστὰς καὶ ῥήτορας
τῇ δυνάμει του·
εἰς τοὺς τυφλοὺς δίδει ὄμματα,
χωλοὺς δὲ ἀνίστησι,
ἀκοὴν δὲ τοῖς κωφοῖς
θαυμασίως χαρίζεται
καὶ πρὸς ἅπαντας
εὐθυμίαν, χαρὰν καὶ εὐφροσύνην
μὲ δαψίλειαν παρέχει.
Διὸ ἂς πίνῃ πᾶς ἄνθρωπος.

7

Τρεῖς ἀββᾶδες ἐμόναζον.

Παρῳδία τῆς μελῳδίας: «Ὡς γενναῖον ἐν μάρτυσιν».

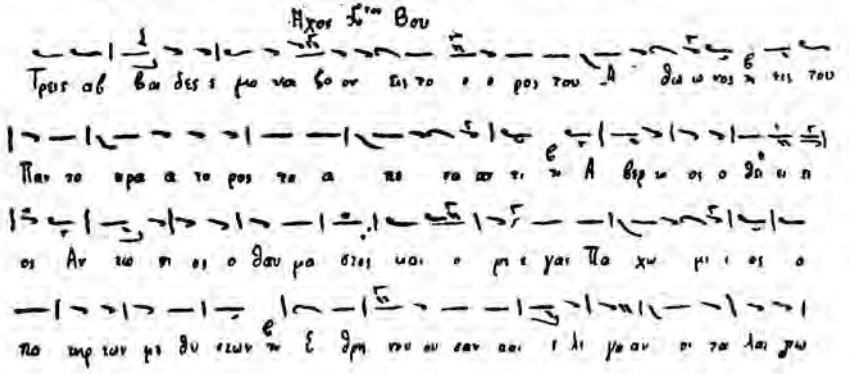

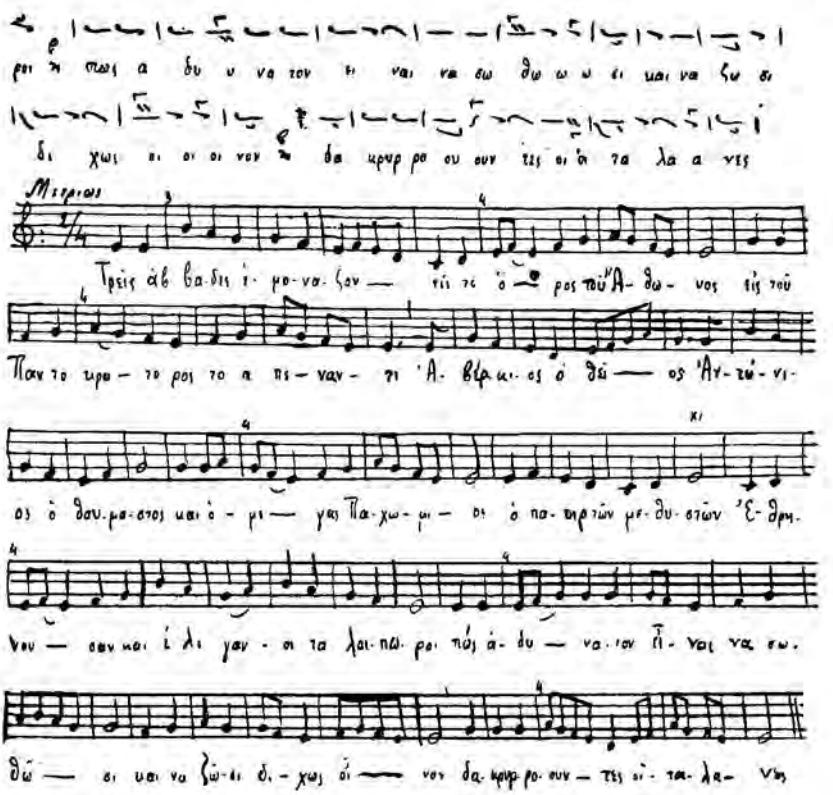

Τρεῖς ἀββᾶδες ἐμόναζον
εἰς τὸ ὄρος τοῦ Ἄθωνος,
εἰς τοῦ Πανdοκράτορος
τὸ ἀπέναντι,
Ἀβέρκιος ὁ θεῖος,
Ἀντώνιος ὁ θαυμαστὸς
καὶ ὁ μέγας Παχώμιος,
ὁ πατὴρ τῶν μεθυστῶν.
Ἐθρηνοῦσαν καὶ ἔλεγαν,
οἱ ταλαίπωροι,
πῶς ἀδύνατον εἶναι νὰ σωθῶσι
καὶ νὰ ζῶσι δίχως οἶνον,
δακρυρροοῦντες οἱ τάλανες.

8

Ἡ καρδιά μου ὠρέχτηκε.

Παρῳδία τῆς μελῳδίας: «Ὡς γενναῖον ἐν μάρτυσιν».

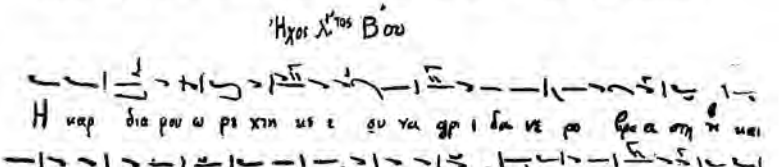

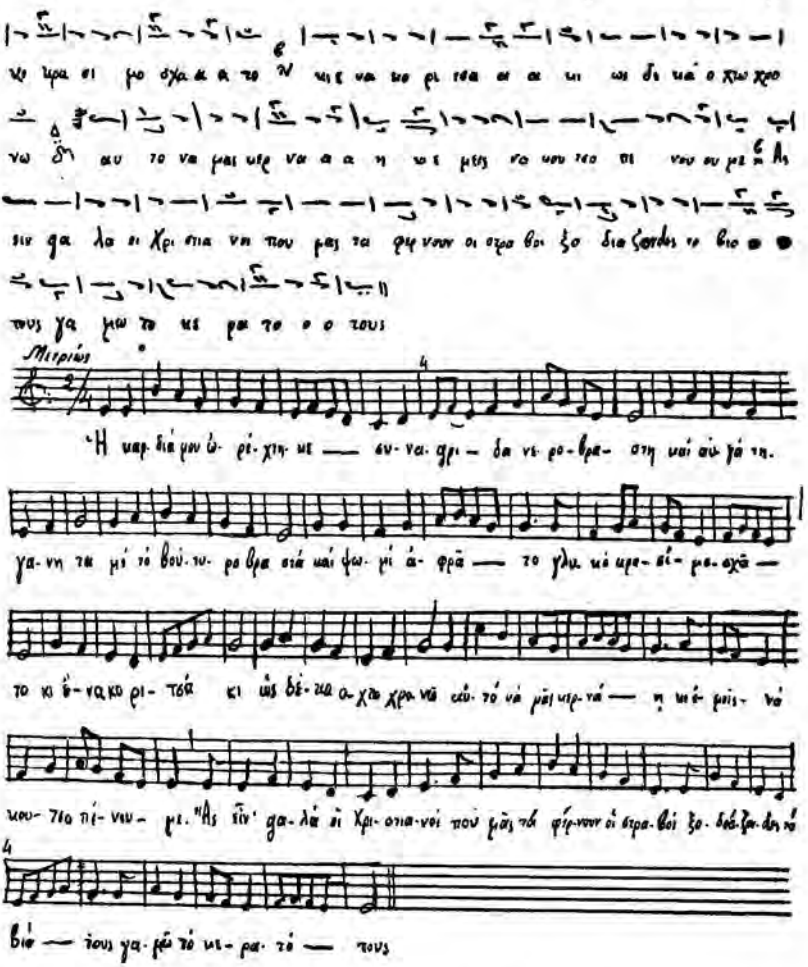

Ἡ καρδιά μου ὠρέχτηκε
συναγρίδα νερόβραστη
καὶ αὐγὰ τηγανητὰ
μὲ τὸ βούτυρο βραστὰ
καὶ ψωμὶ ἀφρᾶτο,
γλυκὸ κρασὶ μοσχᾶτο
κ' ἕνα κοριτσάκι
ὡς δεκαοχτὼ χρονῶ'
αὐτὸ νὰ μᾶς κερνάῃ,
κ' ἐμεῖς νὰ κουτσοπίνουμε.
Ἂς εἶν' γαλὰ οἱ χριστιανοί,
ποὺ μᾶς τὰ φέρνουν οἱ στραβοὶ
ξοδιάζονδες τὸ βιό τους.
Γαμῶ τὸ κέρατό τους.

9

Εἰς τὸ ὄρος τοῦ Ἄθωνος

Παρῳδία τῆς μελῳδίας ; «Ὡς γενναῖον ἐν μάρτυσιν».

Ἦχος δ΄ Βου.

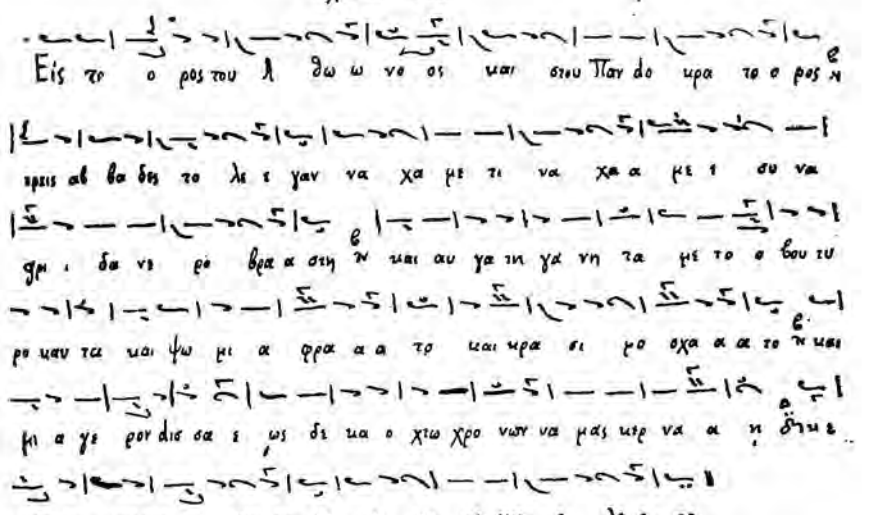

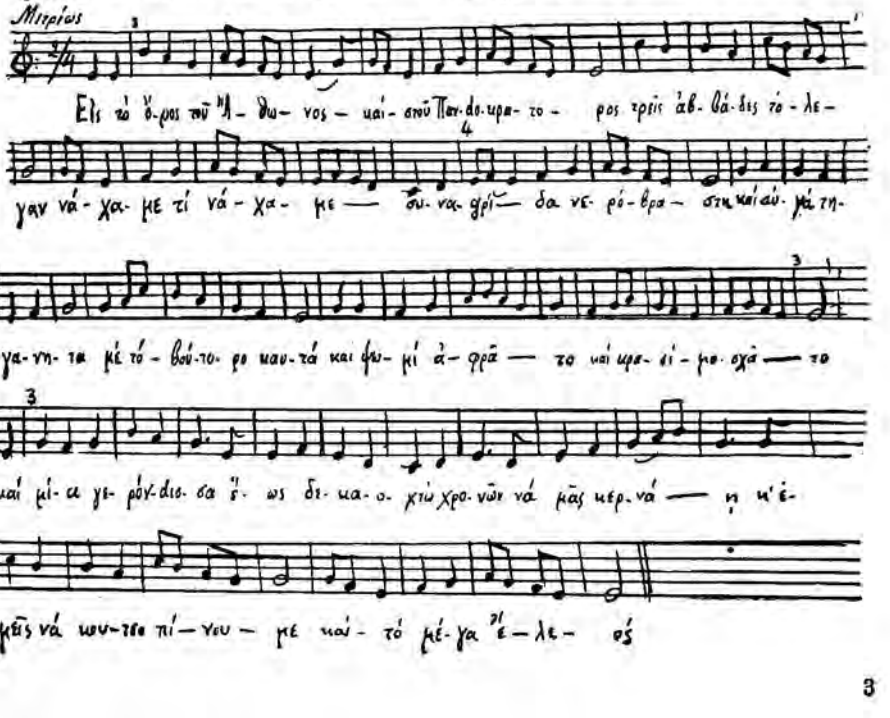

Εἰς τὸ ὄρος τοῦ Ἄθωνος
καὶ στοῦ Παντοκράτορος
τρεῖς ἀδδᾶδες τό 'λεγαν·
«Νά 'χαμε, τί νά 'χαμε;
Συναγρίδα νερόβραστη
καὶ αὐγὰ τηγανητά,
μὲ τὸ βούτυρο καυτά,
καὶ ψωμὶ ἀφράτο
καὶ κρασὶ μοσχᾶτο
καὶ μία γερόντισσα
ἕως δεκαοχτὼ χρονῶν,
νὰ μᾶς κερνάῃ
κι ἐμεῖς νὰ κουτσοπίνουμε
καὶ τὸ μέγα ἔλεος».

Σημ.— Στὴν παρῳδία αὐτή, ὅπως καὶ στὶς δύο προηγούμενες (7 καὶ 8), δὲν τηρεῖται ἀκριβῶς τὸ μέτρο τοῦ πρωτοτύπου τροπαρίου «Ὡς γενναῖον ἐν μάρτυσιν». Φαίνεται δὲ πὼς ἡ τρίτη «Εἰς τὸ ὄρος τοῦ Ἄθωνος», παραλλαγὴ τῶν δύο προηγουμένων, προῆλθε ἀπὸ συμφυρμὸ καὶ τῶν δύο.

10

Χαίροις, ὅταν περνῶ καὶ σε ἰδῶ.

Παρῳδία τῆς μελῳδίας: «Χαίροις ἀσκητικῶν.»

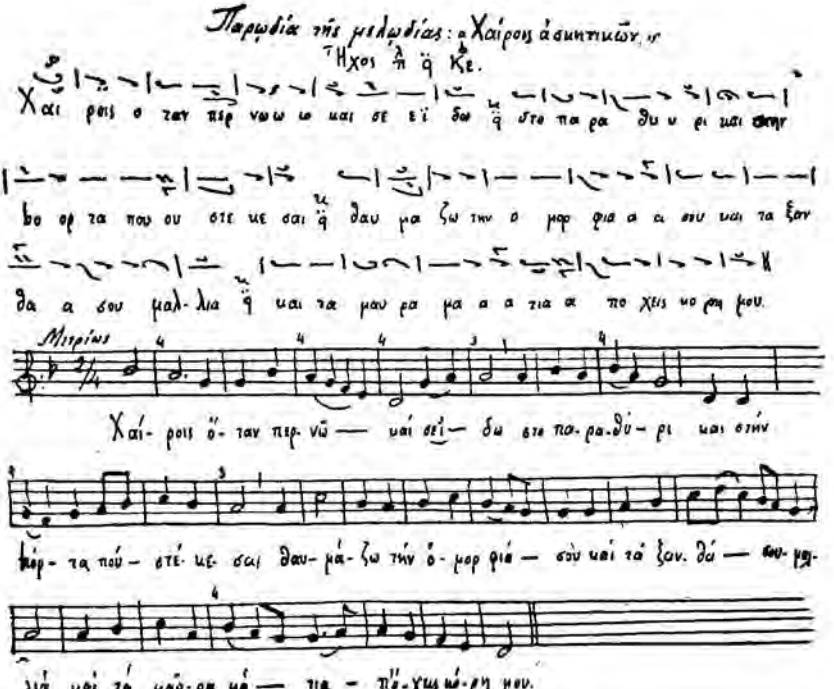

Χαίροις, ὅταν περνῶ καί σε ἰδῶ
στὸ παραθύρι καὶ στὴ bόρτα ποὺ στέκεσαι.
Θαυμάζω τὴν ὀμορφιά σου
καὶ τὰ ξανθά σου μαλλιὰ
καὶ τὰ μαῦρα μάτια,
πῶχεις κόρη μου.

Σ η μ.— Ἡ παρῳδία εἶναι ἡμιτελής. Τὴν εἶχα μάθει στὰ παιδικά μου χρόνια, ἀλλὰ δὲν τὴν ἐνθυμοῦμαι πλέον ὅλη.

11

Μαγδαληνὴ Μαρία.

Παρῳδίαι τῶν μεγαλυναρίων τοῦ Πάσχα.

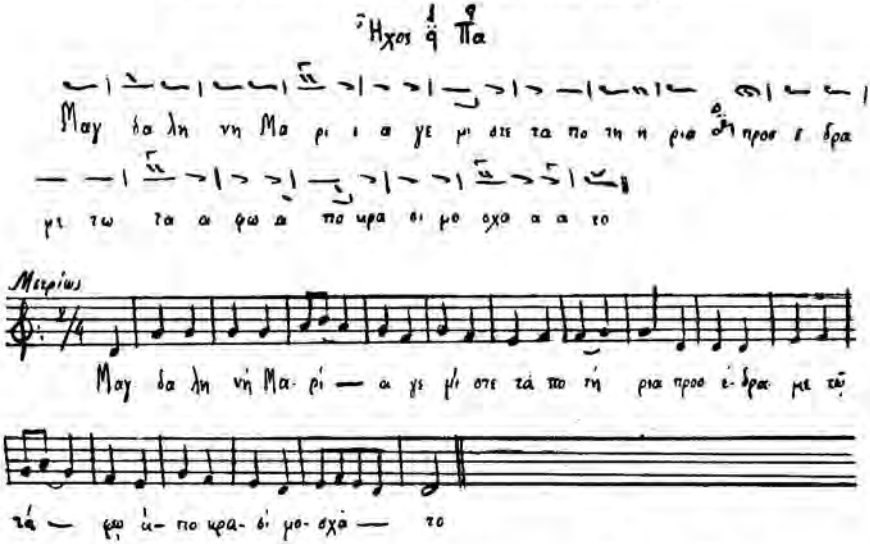

1. Μαγδαληνὴ Μαρία,
γεμίστε τὰ ποτήρια,
προσέδραμε τῷ τάφῳ,
ἀπὸ κρασὶ μοσχᾶτο.

2. Ψήσου γίδα ψήσου
καὶ ξεροκοκκινίσου,
ὥσπου νὰ 'ρθ' ὁ κράσος
νὰ σὲ ξεκοκκαλίσω.

β'. Τῆς ἀγάπης

1. ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ ΤΗΣ ΑΓΑΠΗΣ

Α' Δεκαπεντασύλλαβα.

Ἀπ' τὰ τραγούδια αὐτὰ τὸ «Μηλίτσα πού 'σαι στὸ gρεμνὸ» καὶ τὸ «Νύχτα 'ταν ποὺ φιλειόμαστε» χρησιμοποιοῦνται στὶς διασκεδάσεις τῶν Ἀπόκρεω, ἐπειδὴ οἱ μελῳδίες τους εἶναι χοροὶ ἀποκριάτικοι.

Ἀπὸ τὰ ὑπόλοιπα δεκαπεντασύλλαβα τραγούδια τῆς ἀγάπης ὅσα δὲν ἔχουν εἰδικὴ μελῳδία, ὅταν χρησιμοποιοῦνται στὶς διασκεδάσεις τῶν Ἀπόκρεω στοὺς ἀποκριάτικους καὶ συρτοὺς χορούς, ἐφαρμόζονται στὶς μελῳδίες: Μηλίτσα πού 'σαι στὸ gρεμνό, Νύχτα 'ταν ποὺ φιλειόμαστε (βλ. κατωτέρω), Ὁ Γιάννης καὶ ἡ Μαρουδιὼ (βλ. παραλογὲς) καὶ Γιὰ σφοgραστῆτε νὰ σᾶς πῶ (βλ. ἀποκριάτικα). Ὅταν ὅμως τὰ ἴδια τραγούδια χρησιμοποιοῦνται στὸ χορὸ τῆς Καμάρας στὶς ἑορτὲς τοῦ Πάσχα καὶ τοῦ ἁγ. Γεωργίου, ἐφαρμόζονται στὴ μελῳδία τῆς Καμάρας.

Τὸ ἴδιο ἐφαρμόζεται καὶ στὰ ἄλλα δεκαπεντασύλλαβα τραγούδια, τὰ ἀκριτικὰ δηλ., τὰ ἱστορικά, τὶς παραλογὲς καὶ τὶς ρίμες, ποὺ δὲν ἔχουν εἰδικὴ μελῳδία (βλ. σχετικὴ σημείωσι καὶ στὶς παραλογές, στὸ τραγούδι τῆς Καμάρας).

1

Ἡ Δημήτρω.

Ρυθμος τετράσημος Ρυθμική ἀγωγή μετρία.

Ἦχος ἢ ἡ Πα.

Ση κω ω ω Δη η η η μη η (λεει) Δη μη τρω ωμ κια α αλ λα α

α α ξε [αϊ δε] και βα α λε τα χρυ σα χρυ σα α σου

[Δη η η. μη τρου λα μου]

Μετρίως

Σή- κω — Δη — μή- (λέει) Δη- μή- τρωμ' κιάλ — λα — ξε -

[ἄι- δε] καί- βά — λε τα χρυ- σᾶ- χρυ- σᾶ — σου [Δη — μη- τρού- λα μου -]

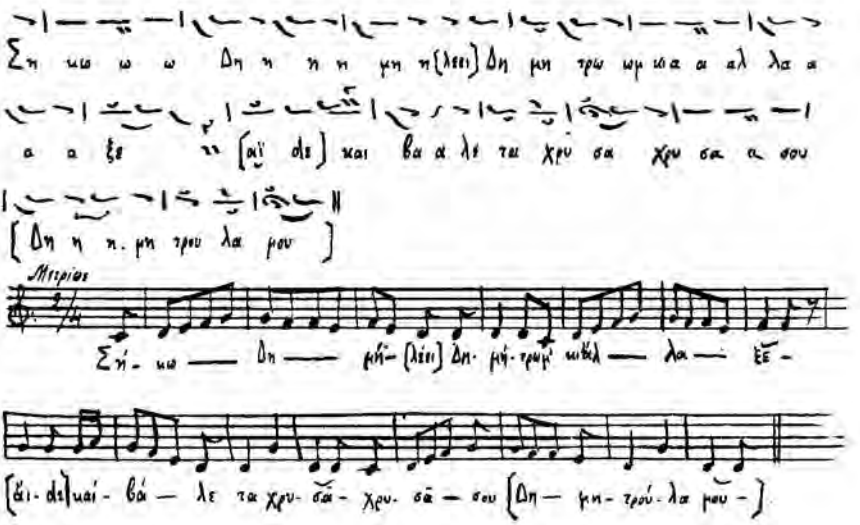

«Σήκω, Δημήτρω μ᾽, κι ἄλλαξε καὶ βάλε τὰ χρυσᾶ σου
κι ἄιδε νὰ πᾶμε στ᾽ Ἄγραφα, ψηλὰ στὸ Καρπενήσι,
γιὰ νὰ βαφτίσῃς τὸ παιδί, νὰ βγάλῃς τ᾽ ὄνομά σου.
Στὰ μάτια μοιάζει τοῦ παπᾶ, στὰ φρύδια τοῦ δεσπότη.
—Καὶ τί τὸν ἔχεις τὸ βαπᾶ, τί ἔχεις τὸ δεσπότη;
—Τὸν ἔχ᾽ ἡ μάννα μ᾽ ἀδερφὸ κ᾽ ἐγὼ τὸν ἔχω βάρβα.»

2

Μιὰ πέρδικα καυκήστηκε.

Ρυθμοὶ τετράσημοι μὲ δισήμου πόδας Ρυθμικὴ ἀγωγὴ μετρία

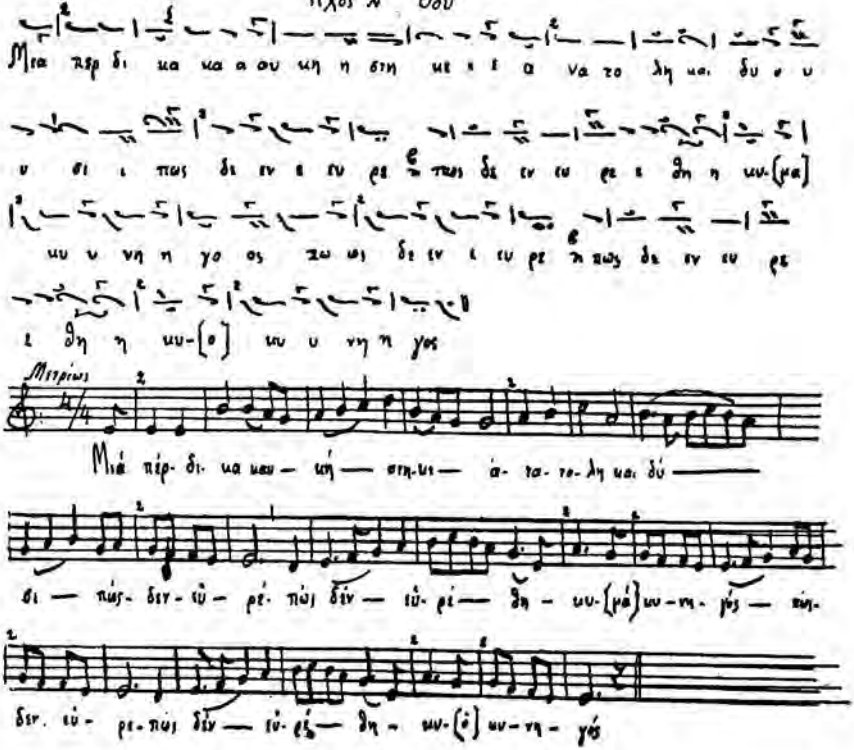

Μιὰ πέρδικα καυκήστηκε Ἀνατολὴ καὶ Δύσι
πὼς δὲν εὑρέθη κυνηγὸς νὰ τήνε κυνηγήσῃ.
Κι ὁ κυνηγὸς σὰν δ᾽ ἄκουσε, πολὺ τοῦ κακοφάνη.
Στένει τὰ βρόχια στὰ βουνά, τὰ ξόβεργα στοὺς κάβους,
τὰ δίχτυα τὰ μεταξωτὰ στὴ γρουσταλλένια βρύσι.

Πάει πέρδικα νὰ πιῇ νερό, πιάνεται ἀπ' τὴ μύτη.
Χυμάει, τὴ πιάνει ἀπ' τὰ μαλλιά, κοδά του τήνε παίρνει.
«Χαμόπιασέ με, κυνηγέ, καὶ πιάσε μ' ἀπ' τὸ χέρι.»
Καὶ μὲ τὸ χαμοπιάθιμο κάνει φτερὰ καὶ φεύγει.
«Ἀνάθεμά σε, κυνηγὲ καὶ χαμοκυνηγάρη,
π' ἀφῆκες τέθοια πέρδικα, ἄλλος νὰ σοῦ τὴ βάρῃ.»

3

Ἀφίνω γειὰ στὶς ἔμορφες.

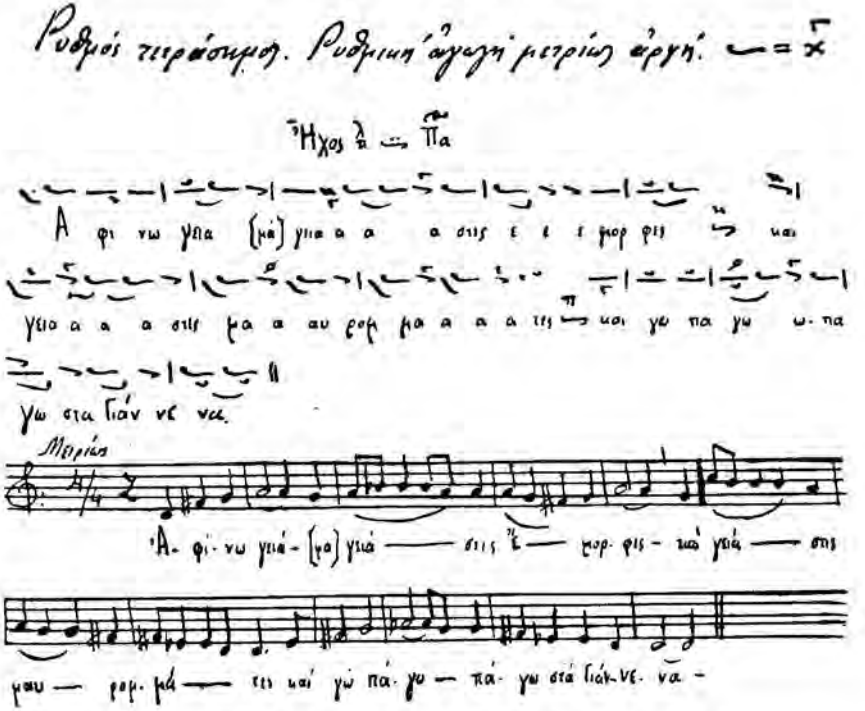

Ἀφίνω γειὰ στὶς ἔμορφες καὶ γειὰ στὶς μαυρομμάτες,
καὶ γὼ πάγω στὰ Γιάννενα, στοῦ βέη τὰ σαράϊα.
«Ὥρα καλή σου, βέη μου.— Καλὸ στὴ Βλαχοπούλα.
—Ἐγὼ εἶμαι ἡ Βλάχα ἡ ἔμορφη κ' ἡ Βλάχα ἡ παινεμένη,
πᾶχω τὰ χίλια πρόβατα καὶ δυὸ χιλιάδες γίδια.
—Λύκος νὰ φάῃ τὰ πρόβατα κι ὁ τσάκαλος τὰ γίδια
καὶ μιὰ μεγάλη ἀρρωστειὰ νὰ πέσῃ στὸ dζοbάνη,
γιὰ νά 'ρθ' ἡ Βλάχα ἡ ἔμορφη στὰ χέρια τὰ δικά μου».
Καὶ τὸ gελλάρη πρόσταξε καὶ τοῦ κελλάρη λέγει·

«Κελλάρη, στρῶσε στρώματα, πέδ' ἔξι μαξιλλάρια,
νὰ πέσ' ἡ Βλάχα ἡ ἔμορφη κ' ἡ Βλάχα ἡ παινεμένη,
νὰ πέφτουν τ' ἄνθια πάνω της, τὰ ρόδα στὴ βοδιά της,
νὰ πέφτῃ κι ὁ ροϊδόσταμος ἀπὸ τὴ δραχηλιά της.
—Κάλλιο νὰ ἰδῶ τὸ αἷμα μου τὴ γῆς νὰ πλημμαρίσῃ,
παρὰ νὰ ἰδῶ τ' ἀχείλι μου βέης νὰ τὸ φιλήσῃ.»

Στ. 1. Ἄλλως: καὶ γειὰ στὶς παδρεμένες.
Στ. 10. Ἀντ' αὐτοῦ λέγονται οἱ ἑξῆς δύο στίχοι:
Ποκάτω 'πὸ μία μηλιά, 'πὸ μιὰ νεραδζοπούλα,
στρῶσε παχιὰ τὰ στρώματα, βάλε καὶ μαξιλλάρια.

4

Εἶχα μιὰν ἀγάπη.

Χορὸς Καλαματιανός.

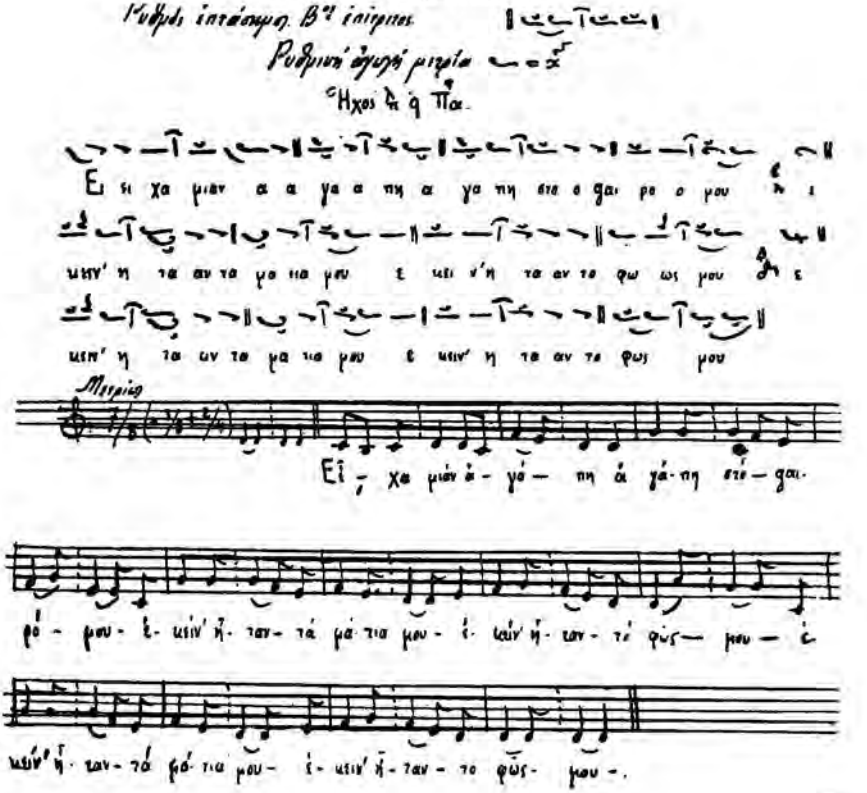

Εἶχα μιὰν ἀγάπη, ἀγάπη στὸ gαιρό μου,
ἐκείν' ἦταν τὰ μάτια μου, ἐκείν' ἦταν τὸ φῶς μου.
Ἐγὼ τὴν ἀγαποῦσα πιστὰ κι ἀγαπημένα
καὶ κεῖνο τὸ μαργιόλικο κορόιδευε μὲ μένα.
Μιὰ Κυριακίτσα τὸ πρωῒ περνῶ π' τὴ γειτονιά της
καὶ τὴν ἐκαλημέρισα καὶ εἶπα τ' ὄνομά της.
«Καλημέρα, μάτια μου, μῆλο μου, μίλησέ μου
δυὸ λόγι' ἀπ' τ' ἀχειλάκι σου καὶ παρηγόρησέ μου.
Καλημέρα, μῆλο μου, μῆλο μου, πορτοκάλλι,
μὰ σὰν ἐσένα μάτια μου στὸ gόσμο δὲν εἶν' ἄλλη.
Μίλα μου μιρdζανόχειλο καὶ μὴ μοῦ κάνῃς νάζι,
γιατ' ὁ Θεὸς τὴν ἐμορφιὰ σὰν ἄνθι τὴ dινάζει.»

5

Τὸ Γαλαξείδ' εἶναι μικρό.

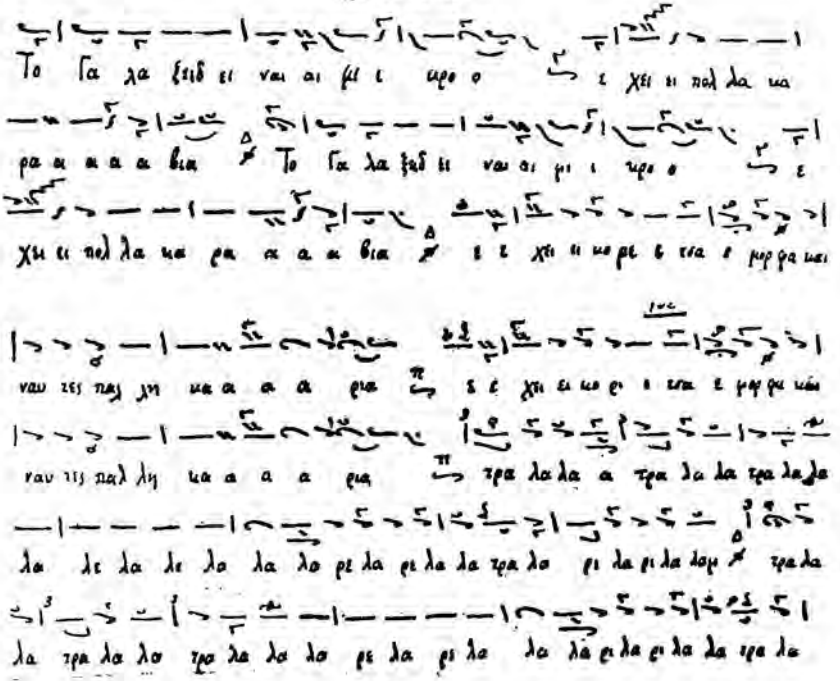

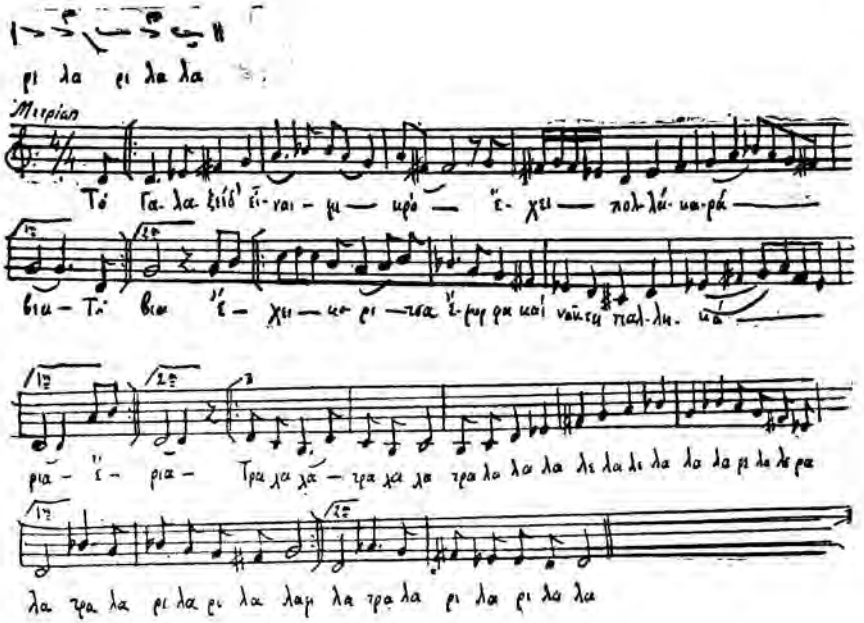

Τὸ Γαλαξείδ' εἶναι μικρό, ἔχει πολλὰ καράβια,
ἔχει κορίτσα ἔμορφα καὶ ναῦτες παλληκάρια.
Τὸ Γαλαξείδι νὰ καῇ, κ' ἡ σκάλα νὰ βουλιάξῃ,
καὶ τὶς καϋμένες ἔμορφες Χάρος νὰ μὴ βειράξῃ.

6

Λουλούδι τῆς Μονεμβασᾶς.

Χορὸς καλαματιανός.

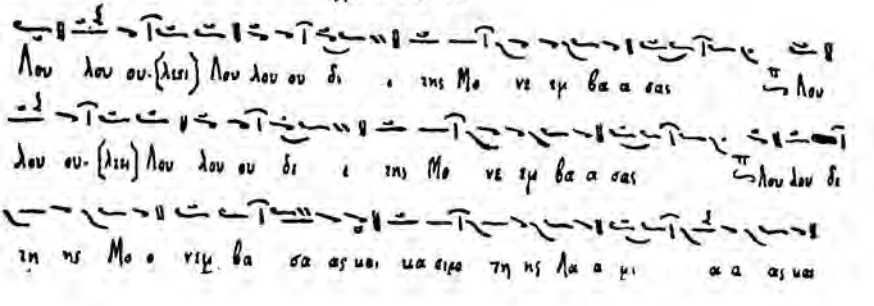

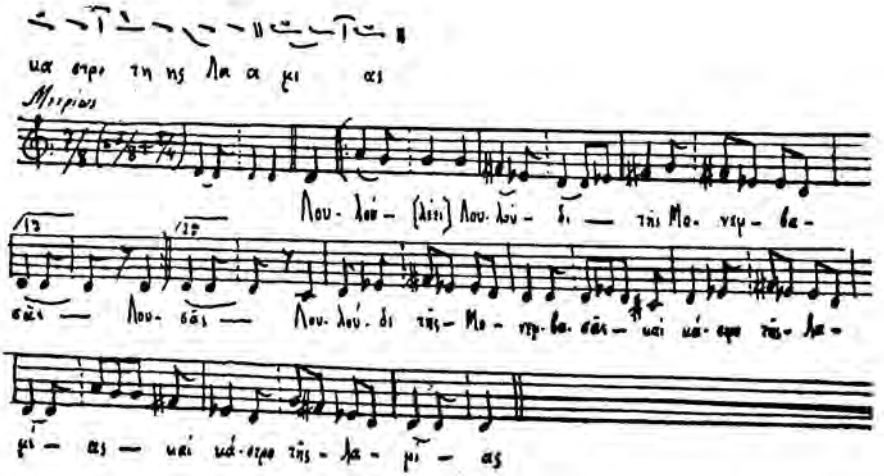

«Λουλούδι τῆς Μονεμβασᾶς καὶ κάστρο τῆς Λαμίας
καὶ Παλαμήδι τ' Ἀναπλιοῦ, ἄνοιξε νά 'bω μέσα,
νὰ ἰδῶ τὶς Ἀναπλιώτισσες, τὶς Ἀναπλιωτοποῦλες,
πῶς πλυένουν, πῶς λευκαίνουνε, πῶς μοσκοσαπουνίζουν,
νὰ δώκω τὸ μαδήλι μου, νὰ μοῦ τὸ σαπουνίσουν.
—Δὲ σοῦ τὰ δίνω τὰ κλειδιά, στ' Ἀγάπλι σὺ δὲ bαίνεις.
Κι ἂν θέλῃς τὸ μαδήλι σου νὰ σοῦ τὸ σαπουνίσουν,
ἡ θάλασσα ἔχει νερὸ καὶ τράβα νὰ τὸ πλύνῃς.»

7

Μι' αὐγούλα θελὰ σηκωθῶ.

Μι' αὐγούλα [ξανθούλα] θελὰ σηκωθῶ, νὰ 'bῶ σὲ περιβόλι,
νὰ κόψω μῆλο τῆς μηλιᾶς, κυδώνι τῆς ἀγάπης,
νὰ κόψω κ' ἕνα λιόφυλλο, νὰ παίξω τὸ bουζούκι.
«bουζούκι μου γλυκόφωνο, πῶς δὲ bαρεῖς γιομᾶτα ;
[γι αὐτὴν τὴ μαυρομμάτα].
—Βάνε μου τέλια τέσσερα, γιὰ νὰ bαρῶ γιομᾶτα.
[γι αὐτὴν τὴ μαυρομμάτα].
Κι ἂν δὲ σ' τὴ φέρω στὸ πλευρό, κάνε μ' ὀχτὼ κομμάτια.
[γι αὐτὴν τὴ μαυρομμάτα]
Γι αὐτὲς τὶς μαυρομμάτες, πού 'ναι ἐλιὲς γεμᾶτες.»

Σημ.— Τὸ τραγούδι ἐφαρμόζεται στὴ μελῳδία τοῦ προηγουμένου: Λουλούδι τῆς Μονεμβασᾶς.— Στ. 4 Ἄλλως: περίφημο.

8

Ἡ μηλίτσα.

Χορὸς ἀποκριάτικος.

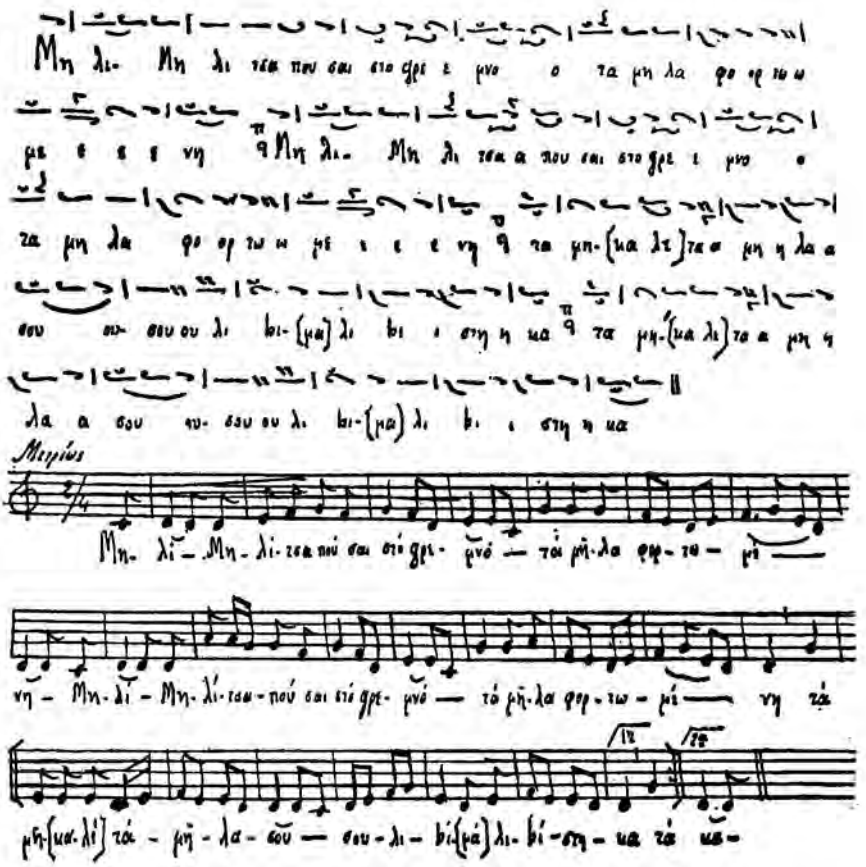

«Μηλίτσα, πού 'σαι στὸ gρεμνό, τὰ μῆλα φορτωμένη,
τὰ μῆλα σου λιβίστηκα καὶ τὸ gρεμνό σ' φοβᾶμαι.
—Κι ἄνε φοβᾶσαι τὸ gρεμνό, ἔλα τὸ μονοπάτι.»
Τὸ μονοπάτι μ' ἔβγαλε σὲ μιὰ ρημοκκλησίτσα.
Βρίσκω σαράδα μνήματα, ἀδέρφια κι ἀξαδέρφια.
Βρίσκω κ' ἕνα ξεχωριστό, ξεχωριστὸ 'πὸ τ' ἄλλα.
Δὲ δού εἶδα καὶ τὸ πάτησα ἀπάνω στὸ κεφάλι.

Ἀκούω τὸ μνῆμα καὶ βογάει καὶ βαριαναστενάζει.
«Τί ἔχεις, μνῆμα, καὶ βογᾷς καὶ βαριαναστενάζεις;
—Ποιὸς εἶν' αὐτὸς πού με πατεῖ ἀπάνω στὸ κεφάλι;
Τὴ νιότη του νὰ μὴ χαρῇ, ἂς εἶν' καὶ παλληκάρι.
Τάχα δὲν ἤμουν κ' ἐγὼ νιός, δὲν ἤμουν παλληκάρι;
Τάχα δὲν ἐπορπάτησα νύχτα μὲ τὸ φεγγάρι;»

9

Νύχτα 'ταν ποὺ φιλειόμαστε.

Χορὸς ἀποκριάτικος.

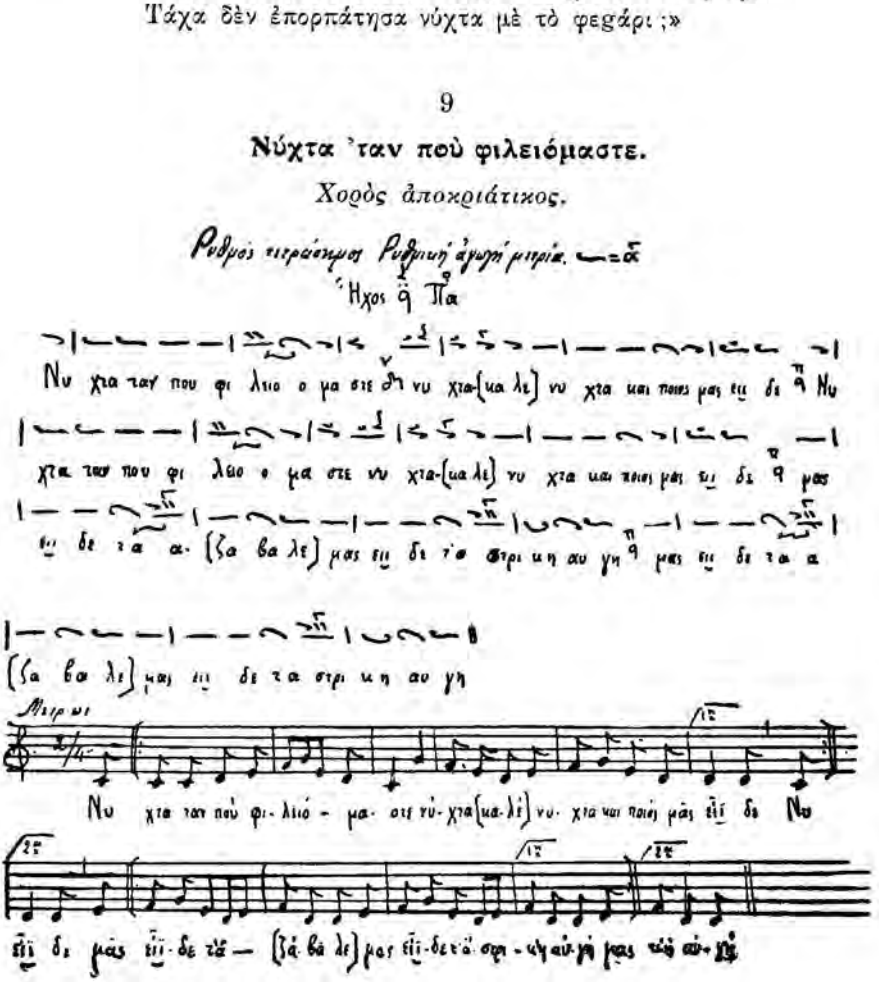

Νύχτα 'ταν ποὺ φιλειόμαστε, νύχτα καὶ ποιὸς μᾶς εἶδε;
Μᾶς εἶδε τ' ἄστρι κ' ἡ αὐγή, πούλια καὶ τὸ φεγγάρι,
καὶ τ' ἄστρι νεχαβήλωσε καὶ τοῦπε τοῦ θαλάσσι
καὶ τὸ θαλάσσι τοῦ κουπιοῦ καὶ τὸ κουπὶ τοῦ ναύτη
κι ὁ ναύτης τὸ τραγούδησε στοῦ καραβιοῦ τὴ βλώρη.
«Κόκκιν' ἀχείλι φίλησα κ' ἔβαψε τὸ δικό μου.

Μὲ τὸ μαδήλι τό 'συρα κ' ἔβαψε τὸ μαδήλι.
Πέδε ποτάμια τό 'πλυνα καὶ βάψαν καὶ τὰ πέδε.
Βάψαν οἱ ἄκρες τοῦ γιαλοῦ κ' ἡ μέση τοῦ πελάγου.
Περάσανε τὰ κάτεργα καὶ βάψαν τὰ κουπιά τους,
περάσαν κ' οἱ μελαχροινὲς καὶ βάψαν τὰ μαλλιά τους.

Στ. 10. Ἄλλως: Περάσαν τὰ περάματα.

Σύμφωνα μὲ ἄλλη παραλλαγὴ ἀντὶ τῶν τριῶν τελευταίων στίχων λέγονται οἱ κάτωθι:

Καὶ τὰ ποτάμια σύρανε σὲ κόρης περιβόλι.
Ποτίζουν δέδρα καὶ μηλιές, δέδρα καὶ κυπαρίσσα.
Καὶ μιὰ μηλιά, γλυκομηλιά, στέκεται μαραμένη.
Περιβολάρς τὴν ἐρωτᾷ, περιβολάρς τῆς λέγει·
«Μηλιά μ', τὰ μῆλα σὲ βαροῦν; μηλιά μ', ἀνθός σὲ βλάβει;
— Οὔτε τὰ μῆλα μὲ βαροῦν, οὔτ' ὁ ἀνθός μὲ βλάβει,
μόν' ἔχω νιὸ ἀδρόγυνο στὴ ρίζα καὶ κοιμᾶται.»

10

Μάννα μ', στὸ περιβόλι μας.

Μάννα μ', στὸ περιβόλι μας καὶ μέσ' στὴ βρασινάδα
καθόμουνα καὶ κέδαγα μαδήλι μὲ χρυσάφι.
Καὶ τρεῖς ἀϊτοὶ μὲ κυνηγοῦν καὶ μὲ πετροβολοῦνε.
Ὁ πρῶτος μῆλο μοῦ 'ριξε κι ὁ δεύτερος μαδήλι,
ὁ τρίτος, ὁ μικρότερος, διαμάδι δαχτυλίδι.
Μάννα μ', τὸ μῆλο τό 'φαγα καὶ τὸ μαδήλι τό 'χω,
τὸ δαχτυλίδι φόρεσα κ' εἶμ' ἀρρεβωνιασμένη.

Σ η μ.—Τὸ τραγούδι αὐτό, ὅπως καὶ ὅλα τὰ ἑπόμενα δεκαπεντασύλλαβα τραγούδια τῆς ἀγάπης, ἐφαρμόζονται στὶς μελῳδίες τῆς Καμάρας ἢ τῶν ἄλλων τραγουδιῶν, ὅπως σημειώθηκε στὴν ἀρχὴ τῶν δεκαπεντασυλλάβων, ἀνάλογα μὲ τὴν ἐποχὴ ποὺ χρησιμοποιοῦνται.

11

Μάννα μ', στὸ περιβόλι μας.

Μάννα μ', στὸ περιβόλι μας καὶ στὴν ἀμυγδαλιά μας
πάω νὰ μάσω μύγδαλα, νὰ μάσω τὸν ἀνθό της.
Ἐκεῖ καθόδαν τρεῖς ἀϊτοί, κ' οἱ τρεῖς καμαρωμένοι.
Ἕνας μῆλο μοῦ ἔδωκε, κι ἄλλος τὸ δαχτυλίδι,
κι ὁ τρίτος, ὁ μικρότερος, τὸ χρυσογιουρδανάκι.
Μάννα μ', τὸ μῆλο τό 'φαγα, τὸ δαχτυλίδι τό 'χω,
μάννα μ', τὸ χρυσογάϊτανο ἔπλεξα τὰ μαλλιά μου.

12

Τοῦ νέου μῆλο τὄδωσα.

Τοῦ νέου μῆλο τὄδωσα καὶ μὸδωσε μαδήλι.
Νέος τὸ μῆλο τό 'φαγε, γὼ τὸ μαδήλι τό 'χω.
Τὸ μαδηλάκι φόρεσα, στὸ πανηγύρι πάγω.
Μὲ εἶδε ἡ σκύλλα ἡ μάννα του κ' ἡ φόνισσ' ἀδερφή του.
«Τὸ μαδηλάκι, ποὺ φορεῖς, κόρη μ', εἶναι τοῦ γιοῦ μου.
—Τοῦ γιοῦ σ' ἀγάπ' εἶμαι κ' ἐγώ, τοῦ γιοῦ σ' καὶ τὸ μαδήλι.
—Νὰ σκάσῃς, νύφη δέ σε λέω καὶ πεθερὰ δέ μ' ἔχεις.
—Νὰ σκάσῃς, νύφη θά με πῇς καὶ πεθερὰ θὰ σ' ἔχω.»

13

Νέος καὶ νέα ὁμιλοῦν.

Νέος καὶ νέα ὁμιλοῦν ἀπὸ τὸ παραθύρι.
'Ο νέος γύρεψε φιλὶ κ' ἡ νέα δαχτυλίδι.
«Μήπως καὶ εἶμαι χρυσοφός, νὰ κάνω δαχτυλίδια,
νὰ τὰ πουλῶ στὶς ἔμορφες γιὰ μάτια καὶ γιὰ φρύδια;
—Μήπως καὶ τό 'χω τὸ φιλί, ὅλοι νὰ τὸ τρυγᾶνε,
καὶ νὰ τὸ δίνω 'δῶ καὶ 'κεῖ, νὰ τὸ κορφολογᾶνε ;»

14

Τ' ἀι Θοδώρου τὸ βουνό.

Τ' ἀι Θοδώρου τὸ βουνό, τοῦ μέγα Κωσταδίνου,
οὔτε πουλὶ τ' ἀνέβαζε, οὔτ' ἄγριο χελιδόνι·
μιὰ λυγερὴ τ' ἀνέβαζε πλέκοδας τὸ γαϊτάνι,
πλέκοδας κι ἀργοπλέκοδας καὶ λιανοτραγουδῶδας.
Κι ὁ χρυσοφὸς τὴ δίγλιζε πῦνα ψηλὸ σαράι.
«Θενά σου στείλω, λυγερή, ἕνα τσικλὶ μετάξι,
νὰ κάμῃς τριὰ πουκάμισα καὶ τέσσερα σεδόνια,
κι ἂν ἀπομείνῃ τίποτα, κάμε το μαδηλάκι,
τὸ μαδηλάκι, τὸ μικρό, σαράδα πέδε πῆχες.
—Θενά σου στείλω, χρυσοφέ, ἕνα δραμάκι ἀσήμι,
νὰ κάμῃς γόλφι καὶ σταυρό, καθάριο δαχτυλίδι,
κι ἂν ἀπομείνῃ τίποτα, κάμε το γιουρδανάκι,
τὸ γιουρδανάκι, τὸ μικρό, σαράδα πέδε δράμια.

Τὸ δαχτυλίδι νὰ φορῶ, τὸ gόλφι νὰ κοιτάζω
καὶ τὸ σταυρὸ νὰ προσκυνῶ, νὰ πέφτω νὰ πλαγιάζω.

Σ η μ.— Στ. 6. Ἄλλως : ἕνα σκουλί λινάρι.— Στ. 11. διαμάδι δαχτυλίδι. —Στ. 14, 15. φορῇς, κοιτάζῃς, προσκυνῇς καὶ μένα νὰ θυμᾶσαι. Καὶ ἄλλως :

Τὸ gόλγι γιὰ νὰ προσκυνῶ καὶ τὸ σταυρὸ νὰ μόνω,
τὸ δακτυλίδι νὰ φορῶ καὶ σένα ν' ἀdαμώνω.

15

Ποιὸς χόλιασε τὸ σταυραϊτό.

«Ποιὸς χόλιασε τὸ σταυραϊτό, νὰ τόνε ξεχολιάσῃ ;
—Ἐγώ, ποὺ τὸν ἐχόλιασα, νὰ πά' τὸν ξεχολιάσω.»
Παίρνω τὰ ρόδα στὸ κρινί, τὰ μῆλα στὸ μαdήλι,
παίρνω καὶ τὸ γλυκὸ φιλὶ στὸ κρεμιζί μ' ἀχείλι.
Στὴ στράτα, ὅπου πήγαινα, τὸ Θιὸ παρακαλοῦσα.
«Χριστέ μ', νὰ βρῶ τὸ σταυραϊτὸ στὴ gλίνη νὰ κοιμᾶται.»
Ὅπως ἐπερικάλαγα, ἔτσι πῆγα καὶ βρῆκα.
Πῆγα κ' ἠῦρα τὸ σταυραϊτὸ στὴ gλίνη καὶ κοιμάτουν,
πῆγα κ' ἠῦρα τὸ σταυραϊτὸ κ' ἦτανε κοιμισμένος,
σὲ χρυσοπράσινο κλινὶ ἦταν ἀκουβισμένος.
Στέκω καὶ συλλογίζομαι πῶς νὰ τὸν ἐξυπνήσω.
Νὰ τόνε βρέξω μὲ νερό ; Φοβῶμαι μὴ gρυώσῃ.
Νὰ τόνε βρέξω μὲ ρακί ; Φοβῶμαι μὴ μεθύσῃ.
Νὰ τόνε βρέξω μὲ κρασί ; Φοβῶμαι νὰ μὴ δάψῃ.
Ἔλα, Χριστέ, στὸ στόμα μου καὶ Παναϊὰ στὸ νοῦ μου,
νὰ θυμηθῶ παινέματα, νὰ 'πῶ τοῦ παγωνιοῦ μου.
Νὰ τὸν εἰπῶ βασιλικό ; Στὴ gοπρι.ὰ φυτρώνει.
Νὰ τὸν εἰπῶ τραdάφυλλο ; Ἀπὸ τ' ἀgάθι σκάζει.
Νὰ τὸν εἰπῶ γαρόφαλλο ; Ἀπ' τὸ boubούκι σκάζει.
Νὰ τὸν εἰπῶ κληματαριά ; Κ' ἐκεῖνο ἔχει κόbο.
Νὰ τὸν εἰπῶ χρυσὸ bεργί ; Καὶ τὸ bεργὶ λυγάει.
Ἂς τὸν εἰπῶ πὼς ἤξερα, πὼς ἤμουν μαθημένη.
«Σήκ', οὐρανέ, μὲ τὶς δροσιὲς καὶ Μάι μὲ τὰ χόρτα.
Ξύπνα, διαμάδι καὶ roubὶ κι ἀτίμητο πετράδι,
ξύπνα νὰ λάμψ' ἡ γειτονιά, ν' ἀστράψῃ τὸ σκοτάδι,
ξύπνα, bελοῦbο κόκκινο καὶ καμουχᾶ γραμμένο,
ξύπνα νὰ κουbεdιάσουμε, ταῖρι μ' ἀγαπημένο.»

Σ η μ.— Στ. 1 καὶ 2. Ἀντὶ αὐτῶν λέγεται ἄλλως ἕνας στίχος : Μοῦ χόλιασε ὁ σταυραϊτός. Πῶς νὰ τὸν ξεχολιάσω ; —Στ. 3 τὸ μάσκο στὸ σταμνί, τὰ ρόδα στό. —Στ. 18. κ' ἐκεῖν' ἀgάθια ἔχει. —Στ. 22. πῶς εἶν' τὸ μαθημά μου. —Στ. 25. στὴ γειτονιὰ ποὺ σ' ἔχουνε, πῶς bέ dις πιάνει ζάλη ;

16

Σὰν ἀρχινήσω καὶ σοῦ πῶ.

Σὰν ἀρχινήσω καὶ σοῦ πῶ παινέματα καὶ χάρες,
ἀπὸ τὰ νύχια ὡς τὴ gορφὴ σοῦ βρίσκω νοστιμάδες.
Πρῶτ' ἀρχινῶ ἀπ' τὴ geφαλή, πού 'ν τὰ μαλλιά σ' μετάξι,
καὶ κάθε τρίχα γίνεται σαΐτα νά με σφάξῃ.
Ἂς πῶ καὶ γιὰ τὸ γλέφαρο, στράτα μαρμαρωμένη,
ὅπου περνάει ὁ βασιλιᾶς μὲ ὅλο του τ' ἀσκέρι.
Ἂς πῶ καὶ γιὰ τὰ φρύδια σου, ποὺ φέρνουν μία βόλτα,
ποὺ ψέλ'νει ὁ παπᾶς ἁγι.ασμὸ τ' ἁι Γιαννιοῦ τὰ Φῶτα.
Ἂς πῶ καὶ γιὰ τὰ μάτια σου, τὰ σκιζομυgδαλᾶτα,
ποὺ παίζουν μέσα ὄργανα κ' εἶν' μαργιολιὲς γεμᾶτα.
Ἂς πῶ καὶ γιὰ τὴ μύτη σου, τὴ χρυσοκοdυλένια,
ὅπου τὴν ἔχει ὁ βασιλιᾶς πέννα μαλαματένια.
Ἂς πῶ καὶ γιὰ τὰ μάγουλα, τὰ κόκκινα τὰ κρίνα,
ὅπου τὰ ἔχει ὁ βασιλιᾶς στὴ gάμαρή του μῆλα.
Ἂς πῶ καὶ γιὰ τὴ γλῶσσα σου, τὴν ἀηδονολαλοῦσα,
ὅπου τὴν ἔχουν τὰ πουλιὰ σκοπὸ καὶ κελαϊδοῦσαν.
Ἂς πῶ καὶ γιὰ τὰ δόdια σου, τὰ πυκνοφυτρωμένα,
ποὺ μακριὰ μοῦ φαίνοdαι ὡσὰν μαργαριταρένια.
Ἂς πῶ καὶ γιὰ τ' ἀχείλι σου, τὸ κόκκινο μιρdζάνι,
πρέπει νὰ πίνῃ τὸ gαφὲ μὲ φιρφιρὶ φιλ'dζάνι.
Ἂς πῶ γιὰ τὸ σαγόνι σου, πὄχεις μηλοκουμάδα,
ὅπου περνάει ὁ βασιλιᾶς μὲ ὅλη τὴν ἀρμάδα.
Ἂς πῶ γιὰ ὅλο τὸ κορμί, ψηλὸ σὰ gυπαρίσσι,
ποὺ τὰ κλωνάρια τ' σκέπασαν Ἀνατολὴ καὶ Δύσι.

17

Ἀρχοdοπούλα ἔπεσε.

Ἀρχοdοπούλα ἔπεσε βαθιὰ κι ἀποκοιμήθη.
Οὔτε σὲ στρῶμα ἔπεσε, οὔτε σὲ μαξιλλάρι·
στὴ ρίζα τοῦ βασιλικοῦ, στ' ἀπόσκιο τοῦ βαρσάμου.
Κανένας δὲ dὴ νοιάστηκε νὰ πά' νὰ τὴ ξυπνήσῃ,
μόνον ὁ γιὸς ποὺ τὴ bογεῖ καὶ τὸ καλό της θέλει.
Παίρνει κλωνὶ βασιλικὸ καὶ σιγοτραγουδῶdας.
«Ξύπνα, βελοῦδο κόκκινο καὶ καμουχᾶ γραμμένο,
ξύπνα νὰ σμίξουμε τὰ δυό, ταίρι μ' ἀγαπημένο.
Ξύπνα, διαμάd' ἀτίμητο, ξύπνα ν' ἀdαμωθοῦμε,
ὁπού 'ν' ὀχτροὶ νὰ σκάσουνε κ' οἱ φίλοι νὰ χαροῦνε.»

18

Μέσα σ' αὐτὴ τὴ γειτονιά.

Μέσα σ' αὐτὴ τὴ γειτονιά, σὲ τοῦτα τὰ σοκάκια,
τρεῖς ἀδερφοῦλες εἴσαστε μὲ ἴδια φουστανάκια.
Τὴ μιὰ τὴ λένε Ζαβακιά, τὴν ἄλλ' τὴ λένε Βρύση,
τὴ dρίτη τὴ μικρότερη τὴ λένε Κυπαρίσσι.
Νὰ φίλαγα τὴ Ζαβακιά, γ' ἀgάλιαζα τὴ Βρύση,
νά 'πεφτα νὰ κοιμώμουνα δίπλα στὸ Κυπαρίσσι.
Ἡ Ζαβακιὰ ἀπόθανε, δῶστε σπρωξὰ στὴ Βρύση,
κ' ἐγὼ θὰ τὸ στεφανωθῶ τ' ὡραῖο Κυπαρίσσι.

19

Εἶχα καρδιὰ ποὺ ἄνθιζε.

Εἶχα καρδιὰ ποὺ ἄνθιζε ὡσὰν dὸ περιβόλι
κ' ἔκανε δέdρα καὶ καρποὺς καὶ τὴν ζηλεῦαν ὅλοι.
Εἶχε τρεχούμενα νερά, ποὺ τρέχαν νύχτα μέρα,
εἶχε καὶ δροσερὸ νερὸ καὶ καθαρὸν ἀέρα.
Κι ὁ Ἔρωdας σὰ d' ἄκουσε, περίεργος ἐστάθη.
«Καὶ πῶς εὑρέθ' αὐτὴ ἡ καρδιὰ νὰ εἶναι χωρὶς πάθη;»
Βουλήθηκε ὁ Ἔρωdας νὰ πά' νὰ τὴ γνωρίσῃ
καὶ τὰ κλειδιὰ τῆς ζήτησε νὰ πά' νὰ σιργιανίσῃ.
Σὰ bῆγε καὶ σιργιάνισε, γυρίζει καὶ τῆς λέει·
«Αὐτὴ ἡ καρδιά, ποὺ χαίρεται, θά 'ρθῇ καιρὸς νὰ κλαίῃ.»

20

Μι' ἀρχόdισσα μὲ φώναξε.

Μι' ἀρχόdισσα μὲ φώναξε, νὰ πάω νά με φιλέψῃ.
Μοῦ δίνει χάσικο ψωμὶ κι αὐγὰ τηγανισμένα,
μοῦ δίνει καὶ τὴ gόρη της, νὰ κοιμηθοῦμ' ἀdάμα.
Σφιχταgαλιάζω κούτσουρο, φιλιῶ bαυλιὰ ἀναμμένα.
Καὶ μιὰ φτωχειὰ μὲ φώναξε, νὰ πάω νά με φιλέψῃ.
Μοῦ δίνει κθάριγο ψωμὶ καὶ λάχανα bρασμένα,
μοῦ δίνει καὶ τὴ gόρη της, νὰ κοιμηθοῦμ' ἀdάμα.
Σφιχταgαλιάζω μάλαμα, φιλιῶ μαργαριτάρι.

21

Ἕνας κοδὸς κοδούτσικος.

Ἕνας κοδὸς κοδούτσικος, κοδὸς καὶ μ᾽ ἕνα χέρι,
τὰ μάρμαρα πελέκαγε, πελέκαγε τὶς πέτρες.
Τοῦ Ρήγα γιὸς ἀπέρασε καὶ τὸν galημεράει.
«Ὥρα καλή, κοδούτσικε. —Καλὸ στὸ παλληκάρι.
—Γιὰ δὲ μοῦ λές, κοδούτσικε, ποιός σὄκοψε τὸ χέρι;
—Βασιλοπούλα φίλησα καὶ μὄκοψαν τὸ χέρι.
Ἂς τὴν ἐξαναφίλαγα κι ἂς μὄκοβαν καὶ τ᾽ ἄλλο.»

Στ. 2. Ἄλλως: τὶς πέτρες πελεκοῦσε.
Ἔπειτα παραλείπεται ὁ 3 καὶ 4 στίχος· καὶ ὁ 5 λέγεται ἔτσι:
«Κοδέ μ᾽, καὶ ποῦ ᾽ν᾽ τὸ χέρι σου καὶ πελεκᾷς μὲ τό ᾽να;»

22

Σὲ περιβόλι θελὰ bῶ.

Σὲ περιβόλι θελὰ bῶ Παρασκευὴν ἡμέρα,
νὰ πάω νὰ βρῶ τὸν Ἔρωδα, νὰ τὸν ἀνερωτήσω.
Ἡ πόρτα τοῦ περιβολιοῦ ποῦθε ἀνοίγ᾽ καὶ πᾶνε;
Στὴν ἄκρη τοῦ περιβολιοῦ, στὴ μέσ᾽ ἀπὸ τὰ δέδρα,
ἐκεῖ βρίσκω τὸν Ἔρωδα κ᾽ ἦτον ἀκουbισμένος,
σὲ χρυσοπέτσωτο θρονὶ ἦτονε καθισμένος.
«Ἀνάθεμά σε, Ἔρωδα, ποὺ μ᾽ ἔβαλες στὰ πάθη,
ποὺ ἦταν ἡ καρδίτσα μου σὰν λεμονιὰ μὲ τ᾽ ἄνθη.»

23

Σὲ περιβόλι θὲ νὰ bῶ.

Σὲ περιβόλι θὲ νὰ bῶ Παρασκευὴν ἡμέρα.
Στὰ ἔba τοῦ περιβολιοῦ, στὴ μέσ᾽ ἀπὸ τὰ δέdρα,
ἕνα ζαρίφικο bedρί, ψηλὸ σὰ gυπαρίσσι,
σκεπάζουνε οἱ κλῶνοι του Ἀνετολὴ καὶ Δύσι.
bερδεύτηκα στὸν ἴσκιο του, δὲ θέλει νὰ μ᾽ ἀφήσῃ.
Ἂν ἐθελήσῃ τὸ bedρὶ καὶ κάμ᾽ αὐτὴ τὴ χάρι
καὶ χabηλώσῃ τὰ κλωνιὰ κι ἀπάνω νά με πάρῃ.
Καὶ θέλησε καὶ τὸ bedρί, ἔκαμε καὶ τὴ χάρι,
χabήλωσε τοὺς κλώνους του, ἀπάνω νά με πάρῃ.
«Δέdρα μου, κλείσετε κορφές, ἥλιε μου, βγάνε λάμψι,

στράτες μου μαρμαρώσετε κι ἀνέμοι μου σιγᾶτε,
νὰ διῶ τὸ γιὸν ἀπὄρχεται, τ' ὄμορφο παλληκάρι.
Λαβοῦν, στραφτοῦν τὰ ροῦχα του, τρίζουν τὰ γιμιγιά του,
τρίζουν τὰ παπουτσάκια του 'πὸ τὴ βορπατησά του.

Στ. 5. Ἄλλως: Καὶ μένα μὲ περίπλεξε στοὺς κλώνους τ' ἀπὸ κάτω.
Στ. 13. Ἄλλως: Μοσκοκρατοῦν.

24

Τὸ βλέπεις κεῖνο τὸ βουνό.

Τὸ βλέπεις κεῖνο τὸ βουνό, τὸ πιὸ ψηλὸ ἀπ' οὔλα;
'Εκεῖ 'π' ὀπίσω κάθοδαι τρεῖς 'Αρβανιτοπούλες.
'Η μιὰ φορεῖ τὰ κόκκινα κ' ἡ ἄλλη τὰ βελοῦδα
κ' ἡ τρίτη ἡ μικρότερη φορεῖ τὰ λερωμένα.
Φεύγει, πάει στὴ μάννα της, τὰ μάτια βουρκωμένα.
«Μάννα μου, νίψε μ' μὲ νερὸ καὶ πότισέ με μόσκο,
νὰ βάγω τὸ φεσάκι μου, τὸ μαργαριταρένιο,
ὀπὄχει δώδεκα σταυροὶ καὶ δεκαπέδε ἅοι,
καὶ τὸ ζυγιάζουν ἄρχοδες μὲ τὸ χρυσὸ καδάρι.»

Στ. 8 ἅοι=ἅγιοι. Στ. 7 τ' ἀργυροκεδημένο.

25

Τὸ μαδηλάκι, ποὺ κεδᾷς.

«Τὸ μαδηλάκι, ποὺ κεδᾷς, ἐμὲ νὰ μοῦ τὸ στείλῃς.»
'Απὸ βραδὺ τῆς τό 'λεγα καὶ τὸ πρωὶ τὸ στέλ'νει.
Στὰ γόνατά μου τό 'ριξα καὶ τὸ γλυκορωτοῦσα.
«Γιὰ πές μου, μαδηλάκι μου, ἂν μ' ἀγαπᾷ ἡ κυρά σου.»
Κ' ἐκεῖνο μ' ἀποκρίθηκε πὼς μ' ἀγαπᾷ ἡ κυρά του.
«'Οταν σὲ καλοθυμηθῇ μέσα στὴ γάμαρά της,
ξεσκοβολᾷ τὶς πέννες της καὶ σκίζει τὰ χαρτιά της.
'Οταν σὲ καλοθυμηθῇ κι ὅταν σὲ βάνῃ ὁ νοῦς της,
σὰν θάλασσα ταράζεται, σὰ γῦμα δέρνει ὁ νοῦς της.»

Στ. 7. ξεσκοβολᾷ = κλωτσοπατάει.

26

Πᾶρε με, μαῦρε, πᾶρε με.

«Πᾶρε με, μαῦρε, πᾶρε με, νὰ πάγω νὰ φιλήσω,
σὲ παπαδιά, σὲ καλογριά, σὲ χηροπούλας πόρτα.»
Κι ὁ μαῦρος ἐπαράκουσε, πάγει σὲ παδρεμένη.
Καὶ τὸ κουδούν' κουδούνισε, κ' ἡ κόρ' ἀπηλοειέται.
«Ποιός εἶναι ὄξ' στὴ bόρτα μου, παρόξω στὴν αὐλή μου,
ποὺ δὲ φοβήθ' ἐννιά 'δερφους καὶ δεκοχτὼ 'ξαδέρφια ;
'Εγώ 'χ' ἄdρα γιανίτσαρο καὶ πεθερὸ dζελάτη
καὶ πεθερὰ χαλκοδοδοῦ, στὴν ἄλυσο δεμένη.»
«Μὲ παίδεψεσε, μαῦρο μου, διπλᾶ θά σε παιδέψω.
"Αν δέ σε πάω στὴν ἁλυκή, ἁλάτ' νά σε φορτώσω!
Νὰ βάνω μόδ' 'π' τὴ μιὰ μεριὰ καὶ μόδι 'πὸ τὴν ἄλλη
καὶ μόδι πανωσάμαρα, νὰ γένε τρία μόδια.
'Οπού 'ναι ξεροπήγαδο, νὰ πάω νά σε ποτίσω,
ὁπού 'ναι λάσπες καί νερά, νά σε ξεκαλιbώνω,
κι ὁπού 'ναι ξεροκάψαλο, νά σε μακροσκοινίζω.»

27

Κάτω στὸ Φραgομαχαλᾶ.

Κάτω στὸ Φραgομαχαλᾶ καὶ στὸ στενὸ σοκάκι
ἡ Θοδωρούλα ἔστασε κόκκινο baϊράκι.
«Κάλλιο 'χω, Θοδωρούλα μου, νὰ μάζευες παρᾶδες,
παρὰ τὸ λόγο πῆβγανες στοὺς Φραgομαχαλᾶδες.»
'Ο ποταμὸς σέρνει κλαδιὰ κ' ἡ θάλασσα καράβια,
τῆς Θοδωρούλας τ' ὄνομα σέργει τὰ παλληκάρια.

28

'Η Τραdαφυλλένια.

«Ξύπνα, Τραdαφυλλένια μου, καὶ γίψαι μὲ τὸ μόσκο,
γιατὶ ὁ νιὸς ποὺ σ' ἀγαπάει συχνοδιαβαίνει ἀπ' ὄξω.
Ξύπνα, Τραdαφυλλένια μου, κατέβα στὴν αὐλή σου,
νὰ ἰδῆς τὸ νεκροκρέββατο 'π' θὰ βάνουν τὸ κορμί μου.
—Διῶξ' τονε, μάννα, διῶξ' τονε τὸ ξέν' ἀπ' τὴν αὐλή μας,
μὴ μείνῃ ἐδῶ στὸ σπίτι μας κ' εἶναι θλῖψι δική μας.
—Αὐτός, Τραdαφυλλένια μου, αὐτός, Τραdαφυλλιά μου,
αὐτὸς εἶναι τὰ μάτια σου, αὐτὸς εἶναι τὸ φῶς σου.»

«Ποῦ 'σουν, Τραδαφυλλένια μου, κ' ἔλειπες τόσην ὥρα,
καὶ σκοτιδιάσαν τὰ βουνὰ καὶ θάβωσεν ἡ χώρα ;
—Πῆγα γι ἀθάνατο νερό, γι ἀθάνατο βοτάνι,
νὰ δώσω τῆς ἀγάπης μου, νὰ πχῇ νὰ μὴ βεθάνῃ.
—Ἔλα, Τραδαφυλλένια μου, θὰ πέσω νὰ πεθάνω,
ἐσὺ θὰν' ἔρθῃς νά με βρῇς στὸ θάνατό μ' ἀπάνω.
Κοδὰ θωρεῖς τὸ σπίτι μας, μὴ γρύψῃς τὸ γαϋμό σου,
μὴ φοβηθῇς τὴ μάννα σου, μήτε τὸν ἀδερφό σου.
Ἔλα, Τραδαφυλλένια μου, στὸ βρῶτο σαστικό σου.
Τὴ μάννα μου ἀρώτησε· «Κυρά μου, ποῦ 'ν' ὁ γιός σου;»
Κ' ἡ μάννα μου θὰ σοῦ εἰπῇ λόγια, θά σε ψυχράνῃ,
καὶ σύ, Τραδαφυλλένια μου, στὸ νοῦ σου μὴ δὰ βάνῃς.
Ἔλα, Τραδαφυλλένια μου, καὶ κάθησε κοδά μου,
νά σε ποτίζω ζάχαρι ἀπὸ τὰ σωθικά μου.
Γιὰ βάνε τὸ χεράκι σου στὴν ἀργυρῆ σου τσέπη
καὶ βγάλε τὸ κλειδάκι μου κι ἄνοιξε τὸ σεπέτι,
νὰ βγάλῃς τὰ ρουχάκια μου, τὰ μαυροραχλιασμένα,
ἀποὺ τὰ καταρειόδανε στὸν ᾅδη τὰ καϋμένα.
Καὶ βγάλε τὸ φεσάκι μου, τὸ στρογυλοκομμένο,
ἀποὺ τὸ καταρειόδανε στὸν ᾅδη τὸ καϋμένο.
Βγάλε τὸ γελεκάκι μου, τὸ στρογυλοκομμένο,
ἀποὺ τὸ καταρειόδανε στὸν ᾅδη τὸ καϋμένο.
Καὶ βγάλε τὰ ρουχάκια μου κι ὄμορφα στόλισέ με.
Δεξὰ νὰ ἔρθ' ἡ μάννα μου, ζερβὰ ἡ ἀδελφή μου
κι ἀπάνω στὸ κεφάλι μου νὰ ἔρθ' ἡ σαστική μου.
Ὅδες θά με περάσουνε ἀπὸ τὴ γειτονιά σου,
βγέκα κρυφά 'π' τὴ μάννα σου καὶ τράβα τὰ μαλλιά σου.
Ὅδες θά με περάσουνε 'πό 'να στενὸ σοκάκι,
οἱ πέτρες καὶ τὰ λίθαρα θὰ βαριαναστενάξουν.
Ὅδες θὰ μ' ἀκουβήσουνε στῆς ἀκκλησᾶς τὴ βόρτα,
τότες νὰ σύρῃς μιὰ φωνή, νὰ μαραθοῦν τὰ χόρτα.
Ὅδες θὰ μ' ἀκουβήσουνε στῆς ἀκκλησᾶς τὴ μέση,
τότες νὰ σύρῃς μιὰ φωνή, ὁ κρέββατος νὰ πέσῃ.
Ὅδες θὰ μοῦ τ' ἀνάψουνε τὰ νεκρικὰ κεριά μου,
τότες, Τραδαφυλλένια μου, βγαίνεις ἀπ' τὴ βαρδιά μου.
Ὅδες μὲ κατεβάσουνε τρία σκαλιὰ στὸν ᾅδη,
τότες νὰ σύρῃς μιὰ φωνή· «Κρῖμα στὸ παλληκάρι.»
Ὅδες θὰ μοῦ τὸ ρίξουνε τὸ νεκρικὸ καδήλι,
τότες, Τραδαφυλλένια μου, βγαίνεις κι ἀπὸ τὰ χείλη.
Ὅδες θὰ σοῦ τὰ φέρουνε τὰ κόλυβά μου, φά τα,

συχώρα καὶ μακάριζε τὸ νέο, ποὺ σ' ἀγάπα.
—Ἐμὲ σὰ μοῦ τὰ δώσουνε, στὴ γῆς θὰ τὰ σκορπίσω,
γιὰ νὰ φυτρώσ' ἕνα δεδρί, νὰ μοιάζῃ τὸ κορμί σου.
—Ὅδες θά με ξεχώσουνε, μὲ βάλουν στὸ πανέρι,
τότες, Τραδαφυλλένια μου, βάλε χρυσὸ τσεβέρι.»

Στ. 6. Ἄλλως: νὰ μὴ bεθάνῃ κ' ἔχομε τὴ θλῖψι μοναχοί μας.— Στ. 9. Ἄλλη σκιαθίτικη παραλλαγὴ τοῦ ᾄσματος ἀρχίζει ἀπὸ τὸ 9ο στίχο «Ποῦ 'σουν, Τραδαφυλλένια μου, κλπ.». Καὶ παρακάτω λείπουν σ' αὐτὴ 13 στίχοι, ἀπὸ τὸν 21ο μέχρι καὶ τοῦ 33ου, καὶ ἀντ' αὐτῶν λέγονται οἱ ἑπόμενοι 4 στίχοι:

Κι ὅδες θὰ ξεψυχήσω 'γώ, κάτσε σαβάνωσέ με,
ροῦχα 'πὸ τὴ gασσέλα μου βγάλε καὶ φόρεσέ με.
Δεξὰ καθήσ' ἡ μάννα μου, ζερβὰ ἡ ἀδερφή μου
καὶ στὸ μαξιλαράκι μου ἡ πρώτη σαστική μου.

Στ. 26. σιπέτι = σεντούκι.— Στ. 37. Ἄλλως: οἱ πέτρες καὶ τὰ σκύβαλα θυμῶδαι τὸ φαρμάκι.— Στ. 52. Στὰ ξεχώματα εἶναι συνήθεια νὰ τοποθετοῦν τὸ κρανίο μέσα σὲ πανέρι μὲ ἄνθη καὶ ἔτσι νὰ τὸ φέρνουν στὴν ἐκκλησία, ποὺ θὰ γίνῃ τὸ μνημόσυνο (βλ. κεφ. ὁ θάνατος).

29

Ἕνα πουλὶ ἐρωτικό.

Ἕνα πουλὶ ἐρωτικό, πέρδικα πλουμισμένη,
ἁπλώνει τὰ χρυσᾶ φτερά, σὲ περιβόλι baίνει.
Τὸ δέδρο δέδρο περπατεῖ, τὸν ἴσκιο ἴσκιο πάει.
Κι ὁ κυνηγὸς τὴ βίγλιζε καὶ τήνε κυνηγάει.
«Τί ἔχεις, κυνηγάρη μου, κι ὅλο μὲ τριγυρίζεις;
Εἶν' πέρδικες κι ἄλλες πολλές, σύρε νὰ κυνηγήσῃς.
Ἐμέ με κυνηγήσανε Ἀγατολὴ καὶ Δύσι
καὶ δὲν εὑρέθη κυνηγοῦ σαΐτα νὰ μ' ἀγίξῃ.
Μοῦ στένανε τὰ ξόβεργα στοὺς κάbους, στὰ λιβάδια,
τὰ δίχτυα τὰ μεταξωτὰ στὶς κρουσταλλένιες βρύσες.
Τὰ ξόβεργά τους πάταγα, τὰ δίχτυα τους χαλοῦσα,
σὲ περιβόλια διάβαινα καὶ γλυκοκελαϊδοῦσα.
Φύγε ἀπὸ μένα, κυνηγέ, φύγε κι ἀπὸ κοδά μου.
Ἐγὼ θὰ πάω κεῖ πού 'ξερα, κεῖ πού 'μουν μαθημένη.»
Τινάζει τὰ χρυσᾶ φτερά, στοὺς οὐρανοὺς πηγαίνει.
Ἀπὸ ψηλὰ στὰ χαμηλὰ βλέπει τὸ gυνηγό της
καὶ ἔστενε τὰ ξόβεργα στοὺς κάbους, στὰ λιβάδια,
τὰ δίχτυα τὰ μεταξωτὰ στὶς κρουσταλλένιες βρύσες.
Ρόδα κι ἀνθοὺς ἐσύναζε νὰ τὴ bετροβολήσῃ.
Κ' ἡ πέρδικα ἡ πλουμιστὴ βουλήθη νὰ περάσῃ.

Στὰ ξόβεργα τὴν ἔβλεξε, στὰ δίχτυα τήνε πιάνει
καὶ σὰ διαβάτης πέρασε καὶ τὴ γαλημεράει.
«Καλή σου μέρα, πέρδικα. —Καλὸ στὸ γυνηγάρη.
—Ἐσύ 'σαι τὸ χρυσὸ πουλί, πέρδικα πλουμισμένη,
κ' ἐγὼ 'μαι πού σε κυνηγῶ χρόνους δεκατεσσάρους.
Στὰ δάση ἐπερπάταγα, στοὺς κάβους ξενυχτοῦσα,
σὲ περιβόλια διάβαινα, γιὰ σένα κυνηγοῦσα.
—Παρακαλῶ σε, κυνηγέ, κάμε μ' αὐτὴ τὴ χάρι,
κι ἀφῆσε με νὰ ξεβλεχτῶ, κ' ἡ μάννα μου μὲ κράζει.
—Στὰ ξόβεργά μου σ' ἔβλεξα, στὰ δίχτυα μου σὲ πῆρα,
ἀρνήσου μάννα καὶ δικοὺς κ' ἔχε ἐμὲ ἐλπίδα.»

30

Μιὰ κόρη ἐτραγούδησε.

Μιὰ κόρη ἐτραγούδησε σὲ διαμαδένιο βύργο.
Ἦταν τ' ἀγέρι δυνατὸ κ' ἡ κόρη στὴ λαλιά της
καὶ παίρνει ἀγέρας τὴ φωνή, στὸ πέλαγος τὴ βάει.
Ὅσα καράβια τ' ἄκουσαν, ὅλα λιμάνια πιάσαν.
Κ' ἕνα καράβ' ἐρωτικό, καμμέν' ἀπ' τὴν ἀγάπη,
νὰ γιαναστήσῃ δὲ βορεῖ, ν' ἀράξῃ δὲν ἠξέρει.
Καραβοκύρης φώναξε μὲ πικραμέν' ἀχείλι·
«Σι.άρετε, ναυτόπουλα, ν' ἀκούσουμε τὴ γόρη,
πῶς κελαϊδεῖ, πῶς τραγουδεῖ, μὲ τί σκοπὸ τὸ λέει.»
Κ' ἡ κόρη τ' ἀποκρίθηκε μέσ' ἀπ' τὸ πυρμαχιόλι.
«Ἐγὼ κι ἂν ἐτραγούδησα, σὰ μοιρολόι τού 'πα,
γιατὶ ἐκεῖνος π' ἀγαπῶ λείπει μακριὰ στὰ ξένα
καὶ μ' ἄφησε νὰ βρίσκωμαι μὲ μάτια δακρυσμένα.
Τὴ μοναξά μου τραγουδῶ, τὴ ξενιτειά μου κλαίω,
γι αὐτὸ καὶ τὰ τραγούδια μου σὰ μοιρολόια λέω.»

Στ. 6. νὰ γιαναστήσῃ = νὰ ποσσεγγίσῃ. Στ. 10. πυρμαχιόλι = τὸ ἐσωτερικὸ τοῦ πύργου.

31

Ὁ ξένος ποὺ μ' ἀγάπησε.

«Ὁ ξένος ποὺ μ' ἀγάπησε νἐμίσεψε καὶ πάει.
Τῆς Μεγαλίας τὸ στοιχειὸ νὰ βγῇ νὰ τόνε φάῃ!»
Καὶ τὸ στοιχειὸ στὴ βόρτα της οὔλα τὰ σφουγραζέταν.
Γυναίκεια ροῦχα δύνεται, γυναίκεια κουβεδιάζει,

γυναίκεια πάει στὴν ἀκκλησά, γυναίκεια προσκυνάει,
γυναίκεια παίρνει τὸ κηρί, στὸν ἅγιο τὸ κολλάει,
γυναίκεια παίρνει ἀδίδωρο 'πὸ τοῦ παπᾶ τὸ χέρι,
γυναίκεια παίρνει τὸ σταμνὶ καὶ στὸ πηγάδι πάει,
πάει ρίχνει τὴν ἄλυσο στοῦ πηγαδιοῦ τὰ χείλια.
Τοῦ Ρήγα γιὸς ἀπέρασε καὶ τὴ γαλημεράει.
«Ὥρα καλή σου, λυγερή. —Καλὸ στὸ παλληκάρι.
—Τ' ἔχεις, κόρη μ', καὶ χλίβεσαι καὶ βαριαναστενάζεις ;
—Τὸ δαχτυλίδι μ' μὄπεσε στοῦ πηγαδιοῦ τὴ μέση.
Ποιός εἶν' ἄξος καὶ δυνατὸς νὰ πά' νὰ μοῦ τὸ βγάνῃ,
ἄδρα νὰ τὸν στεφανωθῶ, ἄδρα νὰ τόνε πάρω.»
Γδύνεται, ξαρματώνεται καὶ στὸ πηγάδι πέφτει.
Σαράντα μέρες ἔψαχε μὲ γέλοια, μὲ τραγούδια,
κι ἄλλες σαράντα τέσσερες οὔλο μὲ μοιρολόϊα.
«Νά 'χα φωνὴ σὰ δὸ βαπᾶ, λαλιὰ σὰ δῆ γαβάνα,
νὰ φώναζα, νὰ μ' ἄκουγε ἡ ἔρημή μου μάννα !»

Στ. 8, 9. Ἄλλως: γυναίκεια παίρνει τὸ σταμνί, τὸ μαστραπᾶ στὸ χέρι, γυναίκεια πάει καὶ στέκεται στοῦ πηγαδιοῦ τὰ χείλια.

Στ. 16. Ἄλλως: καὶ κάτω κατεβαίνει.— Στ. 18. Ἄλλως: κι ἀπ' τὶς σαράντα κ' ὕστερα οὔλο μοιρολογοῦσε.— Στ. 19. Ἄλλως: λαλιὰ σὰ δὸ πουλί, φωνὴ σὰ δῆ γαβάνα.

32

Κορίτσι κρυφογάστρωτο.

Κορίτσι κρυφογάστρωτο καὶ κρυφογαστρωμένο
στὸ παραθύρι κάθεται καὶ μῆνες λογαριάζει,
ποιό μῆνα νὲγαστρώθηκε, ποιό μῆνα θὰ τὸ κάμῃ.
«Σεπτέβρ', Ὀχτώβρη δροσερέ, Νοέβρη καὶ Δεκέβρη,
Γεννάρη, γέννα τοῦ Χριστοῦ κι ἀρχιχρονιὰ τοῦ κόσμου,
Φλεβάρη, φλέβες μ' ἄνοιξες στὶς ράγες τοῦ βυζοῦ μου,
Μάρτη μου μὲ τὰ λούλουδα κι Ἀπρίλη μὲ τὰ χόρτα,
Μάη μου, μάεψέ τονε τὸ γιὸ ἀπού 'χα πρῶτα.
Κάνω νὰ τὸν γαταραστῶ καὶ πάλι τὸν λυπῶμαι.
Ἔλα νὰ τὸν γαταραστῶ κι ἂς μή dονε λυπῶμαι.
Ἀπὸ ψηλὰ νὰ γρεμιστῇ καὶ χαμηλὰ νὰ πέσῃ,
σὰ δὸ γυαλὶ νὰ ραΐστῇ, σὰ δὸ κηρὶ νὰ λειώσῃ.
Πέδε γιατροὶ νὰ τὸν βαστοῦν καὶ δέκα μαθητάδες
καὶ δεκοχτὼ γραμματικοὶ νὰ ράβουν τοὺς γιαρᾶδες.
Κ' ἐγὼ διαβάτρα νὰ περνῶ, νὰ τοὺς καλημερίσω.
Καλῶς τὰ κάνετε, γιατροί, καλῶς τὰ πολεμᾶτε,

κι ἂν gόφτουν τὰ ξουράφια σας, κρεάτα μὴ λυπᾶστε.
Ἔχω κ' ἐγὼ λινὸ παννὶ σαράδα πέδε πῆχες·
τὶς πέδε βάζω γιὰ ξαδί, τὶς δέκα γιὰ φυτίλια,
τς ἄλλες τὶς ἀποδέλοιπες βαίνω τὸ σάβανό του.»
«Μωρὴ σκύλλα, μωρὴ Ρωμιά, Ὀβριὰ ξεβαφτισμένη,
δὲν ἦταν κρίσ' γιὰ νά με πᾷς, κατῆς γιὰ νά με κρίνῃ,
μόν' στὸ Θεὸ μ' ἀπόρριξες, κι ὁ Θιὸς ἀπάκουσέ σου.
—Ἔτσ' εἶναι, μάτια μ', ἔτσ' εἶναι. Ὅπ' ἀγαπάει καὶ χάσῃ,
τοῦ φαίνεται νὰ τρελλαθῇ καὶ τὰ βουνὰ νὰ πιάσῃ.»

Β'. Τετράστιχα.

Τὸ κάθε τραγούδι ἀποτελεῖται ἀπὸ τετραστίχους στροφές· σὲ κάθε στροφὴ ὁ 1ος καὶ 2ος στίχος εἶναι τετραποδία ἰαμβικὴ ἀκατάληκτος (∪—∪—∪—∪—) καὶ ὁ 3ος καὶ 4ος στίχος τετραποδία τροχαϊκὴ ἀκατάληκτος (—∪—∪—∪—∪).

Ὅλα τὰ τραγούδια αὐτοῦ τοῦ μέτρου ἐφαρμόζονται σὲ μελῳδίες τοῦ χοροῦ, γι αὐτὸ καὶ χρησιμοποιοῦνται στὶς διασκεδάσεις τῶν Ἀπόκρεω, ἂν καὶ εἶναι ἐρωτικὰ τραγούδια καὶ δὲν εἶναι εἰδικὰ ἀποκριάτικα (οὔτε σκωπτικὰ δηλ. οὔτε σατυρικὰ οὔτε βωμολοχικά).

1

Ποιὸς εἶδε πράσινο δεδρί.

Χορὸς ἀποκριάτικος.

Ρυθμὸς τετράσημος μὲ δύο δισήμους στὸ α' καὶ β' κῶλον.

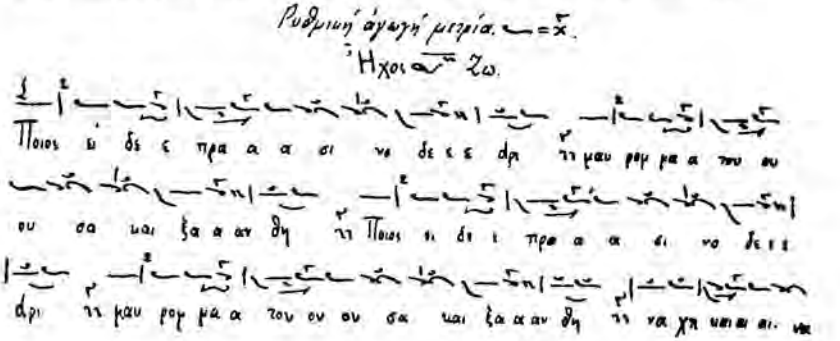

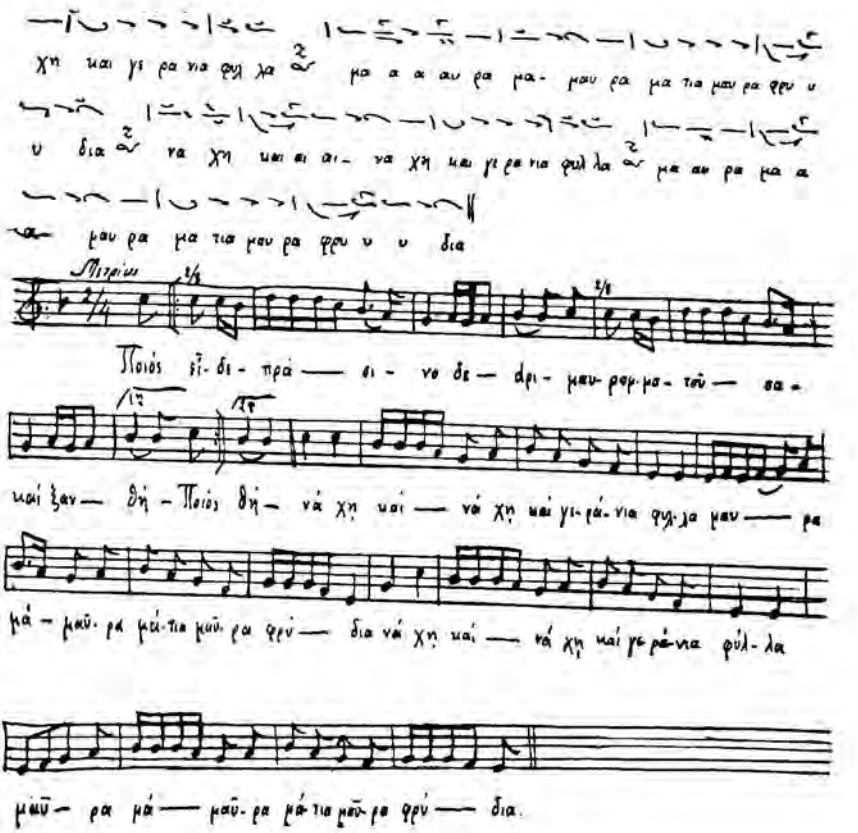

Ποιός εἶδε πράσινο δεδρὶ
[μαυρομματοῦσα καὶ ξανθή]
νά 'χῃ καὶ γεράνια φύλλα
[μαῦρα μάτια, μαῦρα φρύδια]
καὶ στὴ gορφὴ μαλάματα
[κορίτσα μὲ τὰ κλάματα]
καὶ στὴ ρίζα κρύα βρύσι;
[ποιός τὴ gάνει τέθοια κρίσι;]
Κεῖ πᾶσκυψα νὰ πιῶ νερό,
[βλέπω τὰ μάτια π' ἀγαπῶ]
νὰ πιῶ καὶ νὰ γεμίσω,
[μαῦρα μάτια νὰ φιλήσω]
μ᾽πεσε τὸ μαδήλι μου
[καϋμὸ πᾶχει τ' ἀχείλι μου]
τὸ χρυσοκεδημένο,
[καὶ τὸ μαργαριταρένιο]
ὅπου μοῦ τὸ κεδούσανε
[καὶ μοῦ τὸ τραγουδούσανε]
τρία 'πάρθενα κοράσα.
[σὰ dὸ Μάη μὲ τὰ κεράσα]
Ἡ μιὰ κεδάει τὸν ἀιτὸ
[ἔβγα, ξανθή μου, νά σε ἰδῶ]
κ' ἡ ἄλλη τὸ βετρίτη.
[μιὰ Παρασκευὴ καὶ Τρίτη]
Ἡ μιά ἦταν ἀπ' τὸ Γαλατᾶ,
[βαστάει τὸ νοῦ της δυνατά]
κ' ἡ ἄλλ' ἀπ' τὸ Νιοχώρι.
[τοῦ Χατζῆ Γιαννάκ' ἡ κόρη]
Ἡ τρίτη ἡ μικρότερη
[ἀπ' ὅλες διαβολώτερη]
κεδοῦσε τὸ κανάρι.
[τ' ἄστρι καὶ τὸ φεγάρι]

2

Ἐγώ 'μαι ξένος κι ἀρφανός.

Χορὸς ἀποκριάτικος.

Ρυθμὸς τετράσημος μὲ δύο δισήμους στὸ α' καὶ β' κῶλον.

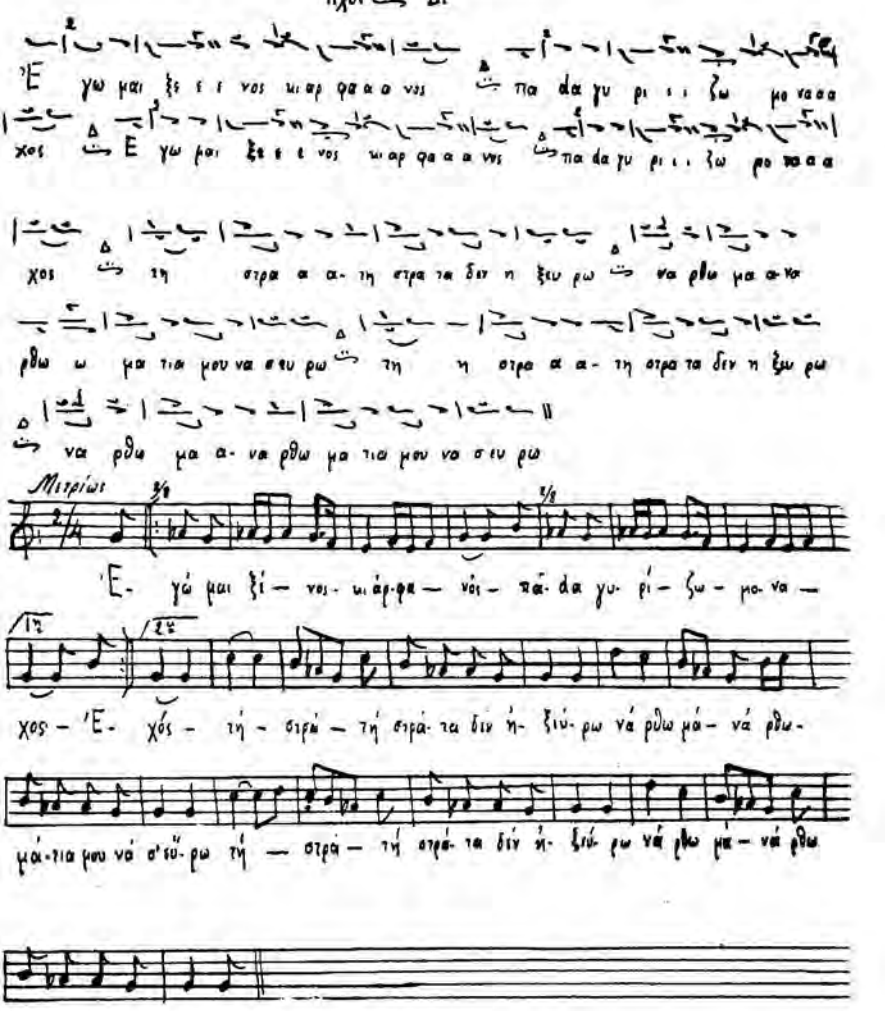

Ἐγὼ 'μαι ξένος κι ἀρφανός,
πάδα γυρίζω μοναχός,
τὴ στράτα δὲν ἠξεύρω,
νά 'ρθω, μάτια μου, νὰ σ' εὕρω.
Σὰ bαίρνω τὸ στρατὶ στρατί,
τρέχουν τὰ μάτια μ' σὰ βροχή,
στρατὶ τὸ μονοπάτι,
βάσανα πῆχ' ἡ ἀγάπη.
Τὸ μονοπάτι μ' ἔβγανε,
κ' ἡ ἀγάπη σου μὲ τρέλλανε,
στῆς ἀγαπῶς τὴ bόρτα,
ποὺ τὴν ἤξερ' ἀπὸ πρῶτα.
Βλέπω τὴ bόρτα σφαλιστή,
τρέχουν τὰ μάτια μ' σὰ βροχή,
καὶ τὰ κλειδιὰ παρμένα,
κλαῖτε, μάτια μου, γιὰ μένα.
Καὶ τοὺς γειτόνους ἀρωτῶ·
«Ποῦ εἶν' ἡ ἀγάπ' ἀπ' ἀγαπῶ;
—Μέσα εἶναι καὶ κοιμᾶται
καὶ γιὰ σένα συλλογᾶται.
—Κόρ', ἂν goιμᾶσαι, ξύπνησε,
καὶ μὲ τὸ νέο μίλησε,
κι ἂν gάθησ', ἔβγα, ἰδές με
καὶ γλυκὰ κουβέδιασέ με.
Κι ἂν εἶσαι μὲ τὴ μάννα σου,
πᾶρε κ' ἐμὲ ἀδάμα σου,
γιὰ μὲ τὴν ἀδερφή σου,
πᾶρε κ' ἐμὲ μαζί σου.
Κι ἂν εἶσαι μὲ τὸ gύρη σου,
πᾶρε κ' ἐμὲ στὸ σπίτι σου,
γιὰ μὲ τὸν ἀδερφό σου,
πᾶρε με στ' ἀρχοdικό σου.»

3

Παίρνω τὸ καμακάκι μου.

Τὸ ἄσμα αὐτό, ὅπως καὶ τὰ ἑπόμενα ἄλλα δέκα ὁμοιόμετρα τραγούδια τῆς ἀγάπης (4 - 13), ἐφαρμόζονται στὴ μελῳδία: Ποιός εἶδε πράσινο δεdρί, ἢ Ἐγὼ 'μαι ξένος κι ἀρφανός (βλ. ἀνωτέρω).

Παίρνω τὸ καμακάκι μου
καὶ τὸ καλαμιδάκι μου
καὶ πάω νὰ ψαρέψω,
μαῦρα μάτια νὰ γυαλέψω.
Καὶ μὲ τὴ bρώτη καμακιά,
ἔλα Χριστὲ καὶ Παναγιά,
καὶ πιάνω ἕνα ψαράκι,
τ' ὄνομά του λέν' λαβράκι.
Καὶ σκίζω τὴ κοιλίτσα του,
καϋμὸ πῆχ' ἡ καρδίτσα του,
καὶ βρίσκω τρεῖς κοπέλλες,
τρεῖς μοναχοδυχατέρες.
Ἡ μιά ἦταν ἀπ' τὸ Γαλατᾶ,
βαστάει τὸ νοῦ της δυνατά,
κ' ἡ ἄλλη ἀπ' τὸ Νιοχώρι,
τοῦ Χαdζῆ Γιαννάκη κόρη.
Κ' ἡ τρίτη ἡ μικρότερη,
ἀπ' ὅλες διαβολώτερη,
ἦταν ἀπὸ τὴ bάρο,
νὰ boροῦσα νὰ τὴ bάρω.

Στ. 1. Ἄλλως: τὸ ἁρμιθάκι μου.— Στ. 20. Ἄλλως: ποιόν νὰ στείλω νὰ τὴ bάρω;

4

Σ' αὐτὰ τὰ μάτια τὰ γλυκά.

Σ' αὐτὰ τὰ μάτια τὰ γλυκὰ
γό Ἔρωδας μέσα κατοικᾷ
καὶ βασιλεῖς σκλαβώνει
καὶ ἐμένα θανατώνει.
Ὅποιος τὰ ἰδῇ καὶ τὰ θωρῇ,
χρυσῆ κορώνα πὼς φορεῖ,
ἔτσι τὰ gωμι.άζει,
σὰ χρυσὸ διαμάδι μοιάζει.
Διαμάδι μου ξεχωριστό,
πού 'σαι στὸ gόσμο ἐκλεκτό,
σύ 'σαι τὸ dζοbαέρι,
ὅπου δὲν ἔχεις ταίρι.
Ἐσύ 'σαι τ' ἄστρο laberό,
ποὺ σ' ἔκαμα νά σε θωρῶ,
ποὺ bγαίνει καὶ χαράζει
κι ὅλα τὰ σκοτιδιάζει.
Χίλοι ζωγράφοι κι ἂν bρεθοῦν,
τέχνες κι ἂν μεταχειριστοῦν,
γιὰ νά σε ζωγραφίσουν
κ' ὕστερα νὰ σὲ στορίσουν.
Καὶ τὸ Θεὸ παρακαλῶ,
γιὰ νά σε κάμῃ σπλαχνικό,
νὰ μή με λησμονήσῃς,
ὅσο gαιρὸ κι ἂν ζήσῃς.

5

Μία φορὰ ἤμουν πουλί.

Μία φορὰ ἤμουν πουλὶ
καὶ μ' ἀγαπούσανε πολλοί,
πουλὶ καὶ κελαϊδοῦσα,
τὸ gαιρό μου ἐπερνοῦσα
ἀνάμεσα μέσ' στὰ κλαδιὰ
μαζὶ μὲ τ' ἄλλα τὰ πουλιὰ
στὸ gῆπο, στὰ λουλούδια,
μὲ γλέδια μὲ τραγούδια.
Μὰ τῶν ἀνθῶν ἡ εὐωδιὰ
δέ μου εὐφραίνει τὴ gαρδιά,
τὰ τραγούδια δέ μ'εὐφραίνουν,
μάλιστα καί με πικραίνουν.
Γιατ' ἀγαπῶ ἕνα πουλί,
κ' εἶναι τὸ πάθος μου πολύ,
κοdὰ στὴ γειτονιά μου
καὶ καίγεται ἡ καρδιά μου.
Καὶ λέγω μὲ τὴ συλλογή,
νὰ γένω ἕνα μικρὸ πουλί,
πουλὶ καὶ νὰ πετάξω
καὶ νὰ τρέξω νὰ τὸ φτάσω.
Καὶ νὰ τὸ πάρω νὰ διαbῶ
μέσα στὰ δάση μοναχό,
στὴν ἔρημο, στὰ δάση,
ὁ κόσμος νὰ μᾶς χάσῃ·
καὶ νὰ γυρεύουν τὸ πουλὶ
ἐκεῖνο σὲ χρυσὸ κλουbί.
Θὰν εἴμαστε τὰ δυό μας,
νὰ περνοῦμε τὸ gαιρό μας.

6

Μία φορὰ ἤμουν πουλί.

Μία φορὰ ἤμουν πουλὶ
καί με ζηλεύανε πολλοί,
πουλὶ καὶ κελαϊδοῦσα,
στοὺς bακτσέδες σιργιανοῦσα.
Πρῶτα κοιμώμουν τὴν αὐγὴ
χωρὶς καμμία συλλογή,

τώρα μὲ ἄχ ! πλαϊάζω,
κλαίω κι ἀναστενάζω.
Τώρα οἱ ἔγνοιες μὲ ξυπνοῦν,
συλλοϊσμοὶ μὲ ξαγρυπνοῦν,
τώρα κόπκε τὸ φαΐ μου,
χάθηκε καὶ ἡ ζωή μου.
Φῶς μου, τί γνώμη εἶν' αὐτή,
πεισματικὴ καὶ δυνατή,
γνώμη δυσκολωτάτη
κι ὀργὴ μεγαλωτάτη;
Ὅταν μ' ὀχτρεύεσαι πολύ,
πλέον, ἀγάπη μου χρυσῆ,
ὅταν μ' ὀχτρεύεσαι πολύ,
πλέον μοῦ φθείρεις τὴ ζωή,
θαρρεῖς νὰ παρατήσῃς
καὶ ἀλλοῦ νὰ π' ἀγαπήσῃς.
Τωρά 'ναι πλέον σκοτωμὸς
καὶ τῆς ζωῆς μ' ἀφανισμός,
αὐτὴ εἶν' ἀπιστία
καὶ μεγάλη ἀχαριστία.
Στὸ γιατρὸ θέλω νὰ πάω,
ἔρωτα πληγὴ νὰ γειάνω.
«Ὦ γιατρέ μου, γιάτρεψέ μου,
κι ὅσα θέλεις ἔπαρές μου.
—Πέ μου, κόρη μ', τὴ bληγή σου,
νὰ χαρίσω τὴ ζωή σου·
πέ μου, κόρη μ', τὸ γιαρᾶ σου,
νὰ σοῦ πῶ τὰ γιατρικά σου.
—Ἄχ! γιατρέ μ', ἀναστενάζω
κ' αἷμα 'π' τὴ gαρδιά μου βγάζω.»
Καὶ ὁ γιατρὸς λόια μοῦ λέει,
νὰ τ' ἀκούῃ κανεὶς νὰ κλαίῃ.
«Σὲ πληγή σ' εἶναι μεγάλη,
ποιός γιατρός τὴ gαταπιάνει ;
Μόν' ὁ γιὸς ποὺ σὲ δοξεύει,
ἂν θελήσῃ, σὲ γιατρεύει.»

7

Σήμερα πρέπει νὰ χαρῶ.

Σήμερα πρέπει νὰ χαρῶ
κι ὅλη μερὰ νὰ τραγουδῶ,
σήμερα νὰ γελάσω,
τοὺς καϋμούς μου νὰ ξεχάσω,
ποὺ βλέπω τὴν ἀγάπη μου,
τ' ἀλε - γαρουφαλάκι μου,
τὸ φῶς καὶ τὴ ζωή μου
καὶ τὴν ἀπαdοχή μου,
ποὺ ἔχει ἔρωτες πολλὲς
καὶ νοστιμάδες περισσές,
πού 'ναι ἐλιὲς γεμᾶτο,
μῆλο μου ζαχαρᾶτο.

8

Σ' ἕνα bακτσὲ μία φορά.

Σ' ἕνα bακτσὲ μία φορὰ
καθόμανε μὲ τὴ χαρά,
τὸ ἄνθι ἐθωροῦσα
καὶ μόνη μου γελοῦσα.
Ξάφνα μου βλέπω 'να πουλί,
πῦχει ὡραιότατη φωνὴ
καὶ bροστά μου ἠκονεύει,
ὡς γιὰ νά με σαϊτεύῃ.
Ἀμὰν πουλί, φωνάζω,
κλαίω κι ἀναστενάζω.
Κεῖνο μοῦ δείχνει σιωπή,
πὼς θέλει τάχα νὰ μοῦ 'πῇ.
Σὲ ἀγάπησ' ἡ ψυχή μου,
θάρρος μου κι ἀπαdοχή μου.
Σὲ ἀγάπησ' ἡ καρδιά μου,
φῶς μου καὶ παρηγοριά μου.

9

Τί λουλουδάκι εἶν' αὐτό!

Τί λουλουδάκι εἶν' αὐτό!
Τ' ὀρέομαι νὰ τὸ θωρῶ.
Τί ἄνθι, τί λουλούδι,
ποὺ τὸ ζηλεύουν οὖλοι.
Ζαβάκι τὸ ἐλέγω 'γώ,
ὅταν μοῦ τύχῃ καὶ τὸ ἰδῶ,
ζουβούλι ὁμοιάζει
κι ὅ,τι νὰ τοῦ πῇς τοῦ μοιάζει.
Τ' ὀρέομαι νὰ πάω κοδά,
νὰ πάρω λίγη μυρουδιά,
φοβοῦμαι μὴ gακίσῃ
κι ἀρχίσῃ καί με βρίσῃ.
'Εγώ 'χω θάρρος στὸ Θεό,
γιατί πολὺ τὸ ἀγαπῶ,
νὰ μὴ dὸ πάρῃ βάρος
πὼς τοῦ μιλῶ μὲ θάρρος.
Μέρα καὶ νύχτα προσκυνῶ
καὶ τὸ Θεὸ παρακαλῶ,
γιὰ νά μου τὸ χαρίσῃ
τὸ πουλάκι μου νὰ ζήσῃ.

10

Ἕνα πουλὶ ἐρωτικό.

Ἕνα πουλὶ ἐρωτικὸ
θαλά με κάμῃ νὰ χαθῶ,
κ' ἔνα χρυσὸ κανάρι
τὸ νοῦ μου θαλὰ πάρῃ.
Ἐκεῖνο τὸ χρυσὸ πουλὶ
ἔχει ὡραιότατη φωγή,
χρυσᾶ 'ναι τὰ φτερά του
κι ἀργυρᾶ τὰ λόγι.ά του.
'Απάνω στὰ χρυσᾶ μαλλιὰ
φκειάνει ὁ ἔρωτας φωλιὰ
κι ἀπάνω στὰ πλεξούδια
κάνει ὁ ἔρωτας φτερούδια.
Τὰ πλέγει, τὰ μαζώνει,
τὰ ξεπλέγει καὶ τ' ἁπλώνει.
Ὅποιος τὸ βλέπει, τὸ θαρρεῖ
χρυσῆ κωρώνα πὼς φορεῖ,
κ' ἔτσι τὸ gωμι.άζει,
σὰ χρυσὸ διαμάδι μοιάζει.
Καὶ πῶς νά 'τανε δικό μου,
καὶ χαρὰ στὸ ριζικό μου,
καὶ gόλφι νὰ τὸ κάμω
στὸ στῆθος μου ἀπάνω,
νὰ τὸ καλοκοιτάζω
κι ἀτή μου νὰ θαυμάζω.
Τώρα ἔγινε δικό μου
καὶ χαρὰ στὸ ριζικό μου
καὶ gόλφι θὰ τὸ κάμω
στὸ στῆθος μου ἀπάνω,
καὶ τὸ καλοκοιτάζω
κι ἀτή μου τὸ θαυμάζω.

11

Χελιδονάκι μου γοργό.

«Χελιδονάκι μου γοργό,
ποὺ πᾷς στοὺς κάβους μοναχό,
γοργό μου χελιδόνι,
τῆς γλυκειᾶς αὐγῆς ἀηδόνι.
Θαλά σε στείλω πᾷ νὰ ἰδῇς,
τὸν ἀγαπῶ νὰ πᾷ νὰ βρῇς·

κάτσε, κουβέδιασέ τον
καὶ γιὰ μὲ ἀνάφερέ τον.
Πὲς τοὺς καϋμούς μου τοὺς πολλούς,
τοὺς ἄπειρ' ἀναστεναγμούς,
πὲς τὰ πολλά μου πάθη,
ποὺ δὲν ἔχουν πιὰ νισάφι.
Πές του νὰ ἔρθῃ μιὰ φορά,
νὰ γέν' ἡ λύπη μου χαρά,
νὰ 'ρθῃ νὰ μ' ἀπροφτάσῃ,
ὁ χρυσὸς ἀϊτὸς νὰ φτάσῃ.
—Δὲν ἔχω ἄδει', ἀφέδη μου,
μαλώνει ἐμὲ τὸ ταίρι μου,
φωλίτσα θενὰ χτίσω,
μέσα γιὰ νὰ κατοικήσω.
—Σύρε, σύρε γιὰ μὲ πουλί,
πού 'ν' ἡ ἀγάπη μας πολλή,
κ' ἐγὼ σοῦ τήνε χτίζω
καὶ μέσα σε ζωγραφίζω.
'Εσὺ τὴν χτίζεις μὲ κομό,
μιὰ εἶν' ἀγάπ' ἀπ' ἀγαπῶ,
κ' ἐγὼ μὲ τὸ βαράκι,
βάσανα πῶχ' ἡ ἀγάπη.»
'Επῆγε κ' ἦρθε τὸ πουλί,
μαρομματοῦσα καὶ ξανθή,
καὶ τὴ φωλιὰ δὲν ἤῦρε,
μόνο τὸ gαϋμό του πῆρε.
Σὲ πέτρα νἐκαθέταvε
καὶ διπλοκαταρειέταvε·
«'Αγάθεμα π' ἀγάπησε
καὶ δὲν ἐκαταπάτησε.
Δὲν ἀγαποῦσε 'δῶ σιμά,
νά 'χω κ' ἐγὼ παρηγοριά,
μέσ' σ' αὐτὴ τὴ γειτονίτσα,
πού 'ν' τὰ ὄμορφα κορίτσα,
μόν' ἀγάπησε στὰ ξένα,
πάλ' ἀλίμονο σὲ μένα.»

Στ. 25. κομός = τὰ φύκη τῆς θάλασσας. Αὐτά, ὅταν τὰ ἐκβράζουν τὰ κύματα στὶς ἀκρογιαλιές, τὰ χρησιμοποιοῦν τὰ χελιδόνια, γιὰ νὰ κατασκευάσουν τὴ φωλιά τους.

12

Στῆς μαdζουράνας τὸν ἀνθό.

Στῆς μαdζουράνας τὸν ἀνθὸ
θὰ πέσω ν' ἀποκοιμηθῶ,
λίγο ὕπνο γιὰ νὰ πάρω,
τὴν ἀγάπη μου γιὰ νά 'δρω.
'Όνειρο εἶδα στὸν ὕπνο μου,
ὄνειρο καὶ στὸ ξύπνο μου,
ὄνειρο καὶ φαdασά μου
[δέ σε γλέdισ' ἡ καρδιά μου].
Παdρεύαν τὴν ἀγάπη μου,
τὸ κάναν γιὰ γινάτι μου,
καὶ τῆς δίναν τὸν ἐχτρό μου
γιὰ τὸ πεῖσμα τὸ δικό μου.
Μὲ προσκαλοῦνε στὴ χαρὰ
[βάστα, καϋμένη μου καρδιά]
νὰ πάω νὰ στεφανώσω,
[μὲ τί χέρια θὰν ἁπλώσω!]
Φκειάνω στεφάνια 'πὸ φλουρὶ
[ἀγαπημένο μου πουλί],
λαbάδες ἀπ' ἀσήμι
[κόρη, κάμ' ἐλεημοσύνη]
καὶ τὰ κηροσταλάματα
[κορίτσα μὲ τὰ κλάματα]
φκειάνω τὰ δαχτυλίδια
[μαῦρα μάτια, μαῦρα φρύδια].

13

Τ' ἔχεις, καρδιά μου, καὶ πονεῖς ;

«Τ' ἔχεις, καρδιά μου, καὶ πονεῖς,
κι ἀπαρηγόρητα θρηνεῖς ;
Παρακινεῖς κ' ἐμένα
νὰ θρηνῶ μαζὶ μὲ σένα.
'Εσὺ ποτέ σου δὲ γελᾷς·
κι ἄλλες νὰ 'δῇς, μελαγχολᾷς·
γλεδζέδες δὲ δοὺς θέλεις
βροστά σου νὰ τοὺς ἔχῃς.
Τὰ ταβι.έτια σου, καρδιά,
δὲ βρίσκοδαι σ' ἄλλη καμμιά·
μόνον ἐσὺ θλιμμένη,
στὸ γόσμο πικραμένη.
Μόνον ἐσὺ μὲ συμφορές,
μὲ τόσες πίκρες φοβερές,
ὁπού σε βασανίζουν
καὶ τόσο σ' ἀπελπίζουν.
Εἶναι, καρδιά, κι ἄλλες καρδιές,
ἔχουνε λύπες καὶ χαρές,
μὰ ἀπὸ σὲ ἡ λύπη
παδοτεινὰ δὲ λείπει.
Πές μου τὸ βόνο σου, καρδιά,
ἴσως καὶ σὄβρω γατρειά,
γιατὶ ἡ σιωπή σου
εἶναι φθορὰ δική σου.
—Τὸ ριζικό μου τὸ σκληρό,
ἂν δοῦχε κι ἄλλη, νὰ χαρῶ·
ἀλλά, καθὼς γομίζω,
ἄλλη δὲ δό 'χει, ἐλπίζω.»

14

Πουλάκι εἶχα στὸ κλουβί.

Χορὸς καλαματιανός.

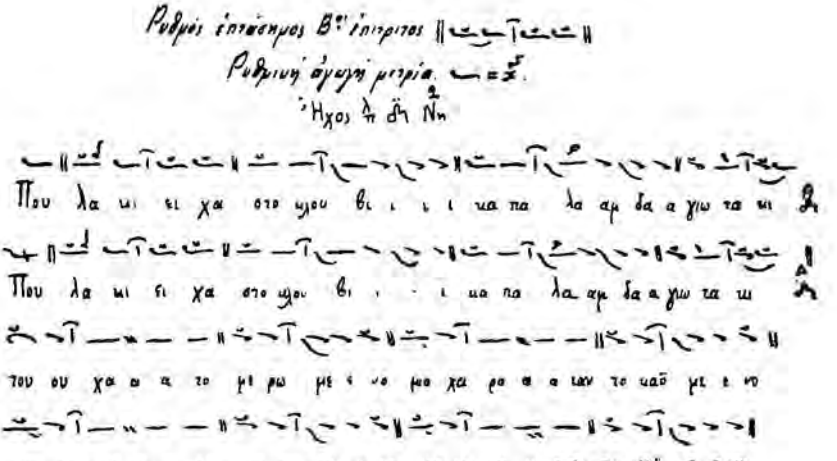

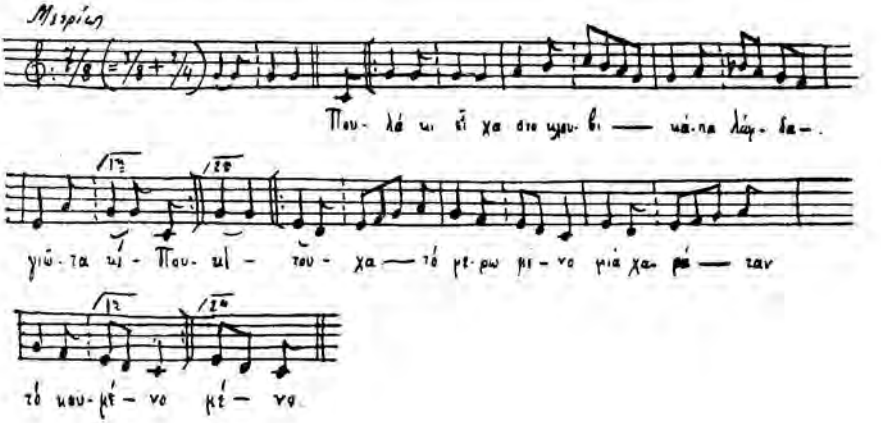

Τὸ ἴδιο τραγούδι ἐφαρμόζεται καὶ στὴν ἑπομένη μελῳδία.

Χορὸς ἀποκριάτικος.

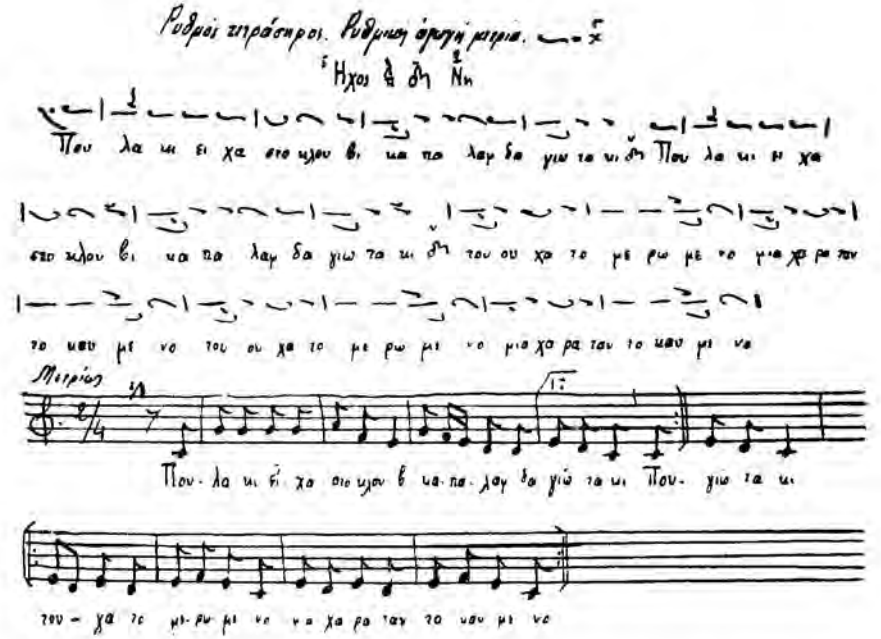

Πουλάκι εἶχα στὸ κλουβί,
[κάπα, λάμδα, γιῶτα, κί]
τοὖχα τὸ μερωμένο,
μιὰ χαρά 'ταν τὸ καϋμένο.
Τὸ τάιζα τὴ ζάχαρι
γιατ' ἐσένα ἄχαρι,

τὸ τάϊζα τὸ μόσκο,
μιὰ εἶν' ἀγάπ' ἀπὄχω.
Κι ἀπ' τὸ μόσκο τὸ bολύ,
[κάπα, λάμδα, γιῶτα, κί]
κι ἀπὸ τὴ μυρουδιά του,
ἀποὔχε ἡ ἀφεδιά του,
σκαδαλίσκε τὸ κλουβὶ
[νὰ τὸ πῶ, νὰ μὴ dὸ πῶ]
καὶ μὄφυγε τ' ἀηδόνι,
τὸ πετροχελιδόνι.
'Ο κυνηγὸς τὸ κυνηγεῖ
[κάπα, λάμδα, γιῶτα, κί]
μὲ τὸ κλουβὶ στὰ χέρια
[τὴ gάπα καὶ τὴ λάμδα].
«Πουλάκι, πίσω γύρισε,
[νὰ τὸ πῶ, νὰ μὴ dὸ πῶ]
ἔλα στὰ γονικά σου,
στὰ σπίτια τὰ δικά σου.
—Καὶ τί καλὸ τὰ θυμηθῶ,
[νὰ τὸ πῶ, νὰ μὴ dὸ πῶ]
νὰ 'ρθῶ στὰ γονικά μου,
στὰ σπίτια τὰ δικά μου:
Βάψαν τὰ ματάκια μου
[νὰ τὸ πῶ, νὰ μὴ dὸ πῶ]
μ' ἐγγιὰ λοῦρες μετάξι,
[τὴ gάπα καὶ τὴ λάμδα]
μὲ κόκκινο, μὲ πράσινο,
[κάπα, λάμδα, γιῶτα, κί]
μὲ χρυσὸ καὶ μὲ γαλάζο
[τὴ gάπα καὶ τὴ λάμδα].
Τὸ πράσινο 'ναι Βενετιά,
[κάπα, λάμδα, γιῶτα, κί]
τὸ κρέμιζο 'ναι Πόλι
[τὴ gάπα καὶ τὴ λάμδα]
κι αὐτὸ τὸ καταγάλαζο
[νὰ τὸ πῶ, νὰ μὴ dὸ πῶ]
καθάρια Σαλονίκη
[τὴ gάπα καὶ τὴ λάμδα].»

Σ η μ.— Ἄλλη παραλλαγὴ τοῦ ἄσματος εἶναι ἡ ἑπομένη:

Πουλάκι εἶχα στὸ κλουβί,
μὰ τί ὡραῖα κελαΐδεῖ,
πουλὶ καὶ κελαΐδοῦσε,
τοὺς bακτσέδες σιργιανοῦσε.
Τὸ τάιζα μὲ ζάχαρι,
νὰ τὸ χαρῶ ἡ ἄχαρη,
τὸ τάιζα μὲ μόσκο,
ἀπὸ τὴ χαρὰ ποὺ τό χω.
Κι ἀπὸ τὸ μόσκο τὸ bολύ
σκαδαλίσκε τὸ κλουβὶ
καὶ μὄφυγε τ' ἀηδόνι,
τὸ ὡραῖο χελιδόνι.
Παίρνω τὰ ὄρη τὰ βουνά,
γιατ' ἡ ἀγάπ' εἶναι γλυκειά,
καὶ τὰ πουλιὰ ρωτῶdας,
τὸ Θεὸ παρακαλῶdας.
«Δέδρα, πουλιά, λαgάδια μου,
μὴν εἴδατε τὰ μάτια μου,
καὶ σεῖς χαμόκλαδά μου,
τὰ μάτια τὰ δικά μου;
—Πῆγε καὶ ἔχτισε φωλιὰ
σὲ ἄλλης κατσαρὰ μαλλιά,
σὲ ἄλλα παραθύρια
[μαῦρα μάτια, μαῦρα φρύδια].»

15

Στῆς Σαλονίκης τὰ τσαρσά.

Στῆς Σαλονίκης τὰ τσαρσά, στῆς Πόλης τ' ἀργαστήρια
ἐγγιὰ ραφτάδες ράβανε καὶ πέδε μαθητάδες.
Κ' ἕνα μικρὸ ραφτόπουλο ράβει καὶ τραγουδάει·
«Καβάδι μου, λιανόρραφτο καὶ λιανοπατημένο,
γὰ τοὔξερ' ἡ κυράτσα σου, πὼς σ' ἔχω φιλημένο!»

Βασιλοπούλα τ' ἄκουσε ἀπὸ τὸ παραθύρι.
«Σώπα, σώπα, ραφτόπουλο, λόια πολλὰ μὴ λέγῃς,
γὰ μὴ δὸ 'πῶ τ' ἀφέδη σου, ροῦγα γὰ μὴ σοῦ δώσῃ.»

Τὸ ᾄσμα αὐτὸ συνήθως τραγουδειέται ἀμέσως ὕστερα ἀπὸ τὸν τελευταῖο στίχο τῆς πρώτης παραλλαγῆς τοῦ προηγουμένου ᾄσματος μὲ τὴν ἴδια μελῳδία καὶ πολλοὶ τὸ νομίζουν πὼς εἶναι συνέχεια ἐκείνου, ἐνῷ πραγματικῶς εἶναι ξεχωριστὸ τραγούδι. Στὴν περίπτωσι ὅμως αὐτή, γιὰ νὰ ἀποκτήσῃ καὶ αὐτὸ τὰ ἴδια μέτρα μὲ τὸ προηγούμενο, παρεμβάλλονται, ὅπως σ' ἐκεῖνο ἔτσι καὶ σ' αὐτό, ὕστερα ἀπὸ κάθε πρῶτο ἡμίστιχο τὸ τσάκισμα: κάπα, λάμδα, γιῶτα, κί, ἤ: νὰ τὸ πῶ, νὰ μὴ δὸ πῶ, καὶ ὕστερα ἀπὸ κάθε δεύτερο ἡμίστιχο τὸ τσάκισμα: τή κάπα καὶ τὴ λάμδα. Τραγουδειέται ὅμως καὶ χωρὶς τσακίσματα σύμφωνα μὲ τὶς μελῳδίες ποὺ ἐφαρμόζονται καὶ στὰ ἄλλα δεκαπεντασύλλαβα τραγούδια, ὅπως ἔχει σημειωθῆ προηγουμένως.

16

Γιὰ πέστε μ' ὡς τὴ Gυριακή.

Γιὰ πέστε μ'ὡς τὴ Gυριακὴ
[κάπα, λάμδα, γιῶτα, κί]
πόσες ἡμέρες εἶναι ;
[τὸ κάπα, λάμδα, γιῶτα]
Ξημέρωσε Δευτέρα
[σὲ εἶδα περιστέρα].
Γιὰ πέστε μ' ὡς τὴ Gυριακὴ
[κάπα, λάμδα, γιῶτα, κί]
πόσες ἡμέρες εἶναι ;
[τὸ κάπα, λάμδα, γιῶτα]
Ξημέρωσε καὶ Τρίτη
[δὲ σ' εἶδα ἡλιοπετρίτη].
Γιὰ πέστε μ' ὡς τὴ Gυριακὴ
[κάπα, λάμδα, γιῶτα, κί]
πόσες ἡμέρες εἶναι ;
[τὸ κάπα, λάμδα, γιῶτα]
Ξημέρωσε Τετράδη
[δὲ σ' εἶδα ἡλιοπετράδι].
Γιὰ πέστε μ' ὡς τὴ Gυριακὴ
[κάπα, λάμδα, γιῶτα, κί]
πόσες ἡμέρες εἶναι ;
[τὸ κάπα, λάμδα, γιῶτα]
Ξημέρωσε καὶ Πέφτη
[δὲ σ' εἶδα ξέ μ' καθρέφτη].
Γιὰ πέστε μ' ὡς τὴ Gυριακὴ
[κάπα, λάμδα, γιῶτα, κί]
πόσες ἡμέρες εἶναι ;
[τὸ κάπα, λάμδα, γιῶτα]
Ξημέρωσε Παρασκευὴ
[δὲ σ' εἶδα ἄδολό μ' γυαλί].
Γιὰ πέστε μ' ὡς τὴ Gυριακὴ
[κάπα, λάμδα, γιῶτα, κί]
πόσες ἡμέρες εἶναι ;
[τὸ κάπα, λάμδα, γιῶτα]
Ξημέρωσε Σαββᾶτο
[δὲ σ' εἶδα μῆλο ἀφρᾶτο].

Σ η μ.— Ἐφαρμόζεται στὴ μελῳδία τοῦ: Πουλάκι εἶχα στὸ κλουβί.

17

Τὸν ἄμμον ἄμμο πήγαινα.

Χορὸς ἀποκριάτικος.

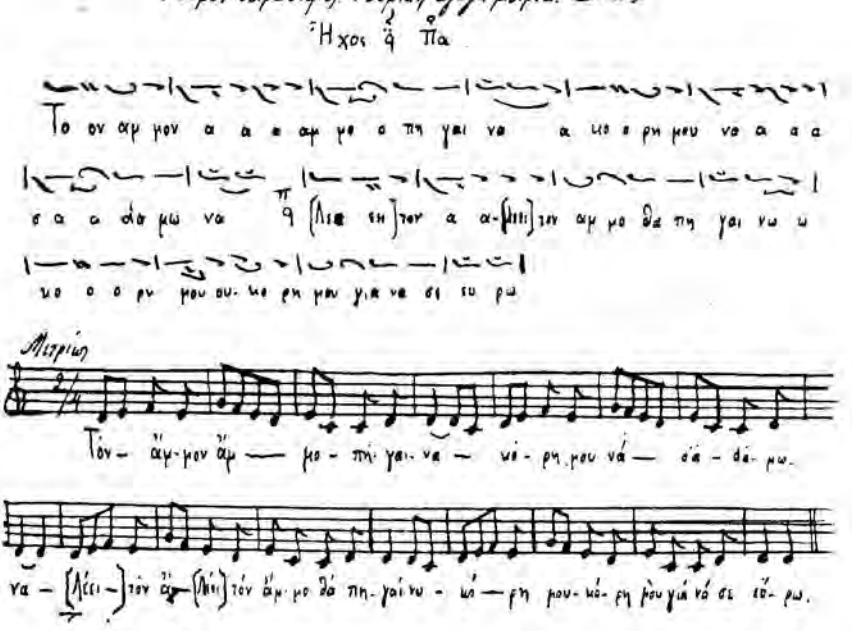

Τὸν ἄμμον ἄμμο πήγαινα,
[κόρη μου, νὰ σ᾽ ἀδάμωνα]
[λέει] τὸν ἄμμο θὰ πηγαίνω
[κόρη μου, γιὰ νά σε εὕρω].
Βρίσκω τοῦ ναύτη τὰ παννιά,
[κοδακινή μου λεμονιά]
[λέει] στὸν ἄμμο ξαπλωμένα
[πάλ᾽ ἀλίμονο σ᾽ ἐμένα].
Βλέπω καράβια κ᾽ ἔρχοδαι,
[ὡραῖα πού μου φαίνοδαι]
καραβάκια κι ἀρμενίζουν,
[τὴ ϱαρδιά μου τὴ ραΐζουν].
Τὸν᾽ ἀρμενίζει μὲ νοτιά,
[κοδακινή μου λεμονιά],
τ᾽ ἄλλο μὲ τραμουδάνα
[ἄσπρη μου παχειὰ Σουλτάνα].
Στὸ τρίτο τὸ μικρότερο,
[ἀπ᾽ ὅλα ὁμορφότερο],
εἶναι τὸ πουλί μου μέσα
[καὶ φωνάζει τό για - λέσα].
Ἔγια λέσα, ἔγια μόλα
[ἔχ᾽ ἡ ἀγάπη μου μαργιόλα].
Ἔλεσα, μάτια μ᾽, ἔλεσα,
[μικρὴ ᾽σουν καὶ σὲ γέλασα].

18

Δέκα χρονάκια φυλακή.

Χορὸς καλαματιανός.

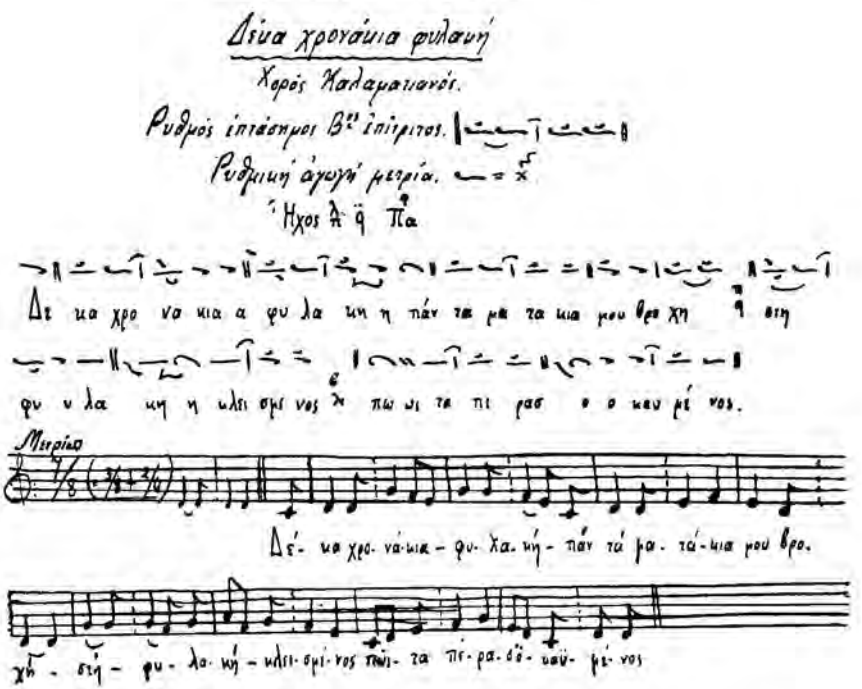

Δέκα χρονάκια φυλακή,
[πὰν τὰ ματάκια μου βροχὴ]
στὴ φυλακὴ κλεισμένος,
πῶς τὰ πέρασ᾽ ὁ καϋμένος.
Κανεὶς δὲν ἤρθε νά με ἰδῇ
[πὰν τὰ ματάκια μου βροχὴ]
ἀπὸ τοὺς ἰδικούς μου,
φίλους καὶ ἀγαπητούς μου.
Παρὰ μι᾽ ἀγάπ᾽ ἀπ᾽ ἀγαπῶ,
[πές το πῶς τὸ λέω κ᾽ ἐγώ]
αὐτὴ γράμμα μοῦ στέλνει
καὶ κρυφὰ μοῦ παραγέλνει.
«Ξένε μ᾽, στὰ ξένα πῶς περνᾷς;
[Μαργαριταρένια μου].
Ποιός στρώνει καὶ κοιμᾶσαι
καὶ ἐμένα δὲ θυμᾶσαι;
Ξένε μου, τὸ μαδήλι σου
[πετροκιτρολεμονιά],
στεῖλ᾽ το μου νὰ τὸ πλύνω,
μὲ τὰ δάκρυα ποὺ χύνω.
—Ποῦ τοὔβρες, κόρη μ᾽, τὸ νερό,
πές το μου, νὰ σὲ χαρῶ,
ποῦ τοὔβρες τὸ σαπούνι,
ἄσπρο μου παχειὸ πιτσούνι;
—Βαίνω τὰ δάκρυα νερό,
λεβέδη μου, νὰ σὲ χαρῶ,
τὸ σάλιο μου σαπούνι,
ἄσπρο παχουλὸ πιτσούνι.»

Γ'. Δίστιχα ἰαμβικά.

Κάθε τραγούδι ἀποτελεῖται ἀπὸ διστίχους στροφές· κάθε στίχος εἶναι τετραποδία ἰαμβικὴ ἀκατάληκτος (⏑—⏑—⏑—⏑—).

Καὶ τὰ τραγούδια αὐτά, ὅπως καὶ τὰ προηγούμενα, ἐπειδὴ εἶναι τραγούδια τοῦ χοροῦ, χρησιμοποιοῦνται στὶς διασκεδάσεις τῶν Ἀπόκρεω, ἐκτὸς τῶν: Σὰ bᾶς, Μαλάμω μ', καί: Πάνω σὲ τρίκορφο βουνό.

1

Ἕνα καράβ' ἀπὸ τὴ Χιό.

Χορὸς ἀποκριάτικος.

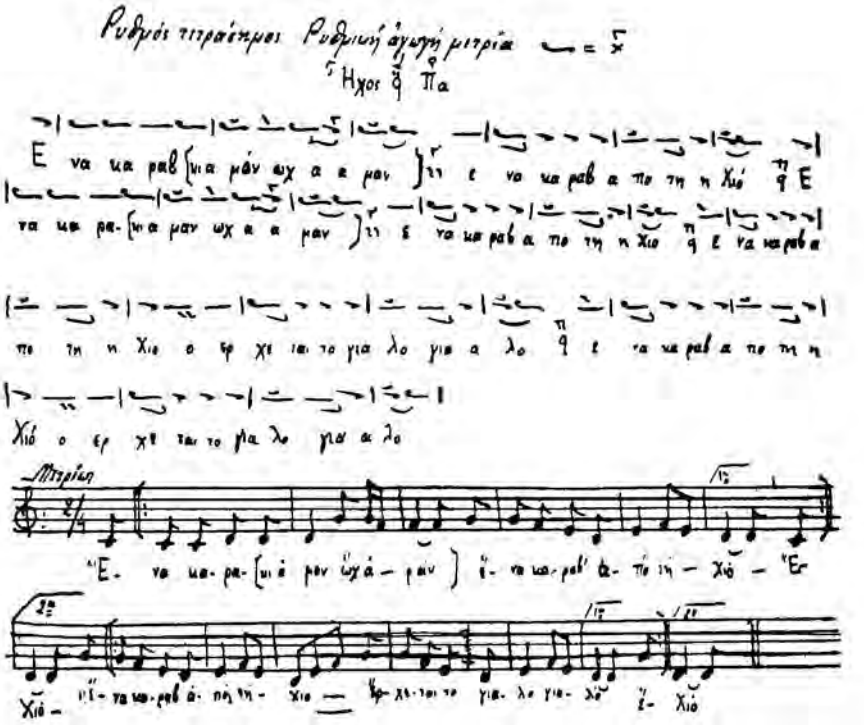

Ἕνα καράβ' ἀπὸ τὴ Χιὸ
ἔρχεται τὸ γιαλὸ γιαλὸ
καὶ ἔχει μέσα Χιώτισσες,
δασκάλες καὶ μαστόρισσες.
Ἔχει μαστόροι Δηνιακοί,
ποὺ μαστορεύουν τὸ φιλί.
«Γειά σας, μαστόροι Δηνιακοί.
Πόσα πουλᾶτε τὸ φιλί;
—Τῆς παδρεμένης τέσσερα,
τῆς χήρας δεκατέσσερα,
τοῦ κοριτσοῦ τοῦ λεύτερου
ἕνα φλουρὶ βενέτικο
κ' ἐκεῖνο κασαβέτικο.»

2

Γιόκα μου ποιάνε ἀγαπᾷς.

Χορὸς καλαματιανός.

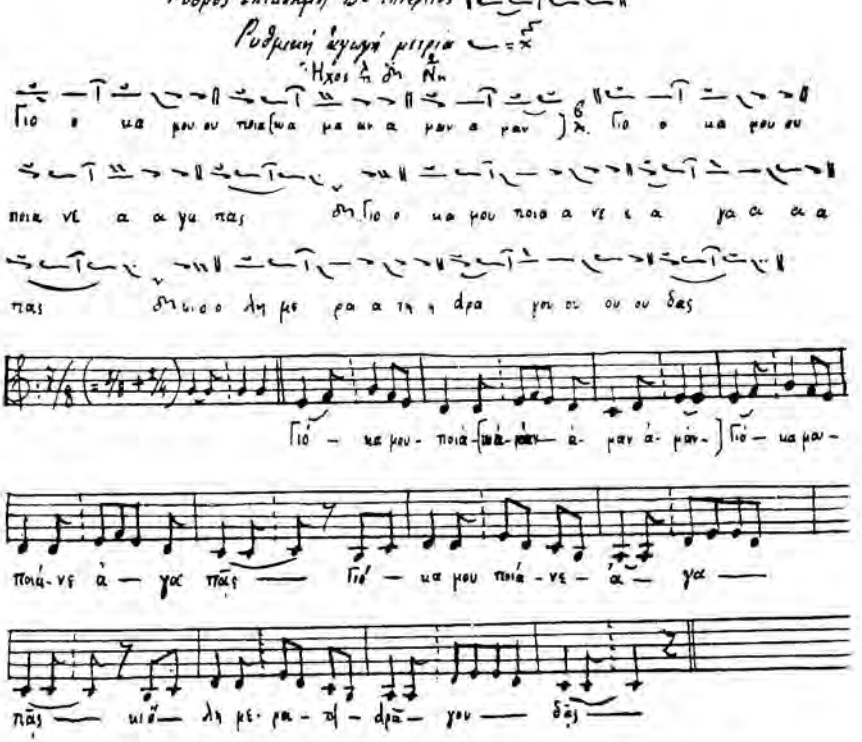

«Γιιόκα μου, ποιάνε ἀγαπᾷς
κι ὁλήμερα τὴ dραγουδᾷς ;
—Γειτονοπούλα ἀγαπῶ
καὶ dρέπομαι νὰ σοῦ τὸ πῶ.
—Πές το, καλέ μ', μὴ dρέπεσαι,
κ' ἐγὼ τὴ gράζω κ' ἔρχεται.»

Παίρνει τὴ ρόκα της καὶ πάει,
βρίσκει τὴ gόρη καὶ κεdάει.

«Ὥρα καλή σου, λυγερή.
—Καλὸ στὴ μάννα τὴ χρυσῆ.
—Κόρη μου, γυιός μου σ' ἀγαπῇ
καὶ dρέπεται νὰ σοῦ τὸ πῇ.
—Σὰ μ' ἀγαπάῃ καὶ dρέπεται,
πές του συχνὰ νὰ ἔρχεται.
Πές του νὰ ἔρθῃ τὸ πρωί,
νὰ πιοῦμε τὸ gαφὲ μαζί.»

3

Ἀπόψε ποὺ κοιμώμουνα.

Χορὸς καλαματιανός.

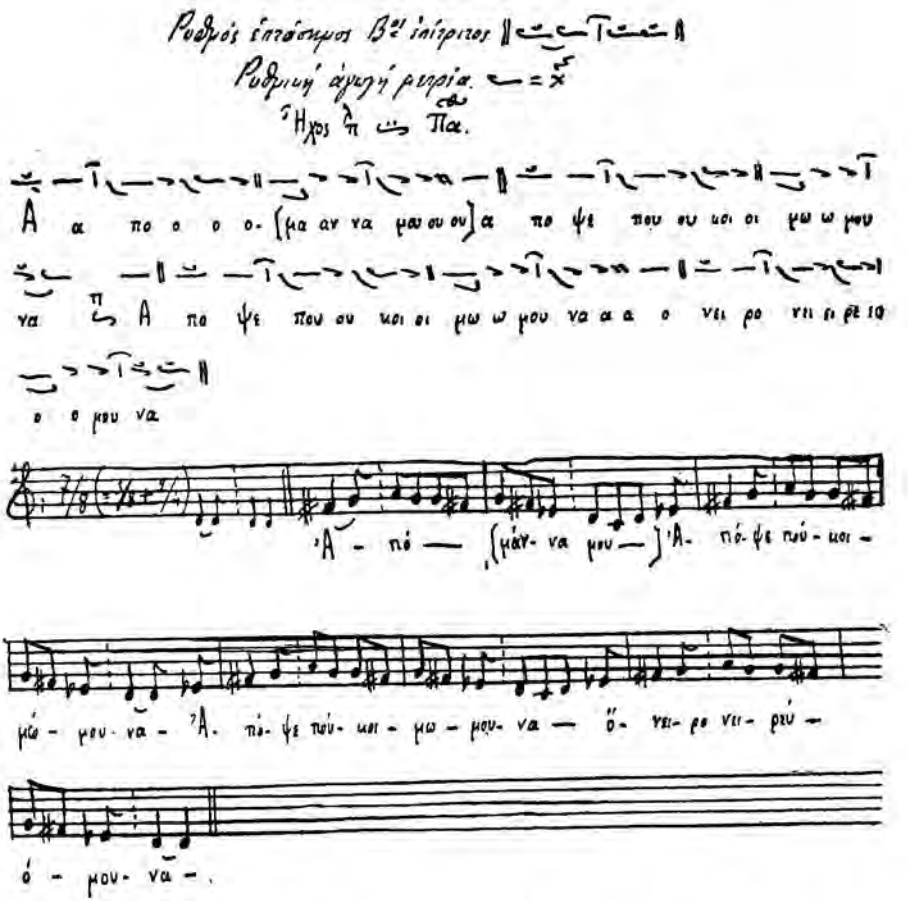

«Ἀπόψε ποὺ κοιμώμουνα,
ὄνειρο νειρευόμουνα.
Σὲ περιβόλι ἔβαινα,
πύργο ψηλὸν ἀνέβαινα
καὶ δυὸ ποτάμια μὲ νερό.
Ξήγα, μαννούλα μ᾽, τ᾽ ὄνειρο.
—Τὸ περιβόλι ὁ χάρος σου
κι ὁ πύργος εἶν᾽ ὁ τάφος σου,
τὰ δυὸ ποτάμια τὸ νερὸ
τὰ δάκρυα π᾽ θὰ χύσω γώ.
—Τ᾽ ὄνειρο, πού εἶδα μιὰ βραδειά,
δέ μου τὸ ξήγησες καλά.
Ὁ πύργος εἶν᾽ ὁ ἄδρας μου,
τὸ περιβόλι ὁ γάμος μου,
τὰ δυὸ ποτάμια τὸ νερὸ
εἶν᾽ οὖλο τὸ συβεθερειό.»

Σ η μ.— Κάθε μελῳδικὴ στροφὴ ἀποτελεῖται ἀπὸ δύο στίχους. Ὕστερα ἀπὸ τὴ

δευτέρα συλλαβὴ τοῦ πρώτου στίχου σὲ κάθε ἕνα ἀπό τὰ τρία πρῶτα καὶ τὰ τρία τελευταῖα δίστιχα παρεμβάλλονται αἱ λέξεις: μάννα μου. Στὰ δύο μεσαῖα δίστιχα παρεμβάλλονται αἱ λέξεις: κόρη μου.

4

Χελιδονάκι μου γοργό.

Αὐτό, ὅπως καὶ τὰ ἑπόμενα ἄλλα τέσσερα τραγούδια, ἐφαρμόζονται στὴ μελῳδία τῶν τριῶν προηγουμένων: Ἕνα καράβι ἀπὸ τὴ Χιό, Γυιόκα μου ποιάνε ἀγαπᾶς, Ἀπόψε ποὺ κοιμώμουνα, καὶ πρὸ πάντων συνηθέστερα στὴ μελῳδία τοῦ πρώτου.

«Χελιδονάκι μου γοργό,
ποῦ πᾶς στοὺς κάβους μοναχό;
—Πάγω νὰ 'μόσω στὸ Θεὸ
Σκιαθίτισσας νὰ μὴ μιλῶ,
πῆχει τὰ σπίτια τὰ ψηλά,
τὰ παραθύρια χαμηλά,
ἔχει καὶ πυκνογειτονιά,
ἔχει καὶ τὸν ἀέρα,
ὅταν χαράζ' ἡ μέρα.»

5

Στὴ bόρτα μου καθόμουνα.

Στὴ bόρτα μου καθόμουνα,
μεγάλο ξόbλιο ξόbλιαζα,
τὴ bέρδικα καὶ τὸν ἀιτὸ
καὶ τὴν ἀγάπ' ἀπ' ἀγαπῶ.
Θωρῶ πανω, θωρῶ κατω,
θωρῶ στρατιώτη κ' ἔρχεται.
Κ' ἐγὼ τὸν galοδέχτηκα,
γιατ' ἦταν ἀρχοδόπουλο
καὶ ρήγα πριvdζιπόπουλο.
Τοῦ στρώνω πεύκια δώδεκα,
παπλώματα δεκαοχτὼ
καὶ μαστραπᾶ μὲ κρυὸ νερό,
νὰ πχῇ ἀγάπ' ἀπ' ἀγαπῶ.
Καὶ τὴ γλυκειὰν αὐγὴ σηκώνεται
καὶ τ' ἅρματά του ζώνεται.
«Κάτσε, κάτσε, μαργιολογιέ.
Τὸ μάθανε πὼς σ' ἀγαπῶ.
Τὸ μάθανε τ' ἀδέρφια μου,
τὰ πρῶτα τὰ ξαδέρφια μου.
Ἀνίσως καὶ μᾶς πιάσουνε,
ξυλιὲς ποὺ θὰ μᾶς δώσουνε!
Στὴ φυλακὴ θὰ μᾶς βάνουνε
καὶ τὰ κλειδιὰ νὰ χάσουνε
κ' οἱ πόρτες νὰ ραχλιάσουνε
κ' ἐμᾶς νὰ μᾶς ξεχάσουνε.»

6

bᾶτε κορίτσα στὸ χορό.

bᾶτε κορίτσα στὸ χορὸ
σὰ dὶς παπίτσες στὸ νερό.
Πηγαίνει μιά, πηγαίνουν δυό,
πάει κ' ἡ ἀγάπ' ἀπ' ἀγαπῶ.
Τῆς γνέφω μιά, τῆς γνέφω δυό·
«Φεῦγ' ἀπὸ 'κεῖ κ' ἔλ' ἀπὸ 'δῶ,

μὴ πιάσουν τὰ δαχτύλια σου
καὶ ἰδοῦν τὰ δαχτυλίδια σου,
μὴ πιάσουν τὰ bρατσάκια σου
καὶ ἰδοῦν τὰ βραχιολάκια σου.»

7

Σαράδα μέρες μελετῶ.

Σαράδα μέρες μελετῶ
νὰ πάω στὸ bνεματικό.
Πηγαίνω μιά, πηγαίνω δυό,
δὲ dὸν εὑρίσκω μοναχό.
Πάγω μιὰ Κυριακὴ πρωὶ
καὶ τὸν εὑρίσκω στὸ κελλί.
Σκύφτω, φιλῶ τὸ χέρι του,
κάθομαι στὸ μεδέρι του.
«Παπᾶ μου, ξεμολόγα με,
τὰ κρίματά μ' συχώρα με.
—Τὰ κρίματά σ' εἶναι πολλὰ
κι ἀγάπη νὰ μὴ bιάσῃς πιά.
Τετράδη ψάρι νὰ μὴ φᾷς,
μάτια γλυκὰ μὴν ἀγαπᾷς.
—Σὰν ἀρνηστῇς ἐσύ, παπᾶ,
τὸν ἄρτο καὶ τὴ bαπαδιά,
τότες κ' ἐγὼ θὰ ν' ἀρνηστῶ
τὰ μαῦρα μάτια π' ἀγαπῶ.»

8

Μάννα μ', ζουγρὸς βασιλικός.

Μάννα μ', ζουγρὸς βασιλικός,
πλατύφυλλος καὶ δροσερός,
μάννα μ', συχνὰ τὸν bότιζα
καὶ τὸν ἐκορφολόγιζα.
Κι ἅπλωσε κλώνους καὶ κλωνιὰ
καὶ σκέπασε τὴ γειτονιὰ
καὶ σκέπασε καὶ μέναvε,
ποὺ μ' ἔχ' ἡ μάννα μ' ἔναvε.

9

Ἕνα, ἕνα.

Χορὸς καλαματιανός.

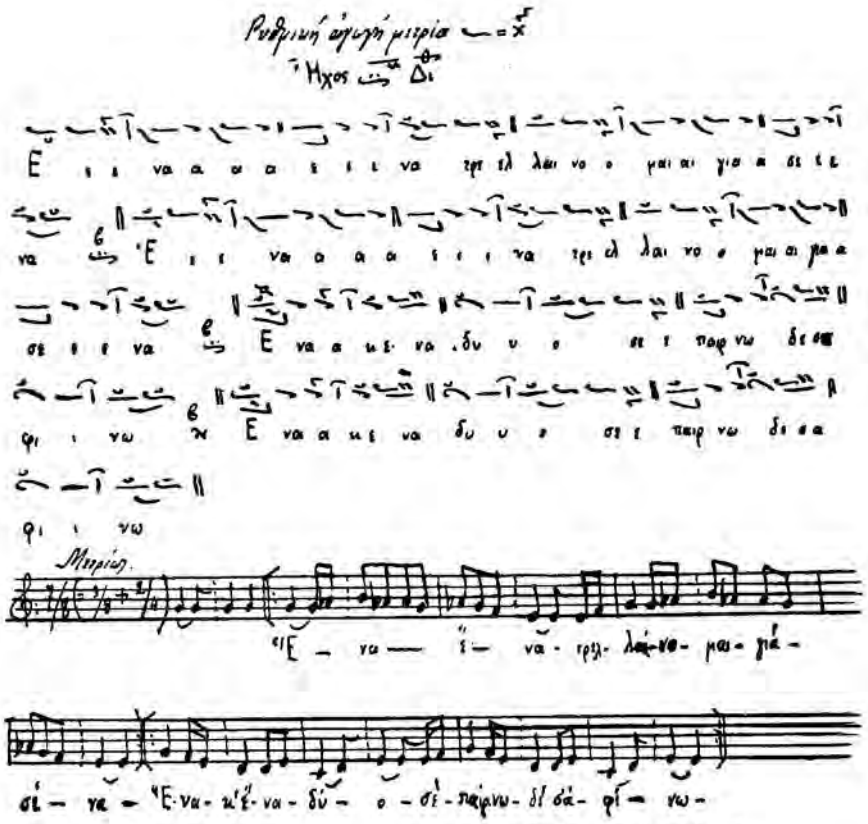

Ἕνα, ἕνα :
Τρελλαίνομαι γιὰ σένα.
Ἕνα κ' ἕνα δύο :
Σὲ παίρνω, δὲ σ' ἀφίνω.
Δύο κ' ἕνα τρία :
Εἶσαι βρυσούλα κρύα.
Τρία κ' ἕνα τέσσερα :
Ποῦ σ' εἶδα καὶ ποῦ σ' ἤξερα.
Τέσσερα κ' ἕνα πέντε :
Βάστα κερὶ καὶ φέγε.
Πέντε κ' ἕνα ἕξι :
Δὲ φέγ' ὅσο νὰ φέξῃ.
Ἕξι καὶ ἕνα ἑφτά :
Ἦταν τῆς μοίρας μου γραφτά.
Ἕνα καὶ ἑφτὰ ὀχτώ :
Τῆς μοίρας μου ἦταν κι αὐτό.
Ὀχτὼ κ' ἕνα ἐννιά :
Θέλω γυναῖκα γιὰ 'ναι γιά.
Ἐννιὰ καὶ ἕνα δέκα :
Ἔχ' ὄμορφη γυναῖκα.
Δέκα κ' ἕνα ἕντεκα :
Περπατεῖς λεβέντικα.
Ἕντεκα κ' ἕνα δώδεκα.
Περπατεῖς ἀρχόντικα.

10

Ἡ Μαλάμω.

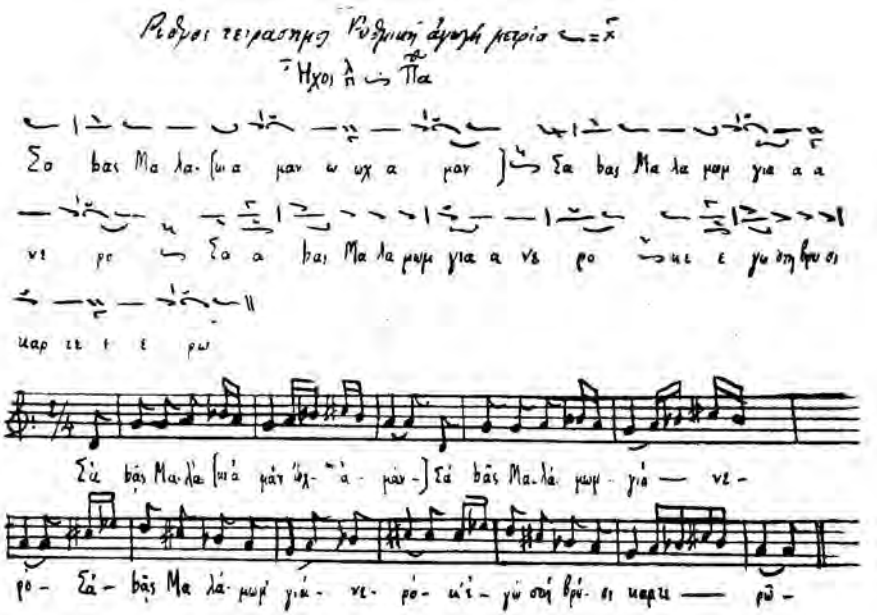

Σὰ bᾶς, Μαλάμω μ᾽, γιὰ νερὸ
κ᾽ ἐγὼ στὴ βρύσι καρτερῶ,
νὰ σοῦ τσακίσω τὸ σταμνί,
νὰ πᾶς στὴ μάννα σ᾽ ἀδειανή.
Κι ἂν σ᾽ ἀρωτήσ᾽ ἡ μάννα σου,
«Μαλάμω μ᾽, ποῦ ᾽ν᾽ ἡ στάμνα σου;
—Μάννα μου, παραπάτησα
καὶ τὸ σταμνί μου τσάκισα.
—Δὲν εἶναι παραπάτημα,
μόν᾽ εἶν᾽ ἀdρὸς ἀgάλιασμα.»

11

Θύλες οἱ βέργες.

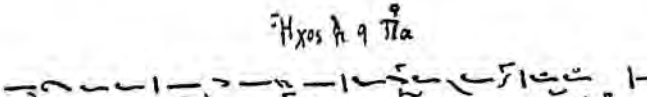

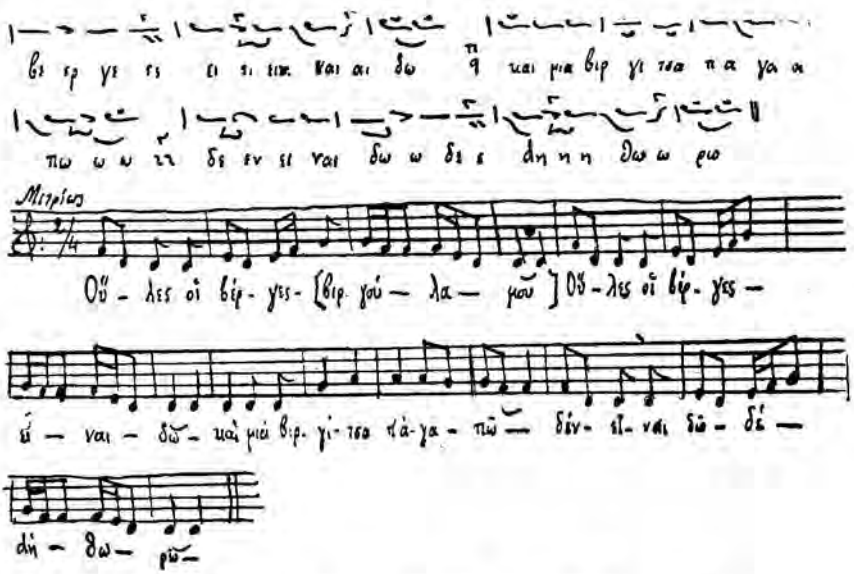

Οὔλες οἱ βέργες εἶναι 'δῶ.
Καὶ μιὰ βιργίτσα π' ἀγαπῶ
δὲν εἶναι δῶ, δὲ δὴ θωρῶ.
Πάει στὴ βρύσι γιὰ νερό.
Πάγω κ' ἐγὼ κάτ' ἀποδῶ,
νὰ τῆς θολώσω τὸ νερό,
νὰ τῆς τσακίσω τὸ σταμνί,
νὰ πάῃ στὴ μάννα τς ἀδειανή.
Κι ἂν σ' ἀρωτήσ' ἡ μάννα σου,
«Βιργιώ μ', καὶ ποῦ 'ν' ἡ στάμνα σου;
—Μάννα μου, παραπάτησα
καὶ τὸ σταμνί μου τσάκισα.»

12

Πάνω σὲ τρίχορφο βουνό.

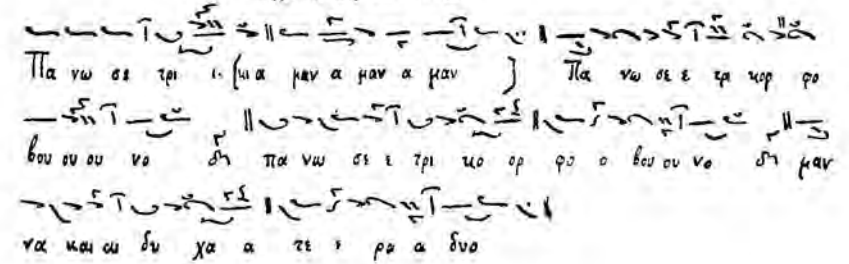

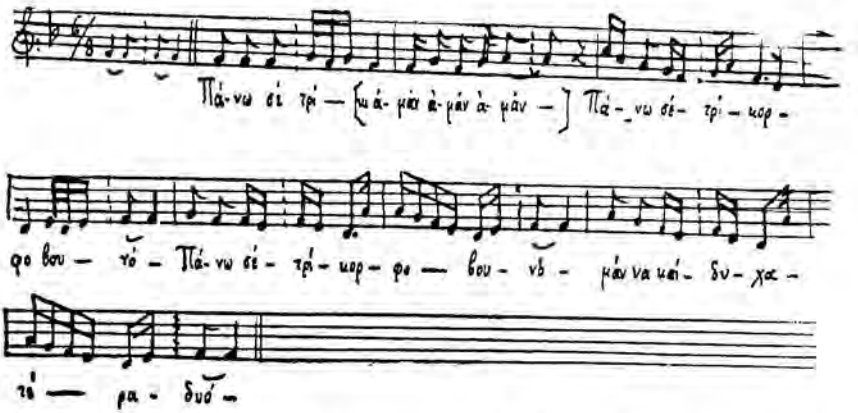

Πάνω σὲ τρίκορφο βουνὸ
μάννα καὶ δυχατέρα δυὸ
μαζεύαν τὸν ἀμάραντο
καὶ τὸ μελισσοχόρταρο.
Καὶ 'κεῖ ποὺ τὸν μαζεύανε
καὶ τὸν ἐδεματίζανε,
βρίσκουν 'ναν bληγωμένονε,
στὸ αἷμα βουτηγμένονε.
«Μάννα μου, νὰ τὸν bάρουμε,
τὸ ξένο νὰ τὸν γειάνουμε.
—'Εμεῖς ψωμὶ δὲν ἔχουμε,
τὸ ξένο τί τὸν θέλουμε;»

Δ'. Δίστιχα τροχαϊκά.

Κάθε τραγούδι ἀποτελεῖται ἀπὸ διστίχους στροφές· κάθε στίχος εἶναι τετραποδία τροχαϊκὴ ἀκατάληκτος (—∪—∪—∪—∪).

Καὶ τὰ τραγούδια αὐτά, ἐκτὸς τῶν: Ποῦ 'σουν, Βλάχα, τὸ χειμῶνα καὶ Σὲ καινούργια bάρκα bῆκα, χρησιμοποιοῦνται στὶς διασκεδάσεις τῶν 'Απόκρεω, ἐπειδὴ εἶναι τραγούδια τοῦ χοροῦ.

1

Λεμονάκι μυρωδᾶτο.

Χορὸς καλαματιανός.

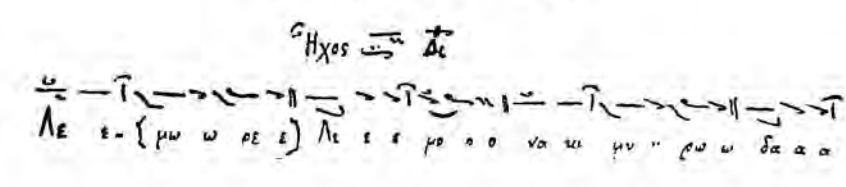

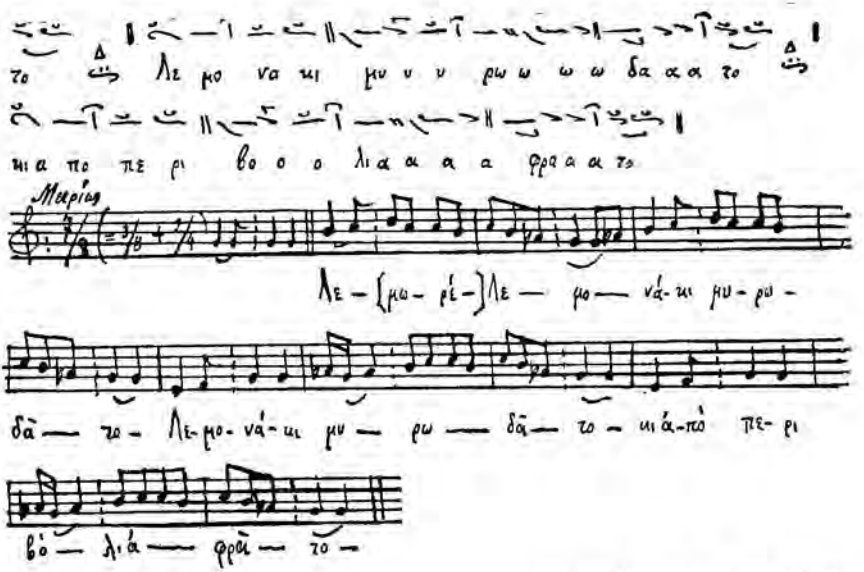

«Λεμονάκι μυρωδᾶτο
κι ἀπὸ περιβόλι ἀφρᾶτο,
μὴ bαραμυρίζῃς τόσο
καί με κάμῃς καὶ νυχτώσω.
—Κι ἂν νυχτώσῃς, παλληκάρι,
κάτσε νά 'ὄγῃ τὸ φεγγάρι,
νά σε ἰδῶ νὰ σὲ γνωρίσω
καὶ νὰ σὲ καλορωτήσω,
ἀπὸ τί σειριὰ κρατειέσαι,
ὅπου σέσαι καὶ λυγειέσαι.
—Ἀπὸ σόι κι ἀπ' ἀράδα
κι ἀπὸ κόκκινη ἀφοράδα.»

Στ. 10. σέσαι=σειέσαι, σείεσαι.

2

Βλάχα πλυένει στὸ ποτάμι.

Χορὸς ἀποκριάτικος.

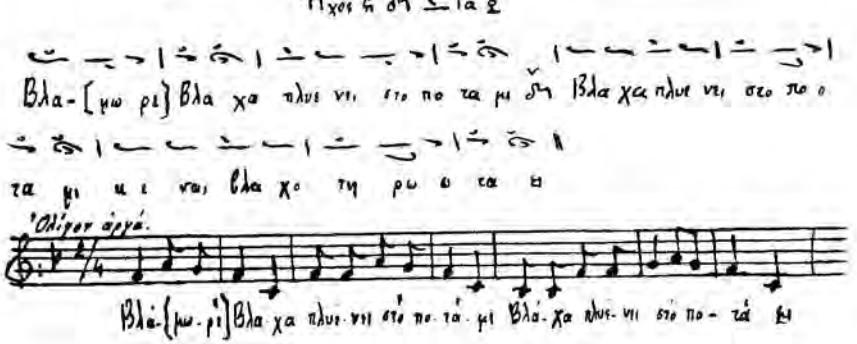

Βλάχα πλυένει στὸ ποτάμι
κ᾽ ἕνας Βλάχος τὴ ρωτάει.
«Μάζω, Βλάχα μ᾽, τὸ σαγιᾶ σου
καὶ τὸ γῦρο τῆς ποδιᾶς σου.
—Τί σὲ μέλει ἐσέν᾽, ἀγᾶ μου,
γιὰ τὸ γῦρο τῆς ποδιᾶς μου;
—Βλάχα, τί ᾽σαι μαραμένη
καὶ βαριὰ βαλαδωμένη;
—Γέρον ἄδρα ἔχω ἡ καϋμένη
κ᾽ εἶμαι παραπονεμένη.
—Βλάχα, δός μου τὸ μαδήλι
καὶ τὸ κόκκινό σ᾽ ἀχείλι.
—Κάλλιο νά με φάῃ τὸ φείδι,
παρ᾽ αὐτὸ ποῦ ᾽πες νὰ γίνῃ.»

3

Ἕνας νιὸς καὶ παλληκάρι.

Χορὸς καλαματιανός.

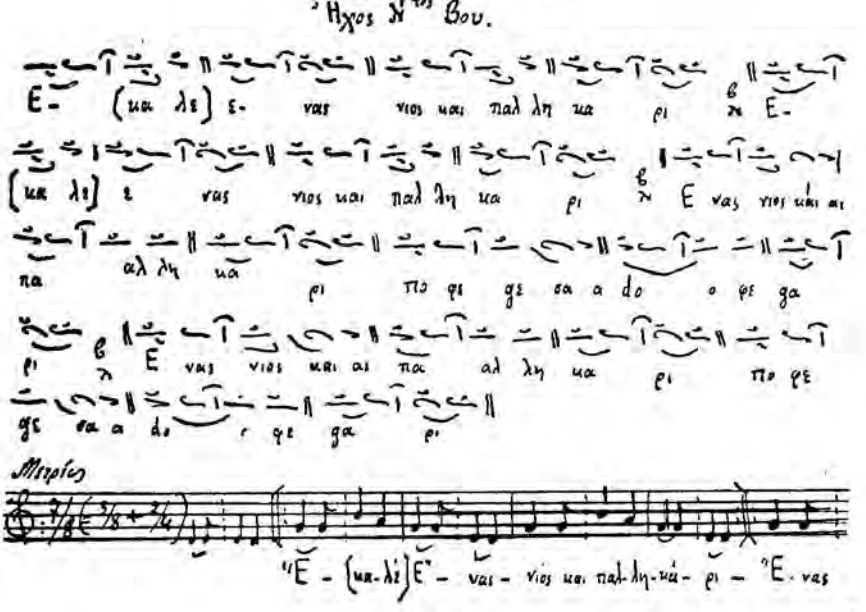

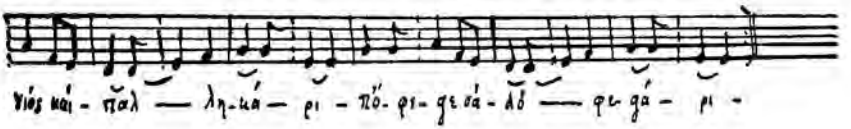

Ἕνας νιὸς καὶ παλληκάρι,
πόφεγε σὰ δὸ φεγάρι,
τὸν γατάδησε ἀγάπη
ἕξι χρόνια στὸ κρεββάτι.
Κ' οἱ γονοί του δὲ δὸ ξέραν,
δώδεκα γιατροὺς τοῦ φέραν.
«Ὦ γιατρέ μου, γιάτρεψέ τον
κι ὅσα θέλεις ἔπαρέ του.»

Κι ὁ γιατρὸς λόγια τοῦ λέει,
νὰ τ' ἀκούῃ κανεὶς νὰ κλαίῃ.
Κ' εἶπ' ὁ νιὸς ἀπ' τὸ κρεββάτι·
«Σύρτε, φέρτε τὴν ἀγάπη.»
Μόλις bῆκε ἀγάπ' στὴ bόρτα,
τότ' ὁ νιὸς ἐπῆρε bόλτα.
Μόλις κάθησε κοδά του,
ἀναγάλλιασ' ἡ καρδιά του.

4

Κάτω στῆς Ἀξιᾶς τὰ μέρη.

Χορὸς ἀποκριάτικος.

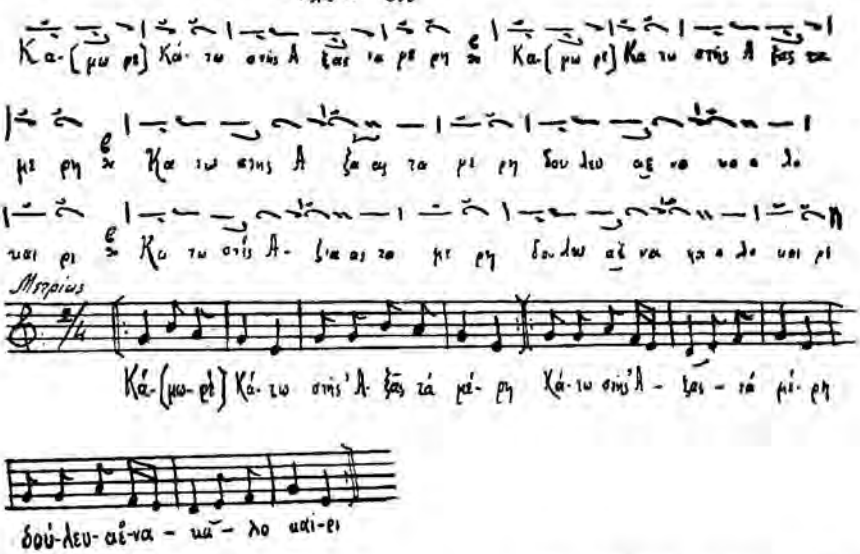

Κάτω στῆς Ἀξιᾶς τὰ μέρη
δούλευα ἕνα καλοκαίρι·
νεῖδα βρύσες καὶ πηγάδια
καὶ γιαλοὺς μὲ τὰ καράβια.
νεῖδα τρεῖς ἀρχοδοποῦλες,
ἔμορφες κι ἀρχοδοποῦλες,

νεῖχαν δυὸ βυζὰ στὸ gόρφο,
ποὺ μυρίζαν σὰ dὸ μόσκο,
νεῖχαν μύτη κοdυλένια,
δόdια μαργαριταρένια,

νεῖχαν φρύδια σὰ γαϊτάνι,
ποὺ ζωγράφος δὲ dὰ κάνει,
νεῖχαν τὰ μαλλιὰ μετάξι
καὶ πλεγμένα μὲ τὴ dάξι.

5

Σ' ἕνα δέdρο δυὸ κλωνάρια.

Τὰ ἑπόμενα ὀκτὼ τραγούδια ἐφαρμόζονται στὶς μελῳδίες τῶν: Λεμονάκι μυρωδᾶτο, Βλάχα πλυένει στὸ ποτάμι, Ἕνας γιὸς καὶ παλληκάρι, Κάτω στῆς Ἀξᾶς τὰ μέρη (6λ. προηγούμενα), ὅπως καὶ τὸ κάθε ἕνα ἀπὸ τὰ τέσσερα προηγούμενα συχνὰ ἐφαρμόζεται στὴν κάθε μία ἀπὸ τὶς μελῳδίες αὐτές.

Σ' ἕνα δέdρο δύο κλωνάρια
κάθοdαι δυὸ παλληκάρια.
Καὶ μιὰ κόρ' ὁρμηνεμένη
κάθεται ψηλὰ καὶ φαίνει.
Φαίνει, φαίνει, τὰ προικιά της,
τὰ ψιλὰ πουκάμισά της.
Φαίνει τοῦ γαbροῦ μιὰ bόλια,
πῆχει μέσα περιbόλια,
πῆχει γύρω γύρω dάνες
καὶ στὴ μέση μαdζουράνες.
Ἔχει μιὰ μηλιὰ στὴ μέση,
ποὺ bεργολυγάει νὰ πέσῃ.
Πάει ὁ γιὸς νὰ κόψῃ μῆλο
καὶ μαραίνεται τὸ φύλλο.
Κ' ἡ μηλιὰ γλυκοφωνάζει,
τὸ bεριbολάρη κράζει·
«Ποῦ 'σ', ἀφέdη, ποὺ μ' ὁρίζεις,
καὶ κυρά, πού με ποτίζεις;»

6

Δυὸ πουλάκια τὰ καϋμένα.

Δυὸ πουλάκια τὰ καϋμένα
πᾶνε κ' ἔρχοdαι γιὰ μένα.
Τό 'να τὸ ταΐζω μέλι,
τ' ἄλλο ζάχαρι τριμμένη.
Τό 'να τὸ πουλὶ ἀγαποῦσα,
τ' ἄλλο τὸ περιγελοῦσα.
Καὶ κρυφὰ γραφὴ τοῦ στέλνω,
λόγια μου τοῦ παραgέλνω.
«Χελιδόνι μου, γ' ἀπέχῃς,
γιατὶ διάφορο δὲν ἔχεις.
—Πῶς γ' ἀπέχω ἀπ' τὴν ἀγάπη,
ποὺ ὑπόφερα γιὰ ταύτη;
Ἡ ἀγάπ' εἶναι bελόνι
κι ἀgυλώνει στὸ πλεμόνι.
Ἡ ἀγάπ' εἶναι καρφίτσα
κι ἀgυλώνει στὴ gαρδίτσα.»

7

Ὅρκο ἔχω κανωμένο.

Ὅρκο ἔχω κανωμένο
στὸ χορὸ γιὰ νὰ μὴ baίνω.
Μὰ τὸν ὅρκο θὰ πατήσω
καὶ θὰ bῶ νὰ τραγουδήσω.
Μιὰ κοκκινοφορεμένη
τὴ gαρδιὰ μοῦχει καμένη.
Δὲ borῶ νὰ τὴν γελάσω,
τὸ χεράκι της νὰ πιάσω.
Καὶ μοῦ λέγει μία θειά της,
μιὰ πρώτ' ἐξαδέρφισσά της.
«Στὸ χορὸ ὅταν χορεύῃ,
τρέχα πιάσ' την ἀπ' τὸ χέρι.
Κι ἂν δὴ δῇς καὶ πιάσῃ χῶμα,
ἔχε τὴν ἐλπίδ' ἀκόμα.
Κι ἂν δὴ δῇς καὶ πιάσῃ πέτρα,
πᾶρ' τὰ ροῦχα σου καὶ τρέχα.»

8

Πλουμιστό μ' χρυσὸ παγώνι.

«Πλουμιστό μ' χρυσὸ παγώνι,
ποῦ τὴν ηὗρες τέθοια κόρη;
—Μέσ' στὸ σπίτι της τὴν ηὗρα,
μέσ' στὴ gάμαρα καθέταν,
τ' ἄστρη τ' οὐρανοῦ νεμέτραε.»
Ἐξ ἀστέρια σέρν' ἡ πούλια,
ϑγενικιὰ κι ἀρχοδοπούλα.

9

Θυμαράκι ἀπὸ λιβάδι.

Θυμαράκι ἀπὸ λιϑάδι
καὶ νερὸ ἀπὸ πηγάδι
μένα στείλανε νὰ φέρω
καὶ τὸ δρόμο δὲν ἠξέρω.
Καὶ μοῦ βγάλαν ἀφανιά,
πὼς ἐφίλησα καμμιά.
Δὲν ἐφίλησα καμμιά,
οὔτε Τούρκα, οὔτε Ρωμιά.
Μόνο μιὰ παπαδοπούλα,
ὄμορφη κι ἀρχοδοπούλα,
πού 'χε τὰ μαλλιὰ μετάξι
καὶ πλεγμένα μὲ τὴ dάξι·
πού 'χε φρύδι σὰ γαϊτάνι,
ποὺ ζωγράφος δὲ dὸ κάνει·
πού 'χε μύτη κοdυλένια,
δόdια μαργαριταρένια·
πού 'χε τὸ λαιμὸ χιονᾶτο,
μαστραπᾶ κρασὶ γιομᾶτο.
Βάλε, κόρη μου, νὰ πιοῦμε,
ποὺ γιὰ σένα τραγουδοῦμε.

10

Καλὲ μάννα, πάdρεψέ με.

«Καλὲ μάννα, πάdρεψέ με,
σπιτονοικοκύρεψέ με.
—Νὰ σοῦ δώκω bακαλάκι,
ὄμορφο παλληκαράκι;
—Καλὲ μάννα, δὲ dὸν baίρνω,
γιατὶ πέφτω καὶ πεθαίνω.

Δὲν δὸν bαίρνω τὸ bακάλη,
ποὺ βρωμάει ἐλιὲς καὶ λάδι.
—Νὰ σοῦ δώκω barbεράκι,
ὄμορφο παλληκαράκι ;
—Καλὲ μάννα, δὲ dὸν θέλω,
γιατὶ πέφτω καὶ πεθαίνω.
Οὔλη μέρα barbερίζει
καὶ τὸ βράδυ μουρμουρίζει.
—Νὰ σοῦ δώκω 'να ραφτάκι,
ὄμορφο παλληκαράκι ;
—Καλὲ μάννα, δὲ dὸν θέλω,
γιατὶ πέφτω καὶ πεθαίνω.
Οὔλη μέρα ράφτει, ράφτει,
καὶ τὸ βράδυ μυῖγες χάφτει.
—Νὰ σοῦ δώκω καλαφάτη,
ὄμορφο παλληκαράκι ;
—Καλὲ μάννα, δὲ dὸν θέλω,
γιατὶ πέφτω καὶ πεθαίνω.
Οὔλη μέρα τράκα τράκα
καὶ τὸ βράδ' μὲ d' bισσωμένη βράκα.
—Νὰ σοῦ δώκω γιομidζάκι,
ὄμορφο παλληκαράκι ;
—Καλὲ μάννα, ποῦ τὸν βρῆκες ;
Μέσα στὴ gαρδιά μου bῆκες.»

11

Δέδρον εἶχα στὴν αὐλή μου.

Δέδρον εἶχα στὴν αὐλή μου,
κ' εἶχα μιὰ χαρὰ δική μου.
Τὴ Δευτέρα τὸ φυτεύω
καὶ τὴ dρίτη τὸ κλαδεύω,
τὴ dετάρτη κάνει φύλλο
καὶ τὴ bέμπτη κάνει μῆλο.
Τὴ bαρασκευὴ τὸ βράδυ
κλέφτες ἤρθαν νὰ τὸ πάρνε.
Καὶ τὸ πῆραν μὲ τὴ ρίζα,
καὶ μ' ἀφῆκαν μένα πίκρα.
Καὶ τὸ πῆραν μὲ τὶς κλῶγοι,
καὶ μ' ἀφῆκαν μὲ τὶς πόνοι.
Καὶ τὸ πήρανε μὲ τ' ἄνθια
καὶ μ' ἀφῆσαν μὲ τὰ πάθια.

12

bαίνω μέσ' σὲ περιβόλι.

bαίνω μέσ' σὲ περιβόλι,
δάφνη καὶ μηλιὰ μαλώνει.
«Δάφνη, κόψε μου κλωνάρι,
μή σε πάρῃ τὸ ποτάμι.
—Σά με πάρῃ, θὰ μ' ἀφήσῃ
μέσα στοῦ παπᾶ τὴ βρύσι.
Κεῖ ποὺ πλυένουν, κεῖ ἀπ' ἄπλώνουν
οἱ μελαχροινὲς τὰ ροῦχα.
Τὰ πλυμένα, διπλωμένα
καὶ στὴ bλάκα πλακωμένα.»
Κι ἀπὸ κάτ' ἀπὸ τὴ bλάκα
μαῦρος ὄφιος ἐκοιμᾶταν.
Ἔπλεγε χρυσὸ γαϊτάνι
λόχρυσο μαργαριτάρι.
«Σὰ dὸ πλέξῃς καὶ τὸ σώσῃς,
τίνος, κόρη μ', θὰ τὸ δώσῃς ;
—Θὰ τὸ δώσω τοῦ καλοῦ μου,
τοῦ καλοῦ ἀγαπητικοῦ μου.»

13

Ποῦ σουν, Βλάχα, τὸ χειμῶνα.

Χορὸς καλαματιανός.

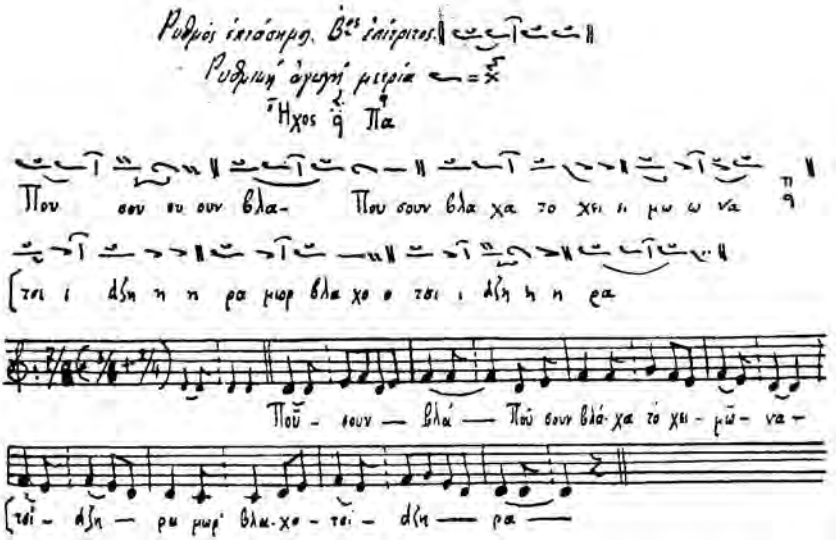

«Ποῦ 'σουν, Βλάχα, τὸ χειμῶνα
καὶ τὸ καλοκαίρ' ἀκόμα ;
—Ἤμανε στὰ λιβαδάκια,
στὰ χλωρὰ τὰ χορταράκια,
κ' ἔτρωγα τὸ Μάι τριφύλλι
καὶ τὸν Αὔγουστο σταφύλι.
Κυνηγοῦσα ἕνα πουλάκι,
δὲ boροῦσα νὰ τὸ πιάσω.
Μοῦ παράγειλε τ' ἀηδόνι,
νὰ σοῦ φκειάσω ἕνα στεφάνι
στρογυλὸ σὰ δὸ φεγάρι.»

14

Σὲ καινούργια βάρκα bῆκα.

Ρυθμός τετράσημος. Ρυθμική ἀρχαγή μετρία.

Ἦχος Βου.

Σε και νου- Σε και νουρ για βαρ κα bη κα και στον α και στον

α γιο Γιωρ γη βγη κα ρουμ bα για ρα ρουμ bα για ρα ρουμ bα

ρουμ bαμ bα α ρουμ bα για ρα ρουμ bα για ρα ρουμ bα ρουμ

bαμ bα

Μετρίως

Σὲ και- νού- Σὲ και- νούρ-για βάρ κα- bῆ- κα καί στόν ἅ- καί στον ἅ-γιο Γιώρ-γη-

βγῆ- κα ρούμ- bα για- ρα- ρούμ- bα για- ρα- ρούμ- bα ρούμ bαμ- bα — ρούμ- bα για ρα

ρούμ- bα για- ρα- ρούμ bα ρούμ- bαμ- bα-

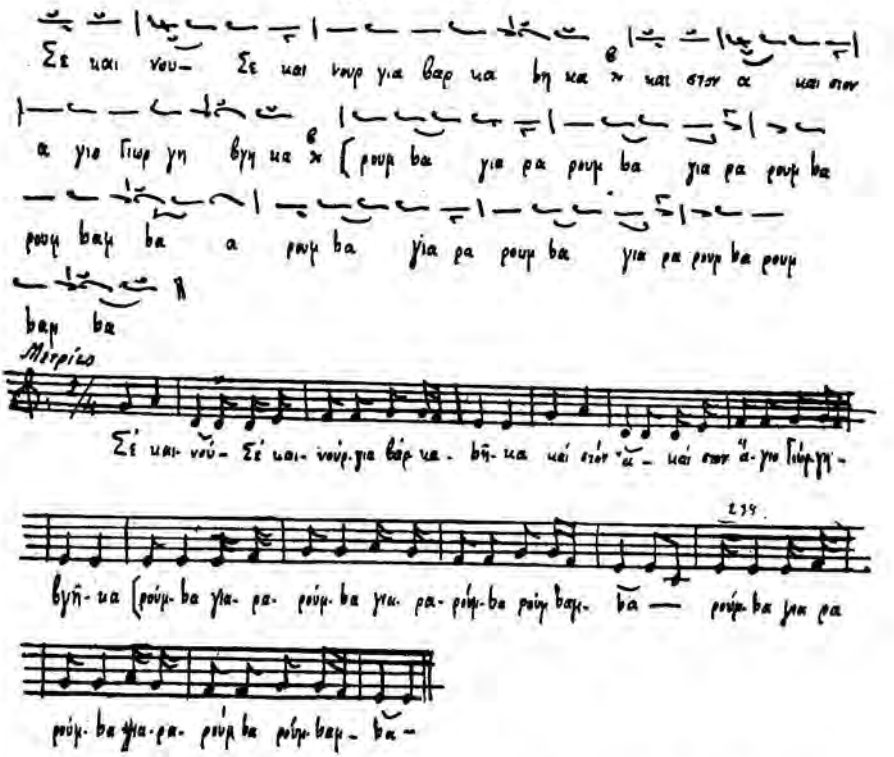

Σὲ καινούργια βάρκα bῆκα
καὶ στὸν ἅγιο Γιώργη βγῆκα.
Βρίσκω ναῦτες παλληκάρια,
ποὺ ψαρεύανε τὰ ψάρια.
«Ναῦτες μου καὶ παλληκάρια,
ἔχετε γιὰ μένα ψάρια;

—Ἔχομε γιὰ σένα ψάρια,
ἀστακοὺς καὶ καλαμάρια.
—Πάρε βοῦρλα, πέρασέ τα,
καὶ παλάdζα, ζύγισέ τα.
—Βοῦρλα εἶναι τὰ μαλλιά σου,
καὶ παλάdζα τὰ βυζά σου.»

Ε'. Μὲ διάφορα μέτρα.

Ἀπὸ τὰ τραγούδια αὐτὰ τὰ ὀκτὼ πρῶτα : Κάτω στὸ γιαλό, Οὔλες οἱ ὄμορφες, Φίλοι καὶ δικοί, Κάποτ' ἔβλεξα, Λουδί πιπέρι ἔσπερνε, Οὔλα τὰ πουλάκια, Ἕνα νερό, κρύο νερό, Στὸ βουνό ἦταν μιὰ κλησά, χρησιμοποιοῦνται στὶς διασκεδάσεις τῶν Ἀπόκρεω, ἐπειδὴ οἱ μελῳδίες τους εἶναι τοῦ χοροῦ.

1

Κάτω στὸ γιαλό.

Χορὸς συρτός.

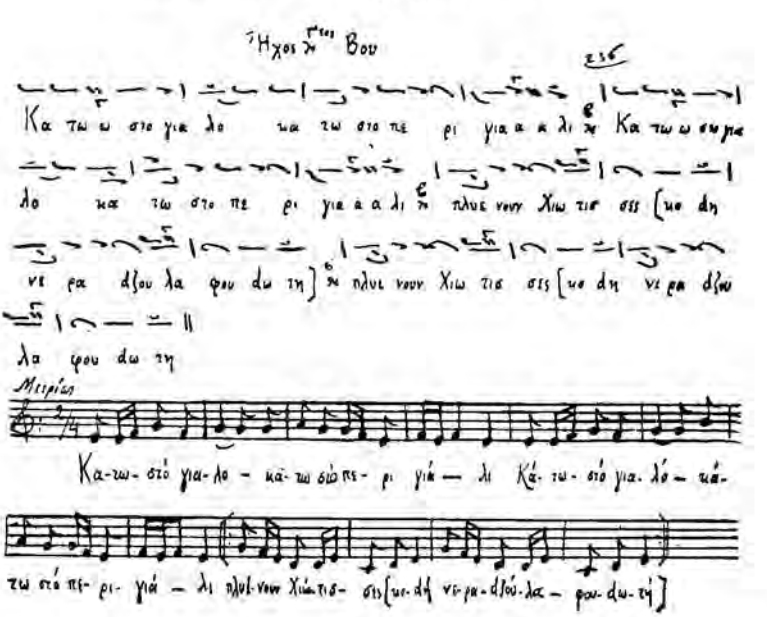

Τὸ αὐτὸ ἐφαρμόζεται καὶ στὴν ἑπομένη ἀρχαιότερη μελῳδία. Στὴν περίπτωσι ὅμως αὐτὴ δὲν χρησιμοποιεῖται στὶς διασκεδάσεις τῶν Ἀπόκρεω.

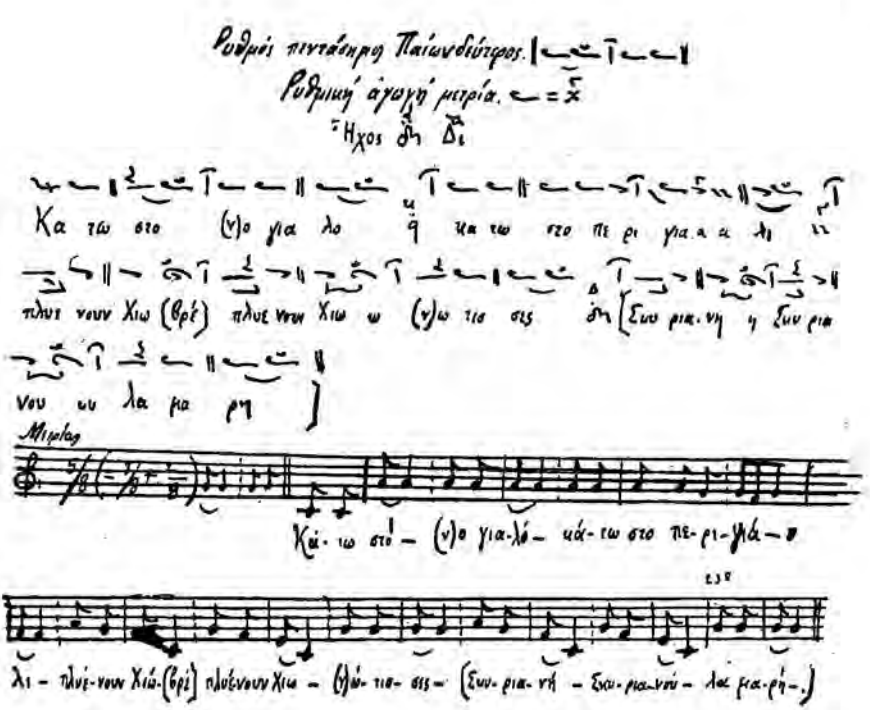

Κάτω στὸ γιαλό, κάτω στὸ περιγιάλι
πλυένουν Χιώτισσες, πλυένουν παπαδοποῦλες.
Καὶ μιὰ Χιώτισσα καὶ μιὰ παπαδοπούλα
πλυένει κι ἄπλωνε καὶ μὲ τὴν ἄμμο παίζει.
Φύσηξε βοριᾶς, μαΐστρος, τραμουδάνα
κι ἀνασήκωσε τ᾽ ἄσπρο πουκάμισό της
καὶ διαφάνηκε τὸ παχουλό τς ποδάρι.
Ἔλαμψ᾽ ὁ γιαλὸς κι οὔλο τὸ περιγιάλι.
Κάτεργο περνάει, καινούργι᾽ ἀρματωμένο.
Φράγος φώναξε ᾽πὸ μέσ᾽ ἀπ᾽ τὸ καράβι᾽
«Ἄλα, βρὲ παιδιά, ἄλα, βρὲ παλληκάρια,
γιὰ νὰ φτάσουμε ἐκεῖ ποὺ λάβ᾽ ὁ τόπος.
Κι ἂν εἶναι φλουριά, νὰ τὰ διαμοιραστοῦμε,
κι ἂν εἶναι παγνιά, νά ᾽ναι τοῦ καραβιοῦ μας,
κι ἂν εἶναι κορή, νά ᾽ν᾽ τοῦ καπετανιοῦ μας.»
Ἔδωκ᾽ ὁ Θεός, ἔδωκ᾽ ἡ Παναγία,
κ᾽ ἦτανε κορή.

2

Οὔλες οἱ ὄμορφες.

Χορὸς καλαματιανός.

Χορὸς Καλαματιανός

Ρυθμὸς ἑπτάσημος. Βον ἐπίτριτος

Ρυθμικὴ ἀγωγὴ μετρία.

Ἦχος Δι

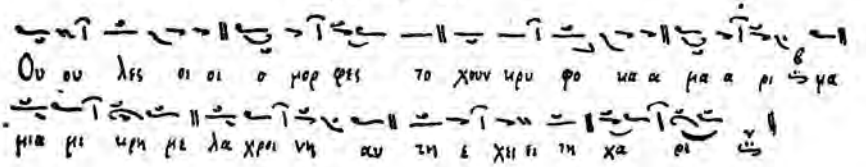

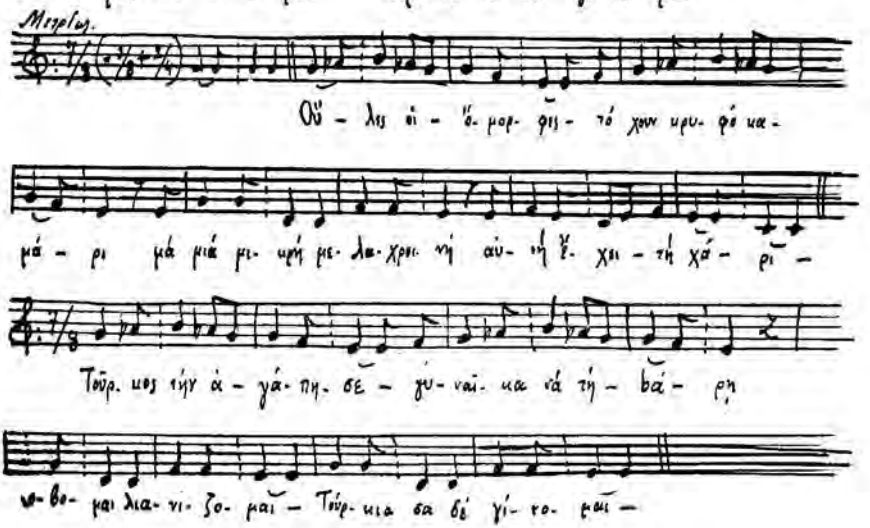

Οὔλες οἱ ὄμορφες τό ᾽χουν κρυφὸ καμάρι,
μὰ μιὰ μικρὴ μελαχροινὴ αὐτὴ ἔχει τὴ χάρι.
Τοῦρκος τὴν ἀγάπησε, γυναῖκα νὰ τὴ βάρῃ.
«Κόβομαι, λιανίζομαι, Τούρκισσα δὲ γίνομαι.

Ψαράκι γίνομαι, στὴ θάλασσα πάω καὶ πέφτω.
—Ἐγὼ ψαρᾶς θενὰ γενῶ καὶ δὲν ἔχεις γλυτωμό.
—Παπίτσα γίνομαι, στὴ λίμνη πάω καὶ baίνω.
—Κυνηγὸς θενὰ γενῶ, πάλι σε κερδίζω ἐγώ.
—Βαρκούλα γίνομαι, στὴ θάλασσα πάω καὶ baίνω.
—Ἐγὼ ναυτάκι θὰ γενῶ καὶ δὲν ἔχεις γλυτωμό.
—Καλόγρι.α γίνομαι, στὸ μοναστήρι baίνω.
—Καλόγερος θενὰ γενῶ, πάλι σε κερδίζω ἐγώ.»

3

Φίλοι καὶ δικοί.

Χορὸς καλαματιανός.

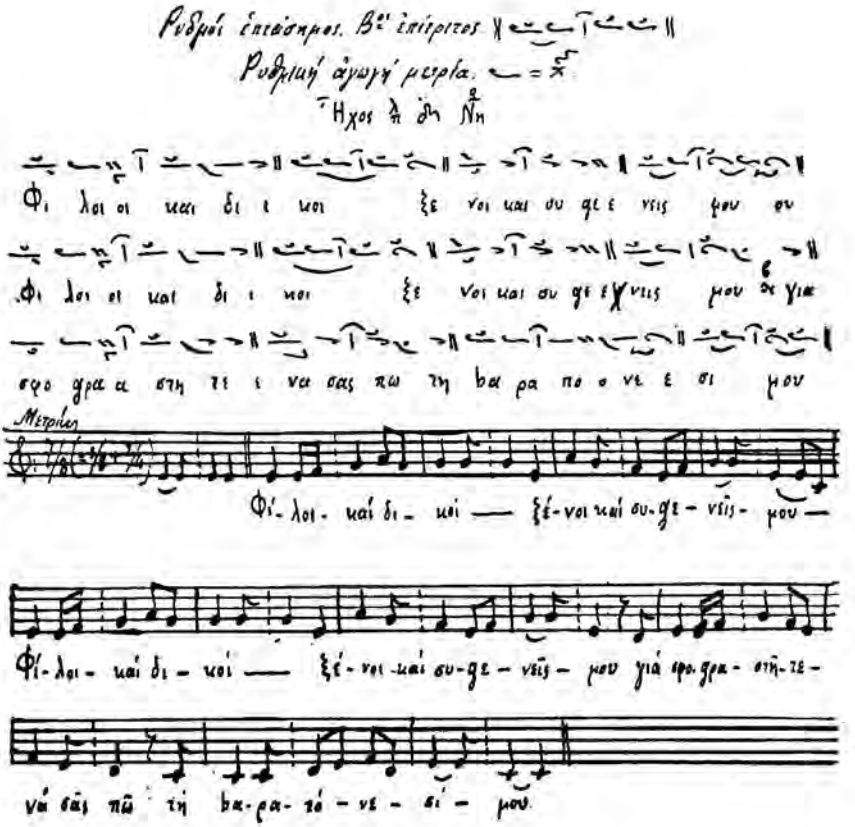

Φίλοι καὶ δικοί, ξένοι καὶ συγενεῖς μου,
γιὰ σφογραστῆτε νὰ σᾶς πῶ τὴ βαραπόνεσί μου.

Ὅταν ἤμουνα δώδεκα χρονῶν κοριτσάκι,
μικρὸ κι ἀνήλικο [καλέ], δὲν ἤξερ' ἀπ' ἀγάπη.
Τὴν ἐνόμιζα πὼς ἦταν παιγνιδάκι,
μὰ κείν' ἡ ἀφιλότιμη ἦταν πικρὴ φαρμάκι.
Δὲ dὴν ἤξερα πὼς εἶχε τόσα dέρτια,
τόσα θάσανα [καλέ] καὶ τόσα κασαβέτια.
Μάννα μ', ἕνας νιὸς περνάει, ξαναπερνάει,
μοῦ μιλάει, δὲ doῦ μιλῶ, μὲ διπλοχαιρετάει.
«Ἔτσι μὄρχεται, ἔτσι νὰ γονατίσω,
κι ἀπ' τὴ bόρτα σου ποτὲ νὰ μὴ ξαναπατήσω.
—Ἔτσι μὄρχεται, ἔτσι μὰ τὴ ζωή μου,
ράσα ὁλόμαυρα [καλέ] νὰ dύσω τὸ κορμί μου.»
Τοῦ διαβόλ' ὁ γυιὸς μοῦ γνεύτει μὲ τὸ μάτι·
«Ράσα δὲ σοῦ πρέπουνε, μικρή μου, στὴν ἀγάπη.
Στεῖλ' τα, ροῦσα μου, στεῖλ' τα στὸ Ἅγιον Ὄρος,
ψεύτης καὶ ἁμαρτωλὸς εἶναι αὐτὸς ὁ κόσμος.
—Ἄide, ράσα μου, σύρτε στὸ μοναστήρι,
κ' ἐγὼ θὰ κάθωμαι ἐδῶ στὸ δόλιο παραθύρι.
Θὰ κάθωμαι ἐδῶ, ὡσότου νὰ τὸν bάρω,
καὶ μὲ τὰ σκερτσάκια μου στεφάνι νὰ τοῦ θάλω.»
Ἔδωσ' ὁ Θεὸς καὶ πῆρα τὸ πουλί μου,
χαρήκανε οἱ φίλοι μου καὶ σκάσαν οἱ ἐχτροί μου.

4

Κάποτ' ἔbλεξα.

Τὸ τραγούδι αὐτὸ ἐφαρμόζεται στὴν προηγούμενη μελῳδία, Φίλοι καὶ δικοί.

Κάποτ' ἔbλεξα μὲ μιὰ μοναχοκόρη
ἀπό 'να χωριό, ποὺ τό λεγαν Νιχώρι.
Ἦταν ὄμορφη, εἶχε περίσσα χάρι,
κι ὅλοι λέγανε· «Χάρος νὰ μὴ dὴ bάρῃ.»
Μὲ τυράννησε ἡ ὄμορφη κομμάτι.
Νύχτες μ' ἔκαμε χωρὶς νὰ κλείσω μάτι.
Ἄχ ! σὲ τί καϋμοὺς καὶ πόνους μ' εἶχε θάλει.
Μοῦ ξεσήκωσε τὸ νοῦ ἀπ' τὸ κεφάλι.
Τὴ gυνήγησα μέρες καὶ μερονύχτια,
σὰ dὸ gυνηγὸ μὲ ξόβεργα, μὲ δίχτυα,
καὶ σὰ dὸ ψαρᾶ, ποὺ πάει νὰ πιάσῃ ψάρια.

Ρίχνω στὴ στεριὰ δίχτυα καὶ παραγάδια.
Κ' ἕνα δραδυνὸ μὲ νύχτα μὲ σκοτάδι
τὴν ἔβλεξα τὴν ὄμορφη σ' ἕνα μου παραγάδι.
«Τί ζητᾷς 'πὸ μέ ;» ἡ ὄμορφη μοῦ λέει
μὲ πικρὸ παράπονο καὶ τὴ σκλαβιά της κλαίει.
«Τί ζητᾷς 'πὸ μέ ; Θέλεις φλουριὰ καὶ γρόσα;
Ὅσα καὶ νὰ μοῦ πῇς σοῦ δίνω κι ἄλλα τόσα.
—Δὲ ζητῶ φλουριά, μόν' θέλω τὴ καρδιά σου,
καὶ σκλάβος θέλω νὰ γενῶ στὰ κάλλη τὰ δικά σου.
—Μὴ ζητᾷς καρδιά, γιατί δὲν εἶν' δική μου·
τὴ χάρισα σὲ κάποιονε μαζὶ μὲ τὴ ζωή μου.
Μὴ ζητᾷς καρδιά, γιατὶ εἶναι δοσμένη,
χωρὶς διαμάδια καὶ φλουριὰ τὴν ἔχω χαρισμένη.»

5

Λουβὶ πιπέρι ἔσπερνε.

Χορὸς ἀποκριάτικος.

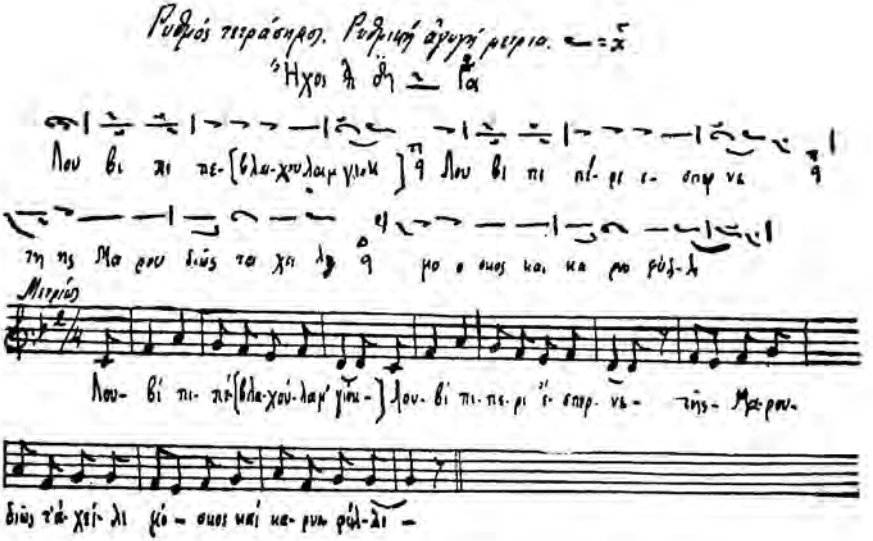

Λουβὶ πιπέρι ἔσπερνε τῆς Μαρουδιῶς τ' ἀχείλι
[μόσκος καὶ καρυοφύλλι].
Ρωμαῖοι τὸ θερίζανε, Τοῦρκοι τὸ κουβαλοῦσαν
[τ' ἀηδονάκια κελαϊδοῦσαν].

5 Κι ὁ βασιλιὰς τ' ἀλώνιζε μὲ τὴ χρυσῆ τὴ μούλα
[Ὄλγα βασιλοπούλα].

Σημ.— Ὕστερα ἀπὸ τὸ πρῶτο κῶλο σὲ κάθε στίχο παρεμβάλλεται τὸ τσάκισμα: Βλαχούλα μ', γιόκ.

6

Οὔλα τὰ πουλάκια.

Χορὸς καλαματιανός.

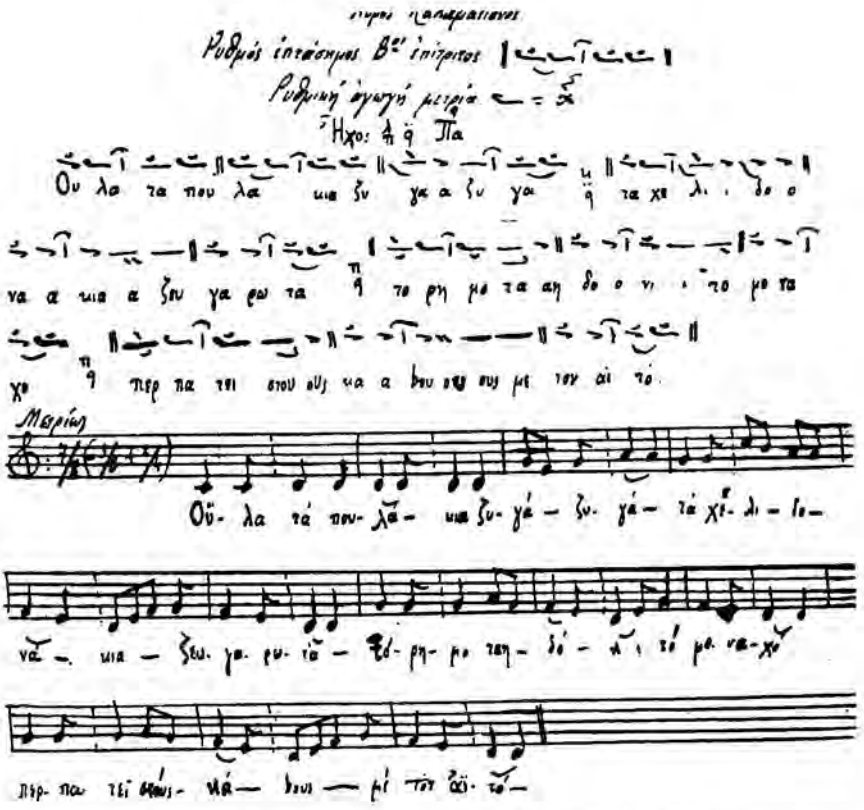

Οὔλα τὰ πουλάκια ζυγά ζυγά,
τὰ χελιδονάκια ζευγαρωτά,
τό 'ρημο τ' ἀηδόνι τὸ μοναχὸ
περπατεῖ στοὺς κάβους μὲ τὸν ἀϊτό.
Περπατεῖ καὶ λέγει καὶ κελαϊδεῖ·
«Ἄdρα μου Πολίτη πραματευτὴ
καὶ Μεσολογίτη ξενιτευτή.
Πές μου ποῦ τὴν ἤβρες αὐτὴ τὴ γιά,
τὴ ξανθομαλλοῦσα τὴν Ἀθηνᾶ;
—Ἀπ' τὴ βόλι ἐρχόμουν κι ἀπ' τὰ νησά,
ἀπ' τὴ γειτονιά της ἀπέρασα,

κι ἀπ' τὸ μαχαλᾶ της ἐδιάβηκα.
Τὰ βασιλικά της ἐπότιζε,
τὴ γαρουφαλιά της ἐδρόσιζε.
Μὄκοψε λουλούδι καὶ μὄδωκε,
μοῦ 'πε κ' ἕνα λόγο καὶ μ' ἄρεσε.
«Βρὲ παλληκαράκι, σὰ μ' ἀγαπᾷς,
τί συχνοδιαβαίνεις καὶ δὲ μιλᾷς;
Στεῖλε προξενῆτες στὴ μάννα μου
καὶ προξενητάδες στὸ γύρη μου.
—Ἔστειλα, κόρη μου, ἕναν καὶ δυὸ
καὶ προξενητάδες σαράντα δυό.
Τοὺς προξενητάδες τοὺς δείρανε
καὶ τὶς ἀρρεβῶνες τὶς πήρανε.
—Πᾶρε με, καλέ μου, κι ἂς φύγουμε·
'δὲ σὲ χώρα πᾶμε, 'δὲ σὲ χωριό.
κάτω στὰ Λιβαδάκια, στὸ κρύο νερό.»

7

Ἕνα νερό, κρύο νερό.

Χορὸς καλαματιανός.

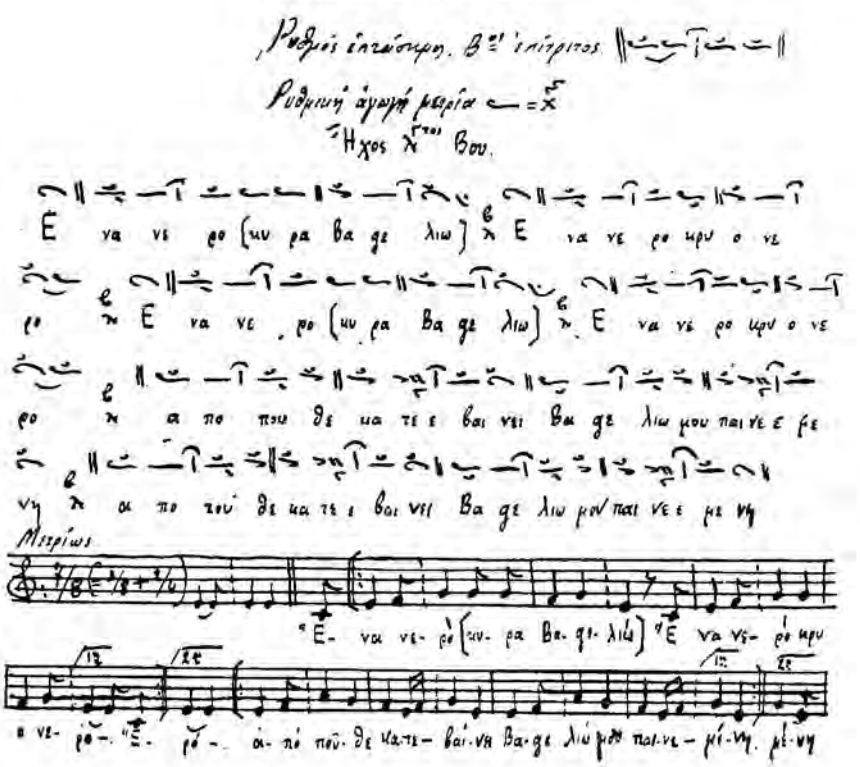

Ἕνα νερό, κρύο νερό,
ἀπὸ ποῦθε κατεβαίνει;
[Βαγελιώ μου παινεμένη].
Ἀπὸ γρεμνὸ γρεμίζεται,
σὲ περιβόλι βαίνει
[Βαγελιώ μου παινεμένη].

Ποτίζει δένδρα καὶ κλαδιὰ
[βάι] ποτίζει λεμονίτσες
[γειά, χαρά σας, κοπελίτσες].
Ποτίζει κ' ἕνα ἁγιόκλημα,
ποὺ κάνει τὸ σταφύλι
[σὰν δῆς Βαγελιῶς τ' ἀχείλι].

Ὅποιος τὸ κόβει κόβεται
κι ὅποιος τὸ φάγῃ πεθαίνει
[Βαγελιὼ ἡ παινεμένη].
Γὼ θὰ τὸ κόψω, κι ἂς κοπῶ,
θὰ τὸ φάγω, κι ἂς πεθάνω
[κι ἄλλη ἀγάπη πλιὰ δὲ γάνω].

8

Στὸ βουνό ἦταν μιὰ 'κκλησά

Ἐφαρμόζεται στὴ μελῳδία τῶν: Στῆς ἀκρίβειας τὸ γαιρό, Τρεῖς κοπέλλες λυγερές, Κάτω στὴν ἁγιὰ Βαρβάρα (βλέπε ἀποκριάτικα).

Στὸ βουνό ἦταν μιά 'κκλησὰ
καὶ τὴν λέγαν Παναγιά,
κ' εἶχε μέσα μιὰ ξανθή,
ποὺ μοιράζει τὸ φιλί.
Τ' ἄκουσ' ἕνας γούμενος
κ' ἔτρεξε ξεσκούφωτος.
«Γούμενε, τρεχούμενε,
ποῦ 'ναι τὰ ρασάκια σου,
τὰ καμιλαφάκια σου;
—Στὸ κελλί μου τ' ἄφησα
γιὰ μιὰ ξανθὴ π' ἀγάπησα.
—Γούμενε, σὰ μ' ἀγαπᾷς,
πᾶρε βάρκα νά με πᾷς,
νά με πᾷς εἰς τὰ χωριά,
πού 'ναι τὰ γλυκὰ κρασά.»

9

Ἡ Κανελόριζα.

Τῆς πρώτης περιόδου ὁ ρυθμὸς εἶναι ἐννεάσημος, σύνθετος ἀπὸ πεντάσημο καὶ τετράσημο πόδα 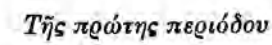 . *Τῆς δευτέρας περιόδου ὁ ρυθμὸς εἶναι ἑπτάσημος, βος ἐπίτριτος* 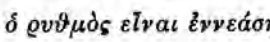

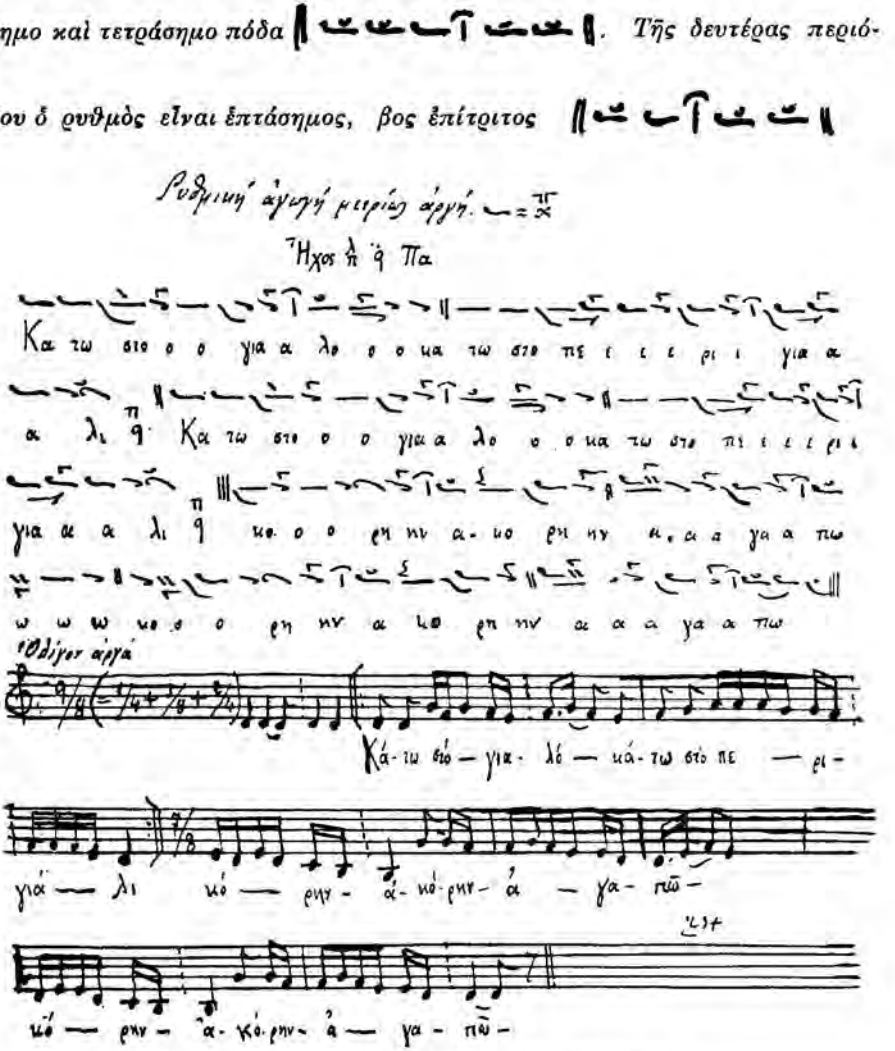

Κάτω στὸ γυαλό, κάτω στὸ περιγιάλι
κόρην ἀγαπῶ ξανθὴ καὶ μαυρομμάτα,
δώδεκα χρονῶν, μὰ ἥλιος δὲ dὴν εἶδε.
Μόν' ἡ μάγγα της Κανέλα τὴ φωνάζει,

κανελόριζα καὶ ἄνθι τῆς κανέλας,
φοῦδα τῆς μηλιᾶς, τὰ μῆλα φορτωμένη.
Τό 'μαθα κ' ἐγὼ καὶ πάω νὰ κόψω μῆλα.
Μῆλο δὲν ἤῦρα, μόν' τὸ gaϋμό της πῆρα.
Πέφτω σ' ἀρρωστειά, σὲ κίνδυνο μεγάλο.
Κράζω τὸ γιατρό, τὸ bόνο μου νὰ γειάνῃ,
πού με λάβωσε μιὰ κόρ' ἀπὸ τὴ Gρήτη,
κόρη Κρητικιά, κορώνα τοῦ Λεβάντη.

10

Ἀπὸ ξένο dόπο.

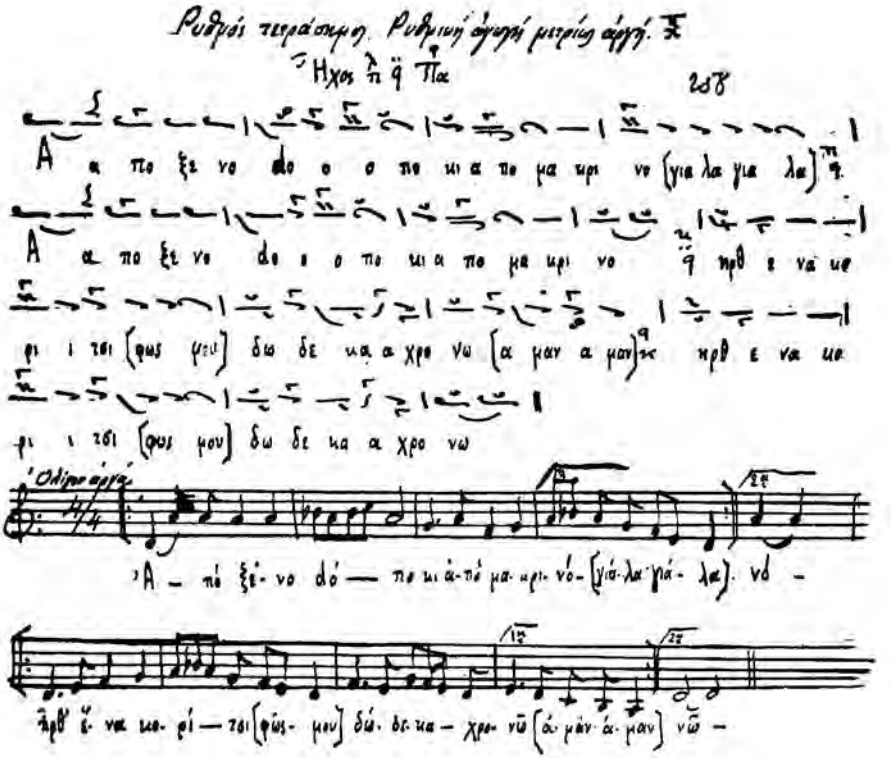

Πιάνω, ξεκουβώνω τ' ἀργυρᾶ κουβιά,
βλέπω τὶς ἐλίτσες, πῆχει στὰ βυζά.
Κἂν σαράδα μιά 'ταν, κἂν σαράδα δυό,
χώρια τὴ μεγάλη, πού 'χε στὸ λαιμό.
«Δέ μας τὶς δανείζεις, δέ μας τὶς πουλεῖς,
τὶς ἐλίτσες πῆχεις καὶ μᾶς τυραννεῖς ;
—Ἄιδε, ξένε μ', ἄιδε, σύρε στὸ καλὸ
καὶ στὸ γυρισμό σου κόπιασ' ἀπὸ δῶ.
Τότε τὶς δανείζω, τότε τὶς πουλῶ,
τὶς ἐλίτσες πῆχω καί σε τυραννῶ.»

Στ. 1. Ἄλλως : κι ἀπ' ἀλαργινό.

11

Ἔχασα μαδήλι.

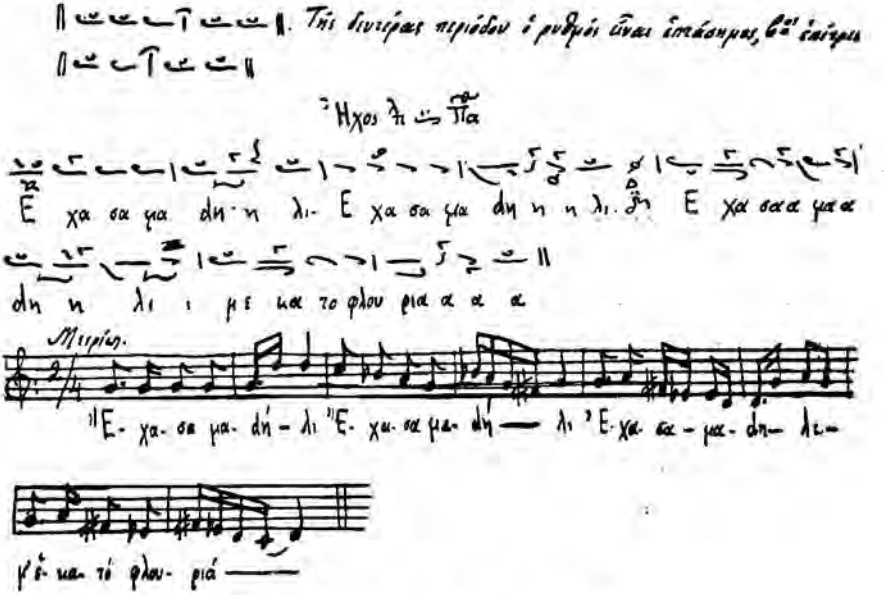

Ἔχασα μαδήλι μ' ἑκατὸ φλουριά.
Μοῦ 'παν πὼς τὸ βρῆκε μιὰ νοικοκυρά.
«Δός μας τὸ μαδήλι, καλὴ νοικοκυρά,
δός μας τὸ μαδήλι, χαλάλι σ' τὰ φλουριά.»

12

Μιὰ κοδὴ κοδούλα.

Ἐφαρμόζεται στὴ μελῳδία τῶν δύο προηγουμένων : Ἀπὸ ξένο δόπο καὶ Ἔχασα μαδήλι.

Μιὰ κοδὴ κοδούλα δῶ στὴ γειτονιὰ
εἶχε στὰ μαλλιά της ἁρμάθα τὰ φλουριά.
Μάννα της τὴ δέρνει καὶ τὴ δυραννεῖ.
«Πές μας, μωρὲ κόρη, ποιός σε φίλησε ;
—Μή με δέρνῃς, μάννα, μή με τυραννῇς,
κ' ἐγὼ θὰ μαρτυρήσω ποιός με φίλησε.
Οὔτ' ἀπ' τὰ ξένα ξένος, οὔτ' ἀλαργινός,
μόνε ὁ γραμματικὸς σιμὰ στὴ γειτονιά.
—Πές μας, μωρὲ κόρη, ποῦ σε φίλησε ;
—Μιὰ φορὰ στ' ἀβέλι, δυὸ στὸ μαγειρειό,
τέσσερες καὶ πέδε μέσ' στὸν ἀργαλειό.»

13

Κάτω στὴ Ρόδο.

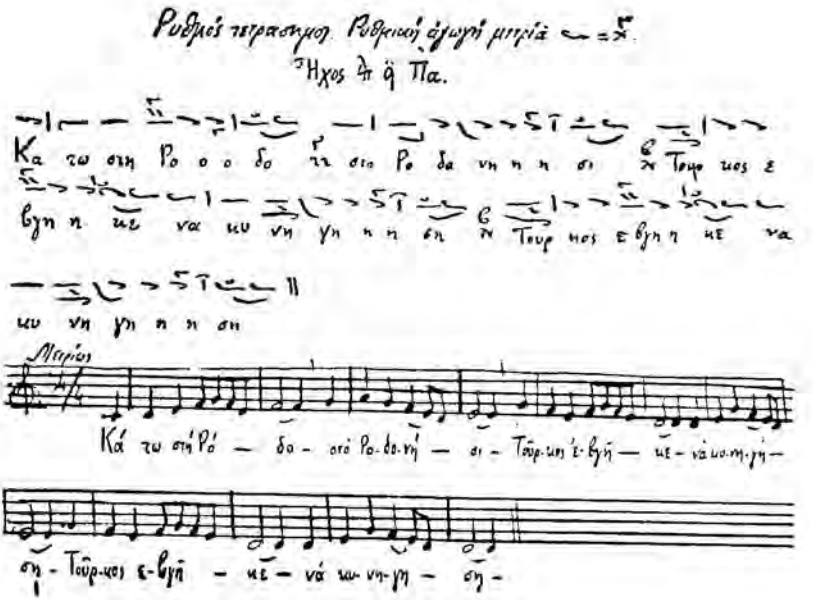

Τὸ αὐτὸ ἐφαρμόζεται καὶ στὴν κατωτέρω μελῳδία.

Ρυθμὸς ἐννεάσημος, σύνθετος ἀπὸ πεντάσημο καὶ τετράσημο πόδα.

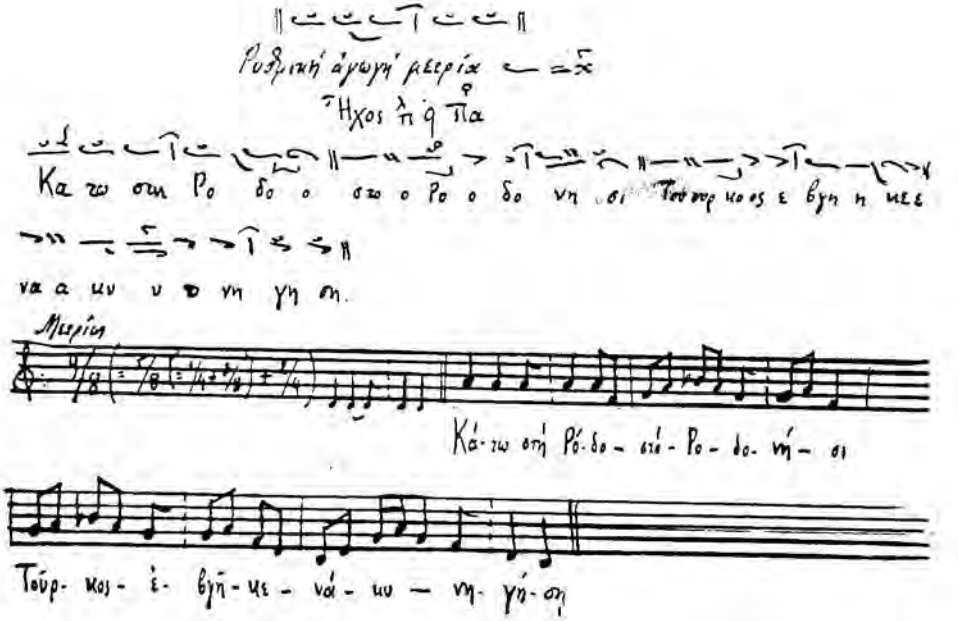

Κάτω στὴ Ρόδο, στὸ Ροδονήσι,
Τοῦρκος ἐβγῆκε νὰ κυνηγήσῃ.
Δὲ gυνηγοῦσε λαγοὺς κι ἀλάφια,
μόν᾽ κυνηγοῦσε δυὸ μαῦρα μάτια.
Κάτω στὴ Ρόδο, στὴ Ροδοπούλα,
Τοῦρκος ἀγάπησε μιὰ Ρωμιοπούλα.
Κ᾽ ἡ Ρωμιοπούλα δὲ dόνε θέλει·
κ᾽ ἡ σκύλλα ἡ μάννα της τὴν ὁρμηνεύει.
«Πᾶρ᾽ τονε, κόρη μου, τὸ doῦρκον ἄdρα·
θὰ σοῦ φορέσῃ χρυσᾶ καβάδια.
—Δὲ dόνε θέλω, δὲ dόνε παίρνω,
πέρδικα γίνομαι, στὰ δάση baίνω.
—Πάρ᾽ τονε, κόρη μου, κ᾽ ἔχει καράβι,
θά σε πηγαίνῃ εἰς τὸ σουργιάνι.
—Δὲ dόνε θέλω, δὲ dόνε παίρνω,
πουλάκι γίνομαι, στὰ δάση baίνω.

—Πᾶρ' τονε, κόρη μου, κ' ἔχει γολέτα,
θά σε ταΐζῃ ξερὴ γαλέτα.
—Δὲ δόνε θέλω, δὲ δόνε παίρνω,
καλόγρια γίνομαι, τὰ ράσα βαίνω.
—Πᾶρ' τονε, κόρη μου, κ' ἔχει καΐκι,
θά σε πηγαίνῃ στὴ Σαλονίκη.
—Δὲ δόνε θέλω, δὲ δόνε παίρνω
γουρούνα γίνομαι, στὸ ρέμα βαίνω.
—Πᾶρ' τονε, κόρη μου, κ' ἔχει boubárδα,
θά σε πηγαίνῃ στὴν 'Αλεξάδρα.
—Δὲ δόνε θέλω, δὲ δόνε παίρνω,
πέρδικα γίνομαι, στὰ δάση βαίνω.
—Πάρ' τονε, κόρη μου, κ' ἔχει παπόρι,
θὰ ταξιδεύῃς Σμύρνη καὶ Πόλι.
—Δὲ δόνε θέλω, δὲ δόνε παίρνω,
πουλάκι γίνομαι, στὰ δάση βαίνω.
—Πᾶρ'τονε, κόρη μου, τὸν doῦρκον ἄδρα.
—Δὲ δόνε θέλω τὸ μοσκομάρα.»

14

Τούρκα δέρνει τὴ σκλάβα της.

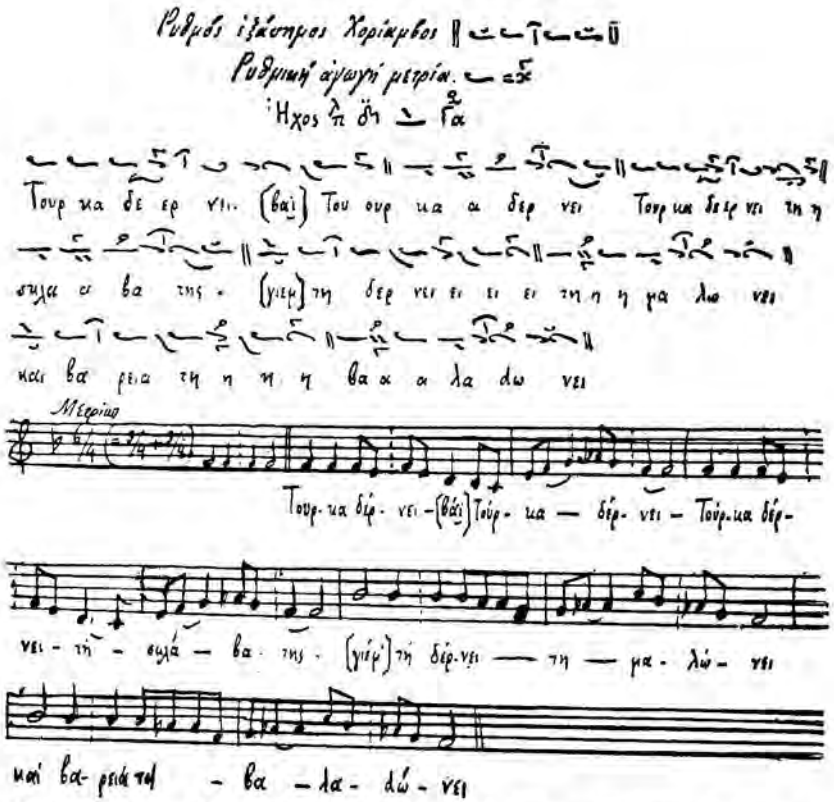

Τούρκα δέρνει τὴ σκλάβα της,
[γυιέ μ'] τὴ δέρνει τὴ μαλώνει
καὶ βαριὰ τὴ βαλαδώνει.

«Δεῖρε με, Τούρκα, δεῖρε με,
δεῖρε με καὶ σκότωσέ με
καὶ βαριὰ βαλάδωσέ με.

Τούρκα, καὶ νά 'ρθ' ἀφέδης μου,
[γυιέ μ'] γὼ θά σε μαρτυρήσω,
Τούρκα σκλάβα νὰ μὴ ζήσω.
—Σκλάβα, τί εἶδες, τί θὰ πῆς,
[γυιέ μ'] καὶ τί θὰ μαρτυρήσῃς,
Τούρκα σκλάβα νὰ μὴ ζήσῃς;
—Ὅσά εἶδαν τὰ ματάκια μου,
οὔλα θὰ τὰ μαρτυρήσω,
Τούρκα σκλάβα νὰ μὴ ζήσω.»

15

Ξένε μ' σὰ θὲς νὰ παdρευτῆς.

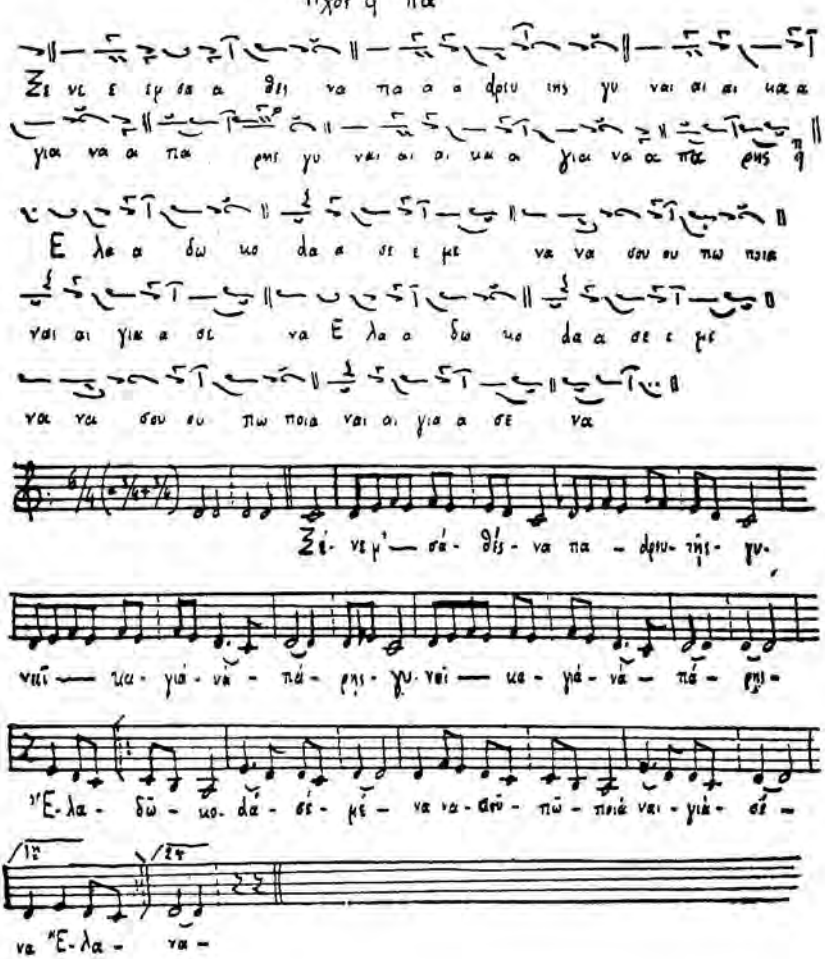

Τὸ αὐτὸ ἐφαρμόζεται καὶ στὴν κατωτέρω μελῳδία.

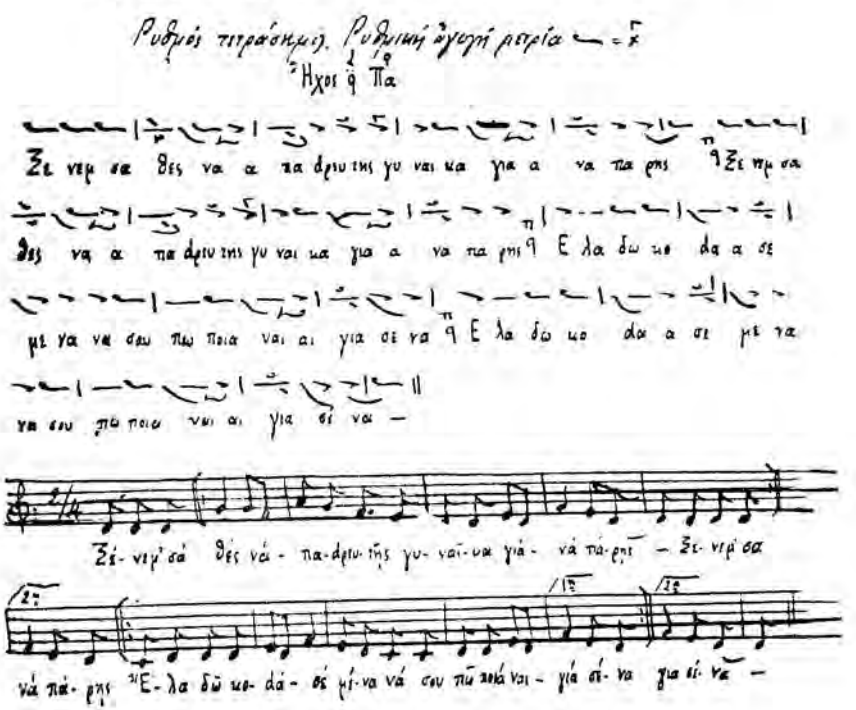

Ξένε μ', σὰ θὲς νὰ παδρευτῇς,
γυναῖκα γιὰ νὰ πάρῃς,
ἔλα δῶ κοδὰ σὲ μένα,
νὰ σοῦ πῶ ποιά 'ναι γιὰ σένα.
Κοδὴ γυναῖκα μὴ βαρῇς,
διδούρα τοῦ τσοβάνη.
Ἡ διδούρα τοῦ τσοβάνη
οὔλο γάλα μέσα πιάνει.
Ψηλὴ γυναῖκα μὴ βαρῇς,
καρυὰ ξεκλωνιασμένη.
Καρυδιὰ ξεκλωνιασμένη
πάδα κακοτιναγμένη.
Χοδρὴ γυναῖκα μὴ βαρῇς,
βουτσὶ τοῦ ταβερνιάρη.
Τὸ βουτσὶ τοῦ ταβερνιάρη
πάδα μεθυσμένους κάνει.
Ἄσπρη γυναῖκα μὴ βαρῇς,
σακκὶ ἀλευρωμένο.
Τὸ σακκὶ τ' ἀλευρωμένο
πάδα κακοτιναγμένο.
Μαύρη γυναῖκα μὴ βαρῇς,
σουπιὰ τηγανισμένη.
Ἡ σουπιὰ τηγανισμένη
πάδα κακομυρισμένη.
Μελαχροινὴ καὶ νόστιμη
καὶ μαῦρα μάτια νά 'χῃ,
κι ἂ 'ρρωστήσῃ καὶ χαλάσῃ,
πάδα μαῦρα μάτια θά 'χῃ.

Σ η μ.— Τὸ ᾄσμα ἀποτελεῖται ἀπὸ τετράστοιχα. Σὲ ἄλλη παραλλαγὴ τὸ πρῶτο τετράστιχο εἶναι :

Θέλεις, ξένε μ', νὰ παdρευτῇς
καὶ κόσμο νὰ γλεdήσῃς;

Ἔλα ρώτησε καὶ μένα,
νὰ σοῦ πῶ ποιά εἶναι γιὰ σένα.

Καὶ αὐτὸ ἐπαναλαμβάνεται μπροστὰ σὲ κάθε ἕνα ἀπὸ τὰ ἑπόμενα ἓξ τετράστιχα.
Στ. 28. Ἄλλως: πάdα νοστιμάdα θά 'χῃ.

16

Ἡ Βασίλω.

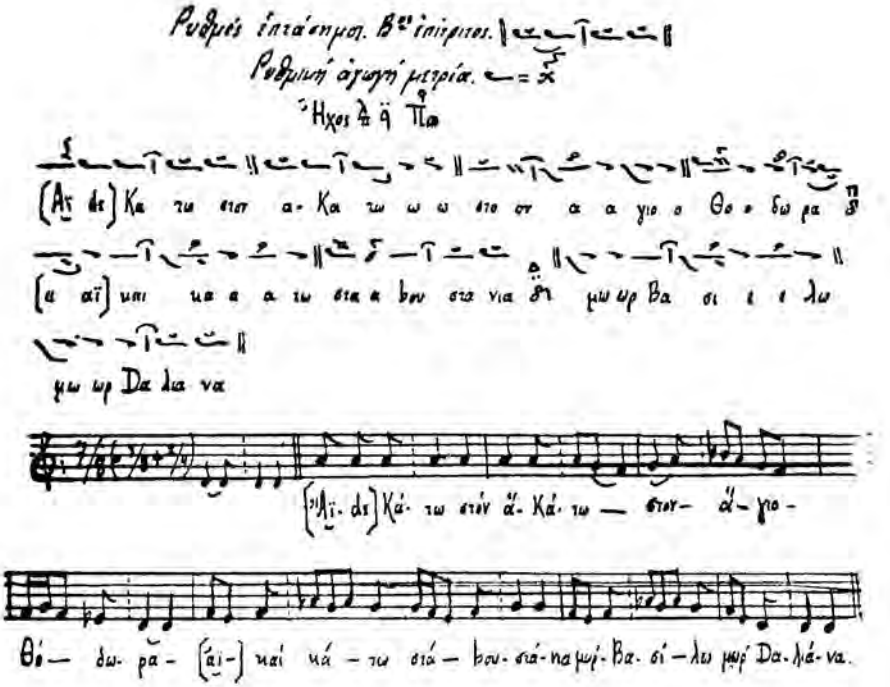

Κάτω στὸν ἅγιο Θόδωρα
καὶ κάτω στὰ bουστάνια
[μωρ' Βασίλω, μωρ' Δαλιάνα]
βγαίνουν πεπόνια σὰν ἀρνιά,
καρπούζα σὰ gριάρια
[σὰ dὰ δυό σ' χοdρὰ ποδάρια].

Βασίλω μ', τὰ κουbούρια σου
μὲ τί τά 'χεις γιομᾶτα;
[μωρ' Βασίλω μ', μαυρομμάτα]
Τὄνα τὄχω μὲ bαλαρμᾶ
καὶ τ' ἄλλο μὲ κομμάτια
[μωρ' Βασίλω μ', μαυρομμάτα].

17

Καράβι, καραβάκι.

Χορὸς καλαματιανός.

Ρυθμὸς ἑπτάσημος. Β΄ ἐπίτριτος.
Ρυθμικὴ ἀγωγὴ μετρία.
Ἦχος Πα.

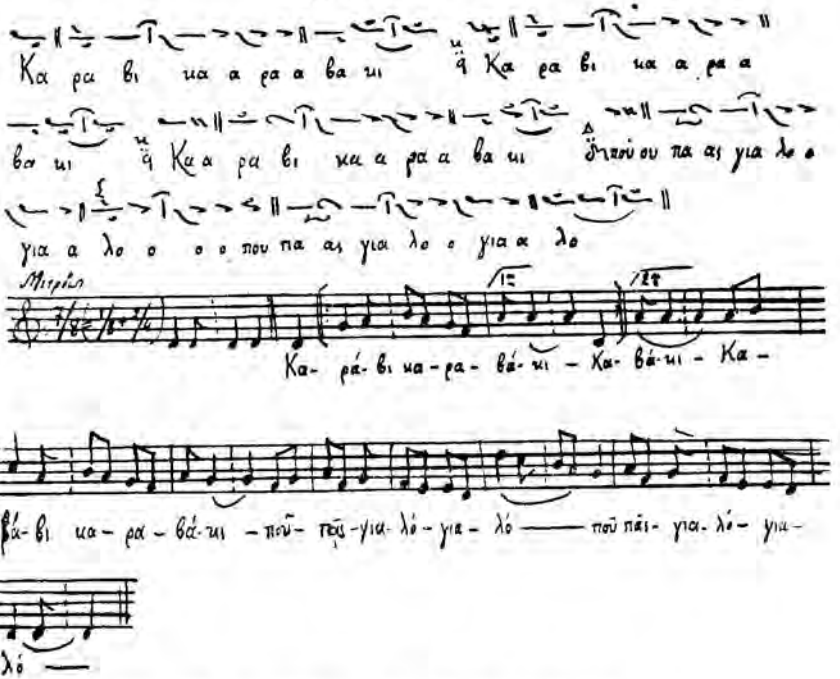

«Καράβι, καραβάκι, ποῦ πᾷς γιαλὸ γιαλὸ
μὲ κόκκινη σημαία καὶ μὲ χρυσὸ σταυρό ;
—Πάω νὰ φορτώσω στάρι ἀπάνω στὴ Βλαχιά,
νά 'ρθουν οἱ Βλαχοπούλες μὲ τὰ ξανθὰ μαλλιά.»

Σ η μ.— Τὸ ᾄσμα σύμφωνα μὲ ἄλλη παραλλαγὴ λέγεται ὡς ἑξῆς :

«Καράβι, καραβάκι, ποῦ πᾷς γιαλό γιαλό,
ἂν εἶσαι γιὰ τὴ Ὑδρα, στάσου νὰ ρθῶ κ' ἐγώ.
—Πάω νὰ φορτώσω στάρι πάνω στὸ Ὑδραμό,
νὰ κατεβῶ στὴ Ὑδρα, νὰ πάρω τὸ Λενιώ.»

18

bιζέρισα, καλὲ μάννα.

Χορὸς καλαματιανός.

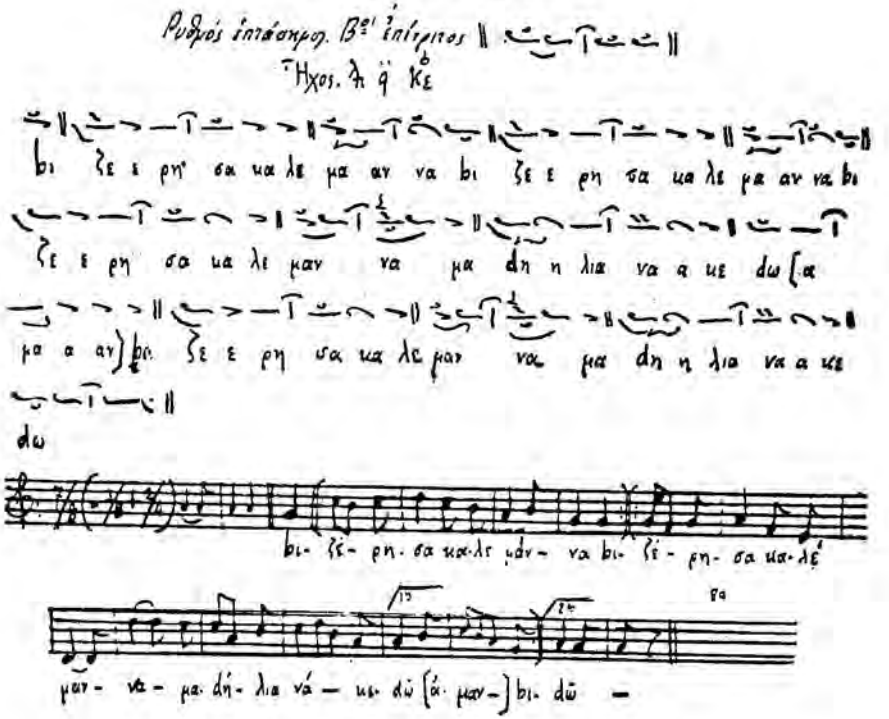

«bιζέρησα, καλὲ μάννα, μαδήλια νὰ κεδῶ,
καὶ θὰ τὰ παρατήσω νὰ πά᾽ νὰ παδρευτῶ.
—Βάστα, κόρη μ᾽, δαγιάδα ἀκόμα μιὰ χρονιά,
νὰ γένουν τὰ bαbάκια, τὰ δόλια τὰ κρασά,
κ᾽ ἐγὼ θά σε παδρέψω μέσα στὰ Γιάννενα.
—Δὲ θέλω, καλὲ μάννα, μέσα στὰ Γιάννενα,
μόν᾽ θέλω, καλὲ μάννα, μέσα στὴ Λάρισα,
πού ᾽ναι τὰ παλληκάρια, τὰ ὄμορφα παιδιά.»

19

Ἀραβᾶς περνάει.

Ρυθμὸς ἐννεάσημος. Σύνθετος ἀπὸ πεντάσημο καὶ τετράσημο πόδα.

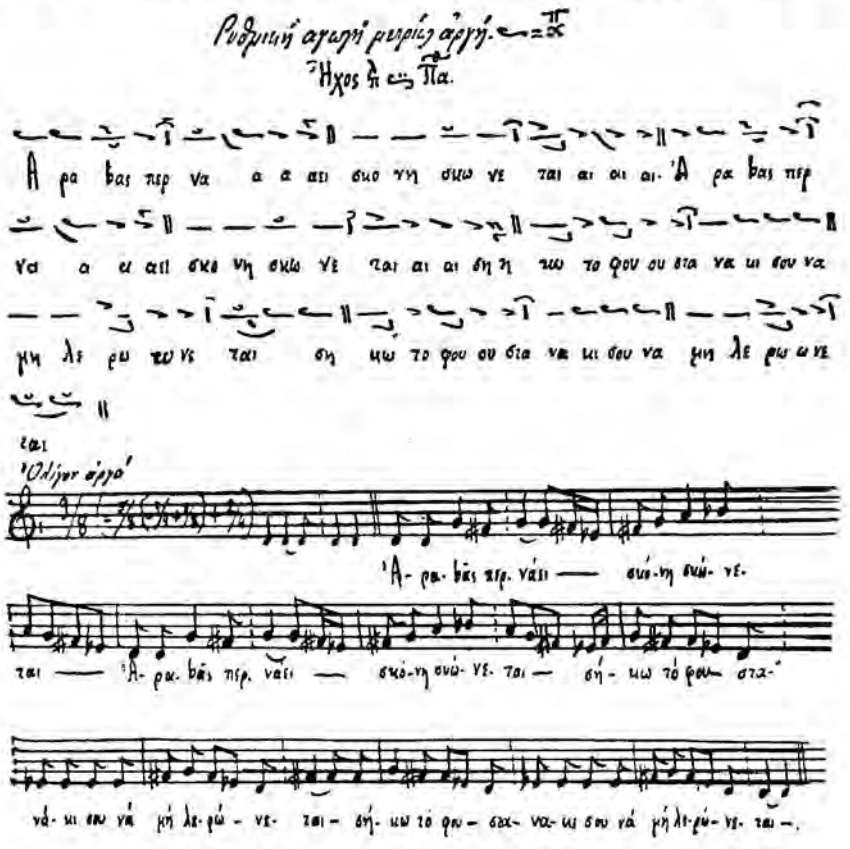

Ἀραβᾶς περνάει, σκόνη σκώνεται,
σήκω τὸ φουστανάκι σου, νὰ μὴ λερώνεται.
Ἀραβᾶς περνάει, σκόνη γίνεται,
σήκω τὸ φουστανάκι σου, νὰ μὴ σκονίζεται.
Ἀραβᾶς περνάει, ἀραβαδζῆς τρελλός,
στὴ βάδα, κοριτσάκια, νὰ μὴ σᾶς πάρ' ἐβρός.
Ἀραβᾶς περνάει μὲ τὰ κλήματα,
κ' ἐμένα τὸ κορμί μου μέσα στὰ κρίματα.
Ἀραβᾶς περνάει, καλδρίμια τρίζουνε,
κ' ἐμένα τὴ γαρδούλα μου τήνε ραΐζουνε.

20

Ἀμάν, ἀμάν, Χιώτισσα.

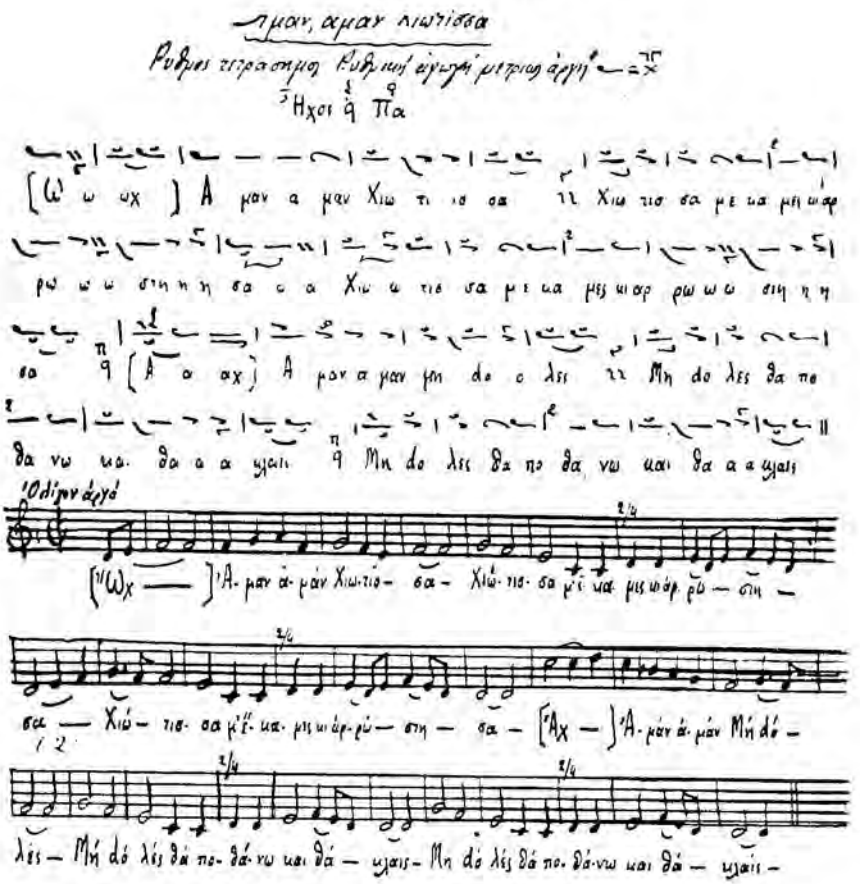

Ἀμάν, ἀμάν, Χιώτισσα,
μ᾽ ἔκαμες κι ἀρρώστησα.
Ἀμάν, ἀμάν, μὴ δὸ λές,
θὰ ποθάνω καὶ θὰ κλαίς.

Ἀμάν, ἀμάν, Συριανή,
ἡ καρδιά μου σὲ πονεῖ.
Ἀμάν, ἀμάν, Πειραιᾶ,
μὲ τ᾽ ἀσίκικα παιδιά.

21

Βάρκα θέλω ν' ἁρματώσω.

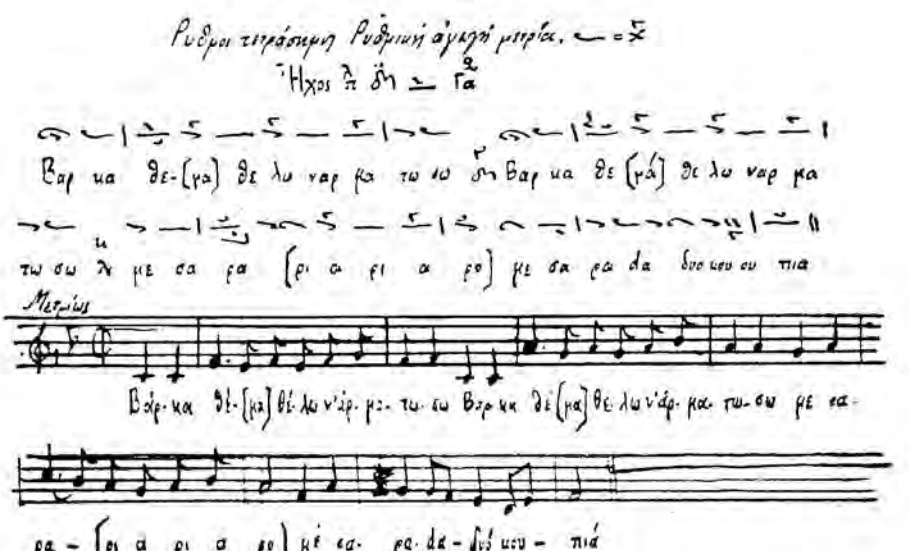

Βάρκα θέλω ν' ἁρματώσω μὲ σαράδα δυὸ κουπιά,
μὲ πενήδα παλληκάρια, νά σε κλέψω μιὰ βραδειά.
Νά σε κλέψω, νά σε πάρω, νά σε πάγω στὰ Χανιά,
νὰ σοῦ κάμω ἕνα σπίτι ὄμορφο καὶ ὑψηλό.
Νὰ σοῦ πάρω καὶ μιὰ δούλα νὰ τὴ λένε Μαριγώ,
νὰ σοῦ πλυένῃ τὰ ποδάρια καὶ τὸν ἄσπρο σου λαιμό,
νὰ σοῦ στρώνῃ τὸ κρεββάτι, κι ὅ,τι θέλεις σὺ κ' ἐγώ.

22

Στὸν Ἅιδη θὰ κατέβω.

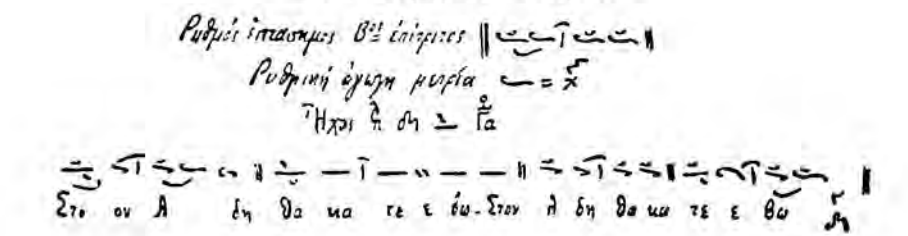

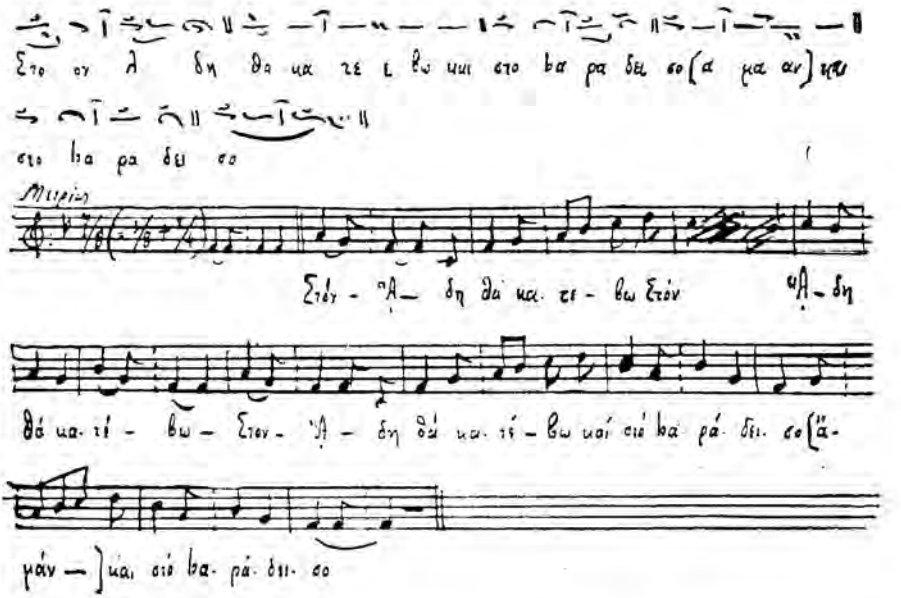

Στὸν Ἄδη θὰ κατέβω καὶ στὸ baράδεισο,
τὸ Χάρο ν' ἀdαμώσω δυὸ λόγια νὰ τοῦ πῶ.
«Χάρε, γιὰ χάρισέ μου σαΐτες κοφτερές,
νὰ πά' νὰ σαϊτέψω δυὸ τρεῖς μελαχροινές,
πὄχουν στ' ἀχείλι βάμμα, στὸ μάγουλο ἐλιά,
κι ἀνάμεσα στὰ στήθη χρυσῆ πορτοκαλλιά.»

23

Σιγὰ σιγὰ τὴν ἅμαξα.

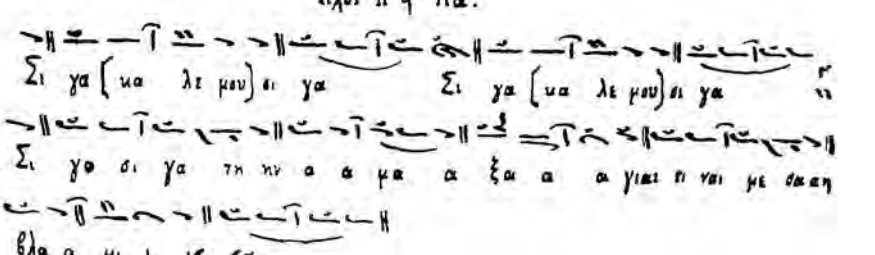

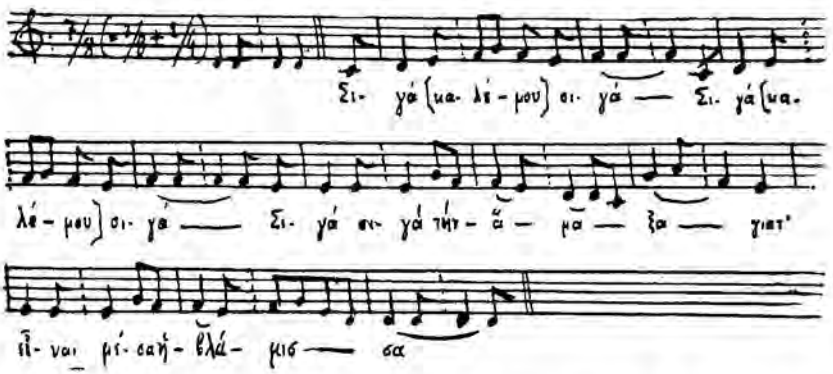

Σιγὰ σιγὰ τὴν ἄμαξα,
γιατ' εἶναι μέσα ἡ βλάμισσα.
Σιγὰ σιγὰ καὶ ταπεινά,
μὴ bάρουν τ' ἅρματα φωτιά,
καὶ κάψουν τὴν ἀγάπη μου,
ποὺ στρώνει τὸ κρεββάτι μου,
καὶ κάψουνε καὶ μένανε,
ποὺ μ' ἔχ' ἡ μάννα μ' ἕνανε,
καὶ κάψουν τὰ daῖδικα
κι ὅλα τὰ χασικλίδικα.

24

Κάτω στὴν ἁγιὰ Βαρβάρα.

Κάτω στὴν ἁγιὰ Βαρβάρα καὶ στὴ bαναγιὰ
δώδεκα χρονῶν κορίτσι γίν'κε καλογρι.ά.
Οὔτε τὸ σταυρό της κάνει οὔτε προσκυγᾷ,
μόν' στὸ σταυροδρόμι εἶναι καὶ κρασὶ πουλᾷ.
Πέρασ' ἕνας, πέρασ' ἄλλος, πέρασα κ' ἐγώ.
Μὲ κερνάει ἕνα κρασάκι, μὲ κερνάει δυό.
«Καλογριά μου, σὰ μεθύσω, ποῦ θὰ κοιμηθῶ ;
—Σὄχω πέρδικα ψημένη καὶ γλυκὸ κρασί,
σὄχω ροῦχα, γιὰ ν' ἀλλάξῃς καὶ νὰ κοιμηθῇς,
καὶ κορμί, γιὰ ν' ἀgαλιάσῃς, καλογριᾶς κορμί,
πού 'ν' στὰ ράσα τυλιγμένο σὰ χλωρὸ τυρί.»

Σ η μ.— Τοῦ τελευταίου αὐτοῦ ᾄσματος δὲν κατώρθωσα νὰ μάθω ποιὰ εἶναι ἡ μελῳδία.

Α΄. Οἱ μελῳδίες τῶν διστίχων.

Σὲ κάθε μιὰ μελῳδία ἀπὸ τὶς κατωτέρω πενήντα ἐννέα, ποὺ παραθέτουμε ἐδῶ, ἐφαρμόζεται ὄχι μόνο τὸ δίστιχο, ποὺ εἶναι γραμμένο σ᾽ αὐτή, ἀλλὰ καὶ ἄλλα δίστιχα ὁμοιόμετρα ἀπὸ ὅλα τὰ εἴδη, τῆς ἀγάπης δηλαδή, τὰ ἐπαινετικά, τὰ γνωμικά, τοῦ τραπεζιοῦ, τοῦ γάμου. Γιατὶ ἡ κάθε μιὰ μελῳδία χρησιμοποιεῖται ἡ ἴδια σὲ πολλὲς περιστάσεις, σὲ γάμους, σὲ τραπέζια, σὲ οἰκογενειακὲς συγκεντρώσεις, σὲ διασκεδάσεις καὶ σὲ πατινάδες. Ἔτσι σὲ κάθε μελῳδία ἐφαρμόζονται καὶ κατάλληλα μὲ τὴν περίστασι δίστιχα.

Ἡ μελῳδία στὴ Σκιάθο λέγεται χ α β ᾶ ς (πρβ. καὶ τὴν παροιμία : ἔχ΄ τοὺ χαβᾶ τ᾽). Οἱ περισσότεροι χαβᾶδες ἔχουν καὶ τὸ τ σ ά κ ι σ μ ά τους, τὴν ἐπῳδό τους. Ἀλλὰ καὶ τὰ τσακίσματα στοὺς περισσότερους χαβᾶδες ἐναλλάσσονται μὲ ἄλλα ὁμοιόμετρα δίστιχα, κατάλληλα μὲ τὴν περίστασι. Ἐξαιροῦνται ὅμως μερικοὶ χαβᾶδες πού, ἐνῷ ἐφαρμόζονται καὶ σ᾽ αὐτοὺς διάφορα ἄλλα δίστιχα, τὸ τσάκισμα ἐπαναλαμβάνεται στερεότυπα τὸ ἴδιο. Αὐτὸ ἔχει σημειωθῆ. Τέτοιοι χαβᾶδες εἶναι : Τὸ barbουνάκι, Ἔλα, πᾶμε, Ἔλα, μάτια μ᾽, ἔλα, κ.ἄ. Σὲ μερικοὺς ἄλλους πάλι χαβᾶδες δὲν χρησιμοποιεῖται ἄλλο τσάκισμα, παρὰ μόνον οἱ φράσεις, ποὺ εἶναι μέσα σὲ ἀγκύλες.

α΄. Δεκαπεντασύλλαβα.

1

Γαβρὸς λουλούδι νὰ γενῇ.

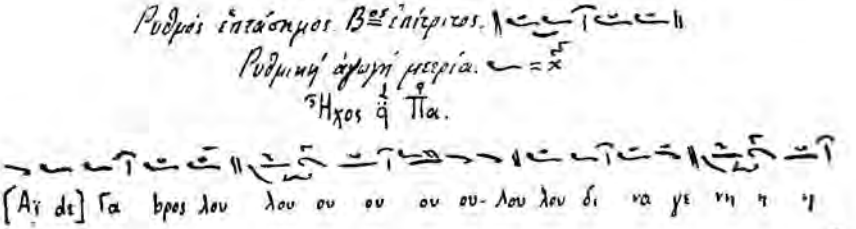

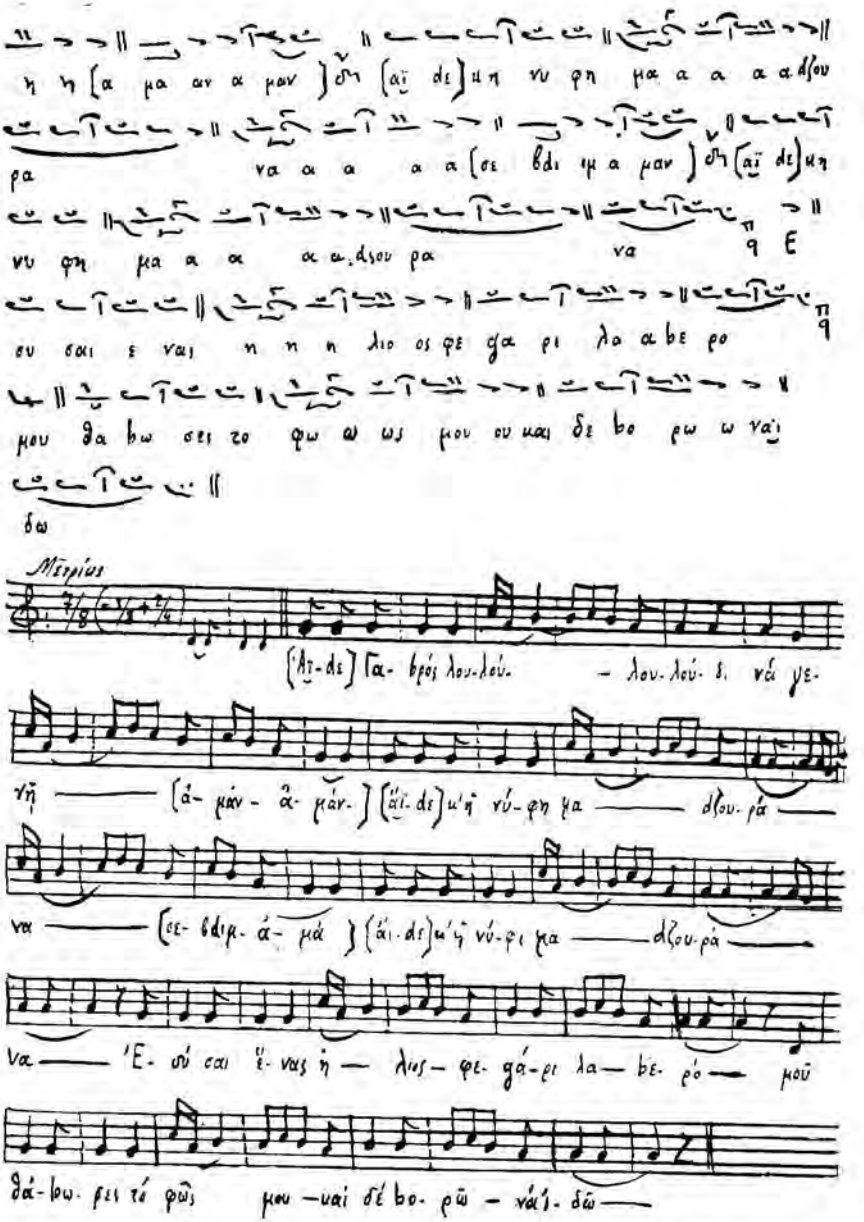

Γαβρὸς λουλούδι νὰ γενῇ κ' ἡ νύφη μαδζουράνα
κι ὁ σύνδεκνος βασιλικός, γιὰ νὰ μυρίζουν τ' ἄνθια.

Τσάκισμα : Ἐσύ 'σαι ἕνας ἥλιος, φεγάρι λαβερό·
μοῦ θάβωσες τὸ φῶς μου καὶ δὲ βορῶ νὰ ἰδῶ.

Σημ.— Ἡ παλαιὰ αὐτὴ μελῳδία ἦταν ἄλλοτε ὁ συνηθισμένος χαβᾶς γιὰ τοὺς γάμους. Ὅμως στὸ ἴδιο μέλος ἐφαρμόζονται καὶ ἄλλα ὁμοιόμετρα δίστιχα τῆς ἀγάπης ἢ ἐπαινετικὰ καὶ σὲ ἄλλες συγκεντρώσεις, ὅπως καὶ σὲ πατινάδες. Σήμερα ὁ χαβᾶς αὐτὸς σπανίως ἀκούεται, γιατὶ προτιμῶνται ἄλλες νεώτερες μελῳδίες γιὰ τὰ δίστιχα τοῦ γάμου καὶ τῶν ἄλλων διασκεδάσεων.

2

Ἄστρο τῆς αὐγῆς.

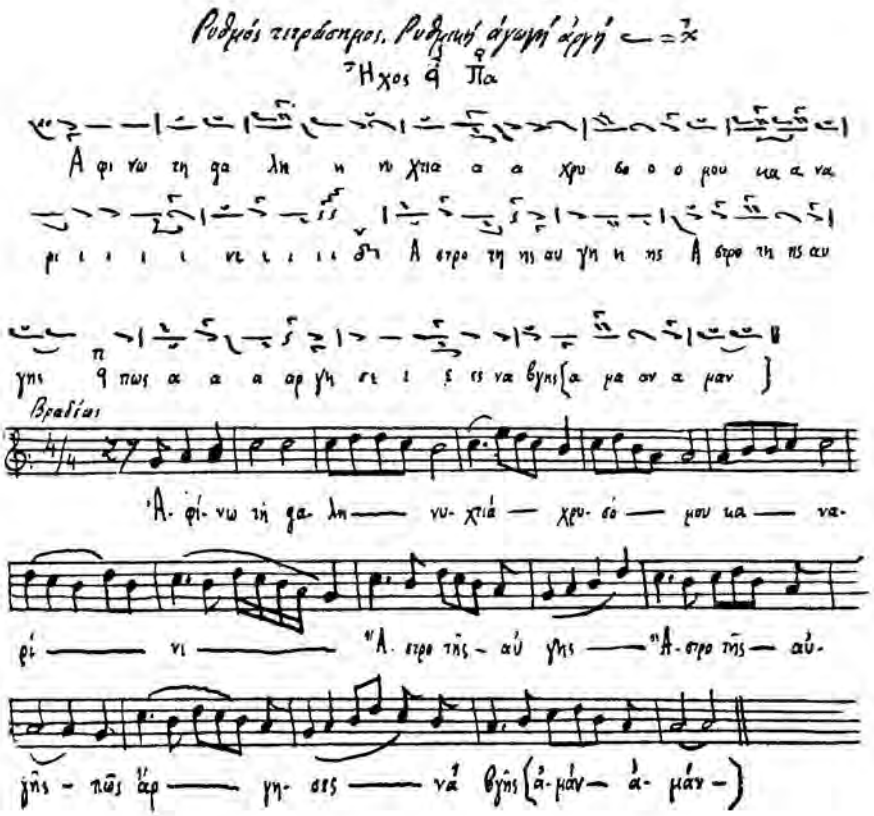

Ἀφήνω τὴ γαληνυχτιά, χρυσό μου καναρίνι·
μαγνήτ' ἔχει τὸ σπίτι σου, νὰ φύγω δὲ μ' ἀφήνει.

Τσάκισμα: Ἄστρο τῆς αὐγῆς,
πῶς ἄργησες νὰ βγῇς;

Σημ.— Εἶναι πολὺ παλαιὰ μελῳδία. Τὴ χρησιμοποιοῦσαν σὲ τραπέζια καὶ σὲ πατινάδες. Σήμερα σπανίως ἀκούεται.

3

Τὸ barbουνάκι.

Χορὸς συρτός.

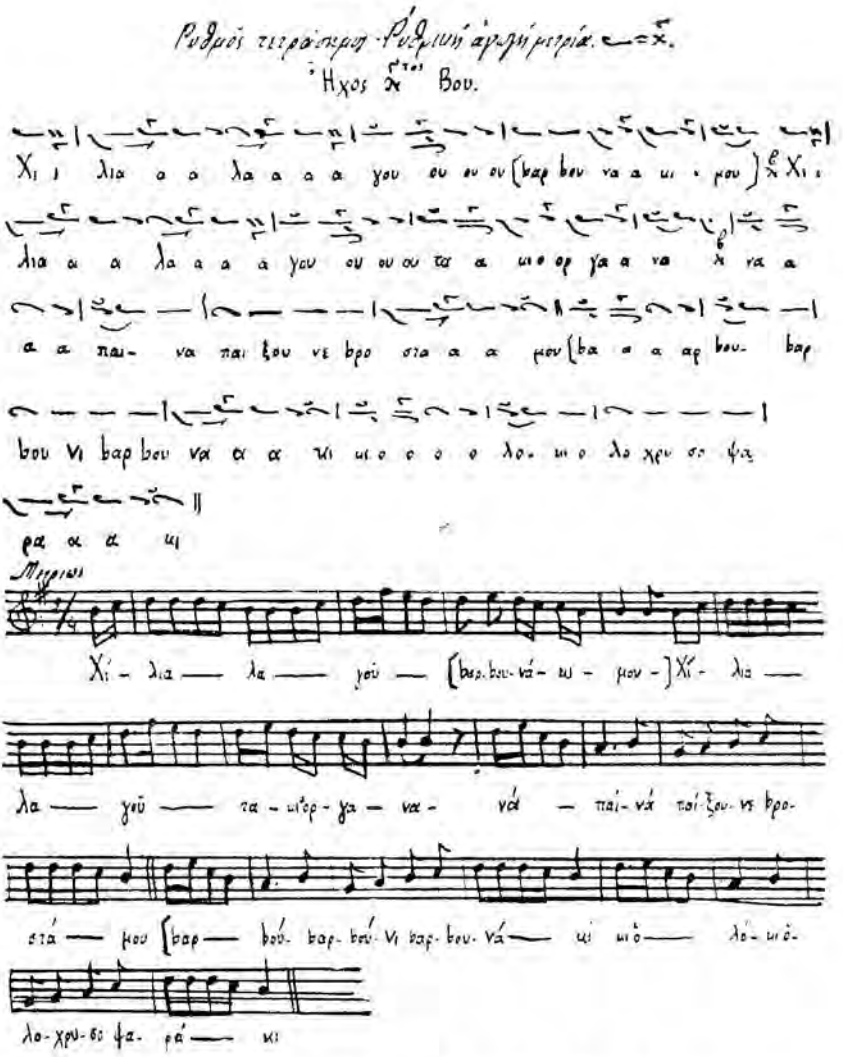

Χίλια λαγοῦτα κι ὄργανα νὰ παίξουνε βροστά μου,
σὰ δέ σε ἰδοῦν τὰ μάτια μου, δὲ χαίρετ' ἡ καρδιά μου.

Τσάκισμα : 1. barbούνι, barbουνάκι
κι ὁλόχρυσο ψαράκι.

2. barbούνι, barbουνάκι,
τῆς θάλασσας ψαράκι.

Σ η μ.— Στὴν παλαιὰ αὐτὴ μελῳδία ἐφαρμόζονται διάφορα δεκαπεντασύλλαβα δίστιχα. Τσακίσματα ὅμως λέγονται μόνον τὰ ἀνωτέρω δύο ἐναλλάξ.

4

Τὸ πιπινάκι.

Χορὸς συρτὸς γοργός.

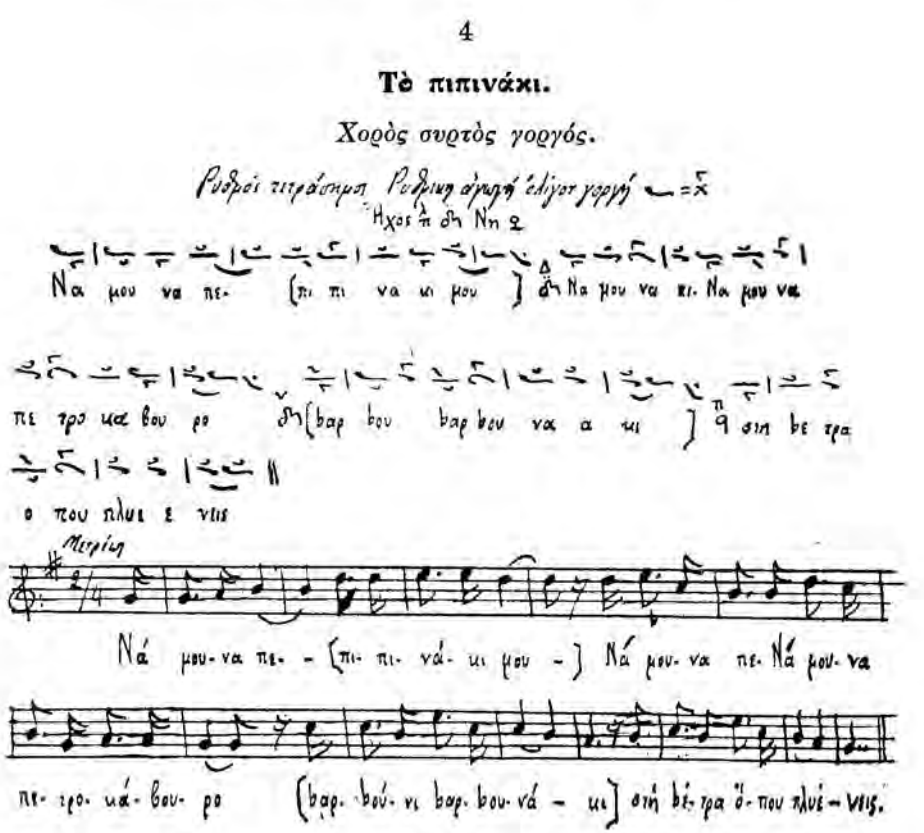

Νά 'μουνα πετροκάβουρο στὴ βέτρα ὅπου πλυένεις,
νὰ δάκωνα τὸ πόδι σου, νὰ κάθεσαι νὰ κλαίῃς.

Σ η μ.— Στὸ ἀρχαῖο αὐτὸ μέλος τοῦ συρτοῦ ἐφαρμόζονται διάφορα ὁμοιόμετρα δίστιχα. Στὸ κάθε ἕνα ὅμως παρεμβάλλονται γιὰ τσάκισμα αἱ λέξεις, ποὺ εἶναι μέσα σὲ ἀγκύλες.

5

Μάννα μου, τὰ λουλούδια μου.

Ρυθμός τετράσημος. Ρυθμική ἀγωγή ἀργή.

Ἦχος λ/π ⌣ Πα

Μαν να α μου ου ου τα α α α α α α ⌣ λου λου ου δια

α α μου ⌣ ου υ χνα α να α τα α α α α το τι ι ζη η ης

(μαν να μου γλυ κειά) ⌣ ου υ χνα α να α τα α α α α πο τι ι

ζη η ης (μαν να μου γλυ κειά)

Τσάκισμα

Ρυθμός ἐπτάσημος Βος ἐπίτριτος. ⌣ Για σε να α για σε να α φευ γω θα

παω στα ξε να α (Α μαν α μαν) ⌣ Για σε να α για σε

να α φευ γω θα παω στα ξε να α (Α μαν α μαν)

Βραδέως

Μάν- να - μου — τά — λου- λού — δια —

μου ου — χνά - νά — τά — πο τι — ζης — (μάν- να

μου γλυ- κειά) ου — κειά — Τσάκισμα Για σε — να - για σε -

να — φεύ- γω θά πάω στά ξέ - να — (Α- μάν ά- μάν)

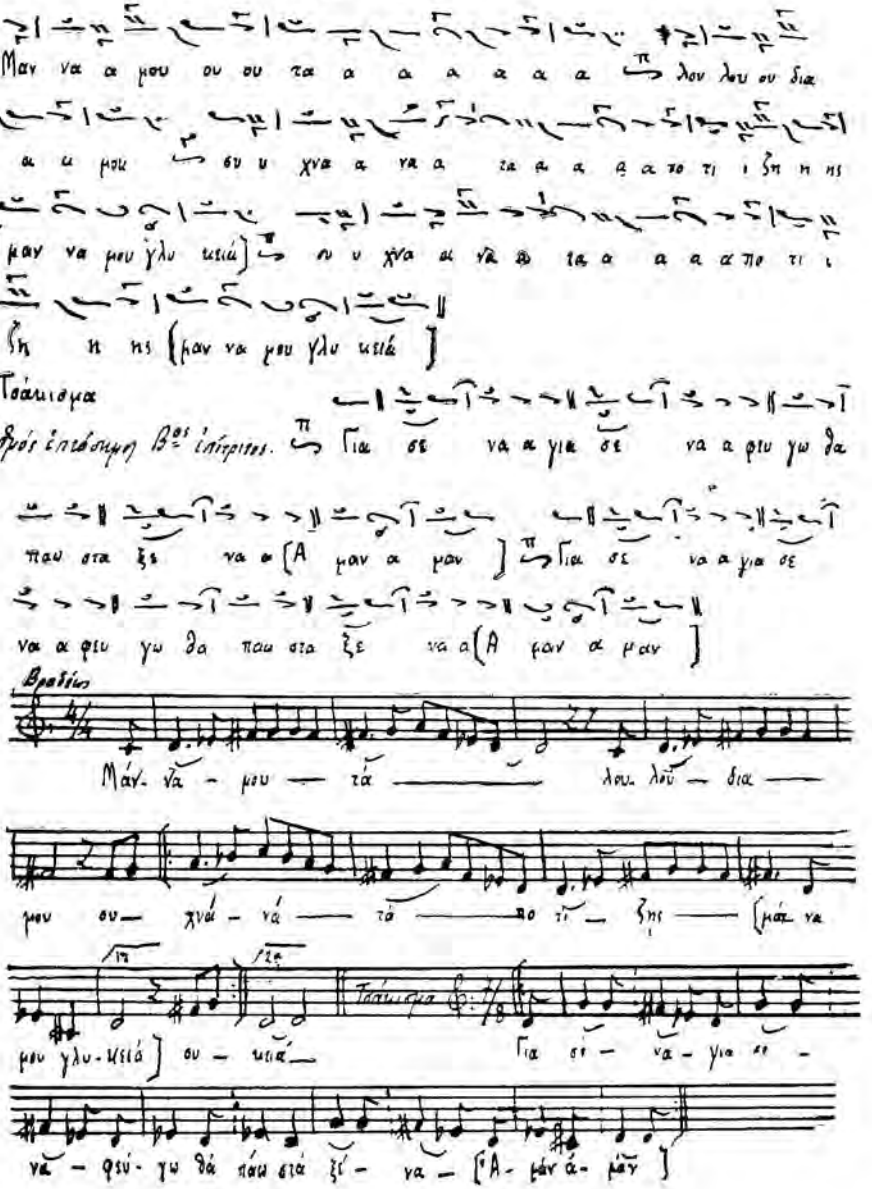

Μάννα μου, τὰ λουλούδια μου συχνὰ νὰ τὰ ποτίζῃς,
κάθε πρωὶ μὲ τὴ δροσὰ νὰ τὰ κορφολογίζῃς.

Τσάκισμα : Γιὰ σένα, γιὰ σένα,
φεύγω, θὰ πάω στὰ ξένα.

6

Ἔλα, πᾶμε.

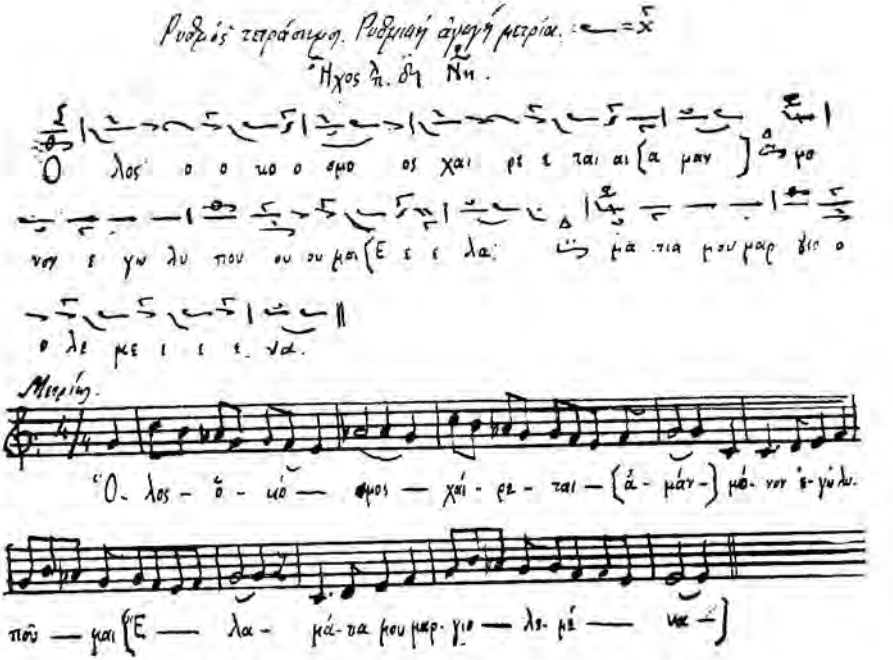

Ὅλος ὁ κόσμος χαίρεται, μόνον ἐγὼ λυποῦμαι,
γιατὶ τὸ φῶς μου τὸ γλυκὺ ἀκόμα τὸ στεροῦμαι.

Τσακίσματα : 1. Ἔλα,
μάτια μου μαργιολεμένα.
2. Πᾶμε,
στὴν ἀγάπ᾽ ἀπ᾽ ἀγαπᾶμε.
3. Ἔλα,
μυρισμένη μου κανέλλα.
4. Στάσου,
θά με κάμῃς νὰ χτικιάσω.

Σ η μ.— Δίστιχα ἐφαρμόζονται ὁποιαδήποτε ἀπὸ τὰ ὁμοιόμετρα. Τσακίσματα ὅμως ἐπαναλαμβάνονται τὰ ἀνωτέρω ἐναλλάξ.

7

Ἔλα, μάτια μ', ἔλα.

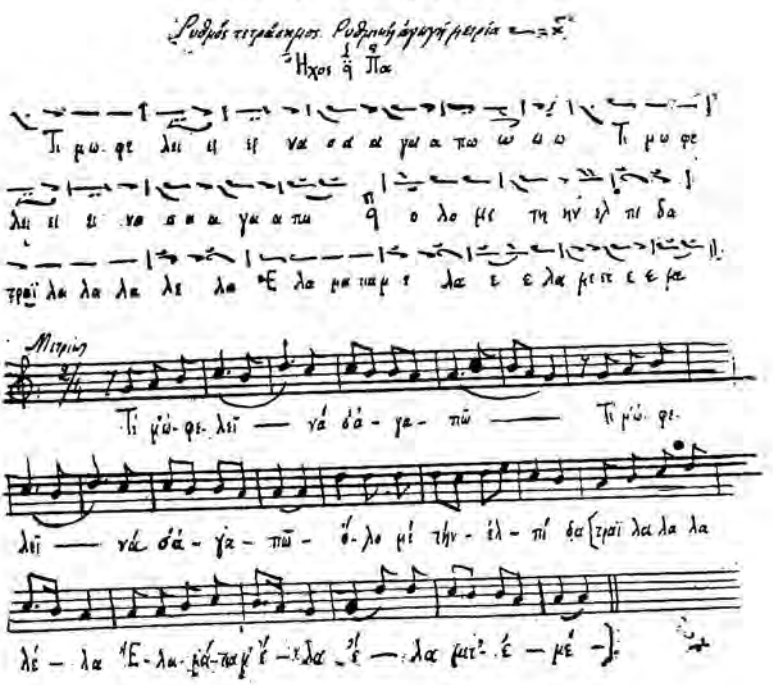

Τί μ' ὠφελεῖ νὰ σ' ἀγαπῶ ὅλο μὲ τὴν ἐλπίδα ;
Τὴ γνώμη σου κατάλαβα, τὴ δύχη μου τὴν εἶδα.

Τσακίσματα : 1. Ἔλα, μάτια μ', ἔλα,
ἔλα μετ' ἐμέ.
2. Ζύγα, ζύγα κ' ἔλα,
ζύγωνε κοντά.
3. Σύρε πάλι κ' ἔλα,
ἔλα μετ' ἐμέ.

Σ η μ.— Καὶ στὴ μελῳδία αὐτὴ ἐφαρμόζονται ὁποιαδήποτε ἀπὸ τὰ δεκαπενταστύλλαβα δίστιχα. Τσακίσματα ὅμως ἐναλλάσσονται τὰ ἀνωτέρω.

8

Ἂς τραγουδήσω κι ἂς χαρῶ.

Ρυθμός ἐπιάσημος. Βοῦ Ἐπίτριτος.

Ρυθμική ἀγωγή μετρία ⌣ = χ.

Ἦχος ἀπ δη Νη

Ας τρα γου δη ή σω ω κι ας χα ρω ω ος παι ξω κι ας γε ε λα

σω ω ω για τι νο κο-[ω α μα αν α μα α α αν για τι

νο κο ομος ψε ευ τι κος δη για τι νο κο ο υμο ος ψευ τι

κο ος και θα το νε ξε ε χα σω ω ω Δε δα για δι ζω

βα α σα να α α α καῦ μους κια να στι να αγ μα τα

Μετρίως

7/8 (3/8 + 3/4)

Ἂς τρα-γου-δή-σω - κι ἂς χα-ρῶ - ἂς παί-ξω

κι ἂς γε - λα - σω — για τί - ν' ὁ - κό-(κι ἀ-μάν - ἀ-μάν —) για τι -

ν' ὁ - κό-ομος ψεύ - τι-κος — για-τί ν' ὁ κό-ομος - ψεύ-τι-κος - και θά τό-

νε ξε χά - σω — Δε δα - γ-ά - δι-ζω βά — σα να — καῦ-

μους - κι ἄ - να στε-ναγ — μα-τα —

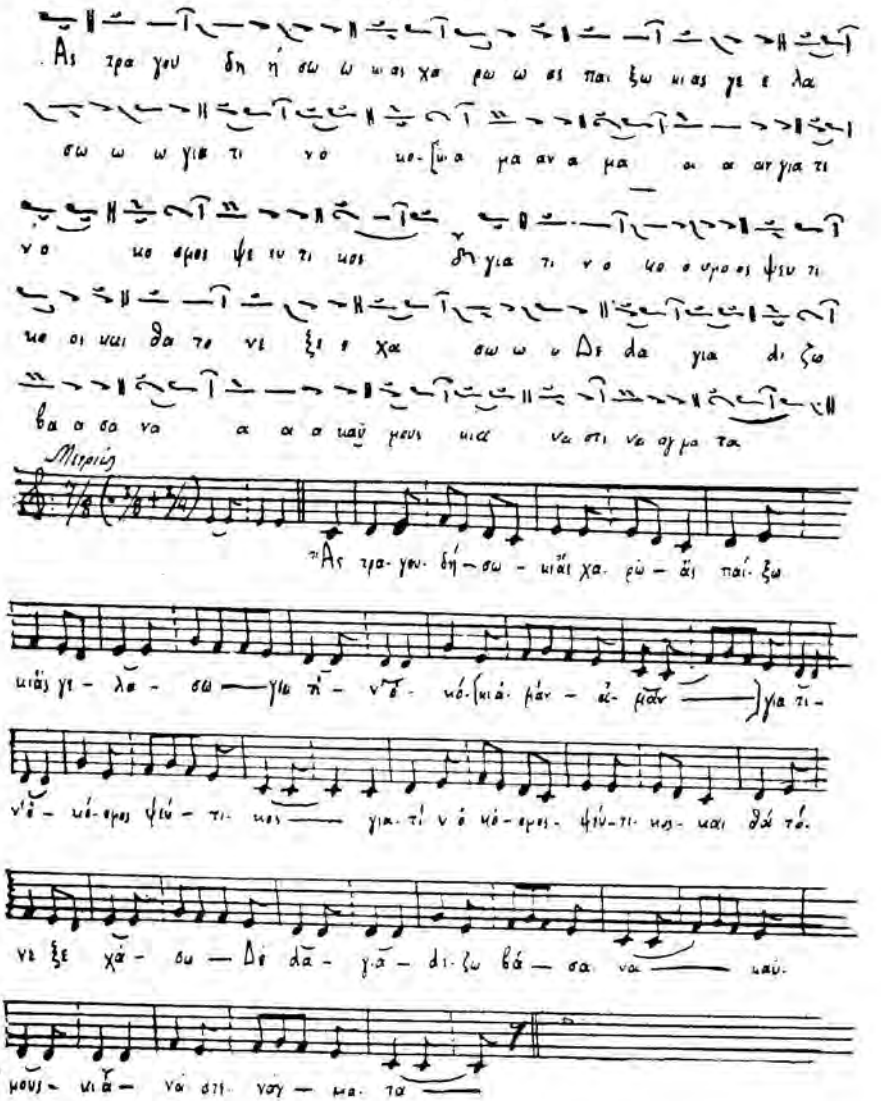

Ἂς τραγουδήσω κι ἂς χαρῶ, ἂς παίξω κι ἂς γελάσω,
γιατὶ ’ν’ ὁ κόσμος ψεύτικος καὶ θὰ τόνε ξεχάσω.

Τσάκισμα : Δὲ δαγιαδίζω βάσανα,
καϋμοὺς κι ἀναστενάγματα.

9

Ἔρι τὸ πουλάκι μου.

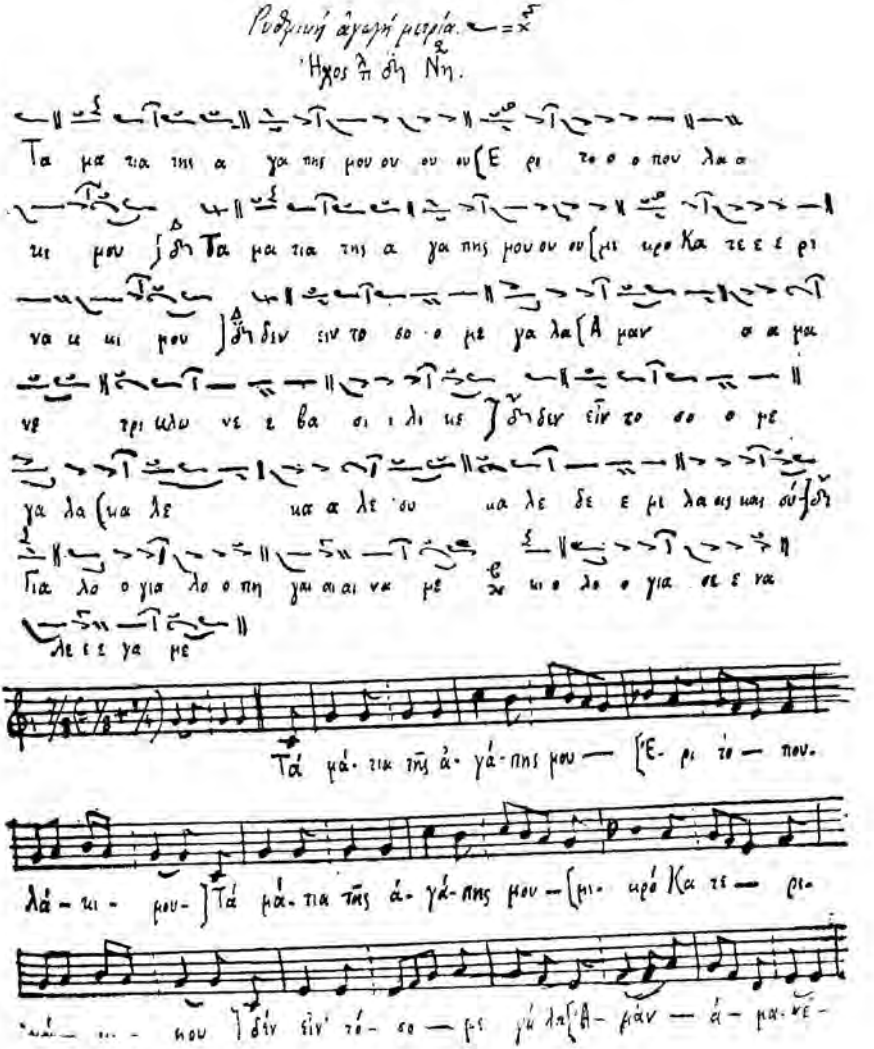

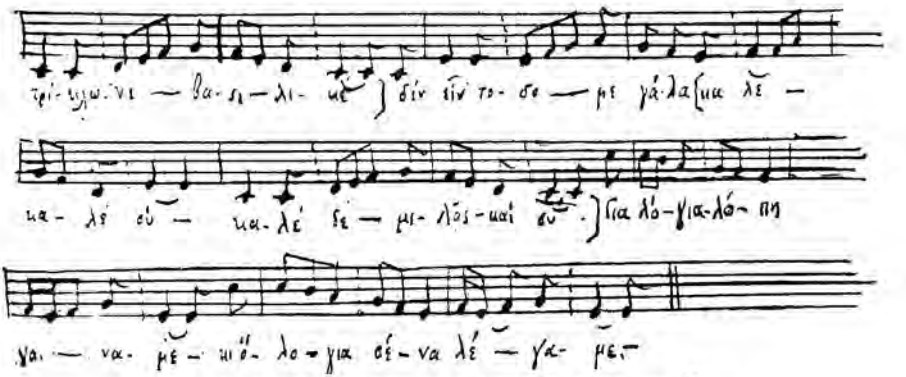

Τὰ μάτια τῆς ἀγάπης μου δὲν εἶν' τόσο μεγάλα,
μὰ σὰν dὸ μέλι 'ναι γλυκά, σὰ dὸ μελάνι μαῦρα.

Τσάκισμα : Γιαλὸ γιαλὸ πηγαίναμε
κι ὅλο γιὰ σένα λέγαμε.

Σ η μ.— Στὴν ἴδια μελῳδία ἐφαρμόζονται διάφορα δεκαπενταsύλλαβα δίστιχα καὶ τσακίσματα δμοιόμετρα μὲ τὸ ἀνωτέρω. Ἀνάμεσα δμως σὲ κάθε δίστιχο παρεμβάλλονται πάντοτε καὶ οἱ ἀνωτέρω μέσα στὶς ἀγκύλες φράσεις.

10

Ἀμάν, ἀμάν, πουλί μου.

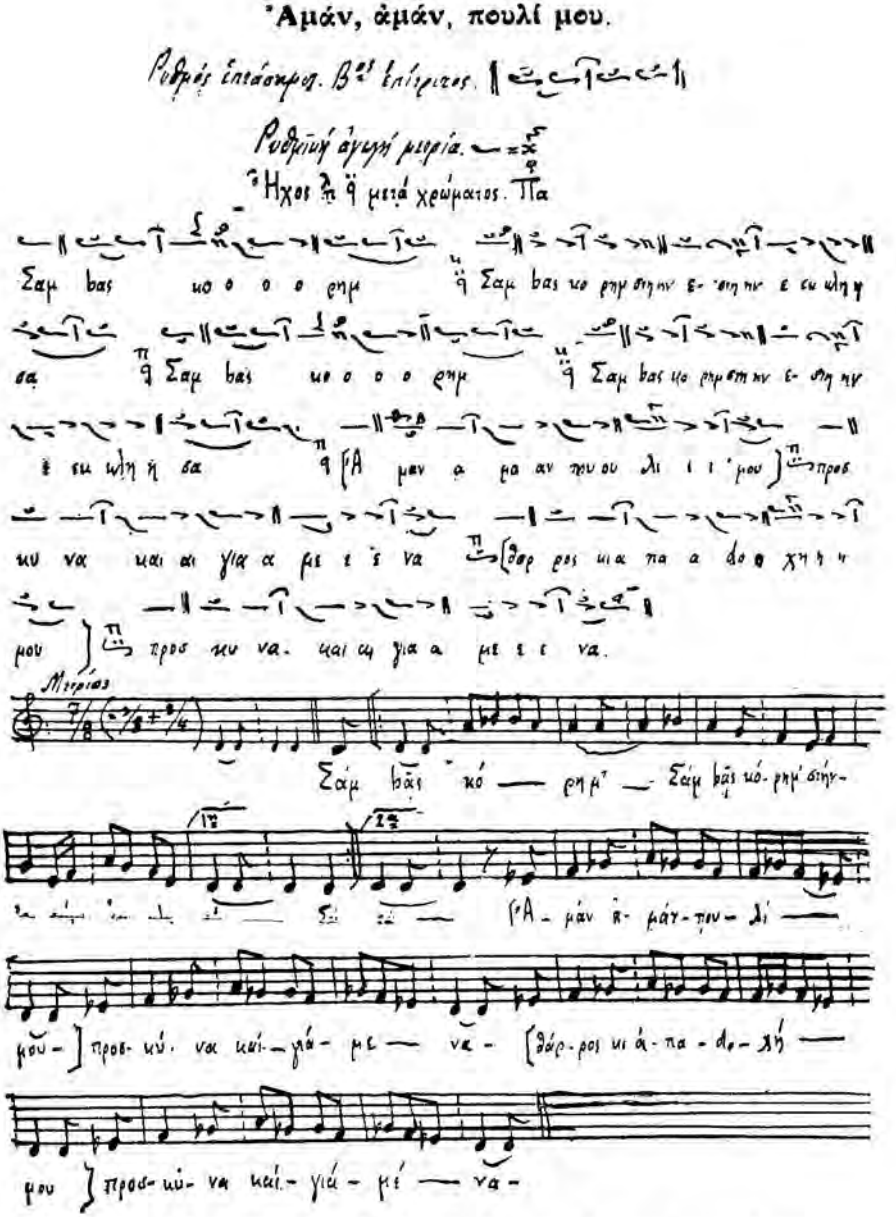

Σὰμ bᾶς, κόρη μ', στὴν ἐκκλησά, προσκύνα καὶ γιὰ μένα,
γιὰ νὰ σωθοῦν τὰ κρίματα, πόχουμε καμωμένα.

Τσάκισμα : Ἀμάν, ἀμάν, πουλί μου,

θάρρος κι ἀπαδοχή μου,

Σ η μ.— Κάθε φορὰ ἐπαναλαμβάνεται τὸ ἴδιο τοάκισμα, ὅπως εἶναι ἀνωτέρω.

11

Ἔρη, Ἐρηνάκι μου.

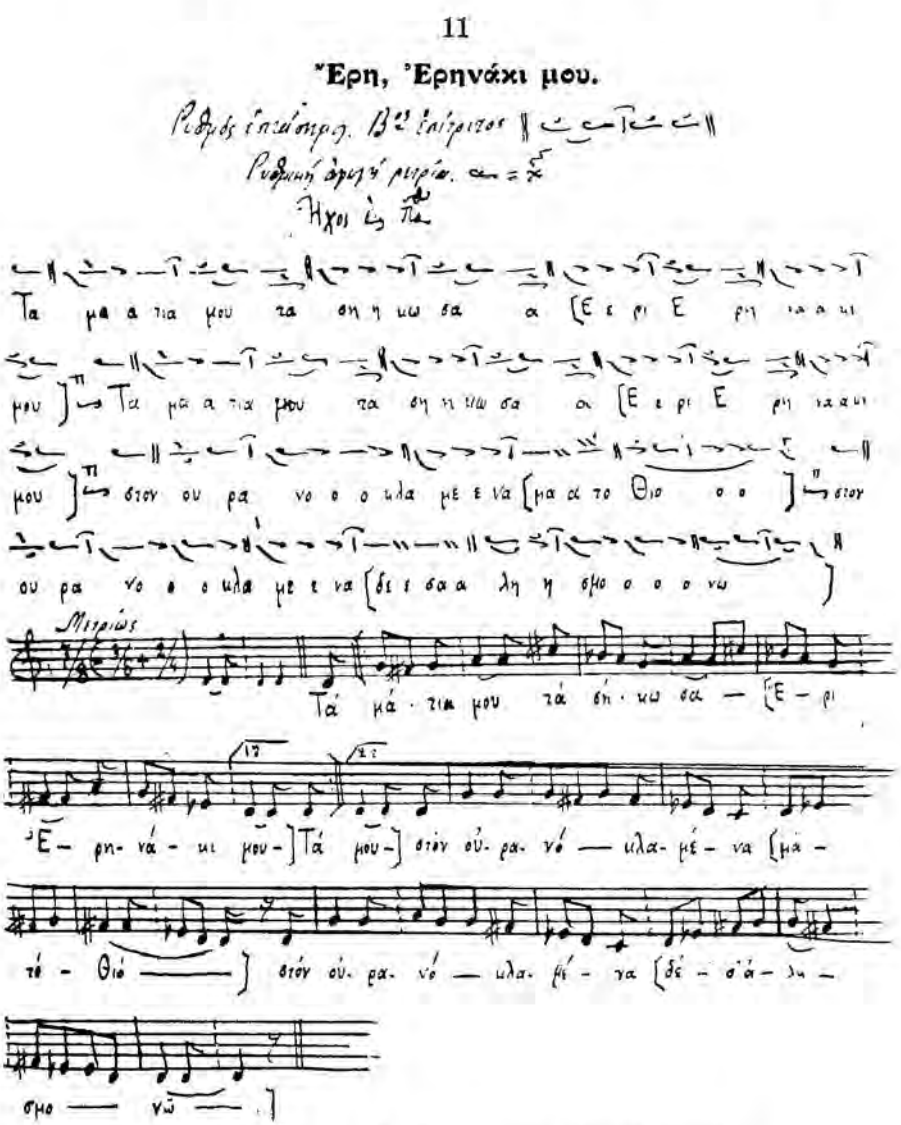

Τὰ μάτια μου τὰ σήκωσα στὸν οὐρανὸ κλαμένα
καὶ μοῦ 'πε ἕνα σύγνεφο ἔχει ὁ Θεὸς γιὰ μένα.

Σ η μ.— Σὲ κάθε δίστιχο, ποὺ ἐφαρμόζεται στὴ μελῳδία αὐτή, ἐπαναλαμβάνονται αἱ φράσεις, ποὺ εἶναι μέσα στὶς ἀγκύλες.

12

Ἐρηνιό, Κατερινιό.

Ρυθμός τετράσημος. Ρυθμική ἀγωγή μετρία.

Ἦχος

Αν bα dρε ευ της πα dρευ ο μαι [Ε ρη νιω Κα τε ρι νιω] Αν bα

dρε ευ της πα dρευ ο μαι [Ε ρη νιω Κα τε ρι νιω] α αν μει ει ει νης

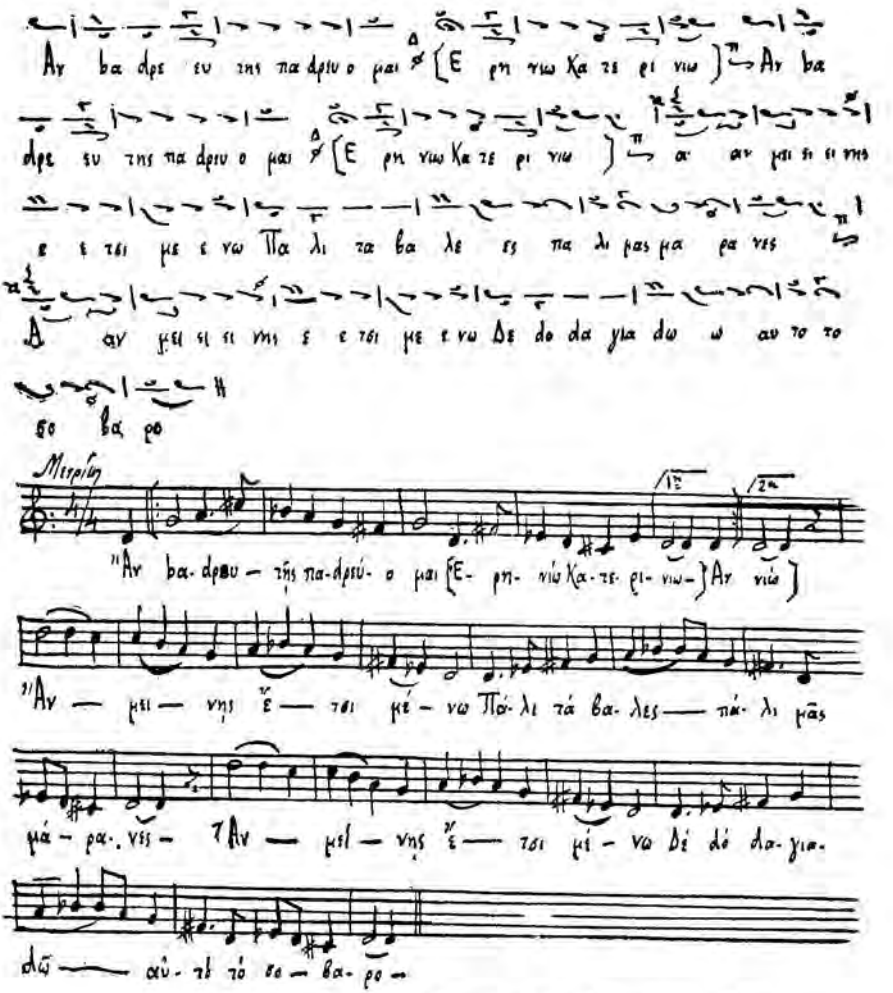

ε ε τσι με ε νω Πα λι τα βα λε ες πα λι μας μα ρα νες

Α αν μει ει ει νης ε ε τσι με ε νω Δε do da για dω ω αυ το το

σο βα ρο

Μετρίη

Ἂν bα-dρευ-τῇς πα-dρεύ-ο μαι [Ε-ρη-νίω Κα-τε-ρι-νιω-] Αν νίω]

Ἂν — μει — νῃς ἔ — τσι μέ — νω Πά-λι τά βα-λες — πά-λι μᾶς

μά-ρα-νες — Ἂν — μεί — νῃς ἔ — τσι μέ — νω Δὲ dὸ dα-για-

dῶ — αὐ-τὸ τὸ σο — βα-ρο —

Ἂν bαdρευτῇς, παdρεύομαι· ἂν μείνῃς ἔτσι, μένω
κι ἂν γίνῃς καὶ καλογρι.ά, κ' ἐγὼ τὰ ράσα βαίνω.

Τσακίσματα: 1. Πάλι τά 'βαλες,
πάλι μᾶς μάρανες.
2. Δὲ dὸ dαγιαdῶ
αὐτὸ τὸ σοβαρό.

13

Δὲ μ' ἔρριχνε σὲ μι' ἀρρωστειά.

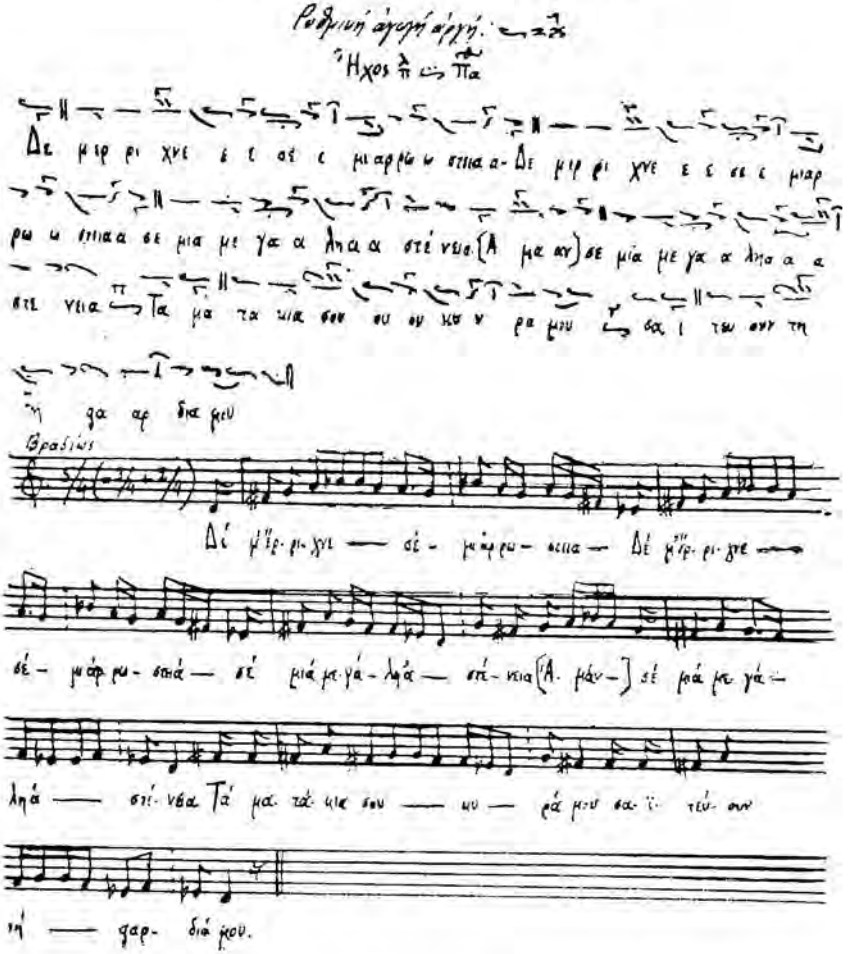

Δὲ μ' ἔρριχνε σὲ μι' ἀρρωστειά, σὲ μιὰ μεγάλη ἀστένεια,
καὶ βλαστημῶ τὴ δύχη μου, ποὺ μ' ἔρριξε σὲ σένα.

Τσάκισμα : Τὰ ματάκια σου, κυρά μου,
σαϊτεύουν τὴ γαρδιά μου.

14

Χήρα, ν' ἀλλάξῃς τ' ὄνομα.

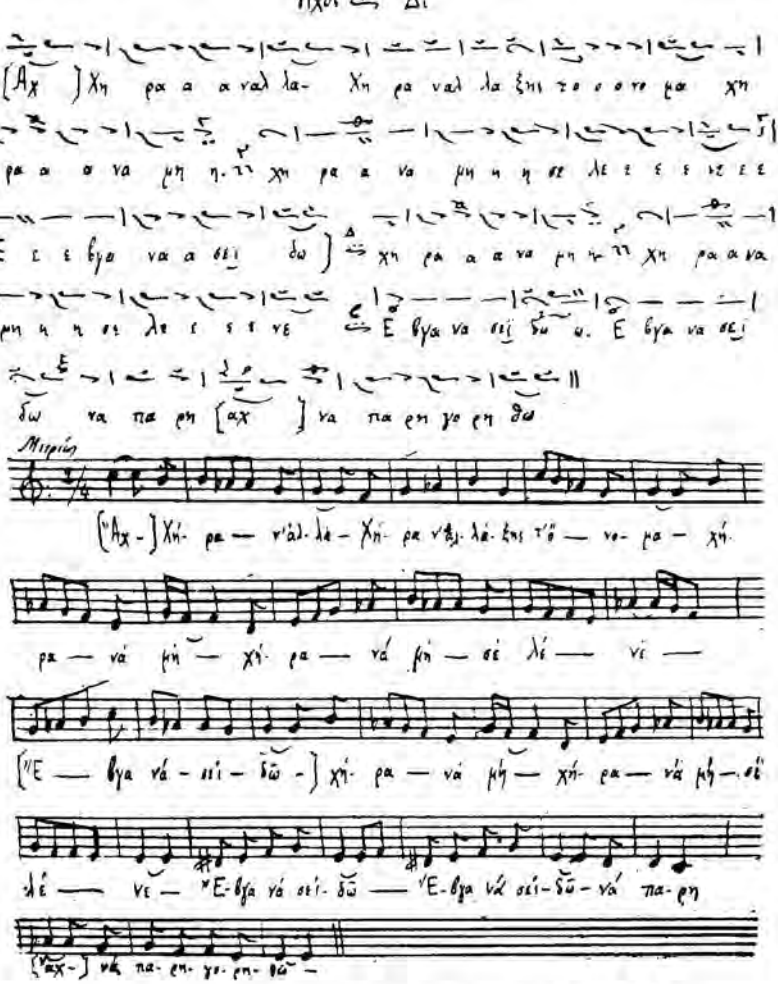

15

Τσοβανάκι μ', ἀμάν.

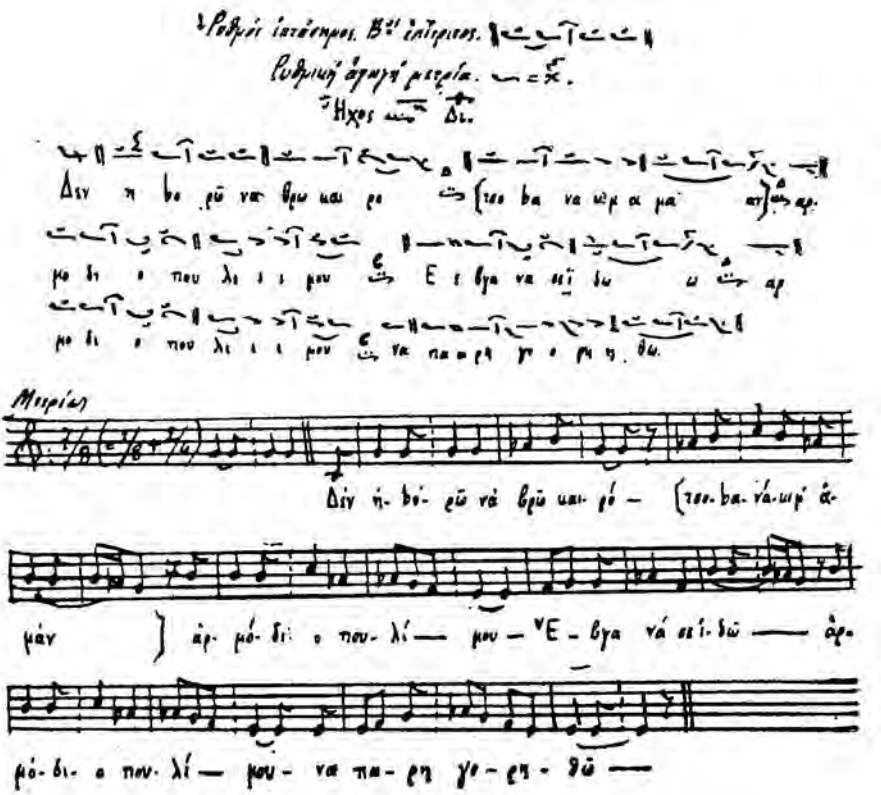

Δὲν ἠborῶ νὰ θρῶ καιρὸ ἀρμόδιο, πουλί μου,
νὰ κάτσω νά σου ξηγηθῶ τοὺς ἀναστεναγμοί μου.

Τσάκισμα : Ἔβγα νά σε ἰδῶ,
νὰ παρηγορηθῶ.

16

Τὰ μάτια σ' ὅποιος κι ἂν δὰ ἰδῇ.

Ρυθμὸς δικάσημος Σύνθετος ἀπὸ τετράσημον καὶ ἐξάσημον

Ρυθμικὴ ἀγωγὴ μετρία

Ἦχος

Τα μα τια σ ο ποιος κι αν δαϊ δη α ας ει ειν και αι πι ι κρα ο

με νο ος [Α α μαν σε βδι ι ιμ α μαν] τι τη ν βι κρα την α

λη σμο νει ει και αι χαι κι ρε ε το ο κα αυ με νο ο ος [σε

ιχαιν τα μά α τια α μου

Ισακισμα

Ρυθμὸς τετράσημος. Λε ε ε ρι λα α λε ε ρι λα τρι αϊ λα

λε λα λε λα ο πλα Λε ε ρι λα α λε ε ρι λα τρι

αϊ λα λε λα λα

Μετρίως

Τὰ μά-τια σ' ὅ-ποιος κι ἂν δαϊ-δῇ - ἄς - εἶν - καί - πι - κρα -

μέ - νος - [Ἀ - μάν - σε βδίμ - ἀ-μάν] τὴ βί-κρα τὴν ἀ-λη-σμο-νεῖ -

καί - χαί - ρεῖ - ὁ - καῦ - μέ - νος - [σέ ιχαίν τὰ μά - τια - μου]

λε - ρι-λά - λε - ρι-λα - τρι-αϊ-λα λε-λα λε λα ὅ-πλα

Λε - ρι-λά - λε - ρι-λα - τρι-αϊ-λα λε λα λά -

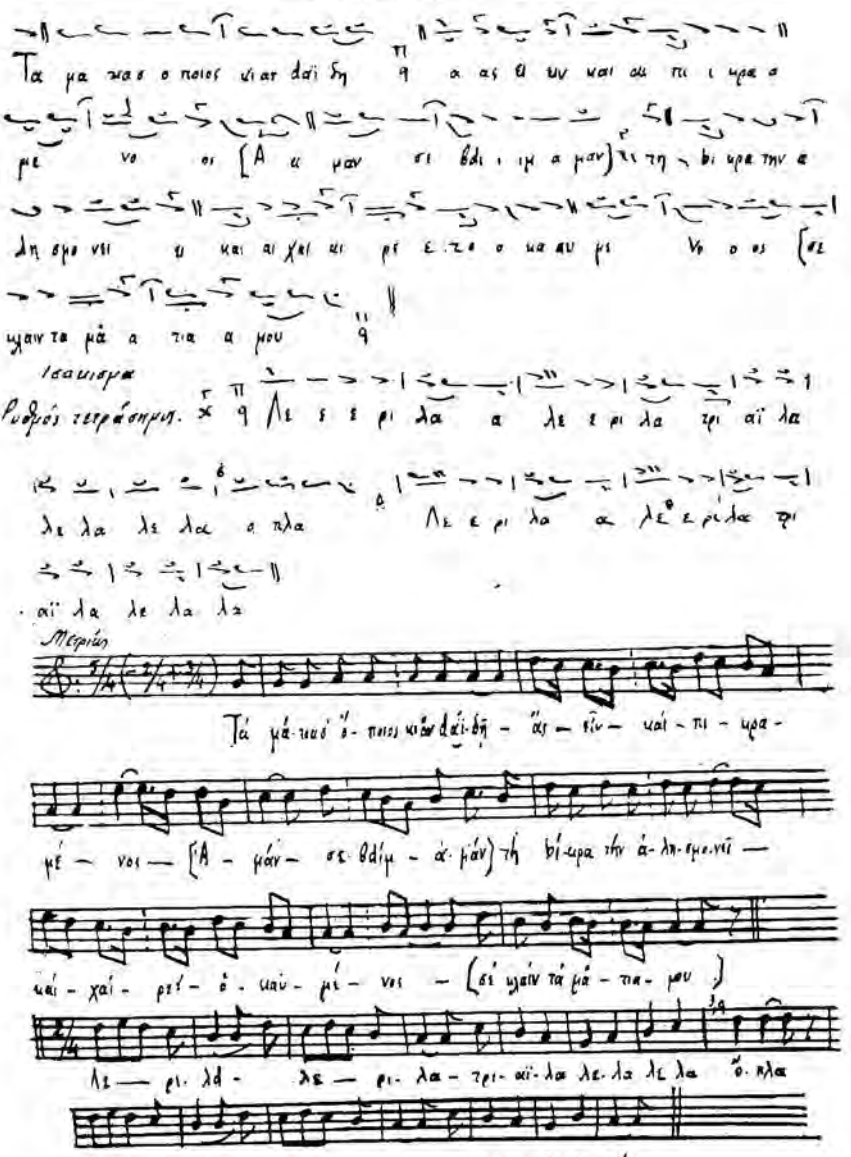

Τὰ μάτια σ᾽ ὅποιος κι ἂν δὰ ἰδῇ, ἂς εἶν᾽ καὶ πικραμένος,
τὴ bίκρα τὴν ἀλησμονεῖ καὶ χαίρετ᾽ ὁ καϋμένος.

Σ η μ.— Σὲ κάθε δίστιχο ἐπαναλαμβάνεται τὸ ἀνωτέρω τσάκισμα.

17

Ἄμαν, σὺ κυρούλα.

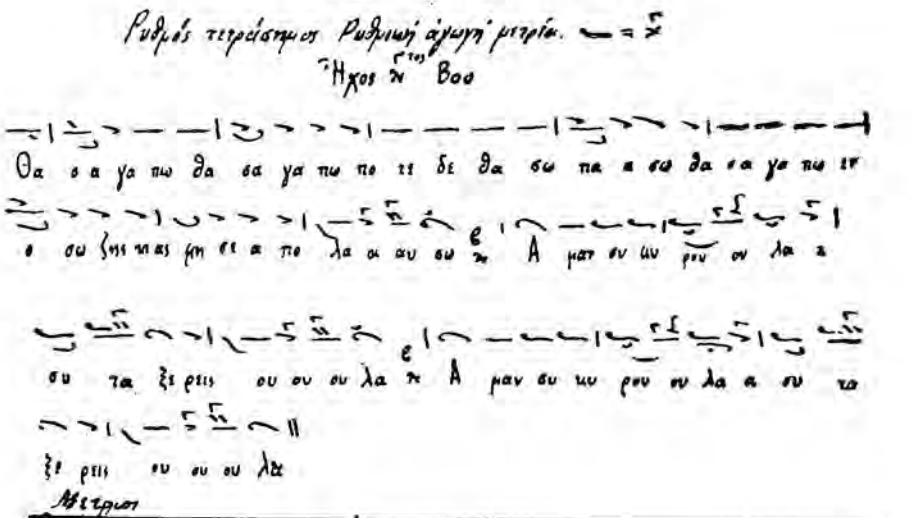

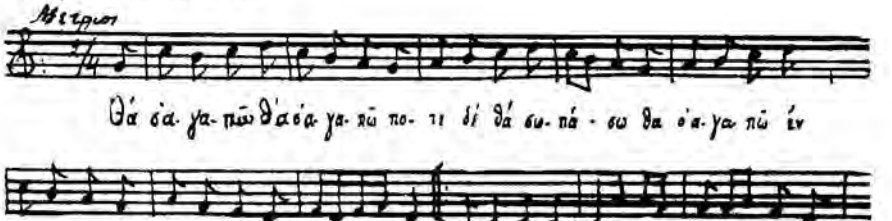

Θὰ σ᾽ ἀγαπῶ, θὰ σ᾽ ἀγαπῶ, ποτὲ δὲ θὰ σωπάσω,
θὰ σ᾽ ἀγαπῶ ἐν ὅσῳ ζῶ, κι ἂς μή σε ἀπολαύσω.

Τσάκισμα : Ἄμαν, σὺ κυρούλα,
σὺ τὰ ξέρεις οὔλα.

Σ η μ.— Κάθε φορὰ ἐπαναλαμβάνεται τὸ ἴδιο τσάκισμα.

18

Ποθαίνω ἐξ αἰτίας σου.

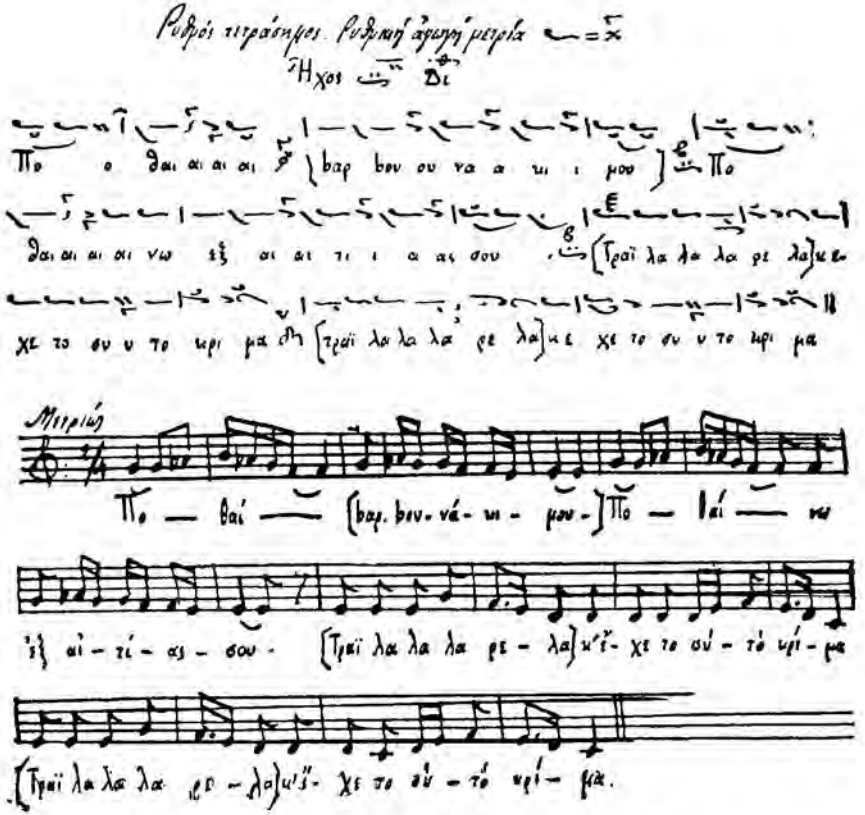

Ποθαίνω ἐξ αἰτίας σου, κ' ἔχε το σὺ τὸ κρῖμα.
Καὶ στὸ δικό μου θάνατο ἐσύ 'σουνα αἰτία.

19

Εἶναι καρδιές.

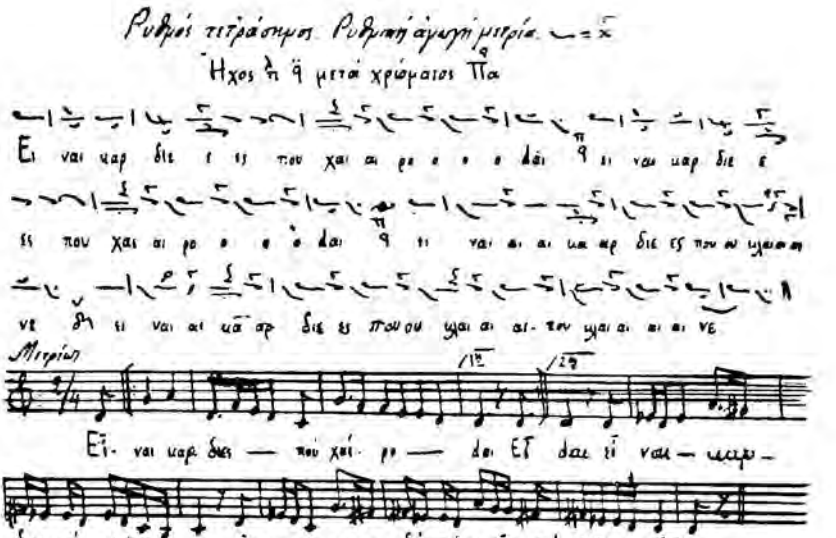

Εἶναι καρδιὲς ποὺ χαίροδαι, εἶναι καρδιὲς ποὺ κλαῖνε,
εἶναι καρδιὲς ὅπου πονοῦν καὶ κανενὸς δὲ λένε.

20

Δὲν εἶν' αὐγή.

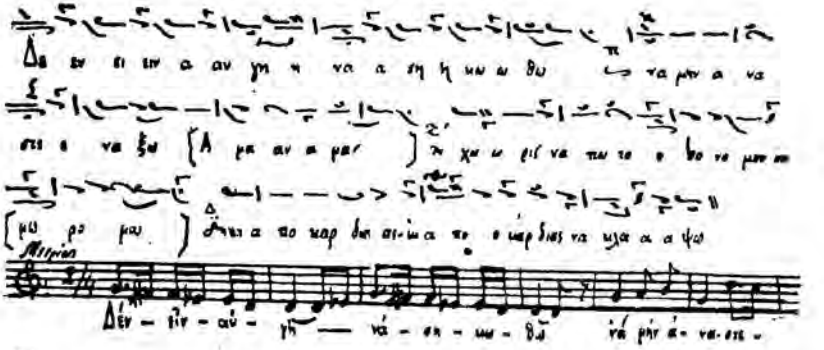

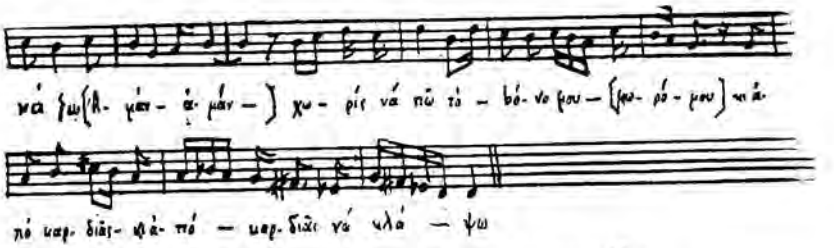

Δὲν εἶν' αὐγὴ νὰ σηκωθῶ, νὰ μὴν ἀναστενάξω,
νὰ θυμηθῶ τὸ bόνο μου κι ἀπὸ καρδιᾶς νὰ κλάψω.

21

Μὰ τὸν οὐρανό.

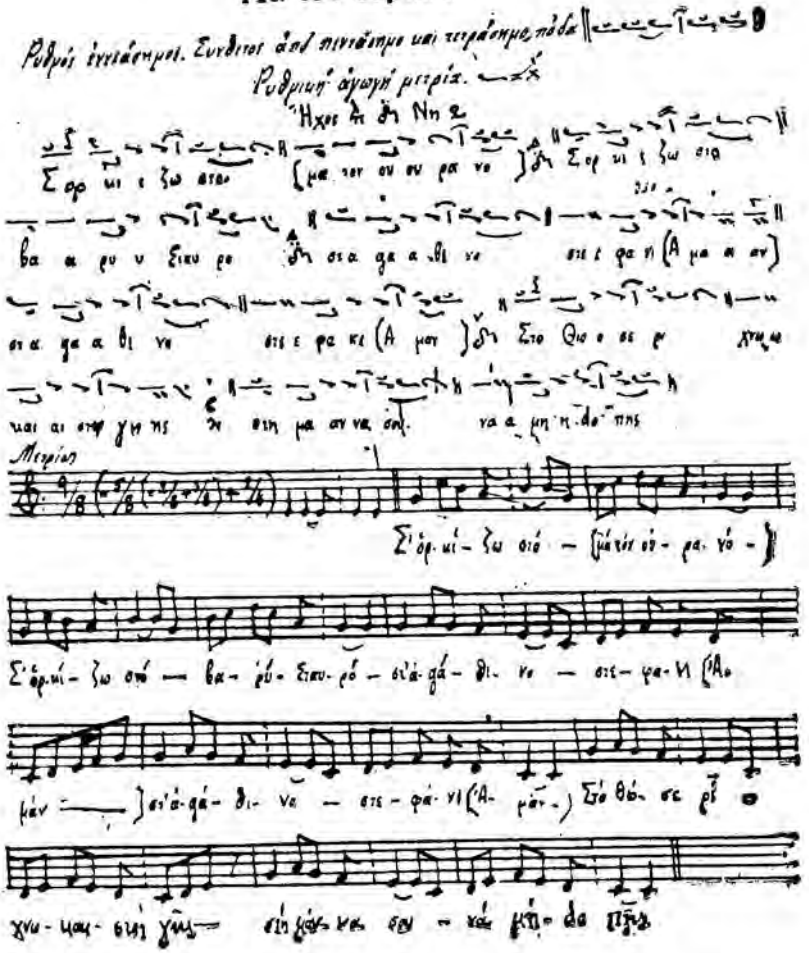

Σ' ὁρκίζω στὸ βαρὺ Σταυρό, στ' ἀgάθινο στεφάνι,
σὰ δέ με ἰδῇς στὴ γῆς νεκρή, μὴν ἀγαπήσῃς ἄλλη.

Τσάκισμα : Στὸ Θιὸ σὲ ρίχνω καὶ στὴ γῆς,
στὴ μάννα σου νὰ μή do πῇς.

22

Γιαρούμbι.

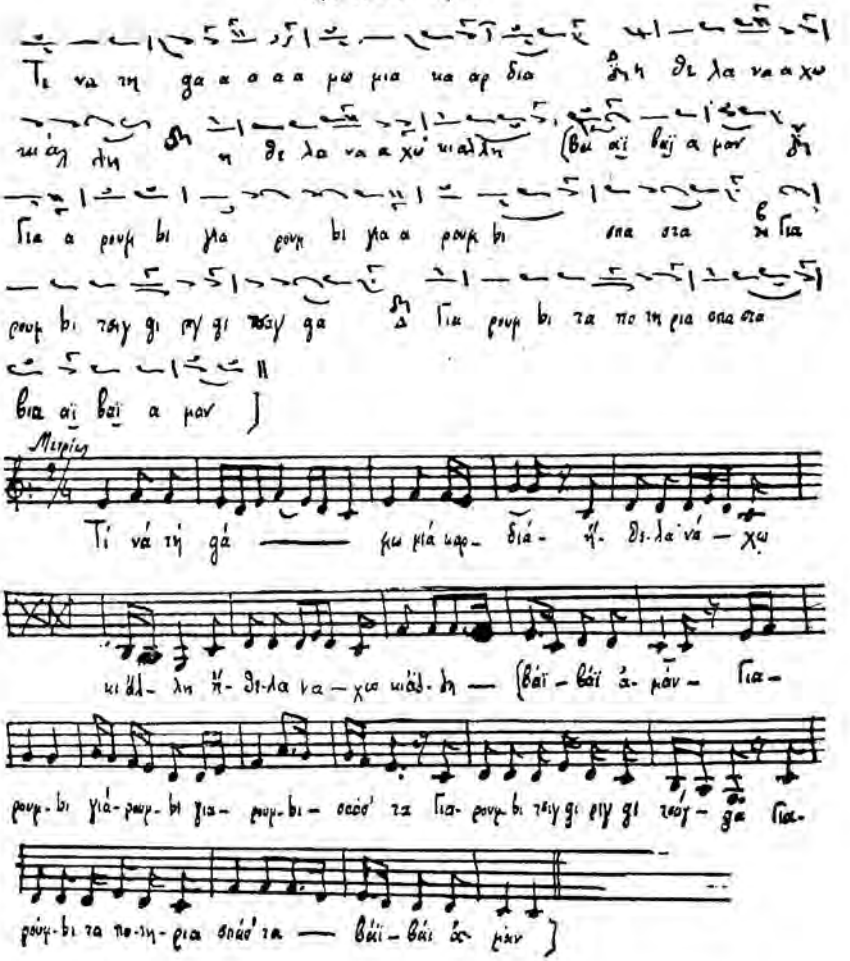

Τί νὰ τὴ γάμω μιὰ καρδιά! Ἤθελα νά ’χω κι ἄλλη,
νὰ σ’ ἀγαπῶ καὶ μὲ τὶς δυὸ καὶ λίγο νά ’ναι πάλι.

23

Τὰ μάτια σου σφάζουν πασᾶ.

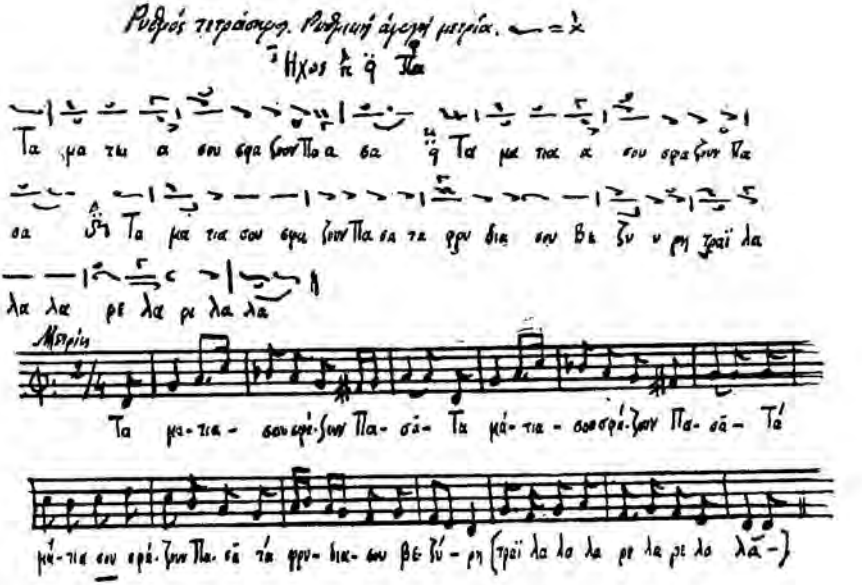

Τὰ μάτια σου σφάζουν πασᾶ, τὰ φρύδια σου βεζίρη,
τ’ ἀγελικό σου τὸ κορμὶ σφάζει καραβοκύρη.

24

Ὁ bárba Θοδωρῆς.

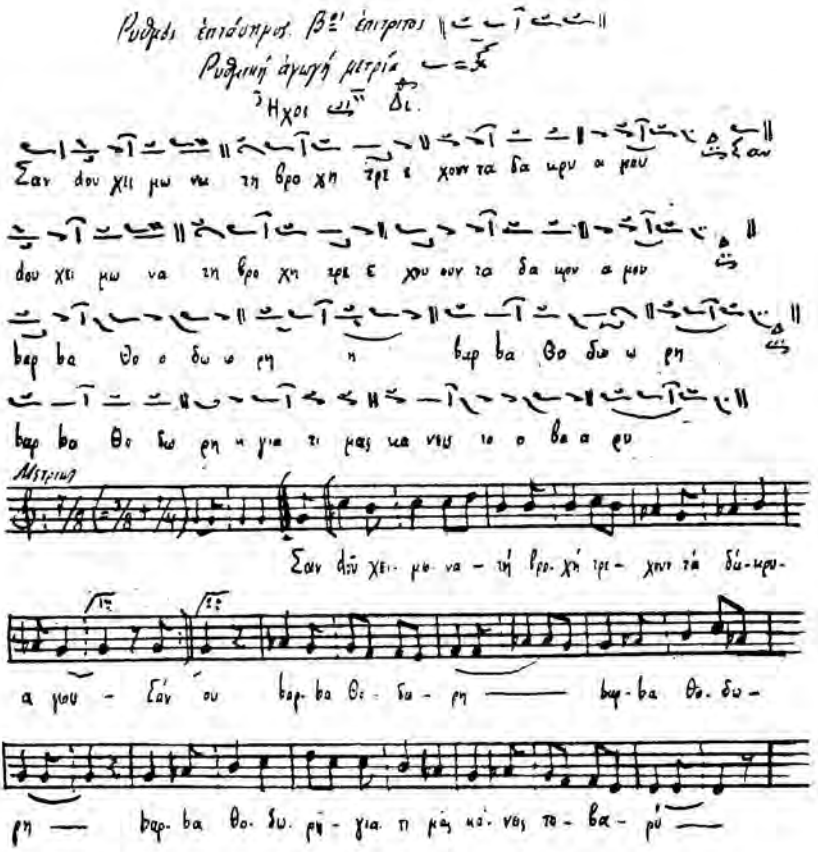

Σὰν δοῦ χειμῶνα τὴ βροχὴ τρέχουν τὰ δάκρυά μου
καὶ σὰν δὰ μαῦρα σύννεφα ἔτσ᾽ εἶναι ἡ καρδιά μου.

Τσάκισμα : bárba Θοδωρῆ,
γιατί μᾶς κάνεις τὸ βαρύ ;

25

Ἄστρο μου τῆς τραμουδάνας.

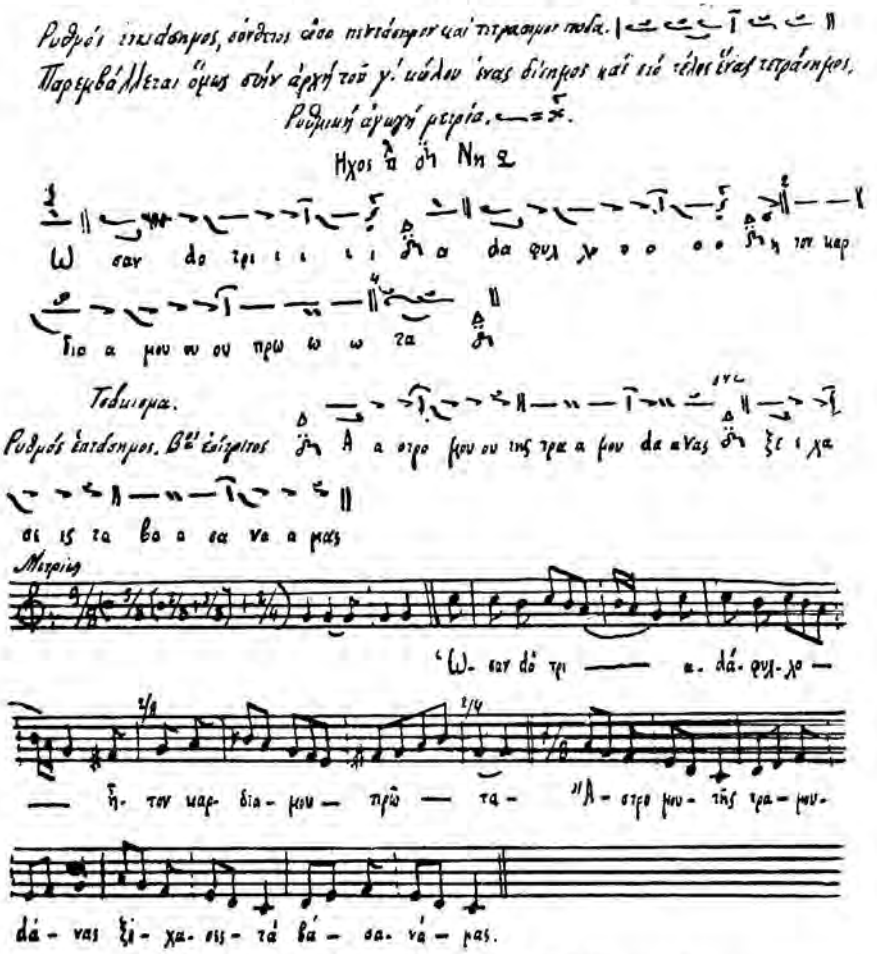

Ὡσὰν δὸ τριαδάφυλλο ἦτον καρδιά μου πρῶτα
καὶ τώρα ἐμαράθηκε σὰν δοῦ Μαϊοῦ τὰ χόρτα.

Τσάκισμα : Ἄστρο μου τῆς τραμουδάνας,
ξέχασες τὰ βάσανά μας.

26

Ἡ Σμυρνιά.

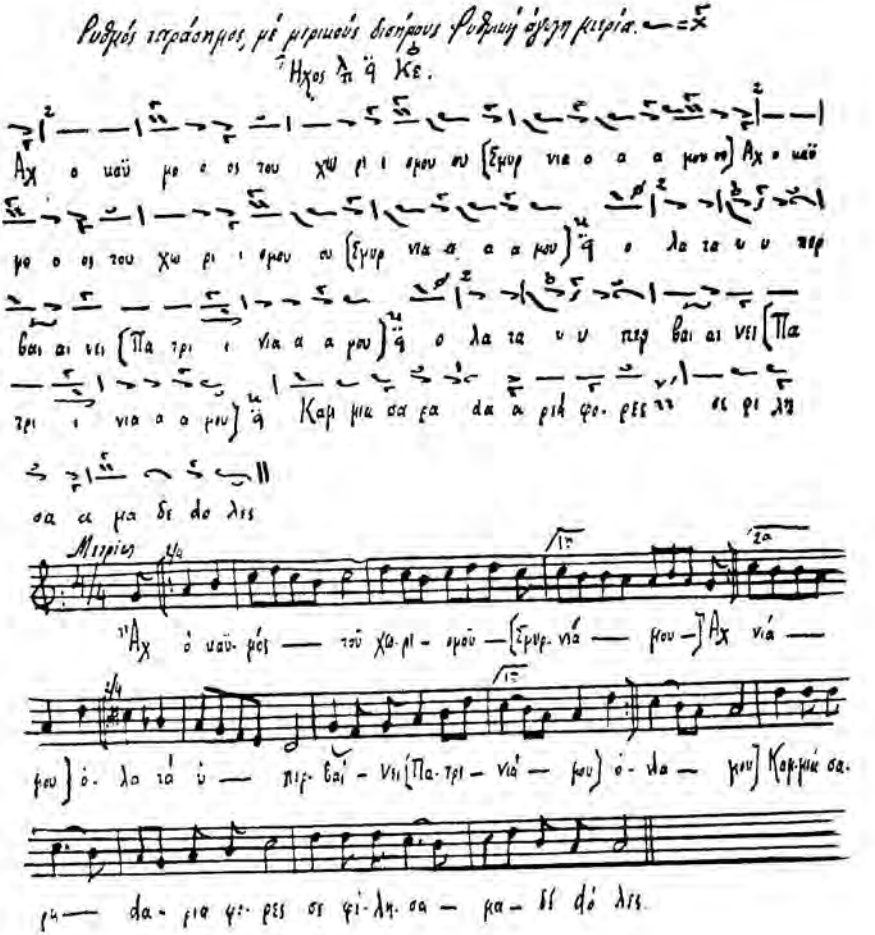

Ἄχ! ὁ καϋμὸς τοῦ χωρισμοῦ ὅλα τὰ ὑπερβαίνει·
εἶναι μιὰ λύπη, ποὺ ποτὲ ἀπὸ τὸ νοῦ δὲ βγαίνει.

Τσάκισμα: Καμμιὰ σαραδαριὰ φορὲς
σὲ φίλησα, μὰ δὲ δὸ λές.

27

Ἡ Παρασκευούλα.

Ρυθμός ἑπτάσημος. 3ος ἐπιτρίτος.

Ρυθμική ἀγωγή μετρία.

Ἦχος πλ.τος Βου.

Δεν η η βο ρουν βο ρουν τα μα α τια α μου πλ Δεν

η η βο ρουν βο ρου ουν τα μα α τια α μου πλ ναρ

θου ου νε να σεϊ δου ου νε [κρι μα α σε σε να Πα ρα σκευ

ου ου λα α μου] πλ ναρ θου ου νε να σεϊ δου ου νε [κρι

μα α σε σε να Πα ρα α σκευ ου ου λα α μου] πλ Πα αν τα

νια τα πα αν τα καλ λη δε ε ξα να γυ ρι ι ζουν πα λι

Δέν ἠ- βο- ροῦν — βο- ροῦν τά μά- τια-

μου — γά- ρθοῦ- νε να σεϊ- δοῦ- νε [κρί- μα- σέ σέ-

να Πα- ρα- σκευ- ου- λα- μου —] μου- Πάν- τά νιά- τα- πάν- τά

κάλ- λη δέ- ξα να γυ- ρι- ζουν πά- λι-

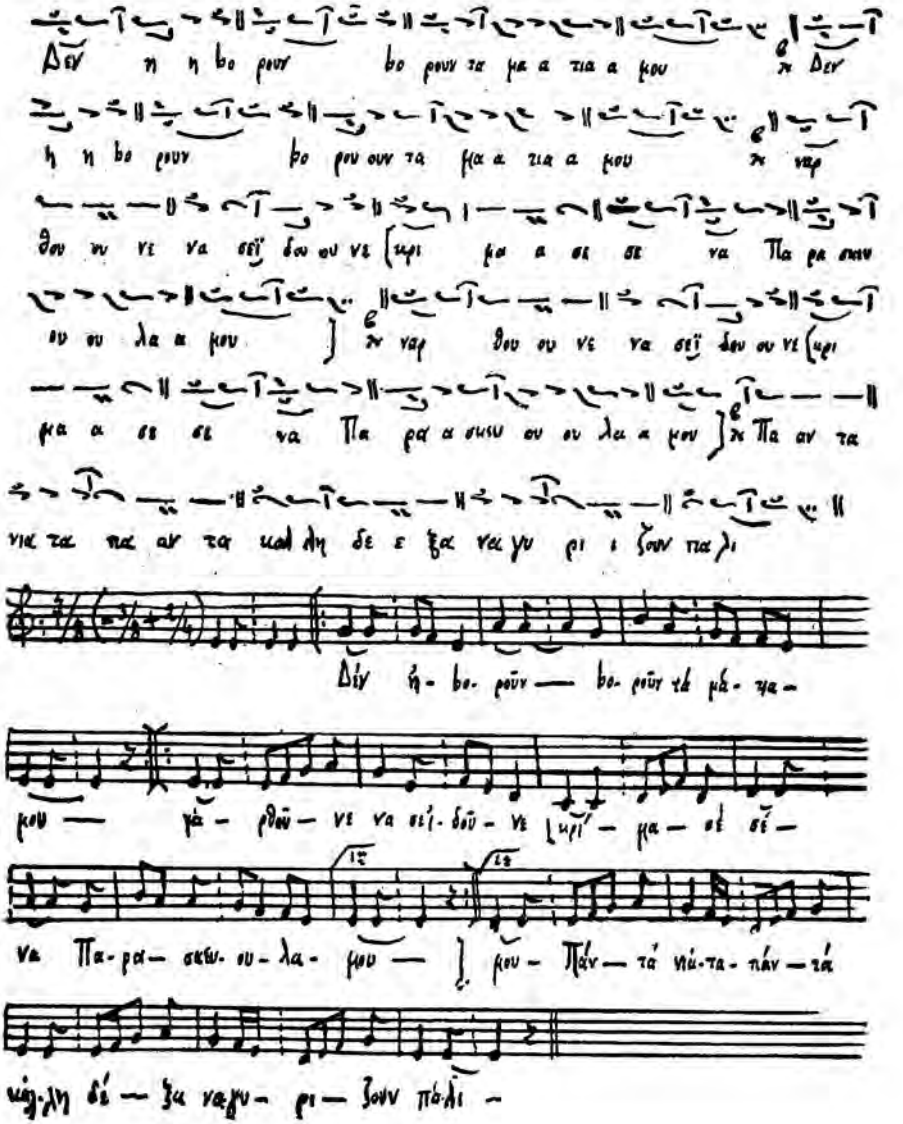

Δὲν ἠθοροῦν τὰ μάτια μου νά 'ρθοῦνε νὰ σὲ ἰδοῦνε·
τὰ λόγια μου μέσ' στὸ χαρτὶ διπλᾶ σὲ χαιρετοῦνε.
Τσάκισμα : Πᾶν τὰ νιάτα, πᾶν τὰ κάλλη,
δὲ ξαναγυρίζουν πάλι.

28

Ἡ Γιαννούλα.

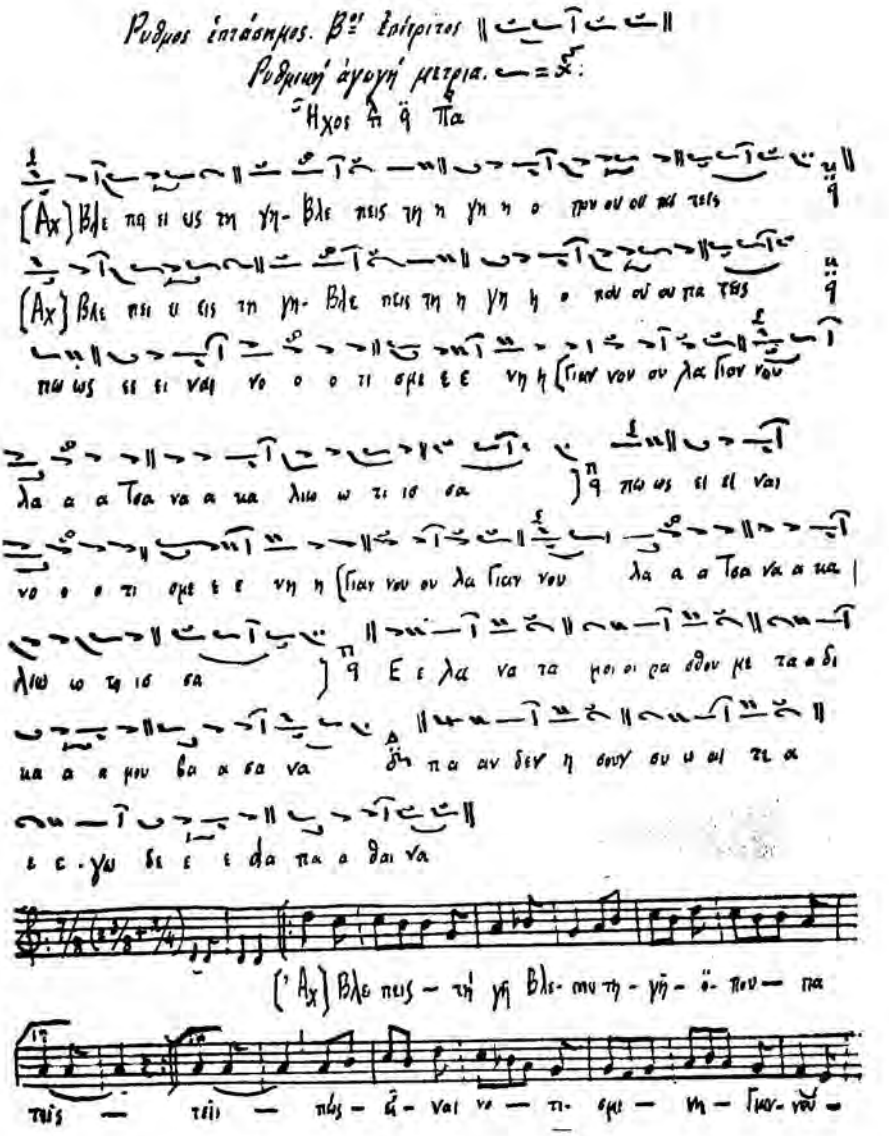

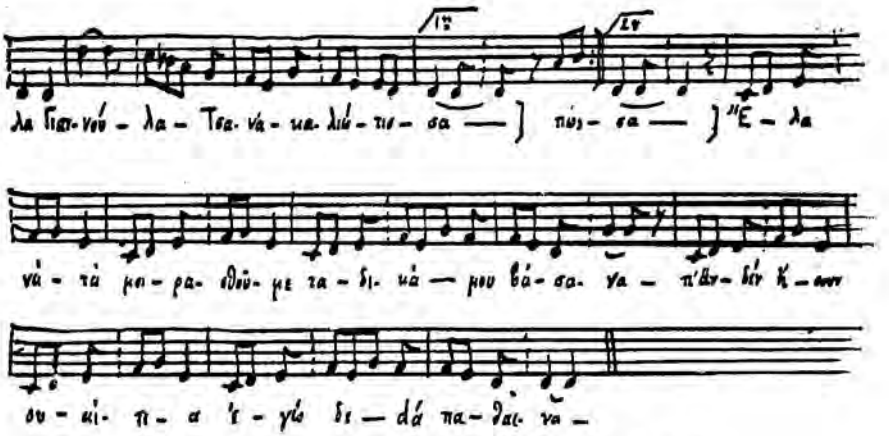

Βλέπεις τὴ γῆ, ὅπου πατεῖς, πῶς εἶναι νοτισμένη;
Εἶναι χυμένα δάκρυα ἀπὸ καρδιὰ θλιμμένη.

Τσάκισμα: Ἔλα νὰ τὰ μοιρασθοῦμε τὰ δικά μου βάσανα,
π' ἂν δὲν ἤσουν σὺ αἰτία, ἐγὼ δὲ δὰ πάθαινα.

29

Ὅπλα γιὰ σένα.

Ρυθμοὶ ἐννιάσημος, συνθέτος ἀπὸ πεντάσημον καὶ τετράσημον πόδα.
Ἐν τῷ μεταξὺ ὅμως παρεμβάλλονται καὶ δύο πόδες ἑπτάσημοι, β' εἰδικοί.
Ρυθμικὴ ἀγωγὴ μετρίου ἀργή.
Ἦχος Πα

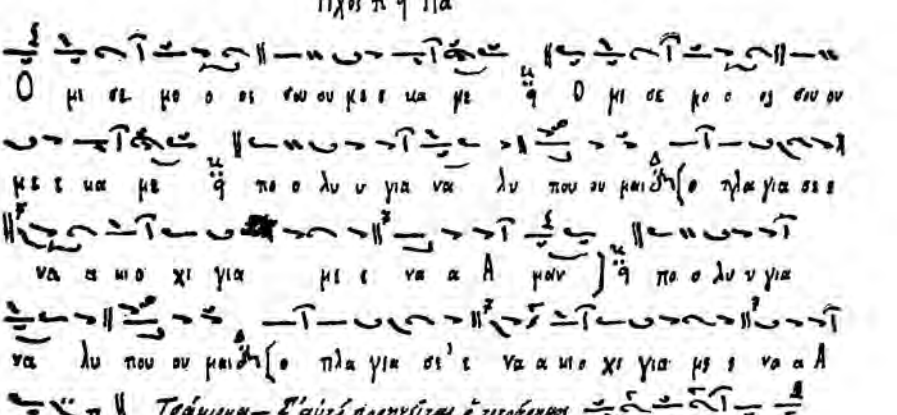

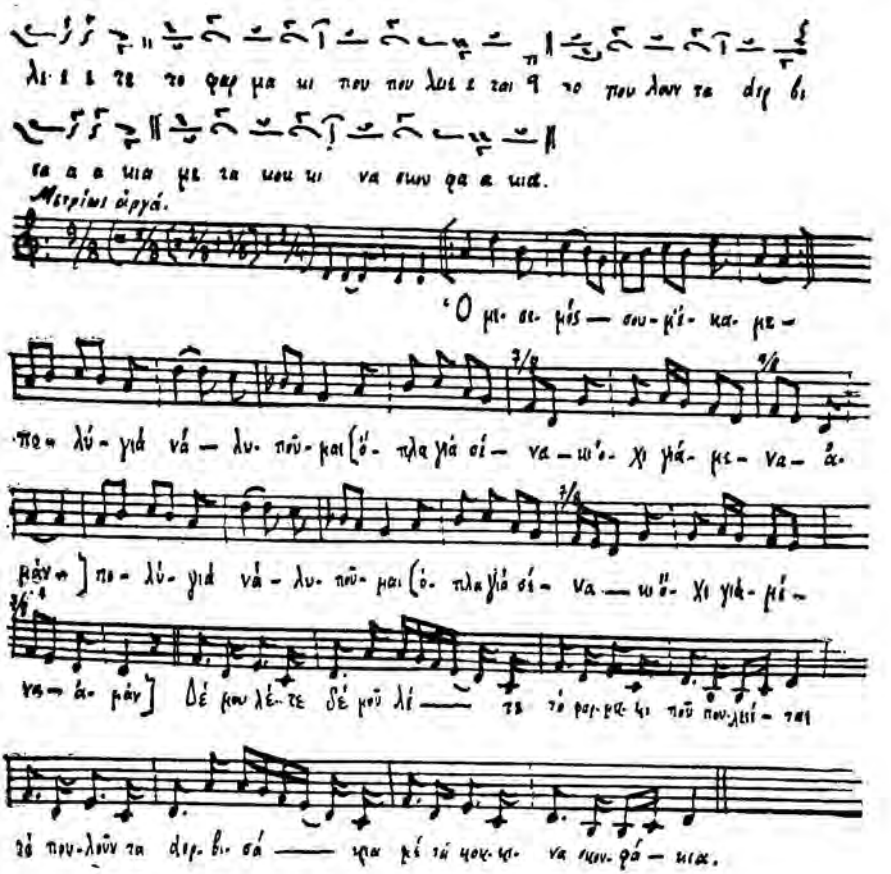

Ὁ μισεμός σου μ' ἔκαμε πολὺ γιὰ νὰ λυποῦμαι·
δὲν εἶναι πλησιαστικός, γιὰ νὰ παρηγοροῦμαι.

Τσάκισμα : Δέ μου λέτε, δέ μου λέτε,
τὸ φαρμάκι ποῦ πουλειέται.
Τὸ πουλοῦν τὰ derβισάκια,
μὲ τὰ κόκκινα σκουφάκια.

30

Ὤχ! σεβδαλίδικο.

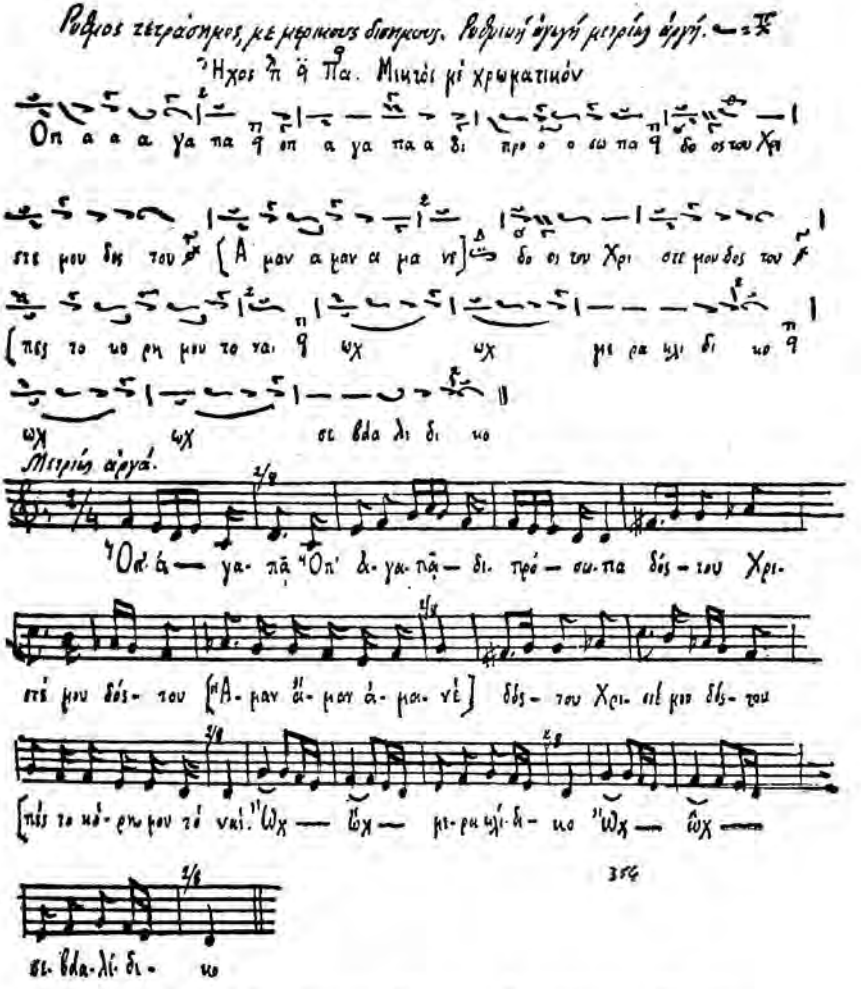

Ὄπ' ἀγαπᾷ διπρόσωπα, δός του, Χριστέ μου, δός του πολλὲς πληγὲς ἀγιάτρευτες, νὰ μὴ θρεθῇ γιατρός του.

31

Ἤθελα νὰ σ' ἀδάμωνα.

Ρυθμοὶ τετραΐσημοι μὲ μερικοὺς διπήμους. Ρυθμικὴ ἀγωγὴ μετρίᾳ.

Ἦχος ἢ ᾱ Πα.

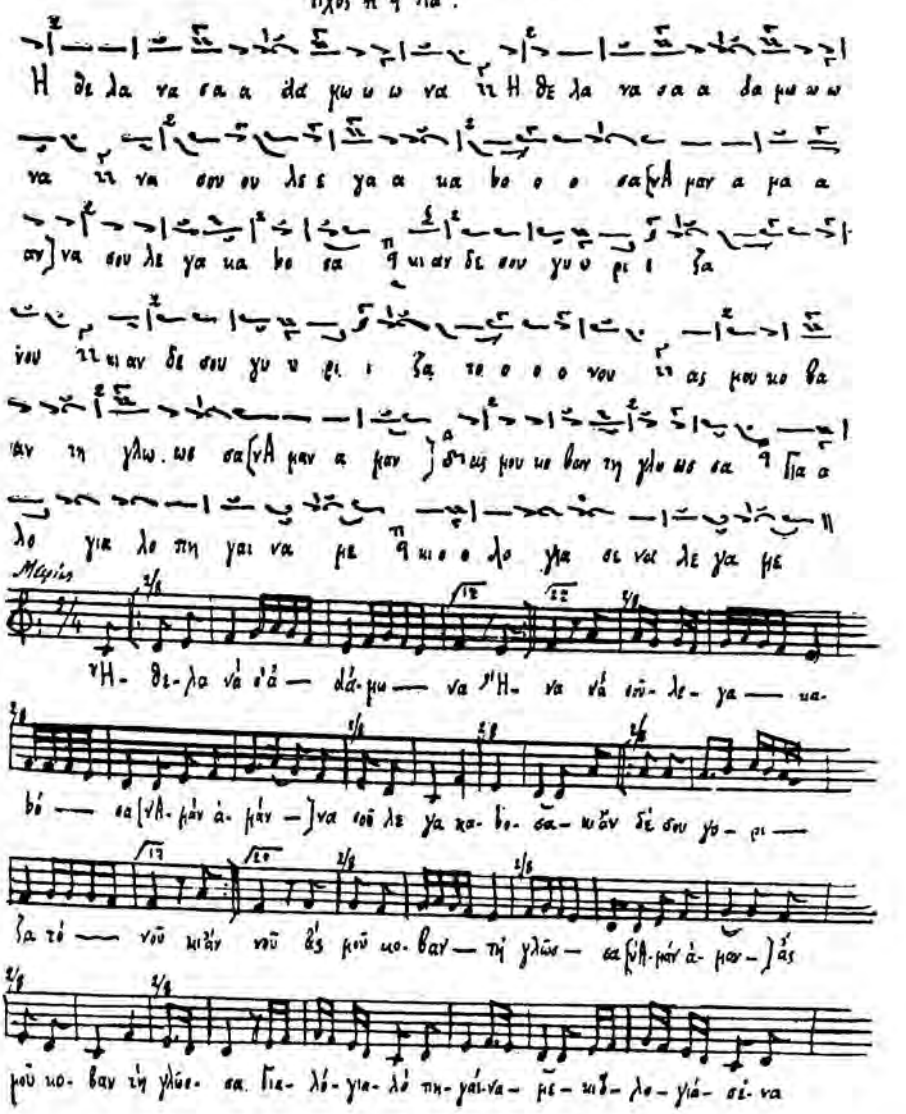

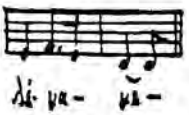

Ἤθελα νὰ σ' ἀδάμωνα, νὰ σοῦ 'λεγα καϐόσα,
κι ἂν δέ σου γύριζα τὸ νοῦ, ἂς μοῦ 'χοϐαν τὴ γλῶσσα.

Τσάκισμα : Γιαλὸ γιαλὸ πηγαίναμε
κι ὅλο γιὰ σένα λέγαμε.

32

Γιαλελέμ.

Ρυθμὸς τετράσημος. Ρυθμικὴ ἀγωγὴ μεγάλη.

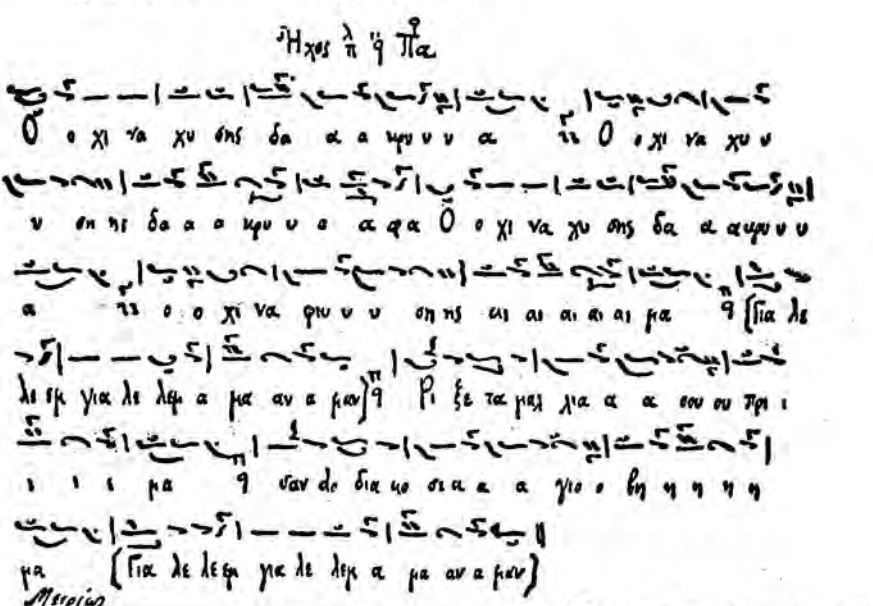

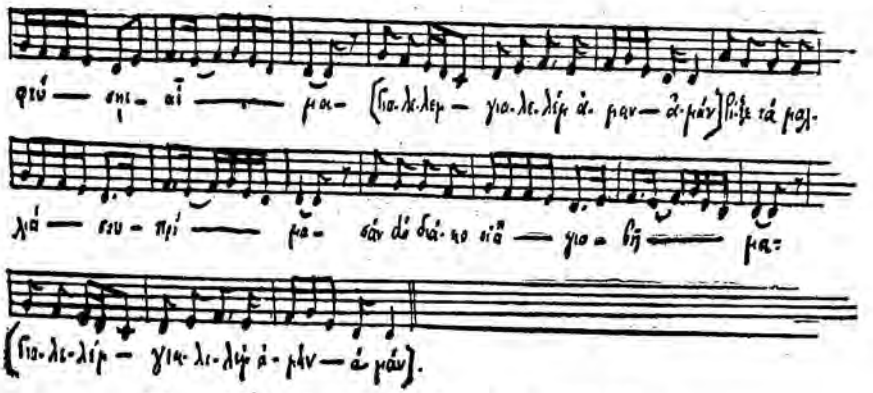

Ὄχι νὰ χύσῃς δάκρυα, ὄχι νὰ φτύσῃς αἷμα,
ὡσὰν δὸ φείδι νὰ συρθῇς, δὲν εἶσαι πλιὰ γιὰ μένα.

Τσάκισμα : Ρίξε τὰ μαλλιά σου πρίμα,
σὰν τὸ διάκο στ' ἅγιο δῆμα.

33

Τὰ μάτια σ' ἔχουν ἔρωτες.

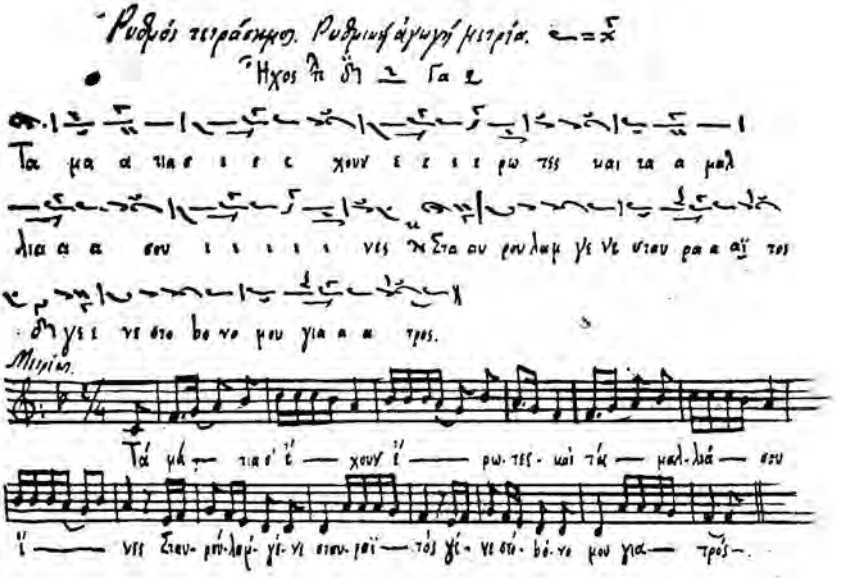

Τὰ μάτια σ' ἔχουν ἔρωτες καὶ τὰ μαλλιά σου ἴνες,
ζαχαροζυμωμένη μου, τὸ νοῦ μου τόνε πῆρες.

Τσάκισμα : Σταυρούλα μ', γένε σταυραϊτός,
γένε στὸ bόνο μου γιατρός.

34

Ἔλα, ἔλα, γειά σου, γειά σου.

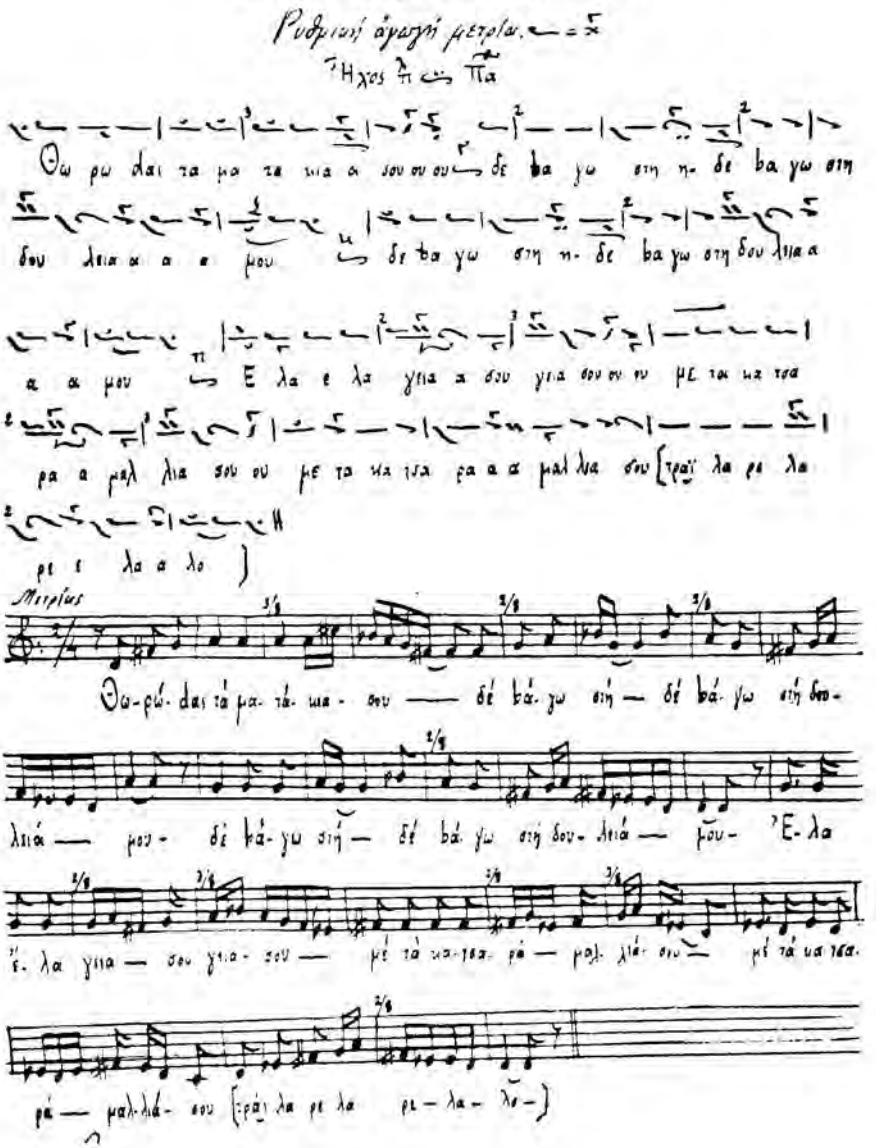

Θωρῶδας τὰ ματάκια σου, δὲ bάγω στὴ δουλειά μου,
οὔτε ψυχὴ μ' ἀπόμεινε οὔτ' αἷμα στὴ gαρδιά μου.

Τσάκισμα : 1. Ἔλα, ἔλα, γειά σου, γειά σου,
μὲ τὰ κατσαρὰ μαλλιά σου.
2. Ἔλα, ἔλα, γειά σου, γειά σου,
πῆρ' ἀέρας τὴ boδιά σου.

Σ η μ.— Κάθε φορὰ ἐπαναλαμβάνονται τὰ ἀνωτέρω τσακίσματα ἐναλλάξ.

35

Σὰν δὸν ἀφρὸ τῆς θάλασσας.

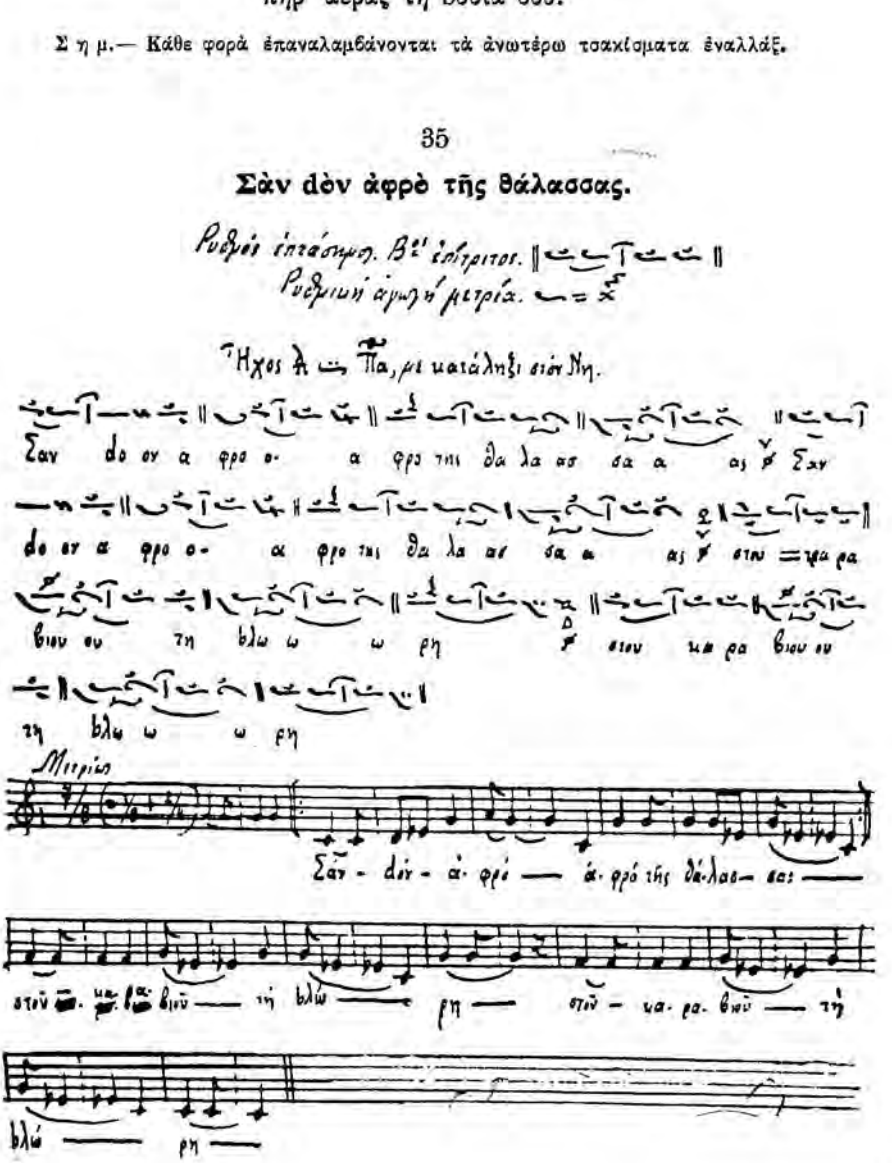

Σὰν dὸν ἀφρὸ τῆς θάλασσας στοῦ καραβιοῦ τὴν bλώρη,
ἔτσι bερδεύτηκα κ' ἐγὼ σὲ μιὰ μοναχοκόρη.

36

Τί νὰ τὸ κάμω σὰν dὸ λές.

Ρυθμός τετράσημος. Ρυθμική ἀγωγή μετρία.

Ἦχος Κε

Τι να το κα μω σα α αν do λες πως μα γα πας ε με ε

ε ε ε ε να και της καρ διας σου τα α α κλει δια α αλ

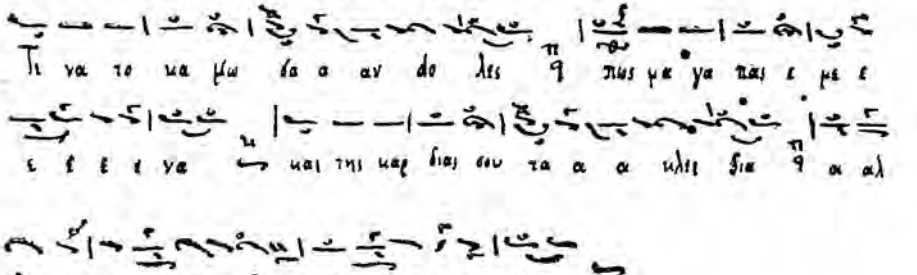

λου τα χει δι εις δο ο με ε ε ε ε να

Σημ. — Τὸ τελευταῖο κῶλο. ἀλλοῦ τά χεις δοσμένα, τραγουδοιέται καὶ στὴν ὑψηλὴ ἀντιφωνία, καὶ τότε καταλήγει στὸν Κε τῆς μέσης

Μετρίως

Τί νά τό κά-μω σάν — dὸ - λές - πώι μ' ά- γα- πᾶς ε- μέ —

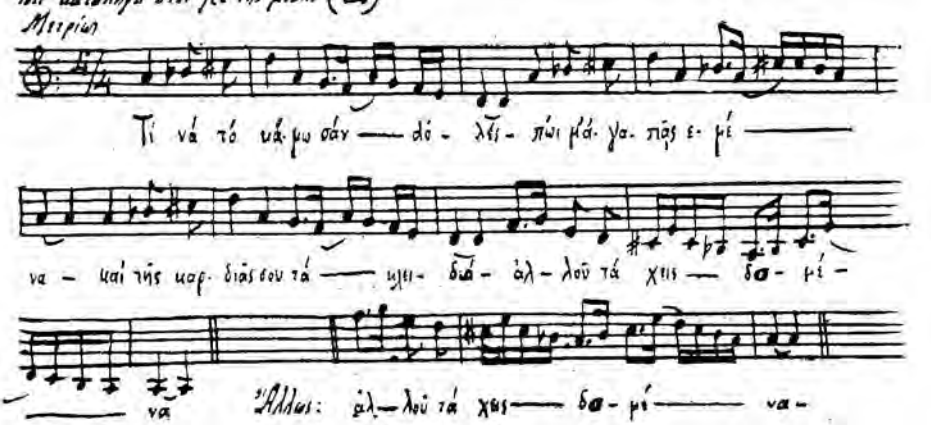

να — καί τῆς καρ- διᾶς σου τά — κλει- διά - ἀλ - λοῦ τά χεις — δο - μέ -

— να Ἄλλως: ἀλ — λοῦ τά χεις — δο - μέ — να -

Τί νὰ τὸ κάμω σὰν dὸ λές, πὼς μ' ἀγαπᾷς ἐμένα,
καὶ τῆς καρδιᾶς σου τὰ κλειδιὰ ἀλλοῦ τά 'χεις δομένα ;

37

Ἂν ἤσουν ἄνθρωπος ἐσύ.

Ρυθμος τετρασημος. Ρυθμικὴ ἀγωγὴ μετρία.

Ἦχος ἢ ... Νη.

Αν η σουν αν θρω πο ος ε συ ... και αι πο να γε ες για με ε ε ε

να ... Αν η σουν αν θρω πο ος ε συ και αι πο να γε ες για με ε

ε ε να ... Για βρουμ σι να ναϊ σι να ναϊ σι να να α αϊ για βρουμ σι να ναϊ

σι να ναϊ σι να ναϊ

Μετρίως

Ἂν ἤ- σουν ἄν- θρω- πος - ἐ- σύ - καὶ - πο- να γες - γιὰ μί - να -

[Γιά- βρουμ σι- να- νάϊ σι- να- νάϊ σι- να- ναι - γιά- βρουμ σι- να- νάϊ σι- να- νάϊ σι- να- νάϊ -].

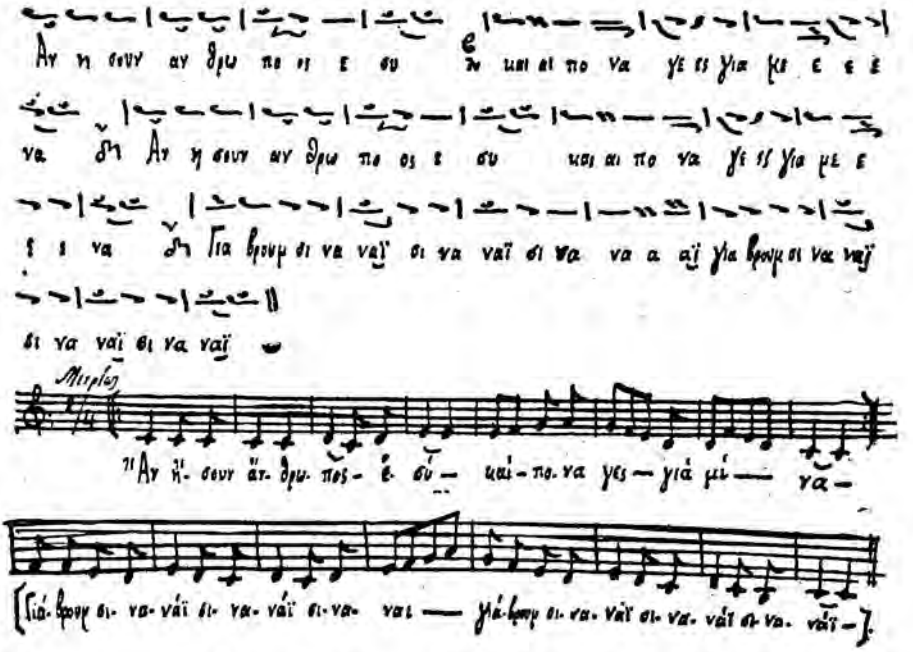

Ἂν ἤσουν ἄνθρωπος ἐσὺ καὶ πόναγες γιὰ μένα,
ἀρνειόσουνα τὴ μάννα σου κ' ἐρχόσουνα μὲ μένα.

38

Στὸ Κάστρο εἶν' ἕνα νερό.

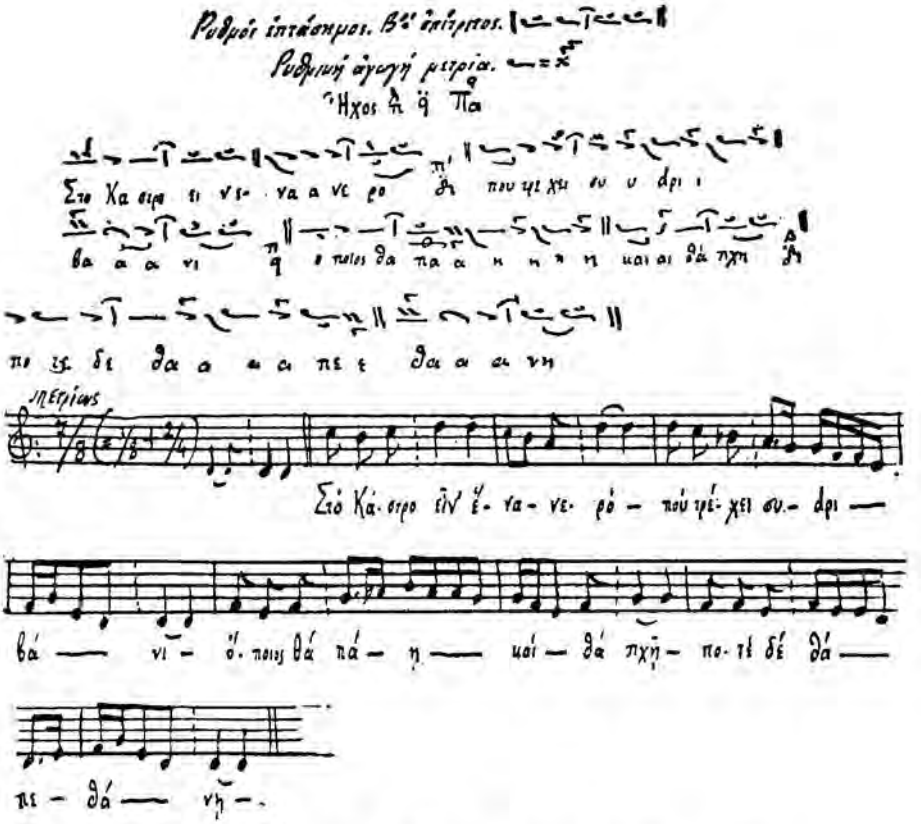

Στὸ Κάστρο εἶν' ἕνα νερό, ποὺ τρέχει σιδριβάνι,
ὅποιος θὰ πάῃ καὶ θὰ πχῆ ποτὲ δὲ θὰ πεθάνῃ.

39

Τὸ γιασεμί.

Ρυθμὸς τετράσημος, μὲ ἐξαιρέσεις. Ῥυθμικὴ ἀγωγὴ μετριάν.

Ἦχος

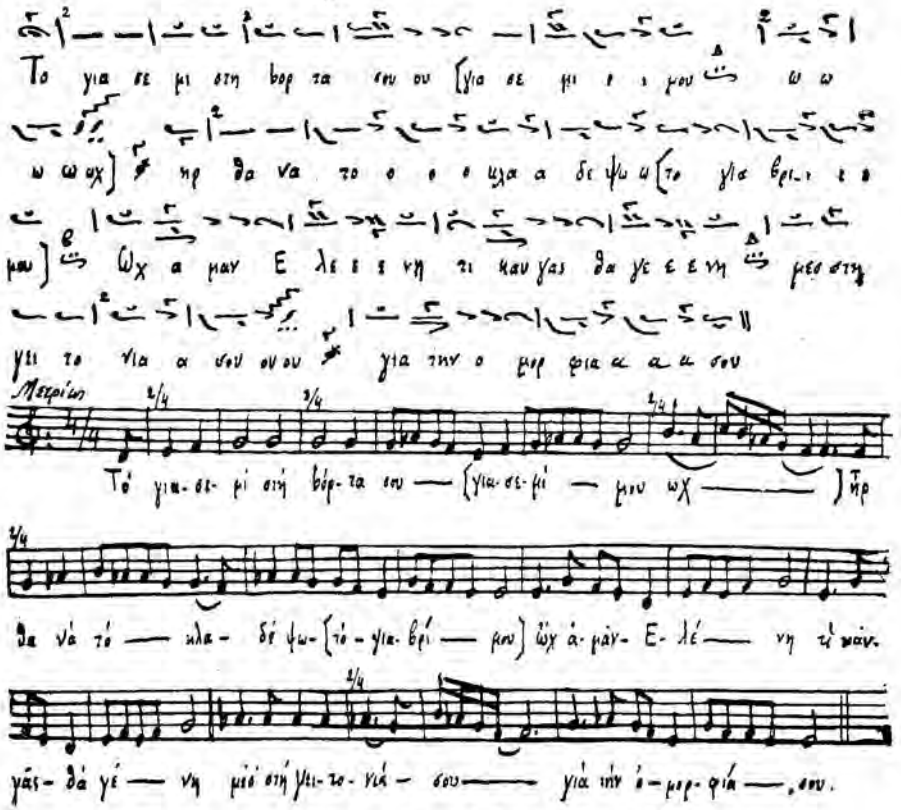

Τὸ γιασεμὶ στὴ βόρτα σου ἤρθα νὰ τὸ κλαδέψω,
κ' ἡ μάννα σου ἐνόμισε πὼς ἤρθα νὰ σὲ κλέψω.

Τσακίσματα : 1. Ὤχ, ἀμάν, Ἑλένη,
τί καθγᾶς θὰ γένῃ
μέσ' στὴ γειτονιά σου
γιὰ τὴν ὀμορφιά σου.

2. Ὤχ, ἀμάν, Ἑλένη,
σαμαδᾶς θὰ γένῃ
μέσ' στὴ γάμαρά σου
γιὰ τὰ ξανθὰ μαλλιά σου.

3. Ὤχ, ἀμάν, Μαρίκα,
τὸ bελᾶ μου βρῆκα
μέσ' τὴ γειτονιά σου
μὲ τὰ καμώματά σου.

Σ η μ.— Τὰ ἴδια τσακίσματα λέγονται καὶ ὅταν στὴ μελῳδία ἐφαρμόζονται ἄλλα δίστιχα.

β'. Δίστιχα τροχαϊκά.

Κάθε στίχος ἀποτελεῖται ἀπὸ δύο τετραποδίες τροχαϊκές· ἀπ' αὐτὲς ἡ δεύτερη εἶναι καταληκτική. (—∪—∪—∪—∪ | —∪—∪—∪—).

1

Τὸ διαμάδι στὴ λουλάντα.

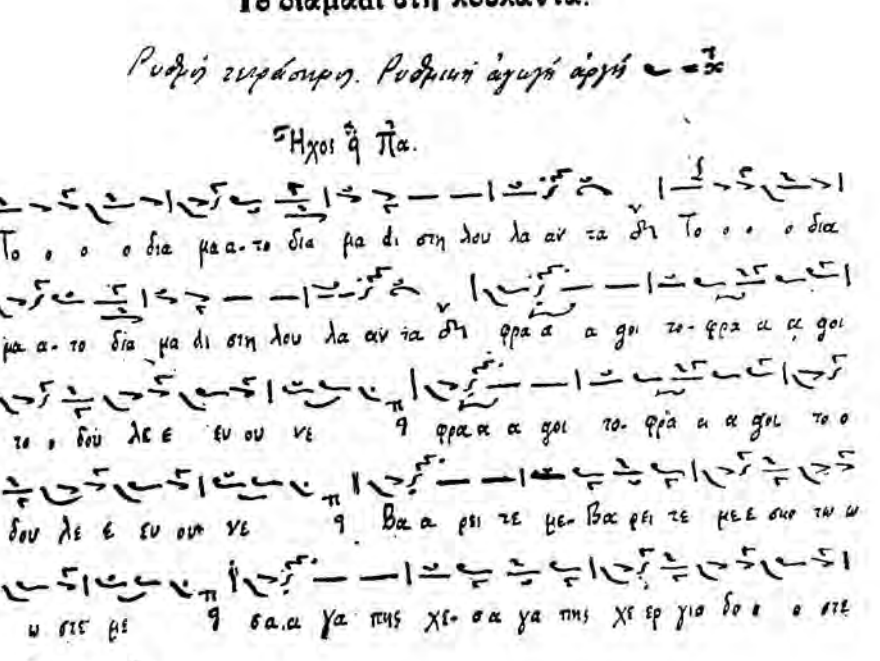

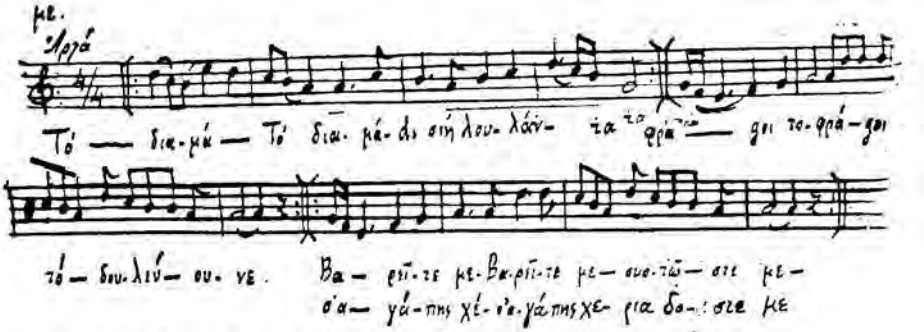

Τὸ διαμάδι στὴ λουλάντα Φράγοι τὸ δουλεύουνε
καὶ τὴν ὀμορφιά σου, φῶς μου, οὖλοι τὴ ζηλεύουνε.

Τσάκισμα : Βαρεῖτε με, σκοτῶστε με
σ' ἀγάπης χέρια δόστε με.

Σ η μ.— Εἶναι ἀρχαία μελῳδία. Σήμερα σπανίως ἀκούεται σὲ οἰκογενειακὲς συναναστροφές.

2

Στοῦ βοριᾶ τὸ bαλκονάκι.

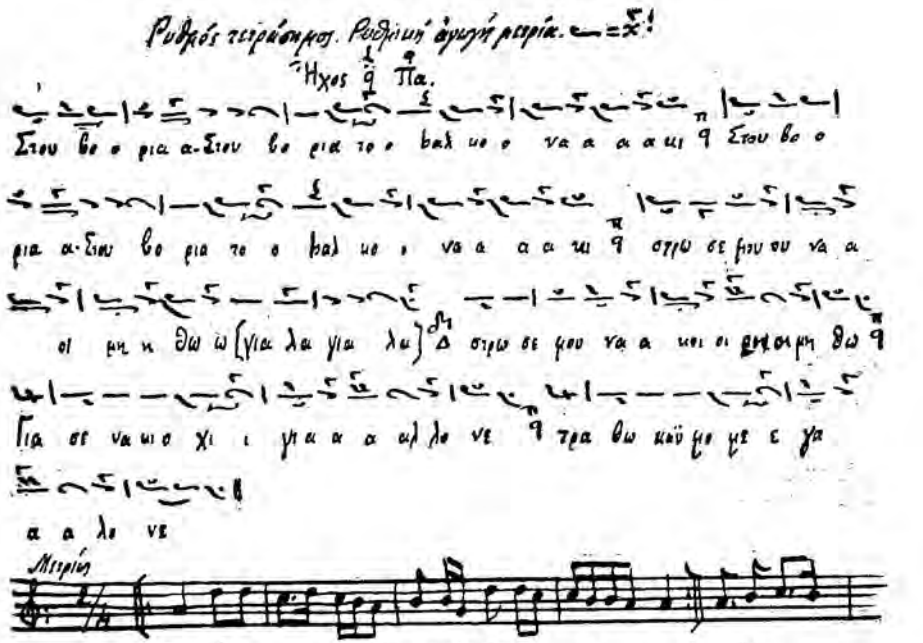

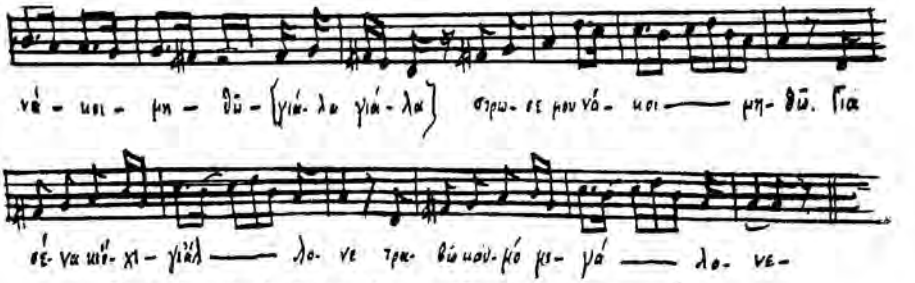

Στοῦ βοριᾶ τὸ bαλκονάκι στρῶσε μου νὰ κοιμηθῶ,
βάνε καὶ μαξιλαράκι τὰ δυζάκια σου τὰ δυό.
Τσάκισμα : Γιὰ σένα κι ὄχι γι ἄλλονε
τραβῶ καϋμὸ μεγάλονε.

3

Γιάρεμε, πάρε με.

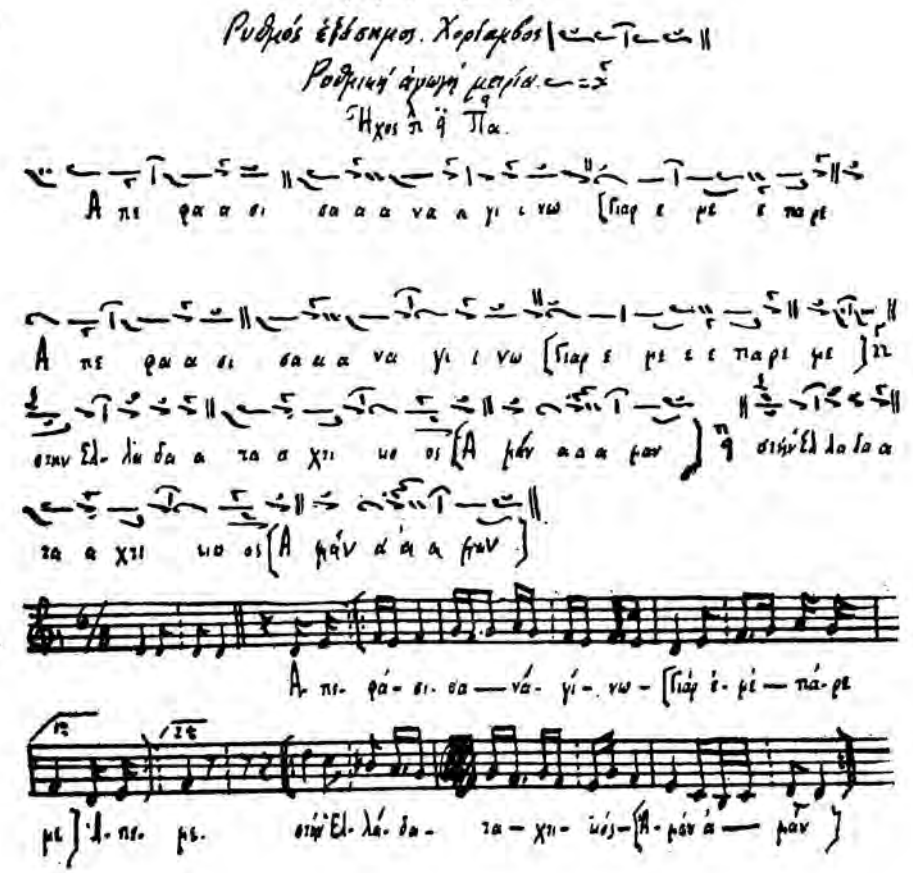

Ἀπεφάσισα νὰ γίνω στὴν Ἑλλάδα ταχτικός,
στὴ φεργάδα καπετάνιος καὶ στὸ bόνο σου γιατρός.

4

Ἀπεφάσισα τὰ μαῦρα.

Ρυθμός ἐννεάσημος, εὐνθετος ἀπὸ τετράσημον καὶ πεντάσημον
Ἀνάμεσα ὅμως στὴ μελῳδία περιέχονται καὶ ἑπτάσημοι πόδες
καὶ ἕνας τρίσημος.

Ρυθμικὴ ἀγωγὴ μετρίως ἀργή.

Ἦχος μὲ διατονικὸν Πα.

Α πε φα α α α α οι ι ι ι σα τα μα α α α αυ ρα Α πε φα α
α α α οι ι ι ι σα τα μα α α α αυ ρα να φο ρω παα α do ο
τει ει ει ει να α α α (Α α μαν) να φο ρω ω ω παα α do ο τει ει
ει ει να α α α (Α μαν) Στη η ge di σμε ι νη σου ου ου πο δια
να α ξε νυ χτου ου σα μια α α βρα δεια

Ὀλίγον ἀργά

Ἀ- πε- φά — οι — σα τὰ μαῦ — ρα
νὰ φο- ρῶ — πα — do — τει — να — (Ἀ — μαν) νὰ φο- ρῶ — πα —
do — τει — να — (Ἀ — μάν) Στή- ge di — σμε — νη σου — πο- διὰ νὰ -

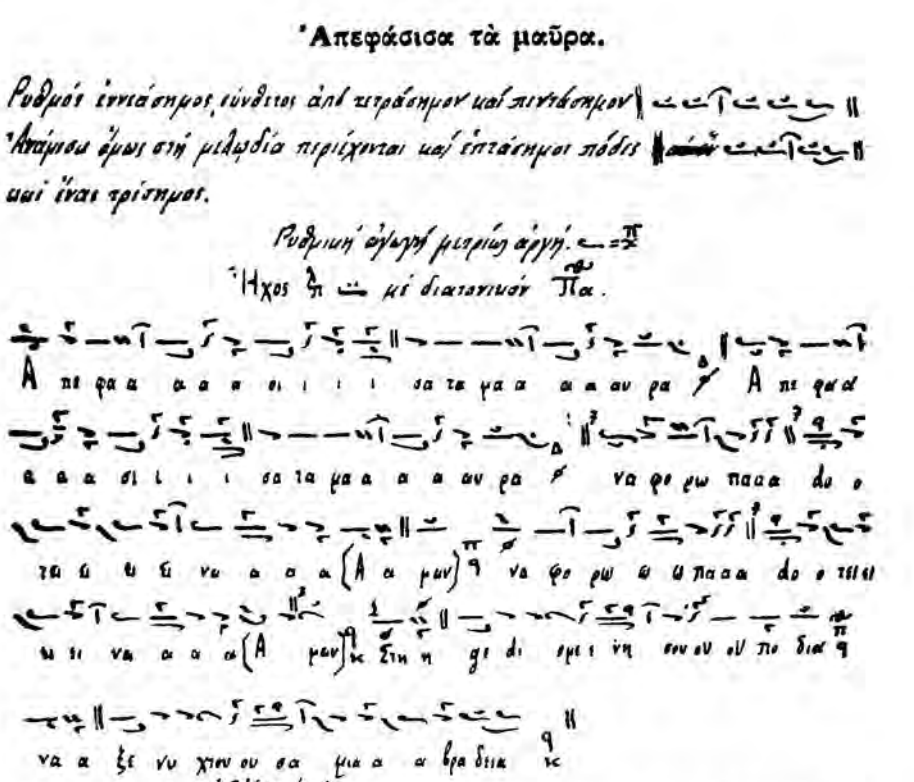

Ἀπεφάσισα τὰ μαῦρα νὰ φορῶ πadοτεινὰ
καὶ νὰ κλαίω μέρα νύχτα τὴ δική σου ἀπονιά.

Τσάκισμα : Στὴ gedισμένη σου ποδιά,
νὰ ξενυχτοῦσα μιὰ βραδειά.

5

Ἔστειλα τὸ gαϊκτσῆ μου.

Ρυθμός ἑπτάσημος. Β^ος ἐπίτριτος.

Ρυθμική ἀγωγὴ μετρία.

Ἦχος

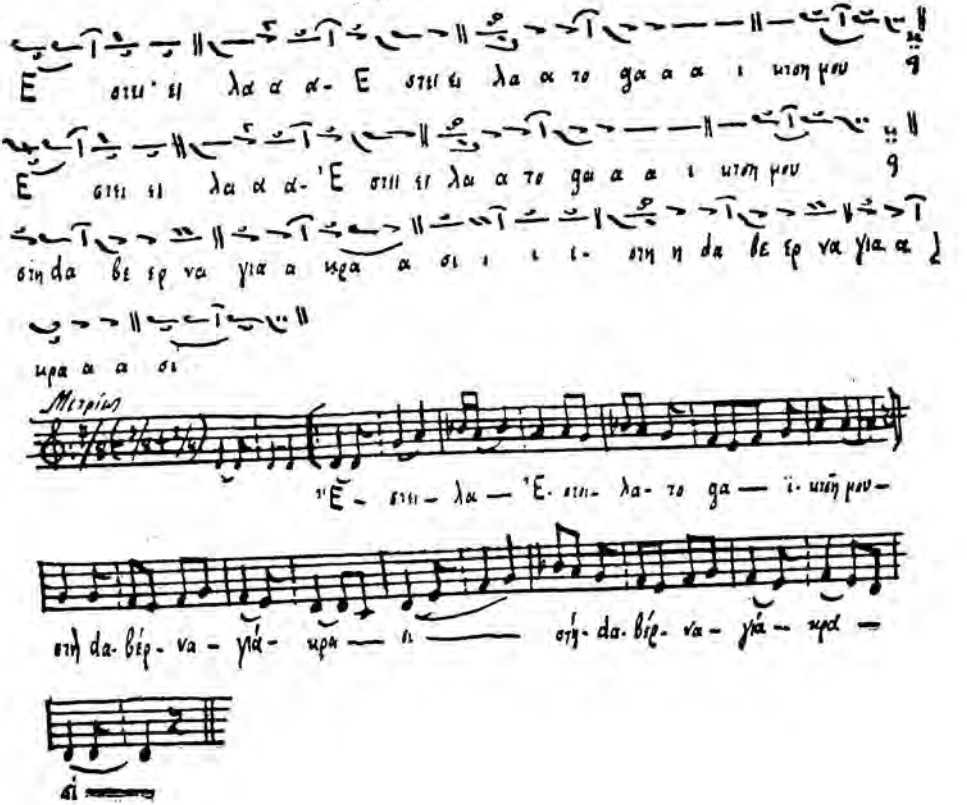

Ἔστειλα τὸ γαϊκτσῆ μου στὴ δαβέρνα γιὰ κρασί,
Παναγιά μου, γιὰ ν' ἀργήσῃ, νὰ πλαγιάσουμε μαζί.

6

Ἔλα νὰ τὰ μοιρασθοῦμε.

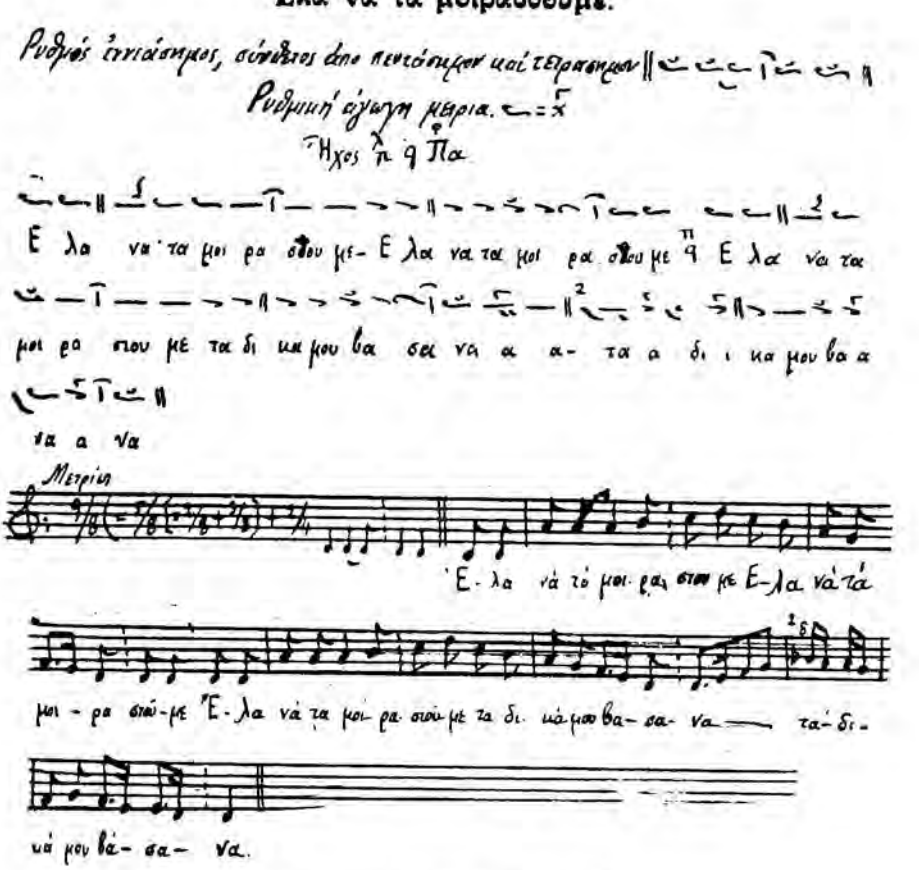

Ἔλα νὰ τὰ μοιραστοῦμε τὰ δικά μου βάσανα,
π' ἂν δὲν ἤσουν σὺ αἰτία ἐγὼ δὲ δὰ πάθαινα.

7

Ἡ Κωσταδινιά.

Ρυθμός τετράσημος. Ρυθμική ἀγωγή μεσαία.

Ἦχος Πα

Ὅταν ἡ γλυκειά σου γλῶσσα σὰν ἀϊδόνι κελαϊδῇ,
ὅλα τὰ πουλιὰ σωπαίνουν νὰ σ' ἀκούσουν τὴ φωνή.

Τσάκισμα: Γιαλὸ νὰ πᾷς, γιαλὸ νὰ ἔρθῃς,
τὰ λόγια μου νὰ θυμηθῇς.

8

Σ' ἀγαπῶ, δυό μου ματάκια.

Ρυθμός ἑξάσημος. Ἰωνικός ἀπ' ἐλάσσονος.
Ρυθμική ἀγωγή μετρίως ἀργή.

Ἦχος Γ^ιος Βου.

Σα γα πω ω ω δυο μου μα τα α α κια κιας με μου ου ου σκε ε τα α ρου ου

νε Ζ' στο λαι μο και στα πο δα ρια σι δερ ας μου βα α λου ου νε

Μετρίως

Σ' ἀ-γα-πῶ — δυό μου μα-τά — κια κιάς με μου — σκε — τά —

ρου — νε στὸ λαι-μό καὶ στὰ πο-δά — ρια σί-δερ' ἄς — μοῦ — βά — λου — νε.

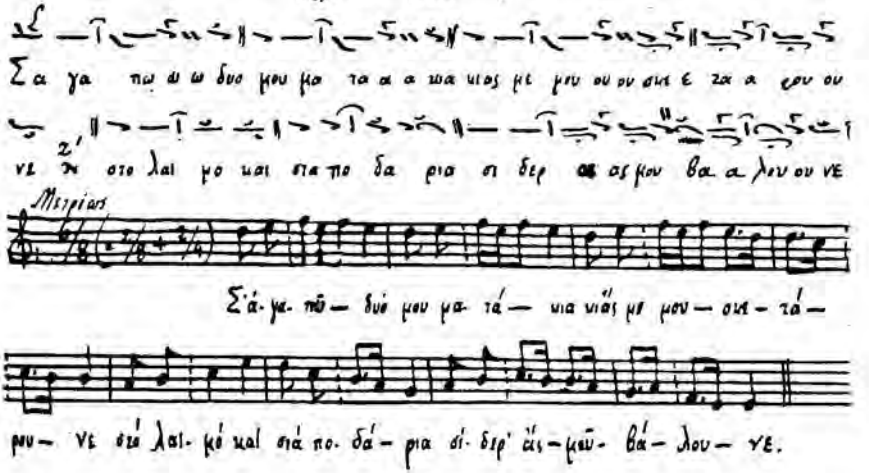

Σ' ἀγαπῶ, δυό μου ματάκια, κι ἄς με μουσκετάρουνε,
στὸ λαιμὸ καὶ στὰ ποδάρια σίδερ' ἄς μοῦ βάλουνε.

9

Ἀπὸ τὰ μικρά μου χρόνια.

Ρυθμός ἑπτάσημος. Βος Ἐπίτριτος.

Ρυθμική ἀγωγή μετρία

Ἦχος

Μετρίως

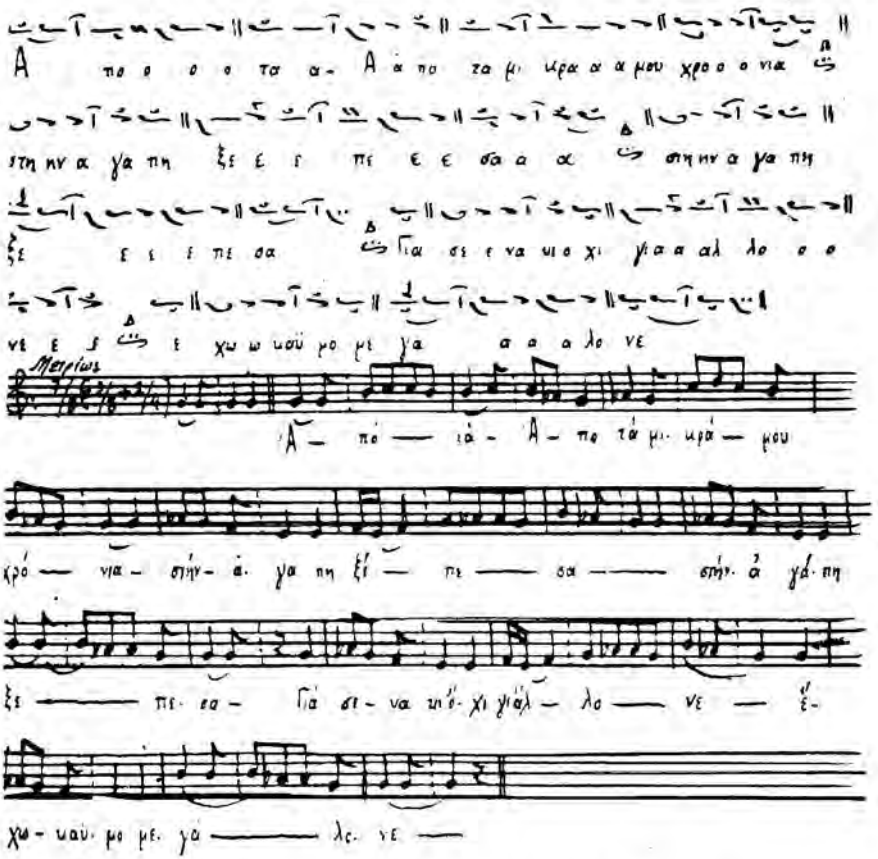

Ἀ — πὸ — τὰ — Ἀ — πὸ τὰ μι· κρά — μου

χρό — νια — στὴν — ἀ· γα πη ξέ — πε — σα — στὴν· ἀ γά· πη

ξε — πε· σα — Γιὰ σε — να υἱ· ὄ· χι γι ἄλ — λο — νε — ἔ-

χω — καϋ· μο με· γά — λο· νε —

Ἀπὸ τὰ μικρά μου χρόνια στὴν ἀγάπη ξέπεσα,
κι ὅποιος θέλει νὰ ρωτήσῃ τοὺς καϋμοὺς ποὺ πέρασα.

Τσάκισμα : Γιὰ σένα κι ὄχι γι ἄλλονε
ἔχω καϋμὸ μεγάλονε.

10

Τί κακό 'καμα ὁ καϋμένος.

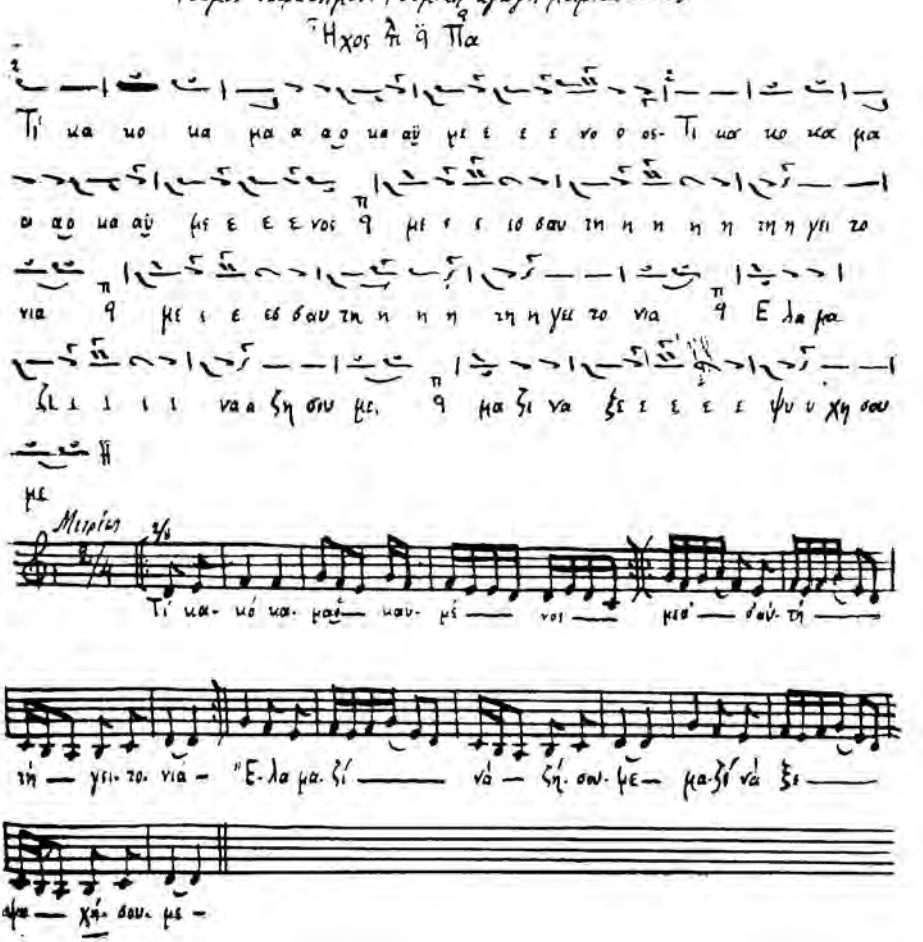

Τί κακό 'καμα ὁ καϋμένος μέσ' σ' αὐτὴ τὴ γειτονιά ;
Μὲ φωνάζουν τὰ κορίτσα ψεύτη, κλέφτη καὶ φονιᾶ.

Τσάκισμα : Ἔλα μαζί νὰ ζήσουμε,
μαζί νὰ ξεψυχήσουμε.

11

Δέ με μέλει τὸ σκοτάδι.

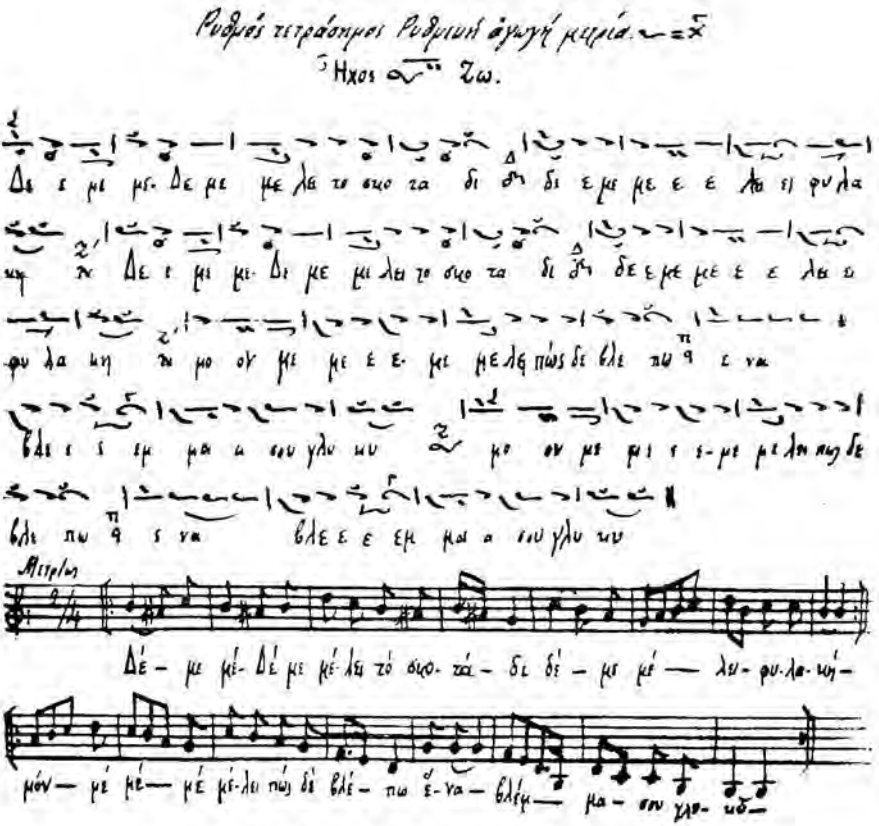

Δέ με μέλει τὸ σκοτάδι, δέ με μέλει ἡ φυλακή,
μόν' μὲ μέλει πὼς δὲ βλέπω ἕνα βλέμμα σου γλυκό.

12

Τί σου κάνω καί με βρίζεις.

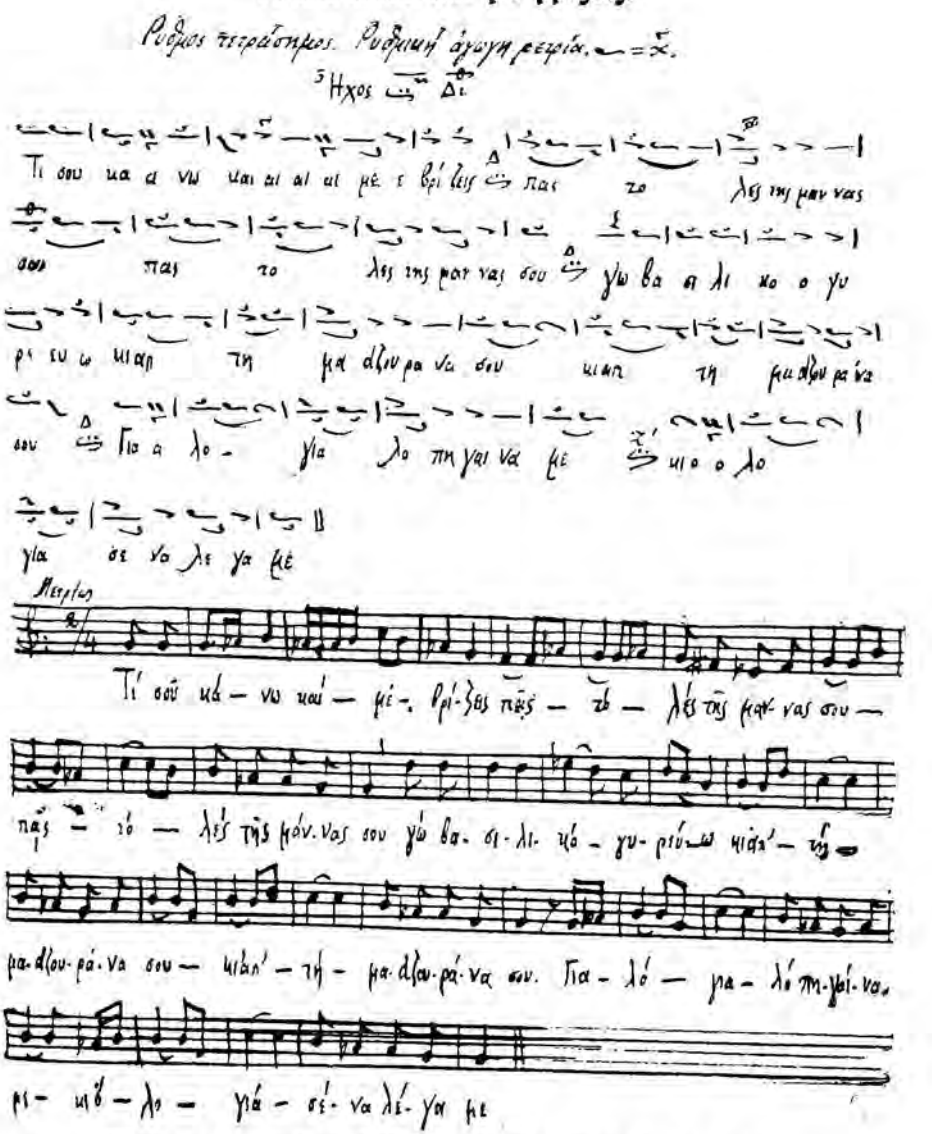

Τί σου κάνω καί με βρίζεις, πᾶς τὸ λὲς τῆς μάννας σου ;
Γὼ βασιλικὸ γυρεύω κι ἀπ' τὴ μαδζουράνα σου.

Τσάκισμα : Γιαλὸ γιαλὸ πηγαίναμε,
κι ὅλο γιὰ σένα λέγαμε.

13

Ἀπεφάσισα νὰ γίνω.

Ρυθμός τετράσημος μέ μερικούς δισήμους Ρυθμικη ἀγωγή μετρία.

Ἦχος Δ̈ Νη 2

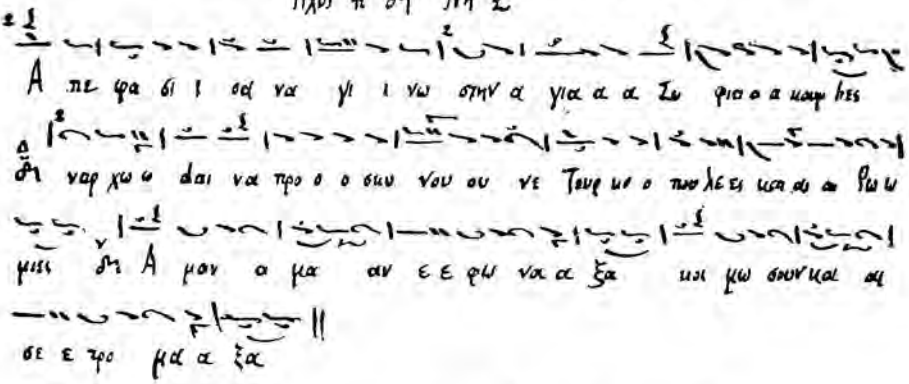
Α πε φα σι ι σα να γι ι νω στην α για α α Σο φια α α κουμ bες
δ̈ ναρ χω ω dαι να προ ο ο σκυ νου ου νε Τουρ κο ο που λε ες κα αι αι Ρω ω
μιες δ̈ Α μαν α μα αν ε ε φω να α ξα κοι μω σουν και αι
σε ε τρο μα α ξα

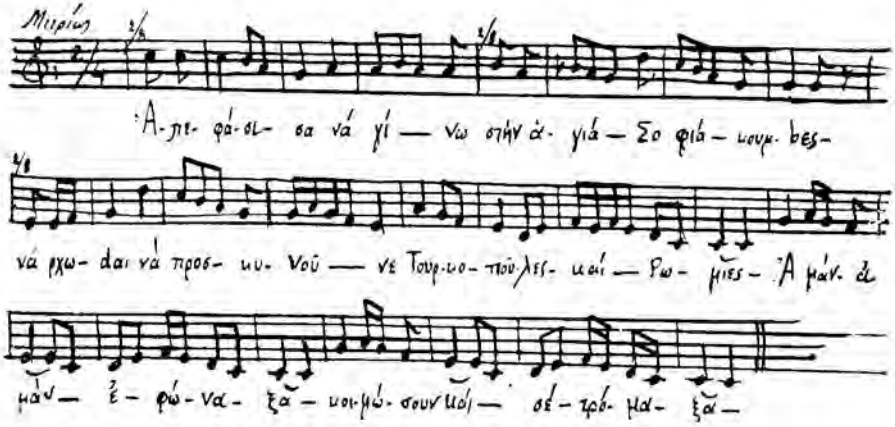
Μιτρίως
Ἀ-πε- φά-σι- σα νά γί — νω στήν ἁ- γιά — Σο φιά — κουμ- bες-
νά ρχω- dαι νά προσ- κυ- νοῦ — νε Τουρ-κο- πού-λες- καί — Ρω- μιες- Ἀ μάν- ἀ
μάν — ἐ- φώ- να- ξα — κοι-μώ- σουν καί — σέ- τρό- μα- ξα —

Ἀπεφάσισα νὰ γίνω στὴ ἁγιὰ Σοφιὰ κουμbές,
νά ᾿ρχωdαι νὰ προσκυνοῦνε Τουρκοποῦλες καὶ Ρωμιές.

Τσάκισμα : Ἀμὰν ἀμὰν ἐφώναξα,
κοιμώσουν καί σε τρόμαξα.

14

Ἡ ἀγάπ' εἶναι καρφίτσα.

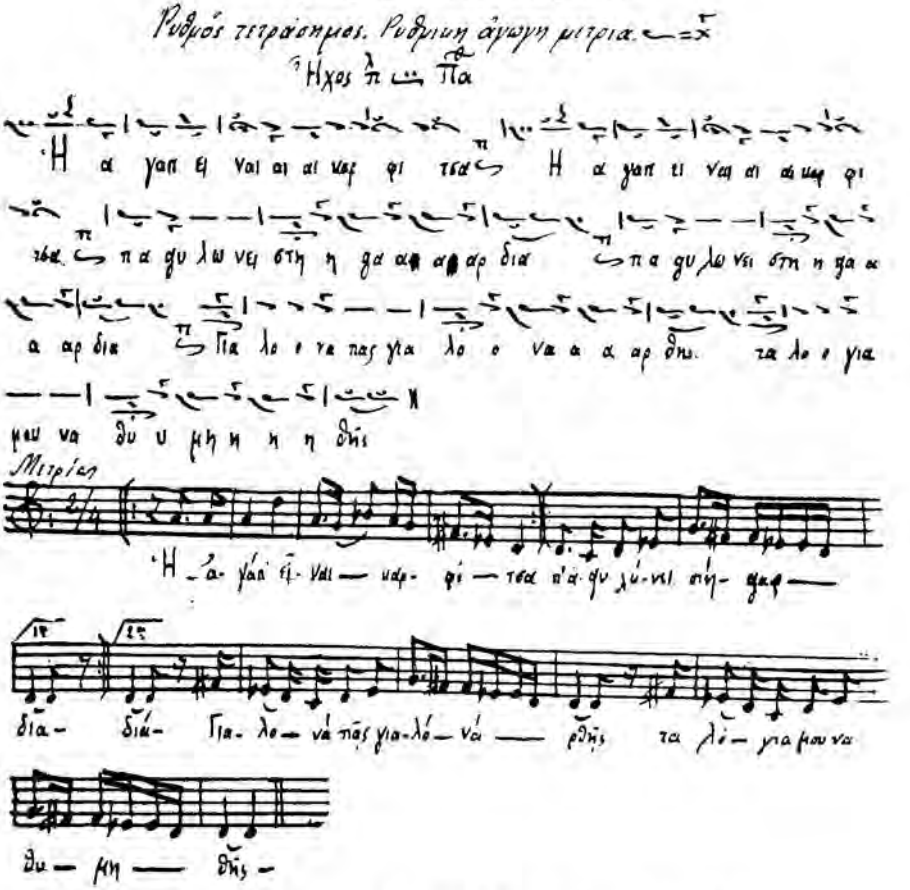

Ἡ ἀγάπ' εἶναι καρφίτσα π' ἀγυλώνει στὴ καρδιὰ
καὶ μ' ἀγέλωσε καὶ μένα καὶ δὲν ἔχω γιατρειά.

Τσάκισμα : Γιαλὸ νὰ πᾶς, γιαλὸ νὰ 'ρθῇς,
τὰ λόγια μου νὰ θυμηθῇς,

15

Σὰν dὰ μάρμαρα τῆς Πόλης.

Ἐπιτρατεῖ ὁ τετράσημος ρυθμός. Ρυθμική ἀγωγή μετρία.

Ἦχος

Σαν da μαρ μα α α ρα τη η ης Πο ο ο λης [α μα α αν α α α μαν] που ναι στην α α α α για α α Σο φια ε τσι τα χει ει ει εις βερ δε με να [που λι μου ου] μα τια φρυ δια α α α και αι μα α α αλ λια [Α α μαν α α μα α αν] μα τια φρυ δια α α α και αι μα α α αλ λια

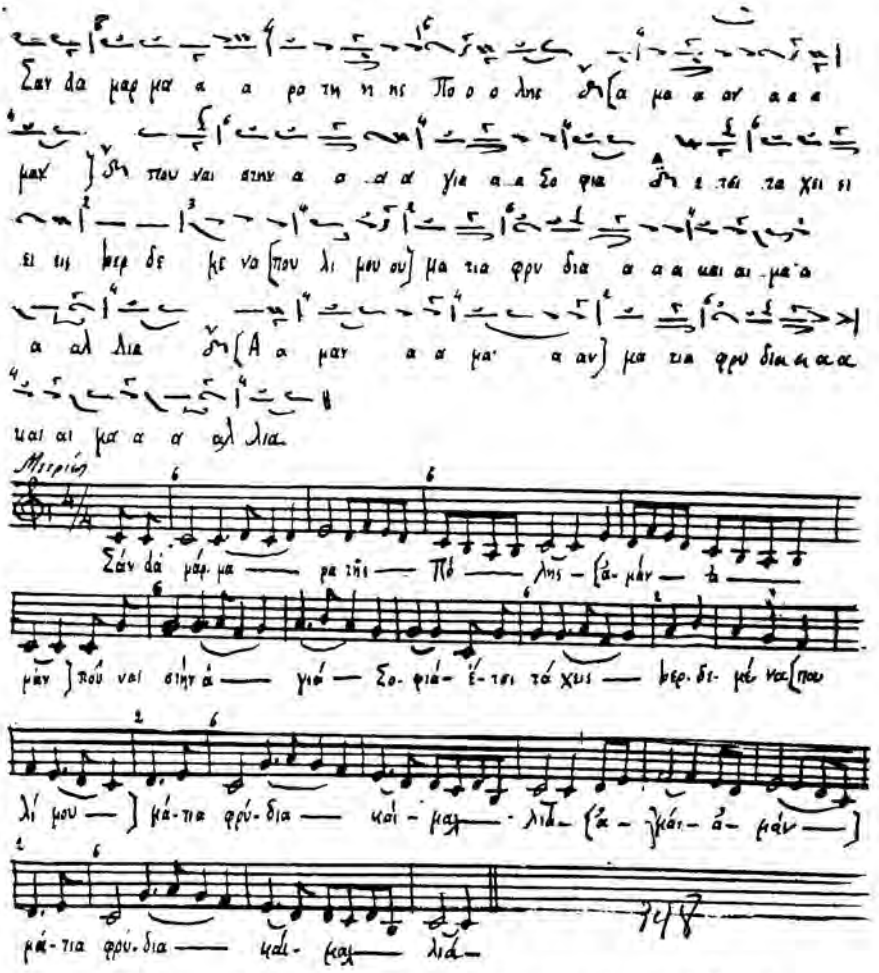

Μετρίως

Σάν dά μάρ. μα — ρα τῆς — Πό — λης — [ἀ- μάν — ἀ — μάν] πού ναι στὴν ἁ — γιά — Σο- φιά- ἔ- τσι τά χεις — βερ. δε- μέ να [που λί μου —] μά- τια φρύ- δια — καὶ - μαλ — λιά — [ἀ - μάν - ἀ - μάν —] μά- τια φρύ- δια — καὶ- μαλ — λιά —

Σὰν dὰ μάρμαρα τῆς Πόλης, πού 'ναι στὴν ἁγιὰ Σοφιά,
ἔτσι τά' χεις βερδεμένα μάτια, φρύδια καὶ μαλλιά.

16

Μαῦρο φείδι μὲ δακώνει.

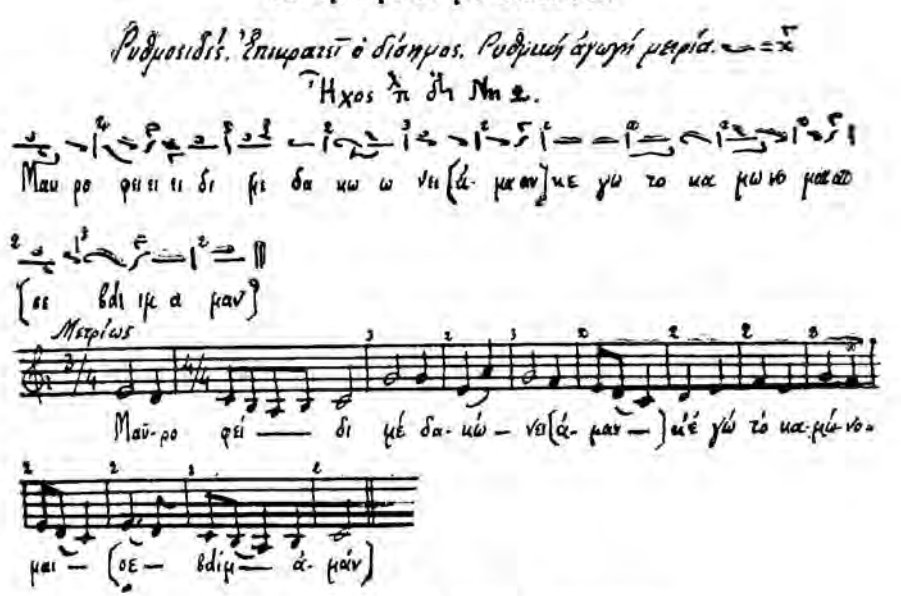

Μαῦρο φείδι μὲ δακώνει κ' ἐγὼ τὸ καμώνομαι,
κάνω πὼς δὲ d' ἀπεικάζω κι ὅλο φαρμακώνομαι.

γ'. *Δίστιχα ἰαμβικά.*

Κάθε στίχος ἀποτελεῖται ἀπὸ μιὰ τετραποδία ἰαμβικὴ καταληκτικὴ καὶ ἀπὸ μιὰ τριποδία ἰαμβικὴ ἀκατάληκτη (⏑—⏑—⏑—— | ⏑—⏑—⏑—).

1

Αὐτὸ τὸ balκονάκι.

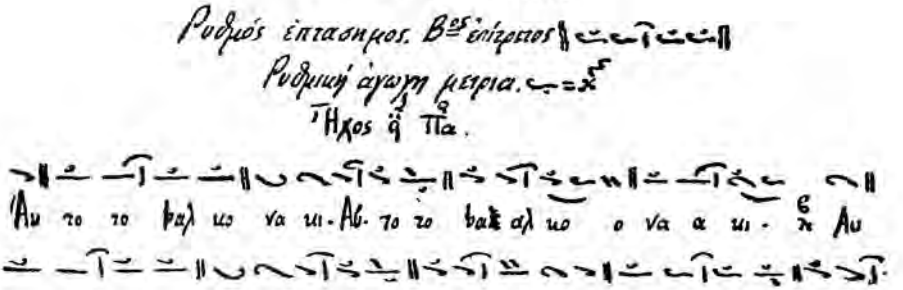

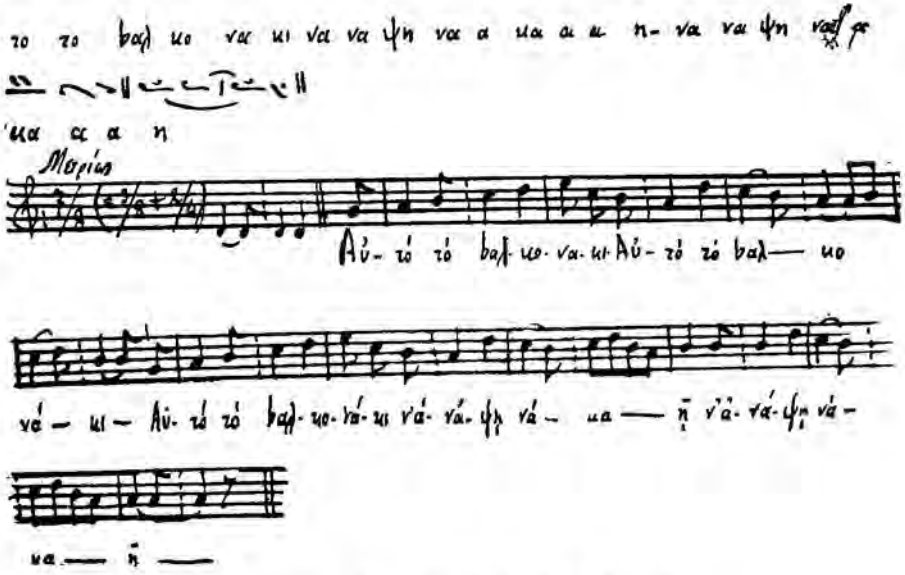

Αὐτὸ τὸ balκονάκι ν' ἀνάψῃ, νὰ καῇ,
νὰ gρεμιστῇ, νὰ πέσῃ μὲ τὴ gυρὰ μαζί.

2

Μάννα, μαννούλα μου.

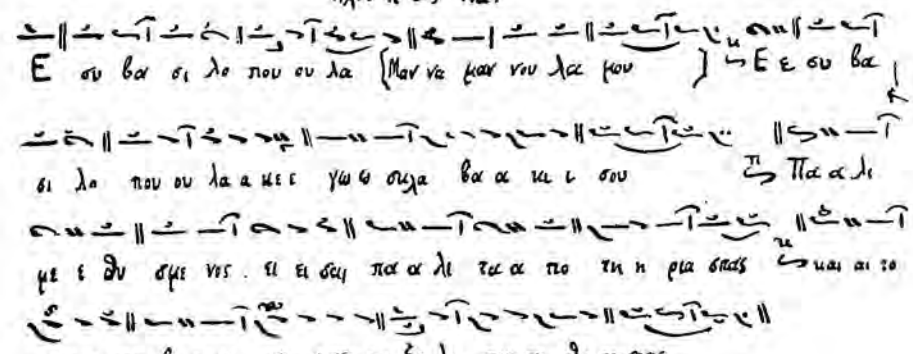

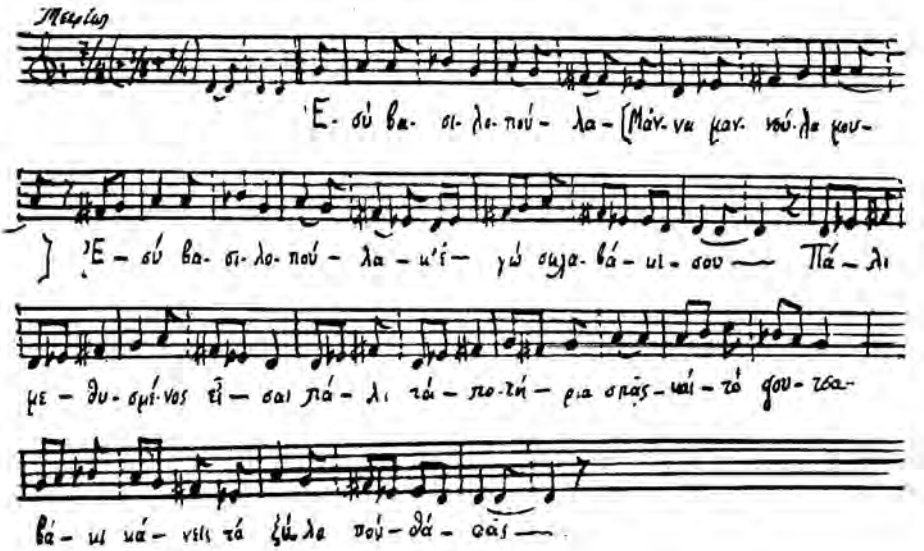

Ἐσὺ βασιλοπούλα κ' ἐγὼ σκλαβάκι σου,
πᾶρε με νὰ σοῦ στρώνω τὸ κρεββατάκι σου.

Τσάκισμα : Πάλι μεθυσμένος εἶσαι, πάλι τὰ ποτήρια σπᾶς,
καὶ τὸ γουτσαβάκη κάνεις· τὸ ξύλο ποὺ θὰ φᾶς.

3

Ἡ Σταυρούλα.

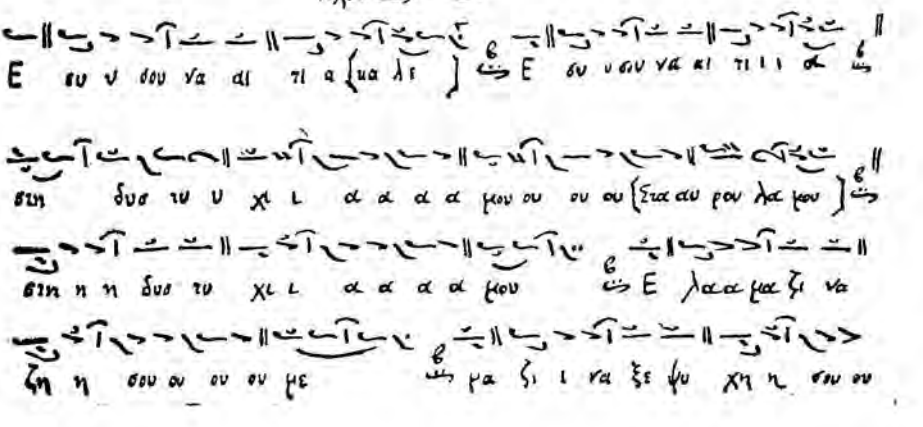

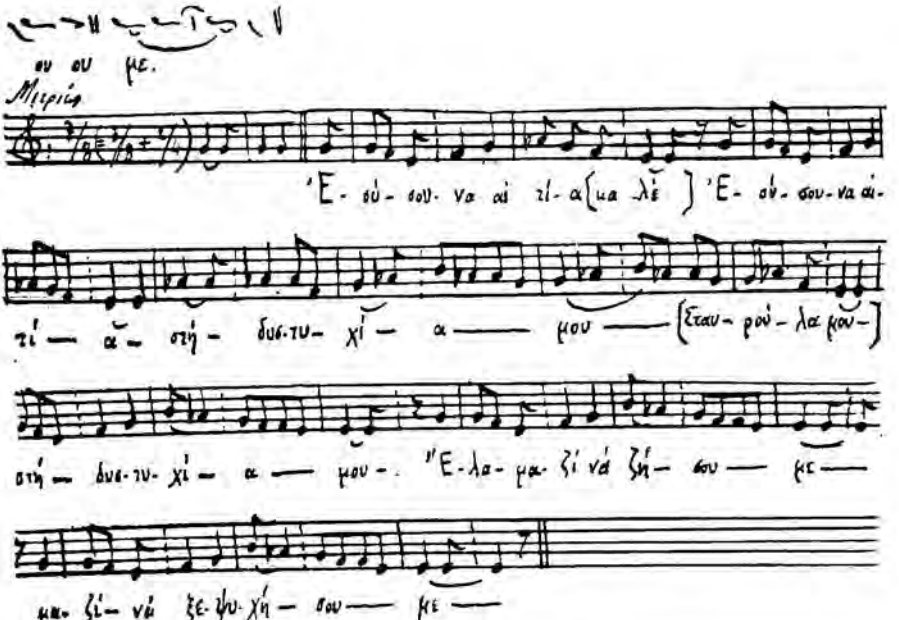

Ἐσύ 'σουνα αἰτία στὴ δυστυχία μου·
τὸ κρῖμα μου νὰ σ' εὕρῃ κ' ἡ ἁμαρτία μου.

Τσάκισμα : Ἔλα μαζὶ νὰ ζήσουμε,
μαζὶ νὰ ξεψυχήσουμε.

4

Ἀηδόνια καὶ παγώνια.

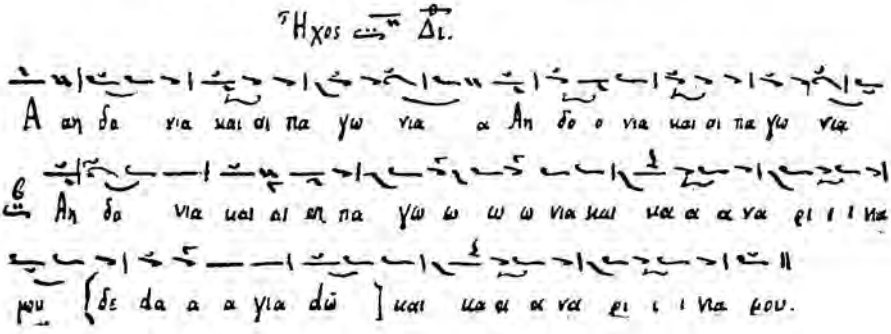

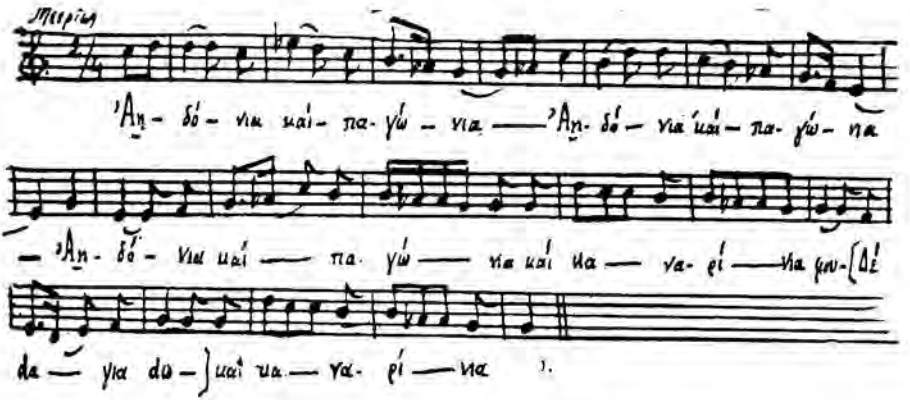

'Αηδόνια καὶ παγώνια καὶ καναρίνια μου,
μή μου τὴν ἐξυπνᾶτε τὴ bάπια χήνα μου.

Σ η μ.— Ἡ φράσι : Δὲ dαγιαδῶ, ἐναλλάσσεται μὲ τό : 'Αμάν, ἀμάν, γιὰ ποικιλία.

Β'. Τὰ δίστιχα τῆς ἀγάπης.

Τὰ δίστιχα ἔχουν καταταχθῆ ἀνάλογα μὲ τὸ ποιητικὸ μέτρο τους σὲ ἓξ ὁμάδες. Αὐτὸ ἔγινε, γιὰ νὰ εἶναι εὔκολη ἡ χρησιμοποίησί τους, ὅταν πρόκειται νὰ ἐφαρμοσθοῦν στὶς σχετικὲς μελῳδίες τῶν διστίχων.

'Απὸ τὶς ὁμάδες αὐτὲς οἱ τρεῖς πρῶτες χρησιμοποιοῦνται γιὰ κύρια τραγούδια τῶν μελῳδιῶν, καὶ οἱ τρεῖς τελευταῖες γιὰ τσακίσματα. Σὲ μερικὲς ὅμως μελῳδίες χρησιμεύουν γιὰ τσακίσματα καὶ τὰ δίστιχα ἀπὸ τὴ δευτέρα καὶ τὴν τρίτη ὁμάδα.

I

1. 'Απὸ μικρὸς στὰ θάσανα κι ἀπὸ μικρὸς στὰ πάθη
κι ἀπὸ μικρὸς bερδεύτηκα στὴν ἐδική σ' ἀγάπη.
2. Ἄσπρο χεράκι ἀπού εἶδα 'γὼ σὲ κόκκινο μανίκι,
νὰ τό 'βαινα προσκέφαλο κι ἂς πλιέρωνα τὸ νοῖκι.
3. 'Αγάπη μας ἦταν πολλή, μ' ἦταν μαργιολεμένη.
Ἂς ἤτανε λιγώτερη καὶ ἀναbιστεμένη.
4. Ἂν ἦσουν ἄνθρωπος ἐσὺ καὶ πόναγες γιὰ μένα,
ἀρνειόσουνα τὴ μάννα σου κ' ἐρχόσουνα μὲ μένα.
5. 'Αγάπησα, τί κέρδισα ; τῆς γῆς τὴν ὄψι πῆρα,
τοῦ κόσμου τὴ gατακραυγὴ καὶ σένα δέ σε πῆρα.

6. Ἀγάπα με, νὰ σ᾽ ἀγαπῶ· θέλε με, νὰ σὲ θέλω,
γιατὶ θὰ νά ᾽ρθ᾽ ἕνας καιρὸς νὰ θὲς καὶ νὰ μὴ θέλω.

7. Ἂν μ᾽ ἀγαπᾷς, νὰ μοῦ τὸ πῇς μὲ τὸ γλυκό σου στόμα,
πρὶν νὰ ἰδῇς τὸ σῶμα μου νὰ τὸ σκεπάζῃ χῶμα.

8. Ἂς μὸλεγε πὼς μ᾽ ἀγαπᾷ τὸ λατρευτό σου στόμα
κι ἂς με ξαπλώγανε στὴ γῆ, στὴ γῆ, στὸ κρύο χῶμα.

9. Ἄνοιξε τὰ χειλάκια σου, δυὸ λόγια πρόσφερέ μου·
μὲ τὴ gαρδιά σου μ᾽ ἀγαπᾷς ; περικαλῶ σε, πέ μου.

10. Ἀφῆτε την κι ἀφῆτε με, χίλια φλουριὰ σᾶς δίνω,
νὰ κρυφοκουβεδιάσουμε, γιατὶ θέλω νὰ φύγω.

11. Ἀγάπη σου μὲ ἔκαμε ὑγεία νὰ μὴν ἔχω,
πάδ᾽ ἀστενὴς νὰ βρίσκουμαι, σ᾽ ὅλο γιατροὺς νὰ τρέχω.

12. Ἀγάπη σου κι ἀγάπη μου ἀλήθεια θὰ βαστάξῃ,
σὰ δὸ κρουστάλλι τὸ γυαλί, ποὺ δὲ boρεῖ νὰ στάξῃ.

13. Ἀγάπη σου κι ἀγάπη μου εἶναι μιὰ παρρησία,
σὰ δὰ κηριὰ π᾽ ἀνάβουνε μέσα στὴν ἐκκλησία.

14. Ἀσπροκωλοβολοῦσα μου,[1] νά ᾽μουν ποδόβρός σου,
νά ᾽μουν καὶ καλτσοδέτα σου καὶ σκέπη τοῦ βυζοῦ σου.

15. Ἀπ᾽ ὅλα τ᾽ ἄστρα τ᾽ οὐρανοῦ ἡ πούλια μένει πίσω.
Δὲ δό ᾽λπιζα, πουλάκι μου, τόσο νὰ σ᾽ ἀγαπήσω.

16. Ἄσπρο γαρέφουλο βαστῶ, βουλειόμαι νὰ τὸ βάψω·
κι ἂν δὸ πετύχω στὴ boγιά, πολλὲς καρδιὲς θὰ κάψω.
Θὰ κάψω νιούς, θὰ κάψω νιές, θὰ κάψω παλληκάρια,
θὰ κάψω τὴν ἀγάπη μου μέσα στὰ φυλλοκάρδια.

17. Ἄσπρη μου διαμαδόπετρα, μὲ μάλαμα ζωμένη,
ἐγώ, πουλί μ᾽, μὲ λόγου σου εἶμ᾽ εὐχαριστημένη.

18. Ἂν bαdρευτῇς, παdρεύομαι· ἂν μείνῃς ἔτσι, μένω·
ἂν γίνῃς καὶ καλογριά, κ᾽ ἐγὼ τὰ ράσα βαίνω.

19. Ἀπάν᾽ σὲ λάβρα, σὲ φωτιά, σὲ πύργινο[2] καμίνι
ὁ Ἔρωδας μ᾽ ἀνέβασε καὶ πάγῃ νά με κρίνῃ.
Περικαλῶ σε, Ἔρωδα, αὐτὸ νὰ μοῦ χαρίσῃς
κι ἀπ᾽ τὴν ἀγάπ᾽ ἀπ᾽ ἀγαπῶ νὰ μὴ μ᾽ ἀπιχωρίσῃς.

---

[1] Ἀσπροκωλοβολοῦσα = ἐκείνη ποὺ φορεῖ ἄσπρο κωλοβόλι, τὸ μεσοφόρι δηλ. τῆς σκιαθίτικης γυναικείας ἐνδυμασίας.

[2] Πύργινο, πιθανῶς : πύρινο.

20. 'Αγάπ' άπού 'χα κ' ἔχασα ἀπ' τὴν ἀναγνωσά μου·
τώρα τὴ βλέπω σ' ἄλλο νιὸ καὶ καίετ' ἡ καρδιά μου.[1]

21. Βρυσούλα πεδοκάνουλη, νερό μου χαϊδεμένο,
ἀγελικό μου πρόσωπο, πῶς στέκεις μαραμένο ;

22. Βασιλικὸς πλατύφυλλος μὲ τὰ σαράδα φύλλα·
σαράδα σ' ἀγαπούσανε καὶ πάλ' ἐγὼ σὲ πῆρα.

23. Βαρύτερ' ἀπ' τὰ σίδερα εἶναι τὰ μαῦρα ροῦχα,
γι αὐτὸ τὰ φόρεσα κ' ἐγὼ γιὰ μιὰν ἀγάπ' ἀπού 'χα.

24. Βάλε βουλὴ νὰ μ' ἀγαπᾷς, πῶς σ' ἀγαπῶ πουλί μου,
καὶ μὴ θελήσῃς νὰ τὸ ἰδῇς στὸν "Αδη τὸ κορμί μου.

25. Βάλε βουλὴ νὰ σμίξουμε, βουλὴ ν' ἀβαμωθοῦμε,
σὲ τόπο, σὲ κρυφὴ μεριά, τὰ πάθια μας νὰ ποῦμε.

26. Βέβαιο εἶναι μάτια μου, σὰ δέ σε ἀπολάψω,
θενὰ ὑπάγω μόνος μου τὸ μνῆμα μου νὰ σκάψω.

27. Γένε στὰ δάση γιασεμὶ καὶ γὼ στὰ ὄρη χιόνι,
νὰ λειώνω, νὰ ποτίζωδαι οἱ δροσεροί σου κλῶνοι.

28. Γιὰ πὲς τί ἔχεις κ' ἔγινες χλωμὸς σὰ δὸ φεγάρι ;
Δὲν εἶσαι μέσ' στὰ νιᾶτα σου, δὲν εἶσαι παλληκάρι ;

29. Γιὰ νὰ συναναστρέφωμαι ὁλημερὶς μὲ σένα,
βερδεύτηκα στὰ δίχτυα σου, κι ἀλίμονο σὲ μένα.

30. Γιὰ δές το τὸ παλιόσπιτο, κορίτσι πῶχει μέσα!
Χριστέ μου, καὶ νὰ μὄλεγε «Γείτονα, ἔλα μέσα».

31. Δός μου τὸ δαχτυλίδι σου νὰ τό 'χω γιὰ σημάδι,
καὶ σὰ δὲ σμίξουμε ἐδῶ, θὰ σμίξουμε στὸν "Αδη.

32. Δὲν εἶμαι κλῶνος νὰ κοπῶ, λιγιὰ γιὰ νὰ λιγήσω,
δὲν εἶμαι τέθκοιος ἄνθρωπος, γιὰ νά σε λησμονήσω.

33. Δὲν εἶν' καράβια στὸ γιαλό, δὲν εἶν' πανν' ἁπλωμένα,
δὲν εἶν' καγεὶς στὴ γειτονιά, νὰ μ' ἀγαπάῃ κ' ἐμένα.

34. 'Εσύ 'σαι καὶ τὰ μάτια μου, ἐσύ 'σαι καὶ τὸ φῶς μου,
καὶ στὰ πολλά μου βάσανα ἐσύ 'σαι ὁ γιατρός μου.

35. Εἶναι τ' ἀχείλι σου γλυκό, μιλᾷς καὶ ζαχαρένια,
γιὰ τοῦτο σ' ἀγαπῶ κ' ἐγὼ καὶ χάνομαι γιὰ σένα.

---

[1] Ἡ γυναῖκα, ποὺ ὑπαγόρευσε τὸ δίστιχο, μοῦ πρόσθεσε: «"Ενας ἀρριβουνιαστικός μιανῆς δὲ dν ἤθιλι. Κὶ τοῦ 'πι ἕνας γείτουνας· Βρὲ θὰ πᾷς νὰ 'νι πάρς, ἢ νὰ πάου ἰγώ ; — Σύρ' ἰσύ, τ' λέει. Πῆι αὐτός, 'νι πῆρι, 'νι στιφανώθκι. Τότις αὐτὸς 'ν' ἔβλιπι στοὺ δρόμου ἀπ' πιρνοῦσι μὲ τοὺν ἄλλουνι κὶ τραγδοῦσι κ' ἔλιι τοὺ τραγούδ' αὐτά».

36. Εἰς τὴν ἀρχὴ τοῦ τραγουδιοῦ τὸ ἄχ εἶναι γραμμένο,
κι ὅσες ἀγάπες ἔκαμα, σὺ μ' ἔχεις πληγωμένο.

37. Ἐγὼ ἀγαπῶ νὰ κάθωμαι πάδα μαζὶ μὲ σένα,
πού 'ναι τὰ λόγια σου γλυκὰ καὶ παραστοχασμένα.

38. Ἐγὼ 'λεγα νὰ σ' ἀγαπῶ, μ' ἄλλος νὰ μὴ δὸ ξέρῃ·
τώρα τὸ μάθαν οἱ δικοί, τὸ μάθανε κ' οἱ ξένοι.

39. Ἐξῆδα μῆνες σ' ἀγαπῶ, γένοδαι πέδε χρόνια,
νὰ φύτευα μιὰ λεμονιά, θὰ ν' ἔκοβα λεμόνια.
—Μὴ δήνε κλαῖς τὴ λεμονιά, χίλια κι ἂν ἀστοχήσῃ,
κάνει λεμόνα δίφορα, τὸ gόσμο νὰ γεμίσῃ.

40. Εἶχες καιρὸ δὲ bέρασες, χορτάριασ' ἡ αὐλή μου·
τώρα ν' ἀρχίσῃς νὰ περνᾷς, νὰ σκάζουν οἱ ὀχτροί μου.

41. Ἐγὼ γιὰ τὴν ἀγάπη σου καὶ γιὰ τὴν ἐμορφιά σου
θενὰ βαφτίσω ἕνα παιδί, νὰ βάνω τ' ὄνομά σου.
Ἐβάφτισα καὶ τὸ παιδί, εἶπα καὶ τ' ὄνομά σου,
οὔτε στὰ κάλλῃ σὄμοιασε, οὔτε στὴν ὀμορφιά σου.

42. Ἔλα καὶ σὲ λαχτάρησα, γύρε στὴν ἀgαλιά μου,
ἔλα καὶ σὄπλεξα φωλιὰ μέσα εἰς τὴ gαρδιά μου.

43. Ἐμεῖς τὰ μαῦρα βάλαμε σὰ δὰ χελιδονάκια·
νὰ μᾶς ἀξίων' ὁ Θεὸς νὰ γίνουμε ταιράκια.

44. Θὰ σ' ἀγαπῶ, θὰ σ' ἀγαπῶ, ποτὲ δὲ θὰ σωπάσω,
θὰ σ' ἀγαπῶ ἐν ὅσῳ ζῶ, κι ἂς μή σε ἀπολάψω.

45. Θωρῶdας τὰ ματάκια σου, δὲ bάω στὴ δουλειά μου,
οὔτε ψυχὴ μ' ἀπόμεινε, οὔτ' αἷμα στὴ gαρδιά μου.

46. Θὰ πάρω dέδρι[1] τὰ δουνά, τ' ἀγρίμια νὰ ρωτήσω,
ἴσως μοῦ δροῦν τὸ γιατρικό, γιὰ νά σε λησμονήσω.

47. Ἤλιε μου, τὰ φταιξίματα δὲν εἶν' ὅλα δικά σου,
μόν' εἶν' ἀπὸ τὰ σύγγεφα, ποὺ στέκοdαι bροστά σου.

48. Ἤθελα νὰ σ' ἀdάμωνα, νὰ σὅλεγα καbόσα,
κι ἂν δὲ σοῦ γύριζα τὸ νοῦ, ἂς μὄκοβαν τὴ γλῶσσα.

49. Ἡ μάννα σ' εἶναι μιὰ κακιά, κι ὅπου μὲ δρῇ μὲ δρίζει·
τὴ στράτα τὴ βασιλικιὰ καὶ κείνη τὴν ὁρίζει.
—Πέρασε, φῶς μου, πέρασε, κανεὶς δὲ σ' ἀbοδίζει·
τὴ στράτα τὴ βασιλικιὰ κανεὶς δὲ dὴν ὁρίζει·

---

[1] dέδρι, λέξις τουρκική, σημαίνει περιοδεία. Ἑπομένως : θὰ πάρω dέδρι = θὰ περιοδέψω, θὰ πάρω δόλτα.

50. Καρδιὰ τοῦ λιοδαριοῦ κρατεῖς, δὲ θέλεις νὰ μερώσῃς·
σὲ ἄλλα χέρια θὰ μὲ ἰδῇς καὶ θὰ τὸ μετανοιώσῃς.

51. Καρδιά, πῶς ἀποφάσισες κι ἄφησες νὰ ριζώσῃ
τέθοιο φαρμακερὸ δεδρί, ποὺ θὰ σὲ θανατώσῃ ;
Πῶχει τὰ φύλλα βλαβερά, καρπὸ φαρμακωμένο·
ἀπὸ τὴ ρίζα ὡς τὴ gορφὴ φείδια 'ναι φορτωμένο.

52. Κυπαρισσάκι μου ψηλό, σκύψε κ' ἐγὼ σὲ φτάνω,
νὰ μυριστῶ τὰ ἄνθη σου κ' ὕστερα ἂς πεθάνω.

53. Κυπαρισσάκι μου ψηλό, ψηλό μου καὶ λυγνό μου,
λιανόκλαδο καὶ φουδωτό, πάδα νά 'σαι δικό μου.

54. Καρσί μου στέκει ἕνας γλεδζές, στέκει καὶ μ' ἀλοϊάζει·
τό 'χω παράπονο πολύ, ποὺ δέ με κουβεδιάζει.

55. Κοδακινή μου λεμονιά, καὶ πότε θὰ φουδώσῃς ;
καὶ τὸ φιλὶ ποὺ μὄταξες πότε θὰ μοῦ τὸ δώσῃς ;

56. Καταμεσῆ στὴ θάλασσα θὰ σπείρω μαδζαράκια,
γιὰ νὰ περνάῃ ἡ ἀγάπη μου νὰ κόβῃ κλωναράκια.

57. Μαλαματένιε μου σταυρὲ καὶ gόλφι τοῦ δεσπότη,
ἐσύ 'σαι ἡ ἀγάπη μου παδοτεινὴ καὶ πρώτη.

58. Μαλαματένιε μου σταυρέ, πρέπει νὰ σὲ δοξάζω,
ποὺ μὄγιανες τοὺς πόνους μου καὶ δὲν ἀναστενάζω.

59. Μοσκοκαρφένιε μ' ἔμορφε, γλυκύτατη κανέλλα,
τρεῖς νύχτες κάνω ἀϋπνωτη, νὰ ὁμιλῶ μὲ σένα.
Τρεῖς νύχτες κάνω ἀϋπνωτη, ἀγάπη σου μὲ θρέφει,
μοῦ φαίνεται πὼς περπατῶ μὲ τ' οὐρανοῦ τὰ νέφη.

60. Μ' εἶδες πῶς σὲ κουβέδιαζα, θαρρεῖς πὼς σ' ἀγαποῦσα ;
Γὼ τὴ gαρδιὰ σ' ἀρώταγα καὶ τὴ gαταπατοῦσα.

61. Μελαχροινό μου πρόσωπο, δέδρο τοῦ Παραδείσου,
μέσ' στὴ καρδιά μου ρίζωσε ἀγάπη ἡ δική σου.

62. Μέσα στὰ φύλλα τῆς καρδιᾶς καὶ στῆς ψυχῆς τὸ dόπο,
ἔβαλα καὶ ζωγράφισα τὸν ἰδικό σου τρόπο.

63. Μάτια μου, φρύδια μου, γιατί, γιατί μὲ τυραννεῖτε ;
σὰν θὰ μὲ βάλετε στὴ γῆ, τί ὄφελος θὰ ὄῆτε ;

64. Νά 'μουνα πετροκάβουρο στὴ bέτρα ὅπου πλιένεις,
νὰ δάκωνα τὸ πόδι σου, νὰ κάθεσαι νὰ κλαίῃς.

65. Ξύπνα, διαμάδι καὶ poubὶ κι ἀφρὸς τοῦ μαλαμάτου,
ξύπνα νὰ λάψ' ἡ γειτονιὰ ὅλη ἀπὸ πάν' ὡς κάτου.

66. Ὅταν σε πρωταγάπησα, δὲν εἶχα μαθητάδες·
τὰ μάτια σου, τὰ μάτια μου ἦταν προξενητάδες.[1]

67. Ὅταν σε πρωτοείδανε τὰ μάτια τὰ δικά μου,
ἦταν τὸ στῆθος μ' ἀνοιχτὸ καὶ bῆκες στὴ gαρδιά μου.

68. Ὅλος ὁ κόσμος κι ἂν dὸ πῇ, κι ὁ βασιλιᾶς π' ὁρίζει,
δεσποτικὸς ἀφορισμὸς δὲ μᾶς ἀποχωρίζει.

69. Ὅπ' ἀγαπᾷ διπρόσωπα, δός του, Χριστέ μου, δός του
πολλὲς πληγὲς ἀγιάτρευτες, νὰ μὴ bρεθῇ γιατρός του.

70. Ὄχι νὰ χύσῃς δάκρυα, ὄχι νὰ φτύσῃς αἷμα,
ὡσὰν dὸ φείδι νὰ συρθῇς, δὲν εἶσαι πλιὰ γιὰ μένα.

71. Ὅσ' ἄστρα 'ναι στὸν οὐρανὸ τριγύρω στὸ φεgάρι,
τόσα καλησπερίσματα σοῦ στέλνω κάθε bράδυ.

72. Ὁ ἔρωτας μοῦ μίλησε· νὰ πά' νὰ ἰδῶ τί θέλει,
νὰ μὴ gακιώσῃ καὶ παρῇ τὸ gαρδιακό μου ταῖρι.

73. Ὁ ἔρωτας μοῦ μίλησε νὰ πάγω στὸν οὐdᾶ του,
μὲ μόσκο μὲ τραdάφυλλα νὰ κοιμηθῶ κοdά του.

74. Ὁ ἔρωτας 'πὸ τὴν ἀρχὴ γλυκίζει σὰ dὸ γάλα,
καὶ σὰ ριζώσῃ στὴ gαρδιά, κάνει κλαdιὰ μεγάλα.

75. Ὅποιος φιλεῖ τ' ἀχεῖλι σου ζάχαρι πιπιλίζει,
κι ὅποιος ἀdάμα σ' κοιμηθῇ τὸν ὕπνο λαχταρίζει.

76. Ὅταν σὲ bλέπω, χαίρομαι, στοὺς οὐρανοὺς πηγαίνω,
μὲ τοὺς ἀgέλους κάθομαι κ' ὕστερα κατεbαίνω.

77. Παρακαλῶ τὸ Θιὸ νὰ ζῇς κι ἂς μή σε συχνοbλέπω,
γιατὶ μὲ τὴ ζωή σου ζῶ καὶ μὲ τὸ φῶς σου bλέπω.

78. Πέρdικα τῆς ἀκρογιαλιᾶς, ποὺ πλάνεσες τ' ἀηdόνι,
καὶ τό 'καμες καὶ περπατεῖ τὴ νύχτα καὶ κρυώνει.

79. Πείσματα καὶ πεισματικὰ σὲ μένα dὲ bεργᾶνε,
γιατ' εἶμαι dμορφο παιdὶ καὶ μὲ παρακαλᾶνε.[2]

80. Πᾶρε τὸ μέτρο τῆς καρdιᾶς καὶ κάνε μιὰ σαΐτα
καὶ ἄνοιξε τὸ στῆθος μου κι ὅπου σ' ἀρέσει χτύπα.

81. Πλαγιάζω γιὰ νὰ κοιμηθῶ κι ὁ νοῦς μου σένα μένει,
γλυκοχαράζουν τὰ bουνὰ καὶ ὕπνος dέ με παίρνει.

82. Πῶς νὰ τὸ πῶ dέ σ' ἀγαπῶ! Θ' ἀdικοθανατίσω
καὶ στοῦ dζελάτη τὸ σπαθὶ τὸ αἷμα μου θὰ χύσω.

---

[1] Ἄλλως: τὰ μάτια μου σὲ λόγου σου εἶχα προξενητάδες.

[2] Ἄλλως: γιατ' εἶμαι λεύτερο παιdί.

83. Ποῖος νὰ δῇ τὰ κάλλη σου, νὰ μὴ doῦ φύγ᾽ ἡ γνῶσι,
καὶ μέσα στὴ gαρδούλα του ἔρωδας νὰ ριζώσῃ ;

84. Πές μου νὰ ζῇς καὶ νὰ χαρῇς τὴν ἀκριβῆ ζωή σου,
σὰ δέ με ἰδοῦν τὰ μάτια σου, δέ με πονεῖ ἡ ψυχή σου ;

85. Πές μου, νὰ ζοῦν τὰ μάτια σου καὶ νὰ χαρῇς τὸ φῶς σου,
πόσες ἀγάπες ἔκαμες, πουλί μου, στὸ gαιρό σου ;

86. Ποθαίνω ἐξ αἰτίας σου, κ᾽ ἔχε το σὺ τὸ κρῖμα,
καὶ στὸ δικό μου θάνατο ἐσύ ᾽σουνα αἰτία.

87. Πῶς σ᾽ ἀγαπῶ πουλάκι μου ! Μὰ σὺ δὲ dὸ πιστεύεις.
Σὰ doὺς Ἑβραίους τὸ Χριστὸ θέλεις νὰ μὲ παιδεύῃς.

88. Ροδοτραdαφυλλένιε μου, κρίνε καὶ ροσμαΐ μου,
κάμε λοιπὸν ἀπόφασι, σὰ μ᾽ ἀγαπᾷς πουλί μου.

89. Σαραdαβέργινο κλουβὶ μοῦ ᾽πλέξαν οἱ γονοί μου,
καὶ μέσα μὲ κλειδώσανε, νὰ σ᾽ ἀρνηστῶ πουλί μου.

90. Σαράda κίτρινα φλουριὰ σὲ μιὰ κλωστὴ μετάξι,
γιὰ πᾶρ᾽ τα, ροῦσα μ᾽, μιὰ βραδειά, κι αὐτὰ φωτι᾽ ἂς τὰ κάψῃ.

91. Σοκάκι μου μακρὺ στενὸ μὲ τὴ gατεβασά σου,
κάμε καὶ μένα γείτονα μὲ τὴ γειτόνισσά σου.

92. Σ᾽ ἀφίνω τὴ galηνυχτιά, χρυσό μου καναρίνι,
μαγνήτ᾽ ἔχει τὸ σπίτι σου, νὰ φύγω δὲ μ᾽ ἀφίνει.

93. Σ᾽ ἀφίνω τὴ galηνυχτιά, ὡραῖο πορτοκάλλι,
καὶ στὸ καλὸ ξημέρωμα θ᾽ ἀdαμωθοῦμε πάλι.

94. Σ᾽ ἀφίνω τὴ galηνυχτιά, στρῶσε πλατιὰ κοιμήσου,
καὶ στ᾽ ὄνειρό σου νὰ μὲ ἰδῇς σκλάβο καὶ δουλευτή σου.

95. Σὰ dὸν ἀφρὸ τῆς θάλασσας στοῦ καραβιοῦ τὴ blώρη,
ἔτσι berdεύτηκα κ᾽ ἐγὼ σὲ μιὰ μοναχοκόρη.

96. Σὰ bᾶς, κόρη μ᾽, στὴν ἐκκλησά, προσκύνα καὶ γιὰ μένα,
γιὰ νὰ σωθοῦν τὰ κρίματα, πὄχουμε καμωμένα.

97. Σ᾽ ὁρκίζω στὸ ϑαρὺ σταυρό, στ᾽ ἀgάθινο στεφάνι,
σὰ δέ με ἰδῇς στὴ γῆς νεκρό, μὴν ἀγαπήσῃς ἄλλη.

98. Στὸν οὐρανὸ θὰ ν᾽ ἀνεβῶ, στόγε κριτὴ τοῦ κόσμου,
νὰ ἰδῶ γιατί μ᾽ ἀρνήστηκες, ματάκια μου καὶ φῶς μου.

99. Στὸ gόσμο μιὰν ἀγάπησα, ἄλλη δέ θ᾽ ἀγαπήσω,
καὶ σὰν αὐτὴ μὲ ἀρνηθῇ, μονάχος μου θὰ ζήσω.

100. Σκληρὴ καρδιά, μὲ τυραννεῖς, μὰ τί καταλαβαίνεις ;
Ἐμὲ τὴ νιότη μου χαλνᾷς καὶ σὺ τὸ κρῖμα ἔχεις.

101. Στὸ Κάστρο εἶν' ἕνα νερό, καινούργιο σιdριβάνι,
ποιὸς ἔχει ἀγάπη στὴ gαρδιὰ ἂς πά' νὰ πχῇ νὰ γειάνῃ·

102. Στὸ Κάστρο εἶν' ἕνα νερό, ποὺ τρέχει σιdριβάνι,
ὅποιος θὰ πάῃ καὶ θὰ πχῇ ποτέ δὲ θὰ πεθάνῃ.

103. Τ' ἀχετλι σου τὸ dζιrdζιφί,[1] τὸ μάγουλό σου μῆλο,
τ' ἀστῆθι σου παράδεισο καὶ τὸ κορμί σου κρίνο.
Νὰ φίληγα τὸ dζιrdζιφὶ καὶ νά 'παιρνα τὸ μῆλο,
ν' ἄνοιγα τὴ bαράδεισο, ν' ἀgάλιαζα τὸ κρίνο.

104. Τέσσερα φύλλ' ἔχ' ἡ καρδιά, τὰ δυὸ μὄχεις καμένα,
τ' ἄλλα τὰ δυὸ μοῦ ἔμειναν καὶ κεῖνα μαραμένα.

105. Τεσσεροκάδενος σταυρὸς κρέμεται στὸ λαιμό σου,
οὔλοι φιλοῦνε τὸ σταυρὸ κ' ἐγὼ τὸ μάγουλό σου.

106. Τί μ' ὠφελεῖ νὰ σ' ἀγαπῶ ὅλο μὲ τὴν ἐλπίδα;
Τὴ γνώμη σου κατάλαbα, τὴ dύχη μου τὴν εἶdα.

107. Τὰ μάτια μου τὰ σήκωσα στὸν οὐρανὸ κλαμένα
καὶ μοῦ 'πε ἕνα σύννεφο «ἔχει ὁ Θεὸς γιὰ μένα.»

108. Τί νὰ τὴ gάμω μιὰ καρδιά, ἤθελα νά 'χω κι ἄλλη,
νὰ σ' ἀγαπῶ καὶ μὲ τὶς δυό, καὶ λίγο νά 'ναι πάλι.

109. Τραγούδησε, πουλάκι μου, ν' ἀκούσω τὴ λαλιά σου,
νὰ πεταχτῶ σὰ dὸ πουλί, νά 'ρθῶ στὴν ἀgαλιά σου.

110. Τί νὰ τὸ κάμω σὰ dὸ λὲς πὼς μ' ἀγαπᾷς ἐμένα,
καὶ τῆς καρδιᾶς σου τὰ κλειδιὰ ἀλλοῦ τά 'χεις dομένα;

111. Χίλια λαγοῦτα κι ὄργανα νὰ παίξουνε bροστά μου,
σὰ dέ σε ἰdοῦν τὰ μάτια μου, dὲ χαίρεται ἡ καρδιά μου.

112. Χελιdονιοῦ ματόφρυdα καὶ στόμ' ἀνετουράλι,[2]
γύρισ' νὰ ἰdῶ τὰ κάλλη σου, καὶ ζάλη πιὰ μὲ πιάνει.

113. Χίλιες χιλιάdες κυνηγοὶ τὸ νοῦ μου κυνηγοῦνε,
κ' ἐγὼ τὸν ἔρριξα σ' ἐσέ, κι ἂς πά' νὰ τόνε bροῦνε.

114. Χήρα, ν' ἀλλάξῃς τ' ὄνομα, χήρα νὰ μή σε λένε,
γιατ' ἔκαμες τὰ μάτια μου μέρα καὶ νύχτα κλαῖνε.

115. Ψηλέ, λυγνέ μου τσελεπῆ, κι ἄξε μου στρατιώτη,
σ' ἐσὲ τήνε παράdωσα τὴν ἀκριbῆ μου γιότη.

116. Ψηλὸ κυπαρισσάκι μου, νὰ φύτρωνες κοdά μου,
νὰ σὲ ποτίζω κρυὸ νερὸ ἀπὸ τὰ σωθικά μου.

---

[1] dζιrdζιφί = κόκκινο.

[2] ἀνετουράλι = εἶdος κεντήματος μὲ χρυσάφι στὰ γυναικεῖα bποκάμισα.

117. Ψηλὸ κυπαρισσάκι μου, σείσου καὶ βγάλ' ἀέρα,
κ' ἐγὼ 'πὸ σένα καρτερῶ τὸ φῶς καὶ τὴν ἡμέρα.

118. Ὦ χρυσοπράσινέ μ' ἀϊτέ, βερουτιανέ μ' ἀγέρα,
ὅποιος ἀδάμα σ' κοιμηθῇ τὴ νύχτα κάνει μέρα.

119. Ὡσὰν ἀέρας δροσερὸς περνᾷς ἀπὸ bροστά μου,
καὶ σὰ βασιλικὸς γιατρὸς μοῦ δίνεις τὴν ὑγειά μου.

120. Μοῖρα μου, δὲ βαρέθηκες τὶ μὄχεις καμωμένα;
Ἀκόμα θέλεις νὰ τὰ ἰδῇς τὰ μάτια μου κλαμένα;

121. Μοῖρα μ', ὅταν μὲ μοίρανες, ἐρχόσουν ἀπ' τὰ δάση
καὶ εἶπες τ' ἀχειλάκι μου ποτὲ νὰ μὴ γελάσῃ.

122. Μοῖρα μου, πάλι μοῖρα μου, μοῖρα, δέ με λυπᾶσαι;
μὲ λησμονεῖς εἰς τὴ χαρά, στὶς λῦπες μὲ θυμᾶσαι.

123. Μοῖρα μου, ἀπὸ ἐξ ἀρχῆς μ' ἔχεις καὶ τυραννοῦμαι.
Ἄσε λοιπὸν τὴν ἔχτρα σου καὶ δὲς τί θὰ γενοῦμε.

124. Ἡ μοῖρα μου τὰ βάσανα τὰ εἶχε σὰ baιδιά της,
κι ἀπάνω μου τὰ ἔρριξε, ποὺ νὰ καῇ καρδιά της.

125. Ἀφοῦ ἐσὺ δὲ μ' ἀγαπᾷς, δὲ θέλω πιὰ νὰ ζήσω,
αὐτὸ τὸ ψεύτικο dουνιᾶ δὲ θέλω νὰ γλεdήσω.

126. Ἀπελπισμένος βρίσκομαι σὲ κύματ' ἀφρισμένα·
ἂν δὲν ἀλλάξουν οἱ καιροί, ἀλίμονο σὲ μένα.

127. Ἂν bάψουνε τὰ βάσανα καὶ γειάνῃ ἡ πληγή μου,
τότες θὰ πῶ πὼς βρίσκεται στὸ gόσμο τὸ κορμί μου.

128. Ἀπ' τὰ πολλά μου βάσανα κι ἀπ' τὰ πολλά μου πάθη
σ' ἕνα bedρὶ ἀκούbησα καὶ κεῖνο ἐμαράθη.

129. Ἀναστενάζω, βγαίνει ἀχνὸς καὶ μέσα μένει ὁ πόνος.
Κάλλιο νὰ μὴ βρισκότανε ὁ φετεινὸς ὁ χρόνος.

130. Βλέπεις τὴ γῆς, ὅπου πατεῖς, πῶς εἶναι νοτισμένη;
Εἶναι χυμένα δάκρυα ἀπὸ καρδιὰ θλιμμένη.

131. Βουνά, λαgάδια καὶ κλαριά, ἀνοῖξτε νὰ περάσω,
γιὰ νὰ μὴ bάρετε φωτιά, ὅταν ἀναστενάξω.

132. Δὲν εἶν' αὐγὴ νὰ σηκωθῶ, νὰ μὴν ἀναστενάξω,
χωρὶς νὰ πῶ τὸ bόνο μου κι ἀπὸ καρδιᾶς νὰ κλάψω.

133. Δέ μ' ἔρριχνε σὲ μι' ἀρρωστειά, σὲ μιὰ μεγάλη ἀστένεια;
καὶ βλαστημῶ τὴ dύχη μου, ποὺ μ' ἔρριξε σὲ σένα.

134. Δὲν ἠbορῶ νὰ βρῶ καιρὸ ἁρμόδιο, πουλί μου,
νὰ κάτσω νὰ σοῦ ξηγηθῶ τοὺς ἀναστεναγμοί μου.

135. Εἶναι καρδιὲς ποὺ χαίροδαι, εἶναι καρδιὲς ποὺ κλαῖνε,
εἶναι καρδιὲς ὅπου πονοῦν καὶ κανενὸς δὲ λένε.

136. Ἐγὼ κι ἂν baίζω καὶ ἂν γελῶ, μὲ δυὸ καρδιὲς γυρίζω,
ἡ μιὰ μὲ κάνει νὰ γελῶ κ᾽ ἡ ἄλλη νὰ δακρύζω.

137. Ἐγώ ᾽μαι κεῖνο τὸ πουλί, ὁποὺ τὸ λὲν καναρι,
πού ᾽ν᾽ τὰ φτερά του κίτρινα καὶ ἡ καρδιά του μαύρη.

138. Ἐγώ ᾽μαι κεῖνο τὸ πουλί, τὸ παραπονεμένο,
ποὺ τὸ θολώνει τὸ νερὸ καὶ πίνει τὸ καϋμένο.

139. Ἐγώ ᾽μαι κεῖνο τὸ πουλί, ὁποὺ τὸ λὲν ἀηδόνι,
ὁποὺ λαλεῖ στὸ Γαλατᾶ κι ἀκούεται στὴ bόλι.

140. Ἐσὺ μὲ βλέπεις, χάνομαι· τί μ᾽ ἐρωτᾷς ποῦ πάγω;
Πάγω στ᾽ ἀθάνατο νερό, νὰ πιῶ, νὰ μὴ bεθάνω.

141. Ἔχασα ὅ,τι ἤθελα κι οὔτε θὰ τ᾽ ἀποχτήσω,
κι ἀπὸ ἐδῶ καὶ στὸ ἑξῆς δὲ θέλω πιὰ νὰ ζήσω.

142. Θέλω νὰ πάγω σὲ βουνό, νὰ γίνω ἕνας βράχος,
νὰ τυραννῶ τὸ σῶμα μου παdοτεινὰ μονάχος.

143. Καρδιά μου θέλει νὰ σφαγῇ, κ᾽ ἐγὼ τήνε μαλώνω.
«Ἔχε, καρδιά μ᾽, ἀπιμονή, κ᾽ ἐγὼ τραβῶ τὸ bόγο».

144. Καρδιά μου, πῶς τὸ daγιαdᾷς, ψυχή μ᾽, πῶς τ᾽ ἀπομένεις;
καὶ σύ, ταλαίπωρο κορμί, πῶς ζῇς καὶ δὲ bεθαίνεις;

145. Καρδιά μ᾽, ἀπαρηγόρητη, παρηγορήσ᾽ ἀτή σου·
κι ἄλλες πολλὲς τὸ πάθανε, δὲν εἶσαι μοναχή σου.

146. Κατακαϋμένη μου καρδιά, βαθειὰ πού ᾽ν᾽ ἡ πληγή σου,
στὸν ἄλλο gόσμ᾽ ἀκούγοdαι οἱ ἀναστεναγμοί σου.

147. Μάννα μ᾽, ὅταν μὲ γέννησες, γιατί δέ μου τὸ εἶπες,
πὼς ἔχει ὁ κόσμος βάσανα, πὼς ἔχει ὁ κόσμος πίκρες;

148. Μυημούρια τοῦ Φερήκιοϊ κι ἁλόρθα κυπαρίσσα,
ἔχασα τὴν ἀγάπη μου καὶ λαχταρῶ περίσσα.

149. Μέσα στὰ φύλλα τῆς καρδιᾶς θὰ βάλω νὰ μοῦ γράψουν
δυὸ μοιρολόγια, νὰ τὰ πῇς, ὅταν θὰ πά᾽ με θάψουν.

150. Μιὰ μαύρη πέτρα τοῦ γιαλοῦ θὰ βάλω προσκεφάλι·
τὸ τί τραβάει τὸ κορμί, τὰ φταίει τὸ κεφάλι.

151. Dέρτι, μαράζι τό ᾽βαλα νὰ πέσω νὰ πεθάνω·
καὶ πάλι συλλογίζομαι· τίνος κακὸ θὰ κάνω;

152. Ὅλος ὁ κόσμος χαίρεται καὶ ὅλ᾽ ἡ οἰκουμένη
καὶ μένα ἡ καρδούλα μου στέκεται μαραμένη.

153. Ὅποιος φοβᾶται τὴ φωτιὰ νὰ μὴν ἐρθῇ κοδά μου,
γιατὶ θὰ τόνε κάψουνε τ' ἀναστενάγματά μου.

154. Ὅλοι κακὸ μοῦ θέλουνε, οἱ πέτρες καὶ τὰ ξύλα,
σὰν ἀκουβήσω σὲ δεδρί, μαραίνοδαι τὰ φύλλα.

155. Ὅσο περνάει ὁ καιρός, τὸ φεῖδι μεγαλώνει,
τρώγει τὰ φύλλα τῆς καρδιᾶς καὶ τὸ κορμί μου λειώνει.

156. Ἐγὼ μόνο γεννήθηκα ἁμαρτωλὸς τοῦ κόσμου
καὶ περπατῶ καὶ κρύβεται ὁ ἥλιος ἀπὸ βρός μου.

157. Σ' ἀγάπησα, νά 'χω ζωή, μὰ 'γὼ ζωὴ δὲν ἔχω,
σὰ γλῆμα μὲ κλαδεύουνε καὶ κλαδεμοὺς δὲν ἔχω.

158. Σὰν δοῦ χειμῶνα τὴ βροχὴ τρέχουν τὰ δάκρυά μου
καὶ σὰν δὰ μαῦρα σύννεφα, ἔτσ' εἶναι ἡ καρδιά μου.

159. Σὲ μαυρισμένο σπήλαιο, σὲ ραχλιασμένο χῶμα,
ἐκεῖ θ' ἀφήσω κόκκαλα, ζωή, ψυχὴ καὶ σῶμα.

160. Τὸ δέρτι μου, τὸ πάθι μου νὰ τοῦξερε ἡ δύσι,
ὁ ἥλιος θαλὰ κατεβῇ, νὰ μὲ παρηγορήσῃ.

161. Τὸ δέρτι μου, τὸ πάθι μου, ἄλλος νὰ μὴ δὸ πάθῃ,
οὔτε καράβι στὸ σκαρί, οὔτε πουλὶ στὰ δάση.

162. Τὸ δέρτι τῆς καρδούλας μου γά 'ταν φανερωμένο,
θενὰ μὲ κλάψῃ ὁ δουνιᾶς ὡσὰν ἀπεθαμένο.

163. Τρεῖς θάλασσες μὲ δέρνουνε, μία κοδὰ στὴν ἄλλη,
κάνω νὰ σδύσω τὴ μικρή, μὲ βρίσκει ἡ μεγάλη.

164. Τὰ βάσανά μ' εἶναι πολλά. Ποιᾶς πέτρας νὰ τὰ λέγω;
Κ' ἡ πέτρα νὰ μή μου μιλῇ, νὰ κάθωμαι νὰ κλαίγω.

165. Τὰ βάσανα καὶ οἱ καϋμοὶ γινήκανε γειτόνοι,
καὶ γίναν στὸ κορμάκι μου τέλειοι κληρονόμοι.

196. Τίνος νὰ πῶ τὸ βόνο μου, νὰ μὴν ἀναστενάξῃ;
Κ' ἡ πέτρα, πού 'ν' ἀμίλητη, κ' ἐκείνη θὰ μὲ κλάψῃ.

167. Τὸ ἄχ, τὸ βάχ στ' ἀχεῖλι μου ἔχτισε τὴ φωλιά του
καὶ μέσ' στὰ φύλλα τῆς καρδιᾶς ἅπλωσε τὰ φτερά του.

168. Τὸ ἄχ σὲ μὲ βασίλεψε καὶ μὲ αὐτὸ θὰ ζήσω,
μὲ βάσανα καὶ μὲ καϋμοὺς ἐγὼ θὰ ξεψυχήσω.

169. Τὸ διασεμὶ τὸ κλάδεψα καὶ θὰ τὸ λαβικάρω,
νὰ βγάλω διασιμόλαδο, τὸ βόνο μου νὰ γειάνω.

170. Χάρε, γιὰ δός μου τὰ κλειδιά, τὸ δάφο μου γ' ἀνοίξω,
σὲ ραχλιασμένο σπήλαιο νὰ πά' γὰ κατοικήσω.

171. Ὡσὰν δὸ ρόδο ἤμουνα καὶ σὰν δὸ χιόνι λειώνω,
μὲ ἔφθειρ' ἡ ἀγάπη σου, μὰ δέ do φανερώνω.

172. Αὐτὰ τὰ μάτια τὰ γλυκὰ ποῦ τά 'δρες καὶ τὰ πῆρες
καὶ μὲ αὐτὰ μὲ πλάνεσες καὶ σκλάδο σου μὲ πῆρες ;

173. Αὐτὰ τὰ μάτια τὰ γλυκὰ θέλω νὰ τὰ ρωτήσω,
ἂν μ' ἀγαποῦν εἰλικρινά, νὰ μή do λησμονήσω.

174. Αὐτὰ τὰ μάτια τὰ γλυκά, τὰ φρύδια τὰ γραμμένα,
θενὰ μὲ κάμουν γ' ἀργηθῶ τὴ μάγνα ποὺ μ' ἐγέννα.

175. Γιὰ μαῦρα μάτια χάνομαι, γιὰ γαλανὰ πεθαίνω,
γι' αὐτὰ τὰ καταγάλαζα σκίζω τὴ γῆς καὶ baίνω.

176. Θέλω τὰ μαῦρα μάτια σου νὰ τά 'χω γιὰ λιμάνι,
νὰ τὰ φιλῶ, νὰ κρύβωμαι κι ὁ κόσμος νὰ μὲ χάνῃ.

177. Μάτια γλυκὰ στὴν ἐμορφιὰ καὶ χαβηλὰ στὸ βλέμμα
πήρανε ἀπὸ πάνω μου ψυχή, ζωὴ καὶ πνεῦμα.

178. Μαῦρα μου μάτια καὶ γλυκὰ καὶ φυσικὰ ὡραῖα,
μοῦ προξενεῖτε θάνατο, χωρὶς νά 'χω ἰδέα.

179. Μαυρομματοῦσα κι ὁμορφη καὶ γεραϊδολαλοῦσα,
νὰ εἶχα κι ἄλλη μιὰ καρδιά, διπλᾶ νὰ σ' ἀγαποῦσα.
Νὰ σ' ἀγαπῶ καὶ μὲ τὶς δυὸ καὶ λίγο νά 'ναι πάλι,
κι ὅταν γεράσ' ἡ μιὰ καρδιά, νὰ σ' ἀγαπάῃ ἡ ἄλλη.

180. Μάτια μου, μάτια μου γλυκὰ καὶ τῶν ματιῶν μου μάτια,
δὲν εἴδανε τὰ μάτια μου σὰν dὰ δικά σου μάτια.

181. Ὅταν γλυκὰ μὲ κοίταξαν τὰ δυὸ γλυκά σου μάτια,
μοῦ κάναν τὴ gαρδούλα μου σαράda δυὸ κομμάτια.
Γι αὐτὸ γλυκὰ τ' ἀγάπησα καὶ δὲ dὰ ἀπαρνειοῦμαι·
ἐν ὅσῳ ζῶ, θὰ τ' ἀγαπῶ, ὅ,τι καὶ νὰ μοῦ ποῦνε.

182. Ποιός εἶδε τέτοια bόλεμο, νὰ πολεμοῦν τὰ μάτια,
χωρὶς μαχαίρια καὶ σπαθιὰ νὰ γίνεσαι κομμάτια ;

183. Τέσσερα μάτια, δυὸ καρδιὲς μὲ ἅλυσι δεμένες,
στὸ δέdρο τῆς ὑπομονῆς στέκοd' ἀgαλιασμένες.

184. Τέσσερα μάτια βλέποdαι καὶ δυὸ καρδιὲς χτυποῦνε,
καὶ τὸ Θεὸ παρακαλοῦν, πότε γ' ἀdαμωθοῦνε.

185. Τὰ μάτια σου τὰ ρέομαι, ὅταν τὰ χαβηλώνῃς,
ὅταν τὰ παίζῃς καὶ γελᾷς κ' ἐμένα θανατώνῃς.

186. Τὰ μάτια σου τὰ παρδαλά, τ' ὡραῖο πρόσωπό σου,
αὐτά με καταδήσανε σκλάδο παdοτειγό σου.

187. Τὰ μάτια σου στὰ μάτια μου ὅταν ἀδικρυθοῦνε,
γλυκύτατες μοῦ φαίνοδαι οἱ ὧρες π' ἀπερνοῦνε.

188. Τὰ μάτια σου, τὰ μάτια μου, ὅταν ἀδικρυθοῦνε,
ἔχουν σαΐτες φλογερὲς καὶ στὴ gαρδιὰ χτυποῦνε.

189. Τὰ μάτια τῆς ἀγάπης μου δὲν εἶν' τόσο μεγάλα,
μὰ σὰ dὸ μέλ' εἶναι γλυκά, σὰ dὸ μελάνι μαῦρα.

190. Τὰ μάτια σ' ἔχουν ἔρωτες καὶ τὰ μαλλιά σου ἵνες·
ζαχαροζυμωμένη μου, τὸ νοῦ μου τόνε πῆρες.

191. Τὰ μάτια σ' εἶναι μάτια μου, τὰ φρύδια σου δικά μου,
τὰ χέρια σ' ἀργυρᾶ κλειδιά, π' ἀνοίγουν τὴ gαρδιά μου.

192. Τὰ μάτια σου μὲ κάμανε λωλὸ καὶ παιγνιδιάρη,
κάνω νὰ πιάσω τὸ κουπὶ καὶ λυῶ τὸ παλαμάρι.

193. Τὰ μάτια σου μὲ κάμανε κι ἂν στρώσω dὲ gοιμῶμαι,
καὶ τὸ σταυρὸ σὰ χριστιανὸς νὰ κάμω dὲ θυμῶμαι.

194. Τὰ μάτια μου γενήκανε δυὸ βρύσες κι ὅλο τρέχουν
κ' ἦταν τὸ στῆθος μ' ἀνοιχτὸ καὶ τὴ gαρδιά μου βρέχουν.

195. Τὰ μάτια μου, τὰ μάτια σου, ἦταν προξενητάδες,
οὔτε προικιὰ μοῦ ζήτηξες, οὔτε πολλὲς χιλιάδες.

196. Τί νὰ τὰ κάμω νὰ τὰ πῶ τὰ πάθια μου τραγούδια;
Τ' ἀκούει ἡ γῆς μαραίνεται, dὲ βγάζει πιὰ λουλούδια.

197. Ὅταν τὸ gόσμο στερηθῶ καὶ τὴ ζωή μου χάσω,
τότες νὰ πῆς, ἀγάπη μου, κι ἐγὼ θὰ σὲ ξεχάσω.

198. Καρδιά μου, πῶς μαράθηκες, πρὶν νά 'ρθῃ ὁ καιρός σου
καὶ πέταξες τὰ φύλλα σου μαζὶ μὲ τὸν ἀνθό σου;

199. Σὰν κλείσουνε τὰ μάτια μου κι ἑτοιμαστῇ ὁ τάφος,
τότες θὰ πάψουν οἱ καϋμοὶ καὶ τὸ δικό μου πάθος.

200. Καρδιές, ποὺ κλαῖνε μυστικὰ καὶ δάκρυα dὲ βγάζουν,
εἶναι πολλὰ τὰ πάθια τους κι ὅλο ἀναστενάζουν.

201. Τὰ μάτια μου τὰ μάλωσα νὰ μή σε ξαναϊδοῦνε,
μὰ κεῖνα τὰ μαργιόλικα, ὅταν σὲ ἰδοῦν, γελοῦνε.

II

1. Ἀπὸ τὰ μικρά μου χρόνια στὴν ἀγάπη ξέπεσα,
κι ὅποιος θέλει νὰ ρωτήσῃ τοὺς καϋμοὺς π' ἀπέρασα.

2. Ἄφες με νὰ καζαdήσω καὶ νὰ ἰdῇς τὴ γνώμη μου,
στὰ δελοῦdα θὰ σὲ dύσω, ὦ χρυσὸ παγόνι μου.

3. Ἀνεβαίνω, κατεβαίνω, κρῖμα στ᾽ ἀνεβάσματα,
τὴν ἀγάπη μου δὲ βλέπω κι ἀρχινῶ τὰ κλάματα.

4. Ἀπεφάσισα νὰ γίνω στὴν ἁγιὰ Σοφιὰ κουβές,
νά ᾽ρχωδαι νὰ προσκυνοῦνε Τουρκοποῦλες καὶ Ρωμιές.

5. Ἀπεφάσισα νὰ γίνω στὴν Ἑλλάδα ταχτικός,
στὴ φεργάδα καπετάνιος καὶ στὸ bόνο σου γιατρός.

6. Δέ με μέλει τὸ σκοτάδι, δέ με μέλ᾽ ἡ φυλακή,
μόν᾽ μὲ μέλει πὼς δὲ βλέπω ἕνα βλέμμα σου γλυκύ.

7. Ἔστειλα τὸ gαΐκτσῆ μου στὴ daβέρνα γιὰ κρασί,
Παναγιά μου, γιὰ ν᾽ ἀργήσῃ, νὰ πλαγιάσουμε μαζί.

8. Ἡ ἀγάπ᾽ εἶναι καρφίτσα π᾽ ἀgυλώνει στὴ gαρδιά,
καὶ μ᾽ ἀgέλωσε καὶ μένα καὶ δὲ ἔχω γιατρειά.

9. Ἥλιο νὰ σὲ ὀνομάσω καὶ φεgάρι νὰ σὲ πῶ ;
καὶ τὰ δυὸ τὰ ἔχεις, φῶς μου, καὶ γιὰ τοῦτο σ᾽ ἀγαπῶ.

10. Βαίνω σύdροφο τὸν ἥλιο, τὸ φεgάρι ταῖρι σου,
ἡ ζωὴ κι ὁ θάνατός μου στέκοdαι στὸ χέρι σου.

11. Ἀστραπή, φωτιὰ νὰ πέσῃ εἰς τὴν ἄπιστη καρδιά,
ποὺ ἀγάπησα μιὰ μέρα καὶ μ᾽ ἀπάτησε σκληρά.

12. Κάμε με κωστadινᾶτο, στὸ λαιμό σου βάλε με,
καὶ σὰ δέ σ᾽ ἀρέσω, φῶς μου, πᾶρε με καὶ βγάλε με.

13. Κάμ᾽ τα τὰ μαλλιά σου, κάμ᾽ τα, κάμ᾽ τα σκάλες ν᾽ ἀνεβῶ,
νὰ φιλήσω τὴν ἐλιά σου καὶ τὸν ἄσπρο σου λαιμό.

14. Καλησπέρα, δυό μου μάτια, ἦρθα γιὰ νὰ μοῦ τὸ πῇς,
ποιὸς σὲ ἔβαλε στὰ λόγια, γιὰ νὰ μὲ ἀπαρνηστῇς.

15. Μιὰ καρδιὰ μὲ ἀbοδίζει κι ἄλλη μὲ παρακινεῖ,
ἄλλη λέγει τὸ «ἐλπίζεις», κι ἄλλη «λάβ᾽ ἀπιμονή.»

16. Πές μου, φῶς μου, στὸ Θεό σου, μ᾽ ἀγαπᾷς ἢ με γελᾷς
ἢ με ἔχεις παιγνιδάκι, τὸ gαιρό σου νὰ περνᾷς ;

17. Σ᾽ ἀγαπῶ, δυό μου ματάκια, κι ἂς με μουσκετάρουνε,
στὸ λαιμὸ καὶ στὰ ποδάρια σίδερ᾽ ἂς μου βάλουνε.

18. Σ᾽ ἀγαπῶ καὶ σοῦ τὸ λέγω, καθαρὰ πές μου καὶ σύ,
μ᾽ ἀγαπᾷς ἢ χωρατεύεις, ὦ ἀγάπη μου χρυσῆ ;

19. Σύ ᾽σαι ἄνθι τῆς κανέλλας, λούλουδο τῆς κιτριᾶς,
σὺ τὸ νοῦ μου τόνε πῆρες. Τώρα τί με τυραννᾷς ;

20. Τί σοῦ κάνω καὶ μὲ βρίζεις, πᾷς τὸ λὲς τῆς μάννας σου;
Γὼ βασιλικὸ γυρεύω κι ἀπ᾽ τὴ μαdζουράνα σου.

21. Πέρδικά μου πλουμισμένη, μέσ' στὰ δάση περπατεῖς·
ξοβεργάκι θὰ σοῦ στήσω, νὰ περάσῃς νὰ πιαστῇς,
καὶ κλουβὶ μαλαματένιο, μέσα γιὰ νὰ σιργιανῇς.

22. Στοῦ βοριᾶ τὸ bαλκονάκι στρῶσε μου νὰ κοιμηθῶ,
βάνε καὶ μαξιλαράκι τὰ βυζάκια σου τὰ δυό.

23. Ἀπεφάσισα τὰ μαῦρα νὰ φορῶ παdοτεινὰ
καὶ νὰ κλαίω μέρα νύχτα τὴ δική σου ἀπονιά.

24. Ἔλα νὰ τὰ μοιραστοῦμε τὰ δικά μου βάσανα,
π' ἂν δὲν ἤσουν σὺ αἰτία, ἐγὼ δὲ dὰ πάθαινα.

25. Μαῦρο φεῖδι μὲ δακώνει κ' ἐγὼ τὸ καμώνομαι,
κάνω πὼς δὲ d' ἀπεικάζω κι ὅλο φαρμακώνομαι.

26. Τὰ ματάκια σου τὰ μαῦρα, μαῦρα 'ναι σὰ dὴν ἐλιά,
κι ὅποιος τὰ γλυκοφιλήσῃ, Χάρο δὲ φοβᾶται πιά.

27. Τὰ ματάκια σου, κυρά μου, τ' ἀbελοκλαδάκια σου,
μὲ πλανέσαν καὶ μὲ φέραν μέσα στ' ἀgαλάκια σου.

III

1. Δὲ θέλω νὰ δουλεύῃς, νὰ βασανίζεσαι,
θέλω νὰ τρῶς, νὰ πίνῃς καὶ νὰ στολίζεσαι.

2. Δὲ θέλω νὰ δουλεύῃς καὶ στὸ σκολειὸ νὰ πᾷς,
γιὰ πέδε γραμματάκια τὰ μάτια σ' νὰ χαλνᾷς.

3. Ἔλα κοdά μου, κάτσε, μελαχροινούλα μου,
νὰ σβύσῃς τὸ γιαgίνι πδχ' ἡ καρδούλα μου.

4. Ἐσύ 'σαι ἕνας ἥλιος, φεgάρι λαbερό,
μοῦ θάbωσες τὸ φῶς μου καὶ δὲ borῶ νὰ ἰδῶ.

5. Ἔλα, πουλί μου, ἔλα καὶ πάda νά 'ρχεσαι
κι ἀπὸ τοὺς μερακλῆδες νὰ προφυλάγεσαι.

6. Ἐσύ με βασανίζεις· μὰ τί borῶ νὰ πῶ ;
ὅλα τὰ ὑπομένω, γιατὶ σὲ ἀγαπῶ.

7. Ἐσύ 'σαι τὸ διαμάdι κ' ἐγὼ 'μαι τὸ roubί·
ἀγάπη μας θὰ γίνῃ bενέτικο φλουρί.

8. Ἔλα νὰ σὲ φιλήσω καὶ φίλια με καὶ σύ,
καὶ σὰ dὸ μαρτυρήσω, μαρτύρα το καὶ σύ.

9. Ἔλα κοdά μου, κάτσε καὶ πιάσ' τὸ χέρι μου
κι ἀρώτα τὴ gαρδιά μου, πῶς πάει τὸ κέφι μου.

10. Ἐσὺ μ᾽ αὐτὴ τὴ γνώμη κ᾽ ἐγὼ μ᾽ αὐτὸ τὸ νοῦ,
νὰ ἰδοῦμε ποιός θὰ βάνῃ μετάνοια τ᾽ ἀλλουνοῦ.

11. Ἐσὺ βασιλοπούλα κ᾽ ἐγὼ σκλαβάκι σου,
πᾶρε με νὰ σοῦ στρώνω τὸ κρεββατάκι σου.

12. Ἐσύ ᾽σαι εἰς ἐμένα ἡ μόνη μου ἐλπίς·
στὰ μάτια σὲ κοιτάζω, νὰ ἰδῶ τί θὰ μοῦ πῇς.

13. Αὐτὸ τὸ balκονάκι ν᾽ ἀνάψῃ, νὰ καῇ,
νὰ gρεμιστῇ νὰ πέσῃ μὲ τὴ gυρὰ μαζί.

14. Ἀηδόνια καὶ παγόνια καὶ καναρίνια μου,
μή μου τὴν ἐξυπνᾶτε τὴ bάπια χήνα μου.

15. Zoυboῦλι μου βαμμένο, ζαβάκι μ᾽ ἀνοιχτό,
ξέρεις, χωρὶς ἐσένα στὸ gόσμο πιὰ δὲ ζῶ.

16. Θυμᾶσαι ποὺ μοῦ εἶπες τὸ πρῶτο σ᾽ ἀγαπῶ ;
Σὰ μ᾽ ἀρνηθῇς, πουλί μου, θέλω θανατωθῶ.

17. Κόρη μ᾽, σὰ δέ με θέλεις, παdρεύομαι κ᾽ ἐγώ,
καὶ παίργω βλαχοπούλα καὶ παίζω καὶ γελῶ.

18. Λάβει τὸ πρόσωπό σου νῶσὰν dὸν ἥλιο,
καὶ τὸ κορμί σ᾽ ἀξίζει ἕνα βασίλειο.

19. Σὰ θέλῃς νὰ τὴν ἔχω πάdα τὴν ἔννοια σου,
βάλε τὴν ἄσπρη róba τὴ χασιδένια σου.

20. Στὴ σκάλα π᾽ ἀνεβαίνεις βασιλικὸς ἀνθεῖ,
καὶ στὸ gατεβασμό σου κόψε μ᾽ ἕνα κλωνί.

21. Στὴ σκάλα π᾽ ἀνεβαίνεις καὶ στὰ σκαλώματα
πολλὲς γλedζέδες κάνεις, πολλὰ καμώματα.[1]

22. Στὴ σκάλα π᾽ ἀνεβαίνεις νὰ πέσ᾽ ἡ κάλτσα σου,
νὰ σκύψῃς νὰ τὴ δέσῃς, νὰ ἰδῶ τὴ γάμba σου.

23. Στὴ σκάλα π᾽ ἀνεβαίνεις ν᾽ ἀνέβαινα κι ἐγώ,
σὲ κάθε σκαλοπάτι νὰ σὲ γλυκοφιλῶ.

24. Ἐσὺ στὸ παραθύρι κ᾽ ἐγὼ διαβαίνοdας,
ρίξε μου τὸ madῆλι νὰ ἔρθω τρέχοdας.

25. Ἂν θέλῃς ν᾽ ἁρματώσῃς βαρκούλα μὲ παννιά,
βάλε κορίτσα μέσα κ᾽ ἐγὼ τραβῶ κουπιά.

26. Φυσάει τὸ βοριαδάκι, ἀγέρας δυὸ λογιοῦ,
μάννα καὶ δυχατέρα μοῦ πήρανε τὸ νοῦ.

27. Γυρίζω, τριγυρίζω, λιμάνι γιὰ νὰ βρῶ·
τὰ κύματα μὲ δέρνουν, ν᾽ ἀράξω δὲ borῶ.

[1] Ἄλλως : σὲ βλέπω νὰ μοῦ κάνῃς πολλὰ καμώματα.

28. Ἐσύ 'σουνα αἰτία στὴ δυστυχία μου·
τὸ κρῖμα μου νὰ σ' εὕρῃ κ' ἡ ἁμαρτία μου.
29. Ἀλίμονο σὲ μένα, κρῖμα στὰ γιάτα μου·
σὰ βρύσες τοῦ χειμῶνα τρέχουν τὰ μάτια μου.
30. Ἀλίμονο σὲ μένα κι ἀλιὰ σὲ σένανε,
ποὺ χάνομαι γιὰ σένα καὶ σὺ γιὰ μένανε.
31. Γιὰ σένα καὶ γιὰ μένα γενῆκαν οἱ καϋμοί,
τὰ βάσανα κ' οἱ πόνοι κ' οἱ ἀναστεναγμοί.
32. Ἐσύ 'σουνα αἰτία ποὺ μέλλω νὰ χαθῶ
καὶ τὸν ἀπάνω κόσμο νὰ τόνε στερηθῶ.
33. Αὐτὰ τὰ μαῦρα μάτια, ποὺ μὲ κοιτάζουνε,
χαβήλωσέ τα, φῶς μου, γιατὶ μὲ σφάζουνε.
34. Τὰ δυό σου μαῦρα μάτια κι ὁ ἄσπρος σου λαιμὸς
μὲ κάμαν τὸ γαϋμένο νὰ περπατῶ τρελλός.

IV

1. Ἂς τα τοῦτα τὰ γινάτια
κ' ἔλα φίλα με στὰ μάτια.
2. Δυὸ ψαράκια μελανούρια,
γειά σ', ἀγάπη μου καινούργια.
3. Δυὸ ψαράκια καὶ τρεῖς σπάροι,
ἔμαθα ποιὸς θὰ σὲ πάρῃ.
4. Δυὸ ψαράκια καὶ τρεῖς γοῦπες,
ἔμαθα τὰ λόγια πού 'πες.
5. Ἐρωτά μου, κάτσε χάμου,
νὰ σοῦ πῶ τὰ βάσανά μου.
6. Ἔρωτα, κριτὴ σὲ βάνω
στὴν ἀγάπη μου ἀπάνω.
7. Ἔλα, τὸ πουλί μου, ἔλα·
μοσκοκάρφια καὶ κανέλλα.
8. Ἔχεις πρόσωπο σὰ δίσκο,
κι ὅπου πάω σένα βρίσκω.
9. Ἄστρο μου τῆς τραμουδάνας,
ξέχασες τὰ βάσανά μας.
10. Ἔλα δῶ κοδὰ σὲ μένα
κι ἄφσ' τὴ μάννα ποὺ σὲ γέννα.
11. Ζῆσε σὺ κ' ἐγὼ ἂς πεθάνω
κι ἄλλη ἀγάπη πιὰ δὲ βάνω.
12. Zoubουλάκι μου, ζουβοῦλι,
σ' ἀγαπῶ· μά 'σαι μικροῦλι.
13. Zoubουλάκι μου γαλάζο,
μὲ τὴ βόλι δέ σ' ἀλλάζω.
14. Ἐλενάκι, Ἐλενάκι,
σὺ μὲ πότισες φαρμάκι.
15. Θάλασσα βαρεῖ τὸ κῦμα,
σ' ἀγαπῶ, δὲν ἔχω κρῖμα.
16. Θάλασσα βαρεῖ τὴν ἄμμο,
σ' ἀγαπῶ, μὰ τί νὰ κάμω!
17. Θάλασσα, ποὺ γερανίζεις,
τὴν ἀγάπη μου γνωρίζεις.
18. Ρίξε τὰ μαλλιά σου πρύμα,
σὰ δὸ διάκο στ' ἅγιο δῆμα.
19. Ρίξε τὰ μαλλιὰ στὶς πλάτες,
νὰ μυρίσουνε οἱ στράτες.
20. Ρίξε τὰ μαλλιά σου πίσω,
νὰ σὲ ἰδῶ νὰ σ' ἀγαπήσω.

21. Ρίξε τὰ μαλλιά σου πλώρα,
'λληνικιὰ καγονοφόρα.
22. Τ' ἄστρι τοῦ bονέντη ρώτα,
πόσο σ' ἀγαποῦσα πρῶτα.
23. Τὰ ματάκια σου μοῦ λένε
σὰ bεθάνω, θὰ μὲ κλαῖνε.
24. Τοῦ ματιοῦ σου τὸ μαυράδι
ζωδανὸ μὲ πάει στὸν ᾅδη.
25. Τὰ ματάκια σου, κυρά μου,
σαϊτεύουν τὴ gαρδιά μου.
26. Τὸ ἐρωτικό σου πάσο
θὰ μὲ κάμῃ νὰ χτικιάσω.
27. Τὸ ἐρωτικό σου bλέμμα
μ' ἔκαμε νὰ φτύσω αἷμα.
28. Τὸ πουλί μου, τὸ πουλί μου,
κακιωμένο 'ναι μαζί μου.
29. Τὸ πουλί μου πάει πέρα
καὶ φοbᾶται τὸν ἀέρα.
30. Τὸ πουλί μου τὸ μαλώνω
κ' ἔπειτα τὸ μεταϊγώνω.
31. Πᾶμε, πᾶμε, πᾶμε, πᾶμε
στὴν ἀγάπ' ἀπ' ἀγαπᾶμε.
32. Ἥλιε μ', ὅταν ἀνατέλλῃς,
οὔλα τ' ἄγρια τὰ μερεύεις.
33. Σὰ σὲ ἰδῶ στὴ bόρτα, τρέμω,
σ' ἀγαπῶ καὶ τὰ παθαίνω.
34. Ἂς μ' ἀφήνανε νὰ στέκω,
μέρα νύχτα νὰ σὲ bλέπω.
35. Ἔλα, ἔλα μετὰ μένα,
νὰ περνᾷς χαριτωμένα.
36. Ἔλα, ἔλα, γειά σου, γειά σου,
μὲ τὰ κατσαρὰ μαλλιά σου.
37. Ἔλα, ἔλα, γειά σου, γειά σου,
πῆρ' ἀέρας τὴ bοδιά σου.
38. Δυὸ λεμόνια σ' ἕνα gλῶγο,
τὰ θωρῶ, μὰ δὲν ἁπλώνω.
39. Σὰ bεθάνω, νὰ μὲ κλαῖτε,
κρῖμα στὸ παιδὶ νὰ λέτε.
40. Delbedérisσα Βασίλω,
στρῶσ' τὸ bράτσο σου νὰ γύρω.
41. Κάμε με κωσταδινᾶτο
στὸ λαιμό σου τὸ χιονᾶτο.

V

1. Ἀχεῖλι μου μελαχροινό,
ἐγὼ γιὰ σένα τραγουδῶ.
2. Ἄde νὰ πᾶμε στὸ νησὶ
ἡ μάννα σου κ' ἐγὼ κ' ἐσύ.
3. Ἄde νὰ πᾶμε κεῖ ποὺ λές,
ποὺ κάνουν τὰ πουλιὰ φωλιές.
4. Ἄde νὰ πᾶμε, ταῖρι μου,
μιὰ ὥρα στὸ μεδέρι μου.
5. Ἄλλα μοῦ λὲν οἱ φίλοι σου
κι ἄλλα μοῦ λέει τ' ἀχεῖλι σου.
6. Γιαλὸ γιαλὸ πηγαίναμε
κι ὅλο γιὰ σένα λέγαμε.
7. Γιαλὸ νὰ πᾷς, γιαλὸ νὰ 'ρθῇς,
τὰ λόγια μου νὰ θυμηθῇς.
8. Γιὰ σένα, ροῦσα καὶ ξανθή,
μὲ bάλανε στὴ φυλακή.
9. Γιὰ σένα, μαυρομμάτα μου,
ἀρνήθηκα τὰ γιάτα μου.
10. Γιὰ σένα, φιληνάδα μου,
ἀρνήθηκα τὴ μάννα μου.
11. Γιὰ σένα κι ὄχι γι ἄλλονε
ἔχω καϋμὸ μεγάλονε.
12. Γιὰ σένα ἐγεννήθηκα,
γονεῖς κι ἀδέρφι' ἀρνήθηκα.

13. Ἄδε νὰ πᾶμ᾽ ἐμεῖς τὰ δυὸ
σ᾽ ἔγαν ἀέρα δροσερό.
14. Ἔλα, πουλί μου, μὴν ἀργῇς,
κι ἀποθαμένο θὰ μὲ θρῇς.
15. Ἔλα, πουλί μου τωρινὸ
καὶ ταῖρι μου παδοτεινό.
16. Ἔλα μαζὶ νὰ ζήσουμε,
μαζὶ νὰ ξεψυχήσουμε.
17. Νὰ ζήσουμε, νὰ ζήσουμε,
μαζὶ νὰ ξεψυχήσουμε.
18. Βαρεῖτε με, σκοτῶστε με,
σ᾽ ἀγάπης χέρια δόστε με.
19. Βαρεῖτε με, σκοτῶστε με,
κι ἀπὸ σεβδᾶ γλυτῶστε με.
20. Γυρίζω νύχτα καὶ αὐγή,
νὰ σ᾽ ἐπιτύχω μοναχή.
21. Δὲ μοῦ τὸ λὲς τ᾽ ἀληθινό,
ποιὰ μέρα νὰ σὲ καρτερῶ;
22. Κάλλιο ᾽χω σένα νὰ θωρῶ,
παρὰ διαμάδια νὰ φορῶ.
23. Καθρέφτη κι ἄδολο γυαλί,
μὴ φέξῃς ἀλληνῆς καὶ ἰδῇ.
24. Κανάρι μου, κανάρι μου,
καὶ τῆς καρδιᾶς κλωνάρι μου.
25. Κανάρι καναρίζεται,
κι ὅπ᾽ ἀγαπάει γνωρίζεται.
26. Κανάρι μου τῶν gαναριῶν,
λουλοῦδι τῶν bαλληκαριῶν.
27. Καλλιόπη μου, Καλλιόπη μου,
μὲ τρέλλαναν οἱ τρόποι σου.
28. Καμμιὰ σαραdαριὰ φορὲς
σὲ φίλησα, μὰ δέ do λές.
29. Μὰ τὸ σταυρὸ ποὺ κάνουμε,
κρῖμα ᾽ναι νὰ πεθάνουμε.
30. Στὴ gedισμένη σου ποδιὰ
νὰ ξενυχτοῦσα μιὰ βραδειά.
31. Τὰ μάτια σου, τ᾽ ἀράπικα,
τὰ εἶδα καὶ τρελλάθηκα.
32. Τὴ γῆς πατεῖς, πατῶ κ᾽ ἐγώ,
κι ἂν δέ σε πάρω, θὰ χαθῶ.
33. Τὸ μύγδαλο ἐτσάκισα
καὶ μέσα σὲ ζωγράφισα.
34. Τράβα μαχαῖρι, δός μου μιὰ
σὲ τόπο, νὰ μὴ γειάνῃ πιά.
35. Σταυρὸς καὶ gόλφι θὰ γενῶ
στὸ grουσταλλένιο σου λαιμό.
36. Ἔβγα νὰ ἰδῇς, ἔβγα νὰ ἰδῇς,
σκύλλα, κορμὶ ποὺ τυραγνεῖς.

VI

1. Ἄστρο τῆς αὐγῆς,
πῶς ἄργησες νὰ βγῇς;
2. Ἀστρονόμισσα,
παλιὰ γειτόνισσα.
3. Δὲ dὸ daγιadῶ
αὐτὸ τὸ σοβαρό.
4. Ἔβγα νὰ σὲ ἰδῶ,
δυὸ λόγια νὰ σοῦ πῶ.
5. Ἔβγα γὰ σὲ ἰδῶ,
νὰ παρηγορηθῶ.
6. Ἔβγα, ἥλιε μου,
στὸ παραθύρι μου.
7. Ἔβγα, ἥλιε μου,
καρσὶ καὶ μίλει μου.
8. Ἔβγα, ἄστρι μου,
παχειὰ καὶ ἄσπρη μου.
9. Κανελλόριζα,
ποὺ νὰ σὲ ὥριζα.

10. Καπαριάστηκα,[1]
koubouριάστηκα.
11. Μῆλο κόκκινο,
κορμί μου νόστιμο.
12. Μῆλο τῆς μηλιᾶς,
κορμὶ τῆς λεβεδιᾶς.[2]
13. Πάπια, χήνα μου,
νά 'χῃς τὸ κρῖμα μου.
14. Πάπια τοῦ γιαλοῦ,
μὴν ἀγαπᾷς ἀλλοῦ.
15. Πάπια τέτοια μου,
νά 'χῃς τὰ δέρτια μου.
16. Πάλι τά 'βανες,
πάλι μᾶς μάρανες.
17. Σὰ δὲ μ' ἀγαπᾷς,
κατὰ καπνοῦ νὰ πᾷς.[3]
18. Τὰ μελιdζανιὰ
νὰ μὴ dὰ δάνῃς πιά.
19. Τὰ μιλήσαμε,
τὰ λησμονήσαμε.
20. Τοῦτος ὁ dουνιᾶς
δὲν εἶναι πιὰ γιὰ μᾶς.

γ'. Τοῦ γάμου.

Σύμφωνα μὲ τὰ σκιαθίτικα ἔθιμα τραγούδια εἰδικὰ γιὰ τὸ γάμο δὲν τραγουδιῶνται παρὰ μόνον στὸ τραπέζι τοῦ γάμου, δηλαδὴ στὴ διασκέδασι, ποὺ ἐπακολουθεῖ μετὰ τὴν ἱεροτελεστία τῆς στέψεως τὸ βράδυ τῆς ἴδιας ἡμέρας. Τότε, μετὰ τὸ φαγητό, οἱ καλεσμένοι συγγενεῖς καὶ φίλοι τοῦ γαμβροῦ καὶ τῆς νύμφης τραγουδοῦν ἐναλλάξ, ἀπαντῶντας οἱ πρῶτοι στοὺς δευτέρους, τὰ εἰδικὰ τραγούδια τοῦ γάμου.

Τὰ εἰδικὰ αὐτὰ τραγούδια εἶναι ἐλάχιστα, ὅλα σχεδὸν δίστιχα.

Στὰ παλαιότερα χρόνια τὰ τραγουδοῦσαν ὅλα σύμφωνα μὲ τὴν παλιὰ μελωδία «Γαβρὸς λουλοῦδι νὰ γενῇ» (βλ. μελῳδίες διστίχων τῆς ἀγάπης ἀριθ. 1). Σήμερα ὅμως σπάνια ἀκούεται ὁ χαβᾶς αὐτός. Προτιμῶνται οἱ νεώτερες μελῳδίες τῶν διστίχων καὶ πρὸ πάντων ὁ χαβᾶς τῆς μόδας, ποὺ συνηθίζεται δηλαδὴ κάθε ἐποχή, καὶ σ' αὐτὸν ἐφαρμόζονται καὶ τὰ δίστιχα τοῦ γάμου.

Ὅταν ἐξαντληθοῦν τὰ εἰδικὰ τραγούδια τοῦ γάμου, τραγουδιῶνται καὶ ἄλλα δίστιχα ἢ μεγαλύτερα τραγούδια τῆς ἀγάπης ἢ ἐπαινετικὰ ἢ τοῦ τραπεζιοῦ.

Μετὰ τὰ τραγούδια ἐπακολουθεῖ χορός, ὁ bάλλος, μὲ τὴ συνοδεία τῶν ἐγχωρίων μουσικῶν ὀργάνων ἢ καὶ μὲ μόνον τὸ τραγούδημα διαφόρων καταλλήλων γιὰ χορὸ τραγουδιῶν.

---

[1] Καπαριάστηκα=δόθηκα γιὰ καπάρο, γιὰ ἐνέχειρο, δηλ. ἀρραβωνιάστηκα ἢ ἐμπλεξα σὲ ἔρωτα.

[2] Ἄλλως: κορμὶ τῆς ἀγαλιᾶς.

[3] Ἄλλως: στὸ διάβολο νὰ πᾷς.

1. Γαβρὸς λουλοῦδι νὰ γενῇ κ᾽ ἡ νύφη μαdζουράνα
κι ὁ σύdεκνος βασιλικός, γιὰ νὰ μυρίζ᾽ ἡ τάβλα.

2. Ἐμορφ᾽ ἀποὺ ᾽ν᾽ ἡ νύφη μας, καλὰ καὶ τὰ προικιά της,
καλή ᾽ναι κ᾽ ἡ παρέα μας, πού ᾽ρθαμε στὴ χαρά της.

3. Βασιλοπούλα νά ᾽σουνε, δὲν εἶχες τέθοια χάρι,
νὰ πάρῃς τέθοιο σταυραϊτὸ καὶ τέθοιο παλληκάρι.

4. Ποῦ εἶν᾽ ἡ χρυσοζουbουλιά, πὄκαμε τὸ ζουbοῦλι,
καὶ σένα σοῦ τὸ χάρισε καὶ σὲ ζηλεύουν οὖλοι ;

5. Ἤτανε ζαχαροκρινιὰ καὶ ἔκαμε τὸ grίνο,
καὶ σένα σοῦ τὸν χάρισε τὸ bάπο καὶ τὸ χῆνο.

6. Ἕνα τραγοῦδι θελὰ ᾽πῶ ἀπάνω στὸ ρεβίθι,
χαρὰ στὰ μάτια τοῦ γαbροῦ, ποὺ διάλεξε τὴ νύφη.

7. Ἕνα τραγοῦδι θενὰ ᾽πῶ ἀπάνω στὸ λεμόνι,
νὰ ζήσ᾽ ἡ νύφη κι ὁ γαbρὸς κ᾽ ἡ συdροφιά μας ὅλη.

8. Ἕνα τραγοῦδι θενὰ ᾽πῶ ἀπάνω στὴ δεκάρα,
νὰ ζήσ᾽ ἡ νύφη κι ὁ γαbρὸς μαζὶ καὶ ἡ κουbάρα.

9. Ἐμορφ᾽ ἀποὺ ᾽ν᾽ ἡ νύφη μας, βάγια βαρακωμένη,
ἡ μοῖρα της τὴ μοίρανε, πὼς ἦταν μαθημένη.

10. Σήμερα μέρα φάνηκε παράδεισος μεγάλη,
ἀπού εἶδα τὸ παιδάκι μου μὲ τὸ χρυσὸ στεφάνι.

11. Ἡ μέρα ἡ σημερινὴ σὰν ὄνειρο μοῦ φάνη,
εἶδα τὴ δυχατέρα μου καὶ φόρεσε στεφάνι.

12. Κουbάρε, ποὺ στεφάνωσες μ᾽ εὐγένεια μεγάλη,
νὰ σ᾽ ἀξιώσῃ ὁ Θεὸς νὰ δράμῃς μὲ τὸ λάδι.

13. Γαbρὸς εἶναι ὁ ἥλιος, ἡ νύφη τὸ φεgάρι,
κουbάρος ἄνθος τοῦ dουνιᾶ, ἀτίμητο πετράδι.

14. Κουbάρε, ἄνθι τοῦ dουνιᾶ, ἀτίμητο πετράδι,
νὰ σ᾽ ἀξιώσῃ ὁ Θεὸς νά ᾽ρθῇς καὶ μὲ τὸ λάδι.

15. Χίλια καλῶς κι ἂν bρόbαλε ὁ ἥλιος στὴν αὐλή μας,
κι ὁ σταυραϊτὸς στὸ σπίτι μας εἶναι χαρὰ δική μας.

16. Ὦ Παναγιά μου Δέσποινα μὲ τὸ μονογενῆ σου,
τ᾽ ἀdρόγυνο ποὺ ἔγινε νὰ δώσῃς τὴν εὐχή σου.

17. Ὄμορφ᾽ ἀπού ᾽ν᾽ ἡ νύφη μας, ὄμορφα τὰ προικιά της,
ὄμορφος πού ᾽ναι κι ὁ γαbρός, ποὺ κάθεται κοdά της.

18. Γαbρέ μου, τὸ γαρύφαλλο νὰ μὴ μᾶς τὸ μαράνῃς,
τὴ νύφη, ποὺ σοῦ δώσαμε, νὰ μὴ μᾶς τὴ ψυχράνῃς.

19. Εὔχομαι στοὺς νεόνυμφους ἀπ' τῆς καρδιᾶς τὰ βάθη,
νὰ μὴ berάσουν θάσανα, νὰ μὴ berάσουν πάθη.

20. "Οσ' ἄνθη ἔχει ὁ Μάιος καὶ ὁ χειμῶνας χιόνια,
νὰ ζήσ' ἡ νύφη κι ὁ γabρὸς εὐτυχισμένα χρόνια.

21. "Ομορφα ποὺ ταιριάσανε τὰ δυό τους σ' ἕνα bόι
σὰ dὰ κυπαρισσόκλωνα, πού 'ναι στὸ περιβόλι.

22. Γabρέ, τὴ νύφη ν' ἀγαπᾷς, νὰ μὴ dήνε μαλώνῃς,
σὰ γάστρα μὲ θασιλικὸ νὰ τήνε καμαρώνῃς.

23. "Ομορφ' ἀπού 'ν' ἡ νύφη μας νῶσὰν dὴ beριστέρα,
ἔχει κ' ἕνα παράπονο, ὁποὺ δὲν ἔχ' μητέρα.

24. Τὸ δέdρο, ποὺ σοῦ φέραμε, νύφη μου, στὴν αὐλή σου,
νὰ τὸ ποτίζῃς ζάχαρι, νὰ τό 'χῃς στὴ ζωή σου.

25. "Ασπρο σταφύλι ραζακί, μαϊάτικο κεράσι,
τ' ἀdρόγυνο ποὺ γίνηκε νὰ ζήσῃ νὰ γεράσῃ.
Ν' ἀσπρίσῃ σὰ dὸν "Ελυbο, σ' d' ἄσπρο περιστέρι,
σὰ d' ἀηδονάκι ποὺ λαλεῖ τὸ Μάι, τὸ καλοκαῖρι.

26. Τρία χρυσᾶ γαρόφαλλα σ' ἕν' ἀσημένιο τάσι,
τ' ἀdρόγυνο ποὺ ἔγινε νὰ ζήσῃ νὰ γεράσῃ.
Νὰ ζήσῃ χρόνους ἑκατὸ καὶ νὰ τοὺς ἀπεράσῃ
καὶ τὰ πολλὰ πουκάμισα ὅλα νὰ τὰ χαλάσῃ.

27. "Ομορφα ποὺ ταιριάσανε τὰ δυὸ τ' ἀγαπημένα,
σὰ dὰ λουλούδια τὰ μαβιά, τὰ δασοφυτεμένα.

28. Νύφη, δενέτικη μηλιά, γabρέ μου, κυπαρίσσι,
ὁ γάμος σου ἀκούστηκε ἀνετολὴ καὶ δύσι.

29. Ξεχωριστὸς εἶν' ὁ γabρός, πὼς ξεχωρίζουν τ' ἄστρα,
πὼς ξεχωρίζουν τὰ νησὰ 'πὸ τὰ μεγάλα κάστρα.

30. 'Εσὺ δὲν εἶσαι μάγγας γυιός, οὔτε πατρὸς ἀγόρι,
μόν' εἶσαι ἀπ' τὸν οὐρανὸ ἕνα χρυσὸ παγόνι.

31. Γabρέ μου, νὰ τὴ χαίρεσαι τὴ νύφη, ὅπου πῆρες,
μ' ὅλα τὰ προτερήματα τὴ bροίκισαν οἱ μοῖρες.

32. Χρυσῆ λαbάδα τοῦ γabροῦ, τῆς νύφης ἀσημένια,
καὶ τοῦ κουbάρου τὰ κηριὰ εἶναι μαλαματένια.

33. Μαλαματένιονε σταυρὸ ἔχω μέσ' στὴ gαρδιά μου
καὶ σένα σοῦ τὸν χάρισα, νὰ τὸν γλεdᾷς, κυρά μου.

34. Σήμερα λάb' ὁ οὐρανός, σήμερα λάb' ἡ μέρα,
σήμερα στεφανώνεται ἀιτὸς τὴ beριστέρα.

35. Θέλω νὰ κάμω τὴν ἀρχή, τὴν ἄδεια γὰ πάρω,
νὰ ἐπαινέσω τὸ γαβρὸ κ' ἔπειτα τὸ goubάρο.

36. Ποιὸς ἦτανε προξενητής, ὁποὺ νὰ ζῇ, νὰ ζήσῃ,
ἀπού 'φερε τὴ λεμονιὰ κοδὰ στὸ κυπαρίσσι.

37. Ἡ νύφη εἶναι μάλαμα. Ἂν bῆς καὶ γιὰ τὸ ταῖρι ;
Μαλαματένιος μαστραπᾶς μὲ διαμαδένιο χέρι.

38. Ἦρθαν τ' ἀηδόνι' ἀπ' τὴ Φραγιὰ καὶ τὰ πουλι' ἀπ' τὴ Βιέννα
καὶ φέρανε τὰ στέφανα, χρυσῆ μου περιστέρα.

39. Χρυσὸς ἀϊτὸς ἐπέρασε ἀπὸ τὴ γειτονιά μας
καὶ ἅρπαξε τὴ bέρδικα ἀπὸ τὴν ἀγαλιά μας.

δ'. Τῆς ξενιτειᾶς.

1. ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ ΤΗΣ ΞΕΝΙΤΕΙΑΣ

1

Ἐσεῖς πουλιὰ τοῦ κάβου.

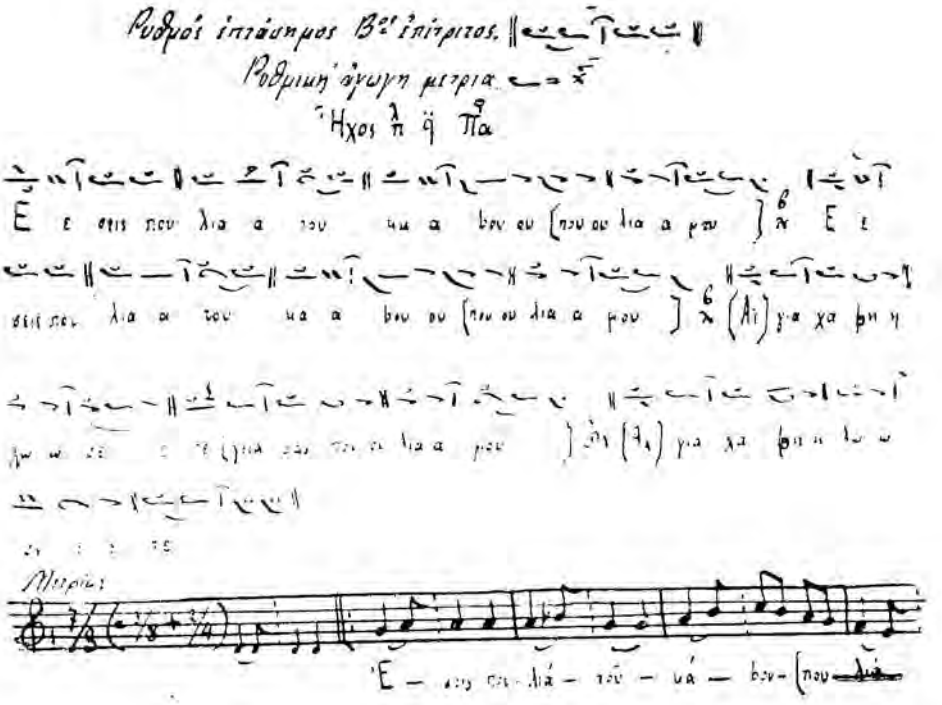

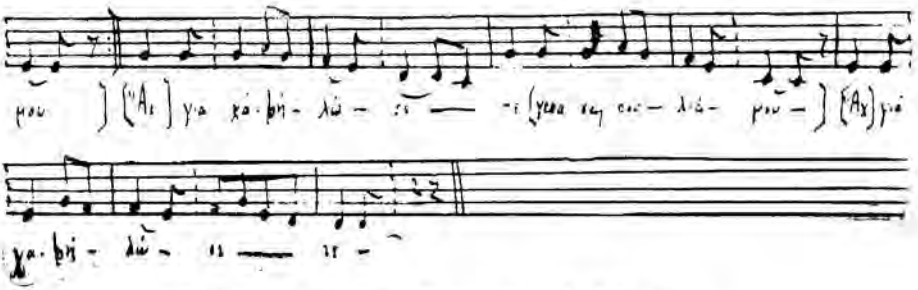

Ἐσεῖς πουλιὰ τοῦ κάβου, γιὰ χαϐηλώσετε,
κι ἀνοίξτε τὰ φτερά σας, νὰ γράψω μιὰ γραφή,
νὰ στείλω στὴν ἀγάπη μου, νὰ μή με καρτερῇ.
Ἐδῶ στὰ ξένα πού ’ρθα, ἐδῶ μὲ πάdρεψαν.
Μοῦ δῶσαν μιὰ γυναῖκα, κόρη τῆς μάγισσας,
ὅπου μαγεύει θάλασσες [καὶ καράϐια] καὶ δέ με ἀρμενοῦν.
Ὅταν κινήσω νά ’ρθω, ἀdάρα καὶ ϐροχή·
γυρίζω πίσω πάλι, ἥλιος, ξαστεριὰ γυαλί.

Σ η μ.— Σὲ κάθε στίχο ὕστερα ἀπὸ τὸ πρῶτο κῶλο παρεμϐάλλεται τὸ τσάκισμα: πουλιά μου, ἤ: ὁ ϐόλιος, πλὴν τοῦ ϐου στίχου, ὅπου τὸ τσάκισμα ἀναπληρώνεται μὲ τὴ φράσι: καὶ καράϐια, πού εἶναι ἔξω ἀπὸ τὸ ποιητικὸ μέτρο. Καὶ στὸ τέλος τοῦ κάθε στίχου λέγεται τὸ τσάκισμα: γειά σας πουλιά μου, ἤ: ϐρὲ ϐόλια ἀγάπη.

Σύμφωνα μὲ ἄλλη παραλλαγὴ τὸ τραγοῦδι λέγεται καὶ ὡς ἑξῆς:

Μαῦρα πουλιά τοῦ κάϐου καὶ τῆς Ρούμελης,
ἐδῶ ψηλὰ πού πᾶτε, γιὰ χαϐηλώσετε.
Ἐλᾶτε νὰ σᾶς δώκω γράμμα καὶ γραφὴ
στὴν ἔρημή μου μάννα, στὴ ϐατρίδα μου.
Νὰ πᾶτε νὰ τῆς πῆτε πὼς ϐερδεύτηκα
στῆς Αἴγυπτος τὰ μέρη καὶ παdρεύτηκα.
Μοῦ δῶσαν μιὰ γυναῖκα, τῆς μάϊσσας κορή.
Μαγεύει τὰ ποτάμια καὶ δὲ dρέχουνε,
μαγεύει τὰ καράϐια καὶ δὲν ἔρχοdαι.
Μὲ μάγεψε καὶ μένα καὶ δὲ ϐορῶ νὰ ’ρθῶ.
Ὅταν κινήσω νά ’ρθω, χιόνια καὶ ϐροχές·
κι ὅταν γυρίσω πίσω, ἥλιος ξαστεριά.

2

Γιὰ ἰδὲς καιρὸς ποῦ πῆρε.

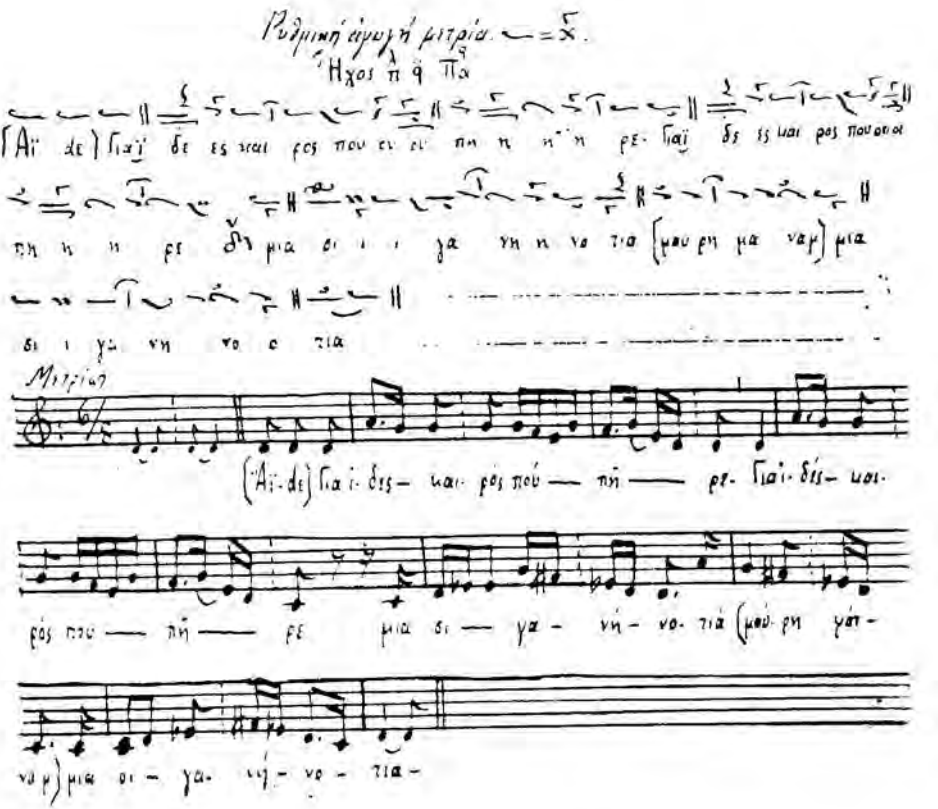

Γιὰ ἰδὲς καιρὸς ποὺ πῆρε, μιὰ σιγανὴ νοτιά.
Μισεύει τὸ πουλί μου, μὰ δὲ μ' ἀφήνει γειά.
Μισεύει καὶ πηγαίνει ἀπάνω στὴ Βλαχιά.
Οὐδὲ γραφὴ μοῦ στέλνει, οὐδὲ ἀπηλοϊά.
'Απάν' στὰ πέδε χρόνια μὄστειλε μιὰ γραφή·
γράφει καὶ ξαναγνώνει μέσ' σὲ χρυσὸ χαρτί.
«Θέλεις, κόρη μ', παδρέψου, θέλεις καρτέρεψε,
θέλεις τὰ μαῦρα dύσου καὶ καλογέρεψε.
'Εμένα μὲ παδρέψαν, μὲ προξενέψανε,
μοῦ δώσανε γυναῖκα τῆς μάγισσας κορή.
Βουλειόμαι γιὰ νὰ ἔρθω, μὰ bόρες καὶ χιονιές·
γυρίζω πάγω πίσω, μὰ ἥλιος, ξαστεριές.

Κόκκινο μαδηλάκι θὰ ρίξω στὸ γιαλό,
κι ἂν ἔρθῃ τὸ μαδῆλι, τότες θὰ 'ρθῶ κ' ἐγώ».

Σ η μ.— Σὲ κάθε στίχο λέγεται τσάκισμα : μαύρη μάννα μ'.

3

Ἡ Νεραδζούλα.

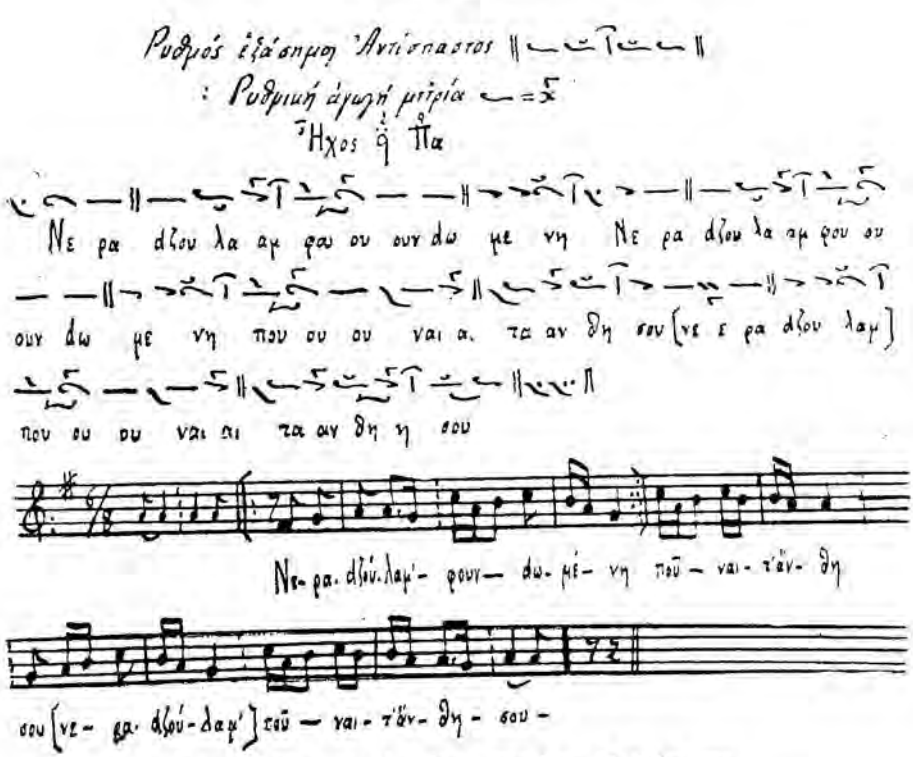

«Νεραδζούλα φουνdωμένη, ποῦ 'ναι τ' ἄγθη σου,
ποῦ 'ν' τὰ κάλλη, πού 'χες πρῶτα, ποῦ 'ναι κι ὁμορφιά;
—Φύσηξε βοριᾶς κι ἀγέρας καὶ τὰ τίναξε.
—Σὲ παρακαλῶ, βοριᾶ μου, φύσα σιγανά,
νὰ σηκώσῃς τὴν ἀδάρα καὶ τὰ σύννεφα,
γιὰ ν' ἀράξουν τὰ καράβια τὰ Σκιαθίτικα,
πὄχουν ναῦτες παλληκάρια κι ὄμορφα παιδιά.»

4

Βουλειόμαι νὰ ξενιτευτῶ.

Βουλειόμαι νὰ ξενιτευτῶ, βουλειόμαι νὰ μισέψω,
νὄσα βουνὰ θενὰ διαβῶ νὰ τ' ἀποχαιρετήσω.
«Βουνά μου, μὴ χειμάσετε, κάβοι, μὴ bαχνιαστῆτε,
καὶ βρύσες μὲ τὰ κρυὰ νερά, καὶ σεῖς μὴ δροσιστῆτε,
ὥστου νὰ πάω κι ὥστου νὰ 'ρθῶ κι ὥστου νὰ διαγυρίσω.»
Καὶ τὰ βουνὰ χειμάσανε κ' οἱ κάβοι παχνιαστῆκαν
κ' οἱ βρύσες μὲ τὰ κρυὰ νερὰ καὶ κεῖνες δροσιστῆκαν.
Ἐφτὰ φεργάδες εἴμαστε, κ' οἱ ἑφτὰ καλαραμένες·
σηκώθ' ἀνεμοταραχὴ καὶ βουρβουριὰ μεγάλη·
νοί τρεῖς πᾶνε στὴ bρέβεζα, κ' οἱ τρεῖς στὴν Ἀλεξάdρα,
καὶ μιὰ φεργάδα τῆς φιλιᾶς, καμένη ἀπ' τὴν ἀγάπη,
νὰ τὰ μαϊνάρῃ δὲ boρεῖ, γ' ἀράξῃ δὲν ἠξεύρει.
Κι ὁ ναύτης τὸ τραγούδησε μὲ τὸ gαραβοκύρη·
«Ποιὸς ἔχει κόρ' ἀνύπαdρη καὶ θέλ' νά 'νε παdρέψῃ,
κάλλιο τὸ Χάρ' ἄdρα νὰ πάρ' παρὰ τὸ ναύτη ἄdρα.
Ἡ θάλασσα 'γ' τὸ σπίτι του, τὸ κῦμα ἡ αὐλή του,
κ' ἡ γούμενα τοῦ καραβιοῦ εἶνα ἡ σαστική του».

Σ η μ.— Ὅμοια μὲ τ' ἄλλα δεκαπεντασύλλαβα καὶ τὸ ἀνωτέρω τραγούδι τραγουδειέται, ὅπως ἔχει σημειωθῆ στὸ τραγούδι τῆς καμάρας (βλ. παραλογὲς) καὶ στὰ δεκαπεντασύλλαβα τῆς ἀγάπης. Τὸ ἴδιο ἐφαρμόζεται καὶ στὸ ἑπόμενο ᾄσμα.

5

Διῶξε με, μάννα, διῶξε με.

Διῶξε με, μάννα, διῶξε με, κ' ἐγὼ νὰ φύγω θέλω.
Θὰ κάμῃς χρόνια νὰ μὲ ἰδῇς, μῆνες νὰ μ' ἀπαdήσῃς.
Θά 'ρθῇ, μάννα μ', τ' ἀι Γιωργιοῦ, πρώτη γιορτὴ τοῦ χρόνου·
θὰ πᾷς, μάννα μ', στὴν ἐκκλησά, θὰ ἰδῇς τοὺς παdρεμένους,
κ' ἐσὲ ἡ καρδιά σου θὰ χτυπᾷ γιὰ τοὺς ξενιτεμένους.
«Γυιέ μου, καὶ μὴ dὸν εἴδετε τὸ γυιό μου τὸ Γιαννάκη;
—Ἐχτὲς βράδυ τὸν εἴδαμε στὴν ἄμμο ξαπλωμένον.
Τὸν dριγυρίζαν τὰ πουλιά, τὸν dρῶγαν τὰ γεράκια.
Κ' ἕνα καλὸ καλὸ πουλὶ δὲ dρώει, μόν' τριγυρίζει.
Φάε καὶ σύ, καλὸ πουλί, π' ἀdρειωμένου πλάτες,
νὰ κάμῃς πῆχυ τὸ φτερὸ καὶ πιθαμὴ τὸ νύχι,
νὰ γράψω γράμμα, νὰ τὸ πᾷς στὴν ἔρημή μου μάννα,

νὰ τὸ διαβάζ' ἡ μάννα μου, νὰ κλαίῃ ἡ ἀδερφή μου,
νὰ τὸ διαβάζ' ἡ ἀδερφή, νὰ κλαίῃ ἡ σαστική μου,
νὰ τὸ διαβάζ' ἡ σαστική, νὰ κλαίῃ ὁ κόσμος ὅλος.»
Κ' ἡ μάννα του ξαγνάδησε μὲ τὰ μαλλιὰ στὰ χέρια.
«Γυιέ μου, καὶ ποῦ 'ν' τὰ κάλλη σου καὶ ποῦ 'ν' οἱ ὀμορφιές σου;
—Τὰ κάλλη μ' εἶναι στὰ παγνιά, κι ὁ νοῦς μου στὴν ἀδένα
καὶ τὰ ξανθά μου τὰ μαλλιὰ στὰ ξάρτια berδεμένα.»

2. ΔΙΣΤΙΧΑ ΤΗΣ ΞΕΝΙΤΕΙΑΣ

Καὶ τὰ δίστιχα τῆς ξενιτειᾶς ἐφαρμόζονται στὶς μελῳδίες τῶν διστίχων τῆς ἀγάπης. Γι' αὐτὸ καὶ τὰ διακρίναμε σὲ ὁμάδες σύμφωνα μὲ τὸ ποιητικό τους μέτρο.

I

1. Ἀναχωρεῖς, ματάκια μου, κ' ἐμένα ποῦ μ' ἀφήνεις;
Κρύο νεράκι θὰ γενῶ στὴ βρύσι νὰ μὲ πίνῃς.
2. Ἂς εἶσαι καὶ στὴ ξενιτειά, ἂς εἶσαι καὶ στὰ ξένα·
ἕνας καλὸς χαιρετισμὸς κεῖνος μοῦ φτάνει ἐμένα.
3. Ἂν καὶ μακράν σου κοίτομαι, θαρρεῖς δέ σε θυμᾶμαι;
Εἰς τὴ gαρδιά μου βρίσκεσαι, στὰ σπλάχνα σου κοιμᾶμαι.
4. Ἂν καὶ μακράν μου βρίσκεσαι, στὸ νοῦ μου βασιλεύεις,
στοὺς ὀφθαλμούς μου κατοικεῖς κι ὅλη μὲ κυριεύεις.
5. Ἂν μάθῃς πὼς ἀπέθανα στὴ ξενιτειά, στὰ ξένα,
νὰ μὴ φανῇς τόσο σκληρή· κλάψε καὶ σὺ γιὰ μένα.
6. Ἀγαπημένο μου πουλί, παdοτεινή μ' ἐλπίδα,
καθὼς ἀποχωρίσαμε, χαρὰ πλέον δὲν εἶδα.
7. Ἄχ! ὁ καϋμὸς τοῦ χωρισμοῦ ὅλα τὰ ὑπερβαίνει·
εἶναι μιὰ λύπη, ποὺ ποτὲ ἀπὸ τὸ νοῦ δὲ βγαίνει.
8. Ἂν εἶσαι καὶ στὴ ξενιτειά, θαρρεῖς δὲ σὲ θυμᾶμαι;
Στὸ ὄνομά σου προσκυνῶ καὶ πέφτω καὶ κοιμᾶμαι.
9. Ἂν καὶ μακράν μου βρίσκεσαι, ὁ νοῦς μ' εἶναι κοdά σου,
ποτὲ ἀπ' τ' ἀχειλάκι μου δὲ λείπει τ' ὄνομά σου.
10. Ἀγαπημένο μου παιδί, ἔλαβα τὴ γραφή σου,
στὸ στῆθος μου τὴν ἔβανα, κ' εἶπα «Καρδιὰ δροσίσου.»

11. Δὲν ἠboροῦν τὰ μάτια μου νὰ 'ρθοῦνε νὰ σὲ ἰδοῦνε,[1]
τὰ λόγια μου μέσ' στὸ χαρτὶ διπλᾶ σὲ χαιρετοῦνε.

12. 'Εμίσεψες κι ἀπόμεινε ὁ Σκιάθος ξερονῆσι·
κάμε νὰ 'ρθῇς, πουλάκι μου, ἴσως καὶ πρασινίσῃ.

13. 'Εμίσεψεν ὁ κρίνος μου, πάει ἡ συdροφιά μου!
Ἄλλο δὲν ἔχω σύdροφο, μόνο τὰ δάκρυά μου.

14. Ἡ θάλασσα καὶ τὰ βουνὰ χαίροdαι τὸν ἀέρα,
καὶ σὺ δὲ dὰ βαρέθηκες τὰ ἔρημα τὰ ξένα.

15. Θάλασσα, τί σοῦ ἔκαμα καὶ πῆρες τὸ πουλί μου,
καὶ μ' ἄφησες γιὰ νὰ περνῶ μόνη μου τὴ ζωή μου;
Καὶ σύ, ἀγέρα, φύσηξες κ' ἔφυγε τὸ πουλί μου,
καὶ τώρα ἔχει βάσανα μεγάλα τὸ κορμί μου.

16. Κάμε νὰ 'ρθῇς, ἀγάπη μου, καὶ μὴν ἀργῇς στὰ ξένα,
κι ἀνοῖξαν τὰ γαρόφαλλα, ποὺ σὄχω φυλαγμένα.

17. Μάννα μου, τὰ λουλούδια μου συχνὰ νὰ τὰ ποτίζῃς·
κάθε πρωὶ μὲ τὴ δροσὰ νὰ τὰ κορφολογίζῃς.

18. Νά 'χα φωνὴ σὰ dὸ πουλί, λαλιὰ σὰ dὴ gαβάνα,
νὰ φώναζα, νὰ μ' ἄκουγες, ὅσο κι ἂν εἶσ' ἀλάργα.

19. Ξένε μ', στὰ ξένα πῶς περνᾷς; Ποιός στρώνει καὶ κοιμᾶσαι;
Ποιός μαγειρεύει καὶ δειπνᾷς καὶ μέγα δὲ θυμᾶσαι;

20. Ὁ μισεμός σου μ' ἔκαμε πολὺ γιὰ νὰ λυποῦμαι·
δὲν εἶσαι πλησιαστικός, γιὰ νὰ παρηγοροῦμαι.

21. Ὅλος ὁ κόσμος χαίρεται, μόνον ἐγὼ λυποῦμαι,
γιατὶ τὸ φῶς μου τὸ γλυκὺ ἀκόμα τὸ στεροῦμαι.

22. Ὅταν μοῦ εἶπες «Ἔχε γειά», ἤμουνα κακιωμένος,
καὶ dέ σου εἶπα 'στὸ καλό, κ' εἶμαι μεταϊνωμένος.

23. Ὅταν σὲ καλοθυμηθῶ κι ὅταν σὲ βάνῃ ὁ νοῦς μου,
σὰ θάλασσα ταράζομαι, σὰ gῦμα δέρνει ὁ νοῦς μου.

24. Ὁ ξένος μέσ' στὴ ξενιτειὰ σὰ dὸ πουλὶ γυρίζει
καὶ σὰ gλωγὶ βασιλικοῦ, μ' ἀλήθεια δὲ μυρίζει.

25. Ὅταν μοῦ εἶπες «Ἔχε γειὰ» καὶ γύρισες καὶ μ' εἶδες,
κλῶνο ἀπ' τὴ gαρδίτσα μου ξερρίζωσες καὶ πῆρες.

26. Πικρὸς εἶναι ὁ θάνατος, βαρὺ πού 'ναι τὸ χῶμα,
κι ὁ ζωdανὸς ὁ χωρισμὸς πικρότερος ἀκόμα.

---

[1] Ἄλλως: Νά 'ταν τσαρές, τὰ μάτια μου νὰ 'ρθοῦνε νὰ σὲ βροῦνε. Τσαρές, λέξις τουρκικὴ = τρόπος.

27. Πῶς νὰ σοῦ πῶ τὸ «Ἔχε γειά», πῶς νὰ σοῦ πῶ τ' «Ἀdίο»,
πῶς νὰ γυρίσω νὰ σὲ ἰδῶ, τὴν ὥρα ποὺ θὰ φύγω;

28. Πότε θὰ κάμουμε παννιά, νὰ κάτσω στὸ τιμόνι,
νὰ ἰδῶ τὰ πέρα τὰ βουνά, νὰ μοῦ διαβοῦν οἱ πόνοι!

29. Στὴ bέτρα, ὅπου πάτησες καὶ bῆκες μέσ' στὴ βάρκα,
θέλω νὰ πά' νὰ τήνε βρῶ, νὰ τὴν γεμίσω δάκρυα.

30. Σὰ δὸ κυπαρισσόμηλο ραγίστηκ' ἡ καρδιά μου·
καθὼς ἀποχωρίσαμε, δὲν εἶδα τὴν ὑγειά μου.

31. Σοῦ στέλνω χαιρετίσματα, καὶ σὰ δὰ περιλάβῃς,
τὸ bόνο, πῶχω στὴ gαρδιά, νὰ τόνε καταλάβῃς.

32. Στὰ ξένα εἶσ' ἀγάπη μου, σὲ ξένη ἐπαρχία·
τὴ baναγιὰ παρακαλῶ νὰ σᾶχῃ τὴν ὑγεία.

33. Τὴ θάλασσα τὴν ἁρμυρὴ θὰ τήνε κάμω μέλι,
γιατὶ τὴ daξιδεύουνε παιδάκια σὰν ἀgέλοι.

34. Τῆς θάλασσας τῆς ἔταξα μεταξωτὲς γοργόνες,
νὰ φέρῃ τὴν ἀγάπη μου σὲ δεκαπέδε μέρες.

35. Τῆς θάλασσας τῆς ἔταξα madῆλι ἀπὸ κασσέλα,
γιὰ νὰ φυλάῃ τ' ἀγάπη μου στὸ σύρε καὶ στὸ ἔλα.

36. Τῆς θάλασσας τῆς ἔταξα madῆλι μὲ τὸ σῆμα,
ὅταν περνάῃ ἡ ἀγάπη μου, νὰ μὴ σηκώνῃ κῦμα.

37. Τραγούδησα, τραγούδησα, πόνεσ' ἡ κεφαλή μου,
τὸ ταῖρι μου δὲν εἶν' ἐδῶ, ν' ἀκούσῃ τὴ φωνή μου.

38. Τῆς Σαλονίκης τὰ βουνά, Θεέ μου, χαbήλωσέ τα,
νὰ ἰδῶ τὸν Ἀdωνάκη μου, κ' ὕστερα ψήλωσέ τα.

39. Φύσα, νοτιά μου σιγανὴ καὶ ἀγέρα μου πολίτη,
νὰ φέρῃς τὸ καράβι μας· ἔχει καιρὸ ποὺ λείπει.

40. Τὰ μάτια τὴ gαρδιὰ ρωτοῦν· «Καρδιά, γιατ' ἔχεις λύπη;
—Βλέπω τοῦ κόσμου τὰ πουλιὰ καὶ τὸ δικό μου λείπει.»

II

1. Γράφω γράμμα νὰ σοῦ στείλω, σιρογλάνη τσελεπῆ,
νά 'ν' τὸ αἷμα μου μελάνη καὶ τ' ἀστῆθος μου χαρτί.
Κι ἂν δὸ ξαναγνώσῃς, φῶς μου, μένα νὰ μὲ θυμηθῆς,
τὸ μαρτίο ν' ἁρματώσῃς καὶ στὸ Κάστρο νὰ βρεθῆς.

2. Πορτοκάλλι τῆς Μεσσήνας καὶ τῆς Μαλεᾶς καφέ,
πότε θὰ προβάλῃς νά 'ρθῃς, χρυσοπράσινέ μ' ἀϊτέ;

III

1. Zoubουλάκι μου βαμμένο,
μίσεψες, καὶ τί νὰ γένω ;
2. Θάλασσα βαρεῖ τὴν ἄμμο,
δὲν εἶναι στεριὰ νὰ δράμω.
3. Σ' ἀγαπῶ, μὰ τί νὰ κάμω;
Δὲν εἶναι στεριὰ νὰ δράμω.
4. Τὸ πουλί μου κι ἄλλο ἕνα
πᾶνε μακριὰ στὰ ξένα.

IV

1. Ἀγέρα καλοκαιριανέ,
φέρε χαβέρι καὶ γιὰ μέ.
2. Δὲν εἶναι δῶ, δὲ φαίνεται,
νὰ τραγουδῶ, νὰ χαίρεται.
3. Ἔλα, πουλί μου, μὴν ἀργῇς,
κι ἀποθαμένη θὰ μὲ βρῇς.
4. Ἔλα, πουλί μου, γλήγορα,
καὶ μ' ἔχουνε στὰ σίδερα.
5. Ἔλα τὸ γληγορώτερο,
νὰ σ' ἀγαπήσω πλειότερο.
6. Τοῦ μύγδαλου τσακίσματα,
σοῦ στέλνω χαιρετίσματα.
7. Μὲ τοῦ βοριᾶ τὰ κύματα
σοῦ στέλνω χαιρετίσματα.
8. Φύσα, νοτιά μου σιγανή,
νὰ φέρῃς τὸ dραγουδιστή.
9. Φύσα, βοριᾶ καὶ bάτη μου,
νὰ φέρῃς τὴν ἀγάπη μου.
10. Θάλασσα, θαλασσάκι μου,
φέρε μου τὸ πουλάκι μου.
11. Βρέχει οὐρανὸς καὶ βρέχομαι,
ξενάκ' εἶμαι καὶ dρέπομαι.
12. Ἀλίμονο κι ἀλί καϋμὸς
τοῦ γεμιdζῇ ὁ ξενιτεμός.

V

1. Θάλασσα πλατειά,
ρημάδα ξενιτειά.[1]
2. Θαλασσάκι μου,
φέρ' τὸ πουλάκι μου.

ε'. Ἐπαινετικά.

Τὰ ἐπαινετικὰ τραγούδια χρησιμεύουν γιὰ τραγούδια τοῦ κλήδονα, τῆς κούνιας, τοῦ τραπεζιοῦ, τοῦ γάμου καὶ γιὰ πατινάδες. Εἶναι ὅλα δίστιχα καὶ γι αὐτὸ ἐφαρμόζονται στὶς μελῳδίες τῶν διστίχων τῆς ἀγάπης ἢ τῆς κούνιας ἀνάλογα μὲ τὴν περίστασι, ποὺ χρησιμοποιοῦνται. Εἶναι καὶ αὐτὰ ταξινομημένα σὲ ὁμάδες σύμφωνα μὲ τὸ ποιητικό τους μέτρο.

[1] Ἄλλως: μαγούφα ξενιτειά.

I

1 Ἀγέλοι σὲ στορίζανε σαράδα μία μέρα,
σοῦ δώσανε τὴν ὀμορφιά, τὴν ἔχεις κάθε μέρα.

2 Ἀγελοστορισμένε μου, ποῦ τ᾽ν ηὗρες τὴ μελάνη;
κάτσες καὶ ζωγραφίστηκες ὡσὰν dὸν ἀι Γιάννη.

3 Ἀνάμεσα στὰ φρύδια σου κι ἀπάνω στὴν ἐλιά σου
κάθετ᾽ ἕνας χρυσὸς ἀιτὸς καὶ γράφει τ᾽ ὄνομά σου.

4 Ἀνάμεσα στὰ φρύδια σου χρυσάφι bερδεμένο·
ὅποιο πουλάκι κι ἂν διαβῇ, πιάνεται τὸ καϋμένο.

5 Ἀνάμεσα στὰ φρύδια σου στέκει γυρτὴ καμάρα,
στέκει dζελάτης μὲ σπαθί, μὲ φόβο, μὲ τρομάρα.

6 Ἀνάμεσα στὸ γιασεμὶ καὶ μέσ᾽ στὴ μadζουράνα
σ᾽ ἀνάθρεφτ᾽ ἡ μαγγούλα σου, κ᾽ ἔχεις τὴ γοστιμάδα.

7 Ἀρχίνα, γλῶσσα μου, νὰ πῇς, τραγούδια γ᾽ ἀραδιάσῃς,
τὸν ἄgελο μὲ τὸ σπαθὶ νὰ τόνε κατεβάσῃς.

8 Ἄgελος εἶσαι, μάτια μου, κι ἀgελικὰ κοιτάζεις,
τὶς ἔμορφες ἀπὸ ψηλὰ κάτω τὶς κατεβάζεις.

9 Βασιλικὸ νεφύτεψα σὲ μαρμαρένια γάστρα
καὶ φούdωσε καὶ σκέπασε τὸν οὐρανὸ μὲ τ᾽ ἄστρα.

10 Διαμάdι καὶ μαλάματα μαζὶ κι ἂν dὰ ζυγίσουν,
σὰ dὴ δική σου ἐμορφιὰ δὲ θὰ τὰ ἐκτιμήσουν.

11 Ἔχεις τοῦ παγονιοῦ μορφιές, τῆς πέρδικας τὰ κάλλη,
χελιdονιοῦ ματόφρυdα καὶ στόμ᾽ ἀνετουράλι.

12 Ἔμορφ᾽ ἀπού ᾽σαι, μάτια μου, ὁ ἥλιος σὲ ζηλεύει·
ὅταν γυρίσῃ καὶ σὲ ἰdῇ, πάει καὶ bασιλεύει.

13 Ἐσύ ᾽σαι bέργα μάλαμα κ᾽ ἐγὼ εἶμαι bέργ᾽ ἀσῆμι,
ταιριάξαμε στὴν ἐμορφιὰ καὶ στὴ dαπεινοσύνη.

14 Μέσα σὲ χίλοι κι ἄν σε ἰdῶ, μέσα σὲ dυὸ χιλιάdες,
γνωρίζω τὸ κορμάκι σου, ὁπὄχει γοστιμάdες.

15 Ὅλα σου εἶναι ἐκλεκτά, γοστιμοκαμωμένα,
κανεὶς καὶ dὲν εὑρίσκεται στὸ gόσμο σὰν ἐσένα.

16 Ὅλο τὸ gόσμο γύρισα, bονέντη καὶ λεbάντη,
dὲν εἶdα τέθοιο ἄνθρωπο νὰ λάbῃ σὰ διαμάdι.

17 Στέκω καὶ συλλογίζομαι ψεγάdι νὰ σοῦ bγάνω·
ἐσύ ᾽σαι ἀψεγάdιαστος κ᾽ ἐγὼ τὸ νοῦ μου χάνω.

18 Στὸν οὐρανὸ θὰν ἀνεβῶ, στὰ σύννεφα νὰ κάτσω,
νὰ πάρω πέννα καὶ χαρτὶ τὰ κάλλη σου νὰ γράψω.

19 Τί τραγουδάκι νὰ σοῦ πῶ, κόρη μου, νὰ σοῦ μοιάζῃ;
τὸ gábo μὲ τὰ λούλουδα· borεῖ καὶ σοῦ ταιριάζει.

20 Τί τραγουδάκι νὰ σοῦ πῶ, κόρη μου, νὰ σ' ἀρέσῃ,
πῆχεις ἀgελικὸ κορμὶ καὶ δαχτυλίδι μέσῃ;

21 Τί ὡραιότης εἶν' αὐτή, ποὺ κατοικεῖ σὲ σένα;
Ὅλος ὁ κόσμος ἀπορεῖ, κ' ἡ μάννα ποὺ σὲ γέννα.

22 Τί ὡραιότης εἶν' αὐτή, τί ὕφος καὶ τί κάλλος;
Καὶ τί εὐγενικὸ κορμί, ποὺ δὲ dὸ ἔχει ἄλλος;

23 Τί χάρις[1] δὲ γνωρίζεται βασιλικοῦ κλωνάρι;
Στὴ στράτα κι ἂν dὸ ρίξουνε, κ' ἐκεῖ ἔχει τὴ χάρι.

24 Βασιλοπούλα γά 'σουνα, δὲ θά 'χες τέθοια χάρι,
νὰ σοῦ ζυγιάζουν τὸ φιλὶ μὲ τὸ μαργαριτάρι.

25 Ἐσὲ σοῦ πρέπει, μάτια μου, βασίλισσα νὰ γένῃς,
στὸ θρόνο γιὰ νὰ κάθεσαι, τὶς ἔμορφες νὰ κρένῃς.

26 Ἐσὲ σοῦ πρέπει, μάτια μου, καριόλα καρυδένια,
γιὰ ν' ἀκουbᾶς τὴ μέση σου, τὴ μαργαριταρένια.

27 Ἐσύ 'σαι ποὺ μοῦ λέγανε τὸ διαμαdένιο φύλλο,
μαλαματένιο τὸ κλειδί, ποὺ ἄνοιγε τὸν ἥλιο.

28 Ἐσύ 'σαι δόξα τ' οὐρανοῦ καὶ λαbερὸς ἀστέρας
καὶ κάbος μὲ τὰ λούλουδα καὶ δροσερὸς ἀέρας.

29 Ἐσύ 'σαι δόξα τ' οὐρανοῦ, ἥλιος μὲ τὶς ἀκτῖνες.
Ἀgελοκαμωμένη μου, τὸ νοῦ μου τόνε πῆρες.

30 Νὰ σὲ τιμήσω θέλησα, μαλαματένια δέργα,
ἐσύ σ' ἀπὸ ψηλὴ μεριὰ κι ἀπὸ καθάρια φλέbα.

31 Νὰ σὲ τιμήσω θέλησα, μὰ σύ 'σαι τιμημένη,
στὴ γειτονιὰ ποὺ κάθεσαι ἐσύ 'σαι ξακουσμένη.

32 Νὰ σὲ παινέσω ἤθελα, μὰ σύ 'σαι παινεμένη,
ἀπὸ τὰ νύχια ὡς τὴ gορφὴ διαμαdοφορτωμένη.

33 Νὰ σὲ παινέσω ἤθελα, μὰ σύ 'σαι παινεμένος,
στοῦ βασιλιᾶ τὴ gάμαρη εἶσαι ζωγραφισμένος.

34 Ποιᾶς μάννας γέννημά εἶσαι σύ; τίνος καιροῦ κλωνάρι;
ποιὸς ἄιος σὲ ζωγράφισε καὶ σὄδωσε τὴ χάρι;

---

[1] Πιθανῶς ἐκ τοῦ: τίγαρις.

35 Μιὰ νύχτα, μιὰν αὐγερινή, εἶδια μιὰ πλουμισμένη,
μιὰν ἀγελοζωγραφιστὴ μὲ τ' ἄνθη ροδισμένη.
Στὰ μάτια μοιάζει φράγισσα, στὰ φρύδια ρηγοπούλα,
στὴ σιγανὴ περπατησὰ μοιάζει ἀρχοδοπούλα.

36 Σὰ bέρδικα πατεῖς στὴ γῆς, σὰ χελιδόνι τρέχεις,
κι ὅποιος γυρίσῃ καὶ τὸν δῇς τὸ νοῦ του τόνε παίρνεις.[1]

37 Ὅταν σ' ἐγέννα ἡ μάννα σου, ἤτανε μέρα σκόλη,
καὶ λειτρουγοῦσε ὁ Χριστὸς κ' οἱ δώδεκ' Ἀποστόλοι.

38 Ὅταν σ' ἐγέννα ἡ μάννα σου, ὅλα τὰ δέδρ' ἀνθοῦσαν,
καὶ τὰ πουλιὰ 'πὸ τὶς φωλιὲς καὶ κεῖνα κελαϊδοῦσαν.

39 Ὅταν σ' ἐγέννα ἡ μάννα σου, εἶχε περίσσα χάρι,
τὸν ἥλιο νἐgαστρώθηκε καὶ τὸ φεgάρι κάνει.

40 Ὅταν σ' ἐγέννα ἡ μάννα σου, ἤτανε μεσημέρι,
τὰ δέδρ' ἀνθοῦσαν ζάχαρι καὶ τὰ βουνὰ πεπέρι.

41 Ὅταν σ' ἐγέννα ἡ μάννα σου, οὖλα τὰ δέδρ' ἀνθοῦσαν,
οἱ ἀκκλησὲς διαβάζανε κι ἀgέλοι λειτρουγοῦσαν.

42 Ἄgελος εἶσαι, μάτια μου, κι ἀgελικὰ ξηγᾶσαι,
κι ἃ σοῦ μιλήσῃ καὶ κανείς, γλυκὰ τ' ἀπηλογᾶσαι.

43 Ἄgελος εἶσαι, μάτια μου, ἔχεις καὶ τὴ gορώνα,[2]
ἔχεις καὶ τὴ baράδεισο στὰ χείλη καὶ στὸ στόμα.

44 Γραμματισμένο σὲ θωρῶ. Σὺ γράμματα δὲ ξέρεις.
Τὰ λόγια τὰ δασκαλικὰ ποῦ πᾶς καὶ τὰ μαθαίνεις;

45 Ἔχεις ἀgελικιὰ μορφὴ καὶ θειοτάτη χάρι,
κι ὅταν μιλῇ τ' ἀχεῖλι σου, στάζει μαργαριτάρι.

46 Νὰ χαίρεσαι τὴ γλῶσσα σου, τὴν ἀηδονολαλοῦσα,
ὁποὺ τὴν bῆραν τὰ πουλιὰ σκοπὸ καὶ κελαϊδοῦσαν.

47 Νὰ χαίρεσαι τὴ γλῶσσα σου, τὴ σκιζομυgδαλάτη,
ποὺ εἶναι μέσα κουφωτὴ καὶ ζάχαρι γεμάτη.

48 Τὸ μιρdζαναχειλάκι σου σὰ d' ἀνοιγοσφαλίσῃς,
ζάχαρι τρέχει, μάτια μου, ὅταν θενὰ μιλήσῃς.

49 Ἔχεις δυὸ μάτια ὁλόμαυρα σὰ dὴν ἐλιὰ τὴ φίνα,
ἔχεις δυὸ φρύδια ὁλόκλειστα σὰ dὴν ἁγιὰ Μαρίνα.

50 Ἔχεις δυὸ μάτια σὰν ἐλιὲς καὶ λάbουν σὰ διαμάdι,
τὰ φρύδια σου στεφανωτὰ σὰ δυὸ μεροῦ φεgάρι.

---

[1] Ἄλλως: κρῖμα στὴν ἐμορφάδα σου καὶ ταῖρι νὰ μὴν ἔχῃς.

[2] Ἄλλως: Βασίλισσα 'σαι, μάτια μου,

51 Μάτια γλυκὰ καὶ νόστιμα, χρῶμα τῆς ζουbουλίας,
αὐτὰ ὅλα, κανάρι μου, μοιάζουν τῆς εὐγενείας σ'.

52 Μάτια γλυκὰ καὶ νόστιμα, πλασμένα μὲ μαγνήτη,
ὅπου τραβοῦν τὸν ἄνθρωπο σὰ ψάρι εἰς τὸ δίχτυ.

53 Τὰ μάτια σ' ὅποιος κι ἂν dὰ ἰδῇ, ἂς εἶν' καὶ πικραμένος,
τὴ bίκρα τὴν ἀλησμονεῖ καὶ χαίρετ' ὁ καϋμένος.

54 Τὰ μάτια σου σφάζοῦν πασᾶ, τὰ φρύδια σου δεζύρη,
τ' ἀgελικό σου τὸ κορμὶ σφάζει καραβοκύρη.

55 Τὰ μάτια σ' ἔχουν ἔρωτες καὶ μέσα ψιχαλίζουν,
κι ἀπ' τὸ bολὺ ψιχαλισμὸ ἀνθρώπους δαιμονίζουν.

56 Τὰ μάτια σ' εἶν' giουζὲl bακτσές, φρύδια σου sidριβάνι,
ὅποιος γυρίσῃ καὶ τὰ ἰδῇ, τὸ νοῦ του τόνε χάνει.

57 Ἄνθος καὶ ἄνθος τῶν ἀνθῶν καὶ ἄνθος τῆς γαζίας,
κι ἀπ' ὅλα τὰ ὀνόματα μ' ἀρέσ' ἡ παρουσία σ'.

58 Ἀπ' ὅλα τοῦ προσώπου σου τὰ μάτια σου μ' ἀρέσαν,
ὁπὄχουν τὸν αὐγερινὸ καὶ τὸ φεgάρι μέσα.

59 Τὸ κυπαρίσσι τὸ ψηλὸ κ' ἡ ρίζα του μυρίζει,
καὶ μέσα στὴ gαρδούλα μου χρυσάφι τριγυρίζει.

60 Ἀπὸ τὴ gοκκινάδα σου τὰ ρόδ' ἂς πάρουν χρῶμα,
γιὰ νὰ γενοῦν πιὸ κόκκινα καὶ πιὸ δροσᾶτ' ἀκόμα.

61 Ἄσπρ' εἶσαι σὺ κι ἄσπρα φορεῖς κι ἄσπρ' εἶν' ἡ φορεσά σου
κι ἄσπρα λουλούδια πέφτουνε ἀπ' τὴ bορπατησά σου.

62 Ἄσπρη κατάσπρη δὲ φελᾷς, σὰ bατημένο χιόνι·
μελαχροινὴ καὶ νόστιμη, γλυκειὰ σὰ dὸ πεπόνι.

63 Σύρε νὰ πῇς τῆς μάννας σου νὰ σὲ ξαναγεννήσῃ
καὶ νὰ σὲ bάνῃ στὴ φασκιά, νὰ σὲ ξανακουνήσῃ.
Τότες νὰ πῶ τῆς μοίρας σου, νὰ σὲ ξαναμοιράνῃ,
καὶ νὰ σὲ κάμῃ πλούσια κι ἀρχόdισσα μεγάλη.

64 Παπᾶ μου, μὲ τὴν ἀλλαὴ καὶ μὲ τὸ πετραχῆλι
καὶ μὲ τ' ἅγιὸ ποτήριο, τῆς ἐκκλησᾶς στολίδι.

II

1 Ἄσπρο εἶν' τὸ πρόσωπό σου, σὰν ἐglέζικο χαρτί,
ποὺ τὸ παίργουν οἱ πασᾶdες καὶ τὸ στέλνε bουγιουrdί.

2 Ὅταν ἡ γλυκειά σου γλῶσσα σὰν ἀηdόνι κελαϊdῇ,
ὅλα τὰ πουλιὰ σωπαίνουν, νὰ σ' ἀκούσουν τὴ φωγή.

3 Σύ 'σαι οὐρανὸς μὲ τ' ἄστρα, θάλασσα μὲ κύματα,
γλήγορα θὰ τ' ἀπολάψῃς τὰ γλυκοφιλήματα.
4 Τὸ διαμάδι στὴ Λουλάντα[1] Φράγοι τὸ δουλεύουνε·
καὶ τὴν ὀμορφιά σου, φῶς μου, οὔλοι τὴ ζηλεύουνε.
5 Τὰ ὡραῖα σου τὰ μάτια ποιὸς bορεῖ νὰ τ' ἀρνηθῇ,
π' ἀνασταίνουν καὶ σηκώνουν τοὺς νεκροὺς ἀπὸ τὴ γῆ;
6 Μάτια, φρύδια, σῶμα, ὅλα τά 'χεις, φῶς μου, ἐκλεκτὰ
καὶ τὴν ὀμορφιά σου, φῶς μου, δὲ dὴν ἔχει ἄλλη καμμιά.

III

1 Ἔχεις δυὸ ματάκια μαῦρα,
ζυμωμένα μὲ τὸ γάλα.
2 Ἥλιος εἶσαι τῆς ἡμέρας,
τῆς αὐγῆς κρύος ἀέρας.
3 Ἥλιος εἶσαι, γιὰ φεγάρι,
γιὰ 'πὸ τὸ Θεό 'χεις χάρι;
4 Τ' ἄστρα μέτρησ' ἕνα ἕνα,
καὶ δὲ σὄμοιασε κανένα.
5 Σὲ σοῦ πρέπουν δαχτυλίδια,
πὄχεις δάχτυλα κοdήλια.

IV

1 Ἔχεις δυὸ μάτια σὰν ἐλιές,
καὶ μάρανες πολλὲς καρδιές.
2 Ἔχεις δυὸ μάτια σὰ βορβούς,
μάρανες Τούρκους καὶ Ρωμιούς.
3 Τὰ μάτια σου τὰ λιόμαυρα[2]
παίζουν λαγοῦτα κι ὄργανα.
4 Πατεῖς στῆς γῆς τὰ χώματα
μὲ νάζα μὲ καμώματα.
5 Τὸ πρόσωπό σου, ἥλιε μου,
ἀξίζ' ἕνα βασίλειο.

ς'. Τοῦ τραπεζιοῦ.

Σὲ οἰκογενειακὲς συγκεντρώσεις καὶ διασκεδάσεις ἐκτὸς ἀπὸ τὰ διάφορα ἄλλα τραγούδια, καθιστὰ ἡ τοῦ χοροῦ, τραγουδοῦν καὶ εἰδικὰ δίστιχα τοῦ τραπεζιοῦ, ποὺ μ' αὐτὰ ἐκφράζονται εὐχὲς ἢ ἔπαινοι γιὰ τοὺς οἰκοδεσπότες ἢ γιὰ τοὺς προσκαλεσμένους ἢ γιὰ ὅλη τὴ συντροφιά. Τὰ εἰδικὰ αὐτὰ δίστιχα εἶναι ἐλάχιστα καὶ ἐφαρμόζονται καὶ αὐτὰ στὶς μελῳδίες τῶν διστίχων τῆς ἀγάπης.

1. Χίλια καλῶς ὡρίσατε, φίλοι μ' ἀγαπημένοι,
κι ἀπὸ καιροῦ χαρούμενοι καὶ καλοκαρδισμένοι.

---

[1] Ἄλλως: Τὸ διαμάδι τοῦ Λεβάντη.

[2] Λιόμαυρα = μαῦρα σὰν ἐλιές.

2. Χίλια καλῶς τὴν ηὕραμε τὴ δράπεζα στρωμένη
καὶ κείνη ὁποὺ τὴν ἔστρωσε ἄξα καὶ τιμημένη.

3. Σ' αὐτὸ τὸ σπίτ' ἀπού 'ρθαμε πέτρα νὰ μὴ ραΐσῃ
κι ὁ νοικοκύρης τοῦ σπιτιοῦ χίλια χρόνια νὰ ζήσῃ.

4. Αὐτὸ τὸ σπίτι τὸ ψηλό, τὸ μαρμαροχτισμένο,
ἀπόξω γύρω μάλαμα καὶ μέσα στολισμένο.

5. Ἕνα τραγοῦδι θενὰ πῶ ἀπάνω στὸ ποτῆρι,
Θεὸς νὰ τὸν bολυχρονῇ τὸ σπιτονοικοκύρη.

6. Ἕνα τραγοῦδι θενὰ πῶ ἀπάν' στὴ δράπεζά μας,
Θεὸς νὰ τὴ bολυχρονῇ τὴ σπιτον'κοκυρά μας.

7. Ἕνα τραγοῦδι θενὰ πῶ ἀπάνω στὸ λεμόνι,
Θεὸς νὰ τὴ bολυχρονῇ τὴ συdροφιά μας ὅλη.

8. Ἔμορφα ποὺ τραγούδησε τὸ ζαχαρένιο στόμα,
νὰ τὸ παρακαλέσουμε νὰ τραγουδήσ' ἀκόμα.

9. Ἔμορφα ποὺ τραγούδησες, ἀηδόνι καὶ παγόνι,
νὰ σὲ χαρ' ἡ μαγγούλα σου καὶ νὰ σὲ καμαρώνῃ.

10. Στὸ σπίτ' ποὺ τραγουδήσαμε ἔχει ἀσημένιο στύλο
κι ὁ νοικοκύρης τοῦ σπιτιοῦ τοῦ ζabακιοῦ τὸ φύλλο.

11. Ἔμορφα ποὺ μὲ τίμησες· διπλᾶ θὰ σὲ τιμήσω,
γαρέφουλλο τῆς Βενετιᾶς ἔχω νὰ σοῦ χαρίσω.

12. Χίλια καλῶς τὰ σύννεφα, ποὺ φέραν τὸν ἀέρα,
ποὺ φέρανε τὴν ἄνοιξι σὲ ὅλη τὴ bαρέα.

13. Χαρὰ στ' ἀηδόνι ποὺ λαλεῖ μέσα στὰ bρασινάδα,
στάζ' ἀπὸ τ' ἀχειλάκι του μέλι μὲ τὴ γλυκάδα.

14. Σ' εὐχαριστῶ, κυρία μου, κι ἂν doῦπες γιὰ τιμή σου,
κι ἂν doῦπες καὶ γιὰ λόγου μου, πολλὴ νά 'ν' ἡ ζωή σου.

15. Στὸν ὁρισμό σου, μάτια μου, ὅ,τι μοῦ πῇς νὰ κάμω,
bροστά σου θρύσι νὰ γενῶ, ροδόσταμος νὰ δράμω.

16. Ἡ σημερνή μας ἡ γιορτὴ δὲν εἶναι σὰν dὶς ἄλλες,
μόν' εἶν' τὸ χρόνο μιὰ φορά, κ' εἶναι χαρὲς μεγάλες.

17. Εἴπαμε πολλὰ καὶ σώνει,
ἂς λαλήσῃ κι ἄλλ' ἀηδόνι.

18. Ὅρκο ἔχω καμωμένο,
στὸ χορὸ δὲ ξαναbαίνω,
καὶ τὸν ὅρκο θὰ πατήσω
καὶ θὰ bῶ νὰ τραγουδήσω.

ζ'. Μοιρολόγια.

1

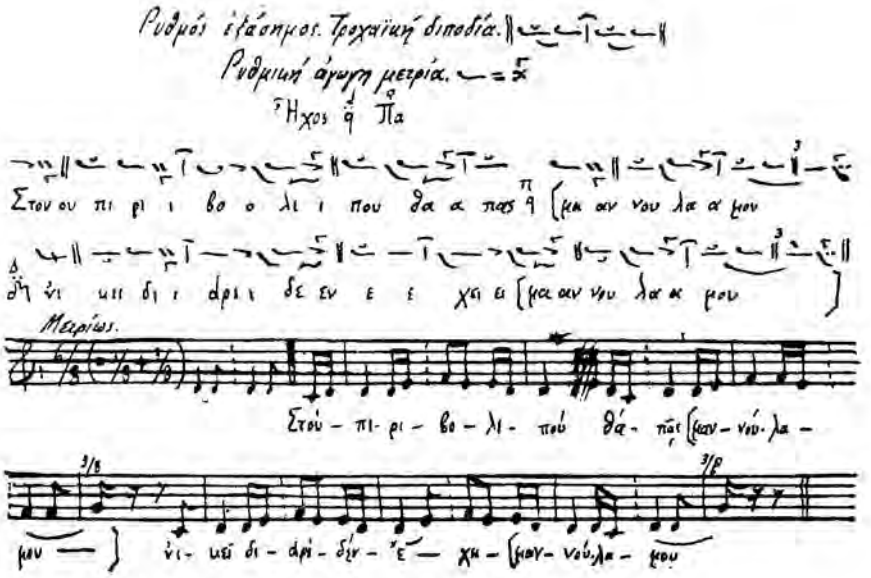

Στοὺ πιριβόλι ποὺ θὰ πᾷς, νἰκεῖ διἀρὶ δὲν ἔχει.
Βαίνουν τὶς νιὲς γιὰ λιμουνιές, τοὺς νιοὺς γιὰ κυπαρίσσα,
βαίνουν κὶ τὰ μικρὰ πιδιὰ γιὰ ἄνθη κὶ γιὰ ἴτσα.[1]

2

Νὰ τού ξιρα, μαννούλα μου, πὼς θέλα ν' ἀπιθάνῃς,
νὰ φέρου μάρμαρ' ἀπ' τὴ Χιό, μαστόρ' ἀποὺ τὴ βόλι,
νὰ φέρου προυτουμάστουρη 'ποὺ κάτ' ἀπ' τὴν Ἀγλία,
νὰ φκειάσου τοὺ μνημοῦρι σου κὶ μέσα νὰ σὶ βάνου.
'Απ' τὴ διξά σου τὴ μιριὰ ν' ἀφήσου παραθύρι,
νὰ βαίνῃ οὐ ἥλιους τοὺ προυΐ, δρουσὰ τοὺ μισημέρι,
νὰ βιγουβγαίνουν τὰ πουλιά, νὰ φέρνουνι χαβέρι.

3

Μαννούλα μ', τὴν ἀγάπη σου κὶ ποῦ νὰ τήνι βάνου;
Νὰ τήνι βάνου γὼ διξά, μένα πουνεῖ ψυχή μου.
'Νι βαίνου στοὺ προυσκέφαλου, πουνεῖ ἡ κιφαλή μου.

---

[1] Στὸ τέλος τοῦ πρώτου καὶ τοῦ δευτέρου κώλου σὲ κάθε στίχο παρεμβάλλεται καὶ ἀπὸ μιὰ ἐπίκλησι τοῦ νεκροῦ: μαννούλα μου, ἢ πιδάκι μου, ἢ ν'κουκύρη μου, ἡ ἀγάπη μου, ἢ ἀδιρφίτσα μου, ἢ ἀδιρφάκι μου, ἢ Γιουργάκη μου κτλ., ὅπως φαίνεται ἀνωτέρω καὶ στὴ μελῳδία.

Νὰ τήνι πάου στοὺ χρυσουφό, νὰ τὴ μαλαματώσου,
νὰ φκειάσου gόλφι κὶ σταυρό, διαμάδι δαχτυλίδι,
τοὺ δαχτυλίδι νὰ φουρῶ, τοὺ gόλφι νὰ κοιτάζου
κὶ τοὺ σταυρὸ γὰ προυσκυνῶ, νὰ πέφτου νὰ πλαγιάζου.

4

Χάρους ἀρματουνέτανι, νὰ πάῃ νὰ κυνηγήσῃ,
κ᾽ ἡ μάννα του τοὺν ἀρουτάει, κ᾽ ἡ μάννα του τοῦ λέγει·
«Γυιέ μου, στοὺ δρόμου ποὺ θὰ πᾷς κὶ στοὺ κυνήγημά σου,
μὴ bάρῃς γιές, μὴ bάρῃς νιούς, μὴ bάρῃς παλληκάρια,
μὴ bάρῃς προυτουστέφανις, νέοι στιφανουμένοι.
—Ἐμένα μὄχουν διαταγή, μ᾽ ἔχουν κὶ διαταγμένου,
ἂν εὕρου κι ἀκριβόπιδα, κὶ κεῖνα νὰ τὰ παίργου».

5

Νά ξιρα ποῦ ᾽ν᾽ οὐ τάφους σου, νὰ ᾽ρθῶ νὰ γουνατίσου,
νὰ χύσου δάκρυα πικρά, ἴσους κὶ σὶ ξυπνήσου.
Κὶ νὰ σηκώσου τοὺ πλακί, ἀέρα νὰ σοῦ δώσου,
κὶ νὰ βαστῶ τοὺ χέρι σου, τοὺ μόσκου νὰ σοῦ δώσου.

6

«Σηκώσ᾽ ἀπάν᾽ ἀποὺ τὴ γῆς,[1] τινάξ᾽ ἀποὺ τοὺ χῶμα,
κὶ ἔλα μέσ᾽ στοὺ σπίτι μας, νὰ γουστιμέψουν ὅλα.
Σὄχου γιρό, γιὰ νὰ λουστῇς, κι ροῦχα, γιὰ ν᾽ ἀλλάξῃς,
σὄχου κὶ λέτου καθαρό, νὰ πέσῃς νὰ πλαγιάσῃς.
—Κὶ πῶς bourῶ νὰ σηκουθῶ, νὰ σηκουθῶ ᾽π᾽ τοὺν Ἅδη,
πού ᾽νι τοὺ χῶμα μου ϐαρύ, κ᾽ ἡ πλάκα μου μιγάλη;»

7

Τέσσιροι τοῖχοι τοῦ σπιτιοῦ ἀφήνεις καλὴ νύχτα,
σύρι, ἀγάπη μ᾽, στοὺ καλό, δὲν ἔρχισ᾽ ἄλλη νύχτα.

8

Σήκου ἀπάνου κι ἄνοιξι τὰ μάτια τὰ γραμμένα,
οὐ Πλάστης δὲ dὰ ἔπλασι νὰ μένουν σφαλισμένα.

9

᾽Απάν᾽ ἀποὺ τοὺ dάφου σου θὰ ᾽ρθῶ νὰ γουνατίσου,
νὰ χύσου μαῦρα δάκρυα, ἴσους κι σ᾽ ἀναστήσου·

10

Μισεύεις κι ὅλα τὰ πουλιὰ κλαῖνι τοὺ μισιμό σου,
κ᾽ ἔγὰ πουλί, καλὸ πουλί, τὸν ἀπουχουρισμό σου.

[1] Στ. 1, 2. Ἄλλως: Σηκώσ᾽ ἀποὺ τοὺ μνῆμα σου,
κὶ κάμι τοῦ gατήφουρου,

11

Χουρτιάρασι τοὺ μνῆμα σου, κ' ἤρθα νὰ βουτανίσου,
νὰ χύσου μαῦρα δάκρυα, ἴσους κι σ' ἀναστήσου.

12

'Αφήνου γειά, γειτόνισσις κι σεῖς γειτονουποῦλις,
ἀπ' τοὺ Θιὸ νὰ τό 'δριτι, σὰ δέ μι κλάψτι οὔλις.

13

Βλέπου τοὺς νιοὺς τὴ Gυριακή, βλέπου τοὺς στουλισμένους,
κι ἡ καρδιά μου ἀρουτάει γιὰ τοὺς ἀπουθαμένους.

14

Οὐ Χάρους θέλει σκότουμα μὶ σιδηρένιες bάλις,
ὁποὺ χουρίζ' ἀdρόγυνα, πιδιὰ ἀπ' τὶς μανγάδις.

15

Νὰ εἶχι οὐ Χάρους δυὸ πιδιά, νὰ σκότουγα τοὺ ἕνα,
γιὰ νὰ τοῦ κάψου τὴ gαρδιά, πὼς μὄκαψι κι μένα.

16

Σὰ ψέματα μοῦ φαίνιτι πὼς εἶσι πιθαμένη
κι μὶ τὰ νικρουλούλουδα πὼς εἶσι στουλισμένη.

17

"Ενα παπόρι gλέζικου πάει νὰ ρίξῃ bόλτα,
πάει νὰ ρίξῃ σίδηρου τς 'Αιᾶς Τριάδας[1] d' bόρτα.

18

Μή μι θουρῆτι καταῆς, θαρρεῖτι πὼς πλαγιάζου,
σὶ μία ὥρα κι σὶ δυὸ τοὺ dόπου σᾶς ἀδειάζου.

19

Σὶ ραχλιασμένου σπήλιου, σὶ ραχλιασμένου χῶμα,
ἰκεῖ θ' ἀφήσῃς κόκκαλα, ἰκεῖ θ' ἀφήσῃς σῶμα.

20

Σήμιρα χάνεις τοὺ dουνιᾶ, χάνεις κι τὰ πιδιά σου,
σήμιρ' ἀπηχουρίζισι ἀπ' οὔλη τὴ γινιά σου.

21

Οὐ τιλιφταίους ἀσπασμὸς κι ἡ φριχτὴ ἡ ὥρα,
ποὺ θὰν ἀπουχουρίσουμι. Κλάψτι, ματάκια μ', τώρα.

---

[1] 'Αγία Τριάδα εἶναι τὸ ἐκκλησάκι τοῦ νεκροταφείου στὴ Σκιάθο.

22

Κάμι, μαννίτσα μ', πουμουνή, νώσὰν dῆς γῆς τοὺ χῶμα,
ποὺ τοὺ πατοῦν κὶ δὲ μιλεῖ, γιατὶ δὲν ἔχει στόμα.

23

Δὲν εἶνι κρῖμα κι ἄδικου, δὲν εἶνι ἁμαρτία,
νὰ φάῃ ἡ γῆς τέθοιου κουρμὶ χουρὶς καμμιὰ ἰτία.

24

Ποῦ ἄφησις τοὺν ἄdρα σου, ποῦ ἄφσις τὰ πιδιά σου,
κὶ σφάλισις στὴ μαύρη γῆς τὴ dόσου ὁμουρφιά σου;

25

Χριστέ μου, δὲ dὴν ἄφηνις ἀκόμα δύου χρόνια,
γιατ' ἔχει γυιὸ στὴ ξινιτειὰ κὶ κόρη γι ἀρριβῶνα.

26

Πᾶρ', ἀδιρφέ μου, τοὺ κηρὶ κ' ἔβγα τοὺ μουγουπάτι,
κὶ πᾶρι τὴ μαννούλα μας, γιατὶ δὲ ξέρει νά 'ρθῃ,

27

Σήμιρα τ' ἄσπρου διασιμὶ θὰ βγῇ νὰ σιργιανίσῃ.
Χριστέ μου, κάμι συννιφιά, ἥλιους μὴ dοὺ μαυρίσῃ.

28

Βλέπου σταυρὸ στὴ bόρτα μου, φανάρια στὴν αὐλή μου,
βλέπου τοὺ νικρουκρέββατου νὰ βάζουν τοὺ πιδί μου.

29

Χτουμέρισις στὴ μαύρη γῆς κὶ θὰ δικαπιdίσῃς,
κὶ μιὰ γραφὴ δὲ μδστειλις, νὰ μὶ παρηγουρήσῃς.

30

'Οσ' εἶστι φίλοι κὶ δικοὶ στοὺ dάφου μου νὰ 'ρθῆτι,
νὰ ἰδῆτι ποῦ μι βάλανι, κι ὅλοι νὰ λυπηθῆτι.

31

Νά 'ξιρα ποιὸς ἕνα κηρὶ θ' ἀνάψῃ γιατ' ἰμένα,
ποιὸς θά 'ρθῃ μέσ' στοὺ dάφου μου μὶ μάτια δακρυσμένα.

32

'Απάνου εἰς τοὺ dάφου σου κὶ στὴ χρυσῆ σου πλάκα
κηρὶ θὰ γένου ν' ἀναλῶ γιὰ τὰ γλυκά σου μάτια.

33

Κλάψιτι, ὄρη κὶ βουνά, πουλιά, μὴ gελαϊδῆτι·
μισεύει ἡ ἀγάπη μου κὶ τίνους θὰ τὰ πῆτι ;

34

Ἀνάμισα στοὺ γιασιμὶ κὶ μέσ᾽ στὴ μαdζουράνα
τ᾽ ἀνάθριφτα ἡ μάννα του γιὰ τὴν Ἁγιὰ Τριάδα.

35

Καβάνις, ἀσημάνιτι, παπᾶδις, φουριθῆτι,
νὰ ψάλιτι λυπητιρὰ ὅσου κι ἄν ἠbourῆτι.

36

Παπᾶδις κὶ πνιματικοί, ποῦ τού ᾽βρατι γραμμένου,
νὰ φάῃ ἡ γῆς τέθοιου κουρμὶ πῶς εἶν᾽ συχουρημένου ;

37

Σαράda μέρις ἔσκαbα τὴ γῆς μὶ τὴ bιλόνα,
νὰ bάνου τοὺ κουρμάκι σου, τὴ μαρμαρουκουλώνα.

38

Σὰ bᾶς κὶ στὴ bαράδεισου κὶ τήνι σουργιανίσῃς,
σὰ bρῆς κὶ τὴ μαννούλα μου, νὰ τήνι χιριτίσῃς.

39

Κάμι τοὺ Χάρου σύdικνου, τὴ Χάρισσα κουbάρα,
γιὰ νὰ σ᾽ ἀφήνῃ νά ᾽ρχισι δυὸ τρεῖς φουρὲς τοὺ χρόνου,
τοὺ Μάῃ μὶ τὴ λιbιdιὰ κὶ τοῦ Βαϊοῦ γιὰ bάϊα,
τὴ Guριακίτσα τοὺ πρωΐ μὶ τοὺ Χριστὸς ἀνέστη.

40

Μοῖρα μου, bέ μου τό ᾽λιγις πῶς εἶχα κι ἄλλα πάθη,
νὰ πάου νὰ πέσου νὰ πνιγῶ στῆς θάλασσας τὰ bάθη ;

41

Χριστέ μου, τοὺ πιbάκι μου, τοὺ μουναχὸ κλουνάρι,
κρῖμά ἦταν τ᾽ ἀgιλάκι μου νὰ κατιbῇ στοὺν Ἄbη.

42

Δὲ dὄλπιζα στοὺν οὐρανό, στὴ γῆς νὰ βρέξῃ λάbι,
κὶ τοὺ δικό σου τοὺ κουρμὶ νὰ κατιbῇ στοὺν Ἄbη.

43

Κὶ τί παρηγουριά ᾽χου γώ, κὶ μὶ παρηγουρᾶτι,
κὶ bὲ μοῦ λέτι νὰ χαθῶ, ὅσοι μὶ ἀγαπᾶτι ;

44

Μέσ᾽ στὴ gαρbιά μ᾽ ἔχου φουτιὰ κὶ καίει τὰ σουθικά μου,
οὔ Χάρους μοῦ τὴν ἄναψι δίχους τὴν ἄbειά μου.

45

Ἄνοιξι, γῆς, μέσα νὰ bῶ, κὶ σκέπασέ μι, χῶμα,
γιατὶ πλέον δὲ μοῦ μιλεῖ τοὺ ζαχαρένιου στόμα.

46

Ἰφτ' ἀδιρφάκια εἴμαστι κ' ἰφτὰ χαριτουμένα
κὶ πέρασ' ἕνας κυνηγὸς κὶ σκότουσι τοὺ ἕνα.

47

Ἄνοιξι, μνῆμα ἔρημου, κὶ δέξι τοὺ κουρμί μου,
νὰ πάψουνι τὰ δάσανα κ' οἱ ἀναστιναγμοί μου.

48

Αὐλή μου εἶνι θάλασσα, τοὺ σπίτι μου καράβι,
οὺ καπιτάνιους ἔφυγι, κὶ ποιός νὰ κουμαδάρῃ;

49

Ξύπνα, νυφούλα τοῦ Χριστοῦ, ἀνέμου πιριστέρι,
ξύπνα, ποὺ σὶ χαdζάρουσι τοῦ Χάρου τοὺ μαχαῖρι.

50

Μὶ γειά σας κὶ τὰ σπίτια σας, μὶ γειὰ κὶ τὰ καλά σας,
οὔτ' ἀπ' τὰ σπίτια σας πιρνῶ, οὔτ' ἀπ' τοὺ μαχαλᾶ σας.

51

Σύρι, μαννούλα μ', στοὺ καλό, σύρι στοὺ μισιμό σου,
κ' ἰγὼ πουλάκι θὰ γινῶ νὰ πίνου τοὺ gαϋμό σου.

52

Ἰσέ, πιδάκι μ', σὄπριπι καριόλα νὰ κοιμᾶσι,
διλοῦδα νὰ σκιπάζισι, κι ὄχι στοὺν Ἄδη νά 'σι.

53

Μὶ τί καρδιά, μὶ τί ψυχὴ τοὺ στόμα μου ν' ἀνοίξου,
κὶ τοὺ πιδάκι μου ν'ικρὸ νὰ τοὺ ν'ικρουφιλήσου;

54

Κλάψτι, πιδιά μου, κλάψτι μι, γιατὶ θιλά μι χάστι,
κὶ δὲ bουλειέμι πουθινά, νὰ μὶ ξαναγουράστι.

55

Θὰ πάρου dέbρι τὰ bουνά, τ' ἀγρίμια νὰ ρουτήσου,
ἴσους κὶ bρῶ τοὺ γιατρικό, γιὰ νὰ σὶ ἀναστήσου.

56

Σὰ δὴ dρυγόνα θλίβουμι, σὰ dοὺ παπὶ μαδειέμι,
ἔχασα τοὺ πιδάκι μου κὶ δὲ bαρηγουρειέμι.

57

Βουνά, μὴ bρασινίσιτι, πουλιά, μὴ gιλαϊδῆτι·
πέθανι τοὺ πουλάκι μου κὶ νὰ τοὺ λυπηθῆτι.

η'. Κλέφτικα.

1

Τοῦ Κίτσου ἡ μάννα.

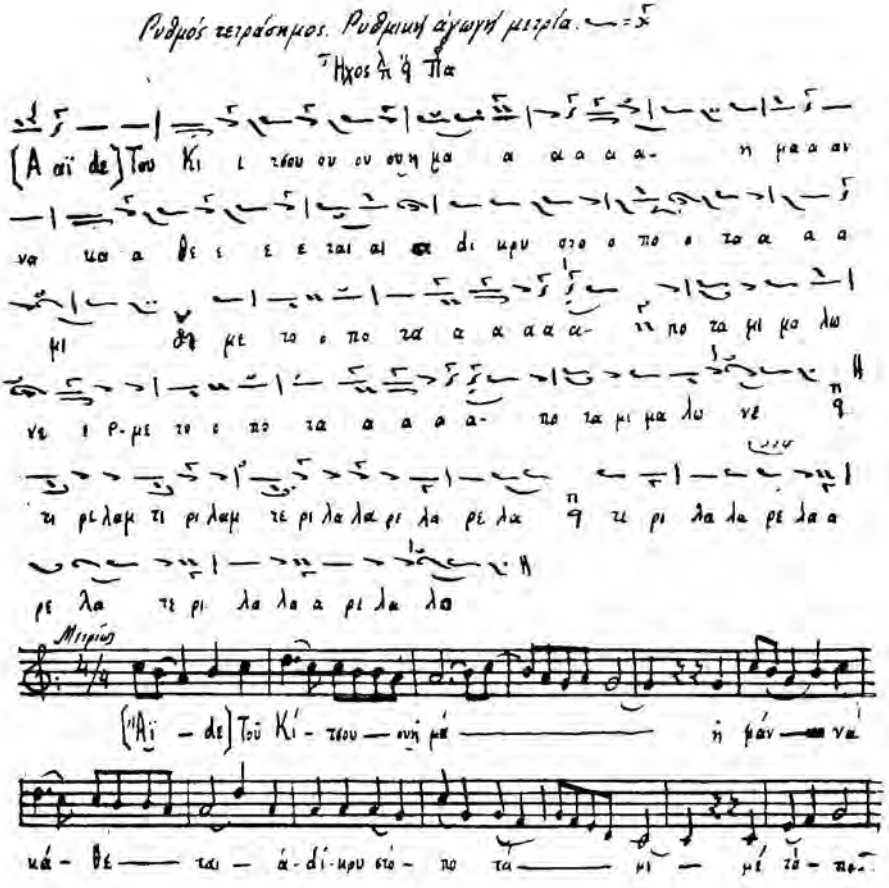

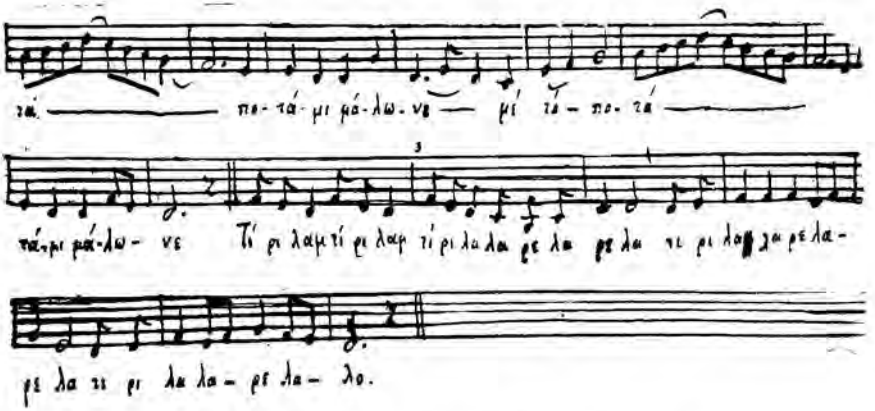

Τοῦ Κίτσου ἡ μάννα κάθεται ἀδίκρυ στὸ ποτάμι,
μὲ τὸ ποτάμι μάλωνε καὶ τὸ λιθοβολοῦσε.
«Ποτάμι μ᾽, γιὰ λιγόστεψε, ποτάμι, στρέψε πίσω,
γιὰ νὰ περάσ᾽ ἀδίπερα, πέρα στὰ κλεφτοχώρια,
πὄχουν οἱ κλέφτες σύνοδο κι ὅλ᾽ οἱ καπεταναῖοι,
πὄχουν ἀρνιὰ καὶ ψήνουνε, κριάρια σουβλισμένα.»
Τὸ Gίτσο τὸν ἐπιάσανε καὶ πᾶν νὰ τὸν gρεμάσουν.
Χίλιοι τὸν bᾶν ἀπὸ bροστὰ καὶ δυὸ χιλιάδες πίσω,
καὶ χίλ᾽ ἀπὸ τὶς πάδες του, σωστὲς πέδε χιλιάδες.
Πάει κ᾽ ἡ μάννα τ᾽ πὸ κοδὰ σκούζοδας καὶ βάζοδας.
«Κίτσο μ᾽, ποῦ τά ᾽χεις τ᾽ ἄρματα, τὰ ἔρημα τσαπράκια ;
—Μάννα μ᾽, δὲ gλαῖς τὰ νιάτα μου, δὲ gλαῖς τὴ λεβεδιά μου,
μονάχα κλαῖς τὰ ἄρματα, τὰ ἔρημα τσαπράκια ;»

2

Μὴ δὸν εἶιδατε.

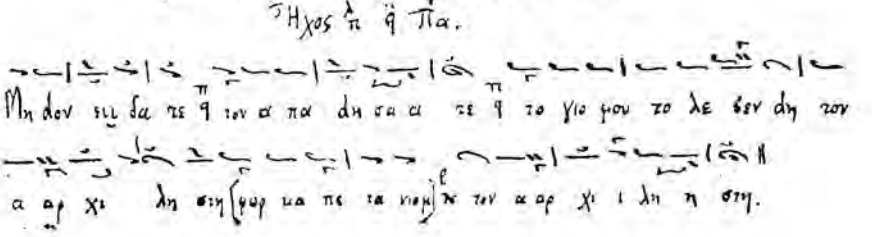

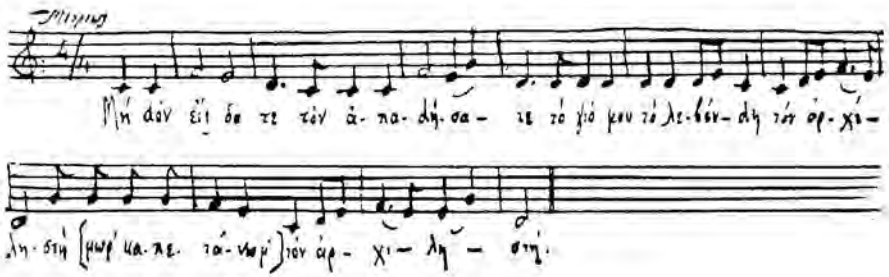

«Μὴ δὸν εἴδατε,
τὸν ἀπαδήσατε,
τὸ γυιό μου, τὸ λεβέδη,
τὸν ἀρχιληστή ; [μωρ' καπετάνιο μ']
—Ψὲς τὸν εἴδαμε,
τὸν ἀπαδήσαμε
μέσ' στοῦ Παπᾶ τὸ χάνι
κ' ἔτρωε κ' ἔπινε.» [μωρ' καπετάνιο μ']
Τὸν gερνούσανε,
τὸν τραγουδούσανε
πέδ' ἔξι Βλαχοποῦλες.
Μὰ ἡ μικρότερη, [μωρ' Βλαχοποῦλα μ']
ἡ διαβολώτερη,
τὸν dραγουδάει καὶ λέει·
«Δὲ badρεύεσαι ; [μωρ' καπετάνιο μ']
δὲ broξενεύεσαι ;
δὲ baίργεις Βλαχοπούλα
ροῦσα καὶ ξανθή;» [μωρ' καπετάνιο μ']
—Δὲ badρεύομαι,
δὲ broξενεύομαι,
δὲ baίρνω Βλαχοποῦλα
ροῦσα καὶ ξανθή. [μωρ' Βλαχοπούλα μ']
Γιατ' ἡ μάννα μου,
γιατ' ἡ μαννούλα μου
στὰ μαῦρα εἶναι dυμένη
καὶ μὲ καρτερεῖ.» [μωρ' Βλαχοπούλα μ'].

Στ. 3. Ἄλλως: τὸ γυιό μου τὸ Γιαννάκη.— Στ. 7. Ἄλλως: στῆς Πόλης τὴ λουκάντα.

3

Δὲ γλαῖτε χῶρες καὶ χωριά.

Μέλος ρυθμοειδές. Ἐπικρατεῖ ὁ τετράσημος. Προηγοῦνται ὅμως μερικοὶ δίσημοι καὶ τρίσημοι.

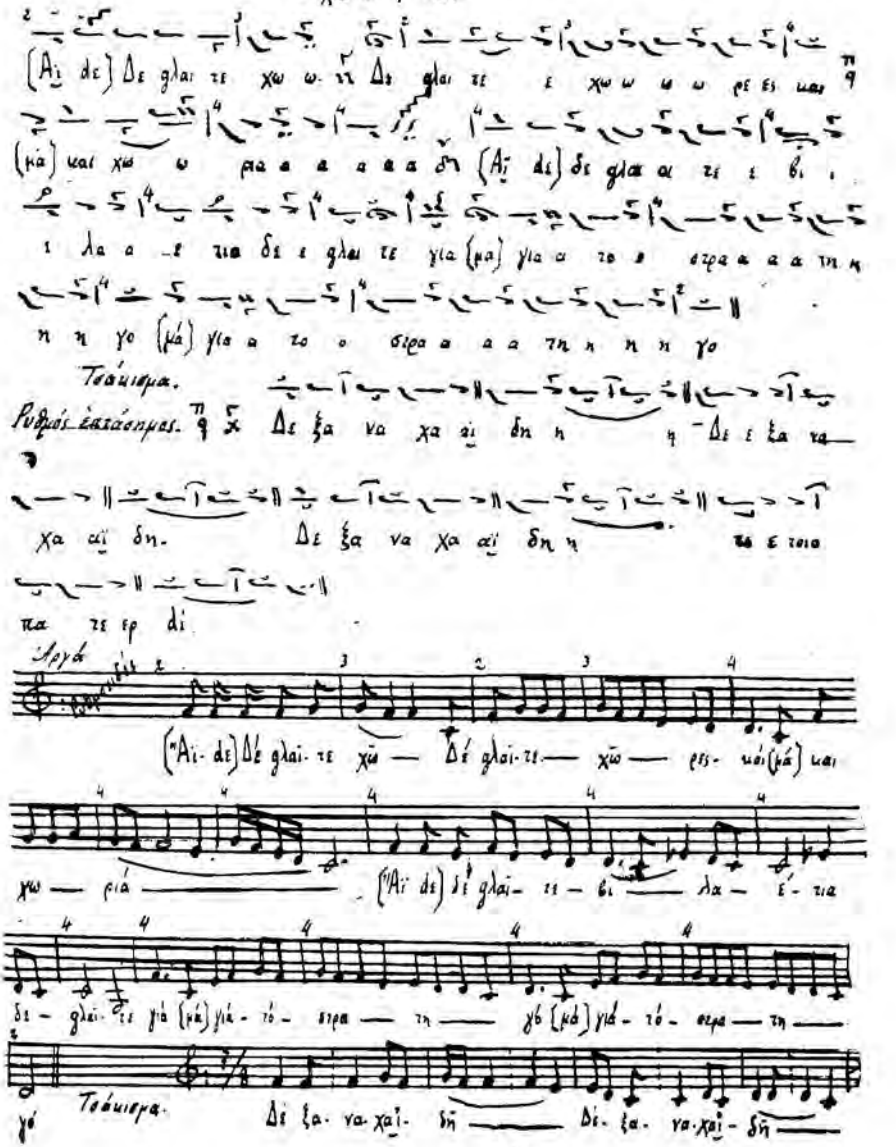

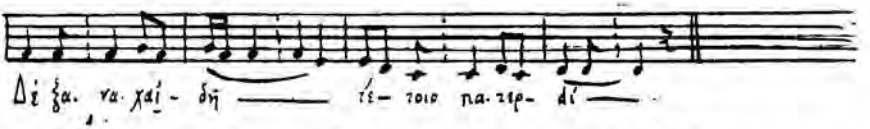

Δὲ γλαῖτε, χῶρες καὶ χωριά, δὲ γλαῖτε, βιλαέτια,
δὲ γλαῖτε γιὰ τὸ στρατηγό, τὸ Θοδωράκη Γρίβα;
Μᾶς εἶπαν κάτι ψέματα, μᾶς εἶπαν κάτ' ἀλήθεια,
μᾶς εἶπαν πὼς τὸν πιάσανε καὶ στὸ Μωριᾶ τὸν bᾶνε.
Τὸν γλαῖνε χῶρες καὶ χωριά, τὸν γλαῖνε βιλαέτια,
τὸν γλαίει ὅλος ὁ στρατὸς κι ὅλο τὸ ἐπιτελεῖο,
τὸν γλαίει καὶ μιὰ λιγερὴ ἀπὸ τὸ Μεσολόγι.

4

Κάτω στοῦ Βάλτου.

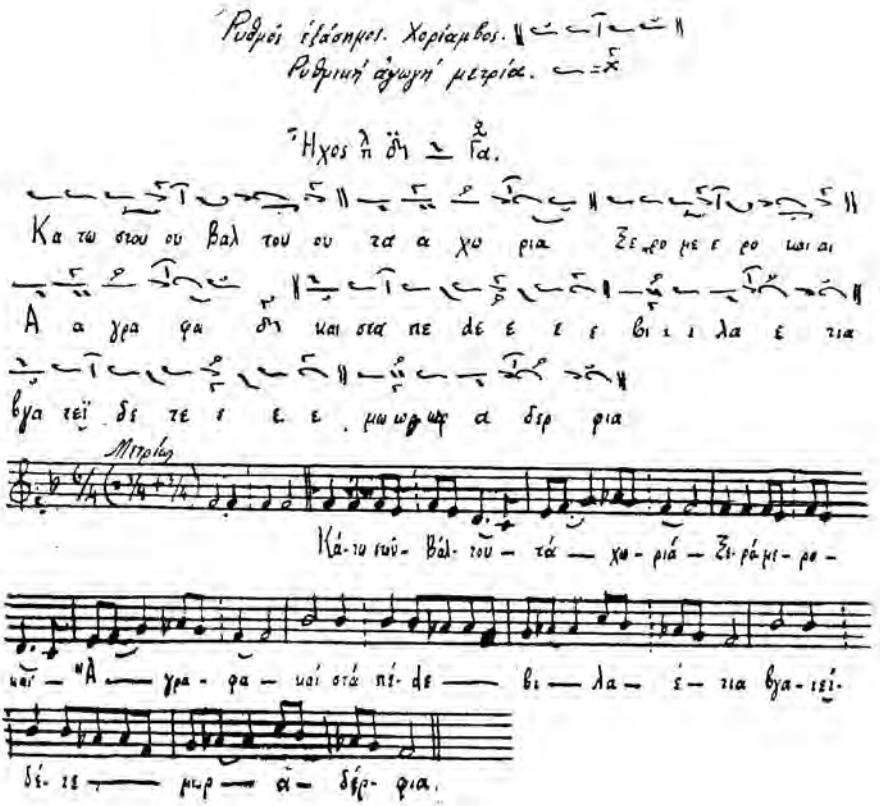

Κάτω στοῦ Βάλτου τὰ χωριά,
Ξερόμερο καὶ Ἄγραφα,
καὶ στὰ πέδε βιλαέτια,
βγάτε ἰδέτε, μωρ᾽ ἀδέρφια.
Ἐκεῖ ᾽ν᾽ οἱ κλέφτες οἱ πολλοί,
ὅλοι δυμένοι στὸ φλουρί,
κάθοδαι καὶ τρῶν καὶ πίνουν
καὶ τὴν Ἄρτα φοβερίζουν.
Πιάνουν καὶ γράφουν μιὰ γραφή,
χέζουν τὰ γένεια τοῦ Κατῆ,
γράφουνε καὶ στὸ Κοβότι,
προσκυνοῦν καὶ τὸ Δεσπότη.
«Βρὲ Τοῦρκοι, κάμετε καλά,
γιατὶ σᾶς καῖμε τὰ χωριά.
Στεῖλτε μας στ᾽ ἀρματολίκι,
γιατ᾽ ἐρχόμαστε σὰ λύκοι».

5

Σαράδα παλληκάρια.

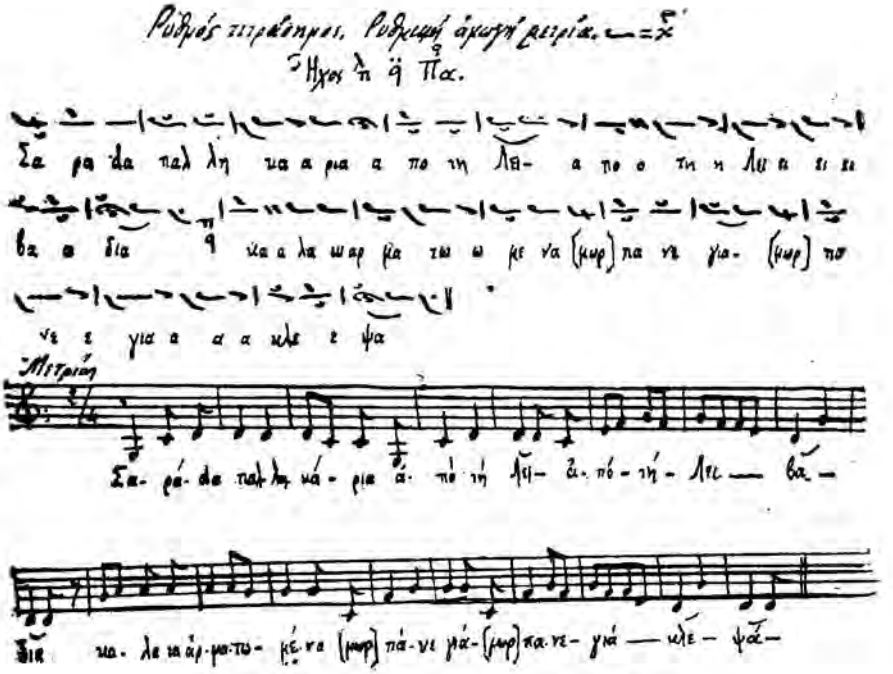

Σαράδα παλληκάρια ἀπὸ τὴ Λειβαδιά,
καλὰ κι ἀρματωμένα, πᾶνε γιὰ κλεψά.
Στὸ δρόμο ποὺ πααίνουν γέρον ἀπαδοῦν.
«Ὥρα καλή σου, γέρο. —Καλῶς τα τὰ παιδιά.
—Ἔρχεσαι, μωρὲ γέρο, νὰ πᾶμε γιὰ κλεψά,
νὰ πᾶμε νὰ πατήσουμε τὴ Δριπολιτσά;
—Ἐγέρασα ὁ καϋμένος, δὲν ἔχω πιὰ φτερά.

Γιὰ πάρτε τὸν ὑγιό μου, τὸ Νικηταρᾶ,
πῆχει λαγοῦ ποδάρια κι ἀϊτοῦ πορπατησά.
'Εδῶ ὅπου θὰ πᾶτε, χωριὸ σᾶς ἀπαδᾷ,
ἔχει ὄμορφα κορίτσα καὶ γλυκὰ κρασά.
Μὴ πιῆτε καὶ μεθύστε καὶ σᾶς πιάσουνε,
ἀμέσως στὴ gρεμάλα θὰ σᾶς κρεμάσουνε.»
'Ηπιανε καὶ μεθύσαν καὶ τοὺς πιάσανε,
ἀμέσως στὴ gρεμάλα τοὺς ἐκρεμάσανε.

6

Δυὸ ὧρες τὰ χαράματα.

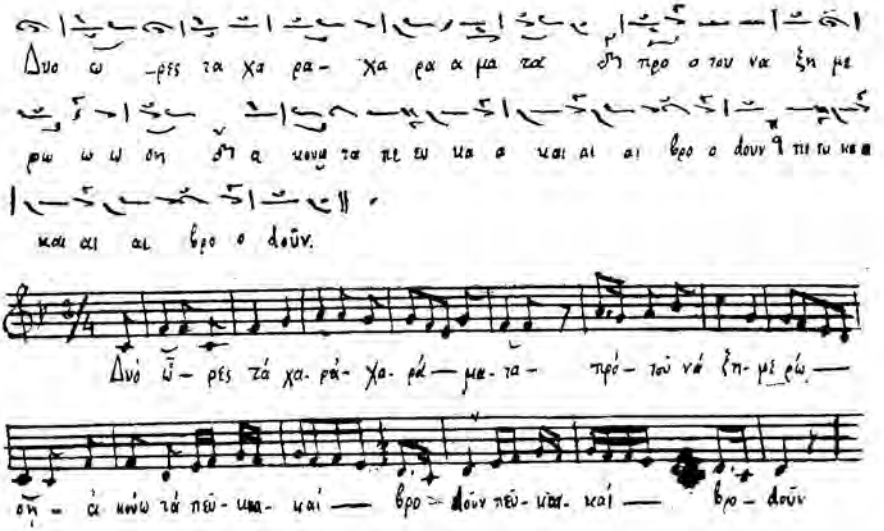

Δυὸ ὧρες τὰ χαράματα, προτοῦ νὰ ξημερώσῃ,
ἀκούω τὰ πεύκια καὶ βροδοῦν καὶ οἱ ὀξὲς φωνάζουν,
καὶ τὰ γιατάκια τῶν κλεφτῶν κλαῖνε κι ἀναστενάζουν.
«Ποῦ εἶσαι, καπετάνιο μου, νὰ λιανοτραγουδήσῃς
τὶς πίκρες, τὶς λαβωματιὲς καὶ τοῦ βολιοῦ τὸ βόνο ;
—Παιδιά μ', σᾶς λέγω δὲ borῶ καὶ σεῖς μοῦ λέτε σήκω.
Γιὰ πιάστε με νὰ σηκωθῶ, γιὰ βάλτε με νὰ κάτσω,
καὶ δότε μου τὸ dabourᾶ νὰ λιανοτραγουδήσω.

Παιδιά μ', μὲ τὰ μαχαίρια σας σκάψτε μου ἕνα λάκκο,
νὰ στέκ' ὀρθὸς νὰ πολεμῶ καὶ δίπλα νὰ γιομίζω.
Καὶ δεξιὰ κι ἀριστερὰ ἀφῆτε παραθύρι,
νὰ λάβ' ὁ ἥλιος τὸ πρωΐ, τῆς γύχτας τὸ φεγάρι,
νά 'χω μὲ τὰ κλεφτόπουλα καθημερνὸ λημέρι.
Παιδιά μ', σὰ βᾶτε στὸ χωριό, στὸ ἔρμο βιλαέτι,
τουφέκια νὰ μὴ ρίξετε, οὐδὲ νὰ τραγουδῆστε.
Σὰ σᾶς ρωτήξ' ἡ μάννα μου, ἡ δόλια ἀδερφή μου,
πέστε της πὼς παdρεύτηκα καὶ σ' ἄλλο dόπο πῆγα.
Πῆρα τὴ bέτρα πεθερά, τὴ μαύρη γῆς γυναῖκα,
κι αὐτὰ τὰ λιανολίθαρα ἀδέρφια κι ἀξαδέρφια.»

7

Ἀνάθεμα στὴν ὥρα.

Ἀνάθεμα στὴν ὥρα τὴ dρίτη τὴ βραδειά,
ποὺ κίνησε Ρηγάκης νὰ πάῃ στὰ χωριά.
Στὸ δρόμο ποὺ πααίνει, βρίσκει τὴ gλεφτουριά.
«Πίσω, βρὲ σὺ Ρηγάκη, νὰ πᾶμε στὰ νησά,
νὰ πιάσουμε ἀσῆκες, νὰ πάρουμε φλουριά.
—Ρήγα μ', δὲν εἶχες μάννα, δὲν εἶχες ἀδελφή,
δὲν εἶχες καὶ γυναῖκα νὰ ἔρθῃ νὰ σὲ ἰδῇ;
Μόνε σὲ πῆραν Τοῦρκοι καὶ οὔλη ἡ Γυφτιὰ
καὶ πῆγαν καὶ σὲ χῶσαν στὴν ἀκριογιαλιά.»

8

Ὁ Ἔλυbος κι ὁ Κίσσαβος

Ὁ Ἔλυbος κι ὁ Κίσσαβος τὰ δυὸ bουνὰ μαλῶνε.
Γυρίζ' ὁ γέρο Ἔλυbος καὶ λέγει τοῦ Κισσάβου·
«Μή με μαλώνῃς, Κίσσαβε, κουνιαροπατημένε,
πὄχω σαράda δυὸ κορφὲς κ' ἑξηdαδυὸ βρυσοῦλες.
Κάθε κορφὴ καὶ φλάbουρο, κάθε κλαδὶ καὶ κλέφτης.»

9

Γιαννιώτικα. Δίστιχα.

1. Κλαίει, θρηνεῖ Βασιλική, τραβάει καὶ τὰ μαλλιά της,
πὄχασε τὸν Ἀλῆ πασᾶ μέσ' ἀπ' τὴν ἀgαλιά της.
2. Φερμάνια πᾶνε κι ἔρχοdαι ἀπ' τὸ Σουλτὰν Μαχμούτη,
νὰ κόψουν τὸν Ἀλῆ πασᾶ, τὸ gλέφτη bασ - bουζούκη.

3. Ἄλλη καμμιὰ δὲν ἔβανε φλουριὰ δυὸ τρεῖς ἀράδες.
Κυριὰ Φροσύνη τά 'βανε, γιατ' ἀγαπάει πασᾶδες.
4. Χίλια καδάρια ζάχαρι θὰ ρίξω μέσ' στὴ λίμνη,
γιὰ νὰ γλυκάνῃ τὸ νερό, νὰ πιῇ κυρὰ Φροσύνη.
5. Τί κόπο τό 'χει Ἀλῆ πασᾶς πᾶχει τρεῖς γυιοὺς πασᾶδες·
ὁρίζει καὶ τὰ Γιάννενα κι οὔλους τοὺς μαχαλᾶδες.
6. Γιαννιώτισσες μὲ τὸ σεβδᾶ καὶ Πατρινὲς κυράδες,
ρίξετε τὰ μαλλάκια σας, γλυτῶστε τοὺς ραγιᾶδες.

θ'. Ἱστορικά.

1

Μιὰ προσταγὴ μεγάλη.

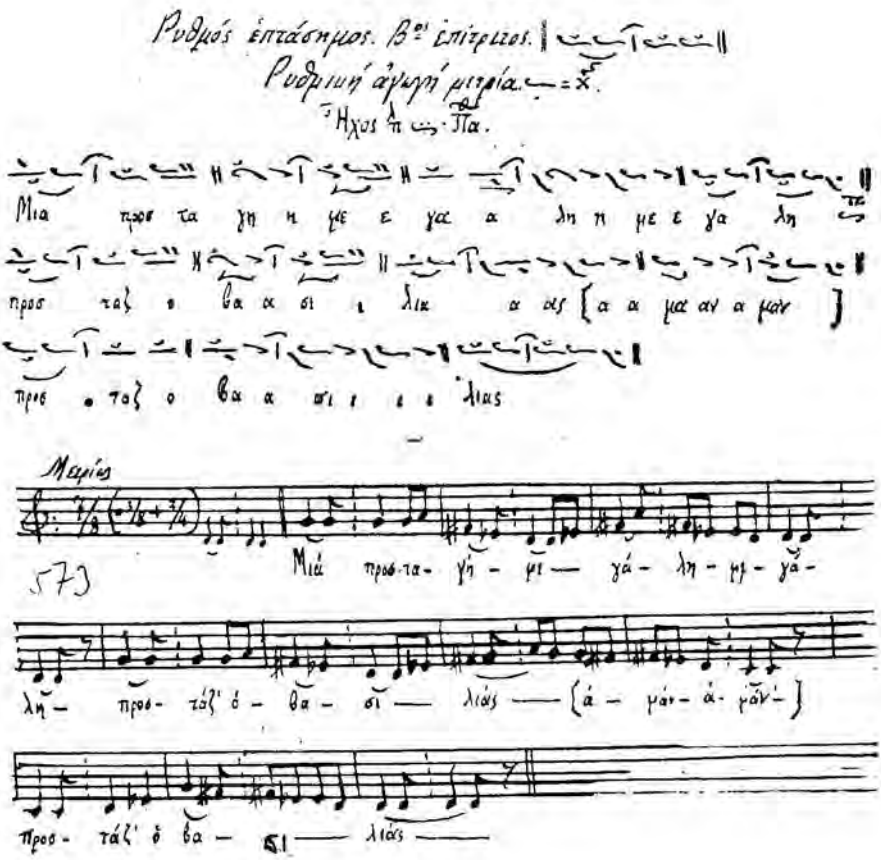

Μιὰ προσταγὴ μεγάλη προστάζ' ὁ βασιλιᾶς,
νὰ σηκωθῇ ἡ ἀρμάδα κι ὁ καπετὰν πασᾶς.
'Αρμάδα ἐκατέβη στ' 'Αγάπλι νἄραξε
κι αὐτὸς ἀπ' τὰ Δερβένια μ' ἀσκέρι διάβηκε.
Πιάνει χαρτιὰ καὶ στέλνει, χαρτιὰ καὶ προβοδᾷ·
«'Εσένα Μοῦρτο Χάμζα, σ' ἐσᾶς 'Αρβανιτιά,
γλήγορα νὰ σκωθῆτε αὐτοῦθ' ἀπ' τὸ Μωριᾶ.
—'Εγὼ χαρτιά 'χω χίλια καμμένα στὴ φωτιὰ
καὶ σένανε σὲ γράφω στὴ gάτω τὴ μεριά.
—Σώπα, σώπα, bρὲ Μοῦρτο, καὶ μὴ bαραμιλᾷς,
γιατ' ἔχεις λίγ' ἀσκέρι καὶ τὸ μετανογᾷς.»
bεκιάρικα τουφέκια χιλιάδες ἓξ ὀχτώ,
καὶ σεῖς οἱ καλιονdζῆδες χιλιάδες ἑκατό.
Τὸ ἀλλὰχ ἀλλὰχ κράζουν, τραboῦνε τὰ σπαθιά,
θάνουν bροστὰ τοὺς Τούρκους σὰν λάφια, σὰν dραγιά.

2.

Πέφτ' ὁ Μανώλης, πέφτει.

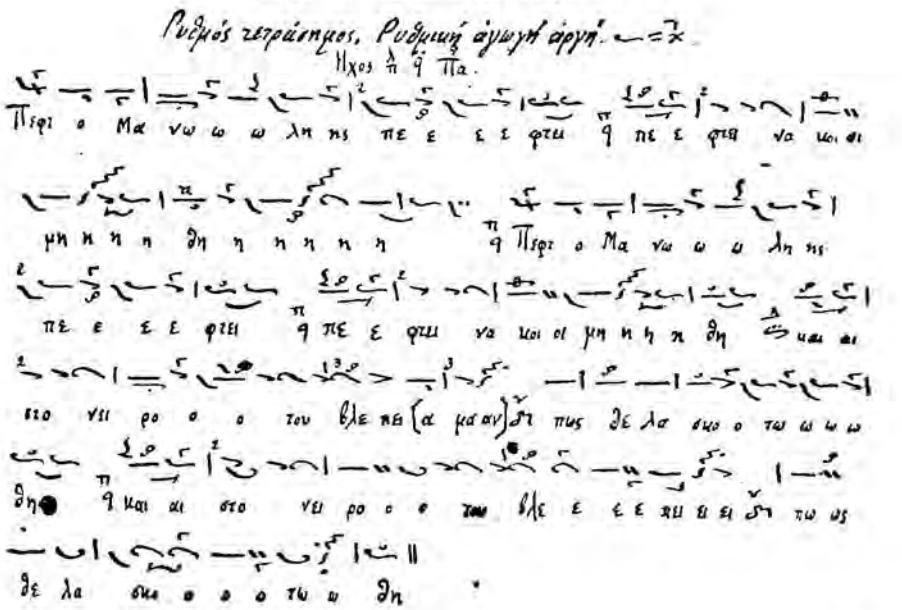

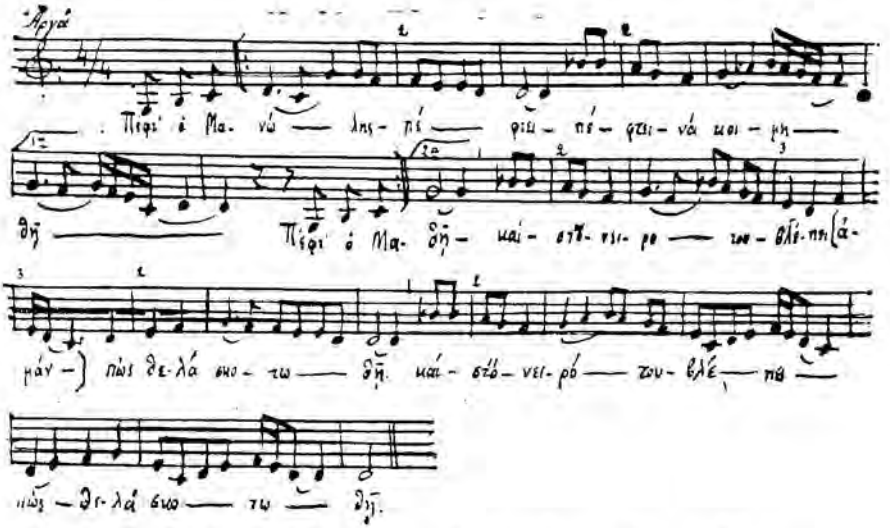

Πέφτ᾽ ὁ Μανώλης, πέφτει, πέφτει νὰ κοιμηθῇ
καὶ στ᾽ ὄνειρό του βλέπει πὼς θελὰ σκοτωθῇ.
Σηκώνετ᾽ ὁ Μανώλης καὶ τ᾽ ὄνειρο ξηγᾷ,
πὼς θενὰ τὸν σκοτώσουν Βούλγαροι μὲ baltᾶ.
Βούλγαροι τὸν σκοτῶσαν, Ρωμιοὶ τὸν θάψανε,
κορίτσα π᾽ τ᾽ Ἀδραμύττι πῆγαν τὸν glάψανε.
«Δὲ dράπηκες, Μανώλη, στὰ χέρια νὰ πιαστῇς;
Δὲ dράβαγες μαχαῖρι, μόνος σου νὰ σφαγῇς;
—Μάννα μ᾽, δὲν ἦταν ἕνας, μάννα μ᾽, δὲν ἦταν δυό,
μόν᾽ ἦταν τρεῖς χιλιάδες καὶ ζῶσαν τὸ βουνό.
—Μανώλη μ᾽, τ᾽ ἅρματά σου δὲ baίρνουνε φωτιά,
πρέπει νὰ τὰ κρεμάσῃς μέσ᾽ στὴν ἁγιὰ Σοφιά.
Μανώλη μ᾽, τ᾽ ἅρματά σου δὲν ἔχουνε τιμή,
νὰ πά᾽ νὰ τὰ κρεμάσῃς στὴν ἅγια Φωτεινή.»
Σκοτῶσαν τὸ Μανώλη ἀπάνω στὸ βουνὸ
κ᾽ ἔμεινε τ᾽ Ἀδραμύττι ἔρημο σκοτεινό.

3

Στῆς Σκιάθος τὰ ψηλὰ βουνά.

Στῆς Σκιάθος τὰ ψηλὰ βουνά, τ᾽ ἀπάτητα τὰ δάση,
χρυσὸς ἀϊτὸς ἐπέταξε καὶ ποιός νὰ τόνε πιάσῃ;
Ὁ Νικοτσάρας ἦτανε, ὁ ξακουστὸς λεβέdης.

Συdρόφοι τὸν ἐσκότωσαν, συdρόφοι τὸν θρηνοῦσαν
καὶ δέ do μαρτυροῦσαν.
Οὔτε σὲ χώρα τάφηκε οὔτε σὲ μοναστῆρι,
μόν' πῆγαν καὶ τὸν ἔθαψαν στοῦ Λεχουνιοῦ τὸ ρέμα.
Χρῆμα πολὺ τοῦ βάλανε στὸ dάφο του μαζί του,
μαζὶ καὶ τὸ τουφέκι του, μαζὶ καὶ τὸ σπαθί του.

Ἐφαρμόζεται στὸ μέλος τῆς Καμάρας ἢ τῆς Μηλίτσας κλπ. ὅπως ἔχει σημειωθῆ καὶ γιὰ τὰ ἄλλα δεκαπενταsύλλαβα (βλ. παραλογές, τραγοῦδι τῆς καμάρας).

Βλέπε καὶ σχετικὲς παραδόσεις γιὰ τὸ Νικοτσάρα, καθὼς καὶ τὰ κατωτέρω σχετικὰ δίστιχα.

4

Ἐσεῖς χελιδονάκια μου.

Ἐσεῖς χελιδονάκια μου, στὴ Ρούμελη ποὺ πᾶτε,
δόστε χαβάρι τῆς Φραγιᾶς καὶ τῆς Χριστιανοσύνης.
Μᾶς πήρανε τὸ Γαλατᾶ, μᾶς πήρανε τὴ βόλι,
μᾶς πῆραν τὴν Ἁγιὰ Σοφιὰ οἱ Τουρκοκαλογέροι.
Ὅταν ἐβγάζαν τὸ Σταυρὸ καὶ βάζαν τὴ bανdέρα,
μικροὶ μεγάλοι κλαίγανε ἐκείνη τὴν ἡμέρα.
Κλαίγανε μάννες γιὰ παιδιὰ καὶ τὰ παιδιὰ γιὰ μάννες,
καὶ κλαῖγαν κ' οἱ καλόπαdρες γιὰ τσοὶ καλοί τους ἄdρες.

Τραγουδειέται ὅπως καὶ τὸ προηγούμενο.

5

Σέρνει ὁ Τάταρος.

Σέρνει ὁ Τάταρος ἐννιὰ ἀδερφοὺς δεμένοι.
Κ' ἡ μαννούλα τους bροστὰ γονατισμένη.
«Ἀφέdη Τάταρε, κι ἀφέdη τῶν baιδιῶν μου,
χάρισε κ' ἐμὲ ἀπ' τοὺς ἐννιὰ τὸν ἕνα,
θὲς τὸ bρώτονε, θέλεις τὸ στερινόνε,
θὲς τὸ Gωσταdῆ, τὰ μάτια καὶ τὸ φῶς μου.
— Ἐγὼ τὸ bρώτονε γαbρὸ θὰ τόνε κάμω,
καὶ τὸ στερινὸ γραμματικὸ τὸν θέλω,
καὶ τὸ Gωσταdῆ bροστά σ' θὰ σ' τόνε σφάξω.»

6

Γιάνναινα κι Ἀδώναινα.

Γιάνναινα κι Ἀδώναινα
κι Ἀρχοκωσταδίναινα,
βγάλτε τὰ κοδογούνια σας·
τὰ φάγα τὰ ποδίκια.

Τὸ τετράστιχο αὐτὸ τὸ τραγουδοῦσαν τὰ παλληκάρια τοῦ ὁπλαρχηγοῦ Καρατάσου, οἱ Λιάπηδες ἢ Κλέφτες, ὅπως τοὺς ἔλεγαν οἱ Σκιαθῖτες. Αὐτοὶ στὴν ἐποχὴ τῆς Ἐπαναστάσεως ἔμεναν ἐπάνω στὴ Σκιάθο, ἔξω ἀπὸ τὸ Κάστρο, καὶ μεγάλη τους ἐπιθυμία ἦταν νὰ καταλάβουν καὶ τὸ Κάστρο καὶ νὰ μποῦν μέσα σ' αὐτό, νὰ τὸ λεηλατήσουν. Οἱ γυναῖκες, ποὺ ἀναφέρονται στὸ τετράστιχο, θέβαια γυναῖκες προεστώτων καὶ ἀρχόντων, εἶχαν κρυμμένα ἀπὸ φόβο τὰ κοντογούνια τους στὴν ὀροφὴ τῶν σπιτιῶν τους. Τοῦτο τὸ κατάδωκε στοὺς Λιάπηδες ὁ ὑπηρέτης τους, ποὺ εἶχε αὐτομολήσει σ' αὐτοὺς καὶ εἶχε γίνει κι αὐτὸς κλέφτης.

7

Δίστιχα ἱστορικά.

1. Στὴ Σκιάθο καὶ στὴ Σκόπελο ποτὲ κατῆς δὲ gρένει,
γιατ' εἶν' λημέρι τοῦ Σταθᾶ, βίγλα τοῦ Νικοτσάρα.

2. Καὶ κεῖνος ποὺ φοβέριζε καὶ ὅλοι τὸν ἐτρέμαν
ἐπῆγαν καὶ τὸν θάψανε στοῦ Λεχουνιοῦ τὸ ρέμα.

Τὸ δίστιχο αὐτὸ λέγεται γιὰ τὸ θάνατο τοῦ Νικοτσάρα, ποὺ σύμφωνα μὲ τὴν παράδοσι ἔχει ταφῆ στὴ Σκίαθο, στοῦ Λεχουνιοῦ τὸ ρέμα (βλ. σχετικὲς παραδόσεις). Ἔτσι εἶναι γραμμένο τὸ δίστιχο ἀπὸ τὸν Α. Παπαδιαμάντη (Τὰ ἅπαντα, τόμ. Γ'. σελ. 347). Ὁ Α. Μωραϊτίδης ὅμως (Μὲ τοῦ βοριᾶ τὰ κύματα, σειρὰ δ'. σ. 62) τὸ ἀναγράφει διαφορετικά:

Ἐκεῖνος ποὺ φοβέριζε καὶ ὅλοι τὸν ἐτρέμαν
κεῖτεται σήμερα νεκρὸς στοῦ Λεχονιοῦ τὸ ρέμα.

3. Δὲν εἶν' ἐδῶ παλιόκαστρο νὰ baίν' οἱ κλέφτες μέσα,
μόν' εἶναι Κάστρο ξακουστὸ κ' ἔχει λεβέδες μέσα.

Ἀναφέρεται στὸ Κάστρο τῆς Σκιάθου, ὅπου κατοικοῦσαν μέχρι τῆς Ἐπαναστάσεως οἱ Σκιαθῖτες.

8

Μὴ πιάνετε τὸ χέρι μου.

Μὴ πιάνετε τὸ χέρι μου,
γιατὶ κακιών' τὸ ταῖρι μου.
Σῦρε νὰ πῆτε στὸ χωριό,
στὸ bικραμένο σαστικό,
νὰ φέρῃ μάλαμα καὶ διό,
γιατ' εἶναι κρῖμα νὰ χαθῶ.

Ἡ γυναῖκα, ποὺ μοῦ τὸ ὑπαγόρεψε, μοῦ ἔλεγε πὼς τὸ τραγοῦδι αὐτὸ τὸ τραγουδοῦσε μιὰ σκλάβα στὴν Πρέβεζα, ὅπου οἱ Τοῦρκοι τὴν ἀνάγκαζαν νὰ χορέψῃ.

ι'. Σατυρικά.

1.

Πάλι μεθυσμένος εἶσαι.

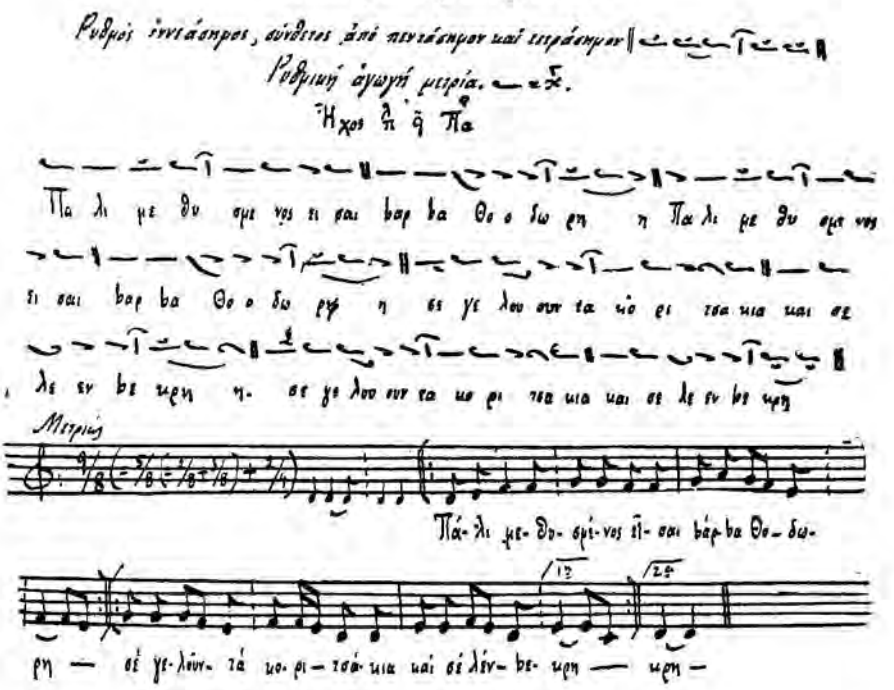

Πάλι μεθυσμένος εἶσαι, bάρβα Θοδωρῆ,
σὲ γελοῦν τὰ κοριτσάκια καὶ σὲ λὲν bεκρῆ.
«Τὰ παιδιὰ τῆς γειτονιᾶς σου μὲ πειράζουνε,
«Γειά σου bάκλαρ'» οἱ διαbόλοι μὲ φωνάζουνε.»

2.

Τὴ Δευτέρα δὲ δουλεύω.

Τὴ Δευτέρα δὲ δουλεύω, τὴ dρίτη τὴ gρατῶ,
τὴ dετάρτη μεθυσμένος, τὴ bέφτη ξεμεθῶ.
Παρασκευή, Σαbbάτο στρώνομαι στὴ δουλειά·
τὰ χέρια δὲ σηκώνω ἀπὸ τὴ debελιά!

Ἐφαρμόζεται στὴ μελῳδία τοῦ: Πάλι μεθυσμένος εἶσαι.

3

Τί κακὸς ποὺ εἶν' ὁ κόσμος.

Τί κακὸς ποὺ εἶν' ὁ κόσμος, Διαμαδούλα μου!
Τί τὸν μέλει κι ἂν ξοδιάζω τὴ σακκούλα μου,
ἂν μεθῶ κι ἂν bέφτω κάτω κι ἂν λερώνωμαι;
Βάνω τὰ δυό μου χέρια καὶ σηκώνομαι.

Τραγουδειέται καὶ αὐτὸ ὅμοια μὲ τὰ δύο προηγούμενα.

4

Μιὰ παπαδιὰ στὸν ἀργαλειό.

Χορὸς καλαματιανός.

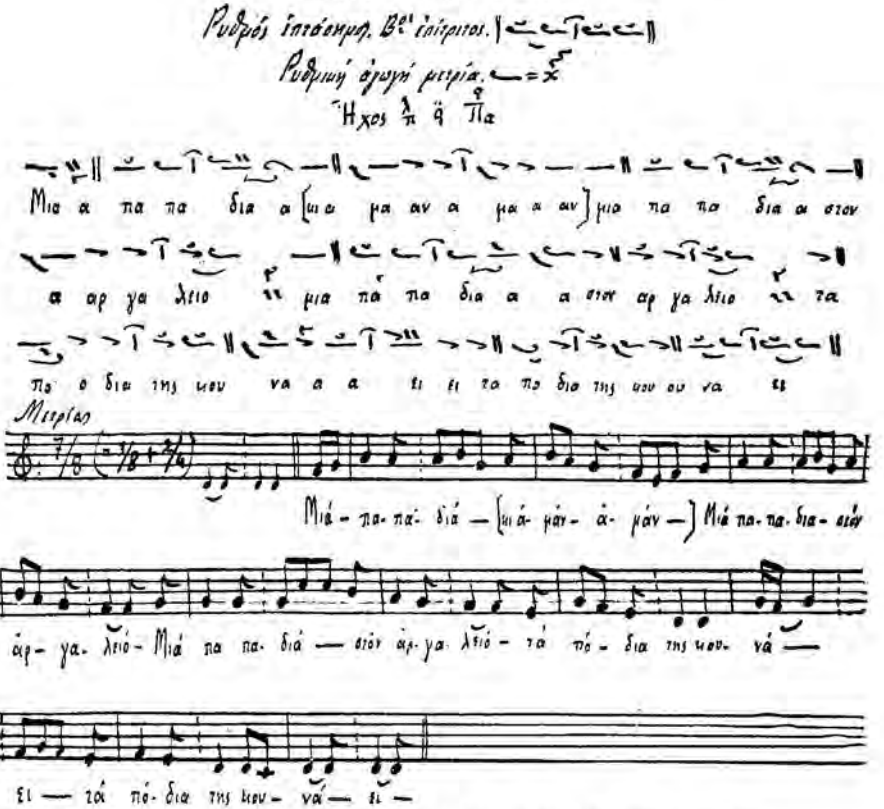

Μιὰ παπαδιὰ στὸν ἀργαλειὸ τὰ πόδια της κουνάει
καὶ μὲ τὸ νοῦ της ἔλεγε καὶ μὲ τὸ λογισμό της·
«Δὲ dόνε θέλω τὸ bαπᾶ, τὸ dράγο μὲ τὰ γένεια.
μόν' θέλω τσοbανόπουλο, νὰ παίζῃ τὴ φλογέρα».

5

Ἡ γουμαρίτσα.

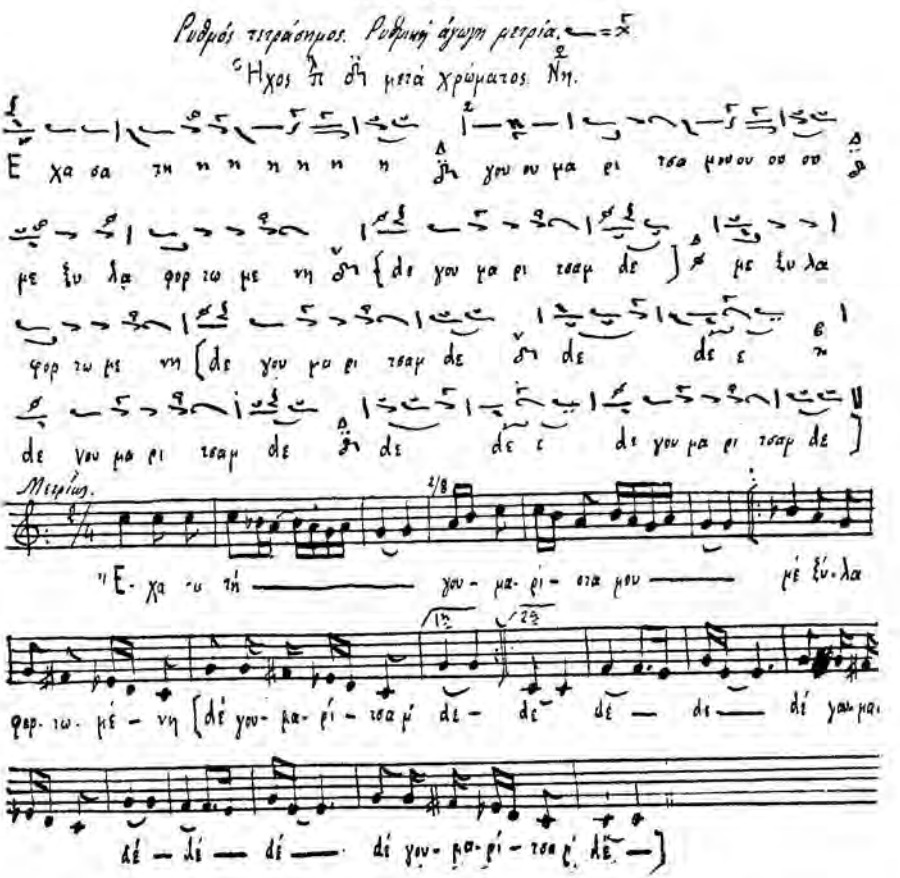

Ἔχασα τὴ γουμαρίτσα μου μὲ ξύλα φορτωμένη·
εἶχα κι ἀπανωσάμαρα τὸ παλιοκαπουτέλι.
Ὅποιος τὴ θρῇ νὰ τὴ χαρῇ, μόν' τὴ δριχιὰ νὰ φέρῃ.

6

Στούβα το, Χάιδω μ', τὸ παιδί.

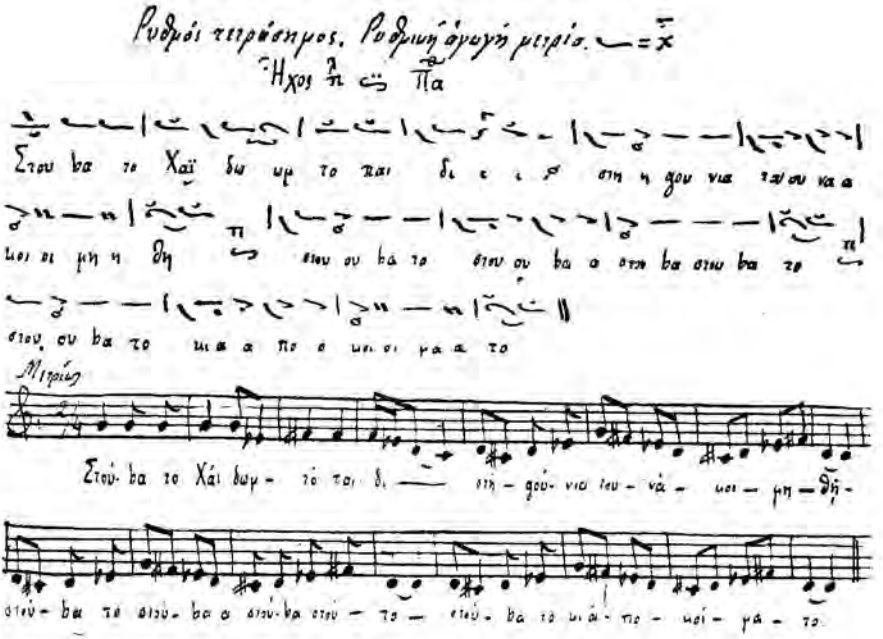

Στούβα το, Χάιδω μ', τὸ παιδί,
στούβα το γ' ἀποκοιμηθῇ,
στούβα το, στούβα, στούβα το,
στούβα το κι ἀποκοίμα το,

7

Τὴ Δευτέρα τοὖχε σκόλη.

Τὴ Δευτέρα τοὖχε σκόλη
καὶ τὴ δρίτη παρασκόλη,
τὴ δετράδη καὶ τὴ βέφτη
ἐσαζόταν στὸ γαθρέφτη.

Τὴ βαρασκευή, Σαββάτο,
ἔπεφτε καὶ ἐκοιμᾶτο
καὶ τὴ Γυριακὴ ἐρώτα·
«Κάνετε, γυναῖκες, ρόκα ;»

8

Σὺ μ' ἤξερες, κυρά μου,
ποὺ ἤμουν κατεργάρης,
πὼς εἶχα καὶ μιὰ χάρι
κι ἔπαιζα τὰ χαρτιά.

Παίζω σκαβίλι, πρέφα,
κολ'τσίνα, φαραώ,
ἴσως καὶ τὴ γερδίσω
ἐκείνη π' ἀγαπῶ.

9

Μιὰ κυρία στὸ balκόνι.

Μιὰ κυρία στοὺ balκόνι
μὲ τὴ bόλκα της μαλώνει.
Βγαίνει ὄξω τὴ ξυλώνει,
baίνει μέσα τὴ balώνει.
«Τ' ἔχεις, πόλκα μου, κὶ κλαίς;
—Μὶ φουροῦν καλὲς κακές,
μὶ φουρεῖ κ' ἡ Κατιρίνα,
πὄχει μύτη σὰ dὴ χήνα.
—Σὶ φουρεῖ τοὺ Μαριγώ,
τοὺ koudὸ κὶ τοὺ paχλό.»

10

Προεκλογικὰ δίστιχα.

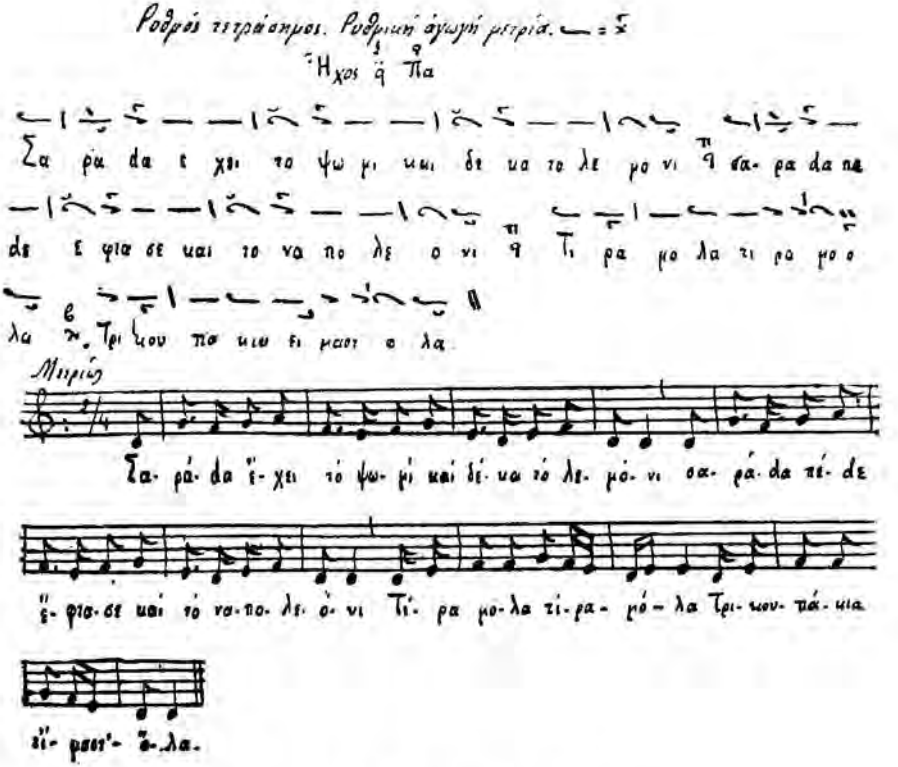

1. Σαράδα ἔχει τὸ ψωμὶ καὶ δέκα τὸ λεμόνι,
σαράδα πέδε ἔφτασε καὶ τὸ ναπολεόνι.
2. Οὺ bárba Γιώργης οὺ Γαγᾶς ἀπ' dὴ bουλλὴ τὴ bίκα
στοὺ σπίτι του δὲ drώει ψουμί, στοὺ δρόμου τρώει σῦκα.

3. Οὐ Γιάνν'ς τ' Παπανικόλα δὲν ἔχει ἐπιρροή,
τοὺν φάγανι οἱ ψεῖρις, τοὺν φάγαν κ' οἱ κουριοί.
4. Τού 'παν οὐ κόσμος, τού 'πανι, τοὺ εἶπι κ' ἡ Κατσάρου,
ποὺ πήγινι τοὺ gώλου της σὰ φουρτουμένου κάρρου.
5. Τίρα μόλα, τίρα μόλα,
τρικουπάκια εἴμαστ' ὅλα.
6. Σταματίτσα κ' ἡ Μαλλίνα
bγάνανι τὴ δημαρχίνα.
7. Τοὺ Μαργιὼ κ' ἡ Σταματίτσα
δὲν ἀφήκανι πουρτίτσα.

11

Σκωπτικὰ δίστιχα.

1. Στ' Ἀκούκατου τοὺ gαφινὲ νὰ πᾷς καὶ νὰ θαμάξῃς,
οὔτι νιρὸ νὰ bρῇς νὰ πιῇς, οὔτι σκαμνὶ νὰ κάτσῃς.
2. Μέσ' στοῦ Dadoῦ τὴ γειτουνιά, κουδὰ στὶς bαλαλίνις,
ἐκεῖ κοιμᾶτ' οὐ Ἔρουτας μέσα στὶς gαbαλίνις.
3. Χουρεύ' οὐ Τάσους κι οὐ Dadὸς
κι τς Ἀρμαμέντινας ὁ γυιός.
Χουρεύει κὶ οὐ Ἀγάλλους
κι οὐ Παναϊώτς οὐ Χάνους.
4. Ἡ bουbότα κὶ τοὺ μέλ'
κάμανι d' γριὰ νὰ θέλ'.[1]
5. Ἀνοίξανι τὰ ἴτσα,
ζουρλαθῆκαν τὰ κουρίτσα.
Ἀνοίξαν οἱ ἰτσές,
ζουρλαθῆκαν οἱ γριές.
6. Μαῦρα μάτια στοὺ πουτῆρ'
γαλανὰ στοὺ παραθύρ'.
7. Μαῦρα μάτια—τσάκνα μέσα,
γαλανὰ—νὰ χέσου μέσα.
8. Τὰ μαῦρα μάτια τά 'χουνι ἀργιὰ κὶ καλιακοῦδις,
τὰ γαλανὰ τὰ ἔχουνι οὔλις οἱ ἀρχουdουποῦλλις.

---

[1] Μιὰ μαννοὺ τῆς Τσακαλίνας δὲν ἤθελε γιὰ γαμπρὸ στὴν ἐγγονή της τὸν δάσκαλο καὶ ἐκεῖνος τὴν μετέπεισε φέρνοντας σ' αὐτήν φιλοδωρήματα μέλι καὶ μπομπότα.

9. 'Αγάπη μου, ξυνόρουϊδου κὶ χαβιαρουμανέστρα,
τὴ Gυριακή 'σι ὄμουρφη κὶ τὴ Διφτέρα χέστρα.
10. Νὰ μὴ θαρρῇς πὼς σ' ἀγαπῶ κὶ θέλου νὰ σὶ πάρου·
τσαρούχια μοῦ χρειάζουdι κὶ θέλου νὰ σὶ γδάρου.
11. Στουλίσκι κι ἁρματώθκι τοὺ ξιgούρλιασμα
κὶ στοὺ γιαλὸ κατέφκι τ' ἀναγούλιασμα.
12. 'Απὸ τὴ bόρτα σου περνῶ, bήχω καὶ ξαναbήχω,
καὶ σὰ δὲ bγαίνῃς νὰ σὲ ἰδῶ, σοῦ κατουρῶ τὸ doῖχο.[1]
13. "Αν δὲ σὲ κάνω νὰ γενῇς Φράgος μὲ τὸ καπέλλο,
νὰ ἔρχεσαι στὴ bόρτα μου κ' ἐγὼ νὰ μὴ σὲ θέλω.
14. Γειτόνισσα, γειτόνισσα, πολυλογοῦ καὶ ψεύτρα,
δὲν εἶπες μιὰ φορὰ καὶ σὺ «ἀγάπη μ', ἔλα μέσα.»
15. Τῆς ζωdοχήρας τὸ φιλὶ εἶναι ξεθυμασμένο,
σὰ dὸ ψωμὶ τ' ἀνάλατο, τὸ κακοζυμωμένο.
16. Τί κακὸ 'καμα ὁ καϋμένος μέσ' σ' αὐτὴ τὴ γειτονιά;
Μὲ φωνάζουν τὰ κορίτσα ψεύτη, κλέφτη καὶ φονιᾶ.
17. Πάλι μεθυσμένος εἶσαι, πάλι τὰ ποτήρια σπᾷς,
καὶ τὸ gουτσαβάκη κάνεις· τὸ ξύλο ποὺ θὰ φᾷς.

ια'. Γνωμικά.

1

Σήμερα εἶναι σκόλη.

Σήμερα εἶναι σκόλη, δὲν ἔχουμε δουλειά·
θὰ πάρω τὸ τουφέκι, νὰ πάγω γιὰ πουλιά.
Λαγούς, περδίκια θά 'ρω, ἀλάφια θὰ σκοτώσω
καὶ σένα γ' ἀdαμώσω, κορμί μ' ἀgελικό.
'Εκεῖ βλέπω ἕνα bύργο κ' ἔλabε σὰ dὸν ἥλιο·
πουλὶ καθέταν μέσα καὶ γλυκοκελαϊδεῖ.
Καὶ ὁ κελαϊδισμός του μοῦ φαίνεται πὼς λέει·
«Χαρῆτε σεῖς οἱ νέοι, πῆχετε τὸ gαιρό.
Χαρὰν χαρὰ χαρῆτε, καιρὸ μὴ gαρτερῆτε,
γιατ' ὁ καιρὸς διαbαίνει καὶ δὲ γυρίζει πιά.»

[1] Αὐτὸ καὶ τὰ ἑπόμενα σκωπτικὰ δίστιχα γράφηκαν χωρὶς τὴ συστολὴ τῶν ἀτόνων ο καὶ ε εἰς υ καὶ ι, ποὺ ἰδιάζει στὸ Σκιαθίτικο γλωσσικὸ ἰδίωμα, ἐπειδὴ συχνὰ τραγουδειῶνται (βλ. προλεγόμενα).

2

Γνωμικὰ δίστιχα.

1. Ἡ ἀγάπη θέλει φρόνησι, θέλει ταπεινοσύνη,
θέλει λαγοῦ περπατησιὰ κι ἀϊτοῦ γληγορωσύνη.

2. Χαρῆτε νιοί, χαρῆτε νιές, γιατ' ὁ καιρὸς διαβαίνει,
κι ὅποιος στὸν ᾅδη κατεβῇ, πλέον δὲν ἀνεβαίνει.

3. Χαρῆτε νιοί, χαρῆτε νιές, χαρῆτε τὸν ἀέρα·
τὰ γιᾶτα καὶ ἡ λεβεδιὰ δὲν εἶναι κάθε μέρα.

4. Ἂς τραγουδήσω κι ἂς χαρῶ, ἂς παίξω κι ἂς γελάσω,
γιατ' εἶν' ὁ κόσμος ψεύτικος καὶ θὰ τόνε ξεχάσω.

5. Ἂς τραγουδήσω κι ἂς χαρῶ. Τοῦ χρόνου, ποιός τὸ ξέρει;
ἢ θὰ πεθάνω ἢ θὰ ζῶ ἢ θά 'μαι σ' ἄλλα μέρη.

6. Σ' αὐτὸ τὸ ψεύτικο dουνιᾶ πρέπει κανεὶς γιὰ νά 'ναι
ἢ πλούσιος ἢ ὄμορφος, γιὰ νὰ τὸν ἀγαπᾶνε.

7. Τούτ' ἡ γῆς, ποὺ τὴ batoῦμε,
οὔλοι μέσα θὲ νὰ boῦμε.

8. Ἔτσ' εἶναι τοῦτος ὁ dουνιᾶς, σφαῖρα εἶν' καὶ γυρίζει,
ἄλλους τοὺς ἀdαμώνει ὁ Θιὸς κι ἄλλους τοὺς ξεχωρίζει.

9. Καλότυχα καὶ τὰ δουνά, καλότυχοι κ' οἱ κάboι,
ποὺ δὲ φοβῶdαι θάνατο ἢ Χάρο νὰ τὰ πάρῃ.

10. Ἤθελα νά 'μουν ὄμορφη κι ἀρχόdισσα μεγάλη,
νὰ τραγουδοῦσα κι ὄμορφα· δὲν ἤθελ' ἄλλη χάρι.

11. Ποιὸς εἶναι νιὸς καὶ δὲ bετᾷ μὲ τ' οὐρανοῦ τὰ νέφη
τί τήνε θέλει τὴ ζωὴ στὸ gόσμο νὰ τὴν ἔχῃ;

12. Θεὲ μεγαλοδύναμε, μεγάλο τ' ὄνομά σου,
δὲ σειέται φύλλ' ἀπὸ dedρὶ χωρὶς τὸ θέλημά σου.

13. Ψηλὰ τὴ χτίζεις τὴ φωλιὰ καὶ θὰ λυγίσ' ὁ κλῶνος
καὶ θὰ σοῦ φύγῃ τὸ πουλὶ καὶ θὰ σοῦ μείνῃ ὁ πόνος.

14. Ὅποιος θέλει ν' ἀγαπήσῃ, πρέπει νά 'χ' ὑπομονή,
κι ὅταν τὸν dρυπήσ' τ' ἀgάθι, νὰ μὴ λέγῃ πὼς πονεῖ.

15. Ἀδύνατο γιὰ νὰ γενῇ τρίχα κλωστὴ μετάξι
καὶ ἄνθρωπος ξεσόϊαστος νὰ ὁμιλῇ μὲ τάξι.

ιβ'. Θρησκευτικά.

1

Τῆς Μεγάλης Παρασκευῆς.

Τὴ νύχτα τῆς Μεγάλης Παρασκευῆς οἱ ἐνοριακὲς ἐκκλησίες στὴ Σκιάθο μένουν ἀνοιχτὲς καὶ μέσα παραμένουν πολλοί, καὶ ἰδίως γυναῖκες, γιὰ νὰ ξενυχτήσουν τὸν Ἐπιτάφιο, ὅπως ξενυχτοῦν καὶ τοὺς νεκρούς, ἕως τὴν ὥρα ποὺ θὰ ἀρχίσῃ ἡ ἐκκλησιαστικὴ ἀκολουθία τοῦ Ἐπιταφίου, ποὺ σύμφωνα μὲ τὰ σκιαθίτικα ἔθιμα ἀρχίζει μιὰ ὥρα μετὰ τὰ μεσάνυχτα (βλ. κεφ. Λατρείας). Στὰ παλαιότερα χρόνια οἱ γυναῖκες, ποὺ ξενυχτοῦσαν τὸν Ἐπιτάφιο, κάθονταν γύρω γύρω σ' αὐτὸν καὶ ἕως τὴν ὥρα ποὺ θὰ χτυποῦσαν οἱ καμπάνες γιὰ τὴν ἀκολουθία τραγουδοῦσαν σὰ μοιρολόγι τὰ κατωτέρω τραγούδια: Σήμερα μαῦρος οὐρανὸς καὶ Κάτω στὰ Ἱεροσόλυμα, μὲ τὴν ἀκόλουθη μελῳδία.

α'.

Σήμερα μαῦρος οὐρανός.

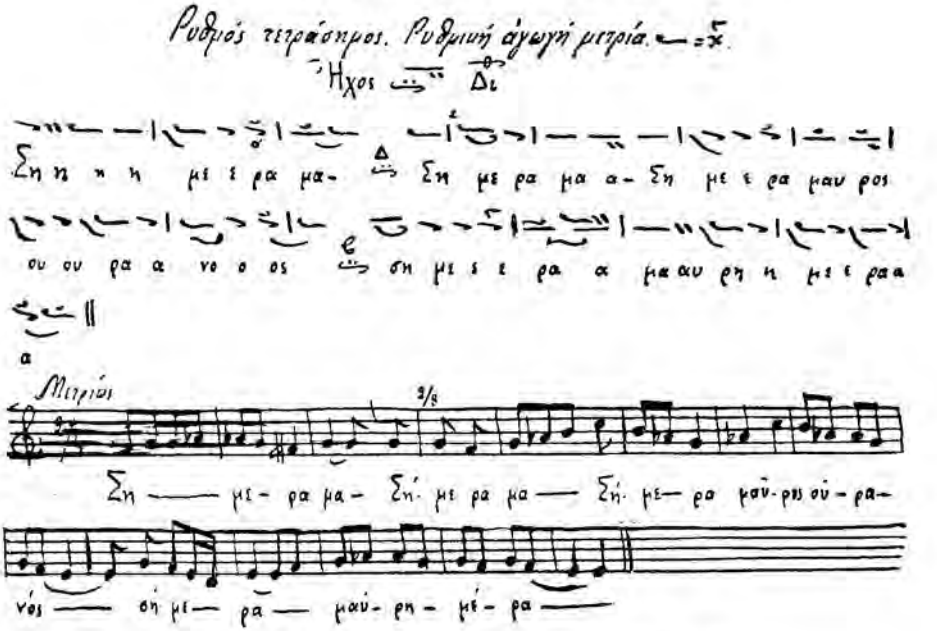

Σήμερα μαῦρος οὐρανός, σήμερα μαύρη μέρα,
σήμερα τ' ἄστρι χλίβεται, καὶ τὰ βουνὰ λυποῦδαι,

κι ὁ ἥλιος πάει στὴ μάννα του θολὸς καὶ bουρκωμένος.
«Γυιέ μου, μὲ τ' ἄστρι μάλωσες, γυιέ μου, μὲ τὸ φεgάρι,
γυιέ μου, μὲ τὸν αὐγερινὸ καὶ εἶσαι θολωμένος;
—Οὐδὲ μὲ τ' ἄστρι μάλωσα, νοῦδὲ μὲ τὸ φεgάρι,
νοῦδὲ μὲ τὸν αὐγερινὸ καὶ εἶμαι θολωμένος.
Τὸ δάσκαλό μας πιάσανε οἱ ἄπιστοι Ὀβραῖοι.
Σὰ gλέφτη τὸν ἐπιάσανε καὶ σὰ φογιᾶ τὸν bᾶνε,
σὰν ἀdρανουποχωριστὴ στὸ χαλικιᾶ τὸν bᾶνε.
—Χαλκιᾶ, χαλκιᾶ, φκειάσ' μας καρφιά, φκειάσ' μας τρία περόνια.
Κι ὁ χαλικιᾶς παράνομος πιάνει καὶ φκειάνει πέde.
—Σὺ χαλικιᾶ, ποὺ τά φκειασες, πρέπει νὰ μᾶς διατάξῃς.
—Τὰ δυὸ στὰ δυὸ τὰ χέρια του, τὰ δυὸ στὰ γόνατά του,
τὸ πέμπτο τὸ φαρμακερὸ bῆξτε το στὴ gαρδιά του.
Κ' ἡ Παναγιὰ σὰν d' ἄκουσε, ἔπεσε καὶ λιγώθη.
Σταμνὶ νερὸ τῆς ἔρριξαν, γῶσο νὰ καταφέρῃ,
κι ἄλλο σταμνὶ ροδόσταμο, νὰ 'ρθῇ στὸ λογικό της.
Καὶ ὅταν ἐκατάφερε ναὐτὸ τὸ λόγο εἶπε·
«Νῶσ' ἀγαπᾶτε τὸ Χριστό, νὰ τρέξετε kodά του.»
Κανεὶς καὶ δὲν εὑρέθηκε, μόνον καὶ οἱ γυναῖκες,
ἡ Μάρθα, ἡ Μαgδαληνὴ καὶ τ' Ἁϊγιακὼb ἡ μάννα,
καὶ τ' Ἁϊ Πέτρ' ἡ ἀδερφή, οἱ τέσσερες ἀdάμα.
Σὰ baίρνουν τὸ στρατὶ στρατί, στρατὶ τὸ μονοπάτι,
καὶ τὸ στρατὶ τὶς ἔbγαλε μέσ' στοῦ Χριστοῦ τὴ bόρτα.
Βλέπουν τὴ bόρτα σφαλιστὴ καὶ τὰ κλειδιὰ παρμένα
καὶ τὰ παραθυρόφυλλα κλειδομadαλωμένα.
Κ' ἡ Παναγιὰ ἡ Δέσποινα κάνει τὴ bροσευχή της
κ' ἡ πόρτ' ἀπὸ τὸ φόβο της ἀνοίγει μοναχή της.
Τηράει ζερbά, τηράει δεξά, κανένα δὲ γνωρίζει·
τηράει καὶ δεξιώτερα, bλέπει τὸν Ἁϊ Γιάννη.
—Σὺ Ἁϊ Γιάννη, ἀφέbη μου καὶ μαθητὴ τοῦ γυιοῦ μου,
μὴν εἶdες με τὸ τέκνο μου, καὶ σὲ τὸ dάσκαλό σου;
—Δὲν ἔχω στόμα νὰ σοῦ πῶ, στόμα νὰ σοῦ μιλήσω,
δὲν ἔχω χειροπάλαμα, γιὰ νὰ σοῦ τόνε δείξω.
Τὸν bλέπεις κεῖνον τὸ γυμνό, τὸ baραπονεμένο,
ὅπου φορεῖ πουκάμισο στὸ αἷμα bουτημένο,
ὅπου φορεῖ στὴ gεφαλὴ ἀgάθινο στεφάνι;
Κ' ἡ Παναγιὰ σὰν d' ἄκουσε, kodὰ τὸν bλησιάζει.
—Δὲ μοῦ μιλεῖς, παιδάκι μου, δὲ μοῦ μιλεῖς, παιδί μου;
—Τί νὰ σοῦ πῶ, μαννούλα μου, καὶ διάφορο δὲν ἔχεις.
Σῦρε, μαννούλα μ', στὸ καλὸ καὶ στὴ gαλὴ τὴν ὥρα,

καὶ μένα νὰ μὲ καρτερῇς τὸ Σάββατο τὸ βράδυ.
Ὅταν ἀνοίξουν ἀκκλησὲς κι ἀσμαίνουν οἱ καβάνες,
τότες καὶ σύ, μαννούλα μου, νά 'χῃς χαρὲς μεγάλες».

6'.

Κάτω στὰ Ἱεροσόλυμα.

Μετὰ τὸ τέλος τοῦ ἀνωτέρω οἱ γυναῖκες, ποῦ ἦταν συναθροισμένες γύρω στὸν Ἐπιτάφιο, ἐξακολουθοῦσαν νὰ τραγουδοῦν ἐν συνεχείᾳ μὲ τὴν ἴδια μελῳδία καὶ τὸ ἑπόμενο τραγοῦδι.

Κάτω στὰ Ἱεροσόλυμα καὶ στοῦ Χριστοῦ τὸ δάφο
ἐκεῖ δεδρὸ δὲν ἤτανε, ἐκεῖ δεδρὸ δὲν εἶναι.
Τώρα φύτρωσ' ἕνα δεδρὶ ψηλὸ σὰ gυπαρίσσι.
Στὴ ρίζα κάθετ' ὁ Χριστὸς καὶ στὴ gορφὴ Ἀgέλοι
καὶ στὰ περισσοκλώναρα οἱ δώδεκ' Ἀποστόλοι.
Ὅποιος τὸ ψέλ'νει σώνεται, κι ὅποιος τὸ λέει ἁγιάζει,
κι ὅποιος τὸ καλοσφουgραστῇ Παράδεισο θὰ λάβῃ,
Παράδεισο καὶ λίβανο ἀπὸ τὸν Ἅϊο Δάφο.

2

Ἅϊ μου Γιώργη, ἀφέδη μου.

Τραγουδειέται μόνον μὲ τὸ μέλος τῆς Καμάρας (βλ. παραλογὲς) καὶ στὸν ὁμώνυμο χορὸ στὴν ἑορτὴ τοῦ ἁγίου Γεωργίου καὶ τοῦ Πάσχα.

Ἅϊ μου Γιώργη, ἀφέδη μου καὶ γριβοκαβαλλάρη,
στὴν ἄξα καὶ στὴ λεβεδιὰ ποιός θὰ σὲ ἀνθιβάλῃ ;
Σὰ dὸ θεριὸ ποὺ σκότωσες στὸ κάτω τὸ πηγάδι,
ποὺ τὸ ταΐζαν ἄνθρωπο κάθε πρωΐ καὶ βράδυ.
Καὶ ρίχνανε τὰ bουλετιά, κι ὅ,τινος εἶχε πέσει
ἔστελνε τὸ παιδάκι του τοῦ λιοdαριοῦ πεσκέσι.
Καὶ μιὰ βραδειὰ δὲ πήγανε ἄνθρωπο νὰ δειπνήσῃ,
σταλιὰ νερὸ δὲν ἄφησε τὸ gόσμο νὰ δροσίσῃ.
Ἀπὸ τὰ πολλὰ τὰ bουλετιὰ πέφτ' ἡ βασιλοπούλα,
ὁποὺ τὴν εἶχε ὁ βασιλιᾶς μία καὶ μοναχούλα.
Κι ὁ βασιλιᾶς σὰ d' ἄκουσε, αὐτὸ τὸ λόγο εἶπε·
«Οὔλο τὸ βίος πᾶρτε μου καὶ τὸ παιδί μ' ἀφῆστε.»
Ἠλῆθος λαὸς συνάχτηκε, στὸ βασιλέα πάει.
«Γιὰ φέρε τὸ παιδάκι σου, γιὰ παίργουμε ἐσένα.
—Ἐγὼ γιὰ τὸ παιδάκι μου χίλια φλουριὰ σᾶς δίνω,
χίλια φλουριὰ gενέτικα κ' ἕνα κωσταdινᾶτο.

—Γιὰ φέρε τὸ παιδάκι σου, γιὰ παίρνουμε ἐσένα.
—Στολίστε τὸ παιδάκι μου καὶ κάμετέ το νύφη,
καὶ σύρετέ το στὸ θεριὸ πεσκέσι νὰ δειπνήσῃ.
Βάντε χρυσᾶ, βάντ' ἀργυρᾶ κι ἀτίμητα πετράδια.»
Χίλιοι τὴν bᾶν ἀπὸ bροστὰ καὶ δυὸ χιλιάδες πίσω.
Πήγανε καὶ τὴν ἄφησαν στοῦ πηγαδιοῦ τὰ χείλια.
Νἀπὸ ψηλά, νἀπὸ μακριά, βλέπ' ἕνα gαβαλλάρη,
βαστοῦσε καὶ στὸ χέρι του νόλόχρυσο χαdζάρι.
«Ὥρα καλή σου, λυγερή.—Καλῶς το τὸ ξενάκι.
Φεῦγ' ἀπό 'δῶ, ξενάκι μου, φεῦγα ἀπότα μένα,
νὰ μὴ σὲ φάῃ τὸ θεριό, πὼς θὰ μὲ φάῃ κ' ἐμένα.
—Ὅρκο σοῦ κάνω στὸ Θεὸ κι ὅρκο στὴ bαναγία,
κι ὅνda θὰ bγῇ ὁ λέονdας σοῦ δίνω λευτερία.
Ἀφῆσε με νὰ κοιμηθῶ, λίγον ὕπνο νὰ πάρω,
κι ὅταν θὰ ἔbγῃ τὸ θεριό, θὰ σηκωθῶ ἀπάνω.»
Ἀπάνω εἰς τὸν ὕπνο του βλέπ' ἕνα περιστέρι,
βαστοῦσε τίμιο σταυρὸ στὸ δεξιό του χέρι.
—Σηκώσ' ἀπάν', ἀφέdη μου, καὶ τὸ νερὸ ἀφρίζει,
καὶ τὸ θεριὸ τὰ δόdια του ἀπάνω μου τὰ τρίζει.»
Κι ὁ ξένος ἐσηκώθηκε σὰ bαραλοϊσμένος,
τὸ χαdζαράκι τ' ἔπαρε, σὰν ἤτον μαθημένος.
Μιὰ χαdζαριὰ τοῦ ἔδωκε ἀπάνω στὸ λαιμό του,
πάλι ξαναδευτέρωσε τοῦ δίνει μιὰ στὸ στόμα,
ἔκαμε μέγα ταραμὸ στὶς πέτρες καὶ στὸ χῶμα.
«Γιὰ πές μου, πές μου, ξένε μου, πῶς λένε τ' ὄνομά σου,
νὰ σοῦ χαρίσω χάρισμα γέσὲ καὶ τὰ παιδιά σου;
—Θέλεις νὰ κάμῃς χάρισμα; φκειάσε μιὰν ἀκκλησία,
καὶ κρέμνα πολυέλαιους καὶ bάνε καὶ καdήλια.
Δεξὰ νὰ bάνῃς τὸ Χριστό, ζερbὰ τὴ bαναγία,
καὶ στὰ δεξὰ τῆς Παναγιᾶς bάν' ἕνα gαβαλλάρη,
ἁρματωμένον μὲ σπαθὶ καὶ μὲ χρυσὸ κοdάρι.
—Αἴ μου Γιώργη, ἀφέdη μου, μεγάλο τ' ὄνομά σου·
φύλλο δὲ bέφτ' ἀπὸ δεdρὶ χωρὶς τὸ θέλημα σου.»

Σ η μ.— Σύμφωνα μὲ ἄλλη παραλλαγὴ ἀπὸ τὸ στίχο 30 ἕως τέλος τὸ ᾄσμα λέγεται ὡς ἑξῆς:

«Ἄσε με ν' ἀποκοιμηθῶ στὰ γόνατά σ' ἐπάνω,
κ' ἐγὼ σκοτώνω τὸ θεριὸ κι ἀπ' ἄδικο σὲ bγάνω.»
Ὅταν ἐbγαίνῃ τὸ θεριό, ὅλα τὰ ὄρη τρέμαν,
κ' ἡ κόρ' ἀπὸ τὸ φόbο της τὰ bάκρυά της τρέχαν.
«Δὲν ἤσουν σύ, ξενάκι μου, πὸλεγες, μὴ φοbᾶσαι;
τώρα ποὺ bγαίνει τὸ θεριό, ἔπεσες καὶ κοιμᾶσαι.»

Κ' ἡ Ἅις Γιώργ'ς στὸν ὕπνο του βλέπ' ἕνα περιστέρι,
βαστοῦσε τίμιο σταυρὸ στὸ δεξιό του χέρι.
Σηκώνετ' ἀνατολικὰ καὶ τὸ σταυρό του κάνει,
τοῦ δίνει μία χαdζαριά, τὸ παίρνει στὸ κεφάλι,
τοῦ ξαναδευτερώνει του, τὸ παίρνει μέσ' στὴ λούνα.[1]
Ἔκαμε μέγα ταραχὴ στὶς πέτρες καὶ στὸ χοῦμα.
«Πές μου νὰ ζῇς, στραφιώτη μου,[2] πῶς λένε τ' ὄνομά σου,
νὰ σοῦ χαρίσ' ὁ κύρης μου χάρισμα τς ἀφediᾶς σου;
—Δὲ θέλω 'γὼ τὸ χάρισμα. Νὰ φκειάσῃ ἐκκλησία.
Δεξὰ νὰ βάνῃ τὸ Χριστό, ζερβὰ τὴ baναγία,
καὶ στὴν ἁγία Τράπεζα νὰ γράψῃ Ἅι Γιώργη.
Ὅποιος διαβάζει τ' ὄνομα, ποτὲ δὲ delειώνει.»

II

ΔΙΗΓΗΜΑΤΙΚΑ Α¡ΣΜΑΤΑ

α'. Ἀκριτικά.

Ἐκτὸς ἀπὸ τὰ δύο πρῶτα καὶ τὴ δευτέρα παραλλαγὴ τοῦ τελευταίου, τὰ ὑπόλοιπα ἀκριτικά, ἐπειδὴ εἶναι δεκαπεντασύλλαβα, τραγουδειῶνται στὶς διασκεδάσεις τῶν Ἀπόκρεω ἢ στὶς ἑορτὲς τοῦ Πάσχα καὶ τοῦ ἁγίου Γεωργίου σύμφωνα μὲ τὶς μελῳδίες, ποὺ ἔχουν σημειωθῇ στὸ τραγοῦδι τῆς Καμάρας (βλ. παραλογές).

1

Τώρα τὰ πουλιά.

Ρυθμὸς τετράσημος. Ρυθμικὴ ἀγωγὴ ἀργή.

Ἦχος δι.

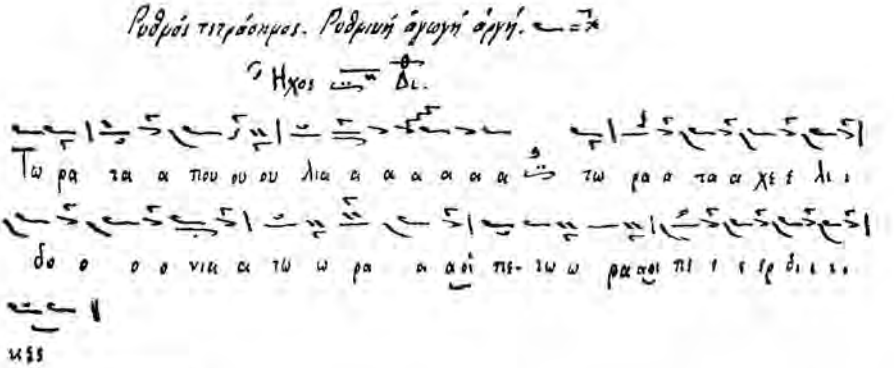

[1] λούνα = ἡ φτερωτὴ οὐρὰ τοῦ θηρίου.

[2] στραφιώτης. Ὀνομάζεται ἔτσι ὁ ἅγιος, γιατὶ ἔλαμπε. Ἔτσι ἐξήγησε καὶ τὶς δύο αὐτὲς λέξεις ἡ κ. Δ. Διωματάρη, ποὺ μοῦ ὑπαγόρευσε τὸ τραγοῦδι.

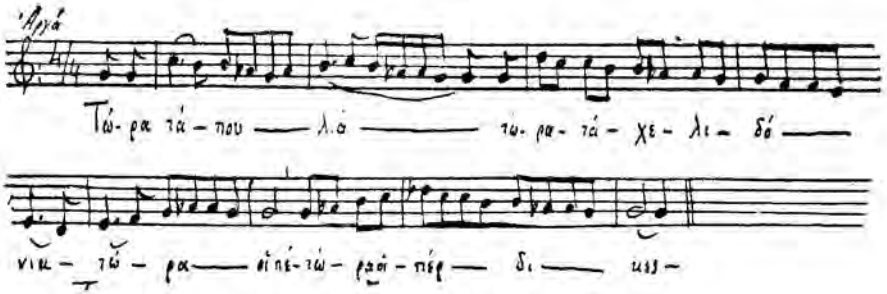

Τώρα τὰ πουλιά, τώρα τὰ χελιδόνια,
τώρα οἱ πέρδικες συχνολαλοῦν καὶ λένε·
«Ξύπν᾽, ἀφέδη μου, ξύπνα, καλέ μ᾽ ἀφέδη.
Ξύπν᾽, ἀγάλιασε κορμὶ κυπαρισσένιο
κι ἄσπρονε λαιμό, βυζάκια σὰ λεμόνια,
σὰ δὸ κρυὸ νερό, πὄρχεται ἀπ᾽ τὰ χιόνια.
—Ἄσε, λυγερή, λίγον ὕπνο νὰ πάρω,
γιατ᾽ ἀφέδης μου στὴ βάρδια μ᾽ ἔχει ἀπόψε,
γιὰ νὰ σκοτωθῶ, γιὰ σκλάβος ν᾽ ἀνεμείνω.
Ἔδωσ᾽ ὁ Θεὸς κ᾽ ἡ Παναγιὰ Παρθένος
καὶ ξεσπάθωσα σὲ δυὸ σὲ τρεῖς χιλιάδες,
χίλιους ἔκοψα καὶ χίλιους πῆρα σκλάβους.
Κ᾽ ἕνας μὄφυγε καὶ κεῖνος σκλαβωμένος·
εἶχε ἀΐτοῦ φτερὰ κι ἀπὸ κοράκου νύχια.»

Στ. 5 καὶ 6. Ἀντὶ καὶ τῶν δύο αὐτῶν στίχων λέγεται καὶ ἄλλως μόνον ἕνας στίχος: κι ἄσπρονε λαιμό, ματάκια μενεξέδες.— Στ. 10. Ἄλλως: Βόηθσε ὁ Θεός.

2

Μιὰ Παρασκευή.

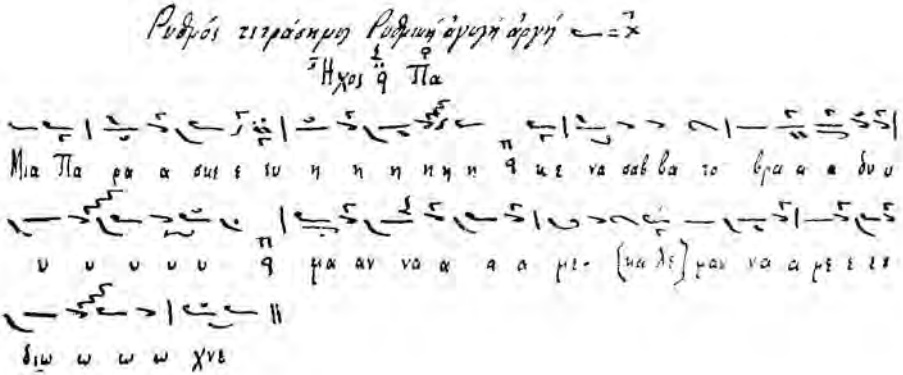

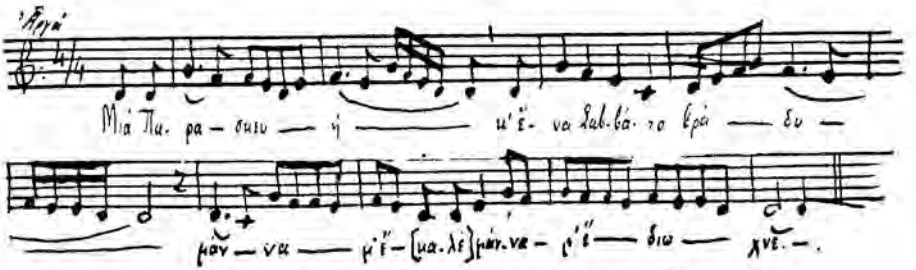

Μιὰ Παρασκευὴ κ' ἕνα Σαββάτο βράδυ
μάννα μ' ἔδιωχνε ἀπὸ τ' ἀρχοδικό της.
Παίρνω τὸ στρατί, στρατὶ τὸ μονοπάτι,
βρίσκω 'να δεδρὶ ψηλὸ σὰ γυπαρίσσι.
«Δέ μου λές, δεδρί, μίλα μου, κυπαρίσσι,
ποῦ νὰ κοιμηθῶ καὶ ποῦ νὰ μείν' ἀπόψε ;
—Νὰ οἱ κλῶνοι μου καὶ κρέμνα τ' ἅρματά σου,
νὰ κ' ἡ ρίζα μου καὶ δέσε τ' ἄλογό σου,
νὰ κι ὁ ἥσκιος μου καὶ πέσε καὶ κοιμήσου
κι ἅμα σηκωθῇς τὸ νοῖκι νὰ πληρώσῃς,
δυὸ σταμνιὰ νερὸ στὴ ρίζα μου νὰ ρίξῃς.»
'Άκου τ', οὐρανέ, καὶ γῆς μὴ δὸ βαστάξῃς,
ὡς κ' ἕνα δεδρὶ τὸ νοῖκι μοῦ γυρεύει.

Τὸ ᾄσμα τοῦτο λέγεται καὶ γιὰ συνέχεια τοῦ προηγουμένου : Τώρα τὰ πουλιά, ἀπὸ τὸν 3ο στίχο του. Τότε ὅμως ἐφαρμόζεται καὶ στὴ μελῳδία τοῦ προηγουμένου.

3

Ὁ Γιάννης κι ὁ κῦρ Κωσταδῆς.

Ὁ Γιάνγης κι ὁ κῦρ Κωσταδῆς κ' ἕνα μικρὸ Βλαχάκι
ἀδάμα τρῶνε, πίνουνε, ἀδάμα ξεφαδώνουν,
ἀδάμα 'χουν τοὺς μαύρους τους σ' ἕνα παχνὶ δεμένους.
Τοῦ Γιάννη τρώει τὰ σίδερα, τοῦ Κωσταδῆ λιθάρια,
καὶ τοῦ μικροῦ Βλαχόπουλου τὰ δέδρα ξερριζώνει.
'Απάν' στὸ φάει κι ἀπάν' στὸ πχεῖ κι ἀπάν' σ' ξεφαδοσύγη
πουλάκι πῆγε κ' ἔκατσε δεξὰ ἀπὸ τὴ δάβλα.
Δὲ gελαΐδοῦσε σὰ bουλί, δὲ λέει πὼς λέει τ' ἀηδόνι,
μόν' κελαΐδοῦσε κ' ἔλεγε μ' ἀνθρωπινὴ μιλίτσα.
«'Εσεῖς τρῶτε καὶ πίνετε καὶ πίσω σᾶς κουρσεῦνε.
Πῆραν τοῦ Γιάννη 'ν ἀδερφή, τ' κῦρ Κωσταδῆ τὴ μάννα
καὶ τοῦ μικροῦ Βλαχόπουλου πῆραν τὴ σαστική του.»
Ὁ Γιάννης λύνει τ' ἄλογο κι ὁ Κωσταδῆς σελλώνει

καὶ τὸ μικρὸ Βλαχόπουλο βρέθηκε καβαλλάρης.
Οὐδὲ σὲ πέτρα στάθηκε, οὐδὲ σὲ ξηρὰ λιθάρια,
ψηλὸ βουνὸ ἀνέβαινε, ψηλὸ μαρμαροβοῦνι.
Ἐκεῖ σιμά, ἐκεῖ κοδά, ἐκεῖ ποὺ θέλ' ἀνέβῃ,
βλέπει τοὺς κάβους κ' ἔλαβαν καὶ τὰ βουνὰ μαυρίζαν.
Πίσω νὰ κάνῃ δρέπεται, βροστὰ νὰ πάῃ φοβᾶται.
Σκύβει, φιλεῖ τὸ μαῦρο του κ' ὕστερα τὸν ρωτάει·
«Δύνεσαι, μαῦρε μ', δύνεσαι σὲ χίλοι νά βῃς μέσα ;»
Ὁ μαῦρος του τοῦ μίλησε κι ὁ μαῦρος του τοῦ λέει·
«Νὰ μ' ἀβγατίσῃς τὸ δαῒ σαράδα πέδε χοῦφτες,
νὰ μ' ἀβγατίσῃς τὸ κρασὶ σαράδα πέδε κοῦπες,
νὰ βάνῃς καὶ στὰ δόδια μου σπαθὶ ξεγδυμνωμένο,
σφίξε καὶ τὴ μεσίτσα μου μ' ἕν' ἀργυρὸ κουλάνι.
Ὄχι σὲ χίλοι μοναχά, μόνε σὲ δυὸ χιλιάδες.»
Ὅσο νὰ πῆτε «ἔχε γειά», πάει σαράδα μίλια,
ὅσο νὰ πῆτε «στὸ καλό», πάει σαράδα πέδε.
Στὰ ἕβδα χίλοι ἔκοψε, στὰ ἕβγα δυὸ χιλιάδες
καὶ στὸ καλὸ τὸ γύρισμα οὔδ' ηὗρε, οὔδ' ἀφῆκε.
Σκλάβοι τ' ἀπηλοήθηκαν κι ἀπηλοΐα τοῦ λένε·
«Ἐσύ 'σαι τὸ Βλαχόπουλο, τὸ μικροπαδρεμένο,
καὶ σὲ τὴ σαστικούλα σου στὴ Λάρσα τήνε πάνε.»
Τότες ἐπῆγε στὰ νερά, στὰ φουδωτὰ τὰ δέδρα.
«Ποῦ 'σαι, βρὲ Γιάννη μ', ἀδερφὲ καὶ σὺ κῦρ Κωσταδάκη ;
Τώρα τὸ μάτι μ' θόλωσε ἐμὲ καὶ τ' ἄλογού μου.»

Στ. 2. ξεφαδώνουν, ρ. ξεφαδώνω = τρώγω. — Στ. 23. δαῒ = ἡ καθημερινὴ τροφή, τὸ σιτηρέσιο.— Στ. 26. κουλάνι = ζώνη.— Ἄλλη σκιαθίτικη παραλλαγὴ τοῦ ᾄσματος ἔχει τὶς ἑπόμενες διαφορές : Ἀντὶ τοῦ 2 καὶ 3 στίχου ἔχει τὸν ἑπόμενο :

πῆγαν νὰ ξεφαδώσουνε μέσ' σ' ἕνα περιβόλι.

Οἱ στ. 4 καὶ 5 λείπουν.— Στ. 11. πῆραν τοῦ Γιάννη τὰ παιδιά. Καὶ οἱ στίχοι 21-27 ὡς ἑξῆς:

«Δύνεσαι, μαῦρο μ', δύνεσαι σὲ δυὸ σὲ τρεῖς χιλιάδες ;
—Δύνομ', ἀφέδη μ', δύνομαι γιὰ δυὸ γιὰ τρεῖς χιλιάδες.
Νὰ μ' ἀβγατίσῃς τὸ ψωμὶ δυὸ λίτρες παραπάνω,
νὰ μ' ἀνεβάσῃς τὸ κρασὶ δυὸ κοῦπες παραπάνω.
Δέσε τὸ κεφαλάκι σου μὲ δυὸ μὲ τριὰ μαδήλια,
δέσε καὶ τὴ μεσίτσα σου μὲ δυὸ μὲ τριὰ ζουνάρια.»

Στ. 31. ὅσο νὰ καλοσυγυρατῇ, κόβει πέδε χιλιάδες.

Στ. 36. Ποῦ σ', ἀδερφέ μου Κωσταδῆ καὶ σὺ ἀδερφέ μου Γιάννη;

4

Μιὰ Κυριακή, μιὰ Πασχαλιά.

Μιὰ Κυριακή, μιὰ Πασχαλιὰ καὶ μιὰ καλὴν ἡμέρα
θυμήθηκα τὰ νιᾶτα μου καὶ τὴ bαλληκαριά μου
καὶ κάτσα καὶ τραγούδησα στῆς φυλακῆς τὴ bόρτα·
«Καὶ λεφτοκάρυα φύτεψα καὶ λευτεριὰ δὲν εἶδα,
τριοῦ μεροῦ γαbρούτσικος, δώδεκα χρόνια σκλάβος.
Σήμερα τὴ γυναῖκα μου ἄλλος τήνε βλοειέται,
ἄλλος τὴ στεφανώνεται μὲ τὸ χρυσὸ στεφάνι.»
Βασιλοπούλα τ' ἄκουσε ἀπὸ τὸ παραθύρι.
«Ποιός εἶν' αὐτὸς ποὺ τραγουδεῖ στῆς φυλακῆς τὴ bόρτα,
νὰ τοῦ χαρίσω ἐννιὰ ἄλογα καὶ δέκα βιλαέτια;
—Δὲ θέλω 'γὼ ἐννιὰ ἄλογα, δὲν θέλω βιλαέτια,
μόν' θέλω νὰ λευτερωθῶ, νὰ πάω στὴ gαλή μου.»
. . . . . .
Στὸ δρόμο ὅπου πάγαινε, στὴ στράτα ποὺ πααίνει
βρίσκει καὶ τὸ bατέρα του, τ' ἀbέλια του κλαbεύει
«Πές μου, νὰ ζῇς, καλόγερε, τίνος εἶναι τ' ἀbέλια;
—Τῆς ἐρημιᾶς, τῆς σκοτεινιᾶς, τοῦ γυιοῦ μου τοῦ Γιαννάκη,
πού 'ταν τριοῦ μεροῦ γαbρός, δώδεκα χρόνους σκλάβος.
Σήμερα τὴ γυναῖκα του ἄλλος τήνε βλοειέται,
ἄλλος τὴ στεφανώνεται μὲ τὸ χρυσὸ στεφάνι.
—Πές μου, νὰ ζῇς, καλόγερε, φτάνω κ' ἐγὼ στὸ γάμο;
—Ἂν ἔχῃς μαῦρο γλήγορο, φτάνεις καὶ παραφτάνεις,
κι ἂν ἔχῃς μαῦρο κ' εἶν' ἀργός, στ' ἀποβλοήματά της.»
Ὥστου νὰ ποῦνε «ἔχε γειά», πῆγε σαράδα μίλια,
κι ὥστου νὰ ποῦνε «στὸ καλό», πῆγε σαράδα πέδε.
Στὸ δρόμο ὅπου πάγαινε, στὸ δρόμο ποὺ πααίνει,
βρίσκει καὶ τὴ μαννούλα του, τὰ ροῦχα του νὰ πλυαίνῃ.
«Πές μου, νὰ ζῇς, καλογριά, καὶ τίνος εἶν' τὰ ροῦχα;
—Τῆς ἐρημιᾶς, τῆς σκοτεινιᾶς, τοῦ γυιοῦ μου τοῦ Γιαννάκη,
πού 'ταν τριοῦ μεροῦ γαbρός, δώδεκα χρόνους σκλάβος.
Σήμερα τὴ γυναῖκα του ἄλλος τήνε βλοειέται,
ἄλλος τὴ στεφανώνεται μὲ τὸ χρυσὸ στεφάνι.
—Πές μου, νὰ ζῇς, καλογριά, φτάνω κ' ἐγὼ στὸ γάμο;
—Ἂν ἔχῃς μαῦρο γλήγορο, φτάνεις καὶ παραφτάνεις,
κι ἂν ἔχῃς μαῦρο κ' εἶν' ἀργός, στ' ἀποβλοήματά της.»
Ὥστου νὰ ποῦνε «ἔχε γειά», πῆγε σαράδα μίλια,
κι ὥστου νὰ ποῦνε «στὸ καλό», πῆγε σαράδα πέδε.

. . . . . .

«Ὁ μαῦρος μου χλιμίδρισε, τώρα καλός μου ἤρθε.
Σεῖς ζbεθεροὶ στὰ σπίτια σας, κουbάροι στὰ δικά σας,
κ' ἐγὼ πάγω μὲ τὸ Γιαννή, τὸ bρῶτο σαστικό μου.»

Στ. 16, 28. τῆς ἐρημιᾶς τῆς σκοτεινιᾶς. Πρβλ. σχετικὴ κατάρα: τοὺ ἔρμου κ' τοὺ σκουτνό (τὸ ἔρημο καὶ τὸ σκοτεινό). —Στ. 38 ζbεθεροὶ=συμπέθεροι. —Στ. 39 σαστικὸς=ἀρραbωνιαστικός.

5

Ἕνα μικρὸ Τουρκόπουλο.

Ἕνα μικρὸ Τουρκόπουλο, τοῦ βασιλιᾶ κοπέλι,
μιὰ Ρωμιοπούλ' ἀγάπησε καὶ κείνη δὲ dὸν θέλει.
Ρίχνει τὰ ὄρη πίσω της καὶ τὰ βουνὰ bροστά της,
κ' ἡ μοῖρα της τὴν ἔβγαλε στ' Ἄι Γιωργιοῦ τὴ bόρτα.
«Ἀΐ μου Γιώργη ἀφέdη μου καὶ γριβοκαβαλλάρη,
αὐτὴν τὴν ὥρα κρύψε με 'π' τὰ τούρκικα τὰ χέρια,
νὰ σ' φέρ' ἁμάξα τὸ κερὶ κι ἁμάξα τὸ λιβάνι
καὶ μὲ τὴ gαραβόbαρκα νὰ κουbαλῶ τὸ λάδι.»
Ἄνοιξε τ' ἅγιο μάρμαρο καὶ κρύφτηκεν ἡ κόρη.
Νὰ καὶ ὁ Τοῦρκος πιὸ κοdὰ στ' Ἄι Γιωργιοῦ τὴ bόρτα.
«Ἀΐ μου Γιώργη ἀφέdη μου καὶ γριβοκαβαλλάρη,
τὴ gόρη ποὺ μοῦ ἔκρυψες νὰ μοῦ τὴν φανερώσῃς,
νὰ bαφτιστῶ στὴ μνήμη σου, νὰ πῶ καὶ τ' ὄνομά σου,
νὰ σφάξω καὶ στὴ μνήμη σου τριοῦ χρονοῦ bαμάλι».
Ἄνοιξε τ' ἅγιο μάρμαρο καὶ bγαίν' ἡ κόρη ὄξω.
«Ἄφσε με, Τοῦρκο, ἀπ' τὰ μαλλιὰ καὶ πιάσε μ' ἀπ' τὸ χέρι,
ἂν εἶναι θέλημα Θεοῦ, γιὰ νὰ γενοῦμε ταῖρι.»
Ἀΐ μου Γιώργη ἀφέdη μου τὰ τάματα πιστεύεις
καὶ παραδίνεις χριστιανὴ στὰ τούρκικα τὰ χέρια;
Δὲν εἶdα ἄλλο δίγνωμο ὡσὰν dὸν Ἄι Γιώργη,
νὰ παραδίνῃ τοὺς Ρωμιοὺς στὰ τούρκικα τὰ χέρια.

Στ. 19. τάματα, ἑν. τάμα=τάξιμο. Σύμφωνα μὲ ἄλλη Σκιαθίτικη παραλλαγὴ τὸ ᾄσμα αὐτὸ λέγεται ὡς ἑξῆς:

Σαράda πέds κάτεργα κ' ἑξῆda bυὸ γαλόνια
οὐδὲ στὴ bόλι ἀράξανε, οὐδὲ στὴ Σαλονίκη,
μόν' πήγανε κι ἀράξανε στ' Ἄϊ Γιωργιοῦ τὴ bόρτα.
Bγῆκαν οἱ ναῦτες γιὰ νερὸ κ' οἱ μάγειροι γιὰ ξύλα
καὶ τὰ μικρὰ Τουρκόπουλα bγῆκαν νὰ σιργιανίσουν.
Κοράσο ἀπαdήσανε μέσα στὸ σταυροbρόμο.
Κ' ἡ κόρ' ἀπὸ τὸ φόbο της κι ἀπὸ τὴν ἐdροπή της,

παίρνει τὰ πασμακάκια της στὸν Ἅϊ Γιώργη τρέχει.
«Ἅϊ μου Γιώργη ἀφέδη μου, κρύψε με τὸ κοράσο.»
Ἀνοίξαν τ' ἁγιομάρμαρα καὶ κρύφκε τὸ κοράσο.
Τρέξαν οἱ Τοῦρκοι ἀπὸ στεριὰ κ' οἱ Τοῦρκοι ἀπὸ πελάου,
γονατιστοὶ τὸν bροσκυνοῦν καὶ δῶρα τοῦ χαρίζουν.

Ἔπειτα ἀκολουθοῦν 10 στίχοι ἀπὸ τὴ πρώτη παραλλαγή, ἀπὸ τὸν 11ο στίχο της ἕως καὶ τὸν 20ο, κατόπιν δ' ἀκολουθοῦν οἱ ἑπόμενοι τρεῖς:

Ἀνοίξαν τ' ἁγιομάρμαρα καὶ κρύφκε τὸ κοράσο.
Γονατιστοὶ τὸν bροσκυνοῦν καὶ δῶρα τοῦ χαρίζουν.
«Ἅϊ μου Γιώργη ἀφέδη μου, δεῖξε μας τὸ κοράσο.»

6

Χήρα νύγιὸν ἐγέννησε.

Χήρα νύγιὸν ἐγέννησε ἄξο καὶ παλληκάρι.
Στὶς τρεῖς νερὸ νεγύρεψε, τς τέσσερες γιὰ νὰ φάγῃ,
στὶς ἕξι νέκαυκήστηκε, κανένα δὲ φοβᾶται,
οὐδὲ τῆς Χιὸς τὰ κάτεργα, οὐδὲ τῆς Μυτιλήνης.
Σὰ d' ἄκουσε ὁ βασιλιᾶς, πολὺ τοῦ κακοφάνη.
Στέλνει Ρωμιοὺς ἀπὸ στεριά, Τούρκους ἀπὸ πελάου.
Στὸ δρόμο ποὺ πααίνανε, στὸ δρόμο ποὺ πααῖνε,
τὸ Θιὸ περικαλούσανε, τὸ Θιὸ περικαλοῦνε.
«Θέ μ', νά bρουμε τὸ Gωσταδῆ στὴ gλίνη νὰ κοιμᾶται,
καὶ τὸ κακό του τὸ σκυλλὶ στὴν ἄλυσο δεμένο,
καὶ τὸ σπαθί του στὸ σπαθᾶ κι ὁ μαῦρος του στὴ gλίνη.»
Καθὼς περικαλούσανε, ἔτσι πῆγαν καὶ bρῆκαν.
Πιάσαν ράψαν τὰ μάτια του μ' ἐννιὰ κάτια μετάξι,
δέσανε καὶ τὶς πλάτες του ἐννιὰ κάτι' ἁλυσίδες.
«Σήκω, σήκω, κῦρ Κωσταδῆ, σήκω σὲ θέλει ἀφέδης.»
Κι ὁ Κωσταδῆς τὶς μίλησε κι ὁ Κωσταδῆς τὶς λέει·
«Ὅπου θέλετε, σύρτε με· στὴν ἀγαπῶ μὴ bᾶτε.»
Αὐτοῖνοι στὸ γινάτι του στὴν ἀγαπῶ τὸν bᾶνε.
Ἀγάπη του ἀγνάδευε ἀπ' τὸ ψηλὸ παλάτι.
«Δὲ σοῦ 'πα γώ, κῦρ Κωσταδῆ, νὰ μὴ bολυοκαυκειέσαι,
γιατ' ἔχει ὁ βασιλιᾶς πουλιὰ καὶ στέλνει καὶ σὲ πιάνουν.»
Σὰ d' ἄκουσε ὁ Κωσταδῆς πολὺ τοῦ κακοφάνη.
Τινάζει μιὰ τὰ μάτια του, κόβεται τὸ μετάξι,
τινάζει καὶ τὶς πλάτες του, κόβει τὶς ἁλυσίδες·
καὶ μὲ τ' ἁλ'σιδοκόμματα οὖλοι bροστὰ τὶς βάζει.

Στ. 13, 14. κάτια, λέγονται συνήθως ἔbουλα (ἔμπολα) καὶ εἶναι τὰ ἁπλᾶ νήματα, ποὺ ἑνώνονται καὶ στρίβονται, γιὰ νὰ ἀποτελέσουν ὅλα μαζὶ τὴν κλωστή, ποὺ μ' αὐτὸ τὸν τρόπο ἀποτελεῖται ἀπὸ δυό ἢ ἀπὸ τρία ἢ καὶ περισσότερα ἔμπολα.

Ἄλλη σκιαθίτικη παραλλαγὴ τοῦ ᾄσματος εἶναι ἡ ἑπομένη:

Καλόγρια ἐγέννησε παιδὶ ἀδρειωμένο.
Στὸ μῆνα βγαίνει μὲ σπαθί, στὸ χρόνο μὲ χαδζάρι,
στὸ χρόνο, στὸν ἀδίχρονο βγαίνει μὲ τὸ τουφέκι.
«Γιὰ κάτσε κάτω, Κωσταδῆ, πού 'σαι καὶ παλληκάρι,
νὰ μὴ δὸ μάθ' ὁ βασιλιᾶς καὶ στείλῃ καὶ σὲ πάρῃ.
—Ἐγὼ, μάννα μ', τὸ βασιλιᾶ γάϊδαρο τόνε κάνω,
γιὰ νὰ καθήσ' ἀπάνω του, στ' ἀβέλι γιὰ νὰ πάγω.»
Κι ὁ βασιλιᾶς σὰ δ' ἄκουσε, πολὺ τοῦ κακοφάνη.
Βαίνει δελάλη στὰ χωριά, δελάλη μέσ' στὶς χῶρες.
«Ποιός εἶν' ἄξος καὶ δυνατὸς τὸ Gωσταδῆ νὰ φέρῃ;»
Ἕνα μικρὸ Τουρκόπουλο τοῦ βασιλιᾶ σκλαβάκι
«Ἐγὼ μ' ἄξος καὶ δυνατὸς τὸ Gωσταδῆ νὰ φέρω.
Δός μου τοὺς χίλιους 'πὸ bροστὰ καὶ δυὸ χιλιάδες πίσω
καὶ δυὸ χιλιάδες στὰ πλευρά, σωστὲς πέδε χιλιάδες.»
Στὸ δρόμο νὅπου πήγαινε, τὸ Θιὸ παρακαλοῦσε'
«Θέ μου, νὰ δρῶ τὸ Gωσταδῆ στὴ gλίνη νὰ κοιμᾶται,
νά 'χῃ τὸ μουrgολόσκυλλο στὸ bράτσο του δεμένο,
νά 'χῃ τὸ τουφεκάκι του στὸ douφεκτσῆ δοσμένο.»
Ὅπως ἐπερικάλαγε, ἔτσι πῆγε καὶ δρῆκε.
«Μάννα μ', ψωμί, μάννα μ', φαΐ, νὰ φᾶν τὰ παλληκάρια.
—Ἐμεῖς ἐδῶ δὲν ἤρθαμε νὰ φᾶμε καὶ νὰ πιοῦμε.
Μᾶς ἔστειλεν ὁ βασιλιᾶς δεμένο νὰ σὲ πᾶμε.
—Γιὰ ράψτε τὰ ματάκια μου μὲ τρίκλωνο μεταξί,
γιὰ δέστε τὰ χεράκια μου μὲ τρίκλωνη ἁλυσίδα,
γιὰ δέστε τὴ μεσίτσα μου μ' ἕνα βαρὺ λιθάρι.
Νὰ μή με ἀπεράσετε π' τῆς ἀγαπῶς τὴ bόρτα.»
Κι αὐτοὶ τὸν ἐπεράσανε π' τῆς ἀγαπῶς τή bόρτα.
«Κρῖμα σ' ἐσένα, Κωσταδῆ, πού 'σαι καὶ παλληκάρι,
πού ἔστειλε ὁ βασιλιᾶς δεμένο νὰ σὲ πάρῃ.»
Τανάει τὰ ματάκια του, κόβεται τὸ μεταξί,
τανάει τὰ χεράκια του, κόβει τὴν ἁλυσίδα,
τανάει τὴ μεσίτσα του, πέφτει καὶ τὸ λιθάρι.
Κόβει τοὺς χίλιους 'πὸ bροστά, τὶς δυὸ χιλιάδες πίσω
καὶ δυὸ χιλιάδες στὰ πλευρά, σωστὲς πέδε χιλιάδες.

7

Βασιλοπούλ' ἀρμάτωσε.

Βασιλοπούλ' ἀρμάτωσε ὁλόχρυση γαλιότα.
Βαίνει κατάρτια bρούdζινα κι ἀδένες ἀτσαλένιες,
βαίνει παγνιὰ μεταξωτὰ καὶ ξάρτια συρματένια,
βαίνει καὶ τὰ γαυτόπουλα ὅλο παλληκαράκια.
Τοῦ Ρήγα γιὸς τὴ gυνηγάει μὲ δυὸ μὲ τρεῖς φεργάδες.
«Κόρη μ', γιὰ δός μου φίλημα καὶ πᾶρε τὴ ψυχή μου.
—Ἔλα κι ἂς πολεμήσουμε, κι ὅποιος νικήσ', ἂς πάρῃ.»

Ἐκαμ' ὁ Θιὸς καὶ νίκησε καὶ σκλάβο τὸν ἐπῆρε
καὶ στὸ κουπὶ τὸν ἔρριξε νὰ κάμῃ τρία χρόνια.
Καὶ πάλι τὸν λυπήθηκε ἡ κόρη καὶ τοῦ λέγει·
«Τράβα, ψηλέ μ', τράβα, λιγνέ μ', τράβα, καμαραφρύδη μ',
τράβα νὰ βγοῦμε σὲ στεριά, νὰ βγοῦμε σὲ λιμάνι,
νὰ πᾶν οἱ ναῦτες γιὰ νερὸ κι ὁ μάγειρας γιὰ ξύλα,
γιὰ νὰ χορτάσ' ὁ νιὸς φιλὶ κ' ἡ κόρη τὰ παιγνίδια.»

Στ. 11. Ἄλλως: τράβ', ὄμορφε τοῦ κόσμου.
Στ. 14. Ἄλλως: νὰ πᾶνε κ' οἱ καπετανοὶ γιὰ μάτια καὶ γιὰ φρύδια.

8

Κόρη ξανθὴ στολίζεται.

Κόρη ξανθὴ στολίζεται καὶ στὸ βουν' ἀνεβαίνει.
Τὸν ἥσκιον ἥσκιο περπατεῖ, τὰ δέδρα δέδρα πάει,
μὴ δὴν χλωμιάνῃ ὁ κορνιαχτός, μὴ δὴν μαυρίσ' ὁ ἥλιος.
Σέρνουν τὰ ροῦχα της δροσὰ καὶ τὰ μαλλιά της πάχνη,
σέρνουν τὰ κουδουράκια της τὰ φύλλ' ἀπὸ τὰ δέδρα.
Τοῦ Ρήγα γυιὸς 'ν ἀγνάδησε μέσα στὸ σταυροδρόμι.
«Κόρη μ', γιὰ δός μου φίλημα καὶ πᾶρε τὴ ψυχή μου.
—Καὶ τί καδήρισσα εἶμ' ἐγώ, ἀδρὸς ψυχὴ νὰ πάρω,
νὰ μὲ φωνάζ' ἡ μάννα σου τοῦ Χάρου παραδότη,
ἀποὺ παράδωσες ψυχὴ τοῦ Χάρου καὶ τὴ bῆρε;
Σὰ θέλῃς μὲ στοιχήματα ἄδρα γιὰ νὰ σὲ πάρω,
δύνεσαι, ῥήγα μ', δύνεσαι αὐγὰ νὰ δεματιάσῃς,
δύνεσαι καὶ στὸ bάλιουρα κατάσαρκα ν' ἀνέbῃς,
δύνεσαι καὶ στὴ θάλασσα ἁλῶνι νὰ στεριώσῃς,
νά 'ναι τ' ἁλῶνι bρούdζινο καὶ τ' ἄλογ' ἀσημένιο,
οὔτε τ' ἁλῶνι νὰ bραχῇ, οὔτε λουbὶ ἀπ' τὸ στάρι;
—Δύνομαι, κόρη μ', δύνομαι αὐγὰ νὰ δεματιάσω,
δύνομαι καὶ στὸ bάλιουρα κατάσαρκα ν' ἀνέbω,
δύνομαι καὶ στὴ θάλασα ἁλῶνι νὰ στεριώσω,
νά 'ναι τ' ἁλῶνι bρούdζινο καὶ τ' ἄλογ' ἀσημένιο,
οὔτε τ' ἁλῶνι νὰ bραχῇ, οὔτε λουbὶ ἀπ' τὸ στάρι.»

9

Ποιός εἶιδε ἥλιο ἀποβραδύ.

Ποιός εἶιδε ἥλιο ἀποβραδὺ κι ἄστρι τὸ μεσημέρι,
ποιός εἶιδε κόρη λεύτερη στὰ κλέφτικα dυμένη,

νά 'χη ἀσημένια τ' ἄρματα καὶ ἄσημες πιστόλες ;
Τὸ 'Ελενάκι τὸ μικρό, τὸ Μικροελενάκι,
σαράδα χρόνους ἔκαμε στοὺς κλέφτες καπετάνιος.
Μιὰ Κυριακὴ καὶ μιὰ Λαβρή, μιὰ πίσημην ἡμέρα
οἱ κλέφτες κάναν συνοριά, νὰ ρίξουν τὸ λιθάρι.
Κ' ἡ κόρ' ἀπὸ τὸ ζόρι της κι ἀπὸ τὴν ἐδροπή της
ἔσπασε τ' ἀργυρόκουbo, φάνηκε τὸ δυζί της.
"Ενας τὸ λέει γιὰ μάλαμα κι ἄλλος τὸ λέει ἀσῆμι
κ' ἕνα μικρὸ κλεφτόπουλο στέκεται καὶ γελάει.
«Τ' ἔχεις, βρὲ πούστη, καὶ γελᾷς καὶ χαbηλοκοιτάζεις;
—Εἶδα τὸν ἥλιο κ' ἔστραψε καὶ τὸ φεgάρι bγῆκε,
εἶδα καὶ τ' ἄσπρο σου δυζὶ κι ὁ νοῦς μου ἐτρελλάθη.
—Σῶπα, βρὲ πούστη, μὴ dὸ λὲς καὶ μὴ dὸ ξεστομίζῃς,
ἐγὼ σὲ παίρνω ψυχογυιὸ καὶ παίζεις τὸ bουζοῦκι.
—Γὼ ψυχογυιὸς δὲ γίνομαι, νὰ παίζω τὸ bουζοῦκι'
ἂν θέλῃς ἄdρα πᾶρε με, γυναῖκα νὰ σὲ πάρω.»

Στ. 3. Ἄλλως: νά 'χη ἀσημένια τ' ἄρματα, κουbιὰ μαλαματένια.

Στ. 7, 8. Ἄλλως: ἠθέλησε ἡ κλεφτουριὰ νὰ παίξῃ τὴ gιθάρα.
'Εκεῖ γλυκὰ ποὺ τὸ παιζε, γλυκὰ ποὺ τραγουδοῦσε,

Στ. 10, 11. Ἄλλως: Κανεὶς δὲ dὸ στοχάστηκε, κανένας δὲ dὸ εἶδε.
Μόν' 'να μικρὸ κλεφτόπουλο.

Στ. 11. Σύμφωνα μὲ ἄλλη παραλλαγὴ μετὰ τὸν στ. 10 λέγονται μόνον οἱ ἑπόμενοι τέσσερες:

Κ' ἕνα μικρὸ κλεφτόπουλο ἐκεῖνος τὸ γνωρίζει.
«Αὐτὸ δὲν εἶναι μάλαμα, αὐτὸ δὲν εἶν' ἀσῆμι,
μόν' εἶναι κοριτσιοῦ δυζί, τῆς πρώτης μ' ἀξαδέρφης.
—Γιὰ σκάσε, βρὲ κλεφτόπουλο, γιατί νὰ μαρτυρήσῃς;»

Στ. 12. Ἄλλως: Τ' ἔχεις, βρὲ κλέφτη. — Στ. 15. Ἄλλως: Σῶπα, βρὲ κλέφτη.

Στ. 16. Ἀντὶ τῶν τριῶν τελευταίων στίχων λέγονται ἄλλως οἱ ἑπόμενοι δύο:

Βγαίνει τὸ ἀσημόσπαθο 'πὸ τ' ἀργυρὸ κοdάρι,
ἐbρός, παιδιά μου, τό 'βαλε καὶ παίρνει τὸ κεφάλι.

10

Ποιός εἶδε τέθοια λυγερή.

Ποιός εἶδε τέθοια λυγερὴ καὶ τέθοια πάδια κόρη,
στοὺς οὐρανοὺς νὰ διάζεται, στὰ νέφη νὰ τυλίγῃ
καὶ στὸν ἀφρὸ τῆς θάλασσας νὰ σταίνῃ τ' ἀργαλειό της;
Ἔχει ἀσημένιον ἀργαλειὸ καὶ φιλdισένιο χτένι,
σαράδα δυὸ πατήματα, bδομῆda δυὸ σαΐτες.
Παρασκευΐτσα τό 'bανε, Σαbbάτο τὸ ξυφαίνει,

τὴ Gυριακὴ στολίστηκε, στὸ πανηγύρι πάει.
Νὄσοινοι κι ἃ dὴν εἶδανε, οὖλοι τὰ φέσα γύραν.
Κ' ἕνα μικρὸ ρηγόπουλο τὸ φέσι του δὲ γέρνει.
Παίρνει τὰ μάτια κλάμενα καὶ τὴ gαρδιὰ καμένη,
φεύγει πάει στὴ μάννα του, πάει στὴν ἀδερφή του.
«Μάννα μ', τὸ θάμα πού εἶδα γὼ σ' αὐτὸ τὸ πανηγύρι!
Μάννα μ', σὲ γάμους ἔλαχα, μάννα μ', σὲ πανηγύρια,
μάννα μ', σ' ἀργυροτράπεζα, ποὺ τρώγαν τὰ κοράσα.
Σὰ γύρισα κι ἀκοίταξα μιανῆς κόρης ἀχεῖλι,
σὰ dὲ dὴ πάρω, χάνομαι, σὰ dὲ dὴ διῶ, πεθαίνω,
σὰ dὲ dὴ σφιχταgαλιαστῶ, τὴ γῆς σκίζω καὶ baίνω.
—Γυιέ μου, κι ἂν εἶν' ἀρχόdισσα,γυναῖκα νὰ τὴ bάργῃς,
κι ἂν εἶναι καὶ πολὺ φτωχειά, γυναῖκα μὴ dὴ bάργῃς.
—Μάννα μ', τὸ ποδοῦρι της τὸ Κάστρο ἀγοράζει,
νὄχι τὸ Κάστρο μοναχά, μόνε κι ὅ,τ' ἔχει μέσα.
—Γυναίκεια ζῶσε τὸ σπαθί, γυναίκεια καβαλλίκα,
σῦρε καὶ καταπάτησε ποῦθ' εἶν' τὰ γονικά της,
'πὸ ποῦθ' εἶναι τὰ σπίτια της, 'πὸ ποῦ 'ν' τ' ἀχοdικά της.
—Μάννα μ', καὶ καταπάτησα, μάννα μ', πῆγα καὶ εἶδα.»
Προξενητάδες θάνανε οὖλο τὸ βιλαέτι.
Σαράdα μέρες κάμανε 'ν ἀσκάλα ν' ἀνεβοῦνε,
κι ἄλλες σαράdα τέσσερες τὴ λυγερὴ νὰ θροῦνε.
Πήγανε καὶ τὴν εὕρηκαν κ' ἤτανε καθισμένη
σὲ χρυσοπράσινο θρονί, κ' ἤταν ἀκουbισμένη.
Τοὺς προξενῆτες διώξανε, τοὺς μαθητάδες δεῖραν,
τὴ λυγερὴ δὲ δώσανε.

Σὲ ἄλλη παραλλαγὴ ἀντὶ τῶν 5 στίχων, ἀπὸ τοῦ 22ου ἕως καὶ τοῦ 26ου, λέγονται μόνον οἱ ἑπόμενοι τρεῖς :

«Γυιέ μου, σῦρε κι ἀρώτησε ποῦθ' εἶν' τὰ γονικά της.
—Μάννα μ', ἐγὼ ἀρώτησα ποῦθ' εἶν' τὰ γονικά της.»
Στέλνει σαράda πρόξενοι, σαράda προξενῆτες.

Ἄλλη παραλλαγὴ τοῦ ᾄσματος, ποὺ τραγουδιέται σὲ διαφορετικὴ μελῳδία, εἶναι ἡ ἑπομένη.

Χορὸς καλαματιανός.

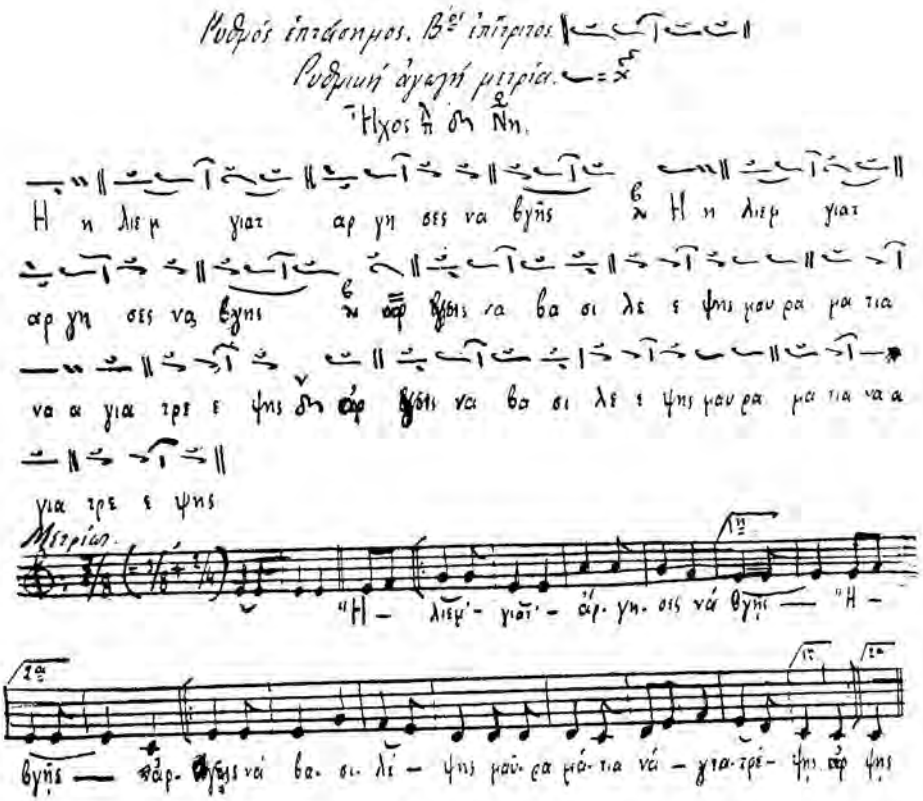

«Ἤλιε μ᾽, γιατ᾽ ἄργησες νὰ βγῇς, ἀργεῖς νὰ βασιλέψῃς;
μαῦρα μάτια νὰ γιατρέψῃς:
Ἤλιε, μὲ ποιόνε μάλωσες καὶ εἶσαι βουρκωμένος;
καὶ εἶσαι βουρκωμένος;
Ἤλιε, μὲ τ᾽ ἄστρι μάλωσες, ἥλιε, μὲ τὸ φεγάρι;
Χάιδω μου, ποιός θὰ σὲ πάρῃ;
Μήπως μὲ τὸν Αὐγερινό, ποὺ βγαίνει δυὸ ὧρες νύχτα;
Σὲ bέρδεψα στὰ δίχτυα.
—Οὔτε μὲ τ᾽ ἄστρι μάλωσα, οὔτε μὲ τὸ φεγάρι,
Χάιδω μου, ποιός θὰ σὲ πάρῃ;
οὔτε μὲ τὸν Αὐγερινό, ποὺ βγαίνει δυὸ ὧρες νύχτα.
Σὲ bέρδεψα στὰ δίχτυα
Μόνο μιὰ κόρη ποὺ εἶδα ᾽γὼ στὸν ἀργαλειὸ καὶ φαίνει.
Χάιδω μου, χαϊδεμένη.

Παρασκευὴ τὸ μίτωσε, Σάββατο τὸ ξυφαίνει,
Χάιδω μου χαϊδεμένη.
τὴ Gυριακὴ τὸ φόρεσε, πάει στὸ πανηγύρι.
Μάλαμά 'ταν καὶ ζαφεῖρι.
"Οσοι καὶ ἂν δὴν εἶδανε, οὔλοι τὰ φέσα γέργουν
κι οὔλοι τὰ παραστραβαίνουν.
Μόν' 'να μικρὸ Ρηγόπουλο τὸ φέσι του δὲ γέρνει,
κι οὔτε τὸ παραστραβαίνει.
Τρέχει πάει στὴ μάννα του τὰ μάτια bουρκωμένος,
τὰ μάτια bουρκωμένος.
Κ' ἡ μάννα του τὸν ἀρωτᾷ κ' ἡ μάννα του τοῦ λέει,
κ' ἡ μάννα του τοῦ λέει·
«Γυιέ μου, μὲ ποιόνε μάλωσες καὶ εἶσαι bουρκωμένος,
καὶ εἶσαι bουρκωμένος;
—Μάννα μ', μιὰ κόρη πού εἶδα 'γὼ κάτω στὸ πανηγύρι!
Μάλαμά 'ταν καὶ ζαφεῖρι.
Μάννα μου, νὰ τὴ φίλαγα, γυναῖκα νὰ τὴ bάρω,
μὲ παπᾶ καὶ μὲ koubάρο.
Καὶ ἂς τὴ ξαναφίλαγα, γυναῖκα νὰ τὴ bάρω,
μὲ παπᾶ καὶ μὲ koubάρο.
—Γυιέ μου, ἂν εἶν' ἀρχόdισσα, γυναῖκα νὰ τὴ bάρῃς,
γυναῖκα νὰ τὴ bάρῃς.
Κι ἂν εἶναι καὶ πολὺ φτωχειά, δοῦλα σου νὰ τὴ bάρῃς,
δοῦλα σου νὰ τὴ bάρῃς.
«Μάννα μ', τὸ ποδοῦρι της τὸ Κάστρο ξαγοράζει,
τὸ Κάστρο ξαγοράζει.
"Οχι τὸ Κάστρο μοναχά, μόνο κι ὅ,τ' ἔχει μέσα,
μόνο κι ὅ,τ' ἔχει μέσα.

Ἡ δευτέρα αὐτὴ παραλλαγὴ τοῦ ἄσματος ἐφαρμόζεται καὶ στὴ μελῳδία τοῦ: Λουδί πιπέρι ἔσπερνε (Βλ. τραγούδια τῆς ἀγάπης, Ε'. 5). Χρησιμοποιεῖται ὅμως μὲ τὴ μελῳδία αὐτή, ὅπως καὶ μὲ τὴν ἀνωτέρω, στὶς διασκεδάσεις τῶν 'Απόκρεω.

β'. Παραλογές.

1

Ἡ Καμάρα.

Τὸ τραγοῦδι τῆς *Καμάρας* τραγουδειέται σὲ εἰδικὸ σκιαθίτικο χορό, ποὺ κι αὐτὸς πῆρε τὸ ὄνομα τοῦ τραγουδιοῦ καὶ λέγεται καμάρα. Εἶναι δὲ ἀρκετὰ περίεργος, πρὸ πάντων γιὰ τὴν ἰδιορρυθμία, ποὺ συμπλέκουν τὰ χέρια τους οἱ χορευτές. Στὰ παλαιότερα χρόνια ἡ καμάρα ἦταν ὁ προσφιλέστερος χορὸς γιὰ τὶς γυναῖκες, ποὺ μὲ μεγάλη χάρι τὸν χόρευαν ντυμένες τὰ χρυσᾶ *ποδοῦρια* τους καὶ τὶς χρυσοκεντημένες *κοντοῦρες* τους καὶ τὰ κάτασπρα καὶ σὰν ἀράχνη λεπτὰ *ἀλέμια* τους στὶς ἑορτὲς τοῦ Πάσχα, καὶ πρὸ πάντων ὕστερα ἀπὸ τὴ *δεύτερη Ἀνάστασι*, καὶ στὴν ἑορτὴ τοῦ Ἁγίου Γεωργίου. Ὁ χορὸς γινόταν ἀπάνω στὴν *ταράτσα* τοῦ Κάστρου, τότε ποὺ οἱ Σκιαθῖτες κατοικοῦσαν ἐκεῖ· καὶ ὅταν πλέον κατέβηκαν ἀπὸ τὸ Κάστρο καὶ ἔκτισαν τὴ νέα κωμόπολί μας, χόρευαν τὴν καμάρα στ' *ἁλώνια*, καὶ ἀργότερα στὴν πλατεῖα τῆς Ἁγίας Τριάδος, ἀμέσως ὕστερα ἀπὸ τὸν ἑσπερινὸ τῆς δευτέρας Ἀναστάσεως, ποὺ ἐκεῖ ἔξω στὸ ὕπαιθρο τὸν ἔψαλλαν καὶ οἱ δυὸ ἐνορίες τοῦ νησιοῦ μας ἑνωμένες καὶ ἀδελφωμένες. Ἐκτὸς ὅμως τοῦ δημοσίου αὐτοῦ χοροῦ τῆς καμάρας σὲ διάφορα σπίτια μαζεύονταν τὰ κορίτσια τῆς γειτονιᾶς μὲ τὰ κατάλευκα καὶ *βολτιασμένα κωλοβόλια* τους καὶ τὰ λεπτοκεντημένα *κρεμίζα* ἢ ἄλκα ἢ *μπουριτζένια* ὑποκάμισά τους μὲ τὰ πλατιὰ μανίκια καὶ ἔστηναν τὸ χαριτωμένο χορὸ τῆς καμάρας.

Κάθε στίχος τοῦ τραγουδιοῦ τραγουδειέται μὲ τὴν ἴδια μελῳδία, δηλαδὴ δὲ τὶς ἴδιες ἐπαναλήψεις καὶ μὲ τσάκισμα. Γιὰ τσακίσματα χρησιμοποιοῦνται δίστιχα ἐπαινετικὰ ἢ τῆς ἀγάπης, ὁμοιόμετρα μὲ τὸ τονισμένο.

Ὅμοια μὲ τὴ μελῳδία τῆς *καμάρας* τραγουδειῶνται καὶ ὅλα τὰ δεκαπεντασύλλαβα ἀκριτικά, ἐρωτικά, ἱστορικὰ τραγούδια, οἱ παραλογὲς καὶ οἱ ρίμες, ὅταν αὐτὰ χρησιμοποιοῦνται στὶς ἑορτὲς τοῦ Πάσχα καὶ τοῦ Ἁγίου Γεωργίου στὸ χορὸ τῆς καμάρας. Ὅταν ὅμως τὰ ἴδια τραγούδια χρησιμοποιοῦνται στὶς διασκεδάσεις τῶν Ἀπόκρεω, στοὺς ἀποκριάτικους καὶ συρτοὺς χορούς, τραγουδειῶνται σύμφωνα μὲ τὶς μελῳδίες τῶν: Μηλίτσα πού 'σαι στὸ gremnὸ, Νύχτα 'ταν ποὺ φιλειόμαστε (ἐρωτικά), Ὁ Γιάννος καὶ ἡ Μαρουδιὼ (βλ. κατωτέρω παραλογὲς) καὶ Γιὰ σφογραστῆτε νὰ σᾶς πῶ (βλ. ἀποκριάτικα).

Χορὸς Σκιαθίτικος.

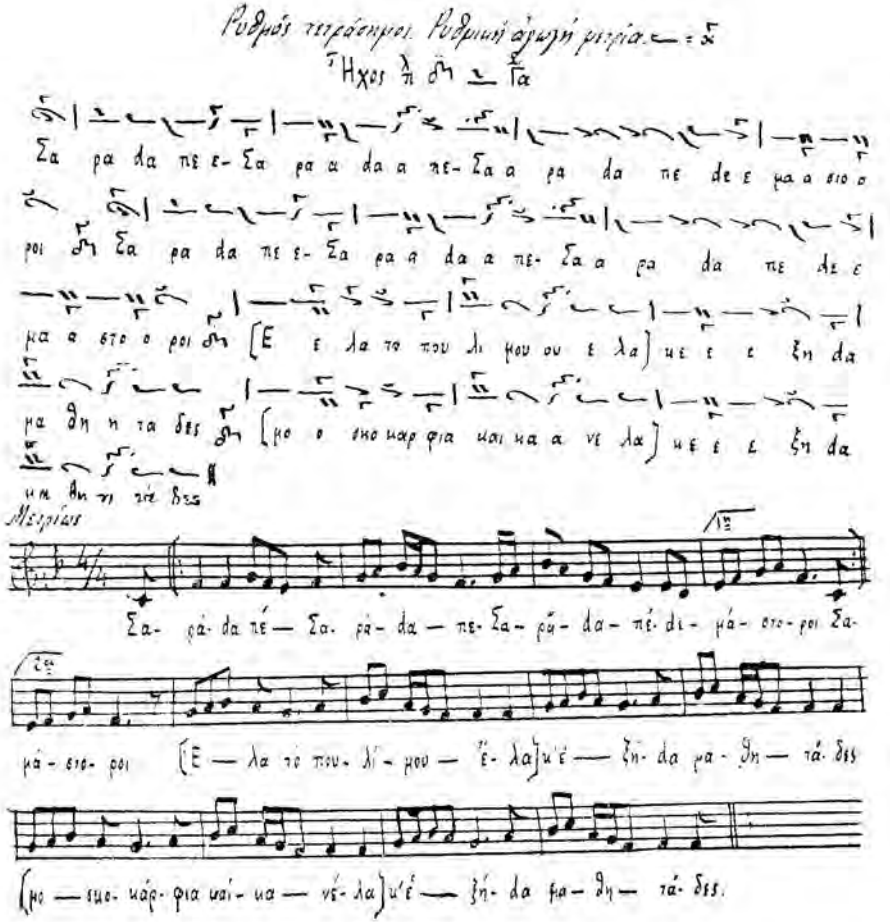

Σαράδα πέδε μάστοροι κ᾽ ἑξῆδα μαθητάδες
καμάρα χτίζουν στὸ γιαλό, καμάρα δὲ στεριώνει.
Ὁλημερήτσα χτίζανε κι ἀποβραδὺ χαλνοῦσε.
Πουλάκι πῆγε κ᾽ ἔκατσε δεξὰ ᾽πὸ τὴ γαμάρα.
Δὲ γελαϊδοῦσε σὰ bουλί, ἀνθρωπινά μιλάει·
«Σὰ δὲ στοιχειώσῃς ἄνθρωπο, καμάρα δὲ στεριώνει.
Οὔτε φτωχό, οὔτ᾽ ἀρφανό, οὔτε ξενοδιαβάτη,
μόνε τοῦ πρωτομάστορη τὴ bρώτη του γυναῖκα.»
Ὁ μάστορας σὰ d᾽ ἄκουσε, ἔπεσε καὶ λιγώθη.
Σταμνὶ νερὸ τοῦ ρίξανε δσο νὰ καταφέρῃ

Καὶ ὅταν ἐκατάφερε, τὸ μαθητή του στέλνει,
τὸ μαθητή του ἔστειλε νὰ πά' νὰ τήνε φέρῃ.
Στὸ δρόμο ὅπου πήγαινε, τὸ Θιὸ περικαλοῦσε·
«Χριστέ μ', νὰ βρῶ τὴν Ἀρετὴ τὸ gῆπο νὰ ποτίζῃ
καὶ νὰ φυτεύῃ bάλσαμο καὶ νὰ ποτίζῃ δυόσμο.»
Ὅπως ἐπερικάλαγε, ἔτσι πῆγε καὶ βρῆκε.
«Ἔλα, ἔλα, κῦρ Ἀρετή, ἔλα, σὲ θέλει ἀφέδης.
—Καὶ τί μὲ θέλει ὁ μάστορας καὶ τί μὲ θέλει ἀφέδης;
Καὶ σὰ μὲ θέλῃ γιὰ καλό, νὰ στολιστῶ νὰ ἔρθω,
καὶ σὰ μὲ θέλῃ γιὰ κακό, νὰ 'ρθῶ ὅπως μὲ βρῆκες.
—Καὶ γιὰ καλὸ καὶ γιὰ κακό, ἔλα ὅπως σε βρῆκα.»

. . . . . .

«Τί 'γ' τὸ κακὸ ποὺ γίνηκε σ' ἐμᾶς τὶς ἀδερφάδες.
Τρεῖς ἀδερφάδες ἤμαστε κι οὔλες στοιχειὰ μᾶς βάναν!
Τὴν Εὐδοκιὰ στὸ Δούρναbο, τὴ Μάρω στὸ γεφῦρι,
καὶ μένα τὴ gῦρ Ἀρετὴ σὲ τούτη τὴ gαμάρα.
Πὼς τρέμει τὸ κορμάκι μου, νὰ τρέμῃ κ' ἡ καμάρα!
Πὼς τρίζ' τὸ κοκκαλάκι μου, νὰ τρίζῃ κ' ἡ καμάρα!
Πὼς τρέχουν τὰ ματάκια μου, νὰ τρέχῃ κ' ἡ καμάρα!
Πὼς πέφτουν τὰ μαλλάκια μου, νὰ πέφτῃ κ' ἡ καμάρα!
Πὼς σκούζουν τὰ παιδάκια μου, νὰ σκούζῃ κ' ἡ καμάρα!»

Στ. 22. Ἄλλως: Πάλι κακὸ ποὺ πάθαμε ἐμεῖς οἱ ἀδερφάδες.

2

Μισεύ' ἀdρούλης κ' ἔφυγε.

Χορὸς ἀποκριάτικος.

Ρυθμὸς τετρόσημος. Ρυθμικὴ ἀγωγὴ μετρία.

Ἦχος λ ὄπ Νη

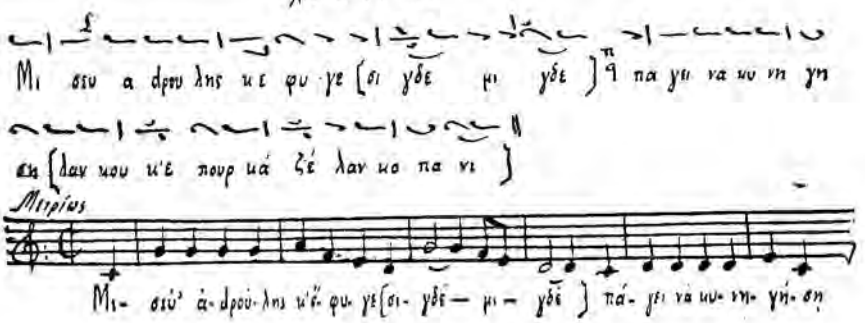

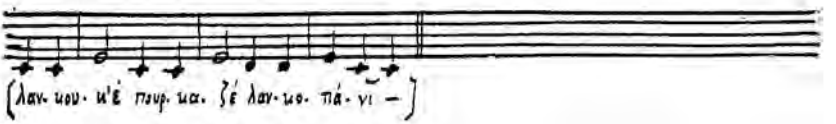

Μισεύ' 'Αδρούλης κ' ἔφυγε, πάει νὰ κυνηγήσῃ.
'Αφήνει γυιὸ στὰ γράμματα, διαβάζει τὰ ψαλτήρια.
Στὸ σπίτι, ὅπου πάγαινε, στὴ gάμαρα σὰ baίνει,
βρίσκει καὶ τὴ μαννούλα του μ' ἄλλον ἀgαλιασμένη.
«Ἔννοια σ' καὶ νά 'ρθ' ἀφέdης μου κι ἂ δέ σε μαρτυρήσω.
—Σκύλλε, τί εἶιδες, τί θὰ πῇς καὶ τί θὰ μαρτυρήσῃς;
—Καλά εἶδα gώ, καλὰ θὰ πῶ, καλὰ θὰ μαρτυρήσω.»
Μὲ μόσκο τὸ ξεπλάνεσε, στὴ gάμαρα τὸ πάει,
καὶ κεῖ τὸ πιάνει ἀπ' τὰ μαλλιὰ καὶ σὰν ἀρνὶ τὸ σφάζει,
σὰ μακελλάρης φυσικὸς κάθεται καὶ τὸ gδέρνει.
Παίρνει τὸ συκωτάκι του στὸ μάγειρα τὸ πάει.
Κι ὁ μάγειρας τὸ gνώρισε πὼς εἶν' ὁ Κωσταdάκης.
'Εννιὰ νερὰ τὸ ἔπλυνε καὶ ξεπλυμοὺς δὲν εἶχε.
Νὰ κι ὁ 'Αdρούλης κ' ἔρχεται ἀλάφια φορτωμένος·
φέρνει ἀλάφια ζωdανὰ κι ἀλάφια σκοτωμένα
κ' ἕνα μικρὸ λαφόπουλο φέρνει τοῦ Κωσταdάκη.
«Μαρὴ καὶ ποῦ 'ναι τὸ παιδί, καὶ ποῦ 'ν' ὁ Κωσταdάκης;
—Τώρα 'ταν δῶ, τωρά φυγε, τώρα πάλι θὰ νά 'ρθῃ.
Κάτσε νὰ φᾷς, κάτσε νὰ πχῇς, κάτσε νὰ γιοματίσῃς,
κι ὁ Κωσταdάκης στὸ σκολειό, στὸ dάσκαλο θὰ πάῃ.»
Φεύγει ἀπὸ τὸ σπίτι του, στὸ dάσκαλο πηγαίνει.
«Dάσκαλε, ποῦ 'ναι τὸ παιδί, καὶ ποῦ 'ν' ὁ Κωσταdάκης;
—Τρεῖς μέρες ἔχω νὰ τὸ ἰdῶ, τρία χρόνια μοῦ φανῆκαν,
τρία μαχαίρια dίκοπα μέσ' στὴ gαρdιά μου bῆκαν.»
«Μαρὴ καὶ ποῦ 'ναι τὸ παιδί, καὶ ποῦ 'ν' ὁ Κωσταdάκης;
—Τώρα 'ταν δῶ, τωρά 'φυγε, τώρα πάλι θὰ νά 'ρθῃ.
Κάτσε νὰ φᾷς, κάτσε νὰ πχῇς, κάτσε νὰ γιοματίσῃς.»
Κάτσε νὰ φάῃ, κάτσε νὰ πχῇ, κάτσε νὰ γιοματίσῃ,
τὸ συκωτάκι μίλησε μέσα νἀπὸ τὸ πιάτο·
«Ἂν εἶσαι Τοῦρκος, φάγε με, Ὀθραῖος, κάταπιέ με,
κι ἂν εἶσαι σὺ ἀφέdης μου, σκύψε καὶ φίλησέ με.»
«Σκύλλα, καὶ ποῦ 'ναι τὸ παιδί, καὶ ποῦ 'ν' ὁ Κωσταdάκης;
—Τώρα 'ταν δῶ, τωρά 'φυγε, τώρα πάλι θὰ νά 'ρθῃ.»
Καθὼς τὴ πιάνει ἀπ' τὰ μαλλιὰ καὶ σὰν ἀρνὶ τὴ σφάζει
καὶ πῆρε τὸ κεφάλι της, στὸ μυλωνᾶ τὸ πάγει.

«Μύλο μου, ἄλεσέ το μου αὐτὸ τὸ κεφαλάκι,
νὰ μὴ δὸ μάθουν κι ἄλλες νιὲς καὶ σφάζουν τὰ παιδιά τους.»

Σ η μ.— Στ. 19 καὶ 27. Τὸ κ ά τ σ ε στοὺς στίχους αὐτοὺς εἶναι προστακτικὴ= κάθησε. Στὸν στ. 28 ὅμως τὸ κ ά τ σ ε εἶναι γ'. πρόσωπο ὁριστικῆς ἀορίστου=ἐκάθησε. Σὲ κάθε στίχο κατόπιν ἀπὸ τὸ πρῶτο κῶλο παρεμβάλλονται αἱ λέξεις: σιγδὲ - μιγδέ, καὶ κατόπιν ἀπὸ τὸ δεύτερο κῶλο οἱ λέξεις: λανκουκὲ - πουρκαζὲ - λανκοπάνι.

3

Βρὲ Μανώλη, βρὲ λεβέντη.

Ρυθμὸς τετράσημος. Ρυθμικὴ ἀγωγὴ μετρία. ~=$\overset{\Gamma}{\text{X}}$.

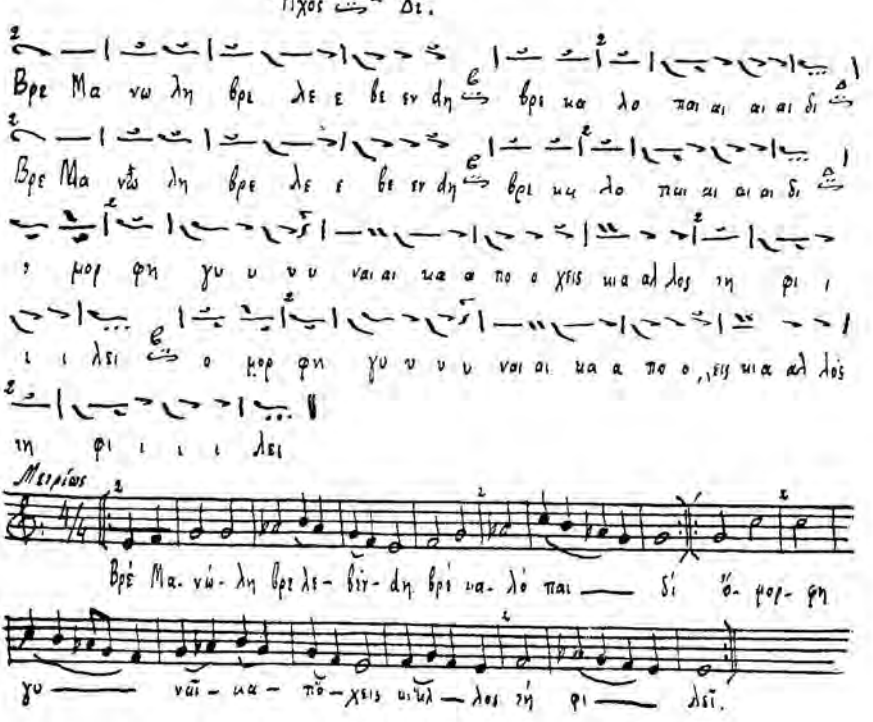

Τὸ ἴδιο τραγοῦδι τραγουδειέται καὶ μὲ τὴν ἑπόμενη μελῳδία.

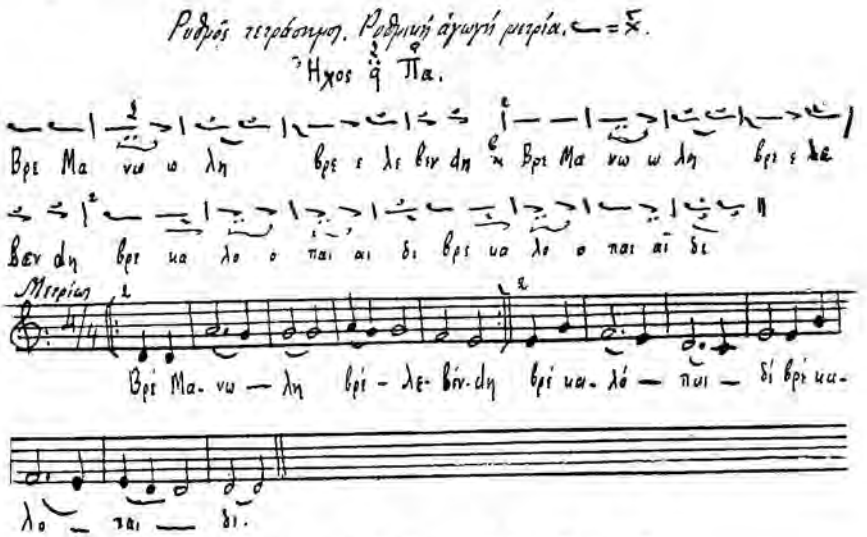

«Βρὲ Μανώλη, βρὲ λεβέντη, βρὲ καλὸ παιδί,
ὄμορφη γυναῖκα πᾶχεις, κὶ ἄλλος τὴ φιλεῖ.
—Ποῦ τὴν εἶδες, ποὺ τὴν ξέρεις, βρὲ διαβόντρου γυιέ;
—Μέσ' στὸ Γιουλ - bακτσὲ τὴν εἶδα καὶ σουργιάνιζε.
—Σὰ δὴν εἶδες, σὰ δὴν ξέρεις, πές μας τί φορεῖ;
—Κόκκινο φουστάνι εἶχε κι ἀλαdζᾶ βρακί.»
Κι ὁ Μανώλης μεθυσμένος καὶ τὴν ἔσφαξε,
τὸ πρωὶ ξεμεθυσμένος καὶ τὴν ἔκλαιγε.
«Σήκω, μάτια μ', σήκω, φῶς μου, σήκω κι ἄλλαξε,
βάλε τὰ χρυσᾶ σου ροῦχα καὶ σουργιάνιζε.
Νὰ σὲ ἰδοῦν τὰ παλληκάρια, νὰ τρελλαίνωνται,
νὰ σὲ ἰδῶ κ' ἐγὼ καϋμένος, γιὰ νὰ χαίρωμαι.»

4

Ὁ Γιάννος καὶ ἡ Μαρουδιώ.

Χορὸς καλαματιανός.

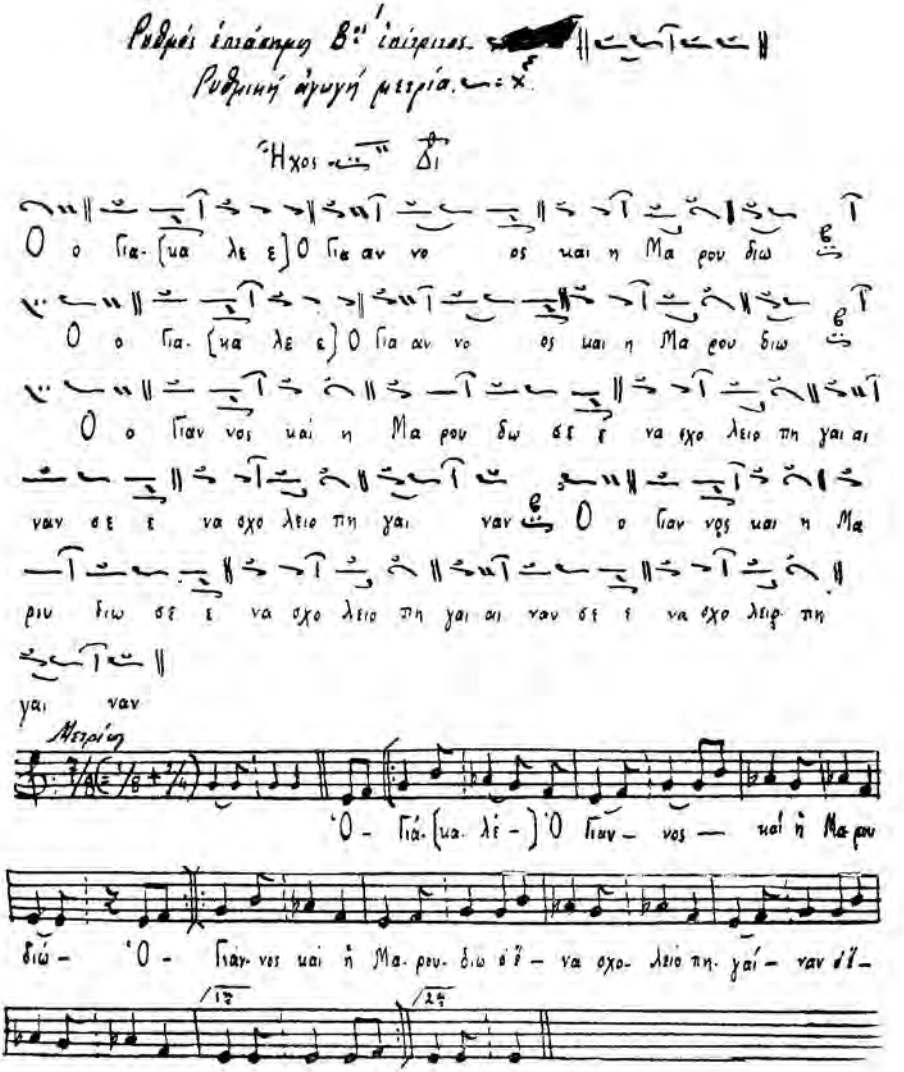

Ὁ Γιάννος καὶ ἡ Μαρουδιὼ σ᾽ ἕνα σχολειὸ πηγαῖναν.
Γιάννος μαθαίνει γράμματα κ᾽ ἡ Μαρουδιὼ τραγούδια.
Τρεῖς χρόνους ἀγαπειόδανε, κανένας δὲ δὸ ξέρει.
Μιὰ Κυριακὴ καὶ μιὰ Λαβρή, μιὰ πίσημη ἡμέρα

Ὁ Γιάννης τὸ ξεστόμισε, τῆς μάννας του τὸ λέει.
«Μάννα μ', τὴ Μάρω ἀγαπῶ, γυναῖκα θὰ τὴ bάρω.
—Τί λὲς bρὲ σκύλλε ἄπιστε καὶ φειδοφαγωμένε;
Ἡ Μάρω εἶναι ξαδέρφη σου, πρώτη ἀξαδερφή σου.
Κάλλιο γ' ἀκούσω σάbανα, γιὰ νά σε σαbανώσω,
παρὰ γ' ἀκούσω στέφανα, γιὰ νά σε στεφανώσω.»
Ἡ Μάρω ἀρρεbωνιάζεται κι ὁ Γιάννης ἀρρωσταίνει.
Ἡ Μάρω στεφανώνεται κι ὁ Γιάννης ξεψυχάει.
Λείψανο καὶ συbεθερειὸ στὸ δρόμ' ἀdαμωθῆκαν.
Κανεὶς καὶ δὲν ἐρώτησε ἀπὸ τοὺς συbεθέρους.
Ἡ Μάρω ξedροπιάζεται καὶ σκύbει καὶ ρωτάει.
«Τίνος εἶναι τὸ λείψανο μὲ τὴ χρυσῆ τὴ gάσσα;
—Τοῦ Γιάννου εἶναι τὸ λείψανο, τοῦ πρώτ' ἀξαδερφοῦ σου.»
Κ' ἡ Μάρω ὅταν τ' ἄκουσε, πολὺ τῆς κακοφάνη.
Δίνει τὴ bέρα τοῦ gabροῦ, τὸ πέπλο τοῦ koubάρου,
χρυσὸ μαχαῖρι ἔbγαλε ἀπ' ἀργυρὸ θηκάρι,
μέσ' στὴ gαρδιά της τό 'bηξε γιὰ τοῦ Γιάννη τὴ χάρι.
Ἐκεῖ ποὺ θάψανε τὸ νιό, ἐθάψαν καὶ τὴ νέα.
Καὶ κεῖ ποὺ θάψανε τὸ νιό, φύτρωσε κυπαρίσσι,
καὶ κεῖ ποὺ θάψανε τὴ νιά, φύτρωσε μιὰ κανέλλα.
Κάbε γιορτή, κάbε Λαbρή, κάbε καλὴν ἡμέρα
τὸ κυπαρίσσι ἔσκυφτε κ' ἐφίλει τὴ gανέλλα.
Κ' ἡ μάννα τους τοὺς κοίταζε π' ἀdίκρυ παραθύρι.
«Γιὰ ἰδές τα τὰ μαργιόλικα καὶ τὰ μαργιολεμένα,
ποὺ ζωdανὰ ἀγαπειόdανε κι ἀκόμα πεθαμένα.»

Σ η μ.— Στ. 1. Ἄλλως: Ὁ Γιάννης καὶ ἡ Μαριγώ.— Στ. 7, 8. Ἄλλως:

«Ἔλα, παιδί μ', στὰ λόγια σου, ἔλα στὰ λογικά σου.
Ἡ Μάρω εἶναι συgενής, εἶστε πρῶτ' ἀξαδέρφια.»

— Στ. 18. Ἀπὸ τὸ στίχο αὐτὸν ἕως τέλος, σύμφωνα μὲ ἄλλη παραλλαγὴ τὸ ᾄσμα λέγεται ὡς ἑξῆς:

Λιγοθυμάει ἡ Μαρουδιώ, πέφτει καὶ ξεψυχάει.
Τὰ πῆραν καὶ τὰ πήγανε καὶ πᾶνε νὰ τὰ θάψουν.
Πήγανε καὶ τὰ θάψανε στ' Ἅι Γιωργιοῦ τὴ bόρτα.
Γιάννος φυτρώνει κάλαμο κ' ἡ Μάρω κυπαρίσσι,
λυγοbεργάει ὁ κάλαμος, φιλεῖ τὸ κυπαρίσσι.
«Γιὰ ἰδές τα τὰ λιγόημερα, τὰ πολυαγαπημένα,
ὅπως φιλειόdαν ζωdανά, ἔτσι καὶ πoθαμένα.»

5

Κόρη μὲ τὰ ξανθά σ' μαλλιά.

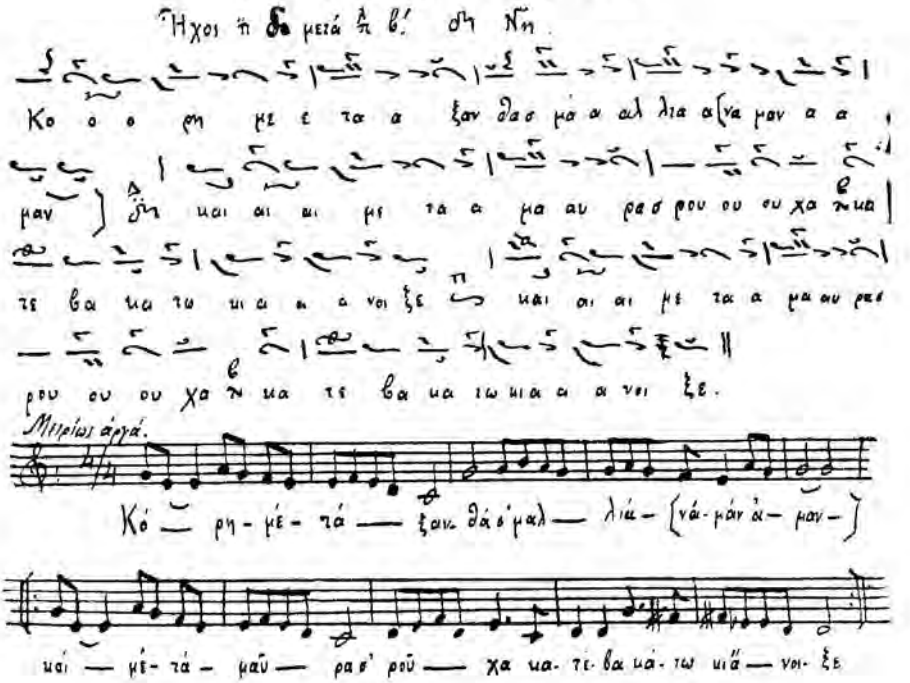

«Κόρη, μὲ τὰ ξανθά σ' μαλλιὰ καὶ μὲ τὰ μαῦρα σ' ροῦχα,
κατέβα κάτω κι ἄνοιξε τὸ κρυσταλλένιο dζάμι·
ἔχω δυὸ λόγια νὰ σοῦ πῶ, τρία νὰ σοῦ μιλήσω.
Κόρη μ', γιὰ δός μας φίλημα, δός μας καὶ μαῦρα μάτια.
—Ξένε μ', σὰ θέλῃς φίλημα, θέλῃς καὶ μαῦρα μάτια,
πιάσε τὸν ἄdρα μ' bράτιμο, τὴ bεθερά μου μάννα
κ' ἐμένα νύφη κράξε με, νύφη τοῦ bράτιμού σου.
Κίνα καὶ ἔλα μιὰ βραδειά, κ' ἕνα Σαββάτο βράδυ,
πὄχουν Ἑβραῖοι τὴ γιορτὴ καὶ τὰ σκυλλιὰ δεμένα.»
Χριστόδουλος παράκουσε, πάει μιὰ Πέφτη βράδυ.

6

Βουλγαροπούλα θέριζε.

Χορὸς Καλαματιανός,

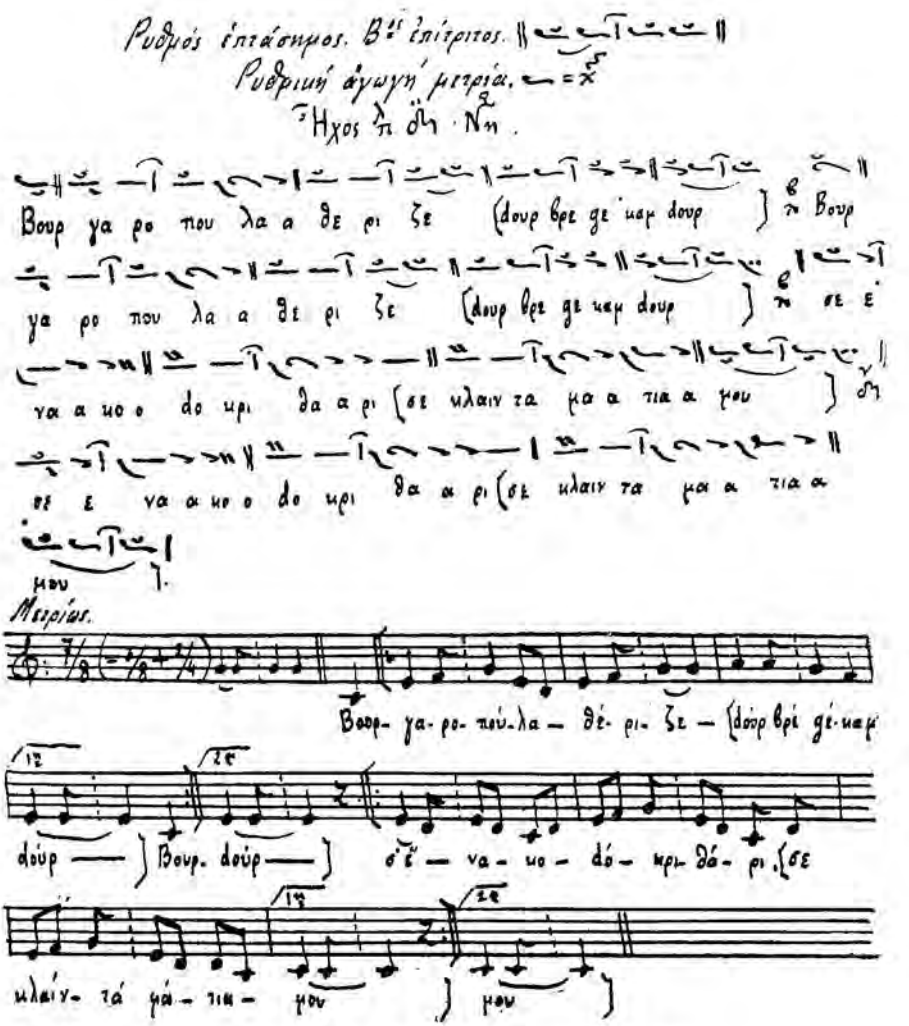

Βουλγαροπούλα θέριζε σ᾽ ἕνα κοδὸ κριθάρι.
Ἔχει δρεπάνι δαμασκί, παλαμαριὰ ἀσημένια.
Θέριζε, ξεθέριζε, πέδε χερειὲς τὶς φκειάνει.
Ἔχει καὶ βαλτατζῆ καλό, ποὺ δένει τὰ δεμάτια.

7

Μιὰ κόρη, μι᾽ Ἀγραφιώτισσα.

Ἡ κατωτέρω, ὅπως καὶ οἱ ἑπόμενες δεκαπεντασύλλαβες παραλογές, χρησιμοποιοῦνται γιὰ τραγούδια τοῦ χοροῦ στὶς διασκεδάσεις τῶν Ἀπόκρεω ἢ στὶς ἑορτὲς τοῦ Πάσχα καὶ τοῦ Ἁγίου Γεωργίου. Γι αὐτὸ ἐφαρμόζονται στὶς μελῳδίες, ποὺ ἔχουν σημειωθῆ στὸ Τραγούδι τῆς καμάρας, ἀνάλογα μὲ τὴν περίπτωσι ποὺ χρησιμοποιοῦνται. Τὰ ἴδια ἐφαρμόζονται καὶ γιὰ τὴν παραλογή : Μισεύ᾽ Ἀdρούλης κ᾽ ἔφυγε (ἀρ. 2), ὅταν αὐτὴ δὲν τραγουδειέται μὲ τὴν εἰδικὴ μελῳδία της.

Μιὰ κόρη, μι᾽ Ἀγραφιώτισσα, μιὰ μικροπαdρεμένη,
ἔχει ἀσημένιο ἀργαλειὸ καὶ φιλdισένιο χτένι.
Μασούριζε, καλάμιζε, φαίνει καὶ τραγουδάει.
Τοῦ Ρήγα γυιὸς ἀπέρασε καὶ τὴ gαλησπεράει.
«Ὥρα καλή σου, λυγερή. —Καλὸ στὸ παλληκάρι.
—Θέ᾽ μου, νὰ τσακιστῇ τ᾽ ἀdί, νὰ ραΐστῃ τὸ χτένι
καὶ νὰ κοποῦν πολλὲς κλωστές, γὰ δαλαdώσ᾽ ἡ κόρη!
Κόρη μου, δὲ bαdρεύεσαι, νὰ πάρῃς παλληκάρι;
—Πῶς μοῦ τὸ λὲς νὰ παdρευτῶ κι ἄλλον ἄdρα νὰ πάρω;
Κάλλιο νὰ σκάσ᾽ ὁ μαῦρος σου, παρὰ τὸ λόγ᾽ ἀπού ᾽πες.
Ἐγὼ ᾽χω γυιὸ στὰ γράμματα καὶ κόρη στὸ gεργέφι,
ἐγὼ ᾽χ᾽ ἄdρα στὴ ξενιτειὰ καὶ λείπει δέκα χρόνια.
Ἀκόμα δυὸ τὸν gαρτερῶ, τρία τὸν ἀπαdέχω,
ἀπὸ τὰ τρία κ᾽ ὕστερα καλόγρια θὰ γένω.
—Κόρη μ᾽, ἄdρας σου πέθανε, κόρη μ᾽, ἄdρας σ᾽ ἐχάθη.
Τὰ χέρια μου τὸν σήκωσαν, τὰ μάτια μου τὸν εἶdαν.
Γὼ τὸν ἐδάνεισα παννὶ κ᾽ ἤρθα νὰ μοῦ τὸ δώσῃς.
—Ἂν dὸν ἐδάνεισες παννί, dιπλὸ νὰ σοῦ τὸ δώσω.
—Γὼ dὸν ἐδάνεισα κηρὶ κ᾽ ἤρθα νὰ μοῦ τὸ δώσῃς.
—Ἂν dὸν ἐδάνεισες κηρί, dιπλὸ νὰ σοῦ τὸ δώσω.
—Λιβάνι τὸν ἐδάνεισα κ᾽ ἤρθα νὰ μοῦ τὸ δώσῃς.
—Λιβάνι ἂν dὸν ἐδάνεισες, dιπλὸ νὰ σοῦ τὸ δώσω.
—Κόρη μ᾽, φιλὶ τὸν dάνεισα κ᾽ ἤρθα νὰ μοῦ τὸ δώσῃς.
—Ἂν dὸν ἐδάνεισες φιλί, σῦρε νὰ σοῦ τὸ δώσῃ.
—Κόρη μ᾽, ἐγώ εἰμ᾽ ὁ ἄdρας σου, ἐγὼ εἶμαι κι ὁ καλός σου,
ἐγὼ εἶμαι καὶ τὰ μάτια σου, ἐγὼ εἶμαι καὶ τὸ φῶς σου.
—Ἂν εἶσαι σὺ ὁ ἄdρας μου, ἂν εἶσαι κι ὁ καλός μου,
ἂν εἶσαι καὶ τὰ μάτια μου, ἂν εἶσαι καὶ τὸ φῶς μου,
πές μου σημάδια τῶν αὐλιῶν, ἴσως καὶ σὲ πιστέψω.

—Ἔχεις μηλιὰ στὴ bόρτα σου καὶ κλῆμα στὴν αὐλή σου,
κάνει σταφύλι ραζακὶ καὶ τὸ κρασὶ μοσκᾶτο.
—Κάποιος κακός μου γείτονας τὸν ρώτηξες καὶ σ' τά 'πε.
—Κόρη μ', ἐγώ εἰμ' ὁ ἄdρας σου, ἐγώ εἶμαι κι ὁ καλός σου.
—Ἂν εἶσαι σὺ ὁ ἄdρας μου, ἂν εἶσαι κι ὁ καλός μου,
πές μου σημάδια τοῦ σπιτιοῦ, ἴσως καὶ σὲ πιστέψω.
—Χρυσῆ καdήλα κρέμεται καταμεσῆς στὸ σπίτι
καὶ φέgει καὶ γυμνώνεσαι στὴ gλίνη ποὺ κοιμᾶσαι.
—Κάποιος κακός μου γείτονας τὸν ρώτηξες καὶ σ' τά 'πε.
—Κόρη μ', ἐγώ εἰμ' ὁ ἄdρας σου, ἐγώ εἶμαι κι ὁ καλός σου.
—Ἂν εἶσαι σὺ ὁ ἄdρας μου, ἂν εἶσαι κι ὁ καλός μου,
πές μου σημάδια τοῦ κορμιοῦ, ἴσως καὶ σὲ πιστέψω.
—Ἔχεις ἐλιὰ στὸ μάγουλο κ' ἐλιὰ στὴν ἀμοσκάλη
κι ἀνάμεσα στὰ στήθια σου τ' ἄστρο καὶ τὸ φεgάρι.
—Ἐσὺ εἶσαι ὁ ἄdρας μου, ἐσύ 'σαι κι ὁ καλός μου,
ἐσύ 'σαι καὶ τὰ μάτια μου, ἐσύ 'σαι καὶ τὸ φῶς μου.
Ἀνοίξετε τὶς κάμαρες καὶ στρῶστε τὰ βελοῦδα,
νὰ πέσῃ τ' ἀρχοdόπουλο μὲ τὴν ἀρχοdοπούλα.»

Σημ.— Στ. 4. Ἄλλως: Πραματευτὴς ἀπέρασε σὲ μαῦρο καβαλλάρης.

Στ. 32 καὶ 38. Ἄλλως: Ἐσὺ διαβάτης πέρασες, γειτόνισσά μου σ' τού 'πε.

Στ. 36 καὶ 37. Ἄλλως: Ἔχεις σοφᾶ κι ἄλλο σοφᾶ καὶ κάμαρη στὴ μέση,
καταμεσῆς στό σπίτι σου καdήλα κρεμασμένη.

Καὶ ἄλλως:

Τρία κρεβάτια εἴσαστε, τὰ τρία ἀράδ' ἀράδα·
(ἢ: Ἀνάμεσα στὸ σπίτι σου ἔχεις τρία κρεβάτια)
στό 'να κοιμᾶτ' ἡ μάννα σου, στ' ἄλλο ἡ ἀδερφή σου,
στὸ τρίτο τὸ καλύτερο κοιμᾶσαι μοναχή σου (ἢ: ἀπατή σου).

8

Τ' Ἀλῆ - πασᾶ τὸ κάτεργο.

Τ' Ἀλῆ - πασᾶ τὸ κάτεργο οὔτ' ἦρθε οὔτ' ἐφάνη.
Βάζει κατάρτια bρούζινα κι ἀdένες ἀσημένιες,
βαίνει καὶ τὰ ναυτόπουλα Σκιαθῖτες παλληκάρια.
Ὅdας σειστοῦν καὶ λυγιστοῦν καὶ πιάσουν τὸ τιμόνι,
τρία μίλια πάει τὸ κάτεργο καὶ δυὸ πᾶν τὰ νερά του.
Καὶ κεῖ ποὺ σμίξαν καὶ τὰ δυὸ πύργος νἐθεμελιώθη,
πύργος καὶ σιδερόπυργος, μαλαμοσκεπασμένος,
μέσα νἦ κόρη κάθεται, μὲ τὸ βαράκι παίζει,
μὲ τὸ ψηφί, μὲ τὸ γυαλί, μὲ τὸ μαργαριτάρι.
Τὸν ἥλιον ἐσυνέριζε, τὸν ἥλιο συνερίζει.

«Γιὰ ἔβγα, ἥλιε μ᾽, γιὰ νὰ βγῶ, γιὰ λάμψε, γιὰ νὰ λάμψω,
γιὰ ρίξε τὶς ἀχτῖδες σου, γιὰ θά βγω νὰ τὶς ρίξω.
—Νὄμορφ᾽ ἀπού ᾽σαι, κόρη μου, ἄσκημ᾽ ἀπηλοειέσαι.
Θὰ ρίξω τὶς ἀχτῖδες μου καὶ θά σε σαϊτέψω.»

Σ η μ.—Στ. 1. Ἄλλως: Ἐρμὰν πασᾶ τὸ κάτεργο.

9

Μάννα μου, χρόνους καὶ καιρούς.

Μάννα μου, χρόνους καὶ καιρούς, μῆνες καὶ μερομήνια,
τὸ Τετραδοπαράσκευο τὸν ἀγαπῶ δὲν εἶδα.
᾽Εψὲ βραδὺ τόνε θωρῶ ᾽πὸ τὴν ἀπάνω πόρτα.
Σὰν ἄρχος ἄρχος ἔρχεται, σὰ βέης κατεβαίνει,
σὰ σιρογλάνης τοῦ πασᾶ στὸ gαφενὲ πααίνει.
Τοῦ μίλησα, δὲ μοῦ μιλεῖ· τοῦ γνέφτω, δὲ μοῦ γνέφτει.
Μὲ τὸ μαδῆλι μὄγνεψε καὶ μὲ τὸ δαχτυλίδι.
«Νὲγώ, κόρη μ᾽, παdρεύομαι καὶ πά᾽ ν᾽ ἀρρεβωνιάσω.
Ἂν θέλῃς καὶ σύ, μάτια μου, τὰ στέφανα νὰ πιάσῃς.
—Καρτέρεψε, Ρήγα μου γυιέ, τρεῖς μέρες καὶ τρεῖς νύχτες,
γιατ᾽ ἔχω μάννα καλογριὰ καὶ πά᾽ νὰ τν ἀρωτήσω.»
Φεύγει πάει στὴ μάννα της τὰ μάτια βουρκωμένα.
«Τ᾽ ἔχουν τὰ μάτια τὰ γλυκὰ καὶ στέκουν δακρυσμένα;
—Μάννα μ᾽, Γιαννάκ᾽ς ἀπέρασε ᾽πὸ τὴν ἀπάνω πόρτα.
Μὲ τὸ μαδῆλι μὄγνεψε καὶ μὲ τὸ δαχτυλίδι.
«Κόρη μ᾽, ἐγὼ παdρεύομαι καὶ πά᾽ ν᾽ ἀρρεβωνιάσω.
Ἂν θέλῃς καὶ σύ, μάτια μου, τὰ στέφανα νὰ πιάσῃς.»
—Ἔχεις καὶ πόδια νὰ σταθῇς καὶ χέρια γιὰ νὰ πιάσῃς
καὶ μάτια καλαζdράνιστα, νὰ τὰ καλαζdρανίσῃς;
Ἔχεις κ᾽ ἐξηdαδυὸ φλουριὰ νὰ ράνῃς τὴ goυbάρα;
Ἔχεις καὶ χρυσομάδηλο νὰ δέσῃς τὰ στεφάνια;
—Ἐγὼ ᾽χω πόδια νὰ σταθῶ καὶ χέρια γιὰ νὰ πιάσω
καὶ μάτια καλαζdράνιστα, νὰ τὰ καλαζdρανίσω,
ἔχω κ᾽ ἐξηdαδυὸ φλουριὰ νὰ ράνω τὴ goυbάρα,
ἔχω καὶ χρυσομάδηλο νὰ δέσω τὰ στεφάνια.
—Φκειάσε λαβάδες ᾽πὸ φλουρί, κηριὰ μαλαματένια
καὶ τὰ κηροσταλάματα νὰ φκειάσῃς δαχτυλίδια.»
Φκειάνει λαβάδες ᾽πὸ φλουρί, κηριὰ μαλαματένια
καὶ τὰ κηροσταλάματα τὰ φκειάνει δαχτυλίδια.
Τρεῖς μέρες στολιζέτανε, τρεῖς μέρες καὶ τρεῖς νύχτες.
Βαίνει τὸν ἥλιο πρόσωπο καὶ τὸ φεgάρ᾽ ἀστῆθι

καὶ τοῦ κοράκου τὸ φτερὸ τὸ βαίν' καμαροφρύδι.
Ἰὸ κάτω βαίνει κόκκινα, στὴ μέση τὰ γαλάζα,
βαίνει παπούτσα ὁλόχρυσα ἀδὶς γιὰ μορφοτάρι.
Στὸ δρόμο, ὅπου πήγαινε, στὴν ἀκκλησὰ σὰ βαίνει,
ἡ στράτα ρόδα γιόμισε κ' ἡ ἀκκλησὰ τὸ μόσκο
καὶ τὰ σκαλοπατήματα ἀδρὶ μαργαριτάρι.
Παπᾶς τὴν εἶδε κ' ἔσφαλε, διάκος ἀνατρομάζει
καὶ τὰ γραμματικόπουλα χάσαν τὰ γράμματά τους.
«Ψέλνε, παπᾶ μ', πὼς ἔψελνες, διάκο μ', πὼς καλανάρχεις
καὶ σεῖς γραμματικόπουλα βρέστε τὰ γράμματά σας.
—Παπᾶ μ', κι ἂν εἶσαι χριστιανὸς κι ἂν εἶσαι βαφτισμένος,
παράσυρε τὰ στέφανα καὶ βάν' τα τῆς κουβάρας.»
«Ἄde, μάννα μ', νὰ φύγουμε, στὸ σπίτι μας νὰ πᾶμε,
κι ἀπόψ' εἶδα στὸν ὕπνο μου, εἶδα καὶ στ' ὄνειρό μου,
χρυσὸ σταυρὸ πὼς κράταγα καὶ μοῦ τὸν bῆρε ἄλλη.»

Σημ.— Στ. 1. Ἄλλως: μῆνες καὶ μερονύχτια.— Στ. 2. Ἄλλως: Τετράδη καὶ Παρασκευὴ τὸν ἀγαπῶ δὲν εἶδα.— Στ. 9 καὶ 17. Ἄλλως: Ἂν θέλῃς καὶ σύ, μάτια μου, συδέκνισσα νὰ γένῃς.—Στ. 10. Ἄλλως: Καρτέρεψε, διαβόλου γυιέ.—Στ. 14 - 17. Σὲ ἄλλη σκιαθίτικη παραλλαγὴ ἀντὶ τῶν τεσσάρων αὐτῶν στίχων λέγονται οἱ ἑξῆς δύο:

«Μάννα μ', Γιάννης παdρεύεται, μάννα μ', Γιάννης βλοειέται,
μάννα μ', Γιάννης μὲ κάλεσε τὰ στέφανα νὰ πιάσω.»

Στ. 18. Ἄλλως: Μαρ' ἔχεις πόδια νὰ σταθῇς.— Στ. 26. Ἄλλως: Κάμε κηριὰ μαλάματα, laβάδες ἀσημένιες.— Στ. 28. Ἄλλως: Κάνει κηριὰ μαλάματα, laβάδες ἀσημένιες.— Στ. 30. Ἄλλως: Σὰν ἄρχισε νὰ στολιστῇ τρεῖς μέρες καὶ τρεῖς νύχτες.— Στ. 44. Ἄλλως: Πᾶρε με, μάννα, σῦρε με, σῦρε στὰ γονικά μου.

10

Μάρω μου, δὲ bαdρεύεσαι.

«Μάρω μου, δὲ bαdρεύεσαι, Μάρω μου, δὲ βλογειέσαι;
Δὲ bαίρνεις ἄdρα μαραgό, δὲ bαίρνεις καλαφάτη;
—Δὲ θέλω ἄdρα μαραgό, δὲ θέλω καλαφάτη,
μόν' θέλω τὸ Γιαννάκη μου, τὸ bρῶτο σαστικό μου,
ὅπου καθόταν κ' ἔγραφε νύχτα μὲ τὸ φεgάρι.
Κι ἀπ' τὸ πολὺ τὸ γράψιμο ἐχύθηκε μελάνη,
λέρωσε τὰ ρουχάκια του, τὰ λινομεταξᾶτα.
Δελαληtάδες ἔβαλε σὲ ὅλη τὴν Ἑλλάδα.
«Ὅποιος βρεθῇ καὶ μοῦ τὰ πλύν', γυναῖκα θὰ τὴ bάρω,

γυναῖκα θὰ στεφανωθῶ μὲ τὸ χρυσὸ στεφάνι.»
Κανεὶς καὶ δὲν εὑρέθηκε 'π' τὴ bρώτη του π' ἀγάπα.
«Δός μου, Γιάννη μ', τὰ ροῦχα σου, γὰ πά'γὰ σοῦ τὰ πλύνω.
—Ποῦ νά bρῆς, Μάρω, τὸ νερό, ποῦ νά bρῆς τὸ σαποῦνι;
—Κάνω τὰ δάκρυα μου νερό, τὸ σάλιο μου σαποῦνι,
τὸν ὄχλο τῆς καρδούλας μου bγαίνω καὶ τὰ στεγνώνω.»
Τὰ ἔπλυνε, τὰ δίπλωσε, στὸ Γιάννη νὰ τὰ πάῃ.
Τὸ Γιάννη τὸν ἀπάdησε σ' ἕνα στενὸ σοκάκι.
«Ὥρα καλή σου, Γιάννη μου. —Καλό στηνε τὴ Μάρω.
—Πᾶρε, Γιάννη μ', τὰ ροῦχα σου, τὰ λινομεταξᾶτα.
—Ἐγώ, Μάρω μ', paδρεύτηκα καὶ πά' γ' ἀρρεbωνιάσω.
Ἂν θέλῃς, γίνε σύdεκνος, τὰ στέφανα νὰ πιάσῃς.
—Σῦρε, Γιάννη μ', καρτέρεψε σαράda μία μέρα,
γιατ' ἔχω μάννα καλογριά, νὰ πάω νὰ τὴ ρωτήσω.»
«Μάννα μ', Γιάννης paδρεύτηκε καὶ πάει γ' ἀρρεbωνιάσῃ.
μὲ κάλεσε στὰ στέφανα γὰ γίνω καὶ koubάρα.
—Μαρ' ἔχεις πόδια νὰ σταθῇς καὶ γόνατα νὰ bράμῃς;
Ἔχεις ἐξηdαbυὸ φλουριὰ νὰ ράνῃς τὴ goubάρα;
Ἔχεις καὶ χρυσομάδηλο νὰ δέσῃς τὰ στεφάνια;»
Ποκάτω bάζει κόκκινα, στὴ μέση τὰ γαλάζα,
ποπάνω bάζ' ὁλόχρυσα κι ἀτίμητα πετράδια.
Ὁ bρόμος ρόda γιόμωσε κ' ἡ ἐκκλησὰ τὸ μόσκο.
Εἶde παπᾶς καὶ ἔσφαλε, διάκος ποὺ καλονάρχει
καὶ τὰ γραμματικόπουλα χάσαν τὰ γράμματά τους.
«Παπᾶ μ', ἂν εἶσαι χριστιανὸς κι ἂν εἶσαι bαφτισμένος,
παράσυρε τὰ στέφανα καὶ bάλ' τα στὴ goubάρα.»
Γιὰ δές τηνε τὴ bέρdικα πῶς μορφοανεbαίνει.
Ἄdεια πῆγε στὴν ἐκκλησά, μὲ ταῖρι ἀνεbαίνει.

11

Ὁ Κωσταδῖνος, ὁ μικρός.

Ὁ Κωσταδῖνος, ὁ μικρός, ὁ μικροbαdρεμένος,
μικρὸς μικρὸς paδρεύτηκε, μικρὴ γυναῖκα πῆρε,
μικρὸς τοῦ 'ρbε τὸ μήνυμα νὰ πάῃ στὸ σεφέρι.
«Μάννα μου, τὴ γυναῖκα μου, μάννα μου, τὴ galή μου.
Λαγοὶ νά 'ναι τὸ γιόμα της, περdίκια τὸ βραdύ της,
ὅταν δειπνοῦν οἱ ἄρχοdες, νὰ πέφτῃ νὰ κοιμᾶται.»
Ἀκόμα δὲν ἀλάργεψε δυὸ μίλια 'π' τὸ λιμάνι,
τῆς παίρνει πέde πρόbατα καὶ τέσσερα σκυλλάκια

καὶ στὸ βουνὸ τὴν ἔστειλε νὰ πάῃ νὰ τὰ βοσκήσῃ.
«Κι ἂ δὲ δὰ κάμῃς ἑκατὸ κι ἂ δὲ δὰ κάμῃς χίλια,
στὸ gábo νὰ μὴ gατεβῇς καὶ τὰ παραβοσκήσῃς,
στὸν Ἰορδάνῃ ποταμὸ μὴ βᾷς καὶ τὰ ποτίσῃς.»
Ἔφτασ' ἡ μοῖρα τ'ς κι ὁ καιρός, τὸ ριζικό της, τρία,
στὸ μῆνα τά καμ' ἑκατό, στοὺς δυὸ τά καμε χίλια,
στὸ gábo τὰ κατέβασε νὰ τὰ παραβοσκήσῃ,
στὸν Ἰορδάνῃ ποταμὸ πάει καὶ τὰ ποτίζει.
Κι ὁ Κωσταδῆς ξαγνάδησε σὲ μαῦρο καβαλλάρης.
«Ὥρα καλή σου, βιστική. —Καλὸ στὸ παλληκάρι.
—Καὶ τίνος εἶν' τὰ πρόβατα, τ' ἀργυροκουδουνᾶτα,
καὶ τίνος εἶναι τὰ σκυλλιά, τ' ἀργυρομαgουρᾶτα;
—Τοῦ Κωσταδῆ τὰ πρόβατα, τ' ἀργυροκουδουνᾶτα,
τοῦ Κωσταδῆ καὶ τὰ σκυλλιά, τ' ἀργυρομαgουρᾶτα.»
Φεύγει πάει στὴ μάννα του, πάει στὴν ἀδερφή του.
«Μάννα μ', ποῦ 'ν' ἡ γυναῖκα μου, ποῦ εἶναι ἡ καλή μου;
—Γυιέ μου, γυναῖκα σ' πέθαγε, γυιέ μου, γυναῖκα σ' χάθη.
—Ἂν εὑρεθ' ἡ γυναῖκα μου, κομμάτια νὰ σὲ κάμω;
—Ἂν εὑρεθ' ἡ γυναῖκα σου, κομμάτια νὰ μὲ κάμῃς.»

12

Ἡ Εὐγενίτσα ἡ μικρή.

Ἡ Εὐγενίτσα, ἡ μικρή, ἡ μικροπαδρεμένη,
ποὺ εἶχε τοὺς ἐννιά ἀδερφούς, τὰ δώδεκα ξαδέρφια,
καυκειέτανε καὶ ἔλεγε, τὸ Χάρο δὲ φοβᾶται.
Κι ὁ Χάρος κἄπου τ' ἄκουσε, κάποιο πουλὶ τοῦ λέγει.
Μικρὴ λοχίτσα ἔγινε καὶ πάει καὶ τὴ λοχεύει·
μὰ πῆγε καὶ τὴ λόχεψε στὰ φύλλα τῆς καρδιᾶς της.
Καὶ βαινοβγαίνουν οἱ γιατροὶ καὶ τὴν ἀποφασίζουν,
καὶ βαινοβγαίν' ἡ μάννα της μὲ τὰ μαλλιὰ στὰ χέρια.
«Μισεύεις, Εὐγενούλα μου, καὶ τί μοῦ παραgέλνεις;
—Μάννα μ', κι ἂν ἔρθ' ὁ Κωσταδῆς, μὴ δὸν κακοκαρδίσῃς.
Στρῶσε τὴ δάβλα θλιβερή, βάλε μεσάλια μαῦρα,
βάλε καὶ πιάτα ἄπλυτα, περούνια σκουριασμένα.
Κι ἂν ἀρωτήσῃ καὶ γιὰ μέ, πές του πὼς πάω στὴ θειά μου.
Δός του τὴν ἀρρεβῶνα του, δός του τὸ δαχτυλίδι,
κι ἂς πάῃ ἀλλοῦ νὰ παδρευτῇ κι ἄλλη γυναῖκ' ἂς πάρῃ.»
Κι ὁ Κωσταδῆς ξαγνάδησε μὲ δυὸ μὲ τρεῖς φεργάδες.
Βλέπει σταυρὸ στὴ bόρτα του, φανάρια στὴν αὐλή του.

«Γιὰ πεθερός μου πέθανε, γιὰ πεθερά μου χάθη,
γιὰ 'π' τὰ γυναικαδέρφια μου κανένα θὰ σκοτῶσαν.
Γιὰ βγάλτε με, γιὰ νὰ ἐβγῶ, γιὰ μόνος νὰ προβάλω.»
Στὸ δρόμο ὅπου πάγαινε, στὴ στράτα ποὺ πααίνει,
βρίσκει τὸ brωτομάστορα καὶ τὸ μνημοῦρι φκειάνει.
«Ὥρα καλή σου, μάστορα. —Καλὸ στὸ Gωσταδῖνο.
—Νὰ ζήσῃς, πρωτομάστορα, τίνος μνημοῦρι φκειάνεις;
—Δὲ ἔχω στόμα νὰ σοῦ πῶ, στόμα νὰ σοῦ μιλήσω.
Τῆς Εὐγενίτσας, τῆς μικρῆς, τῆς μικροπαdρεμένης,
ποὺ εἶχε τοὺς ἐννιά 'δερφούς, τὰ δώδεκα ξαδέρφια,
ἀποὺ καυκειόταν κ' ἔλεγε, τὸ Χάρο δὲ φοβᾶται.
'Ο Χάρος κάπου τ' ἄκουσε, κάποιο πουλὶ τοῦ λέγει.
Μικρὴ λοχίτσα ἔγινε καὶ πάει καὶ τὴ λοχεύει·
μὰ πῆγε καὶ τὴ λόχεψε στὰ φύλλα τῆς καρδιᾶς της.
—Κάμ' το μακρύ, κάμ' το φαρδύ, κάμ' το γιὰ δυὸ νομάτους.»
Τὸ μαχαιράκι τ' ἔβγαλε ἀπ' ἀργυρὸ θηκάρι,
δίνει μιὰ μαχαιριὰ καλὴ κι ἀπόμεινε στὸ dόπο.
Καὶ πῆγαν καὶ τοὺς θάψανε μαζὶ σὲ ἕνα dάφο.
Τό 'να φυτρώνει βάλσαμο καὶ τ' ἄλλο κυπαρίσσι,
ἀdροβεργάει ὁ βάλσαμος, φιλεῖ τὸ κυπαρίσσι.
Βασιλοπούλα κοίταζε ἀπὸ τὸ παραθύρι.
«'Αϊ δές τα τὰ λιγόζωα, τὰ λιγοζωισμένα,
ὅπως φιλειόδαν ζωdανά, ἔτσι καὶ πεθαμένα.»

Στ. 11. μεσάλια=πετσέτες τραπεζιοῦ.— Στ. 22, 24. Ἄλλως: κιβοῦρι φκειάνει.— Στ. 38. Ἄλλως: Κ' ἡ μάννα της ἀγνάδευε.

13

Μιὰ κόρ' ἀπὸ τὴν 'Αμοργό.

Μιὰ κόρ' ἀπὸ τὴν 'Αμοργὸ θέλει νὰ ταξειδέψῃ.
Παίρνει καράβ' ἀπὸ σκαρὶ καὶ νιὸ καραβοκύρη,
παίρνει καὶ τὰ γαυτόπουλα οὖλο παλληκαράκια.
Σαράdα λίρες ἔδωκε ναῦλο τοῦ καραβιοῦ της
κι ἄλλες σαράdα τέσσερες νὰ πάῃ μὲ τὴ dιμή της.
'Ακόμα δὲν ἀλάργεψε δυὸ μίλια 'π' τὸ λιμάνι
κι ὁ ναύτης ξαδιαdράπηκε κι ἁπλώνει της ἀπάνω.
Κ' ἡ κόρ' ἀπὸ τὸ φόβο της κι ἀπὸ τὴν ἐdροπή της
λιγοψυχιὰ τὴν ἔπιασε, ἴdρωτας τοῦ θανάτου.
'Εκεῖνος τὴν ἐσήκωσε καὶ στὸ γιαλὸ τὴ ρίχνει.
Τὰ ρέματα τὴν ἔβγαλαν κάτω στὴν 'Αλεξάdρα.

Βγῆκαν Ἀλεξαdριανὲς νὰ πά' νὰ σιργιανίσουν
καὶ βρίσκουνε τὴν ἔμορφη στὴν ἄμμο ξαπλωμένη.
Καθῆσαν καὶ τὴν ἔκλαιγαν καὶ τὴ μοιρολογοῦσαν.
«Γιὰ ἰδὲς κορμὶ γιὰ χαμουχᾶ καὶ μέση γιὰ ζουνάρι,
γιὰ ἰδὲς μασουροδάχτυλα νὰ πλέgουν τὸ γαϊτάνι.»

Στ. 4. Ἄλλως: Εἴκοσι δυὸ φλουριὰ δωκε.— Στ. 5. Ἄλλως: κι ἄλλα ὀγδόda ἔδωκε.— Στ. 9. Ἄλλως: ἔπεσε καὶ λιγώθηκε στὰ γόνατά τ' ἀπάνω.— Στ. 16. Ἄλλως: γιὰ ἰδὲς καὶ χεροπάλαμα.

14

Ἕνας κodός, κodούτσικος.

Ἕνας κodός, κodούτσικος, ἔχει ὄμορφη γυναῖκα.
Τήνε ζηλεύ' ἡ γειτονιά, τήνε ζηλεύ' ἡ ρούγα.
Βαρὺ χρέη τοῦ ρίξανε, βαρύτερο χαράτσι.
Πούλησε σπίτια τρίπατα, αὐλὲς μαρμαρωμένες,
πουλεῖ ἀbέλι' ἀτρύητα, χωράφια μὲ τὰ στάχυα,
πούλησε μύλους δώδεκα μ' οὔλους τοὺς μυλωνᾶδες,
καὶ δὲ doῦ φτάσανε κι αὐτά, πουλεῖ καὶ τὴ galή του.
Παίρνει ὁ κodὸς τὴν ἔμορφη καὶ πάει νὰ τὴ bουλήσῃ.
Στὸ δρόμο ὅπου πάγαινε, στὸ δρόμο ποὺ πααίνει,
πραματευτὴ ἀπάdησε σὲ γρίβο καbαλλάρη.
«Ὥρα καλή, bρὲ σὺ κodέ. —Καλὸ στὸ gabαλλάρη.
—Ποῦ τήνε πᾷς τὴν ἔμορφη, ποῦ τήνε πᾷς τὴν ἄσπρη;
—Βαρὺ χρέη μοῦ ρίξανε, βαρύτερο χαράτσι.
Πούλησα σπίτια τρίπατα, αὐλὲς μαρμαρωμένες,
πούλησ' ἀbέλι' ἀτρύητα, χωράφια μὲ τὰ στάχυα,
πούλησα μύλους δώδεκα μ' οὔλους τοὺς μυλωνᾶδες,
καὶ κεῖνα δὲ μοῦ φτάσανε, πουλῶ καὶ τὴ galή μου.
--Kodέ μ', πόσο πουλεῖς τὴ νιά, πόσα τὴ baζαρεύεις;
—Τό 'να τ' ς ἀχεῖλι δυὸ φλουριά, τὰ δυό της δυὸ χιλιάδες,
καὶ τὸ λυγνό της τὸ κορμὶ λογαριασμοὺς δὲν ἔχει.
—Βγάνε, kodέ μ', τὸ φέσι σου, στρῶσε καὶ τὴ boδιά σου.»
Στὸ φέσι baίνει τὰ φλουριὰ καὶ στὴ boδιὰ τὰ γρόσα.
Μιὰ Κυριακὴ καὶ μιὰ Λαbρὴ καὶ μιὰ χρυσῆν ἡμέρα
πῆγαν νὰ ξεφαδώσουνε μέσ' σ' ἕνα περιβόλι.
Πουλάκι πῆγε κ' ἔκατσε δεξὰ ἀπὸ τὴ dάβλα.
Δὲ gελαΐδοῦσε σὰ bουλί, ἀνθρωπινὰ μιλοῦσε·
«Φιλεῖ ἀδερφὸς τὴν ἀδερφὴ στὰ μάτια καὶ στὰ φρύδια.
—Πές μου, νὰ ζήσῃς, κόρη μου, ποῦθ' εἶν' τὰ γονικά σου;

—Ἡ μάννα μ' ἀπ' τὴ Βενετιὰ κι ὁ κύρης μ' ἀπ' τὴ bόλι,
ἔχ' ἀδερφὸ στὴ ξενιτειὰ καὶ λείπει δέκα χρόνια.
Τώρα γραφὴ μᾶς ὅστειλε, πὼς γίν'κε καπετάνιος.»
«Πᾶρε, κοδέ μ', τὴν ὄμορφη σ', πᾶρε καὶ τὴ galή σου.
Ὅσα φλουριὰ σοῦ ἔδωκα εἶναι τὸ μέτρημά σου
καὶ ὅσα γρόσα σόδωκα εἶναι τὸ κέρασμά σου,
κι ἂν δὲ σοῦ φτάσουνε κι' αὐτά, ἔλα νὰ πάρῃς κι ἄλλα.
Πᾶρε, κοδέ μ', τὴν ὄμορφη σ' καὶ σῦρε στὰ καλά σου.»

Σ η μ.— Σὲ ἄλλη παραλλαγὴ τοῦ ᾄσματος μεταξὺ τοῦ 2 καὶ 3 στίχου παρεμβάλλεται ὁ ἑξῆς: τὸν ζήλεψ' ὁ Ἀλῆ πασᾶς πὄχει ὄμορφη γυναῖκα. Ἐπίσης μεταξὺ τοῦ 6 καὶ 7 λέγεται καὶ ὁ στίχος: πουλεῖ κι ὅλη τὴ θάλασσα μὲ σύλα τὰ καράβια.— Στ. 3. Ἄλλως: θαρὺ χρέη τοῦ ἔβαλε.— Στ. 28. Ἄλλως: Κόρη μ', κάνω γιὰ νὰ σοῦ πῶ πό ποῦ ν' τὰ γονικά σου;— Στ. 36. Ἄλλως: καὶ σῦρε στὴ δουλειά σου.— Στ. 19, 31, 34, τόνα=τὸ ἕνα. μᾶς ὅστειλε=μᾶς ἔστειλε. σόδωκα=σοῦ ἔδωκα. Στὸ γλωσσικὸ ἰδίωμα τῆς Σκιάθου, ὅταν τὸ ἄτονο ου εὑρίσκεται ἐμπρὸς ἀπό τονούμενο ε, συναιρεῖται σὲ ο. Π. χ. *σόδωκα*=σοῦ ἔδωκα, *σόστειλα*=σοῦ ἔστειλα, καὶ ὄχι ὅπως λέγουν σὲ ἄλλα ἰδιώματα: *σοῦ δωκα, σοῦ στειλα*. Καὶ κατὰ συνεκδρομὴν μ' αὐτὰ λέγεται καὶ στὸν πληθυντικό: *μᾶς ὅστειλε, σᾶς ὅστειλε, τς ὅστειλε, μᾶς ὅδωκε, μᾶς ὅλειψε*, καὶ ὄχι: *μᾶς ἔστειλε, σᾶς ἔστειλε, τς ἔστειλε, μᾶς ἔδωκε, μᾶς ἔλειψε*. Ἂν ὅμως κατόπιν ἀπὸ τὸ ἄτονο ου εὑρίσκεται τονούμενο ι, ἀποβάλλεται. Π. χ. *μοῦ 'θελε*=μοῦ ἤθελε, *μοῦ 'πε*=μοῦ εἶπε· καὶ ὁ πληθυντικός: *μᾶς οὔθελε*=μᾶς ἤθελε, ἤθελε σ' ἐμᾶς,ὤφειλεν ἡμῖν· *μᾶς οὔπε*=μᾶς εἶπε, εἶπεν ἡμῖν.

15

Ποῦ πᾷς, Λενιώ, Λενάκι μου;

«Ποῦ πᾷς, Λενιώ, Λενάκι μου, τώρα τὸ βράδυ βράδυ;
—Πάγω στὴ θειά μου τὴ Γιαννού, πάγω νὰ νυχτερέψω,
νὰ νέσω τὸ babάκι μου, νὰ κάμω τὰ προικιά μου.
Νὰ κάμω ζώνη τοῦ gabροῦ, bόλια τῆς πεθερᾶς μου,
νὰ κάμω τοῦ Ἐλμὰν ἀγᾶ madῆλι στὸ gergέφη,
τριγύρω γύρω μάλαμα καὶ μέσ' στὴ μέσ' ἀσῆμι,
νὰ τό 'χῃ νὰ σφογίζεται τὸ merdζανί τ' ἀχεῖλι.»
Στὸ δρόμο ποὺ πηγαίνανε, στὴ στράτα ποὺ διαβαίνουν,
τῆς πέφτει τὸ τιρλίκι της καὶ ἡ χρυσῆ της γόβα.
«Καρτέρεψε, Λενάκι μου, νὰ πά' νὰ σοῦ τὰ φέρω.»
Ἀκόμα λόγος ἔλεγε κ' ἡ συνδυχιὰ κρατοῦσε,
ἐφτάσανε τ' ἀδέρφια της, τὴν gάμανε κομμάτια.
Παίρνει ὁ Τοῦρκος τὰ βουνὰ καὶ τ' ἄγρια λαgάδια.

Στ. 9. τιρλίκι=παντόφλα ἀπὸ χοντρὸ μάλλινο ὕφασμα. Τὰ τιρλίκια τὰ φοροῦν οἱ γυναῖκες ἀπὸ μέσα ἀπὸ τὶς ἐξωτερικὲς γόβες τους.

16

Ποιὸς εἶιδε τέθοια λυγερή.

Ποιὸς εἶιδε τέθοια λυγερή, τέθοια πιδέξα κόρη,
στὸν οὐρανὸ νὰ διάζεται, στὰ γέφη νὰ τυλίγῃ
καὶ στὸν ἀφρὸ τῆς θάλασσας νὰ στένῃ τ' ἀργαστῆρι!
Ἀράδα βάζει μάλαμα κι ἀράδα βάζ' ἀσῆμι
κι ἀνάμεσα στὶς χωρισὲς βάζει μαργαριτάρι.
Ἀρχοδογυιὸς ἐπέρασε καὶ τὴ galημεράει·
«Ἀκόμα, κόρη, κάθεσαι κι ἀκόμα, κόρη, φαίνεις;
—Καὶ τὸ παννί μου βλέπω γὼ καὶ σένα κουβεδιάζω
κι ἀπάνω στὶς πατῆθρες μου σ' ἔχω περιπλεγμένο
κι ἀπάνω στὴ σαΐττα μου σ' ἔχω πουλὶ καὶ φαίνω.»
Κ' ἡ μάννα της ἀπὸ ψηλὰ ἀπάδησι τῆς δίνει·
«Γιὰ σώπα, σώπα, λυγερή, θὰ σὲ παραγουδήσω.»
Τὸ θράδ' ἤρθαν τ' ἀδέρφια της καὶ τὴ baραγουδάει.
Ἕνας καυκειέται στὰ ροῦχα του, κι ἄλλος στὴ φορεσά του,
κι αὐτὸς ὁ μικρο - Κωσταδῆς καυκειέται σγ ἀδερφή του.
«Γιὰ σώπα, σώπα, Κωσταδῆ, καὶ μὴ bολυκαυκειέσαι.
Μιὰ ἀδερφούλα ἔχετε καὶ κείνη πλανεμένη.
—Μάννα μου, ποιός τὴ blάνεψε καὶ εἶναι πλανεμένη;
—Ὁ kodογυιὸς τὴ blάνεψε πάν' στὸ παννὶ ποὺ φαίνει.»
Ἕνας τὴ πιάνει μὲ σπαθὶ κι ὁ ἄλλος μὲ χαdζάρι,
κι αὐτὸς ὁ μικρο - Κωσταδῆς τὴν ἔbαλε στὸν Ἅδη.
Κ' ἡ μάννα ἐbαινόbγαινε μὲ τὰ μαλλιὰ στὰ χέρια.
«Γιὰ πές μου, πές μου, λυγερή, τί ροῦχα νὰ σοῦ bάλω;
Θέλ'ς τὰ χρυσᾶ τὰ κόκκινα, θέλεις τὰ bελουδέγια,
θέλεις τὰ καταγάλαζα, ποὺ σοῦ φερ' ὁ καλός σου;»
Κ' ἐκείνη ἀπηλοήθηκε μὲ τὸ καμέν' ἀχεῖλι·
«Καλά εἶναι τοῦτα ποὺ φορῶ, τὰ καταματωμένα.
Νὰ πά' γὰ μὲ περάσετε 'π' τοῦ kodογυιοῦ τὴ bόρτα,
ν' ἀνοίξω τὰ ματάκια μου νὰ ἰδῶ τὰ παραθύρια.»
Ἀρχοδογυιὸς ἐγλέδαε ἀπάν' στὴν gάμαρά του·
εἶχε σαράδα ἄρχοdες, σαράδα παλληκάρια.
«Μάννα μ', τί λείψανος αὐτός, ὁ καταματωμένος;
—Τῆς λυγερῆς, τῆς ξακουστῆς, τς πρώτης ἀγαπημένης,
ὁποὺ τὴν ἐσκοτώσανε τ' ἀδέρφια της γιὰ σένα.»
Αὐτὸς δὲ dὸ ἐπίστεψε, πάλι ξαναρωτάει.
«Μάννα μ', τί λείψανος αὐτός, ὁ καταματωμένος;
—Τῆς λυγερῆς, τῆς ξακουστῆς, τς πρώτης ἀγαπημένης,

ὁποὺ τὴν ἐσκοτώσανε τ' ἀδέρφια της γιὰ σένα.
—Νὰ πά' νὰ μᾶς βάλετε τὰ δυὸ μέσ' σ' ἕνα μνῆμα.
Νὰ βγῇ ὁ νέος λεμονιὰ κ' ἡ νέα κυπαρίσσι.»
Βασιλοκόρ' καθόδανε ἀπὸ ψηλὸ παλάτι.
«Γιὰ δές τα τὰ λιγοήμερα, τὰ πολυαγαπημένα,
ὅπως φιλειόδαν ζωδανά, ἔτσι κι ἀποθαμένα.»

Στ. 12, 13. παραγουδάω, παραγουδήσω = μαρτυρῶ, καταγγέλλω. Ἡ λέξις εἶναι ἄχρηστη στὴν καθημερινὴ ὁμιλία· ἔτσι ὅμως μοῦ τὴν ἐξήγησε ἐκεῖνος, ποὺ μοῦ ὑπαγόρευσε τὸ τραγούδι.

17

Κόρη στεφάνι ἔπλεγε.

Κόρη στεφάνι ἔπλεγε μὲ ἄνθη καὶ μὲ ρόδα.
Τοῦ Ρήγα γυιὸς ἀπέρασε στ' ἄλογο καβαλλάρης.
«Ὥρα καλή σου, κόρη μου. —Καλὸ στὸ παλληκάρι.»
Ροδοστεφάνι τῆς ζητεῖ καὶ τέσσερα τοῦ δίνει
καὶ δαχτυλίδι τῆς περνᾷ στὸ μεσανὸ δαχτύλι.
Κ' ἡ μάννα της τήνε θωρεῖ ἀπὸ τὸ παραθύρι.
«Κόρη μ', καὶ πῶς τὸ κράτησες τοῦ γιοῦ τὸ δαχτυλίδι,
πόχεις ἀδέρφια δώδεκα καὶ δεκοχτὼ ξαδέρφια,
κι αὐτὰ ἅμα τὸ μάθουνε, θὰ 'ρθοῦν νὰ σὲ σκοτώσουν;»
Ἀκόμα λόγος γίνεται κ' ἡ ὁμιλιὰ κρατοῦσε,
νὰ καὶ τ' ἀδέρφια πλάκωσαν, τὴ μάννα χαιρετᾶνε.
«Ὥρα καλή σου, μάννα μου. Γιατ' εἶσαι μανιασμένη;
—Τί νὰ σᾶς πῶ, παιδάκια μου, γιατ' εἶμαι μανιασμένη.
Τὴν ἀδερφὴ ποὺ ἔχετε εἶναι ξεπλανισμένη.
—Μάννα μου, ποιός τὴ βλάνεψε κ' εἶναι ξεπλανισμένη;
—Τοῦ Ρήγα γυιὸς ἀπέρασε στ' ἄλογο καβαλλάρης,
ροδοστεφάνι τῆς ζητεῖ καὶ τέσσερα τοῦ δίνει
καὶ δαχτυλίδι τῆς περνᾷ στὸ μεσανὸ δαχτύλι.»
Ὁ πρῶτος βγαίνει τὸ σπαθί, ὁ δεύτερος κοδάρι,
ὁ τρίτος, ὁ μικρότερος, βγαίνει τὸ χαδζαράκι·
μιὰ χαδζαριὰ τῆς ἔδωκε μέσα στὰ σωθικά της.
Κ' ἡ μάννα της βαινόβγαινε μὲ τὰ μαλλιὰ στὰ χέρια.
«Γυιέ μου, καὶ πῶς τὴ σκότωσες τ'ν μονάκριβή μου κόρη,
ποὺ τ'ν ἔπλυνα στὸν οὐρανό, ποὺ τὴν ἔλουζα νύφη,
ποὺ τὴν ἐγλυκοάλλαζα στὸ ἀργυρὸ φεγάρι ;»
«Κόρη μου, πρίν σε θάψουνε, ποιά ροῦχα νὰ σοῦ βάλω ;

Θέλεις τὰ bλέ, θέλεις τὰ bλού, θέλεις τὰ θελουδένια,
θέλεις τὰ χρυσοπράσινα, ποὺ σὄχω στὴ gασέλλα ;
—Οὐδὲ τὰ bλέ, οὐδὲ τὰ bλού, οὐδὲ τὰ θελουδένια,
οὐδὲ τὰ χρυσοπράσινα, ποὺ μὄχεις στὴ gασέλλα.
Νὰ βάλῃς τὰ ρουχάκια μου αὐτὰ τὰ ματωμένα,
ποὺ τά 'ραβα καὶ ἔλεγα στὸν ἄνεμο νὰ λειώσουν,
γιὰ νὰ τὸ ἰδῇ ὁ βασιλιᾶς, γιὰ νὰ τὸ ἰδῇ ἡ χώρα,
νὰ ποῦν πὼς μὲ σκοτώσανε, γιατ' ἄλλαξ' ἀρρεβῶνα.
Μάννα μ', σ' ἀφήνω τὴν εὐκή, σ' ἀφήνω τὴ gατάρα,
νὰ πᾶτε νὰ μὲ θάψατε μέσ' στὴν ἁγιὰ Βαρβάρα,
ἐκεῖ ποὺ θάφτουν τς ἔμορφες καὶ τς ἀρρεβωνιασμένες,
ἐκεῖ ποὺ θάφτουν, μάννα μου, τς ἀδικοσκοτωμένες.»

18

'Απ' τὴ μιὰν ἄκρη τοῦ γιαλοῦ.

'Απ' τὴ μιὰν ἄκρη τοῦ γιαλοῦ ὥστε νὰ βγῇ στὴν ἄλλη
συbεθεριὰ νεγίνηκε σὲ μιὰ κυρὰ μεγάλη.
'Οχτὼ ἀδερφοὶ δὲ θέλανε κι ὁ Κωσταδῆνος θέλει.
«Δός τηνε, μάννα μ', δός τηνε τὴν 'Αρετὴ στὰ ξένα,
κι ἂν γένω καὶ πραματευτής, νά 'χω κ' ἐγὼ κονάκι.»
Τῆς τάξαν πύργο μάλαμα, τῆς τάξαν πύργ' ἀσῆμι,
τῆς χάρισε κι ὁ κύρης της χρυσὸ μῆλο νὰ παίζῃ.
Τριὰ χρόνια φκειάνανε προικιὰ καὶ δυὸ τὰ πανωπροίκια.
Ἦρθανε καὶ τὴ bήρανε τὴν 'Αρετὴ στὰ ξένα.
Φτωχῆναν τὰ συbεθεριὰ καὶ φάγαν τὰ προικιά της.
Κάθε στολίδ' καὶ κουbουσὰ ἔτρωε νὰ δειπνήσῃ.
«'Ανάθεμά σε, Κωσταδῆ, ὅ,τ' ἔκαμες σὲ μένα,
ποὺ εἶπες καὶ μὲ δώσανε πολὺ μακριὰ στὰ ξένα !»
'Απ' τὸ πολὺ τ' ἀνάθεμα κι ἀπ' τὴ bολλὴ κατάρα,
τὸ χοῦμα γίν'κε Κωσταδῆς καὶ τ' ἄστρι σὰ λιβάδι
καὶ φεgαράκι labερὸ καὶ κίνησε νὰ πάῃ.
«Ἔλ', 'Αρετή μ', στὴ μάννα σου, ἔλα στὰ γονικά σου.
—Κώστα μ', καὶ ποῦ 'ν' τὰ κάλλη σου, καὶ ποῦ 'ν' ἡ ὀμορφιά σου;
—Μεγάλη ἀρρώστεια πέρασα καὶ πέσαν τὰ μαλλιά μου
καὶ χάθηκαν τὰ κάλλη μου καὶ χάθηκ' ἡ ὀμορφιά μου.»
Στὸ δρόμο, ποὺ πααίνανε, ηὗρανε δυὸ πουλάκια
καὶ κελαϊδοῦσαν κ' ἔλεγαν μ' ἀνθρωπινὴ φωνίτσα.
«Οὖλο τὸ gόσμο γύρισα κι οὖλη τὴν οἰκουμένη,

τὰ μάτια μου δὲν εἶδανε ποτέ μου τέτοιο θᾶμα,
γὰ περπατοῦν οἱ ζωδανοὶ μὲ τοὺς ἀποθαμένοι.»
«Κώστα μου, Κώστα, δὲν ἀκοῦς τί λένε τὰ πουλάκια;
—Πουλάκια εἶν' κι ἂς κελαϊδοῦν, πουλάκια εἶν' κι ἂς λένε.
—Κώστα μ', λιβάν' μοῦ μύρισε, λιβάνι μοῦ μυρίζει.
—Ἐδῶ, ποὺ ἀπεράσαμε, ἤτονε ἀκκλησία
καὶ λειτουργοῦσαν ἄγελοι καὶ βγῆκε μελῳδία.
Ἄd', Ἀρετή μ', στὴ μάννα σου, ἄde στὰ γονικά σου,
νὰ δέσω καὶ τὸ μαῦρο μου καὶ φτάν' ἀπὸ κοδά σου.»

. . . . . .

«Ἀλάργ' ἀλάργα, γύφτισσα, καθάρια γυφτοπούλα,
νὰ μὴ bατήσῃς τὰ προικιὰ τῆς Ἀρετῆς στὰ ξένα.
—Σύρτε νὰ πῆτε τῆς κυρᾶς, θέλει κι ἄλλη δουλεύτρα;
—Ξέρεις καὶ φαίνεις χαμουχᾶ καὶ διάζεσαι βελοῦδα;
—Ξέρω καὶ φαίνω χαμουχᾶ καὶ διάζομαι βελοῦδα.»

. . . . . .

«Πανγάκι μ', κακοξύφαdο καὶ κακοξυφαμένο!
Παρασκευὴ σὲ ἔbαλα, Σαbbάτο καταδένω,
τὴ Gυριακὴ μὲ πήρανε πολὺ μακριὰ στὰ ξένα·
κ' ἡ μοῖρα μου μὲ ἤφερε ἐγὼ νὰ σὲ ξυφάγω!»
Τ' ἄκουσε ἡ μητέρα της καὶ πέφτει λιγωμένη.
Στὴν ἀgαλιά τς τὴν ἔbανε, τὴ gακομοιραμένη.

Στ. 39. καταδένω = προκαταρκτικὴ ἐργασία στὴν ὑφαντική, ποὺ τοποθετοῦν τὸ στημόνι στὸν ἀργαλειὸ καὶ δένουν τὰ νήματά του στὸ ἀντί.

19

Ὁ κῦρ βοριᾶς ἐμήνυσε.

Ὁ κῦρ βοριᾶς ἐμήνυσε σ' ὅλα τὰ βιλαέτια.
Ὅσα καράβια τ' ἄκουσαν, ὅλα λιμάνια πιάσαν,
τ' κῦρ Ἀdριᾶ τὸ κάτεργο δὲ bάει σὲ λιμάνι.
«Δὲ σὲ φοβοῦμαι, κῦρ βοριᾶ, φυσήξῃς δὲ φυσήξῃς.
Ἔχω καράβ' ἀπὸ σκαρὶ καὶ γιὸ καραbοκύρη,
ἔχω κατάρτια bρούdζινα κι ἀdένες ἀτσαλένιες,
ἔχω μεταξωτὰ παννιὰ καὶ ξάρτια συρματένια,
ἔχω καὶ τὰ γαυτόπουλα ὅλο παλληκαράκια,
ἔχω κ' ἕνα μουτσόπουλο, ποὺ τὸ gαιρὸ γνωρίζει.
—Ἀνέbα, bρὲ μουτσόπουλο, ἀπάνω στὸ κατάρτι,
γὰ ἰδῇς τ' ἀγέρας μᾶς λαλεῖ, τ' ἀγέρας θὰ μᾶς ἔρθῃ.»
Παιζογελῶd' ἀνέbαινε, κλαίγοdας κατεbαίνει.

«Τί εἶδες, βρὲ μουτσόπουλο, κλαίγοδας κατεβαίνεις;
—Εἶδα τὴ βόλι κι ἄστραφτε, στὸ Γαλατᾶ χιονίζει,
στῆς Ἀλεξάδρας τὰ βουνὰ ἀέρας τὰ βρεμίζει.»
Τὸ λόγο δὲν ἀπόσωσε κ' ἡ συδυχιὰ κρατοῦσε,
γιομίζ' ἡ θάλασσα παννιὰ κ' ἡ ἄμμο παλληκάρια.
Παίρνει ἡ μάννα τὸ γιαλὸ κ' ἡ ἀδερφὴ τὴν ἄμμο,
καὶ πῆγαν καὶ τοὺς ηὕρανε στὴν ἄμμο ξαπλωμένοι·
μαῦρα πουλιὰ τοὺς τρώγανε, ἄσπρα τοὺς τριγυρνοῦνε.
Κ' ἕνα πουλί, καλὸ πουλί, δὲ δρώει, δὲ βλησιάζει.
«Δὲ δρῶς καὶ σύ, καλὸ πουλί, ἀδρειωμένες πλάτες,
νὰ κάμῃς πῆχυ τὸ φτερὸ καὶ πιθαμὴ τὸ νύχι,
νὰ γράψῃς στὶς φτεροῦγες σου δυὸ λόγια πικραμένα,
τὄνα νὰ πᾷς στὴ μάννα μου, τ' ἄλλο στὴν ἀδερφή μου;»

Στ. 1. Ἄλλως: Ὁ κῦρ βοριᾶς ἐφύσηξε.

20

Μιὰ βοσκοπούλα θέριζε.

Μιὰ βοσκοπούλα θέριζε κ' ἦταν καὶ γαστρωμένη
καὶ στὸ δεμάτ' ἀκούβησε χρυσὸν υἱὸ νὰ κάμῃ,
χρυσὸν υἱὸ μὲ τὶς ἐλιὲς καὶ μὲ τὰ μαῦρα μάτια.
Καὶ στὴ βοδιὰ τὸν ἔβανε, πά' νὰ τὸν ρεματίσῃ.
Μιὰ πέρδικα τὴν ἀπαδᾷ, μιὰ πέρδικα τῆς λέγει·
«Μωρὴ σκύλλα, μωρ' ἄνομη, μωρὴ φαρμακωμένη,
ἐγὼ 'χω δεκοχτὼ πουλιὰ καὶ πάσκω νὰ τὰ ζήσω,
καὶ σ' ἔχεις τὸ χρυσὸν υἱό, πά' νὰ τὸν ρεματίσῃς;»
Φεύγει πάει στὴ μάννα της, πάει στὰ γονικά της.
Τό 'θρεψε, τὸ μεγάλωσε, τό 'καμε παλληκάρι.
Τὸ ζήλεψε ἡ γειτονιά, τὸ ζήλεψε ἡ ρούγα,
τὸ ζήλεψε κ' ἡ μάννα του, ἄδρα γιὰ νὰ τὸ πάρῃ.

21

Μιὰ φτωχοπούλα ὄμορφη.

Μιὰ φτωχοπούλα ὄμορφη ὄνειρο εἶχε κάμει,
τὸ βασιλιᾶ νὰ παδρευτῇ κ' ὕστερα ν' ἀποθάνῃ.
Μιὰ μέρα ποὺ καθέτανε κ' ἔφαινε τὸ παννί της,
γιὰ νὰ τὸ πάρῃ προῖκα της μαζὶ μὲ τὴ διμή της,
τραγοῦδι ἐτραγούδαε τοῦ ἔρωτος τὰ πάθη.
Ξάφνω περνάει ὁ βασιλιᾶς, ἐστάθη καὶ σφογράστη.

Ἐκεῖ περνάει καὶ μιὰ γριά, στέκει καὶ τὴ ρωτάει.
«Πές μου, γριά, ποιά εἶν' ἡ νιά, ποὺ γλυκοτραγουδάει;
—Κόρη μου εἶναι, βασιλιᾶ, καὶ φαίνει τὸ παννί της,
10 γιὰ νὰ τὸ πάρῃ προῖκα της μαζὶ μὲ τὴ διμή της.
—Τρέχα, γριά, νὰ πῇς τῆς νιᾶς, τὸν ἀργαλειὸ ν' ἀφήσῃ,
καὶ ἦταν θέλημα Θεοῦ βασίλισσα νὰ ζήσῃ.»
Τρέχ' ἡ γριὰ ὁλόχαρη κι ὅλο χαρὰ γεμάτη,
τρέχει κι ὁ βασιλιᾶς εὐτὺς νὰ στείλῃ τὸ ἁμάξι.
15 Ἔστειλε καὶ τὴ bήρανε μέσ' στὰ χρυσᾶ dυμένη,
κ' ἡ φτωχοπούλα ἔζησε πλέον εὐτυχισμένη.

γ'. Ρίμες.

1

Ἡ Διονύτσα.

Ρυθμός τετράσημος Ρυθμική ἀγωγή μετρία.

Ἦχος

Ου λες οι Δι ι ι ο νυ υ υ υ τσες παι ζουν και αι αι γε
λουν και με ναη Δι ο νυ υ τσαμ [κα λε μου] με ρα α α και νυ υ υ
χτα κλαίει και με να της νε νες της [Δι ο νυ τσαμ] πο τε ε ε δε
μου ου ου το λεει

Μετρίως

Οὔ-λες οἱ Δι — ο- νύ — τσες παί — ζουν και — γε- λοῦν — καί με- ναὴ

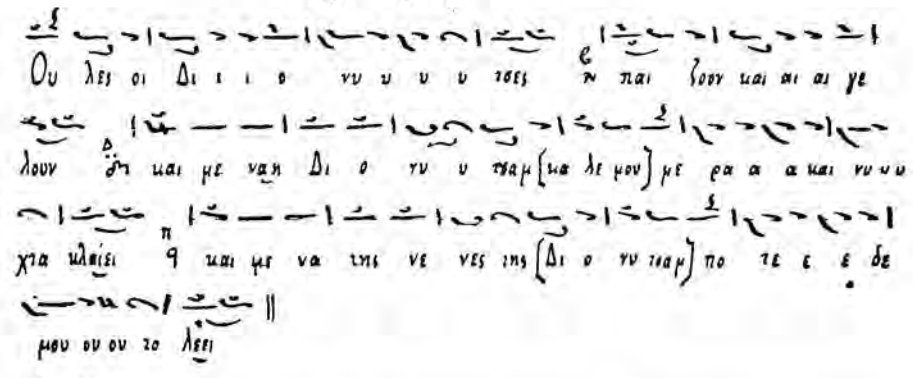

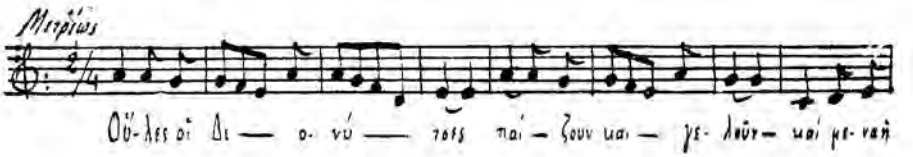

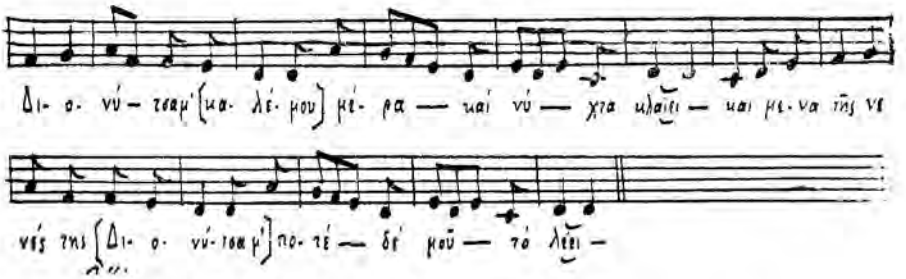

Οὔλες οἱ Διονύτσες παίζουν καὶ γελοῦν
καὶ μένα ἡ Διονύτσα μ' [καλέ μου] μέρα καὶ νύχτα κλαίει,
καὶ μένα τῆς νενές της [Διονύτσα μ'] ποτὲ δὲ μοῦ τὸ λέει.
«Τί ἔχεις, Διονύτσα μ', μέρα καὶ νύχτα κλαῖς,
καὶ μένα τῆς νενές σου [Διονύτσα μ'] γιατί δὲ μοῦ τὸ λές;
—Τί νὰ σοῦ πῶ, νενέ μου, τί νὰ σοῦ διηγηθῶ;
Κεῖνος ποὺ μ' ἀγαπάει [νενέ μου], τὸν ἀγαπῶ κ' ἐγώ.
Οὔτε ξένος εἶναι, οὔτε μακρυνός,
μόν' εἶν' ὁ Θανασάκης [νενέ μου], τοῦ Μανωλάκη ὁ γυιός.
Στὴ gάμαρή μου ἤμουν, φακιολιζόμουνα,
καὶ ἄξαφνα τὸν εἶδα [νενέ μου], δαιμονιζόμουνα.
«Τί θέλεις, Θανασάκη, κ' ἦρθες κρυφίως δῶ;
—Ἦρθα γιὰ νὰ σὲ πάρω [Διονύτσα μ'], νὰ σὲ στεφανωθῶ.»
—Σὰν ἦρθε καὶ σὲ ηὗρε, τί σοῦ ἔδωκε;
—Διαμάδι δαχτυλίδι [νενέ μου] καὶ δεκοχτὼ φλουριά.
Στὸ παζάρι πῆγα καὶ τὰ ψώνισα,
στὸ χωριστὴ τὰ πῆγα [νενέ μου] καὶ τὰ χώρισα,
τρεῖς φορεσὲς ρουχάκια [νενέ μου] καὶ δὲ dὰ φόρεσα.
Δός τα, νενέ μου, δός τα, στὴ baναγιά,
γιὰ νὰ τὰ βάζ' ὁ διάκος [νενέ μου], νὰ δίνῃ προσφορά.
Καὶ τ' ἄλλα νὰ τὰ δώσῃς στὶς φιλινάδες μου,
νὰ κλαῖν καὶ νὰ θρηνοῦνε [νενέ μου] τὶς ἐμορφάδες μου.»

Σ η μ.— Κάθε μελῳδικὴ στροφὴ ἀποτελεῖται ἀπὸ δύο στίχους καὶ ἀπ' αὐτοὺς ὁ δεύτερος ἐπαναλαμβάνεται δυὸ φορές. Καὶ μόνον οἱ στίχοι 1, 2, 3 καὶ 16, 17, 18 ἀποτελοῦν ἀπὸ μία στροφὴ τρίστιχο· σ' αὐτὲς ὅμως τὶς δύο τρίστιχες στροφὲς κανεὶς στίχος δὲν ἐπαναλαμβάνεται.

2

Τὸ μάθατε τί γίνη.

Ρυθμός τετράσημος. Ρυθμική ἀγωγή μετρία.

Ἦχος Δι.

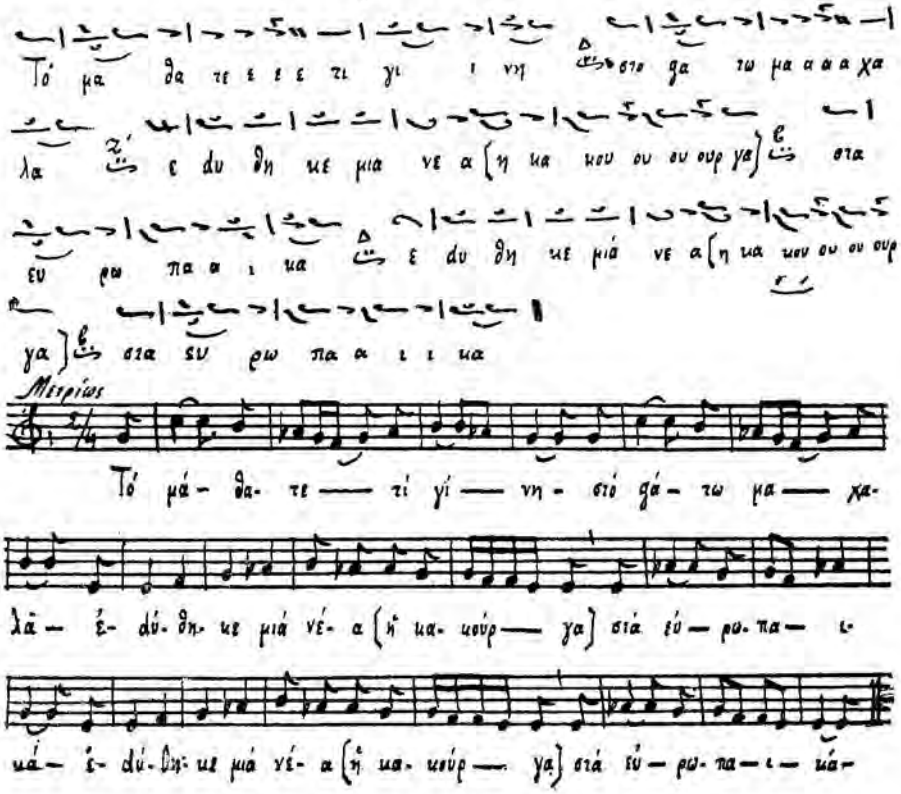

Τὸ μάθατε τί γίνη στὸ γάτω μαχαλᾶ ;
Ἐδύθηκε μιὰ νέα στὰ εὐρωπαϊκά.
Πιάνει καὶ βάζει πούδρα, πομάδα στὰ μαλλιὰ
καὶ στὴ βλατεῖα βγῆκε, προστάζει τὰ διολιά.
Παίρνει τὸν ἐραστή της καὶ πάει στὸ γαφενέ,
τὸ γαφεδζῆ προστάζει σουμάδα κι ἀργιλέ.
Δυὸ φίλοι τοῦ Βαγέλη τὴν ἐγνωρίσανε
καὶ στὸ Βαγέλη πῆγαν, τὴ μαρτυρήσανε.
«Τί κάθεσαι, Βαγέλη ; δὲ βᾶς στὸ γαφενέ,
νὰ ἰδῇς τὴν ἀδερφή σου; φουμάρει ἀργιλέ.»

Σηκώνετ' ὁ Βαγέλης καὶ πάει στὸ γαφενέ,
βλέπει τὴν ἀδερφή του, φουμάρει ἀργιλέ.
Μιὰ χαδζαριὰ τῆς δίνει ἀριστερὰ μεριά,
τῆς λειώνει τὰ πλευρά της κι οὔλα τὰ σωθικά.
«Τί σόφταιξα, Βαγέλη, τί σόκαμ', ἀδερφέ,
κ' ἤρθες νὰ μὲ ξαπλώσῃς μέσα στὸ γαφενέ;
Μάννα μου, τὰ προικιά μου νὰ τὰ μοιράσετε,
τὸν ἀδερφὸ Βαγέλη νὰ μὴ δικάσετε.»
Κάτω στὸν Ἄι Ἀδώνη σκάψαν τὸ μνῆμα της
κι ὁ σκύλλος ὁ ἀδερφός της ἔχει τὸ κρῖμα της.
Ὅταν τὴν ἀπερνοῦσαν ἀπὸ τὴν ἐκκλησά,
μικροὶ μεγάλοι κλαῖγαν μὲ τὰ ξανθά τς μαλλιά.
Ὅταν τὴν ἀπερνοῦσαν ἀπὸ τὸ γαφενέ,
ἐσπάσαν τὰ φιλ'δζάνια, ποὺ πίναν τὸ γαφέ.
Ὅταν τὴν ἀπερνοῦσαν ἀπὸ τὴ μάννα της,
μικροὶ μεγάλοι κλαῖγαν τὴν ὀμορφάδα της.
Κάτω στὸν Ἄι Ἀδώνη βαροῦνε τὰ διολιά,
ἐθάψαν τὴ Φρονία μὲ τὰ ξανθὰ μαλλιά.

3

Ἡ Σούσα.

Χορὸς καλαματιανός.

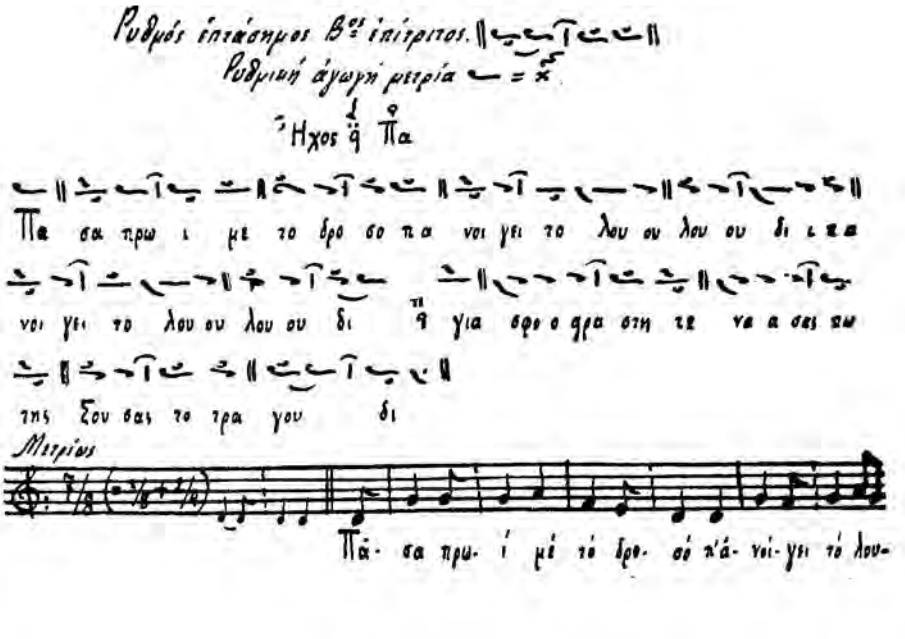

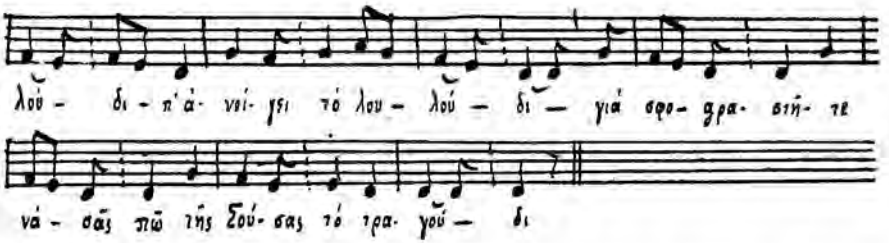

Ἡ Σούσα, ὅπως καὶ τὸ ἑπόμενο, Ἀdρέας ὁ Dζirdζόπουλος, τραγουδειέται συνηθέστερα καὶ μὲ τὴ μελῳδία τῆς Καμάρας στὶς ἑορτὲς τοῦ Πάσχα καὶ στὶς Ἀπόκρεω σύμφωνα μὲ τὶς ἄλλες μελῳδίες, ὅπως σημειώθηκε στὸ τραγοῦδι τῆς Καμάρας γιὰ ὅλα τὰ δεκαπεντασύλλαβα.

Πᾶσα πρωῒ μὲ τὸ δροσό, π' ἀνοίγει τὸ λουλοῦδι,
γιὰ σφοgραστῆτε νὰ σᾶς πῶ τῆς Σούσας τὸ τραγοῦδι.
Ἡ Σούσα ἦταν λυγερή, τῆς Κρήτης τὸ καμάρι,
π' ἀγάπαε τὸ Σαρηbαλῆ, τ' ὅμορφο παλληκάρι.
Ἀγάπα τον κι ἀγάπα την χρόνους δεκατεσσάρους.
Μ' ἀλήθεια τ' ἀδερφάκι της λείπει μὲ τοὺς κουρσάρους.
Μιὰ Κυριακίτσα τὸ πρωῒ στὸν ἥλιο ἐκαθέταν
καὶ μὲ τὸ μαdηλάκι της τὰ δάκρυα σφοgιζέταν.
Κ' ἡ μάννα της τὴν ἀρωτᾷ κ' ἡ μάννα της τῆς λέγει·
«Τ' ἔχει τὸ Σουσανάκι μου καὶ κάθεται καὶ κλαίγει;
—Ὄνειρο εἶdα, μάννα μου, πικρὸ φαρμακεμένο,
πὼς ἦρθε τ' ἀδερφάκι μου γυμνό, ξεσπαθωμένο,
κ' ἦταν τὸ χαdζαράκι του στὸ αἷμα βουτημένο.
—Ὄνειρο τού εἶdες, Σούσα μου, ὄνειρο θὰ περάσῃ,
καὶ σένα τ' ἀδερφάκι σου στὰ ξένα θὰ γεράσῃ·
γιὰ τὰ θεριὰ τὸν φάγανε, γιὰ κλέφτες τὸν σκοτῶσαν.»
Τὴ νύχτα τὰ μεσάνυχτα, πρὶν νὰ χαράξ' ἡ μέρα,
ἀκούει τὴ bόρτα καὶ bροdᾷ πικρὰ φαρμακωμένα.
«Σαρηbαλῆ, Σαρηbαλῆ, τὴ bόρτα μας χτυπᾶνε.
—Κοιμήσου, Σουσανάκι μου, καὶ τοῦ γειτόνου εἶναι.»
Καὶ πάλι ξαναβρόdηξε πικρὰ φαρμακωμένα.
«Σήκω, Σουσάνα μ', κι ἄνοιξε τὴ bόρτα τὴ gαρένια,
ἔχω δυὸ λόγια νὰ σοῦ πῶ καὶ κεῖνα ζαχαρένια.»
«Σήκω, Σουσάνα μ', κι ἄνοιξε καὶ σβύσε καὶ τὴ λάμπα.
—Σήκ' ἀπὸ δῶ, Σαρηbαλῆ, καὶ σῦρε μέσ' στὸ κάστρο,
μὴν ἀπὸ σένα ἀφορμὴ κι ἀδίκως θὰ σὲ χάσω.
—Σήκω, Σουσάνα μ', κι ἄνοιξε κ' ἐγὼ πέφτω στὴ gλίνη,

γιατ' εἶν' ὁ ὕπνος δυνατός, νὰ φύγω δὲ μ' ἀφήνει.»
Σηκώθ' ἡ Σούσα κι ἄνοιξε, βλέπει τὸν ἀδερφό της.
Λιγοψυχιὰ τὴν ἔπιασε καὶ θάβωσε τὸ φῶς της.
«Σούσα μου, δῶσε μου νερό, γιατ' εἶμαι διψασμένος
κι ἀπὸ τὸ δρόμο τὸ βολὺ εἶμαι βαλαδωμένος.»
Παίρνει γυαλένιο μαστραπᾶ, νερὸ γιὰ νὰ τοῦ φέρῃ
ἀπὸ τὸ πηγαδάκι της κι ἀπὸ τὸ κρυονέρι.
Κεῖνος νερὸ δὲν ἤθελε, τὸ μαστραπᾶ δὲ πιάνει·
μὲ τ' ἄγριο τήνε θωρεῖ καὶ ζάλη τήνε πιάνει.
«Σουσάνα μου, ποιὸς κοίτεται στὴ γλίνη σου ἀπάνω ;
—Γιαννάκη μ', μὴ νειρεύτηκες, μὴν εἶσαι μεθυσμένος,
καὶ μὲ θαρρεῖς πὼς κάνω 'γὼ τὶς τέχνες τὶς δικές σου;
—Γιὰ ἰδές την τὴ βαλιόσκροφα, λόγια ποὺ μοῦ τὰ λέγει!
βροστὰ μὲ κάνει κερατᾶ καὶ πίσω βεζεβένῃ!»
Τὸ χαδζαράκι τ' ἔσυρε ἀπ' τ' ἀργυρὸ θηκάρι,
στὸ στῆθος της τὸ ἔβαλε καὶ στὴ καρδιὰ τὴ σφάζει.
'Αγάλι' ἀγάλια σύρθηκε καὶ πῆγε στὸ κρεβάτι.
'Απ' τὸ βολὺ τὸ δαραμό, ποὺ κάνει τὸ κορμί της,
ἐσείστηκε ἡ κλίνη της κ' ἔννοιωσε τὸ πουλί της.
Σηκώνετ' ὁ Σαρηβαλῆς κι ἀπάνω τὴ καθίζει,
μόσκο καὶ τριαδάφυλλα παίρνει καὶ τὴ βοτίζει.
«'Έλα, μαννούλα μ', νὰ σοῦ πῶ ἕνα νέο χαβέρι,
ποὺ μοῦ φερ' ὁ Γιαννάκης μας ἀπὸ τ' ἀπάνω μέρη.
—Σούσα μου, ποιός σὲ λάβωσε, σ' ἔχει σ' αὐτὸ τὸ χάλι;
Ποὺ νά 'χῃ τὴ γατάρα μου πάδα γιὰ φυλαχτάρι !
—Σύρτε καὶ φέρτε τὸ γιατρό, νὰ γειάνῃ τὴ βληγή μου,
κι ὅσα κι ἂν βᾶνε γιατρικά, τὰ δίνει τὸ πουλί μου.
'Ας πᾶνε γρόσα ἑκατό, μὰ χίλια πεδακόσα,
Σαρηβαλῆς νά 'ναι καλά! κι ἂς πᾶνε κι ἄλλα τόσα.»
Μέσα στοῦ Χάρου τὴν αὐλὴ βοτάνια δὲ χωροῦνε,
οὔτε γιατροὶ γιατρεύουνε, οὔτ' ἅγιοι βοηθοῦνε.
Κι ἀπάνω στὰ μεσάνυχτα, γλυκὰν ὅπου χαράζει,
ἄρχισ' ἡ Σούσα, ἄρχισε, γιὰ νὰ ψυχομαχάῃ.
Κ' ἡ μάννα της τὴν ἀρωτᾷ κ' ἡ μάννα της τῆς λέγει·
«Μισεύεις, Σουσανάκι μου, καὶ τί μᾶς παραγέλ'νεις,
νὰ ποῦμε τοῦ Σαρηβαλῆ κανὲ νέο χαβέρι ;
—Νὰ πῆτε τοῦ Σαρηβαλῆ, ἂν εἶναι παλληκάρι,
νὰ φκειάσῃ τὸ μνημοῦρι μου οὖλο μαργαριτάρι.
Γιὰ πέστε τοῦ Σαρηβαλῆ νὰ στήσῃ κυπαρίσσι
καὶ στὴ δεξά μου τὴ μεριὰ νὰ κάμῃ μία βρύσῃ.

Κι ὅποιος περνάει κι ἀρωτᾷ· «Καὶ τίνος εἶν' ἡ βρύση;»
Ποιὸς ἔχει ἀγάπη στὴ gαρδιά, γὰ πιῇ νερὸ νὰ σβύσῃ.
Καὶ στὴ ζερβιά μου τὴ μεριὰ γ' ἀφήσῃ παραθύρι,
γὰ baίνῃ ὁ ἥλιος τὸ πρωΐ, δροσὰ τὸ μεσημέρι,
γὰ baινοβγαίνουν τὰ πουλιά, γὰ φέρνουνε χαbέρι,
γὰ baινοβγαίν' ἡ μάννα μου μὲ τὰ μαλλιὰ στὰ χέρια.»

Στ. 12. Ἄλλως: Εἶδα καὶ τ' ἀδερφάκι μου κ' ἤρθε ξεσπαθωμένο.— Στ. 33. Ἄλλως: Τὸ μαστραπᾶ της ἤπαρε.— Στ. 36. Ἄλλως: Κατάματα τήνε θωρεῖ.— Στ. 47, 48. Ἄλλως: στὸ γόνα τή gαθίζει, | μόσκο καὶ μοσκοκάρυδο μασσάει καὶ τὴν ἀχνίζει.— Στ. 57 - 60. Ἀντὶ τῶν τεσσάρων αὐτῶν στίχων σὲ ἄλλη παραλλαγὴ λέγονται οἱ ἑπόμενοι:

baινόβγαιναν καὶ οἱ γιατροὶ καὶ γιατρειὰ δὲν εἶχε,
baινόβγαινε κ' ἡ μάννα της μὲ τὰ μαλλιὰ στὰ χέρια.
Πολλὲς γιαρᾶδες ἔγειαναν κουρσάρους λαβωμένους·
δὲν εἶδ' ἀδερφοστυλετιά, δὲν εἶδα ὁ καϋμένος.

4

Ἀdρέας ὁ Dζirdζόπουλος.

Ἀdρέας ὁ Dζirdζόπουλος ἤτανε ξακουσμένος,
ἤταν καλὸς καὶ φρόνιμος στὴ bάτρα ἀκουσμένος.
Τρίτη, Τετράδη χλιbερή, Πέφτη φαρμακωμένη,
Παρασκευὴ ξημέρωσε, μὴν εἶχε ξημερώσει,
ἀπὸbαλε κακιὰ bουλὴ τὴ νέα νὰ σκοτώσῃ.
Πὸ τὸ παζάρι πέρασε καὶ παίρνει δυὸ πιστόλια,
στὴ μέση του τὰ ἔζωσε μὲ δυὸ ἀσημένια bόλια.
Φεύγει καὶ πάει στὸ Ἐργιὸ καὶ πάει στὸ Ἐργνάκι.
«Ὥρα καλή σου, Ρήνα μου. —Καλὸ στ' ἀξαδερφάκι.
—Ἐρήνη, Ἐργνάκι μου, φκειάσε καφὲ νὰ πιοῦμε,
γιατὶ πολὺ μὲ τρέλλανες καὶ δὲν ἠξέρω ποῦ 'μαι.
—Μετὰ χαρᾶς, ἀξάδερφε, κι ὅ,τι μοῦ πῇς θὰ κάμω·
θὰ κάθωμαι νὰ σοῦ μετρῶ σπυρὶ λουbὶ τὴν ἄμμο.
—Ἐρήνη, Ἐργνάκι μου, στρῶσε νὰ κοιμηθοῦμε,
γιατὶ πολὺ μὲ τρέλλανες καὶ δὲν ἠξέρω ποῦ 'μαι.
—Θαμάζω, bόλι' ἀξάδερφε, μὴν εἶσαι μεθυσμένος
κι ἀπὸ τὸ δρόμο τὸ bολὺ μὴν εἶσ' bαλαdωμένος.»
Τὸ koubουράκι σήκωσε μὲ τέσσερα κομμάτια
καὶ bὲ λυπήθη τὸ σκυλλὶ τὰ δροσερά της γιᾶτα.
«Φεύγα, ἀξάδερφ', ἀπὸ 'δῶ, κρύψου στὰ κονσολᾶτα·
ἅμα σὲ μάθαν οἱ δικοί, σὲ κάμανε κομμάτια.
—Ἐγὼ μαχαίρια bὲ ψηφῶ, koubούρια bὲ φοbῶμαι,

ἂς ἔρθουν κι ἂς μὲ εὕρουνε στὴ gλίγη ποὺ κοιμῶμαι.»
Ἡ μάννα της, ἀρχόdισσα, δώδεκα χρόνια χήρα,
στ' ἀbέλιν εὑρισκέτανε καὶ λιάζανε σταφίδα.
«Πῶς ἤταν, Ἐρηνάκι μου, πῶς ἤταν, Ἐρηνιό μου,
καὶ ἦρθε καὶ σὲ φόνεψε ὁ σκύλλος ὁ ἀνιψιός μου!
Ἀdῆτε φέρτε τὸ γιατρό, ἀdάμα τὸ σπετσέρη,
γιὰ νὰ σηκώσ' τὸ Ἐρηνιό, κι ἂς πάρῃ ὅσα θέλει.
—Ἂν ἔχῃς γρόσα καὶ φλουριά, λίρες μὲ τὸ μαdῆλι,
τώρα πλέον δὲ σοῦ μιλεῖ τὸ δροσερό μ' ἀχεῖλι.
—Ἀdῆτε πέστε τ' ἀνιψοῦ μ', τοῦ τουρκοβαφτισμένου,
νὰ 'ρθῇ νὰ θάψ' τὸ Ἐρηνιό, τ' ἀδικοφονεμένο.»

Στ. 1. Ἄλλως: Ἀdρέας ὁ Πετρόπουλος.

5

Τὸ τραγοῦδι τοῦ Μανέτα.

Ὅποιος θέλει ν' ἀκούσῃ καὶ νὰ μάθῃ
τὸ ρίμα τοῦ Μανέτα ὅπως ἐστάθη.
Ἤτονε καπετάνιος ἐξακουσμένος,
ἤτονε καὶ στοὺς Μύλους ὑπαντρεμένος.
Εἶχε καὶ μιὰ γυναῖκα ἀπὸ τὸ κάστρο,
ποὺ ἔλαb' ἡ ὀμορφιά της ὡσὰν dὸ ἄστρο.
Θέλησε ὁ Μανέτας γιὰ νὰ μισέψῃ
κι ἀπ' τὴ gυρία του νὰ ἀλαργέψῃ.
Ἀφήνει παπᾶ γιὰ ἐπίτροπό του
διὰ τὸ σπίτι τὸ ἰδικό του.
Ἀφήνει γρόσα, γιὰ νὰ ξοδιάζῃ,
καὶ στὸ γυρισμό του νὰ τὰ λογαριάσῃ.
Μόλις ἀλάργεψε ἀπὸ τὸ λιμάνι,
πῆγε κοdά της νὰ τὴ dρακάρῃ.
«Λεῖψε, παπᾶ μου, λεῖψε ἀπὸ ἐμένα,
μὴ βάλω καὶ σοῦ κόψουνε μαλλιὰ καὶ γένεια.
Ἄμε, παπᾶ μου, ἄμε εἰς τὴ δουλειά σου,
μὴ βάνω καὶ σοῦ κόψουνε τὰ μαλλιά σου.
Λεῖψε, παπᾶ μου, λεῖψε ἀπὸ τὴ βουλή σου,
μὴ βάνω καὶ σοῦ κόψουνε τὴ κεφαλή σου.»
Νὰ ἰδῆτε κι ὁ σκυλλόπαπας τί κάνει.
Παίρνει χαρτὶ καὶ πέννα καὶ μελάνι
καὶ γράφει τοῦ Μανέτα ἕνα φιρμάνι·

«Θέλεις, ξέρεις, καπετάνιε μου, ἡ κυρά σου
δουλήθηκε ν' ἀφήσῃ τὴν ἀφεδιά σου.
Ἄκουσε, ἡ γυναῖκα σου συμβουλήθη
καὶ μὲ ἄλλον γαπετάνιο ἐκοιμήθη.»
Τὸ παίρνει ὁ Μανέτας καὶ τὸ διαβάζει,
στοῦ καραβιοῦ τὴ bλώρη ἀναστενάζει.
Μισεύει ὁ Μανέτας καὶ ἀλαργάρει,
ποκάτ' ἀπὸ τοὺς Μύλους πάει κι ἀράζει.
Καὶ τὸ Δινέτη κράζει στὴ γαμαρά του,
γιὰ νὰ τοῦ φανερώσῃ τὰ μυστικά του.
«Σῦρε, Δινέτη, σῦρε νὰ τήνε πάρῃς
καὶ στὰ βαθιὰ νερὰ νὰ τὴ φουδάρῃς.»
Μισεύει ἡ φελούκα καὶ ἀλαργάρει
στοὺς Μύλους τὰ νερὰ πάει κι ἀράζει.
«Πέστε τῆς Μανέτας τῆς Κολωνέτας νὰ ἔρθῃ κάτω.»
Ἀνοίγει τὴ γασέλλα της καὶ ἀλλάζει,
τὰ ὁλόχρυσά της ροῦχα bγάνει καὶ bάζει.
Ὅταν τὴ γατεbάζαν ἀπὸ τὴν ἀσκάλα,
κυρὰ καὶ Κολωνέτα τὴν ἐφωνάζαν.
Καὶ ὁ Δινέτης ὅταν τὴν εἶδε, τὴν ἐλυπήθη
καὶ ἀπὸ τὸ ἄλλο μέρος τὸ Θεὸ φοbήθη.
«Ἄde νὰ τήνε πᾶμε εἰς τὸ καράbι,
ποὺ εἶν' ὁ καπετάνιος καὶ κουματάρει.»
Παίρνει τὸ κιάλι καὶ τὴ γοιτάζει
στὸ κάσαρό του κι ἀναστενάζει.
Πικρὸ γαφὲ τοιμάζει νὰ τὴ φιλέψῃ
κ' εἶχε στὸ γοῦ του γιὰ νὰ τὴ φαρμακέψῃ.
Εἶbε ὁ Θεὸς τὴν ἀbικιά της
καὶ χύθη τὸ φαρμάκι μέσ' στὴ bοbιά της.
«Ὤχου, ὤχου, ἡ καῦμένη,
εἶμαι ἀπὸ τὴ θάλασσα dραλισμένη.
—Ἄde νὰ τήνε πᾶτε στὰ περιbόλια,
ποὺ κελαϊbοῦν πᾶσα λογιῶν ἀηbόνια.»
Καὶ κεῖνοι τήνε πήγανε σ' ἕνα στενὸ λαγάbι,
ποὺ bὲ σχίζει φεῖbι, οὔde λιοbάρι.
Μιὰ τροubουνιὰ τῆς bώσανε στὶς πλάτες,
κρῖμα στὶς ἄσπρες καὶ στὶς χιονᾶτες.
«Ὤχου, Θεέ μ', ἀφῆστε με μιὰ ὥρα νὰ ζήσω,
νὰ κλάψουνε τὰ μάτια μου καὶ νὰ θρηνήσω.
Τί τὄκαμα τ' ἀdροῦ μου καὶ μὲ σκοτώνει

κι ἄδικα τὴ gαϋμένη μὲ θανατώνει ;
Δὲ dὄχω εἰς ἐλόγου μου καὶ στὴ ζωή μου,
ὅσο λυπῶμαι τὸ παιδί μου.
Δὲν ἔχω μάννα, δὲν ἔχω κύρη,
τὸ Ρήγα τὸ Μανέτα γιὰ νὰ τὸν gρίνῃ.
Δὲν ἔχ' ἀδέρφια, οὔτ' ἀξαδέρφια
νὰ κάμουν τοῦ Μανέτα ὅ,τι τοῦ πρέπαν.»
. . . . . .
«Ξύπνα, ψηλή μου, ξύπνα, λιγνή μου,
καὶ σὲ γυρεύει καὶ τὸ παιδί μου.
Ξύπνα, ψηλή, λιγνή μου, χρυσὸ dαμόρι,
ἀποὺ δὲν ἔβγαιν' ἄλλη εἰς τὸ κολόρι.
Ξύπνα ψηλή, λιγνή μου, χρυσὸ διαμάdι
ἀποὺ δὲν ἔβγαιν' ἄλλη εἰς τὸ λεβάντη.»
Βγαίνει τὸ χadζαράκι του ὁ καϋμένος
καὶ σφάχτηκ' ἀπατός του ὁ bobιεμένος.

Σ η μ.— Στ. 4. Ἄλλως : στὴ Μῆλο.— Στ. 5. Ἄλλως : ἀπὸ τὸ Ἄστρο.— Στ. 8. Ἄλλως : νὰ πάγῃ νὰ ταξειδέψῃ.— Στ. 14. τρακάρῃ, ρ. τρακάρω = συγκρούομαι, λέξις ναυτική.— Στ. 32. Δινέτης, ὄνομα ἑαφτιστικὸ ναύτη.— Στ. 41. Ἄλλως : μικροὶ μεγάλοι κλαίγανε τὴν ὀμορφάδα.— Στ. 48. κάσαρο, λέγεται καὶ κόdρα κουβέρτα, τὸ ψηλότερο μέρος τοῦ καταστρώματος, ἡ γέφυρα στὰ ἀτμόπλοια.— Στ. 49. Ἄλλως : Πικρὸ φατ.

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΑΙ ΠΡΑΓΜΑΤΕΙΑΙ

ΣΕΙΡΑ ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ ΚΑΙ ΘΕΟΛΟΓΙΚΗ

1. **Στίλ. Π. Κυριακίδου,** Βυζαντιναὶ μελέται VI. Οἱ Σλάβοι ἐν Πελοποννήσῳ. Θεσσαλονίκη 1947. 8ον, σ. 108. Δραχ. 25.—
2. **Α. Ξυγγοπούλου,** Συμβολαὶ εἰς τὴν τοπογραφίαν τῆς Βυζαντινῆς Θεσσαλονίκης. Θεσσαλονίκη 1949. 8ον, σ. 40. » 10.—
3. **Στυλ. Γ. Καψωμένου,** Ἀπὸ τὸ λεξιλόγιο τῶν Ἑλλήνων τῆς Καλαβρίας. Θεσσαλονίκη 1943. 8ον, σ. 40. » 10.—
4. **Ἀγ. Ἰ. Τσοπανάκη,** Ἑρμηνευτικὰ στὸν Ὅμηρο. Θεσσαλονίκη 1950. 8ον, σ. 34. » 10.—
5. **Φ. Ἰ. Κουκουλέ,** Θεσσαλονίκης Εὐσταθίου τὰ λαογραφικά. Τόμος Α΄. Ἀθῆναι 1950. 8ον, σ. 493. » 100.—
6. **Φ. Ἰ Κουκουλέ,** Θεσσαλονίκης Εὐσταθίου τὰ λαογραφικά. Τόμος Β΄. Ἀθῆναι 1950. 8ον, σ. 435. » 50.—
7. **Ἑλένης Βουραζέλη - Μαρινάκου,** Αἱ ἐν Θράκῃ συντεχνίαι τῶν Ἑλλήνων κατὰ τὴν τουρκοκρατίαν. Θεσσ. 1950. 8ον, σ. 200. » 50.—
8. **Φ. Ἰ. Κουκουλέ,** Θεσσαλονίκης Εὐσταθίου τὰ γραμματικά. Ἀθῆναι 1953. 8ον, σ. 166. » 50.—
9. **Γέρας Ἀντ. Κεραμοπούλου,** Ἀθῆναι 1954. 8ον, σ. 707+32 πίν. » 200.—

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΤΟΥ Ι.Μ.Χ.Α.

Σ. Θ. Λάσκαρι, Διπλωματικὴ ἱστορία τῆς συγχρόνου Εὐρώπης (1914-1939). Θεσσαλονίκη 1954. Σ. ιβ΄ + 304. Δρχ. 75.—

Χ. Νάλτσα, Τὸ Μακεδονικὸν ζήτημα καὶ ἡ Σοβιετικὴ πολιτική. Θεσσαλονίκη 1954. Σ. η΄ + 544. Βραβεῖον Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν. » 100.—

Μ. Μαραβελάκη - Α. Βακαλοπούλου, Αἱ προσφυγικαὶ ἐγκαταστάσεις ἐν τῇ περιοχῇ Θεσσαλονίκης. Θεσσαλονίκη 1955. Σ. ιδ΄ + 530. Πίνακες 8. » 150.—

St. P. Kyriakides, The northern ethnological boundaries of Hellenism. Θεσσαλονίκη 1955. Σ. 63. » 15.—

A. Xyngopoulos, Thessalonique et la peinture Macédonienne. Ἀθῆναι 1955. Σ. XV + 78. Πίνακες 21. » 60.—

Douglas Dakin, British and American Philhellenes 1821-1833. Θεσσαλονίκη 1955. Σ. 247. Πίνακες 8. » 100.—

D. S. Constantopoulos, The Paris Peace Conference of 1946 and the Greek-Bulgarian Relations. Θεσσαλονίκη 1956. Σελ. 48. » 20.—

K. G. Andreades, The Moslem minority in Western Thrace. Θεσσαλονίκη 1956. Σ. 96. Εἰκόνες 12. » 40.—

Ναοὺμ Σπανοῦ, Ἀναμνήσεις ἐκ τοῦ Μακεδονικοῦ Ἀγῶνος. Πρόλογος ὑπὸ Στίλπωνος Κυριακίδου. Εἰσαγωγὴ ὑπὸ Χαρ. Γ. Σακελλαριάδου. Θεσσαλονίκη 1957. Σελ. 52. Εἰκόνες 3. » 20.—

Δ. Πουλάκου, Ἡ σύγχρονος Τουρκία. Κοινωνικὰ καὶ οἰκονομικὰ θέματα. Ἀθῆναι 1957. Σ. 135. » 50.—

Cl. Tsourkas, Les Hellènes dans l' intérieur de l' Égypte. Θεσσαλονίκη 1957. Σ. 24. » 20.—

Ἀνδρέου Ξυγγοπούλου, Τὰ μνημεῖα τῶν Σερβίων. Ἀθῆναι 1957. Σ. η΄ + 135. Εἰκόνες 24, πίνακες 22. » 90.—

Τουρκικὰ ἔγγραφα περὶ τοῦ Μακεδονικοῦ ἀγῶνος. Ἐπιμελείᾳ **Ι. Κ. Βασδραβέλλη.** Θεσσαλονίκη 1958. Σ. ιδ΄ + 93. Εἰκόνες 3. » 40.—

Βασ. Λαούρδα, Ἡ Πηνελόπη Δέλτα καὶ ἡ Μακεδονία. Εἰσήγησις Στίλπωνος Κυριακίδου. Θεσσαλονίκη 1958. Σ. 48. Εἰκ. 1. » 15.—

«ΕΛΛΗΝΙΚΑ»

Τῆς νέας σειρᾶς ἐξεδόθησαν οἱ τόμοι :

12	(1952 - 1953)	ἐκ σελίδων	450
13	(1954)	» »	503
14	(1955 - 1956)	» »	568
15	Τιμητικὸς τόμος Σωκράτους Β. Κουγέα (1957)	» »	386

Συνδρομὴ ἑνὸς ἔτους Δρχ. 80.—

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ ΤΩΝ «ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ»

2. *Pholeine Bourboulis*, Studies in the history of modern Greek story motives. Thessalonike 1953. 8ον, σελ. 106. » 30.—

3. *Κ. Ἀμάντου*, Σύντομος ἱστορία τῆς Ἱερᾶς Μονῆς τοῦ Σινᾶ. Θεσσαλονίκη 1953. 8ον, σελ. 114. Πίνακες 7. » 60.—

4. *Προσφορὰ εἰς Στίλπωνα Π. Κυριακίδην* ἐπὶ τῇ εἰκοσιπενταετηρίδι τῆς καθηγεσίας αὐτοῦ. Ἀθῆναι 1953. 8ον, σελ. ξβ'+735. » 200.—

5. *Β. Λαούρδα*, Ἰσιδώρου ἀρχιεπισκόπου Θεσσαλονίκης, Ὁμιλίαι εἰς τὰς ἑορτὰς τοῦ ἁγίου Δημητρίου. Θεσσαλονίκη 1954. 8ον, σελ. 82. » 25.—

6. *A. G. Tsopanakis*, La rhètre de Lycurgue. L' Annexe - Tyrtée. Θεσσαλονίκη 1954. 8ον, σελ. 82. » 25.—

7. *Κ. Α. Ρωμαίου*, Μικρὰ μελετήματα. Θεσσαλονίκη 1955. 8ον, σελ. ιβ'+356, 26 εἰκόνες ἐκτὸς κειμένου. » 100.—

8. *Δ. Καρατσούλη*, Μακεδονικὴ προσωπογραφία (ἀπὸ τοῦ 148 π.Χ. μέχρι τῶν χρόνων τοῦ Μ. Κωνσταντίνου. Θεσσαλονίκη 1955. 8ον, σελ. 183. » 50.—

9. Πεπραγμένα τοῦ Θ' Διεθνοῦς Βυζαντινολογικοῦ Συνεδρίου. Τόμος Α'. Ὀργάνωσις. Πρόγραμμα καὶ Πρακτικὰ τοῦ Συνεδρίου. Ἀνακοινώσεις : Α' Ἀρχαιολογία. Ἀθῆναι 1955. 8ον, σελ. η'+516. πίν. 183. » 300.—

10. *Κ. Χ. Γρόλλιου*, Τέχνη Ἀλυπίας. Κοινοὶ τόποι τοῦ πρὸς Πολύβιον τοῦ Σενέκα καὶ πηγαὶ αὐτῶν. Θεσσαλονίκη 1956. 8ον, σελ. 122. » 50.—

«ΜΑΚΕΔΟΝΙΚΑ»

Τόμος Α'	(1940). 8ον, σελ. ια'+656.	Ἐξηντλήθη
Τόμος Β'	(1941 - 1952). 8ον, σελ. η'+855.	Δρχ. 200.—
Τόμος Γ'	(1953 - 1955). 8ον, σελ. η'+484.	» 200.—
Τόμος Δ'	(1956 - 1957)	(ἐκτυποῦται)

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ ΤΩΝ «ΜΑΚΕΔΟΝΙΚΩΝ»

1. *Γ. Ι. Θεοχαρίδου*, Κατεπανίκια τῆς Μακεδονίας. Θεσσαλονίκη 1954. 8ον, σελ. VI+99 μετὰ 3 χαρτῶν. Δρχ. 40.—

ΤΕΛΕΥΤΑΙΑΙ ΕΚΔΟΣΕΙΣ

ΣΕΙΡΑ ΜΑΚΕΔΟΝΙΚΗΣ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗΣ

14. *Κ. Α. Ρωμαίου,* Ὁ μακεδονικὸς τάφος τῆς Βεργίνας. Ἀθῆναι 1951. 4ον σελ. 58 καὶ τρεῖς ἔγχρωμοι πίνακες. Δρχ. 60.—

15. *Ἀνδρ. Ξυγγοπούλου,* Τέσσαρες μικροὶ ναοὶ τῆς Θεσσαλονίκης ἐκ τῶν χρόνων τῶν Παλαιολόγων. Θεσσαλονίκη 1953. 4ον, σελ. η+88+4 πίν. » 100.—

16. *Ἀνδρ. Ξυγγοπούλου,* Ἡ ψηφιδωτὴ διακόσμησις τοῦ ναοῦ τῶν Ἁγίων Ἀποστόλων. Θεσσαλονίκη 1953. 4ον, σελ. η+59+44 πίν. » 120.—

17. *Στ. Πελεκανίδου,* Καστορία. Ι. Βυζαντιναὶ τοιχογραφίαι Καστορίας. Θεσσαλονίκη 1953. 4ον, σελ. 60+262 πίν. 750.—

18. *Α. Ν. Λέτσα,* Ἡ σταυροφορία ὑπὲρ τοῦ πρασίνου. Θεσσαλονίκη 1953. 8ον, σελ. 115+3 χάρτ.+21 εἰκ. » 100.—

19. *Ι. Κ. Βασδραβέλλη,* Ἱστορικὰ ἀρχεῖα Μακεδονίας. Β'. Ἀρχεῖον Βεροίας - Ναούσης (1598 - 1886). Θεσσαλονίκη 1954. 8ον, σελ. κβ+416. » 150.—

20. *Ι. Κ. Βασδραβέλλη,* Ἱστορικὰ ἀρχεῖα Μακεδονίας. Γ'. Ἀρχεῖον Μονῆς Βλαττάδων (1466 - 1839). Θεσσαλονίκη 1955. 8ον, σελ. ια+68+8 πίνακες. » 30.—

21. *Ι. Μαρινιανοῦ,* Ἡ Μοσχόπολις Θεσσαλονίκη 1957. 8ον, σελ. 366. » 200.—

ΜΑΚΕΔΟΝΙΚΗ ΛΑΪΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

9. *Κ. Στ. Ἀθανασιάδου,* Αἱ πρόοδοι τῶν ἐργασιῶν γεωργικῶν ἐφαρμογῶν ἐν τῇ Κεντρικῇ Μακεδονίᾳ. Θεσσαλονίκη 1953. 8ον, σελ. 40 μετ' εἰκόνων. » 10.—

10. *Χρ. Νάλτσα,* Ἡ συνθήκη τοῦ Ἁγίου Στεφάνου καὶ ὁ Ἑλληνισμός. Θεσσαλονίκη 1953. 8ον, σελ. 91. » 30.—

11. *Ἐμμ. Μανωλεδάκη,* Τὸ παιδομάζωμα κατὰ τοὺς χρόνους τῆς δουλείας, τὸ σύγχρονον καὶ ἡ γενοκτονία ὡς μέσον ἐπικρατήσεως διὰ τῆς παρόδου τῶν αἰώνων. Θεσσαλονίκη 1953. 8ον, σελ. 22. » 10.—

12. *Ν. Π. Ἀνδριώτη,* Οἱ Προέλληνες Θεσσ. 1953. 8ον, σελ. 24. » 10.—

13. *Στ. Π. Κυριακίδου,* Τρεῖς διαλέξεις. Α' Ἱστορικὴ τοιχογραφία τῆς ἐκκλησίας τοῦ Ἁγίου Δημητρίου. Β' Ἡ λαογραφία καὶ ἡ σημασία της. Γ' Ἡ σημασία τῆς λαογραφίας διὰ τὸν ἐθνικὸν ἀγῶνα. 1953. 8ον, σελ. 53. » 30.—

14. *Α. Ε. Βακαλοπούλου,* Ἐθνικὰ αἰσθήματα καὶ δράση τῶν Ἑλλήνων τῆς Μακεδονίας ἐπὶ Τουρκοκρατίας (1430 - 1821). Θεσσαλονίκη 1954. 8ον, σελ. 17. » 10.—